ANDREÆ

ALCIATI

I. V. C.

EMBLEMATA.

Elucidata doctissimis Claudij Minois Commentarijs:

Quibus additæ sunt eiusdem Auctoris Notæ Posteriores:

Quorum indagine aperta omnium Emblematum origine, sensuq; intimo eruto, mens Auctoris detegitur & explicatur: atque apertè obscura omnia, quaq; dubitationem aliquam præ se ferebant, illustrantur.

Postrema hac Editione à mendis quamplurimis, quibus superiores scatebant, omnia repurgata, atque in nitidiorem sensum reducta.

LVGDVNI,

Apud Hæredes Gulielmi Rouillij.

M. DC. XIIII.

CLAVD. MINOS IVRISC. LECTORI, S.

QVOD solet iis liberis contingere, qui extra nuptias nati non sic audenter patrem ciere possunt, ne pudorem eius onerent, si tamen ea sint indole & iis moribus vt non indigni suorum conditione videantur, postmodum à patre vel agnoscuntur, vel adoptionis iure aliquo eos liberorum in numerum aggregant, nec naturales modo, sed & legitimi aut certè ciuiles appellantur: Idem de meo hoc qualicunque libello non temerè dixerim, quem cum primis meæ pubertatis annis inchoassem, & ex amicorum arbitratu edi essem passus, volitare ita sæpe per manus hominum cœpit, & famam nescio quam auctori suo ac parenti quærere, vt iam septies vel eo plus Antuerpiæ primum apud Christophorum Plantinum nobilem Typographum, tum Lutetiæ cusus ac recusus, & aliquoties per me illustratus, nondum tamen suis omnibus numeris absolutus (quod non nisi homini otio abundanti licuit) si non placere omnino saltem non displicere primum visus sit, nec alio sanè nomine quam quod eruditis viris non planè improbaretur. Sic itaque tandem ex communis famæ calculis me eo pellexit ac flexit, vt se agnoscerem haberémque liberorum iure ac numero, quasi qui paterno nomine se non prorsus indignum præstaret,

In quo tamen ne me communis decipiat φιλαυτία, velim ex fide bona hoc temperamentum & quasi cautionem adiici, vt quandiu studiosis literarum proderit, habeatur pro meo, meísque in sacris maneat: sin autem vilitate sua vel (quod ita dixerim) inertia videbitur ad piper vel scombros amandandus, aut conquiescat aut lateat, vel quod de suo Aiace olim Cæsar Augustus sub spongia hereat, ne quid hac mea scriptione horis studiosorum melioribus præiudicium afferatur. Licet enim, si consultis credimus, quod noceat nemini & aliis prosit, facilè condonandum videatur; si quid tamen vel incuria vel humana parum cauit natura hac vel superioribus editionibus, quas ego quidem polire melius nondum contigit aliis atque aliis negotiis auocatus, spero me breui nouam & postremam editionem adornaturum cum multis fortéque non pœnitendis accessionibus quas ad vmbilicum penè iam perduxissem, si vacui temporis vsura paulo benignior mihi permissa esset. Cuius rei fidem sum tibi propediem facturus, Lector, si modo ea quam non semel pro tuo candore sum expertus tua æquanimitas mihi, ad perficiendum quod incœpi, augeat industriam. Vale.

VIRI

VIRI DOCTISS.

NICOLAI GVLONII LITERARVM GRÆCARVM LVTETIÆ PROFESsoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστὴς, Odyss. τ.
Τῆς κνώσσου βασιλεὺς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη,
Τοῦ παρὰ καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
Ἀρχομένοις ὁσίοις Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
Τὸν δ' ἡμῶν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
Δῶκαν ἑοῖ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
Ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τοῦ δὲ λογισσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν.
Οὕνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
Ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει.
Εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
Οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει.
Εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
Μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει.
Αἱ δὲ παρεκβολαὶ Ἀλκιάτου εἰς δαίδαλα ἔργα.
Ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM numeris.

TER ternos Iouis auditor Rex Gnoßius annos,
Mæonidæ ut cecinit Musa verenda, fuit:
A quo consilium, sacros mentisq; recessus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At nostrum Musæ Minoem aluere benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq; Heliconiadum sacros haurire liquores,
Inde satur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur siue enthymemata torquet,
Aureus ex sacro defluit ore lepos.
Seu reserat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile sapit:
Siue etiã abstrusas res prorsum ænigmata pandat,
Oedipodem vates veridicus superat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblemata, paßim
Testantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinensis.

Stephani

Stephani Pasquier, in supremo Senatu Parisiensi Patroni.

QVÆSITOR *Minos vrnam mouet. hoc tibi, Claudi,*
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic augusta sedeat sub imagine Minos,
Omnia qui iusto temperet imperio.
Hoc autem cur te sortiri schema velimus,
Si petis, in promptu plurima causa subest.
Nam si Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elysiis:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique suo,
An tu non isto es Minos Emblemate dignus,
Qui cum Minois nomine, nomen habes?

Germani Andeberti, Aurelij Indict. Reg. Præsidis.

AN *tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis*
Nominis & famæ, qui neget ambiguum.
Sic ænigma facis, nodosa Emblemata soluens:
Vis solum hoc? tu te vincis, & Alciatum.

Nicolai Quatersolidi præfecturæ Columeriensis Vicelegati.

TE *semel vt vidi, facilem doctúmque repentè*
Agnoui, verbis mellifluúmque tuis.
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abstulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum (ignoscant Charites, Musæque politæ,
Et, si quid peccem, parcat Apollo mihi.)
Nominis hoc anagramma tui & cognominis è re est,
O ANIMVS DVLCIS, *quem tua scripta probant.*

CLAVD. MINOS DIVIONENSIS.

LECTORI STVDIOSO ET CANDIDO.

PROTOGENEM *pictorem sua ætate nobilem, tam improbo fuisse studio, támque indefessa pingendi cura diligentiáque memoriæ proditum est, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent, si manum de tabula tollere potuisset: adeò vtile in omni vita humana institutO vulgatum illud,* μηδὲν ἄγαν, *vt Isocratea in compositione cura diligentior à plerísque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me sit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea duntaxat in suos locos contuli, quæ ad rem præsentem magis accommodata viderentur. In quo malui, breuiùs omnia persequi, & leuiter attingere, quæ nemini esse ignota suspicabar, quàm quasi* ῥαψῳδεῖν, *pérque locos communes identidem exspatiari. Sed ne te pluribus morer, non erit alienum, si re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis consilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantúmque in literis contenderim, quósque labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans in ipsis pueritiæ meæ rudimentis sum perpessus. Quo tempore cùm sperarem me liberatum in difficultatibus, & penè dicam, miserijs, quibus exerceri & interdum obrui pupillus solet, omni parentum ope destitutus, manendum*

dum quasi aliqua in vigilia mihi statuebam, neque animum ita deijciebam, vt à liberalium artium studio penitùs auocarer: tametsi neque fortuna, neque alia melior occasio hunc mihi fructum, quem Dei beneficio videor consecutus, haud quaquam polliceri videretur. Nam me (anno ætatis duodecimo) per septennium fermè ad inferiores relegatum scholas, & nodis, quibus me expedire non nisi serò admodum potui, detentum constrinxit inimica & certè molesta sortis conditio, quæ studia mea nescio quo veterno quasi sopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen in ærumnis sic animus occaluit, vt septem anni citiùs elapsi sint, quàm meum me otium tam male collocasse senserim. Quæ quanquam vera sint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriam reuoco, & certè quod summo & præpotenti Deo immortales habeam gratias, qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me, quanquam ea ætate nimium rudem, nec dum satis confirmatum, prouinciam suscipere concessit, ad quam partim ætatis imbecillitate, partim etiam ingenioli modulo ac captu omninò eram ineptus. Postquam enim lingua Latina & Græca, Mathematum & Philosophiæ peripateticæ rudimenta delibassem, earúmque disciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrem percepissem in palestra viri literatissimi L. Baëzæ, Hispani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis commẽtationes in lucem editæ à doctis commendantur) opportunitatem aliquam sum nactus ea omnia recoquendi sedulius, quæ per triennium & eò plus in Philosophico stadio primùm hauseram. In quo quidem diuturna certè, parúmque vtili meditatione retexendo, hærendum mihi diutius fuit quàm vnquam cogitassem, vt quasi scopulum Sisyphium toto fermè septennio effractis penè viribus voluerem. Quæ tamen à me dicta, nolim à quoquam sic accipi, ac si quas in studijs ærumnas pertuli, tam molestè ferre debeam: nihil enim est quod tanti faciam labores nescio

quos, aut spontaneas illas molestias, quæ studiosos comitari solent: quanquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius sim an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenuum inani admodum & rustico quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono sum id quod sum) recreari paululum occepit ingenij mei languor: & ita hucúsque perueni, vt nunquam me pœniteuerit tantillis laboribus adeptum studiorum fructus vberiores quàm vnquã cogitassem: non quòd ingenio me valere iactem (quod in me quàm sit exiguum, planè sentio) sed quòd mihi nasci contigerit tempore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatissimum, multiplici rerum cognitione locupletem, & quod in maximis duco, cui meum studium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaque cum excessi, quantum in me fuit, bonorum auctorum Græcorum Latinorúmque pomœria libero, & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij satis: bibliothecas virorũ aliquot eruditorum adij, quantum mihi concessum fuit, & eruditiones alicuius comparandæ instrumenta quamplurima perquisiui, eáque auidè arripui, quasi diuturnã sitim explere cupiens, vt ea mihi nota essent, quorum postea vsum aliquem, quanquam admodum mediocrem sum diligentia & studio consectatus. In his itaque cum mihi viderer aliquantò implicatus, déque multis multa consultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recens nobis Lugduno aduectũ, & aliquot annis antè, Parisiis excusum, noueram à philologis omnibus non nimiùm commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobscura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo sudans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberem, sciscitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionensi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latináque lingua

non

non mediocriter versato, vnde mihi omnes nodi & scrup dissolui possent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit: sed hoc maximè, vt fontem ipsum, si fieri posset, adirem, ex quo nimirùm Emblema quódque sumptum esse constaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri posset, enarrarem: id est, Alciati scripta alia, quòd id præstarem commodiùs, sedulò & accuratè voluerem: vtq; ingenij vires periclitari paterer, méque nihilo segniùs exercerem, cùm studia mihi alia grauiora non suppeterent, ipsa omnia Emblemata scholijs & commentarijs illustrarem. Cuius viri consilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatem certè tenellam & consilij inopem licebat) ducere incepi: in quo primo impetu satis mihi sum conscius, me non secus atque vrsinum fœtum inconditum planè & informem peperisse. Quòd enim mihi hic auctor impensissimè placeret, eum summa perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios plerosque qui ad hoc argumentũ tam plausibile facere videbantur, deuoraui: pérque multas Philologiæ areas locupletissimas summa cũ voluptate exspatiatus ad extremum id mihi lucrifeci, quod nunquam fuissem consecutus, nisi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuissem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti splendorem varietatémque vel auctoris nomen clarissimum apud omnes qui non sunt alieni à Musarum amœniorum choro, non gratissimus esse: cuius lepores & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quàm alijs penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri consueuerunt. Quis igitur mihi iure succenseat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Nõ enim meam qualemcúnque industriam & studium ab hoc genere scriptionis putaui vnquam alienũ esse debere, quanquam non parum

parum in eo esse difficultatis agnoscerem, quæ nisi ab homine & otio & litteris abundante, vix solui posse videretur. Quod si quis, vt sunt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à nobis absolutum, censeátque id operis quibuslibet aut etiam Grammaticulis cõmitti non minus quàm mihi potuisse, vehementer errat. Quotus enim quisque est (absit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ disciplinæ aut physiologiæ ignarus, ne dicam historiæ aut linguæ Græcæ prorsus inscium, qui vnum aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At vt isthæc missa faciam, quis noster in eo explicando & illustrando libello conatus fuerit & industria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non potest non esse perobscurum & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo si non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior elucescat, certè diligentia quædam obseruari non obscurè ab ijs potest qui sunt æqui rerum æstimatores. Id verò maximè, nisi fallor, perspicuum erit in obseruando fonte & origine cuiuscúnque Emblematis, in comparandis vtriúsque linguæ auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad singulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis ijs locis, qui sparsim apud Alciatum in scriptis alijs prolixissimis habeantur. Quæ cùm dico, scio equidem quid mihi obijci hoc loco possit: quasi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meam, vt nihil omninò concedam ijs qui in eo libello primùm enarrando elaborarunt, suámque nobis industriam probauerunt. Certè, vt verum fatear, modestiùs de me sentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ suspicionem: sed vt aliorum ingeniorum sum candidus æstimator, ita velim hoc mihi tribui concedíque, vt de me non falsa iactanti mihi credatur. Ne enim dissimulare videar, scio ante annos octodecim, Sebastianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata scripsisse

ſcripſiſſe commentariola (ſic enim appellat) familiariter admodum & ſtudio facili concinnata : ſed an fuerit auctoris mentem , & argumenti ſplendorem ſecutus, aliorum eſto iudicium. Loquor de Torneſij Lugdunenſis Typographi editione, non de alia quadam quam ante aliquot annos adornauit Plantinus hac noſtra ætate diligentiſſimus Typographus : ea enim aliquot acceſſionibus longè alia eſt quàm prior : quod non erit obſcurum ei qui editionem vtramque conferre volet: at vel poſterior, vtut ſit, ea eſt tamen, vt eruditorum oculis non ſatis digna videatur. Sed eſto , ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata , non tamen attigit omnia: ſi quidem fortè diuinare non potuit quid in alijs auctor ſibi vellet : ita quædam perobſcura ſunt , vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei qui ea commodè velit explicare. Adhæc, etiamſi Bartholomæus Anulus vir eruditus , breuibus verbis , omnium ferè Emblematum ſententiam complexus ſit , eum tamen non puduit aliquot intacta omninò prætermiſiſſe , quam ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimum eſſe video quod vulgò dicitur , Docti eſt etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poëta, Non omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanæ familiæ ſodalem aliquem , quem accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata : ſed tamen quædam , non omnia attigit : quamnam ob cauſam neſcio, nec vt ſciam ſum admodum ſollicitus : me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat , aliorum quorundam induſtria ei fuiſſe vtendum , aut certè vigilias maximas eum impenſurum in explanãdis rebus tam variis tamque ingenioſè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Ieſuitæ illi quicquam detrahi velim (quandoquidem lubens faueam literatis omnibus , cuiuſcúnque profeſſionis & inſtituti habeantur) non hoc dico, inquam, vt mihi canere videar, qui nihil

aliud

aliud possim de me asserere, quàm quod ingenio pœnè nullo sim: & si quid sit, illud diligentiæ cupiam velim tribui potius quàm acumini aut dexteritati. At si ad iustam carminum tam lepidorum explicationem multa deesse obiecerit aliquis, dico, nihil esse quod omnib. numeris absolutum dici & perfectum possit. Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, consecutus, nullúmque vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi possent esse commodiores, effugi, vt ipsam auctoris mentem elicerem: quam si nondum assecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus sum, vt eo nomine nostram qualemcunque diligentiam doctis non nimiũ morosis probatum iri confidam. Quam si gratã studiosis, vt vtilem spero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficient profectò, vt qualiscúnque nostra industria excitetur ad eam commentationem non modo illustrandam, sed etiam locupletandam. Quid enim desperem studium eiusmodi gratum fore, cùm res per se iucunda & fructuosa mirabiles amores in animis eorum qui sunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Historicus, Philosophus: aut aliquis alius scriptor, si γνώμαις insignioribus tanquam stellulis effulgeat & splendescat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut trãsuerso calamo notari solent, vt memoriæ commodiùs insigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has sententias non passim, nec semper, nec vbiuis reperire est facile, cùm nullũ sit Emblema, quod præter sententiam non afficiat animum rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι sunt interdum obscuriores, neque omnibus peruiæ esse possunt: Emblema aut subiectæ picturæ causa, aut carminis ἑρμηνεία aut ἐπιγραφῆ, aliquam facilitatem habet, in qua possit animus conquiescere. Proinde non mirum videri debet, si hoc scribendi genus & Alciato, & viris plerisque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiusmodi

ludis

ludis eruditi consequi possent, quod studia grauior dulci (vt ita dicam) lenimento reficeret. Id enim simile præstitere post Alciatum Gulielmus Perrerius Tholosas, qui Mosophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetrastichis conscripsit. Hinc pegma Costalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poësim egregiè & solerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere summum se artificem præstitit: postremóque omnium optimè post Alciatum, si quid mihi credendum sit, Joannes Sambucus, & Adrianus Iunius, sua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingeniosius aut accuratiùs adinuentum, nihil diligentiùs elucubratum aut absolutum esse constat. Sed vt superior ætate Alciatus fuit, ita, ni fallor se priorem & ingenij solertia, & doctrinæ laude præstitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas suo iure mihi repetere videatur, non est quòd quis suspicetur me nonnihil famæ doctissimorum huius seculi virorum Iunij Sambuci, Achillis Bocchij detraxisse. Id verò studij genus nisi fuisset liberale censendum & docto homine dignum, noluissent ipsi profectò viri tanti suam industriam contulisse, aut bonas interdum horas collocasse in ijs quæ nihili facienda esse duxissent. Sed de his iam satis.

Superest vt breuiter tota nostræ commentationis rationem explicem, ijsq́ respondeam quos ad obtrectandũ citiùs quàm imitandum paratos fore præsentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obseruandum esse duxi, quàm scrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiam obscuros enarrare, & Emblematum penè omnium origenem ex suo fonte ductam repetere, postremoq́ vsum cuiusq́ loci sententiæ facilem pro virili parte adijcere. Quã verò perspicuè & commodè id à nobis tentatũ sit, non dico perfectum, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentiæ obseruari nõ obscurè potest, doctrinæ nullam mihi tribui dariue laudem postulo: Consilium & methodus horũ Commentariorum.

in quo

in quo tamen ab ijs qui seriò docti sunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibusdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant, sed, quod ait Comicus, nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc scriptorem legi, qui cuilibet in omnibus satisfecerit. Nam in multis cura aut labor desideratur, in alijs ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in alijs denique multorum auctorum lectio, aut historiarum cognitio: quasi verò virtutes hæ omnes in singulis tam facilè deprehendi possent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligentis & accurati operam sæpenumerò desiderari: quemadmodum nec desunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentarijs in Horatium obseruent: sed certè hi mihi videntur molestissimi censores, qui cùm nihil faciant, nullóque se labore nobis commendent, importunè tamen de aliorum scriptis conqueruntur. Non tamen vt mea qualicunque commentatione præiudicatum alicui velim, quasi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel castigari. A qua suspicione quantum abhorream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram, quàm vt hasce minutias sua reprehensione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in ijs recognoscendis parem diligentiam atque operam impertiam. Non enim nostros errores emendari feremus impatienter, neque nos vllo modo piguerit audire potiora suggerentem & meliora: vt nec molestum erit priorem sententiam commutare, si quid minùs accuratè tractatum aut expensum à nobis quispiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum causa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec sine exemplis nec rationibus me præstaturum intelligent, si modò adsit aliqua in indicando æquitas, cùm nemini

dubium

dubium sit, posteriores cogitationes meliores esse: & in monumentis veterum legamus, Hippocratem artis medicæ principem quædam à se non satis diligenter tradita, primùm emendasse, ne cæteri etiam in idem impingerent. Idem factum à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adolescens scripserat, non satis placerent, vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, scripsitq; accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoscimus. Sed & Fabius duos libros à se primùm de arte dicendi scriptos, quòd non satis probarentur, expunxit, & duodecim illos vtilissimos nobis magno studiosorum omnium applausu dedit, in quibus videtur & priores emendasse, & perfectius aliquid reliquisse. Quod illis igitur tantis viris laudi datum est in suis retractandis, non debet nobis esse damno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè interest, doctiores permulta scire, non tamen omnia. Itaque vt seueriorem omnem obiurgandi ansam præcludam, subinde Horatianum istud apud eum qui sit reprehensurus, oppono, vt & seipsum norit, & errata mea me non deprecantem sustineat.

Si quid nouistis rectius istis,
Candidus imparti: si non, his vtere mecum.

Lutetiæ CIↃ. IↃ. LXXX.

ẽ

IVLII CÆSARIS SCALIGERI EX LIB. POETICES VI. DE ALCIATI Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contingit, ea verò talia ſunt, vt cum quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis, ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. DE POETIS NOSTRORVM temporum.

ALCIATVS poteſt inter Poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & Emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium Iuriſperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonúſque Poëta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

BARTHO

BARTHOLOMÆVS ANVLVS, libello cui nomen fecit de Iurisprudentia à primo sui ortu ad Academiam Biturigum deducta.

ALciatus tandem Alcides velut alter, & Alce,
Μηδὲν ἔφλω ἀναβαλλόμενος, καὶ πάντα διέλθων
Ad Gallos venit tanto eius nomine motos,
Apperuitque viam ruptas per vt Annibal alpes,
Qua sua fida comes Iurisprudentia, rerum
Regina, ad regni transcenderet intima Franci,
Hunc Biturix, mediam quam totam amplectitur vrbem
Francia, Metropolis gremio felice recepit,
Hunc Biturix magnis excepit honoribus, ampla
Et mercede, priùs quantam non ceperat vllus,
Ac Saluatori (qui munere functus honesto,
Iámque senex erat emeritus) succedere fecit,
Primus ab Ausoniis leges regionibus ille
Transtulit ad Gallas doctor clarissimus aras,
Doctrina humana pariter, Iurisque peritus,
Eloquio pollens, lingua & polyhistor vtraque,
Primus & ille tuba veluti clangente vocauit
Militiam ad iuris studiosos vndique mundi
Partibus ex variis turba coëunte frequentes,
Auribus appensos dicentis ab ore diserto,
Mirantésque virum tantùm sua verba sonantem.

IO. M. TOSCANVS SVO Italiæ peplo, lib. 3.

CHara mihi ante alias vrbs nostra gentis origo,
Et cui debentur teneris documenta sub annis
Prima meis, quam natali præponimus ora,
Insubrum regina tibi quo munere grates
Uberius referam, quam si quo sidera adibas
Aciati æternis intexam nomina chartis?
Clarius hoc non prisca tibi, non vltima secla
Concessere decus: princeps polluta negando
Barbariæ sancta heu legum mysteria monstro
Herculea purgauit ope, & viuacia ferro
Colla renascentis superauit & ignibus Hydræ.
Hic quam compedibus misere constrinxerat audax,
In scelus omne dolis fucans violentia rectum,
Iustitiam cæco produxit carcere in auras,
Fallendique artes sublata ambage retexit.
Margine qua Siculo tellus ad littus Iberum
Porrigitur, quaque Æmonias declinat ad Arctos
In Scythicum pelagus, ripamque binominis Istri,
Nosse quibus labor est veterum decreta Quiritum,
Hoc duce sacra petunt prisci penetralia iuris:
Hoc sine tuta via est nulli, vestigia si quis
Alterius premat, in præceps huc deuius error
Transuersum trahit, & sperato frustrat honore.

Andræas in Alciato, Mediolanensi pago natus, sexcentos ante annos à barbaris hominibus captiuam detentam Iurisprudentiam primus in libertatem asseruit. Ab illis enim elegantissima veterum Iureconsultorum responsa, fœdis, & ineptis commentariis

mentariis deturpata,locis etiam innumeris ob inſcitiam deprauata reſtituit, & priſtino nitori reddidit, ſuis ea doctiſſimis æquè ac elegantiſſimis notis illuſtrans. Teruntur quotidie doctorum manibus numeroſa eius de Iure Ciuili volumina, quibus magiſtris apud Tranſalpinas nationes illuſtres emerſerunt Iuriſconſulti, Duareni, Cuiacij, Zaxij, Hottomanni, vel alij quorum fama peruulgata eſt. Poëticam fœliciſſimè eum attigiſſe argumento ſunt Emblemata toties Typis recuſa, atque in Italicam, Gallicam, & Hiſpanicam linguam conuerſa.

V. C.

ANDREÆ ALCIATI I. C.

MEDIOLANENSIS VITA.

PER CLAVDIVM MINOEM IVRISC. CONSCRIPTA.

ANDREAS ALCIATVS in pago Alciato seu Alzato Mediolanensi natus, è nobili Alciatorum familia, Iurisconsultorum & politorum hominum gloriam incredibili studio ac virtute longo post se reliquit interuallo. Is adolescens cùm primum ingenij cultum caperet, non pœnitendos institutores à quibus edoceretur, nactus est, sed maximè Ianum Parrhasium, quo Romæ ac Mediolani literas humaniores summo omnium applausu docuit. Eas primas artes Alciatus auidè arripuit, seque iis non leuiter tinxit, earum tamen vsum omnem ad peritiam iuris, cui se totum addicebat, optimè referendum esse duxit, vt ea studia, in quibus alij, tanquam apud Syrenios scopulos consenescunt, huic vni ancillarentur. Ille itaque quod seriò & percupidè eam iuris scientiam persequeretur, breui admodum spatio temporis ita promouit, vt dignus existimaretur, qui Doctoris insignibus cohonestaretur. Eo primùm honore donatus sic ab omnibus suspiciebatur, tantámque de se admirationem concitabat, vt de rebus etiam grauissimis, & quæ non nisi veteranis & longo vsu exercitatis viris proponi solitæ essent, argutè politéque responderet. Rogatus enim à Quæsitore, quem appellant, hæreticæ prauitatis de re admodum perplexa & dubia, quæque iam antè multos sanè doctos, tum Theologicæ rei peritos, tum iuris professores exercuerat, ita satisfecit, vt Quæstor ille nõ tam ab homine, quàm ab ipso edoctus oraculo abierit: agebatur de supplicio Lamiarum, & earum mulierum quæ veneficæ aut sortilegæ vulgato vocabulo nominantur: sed cùm Lamiarum seu strigum non esset vna species, ex iisque aliæ dicerentur in Crucem imminxisse, CHRISTVM Deum abnegasse, præsentes ipsas & vigilantes, veneficiis atque deuotionibus infantes ex-

tinxisse: aliæ nonnullæ aliquando matribus interminatæ, noctu ad earum filios, quamuis foribus obseratis, valuísque occlusis irrepsisse, eos fascino pressisse: quos pueros constabat morbo repentino captos & medicis non cognito decessisse. Respondit in has illásque Quæstorem debere suo fungi munere. Quanquam enim (dicebat) ex iis aliæ reuera, & vt vulgus loquitur, personaliter non accessissent, tamen id Lemuribus suis videri mandasse. Quædam etiam nihil vltrà egisse arguebantur, nisi quòd sub arbore Tellina choreas duxissent, quod tamen hæ negabant. Et ea quidem vna suspicione, quamquam solo vulgi rumore vagaretur: eas tamen volebat Quæstor tormentis subiici, eo quòd in fauorem fidei, consciorum & consceleratorum testimonium admitteretur. Alciatus, contrà, id verum de iis quæ vigilantes vidissent, non quæ dormientes & in somnis: multáque alia præclarè, quibus totam hanc quæstionem soluit, vt nihil ad eam dubitationis relinqueret. Ergo Mediolani per triennium moratus, sese foro parabat, munúsque aduocationis cum aliqua laude, certè magna fide ac religione sustinebat, cùm nomen cœpit eius ad cæteras nationes, nedum suos Italos propagari. Accitus enim est ad publicum profitendi munus ab Auenionensibus, proposito ei stipendio sexcentorum cum nunquam ad eum diem cathedram, quod ipse ait, conscendisset, qua in vrbe per aliquot annos ita ingenium suum & industriam probauit, vt vnus penè inter laudatos iuris interpretes, solúsque egregiè doctus prædicaretur. Ea hominis fama excitatus FRANCISCVS I. ingeniorum solers & munificus æstimator, Alciatum ad Biturigum Academiam vocauit, anno Christiano 1529. honorario illi duplicato, adeò vt pro sexcentis, secundo sui aduentus anno, mille & ducenti præstarentur. Qua in vrbe Galliæ celebri, & qua nobilium auditorum frequentia, quantum ille laborum summa sua laude pertulerit, idque quinquennium explerit quo fuit in Gallia. Supersunt etiam hodie testes longè multi, laudati viri, qui Alciatum docentem audiuerunt: testes etiam libri editi æterna digni memoria, quos ille succisiuis horis summo studio, paríque ingenio reliquit. Cùm enim ad laborem, non ad otium se vocatum à magno principe, & in Academia Galliarum florentissima intelligeret, ne quid de ea laude, quam multis magnisq; vigiliis consecutus erat, imminui pateretur, initium duxit ab ea Constitutione, quę est De quinque pedum præscriptione, magna omnium, sanéq; doctorum hominum admiratione, cóque successu laudis, vt

is

is labor, vel potius indefessi animi contentio, ianuam famæ nunquam intermoriturae aperuerit. Non est mihi animus singula percurrere quæ magna doctrinæ laude, paríque dignitate toto eo quinquennio perfecit, eius orationem vix possum transilire quam ille habuit ex tempore cùm FRANCISCVS Rex auditorium eius ingressus, præsens interesset. Eam vnam laudem è multis non vltimam fuisse censemus, tanto principi placuisse, eius auditoris animum demulsisse, vt quasi Regia illa maiestas Iurisprudentiæ in suo sedenti solio fasces submittere videretur. Ea viri ad publicam vtilitatem nati virtus, cùm in dies incrementum caperet, FRANCISCVS SFORTIA Mediolanensium Dux, sui popularis amore ac gloria captus, eum moras nectentem, penéque tergiuersantem ad patriam reuocauit: vtque omnem excusationis remoram interciperet, senatoria dignitate ornauit, & vt Ticini docendi partes sustineret ab eo impetrauit. Oratione ea quam publicè Ticini habuit fatetur ipsemet se de longinquis regionibus à principe Sfortia sola virtutis commendatione agnitum, fuisse reuocatum, & summæ dignitatis codicillis ornatum, amplo etiam donatum honorario vt professionis munus obiret. Pauló post certis de causis Bononiam, studiorum omnium altricem petiit, in qua totos quatuor annos ea celebritate ius ciuile docuit, vt nullus satis doctus è scholis redire putaretur, nisi qui Alciatum audiuisset. Quod quoties animo complector, succurrit illud Homericum de Tiresia,

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Nam præter eloquentiam, qua ille vnus sua ætate prudentiam iuris illustrabat, linguæ vtriusque cognitionem, qua suos æquales omnes anteibat, ingenio adeò felici & vbere historiam omnem vetustatis hauserat & expresserat, vt nihil penitus ignorare videretur: iuris labyrinthos ita ingeniosè penetrabat, ea mysteria purè disertéque tractabat, vt veterum laudem penè adæquaret, recentium industriam facilè superaret. Ticinum reuocatus, ita iubente CAROLO IMPERATORE, per annos aliquot illic resedit, nihil de incœptis laborib⁹ remisit, gloriam quam tot vigiliarum impensis mercatus erat, auxit, vt putaret sibi exemplar propositum Herculis, cui apud Tragicū, finis vnius laboris, ad sequentem gradus pararetur. Ferrariam deinde inuisit, Ducis HERCVLIS honorificis adductis conditionibus, & prostratam Academiam ea solertia extulit, qua cæteras euexerat, penéque excitarat. Ea in vrbe, vt in aliis

quas incoluerat, non modò viua voce profitendo, sed & permulta variáque scribendo id effecit, ne viuis & præsentibus modò consuleret, sed & posteris idem multò cumulatius præstaret. Post multos tandem peregrinationum labores, Ticinum repetiit, in eáque vrbe suarum fortunarum tabulas postremò collocauit; docuit tres, quatuórve ad summum annos, vir qui nullis ætatis difficultatibus, neque quietis alicuius, quam capere poterat, blanditiis delinitus, à cœpto opere ac studio cessauit. De qua tamen adeò frequenti concursatione, quam plerisque suspectam præsentiebat, seipsum publicè ita purgauit, vt non temerè rationem probabilem reddiderit. Quid enim si Auenione primùm, quid si Ticini, Bononiæ, Biturigibus professus sit, tanquam qui nusquam posset consistere? prompta enim excusatio hæc illi fuit: nam dum bellicos furores subterfugeret, tutámque suis quietem studiis perquireret, diutissimè peregrinatum, principúmque iussionibus huc atque illuc agitatum certam sedem tenere non potuisse dicit: enimuerò meminerat Plautini verbi, Di nos tanquam pilas, homines habent: ita se raptum instar lignorum, quæ pro fluctuum impetu feruntur, variéque agitatum: quicquid tamen erroris hoc fuerit, in publicam semper vtilitatem cessisse. Aliis etiam rationibus inconstantiæ huius culpam deprecabatur neminem esse dicebat qui Solem vituperaret, quòd dum radiis & calore suo cuncta viuificet, ambitum terræ omnem circumquaque percurreret, nec quemquam, qui eo animo fixas stellas laudaret, vt errantes improbaret. Celebratum Homeri carminibus Vlyssem, quod mores hominum multorum & vrbes viderit, sed & philosophos veteres, vt Pythagoram, Platonem, Apollonium, aliósque multos, doctrinæ causa, peregrinationes maximas suscepisse, Dionem Prusiensem, quod ad Celtas & Sarmatas se contulisset, tanti à Traiano Imperatore factum, vt reuertentem aureo curru exceperit: & Aristotelem, ei qui ciuilis administrationis studia profiteretur, admodum conuenire peregrinationem, existimasse, ídque Hippodami Milesij exemplo, qui diu per multas vrbes errauit, priusquam aliquid scribere sit aggressus, idem de Lycurgo, Solone, Zaleuco, Philolao, multísque præterea aliis proditum, hinc illud Sophoclem, οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα, domi manendum cuncta cui sunt prospera, sapientes de iis intelligere duntaxat, qui priuatim vitam agerent, quique domi & in otio marcescere citra publicum incommodum possent: alioqui publico litterarum professori, qui versaretur in hominum luce & frequentia,

quentia, haudquaquam conuenire,linguam quæ plurimis Academiis prodesse possit,intra vnius loci cancellos,in quo propter bellorum strepitus & horrores gymnasium nullum sit, concludere multùm profecisse hac ratione professores alios:sibi peregrè agenti firmissimum semper fuisse in doctrina præsidium:legalem hanc professionem sibi tanquam Palladis ægiferæ clypeum, quo superatas Gorgones, id est monstra omnia fabulæ prodiderunt. Et hæc quidem ille,vt passim multa de sua peregrinatione: quam tamen tam crebram locorum mutationem nihil moramur, quin potius eximiam hominis solertiam admiramur.Ille disciplinarum liberalium,historiæ omnis,Græcæ & Romanæ linguæ fretus subsidiis, iuris studia nitori pristino fœliciter restituit, æmulatus veteres quosdam magni nominis Iurisconsultos, Herennium,Modestinū, Antistium,Labeonem, Atteium Capitonem,aliósque,qui pares fuere in vtriusque linguæ cognitione, artiumque meliorum facultate. Iam verò si quid aliquando inter disputandum pronunciarit aduersus receptas à maioribus opiniones,hoc non eo animo fecit,vt lectorem etiam reluctantem in suam sententiam pertraheret, sicuti obiectum illi fuit à quibusdam maleuolis,qui omnia eius consilia sinistrè acciperent. Multa enim dum doceret, varia quasi fercula, vt in apparatissimo conuiuio solitus erat apponere,ex quibus quod magis saperet, vocati conuiuæ pro suo arbitratu eligerent.In qua tentanda iudiciorum alea,quàm se prudenter & circumspectè gesserit,id argumento est,quod se ad vtrunque pararit:vt si fortè populari aura exciperetur, non ideò tamen exsultaret:didicerat enim ex Biante, plures esse malos, & non quicquid continuò multis placeret,id sapientibus arridere:contra si paucis probaretur,non ideò remittendum animum, cùm, deserto ab omnibus auditoribus discipulo, Antigenides, mihi cane & Musis, dixerit.Sic enim aduersus insanam hominum,quorundam petulantiam, adeóque caninam facundiam sese obfirmabat, vt neque canillis moueretur, neque conuiciis ab incœpto cursu reuocaretur. Qua de re tamen maturiùs paulo post. Duodecim post annos, cùm ciuilis & Pontificij iuris professoriis insignibus donatus esset, Paradoxa & dispunctiones in publicum emisit. opus, vt ipse dicit, elaboratum horis succisiuis, & à candidato adhuc & tirone. Quoties enim ea quæ à suis doctoribus acceperat, studio ipse secum perpenderet, si qua essent quæ probabilibus argumentis digna refutatione viderentur,ne quod occurrebat memoria

protinus excideret,quibusdam quasi aduersariis describere consueuetat:quæ omnia tum in manus accepta,cũ paulò accuratius expolisset,in codicem veráſq; tabulas referenda duxit,tandémque studiosis omnibus communicauit. Quod opus non tam vt gloriam,cuius illa ætas solet esse auidissima,captaret,à se fatetur editum,quàm vt ratione aliqua Doctorum, qui tum studia iuris profitebantur,iudicium cõuelleret,qui bonarum literarum cognitionem non modò Iureconsulto non necessariam vbiq; asseuerabant, sed contrariam potiùs , & seriis omnibus studiis blanda quædam & illici voluptate repugnãtem:quapropter non secus quàm à nauigantibus Homericas illas Sirenes, euitãdam, Vlyssiſq; sequendum exemplum,qui se malo nauis illigasset,sociiſq; aures cera illeuisset,ne vocum modulatione capti à cœpto cursu aberrarent.Quæ tamen quia dici fieriq́ue hominum more agnoscebat, qui ea facilè aspernarentur quæ assequi ipsi non possent,à suo proposito non discedebat, nihilóque secius industriam suam excitabat.Interdum tamen eorum conuicia non ferebat,qui quòd elegantiùs quàm cæteri disputaret, pro obscuro incessebatur vulgò , adeò vt imperiti auditores ceu noctuæ ad Solem caligarent:quinetiam aliquando inclamarent, *Indoctiùs loquare,sed apertiùs.* Quod tamen nõ tam auditorum,quàm Professorum iudicium fuit,qui crescenti gloriæ Alciati apertè inuiderent.Ex iis Doctoribus neminem in pretio fuisse habitũ constat(vno aut altero exceptis)qui non omnium aliarum artium rudis esset.Satis igitur sibi factum eo tempore arbitrabatur,si suum literis humanioribus honorem seruasset , iungíque eas sua ætate sapientiæ studiis posse docuisset. Quod dum viua voce,& scriptis conatur, iuris Doctores tanquam transfugam eum insectabantur,iidémque libris editis lacessere non desinebant,apud humanitatis verò professores, tanquã omninò alienus esset,nec sibi locus , nec ratio vlla constabat: quorum alij eum tãnto æri soluendo non esse,alij prædiis prædibúsque non satis idoneum:alij alia cõminiscebantur, quo factum,vt maximam apud omnes inuidiã, gloriæ loco, adeptus sibi videretur, & huius incassum cœpti conatus tæderet,vel potiùs malo edoctus laboris eũ pœniteret,donec paulatim libri quos emiserat in publicum,& docendi ratio quã sequebatur,in multis gymnasiis sese insinuarint.Nec verò ipse,quoties occasio fert, dissimulat se reiecta seculorũ aliquot ante lapsorum cõsuetudine, quã iuuenis erat amplexatus,ad imitationem præscriptam veterum iuris explicãdi rationem omni conatu studióque reuocasse.Sed quod obseruaret esse qui barbaras & impolitas interpretationes

pretationes elegantioribus præferrent, & tritico neglecto cum atauis vesci mallent glandibus, cum primùm hanc disciplinam profiteri cœpit, eo quod nondum sibi tantùm auctoritatis comparasset, seruire scenæ ac tempori cogebatur, quantumque fieri poterat, studia sua discipulorum auribus accommodabat. Interea tamen de trita vulgatáque docendi ratione identidem querebatur, suósque monebat, ad vtilitatem publicam valdè pertinuisse Iustiniani edictum obseruari, & eam studiorum sequi methodum, quam ipse præmio Digestorum præfixisset. Humana quadam curiositate deceptos longè multos modum non tenuisse, & eò planè deuentum, vt Alciatus ipse, quique in eodem studio versarentur, dare manus consuetudini pridem receptæ cogerentur, non enim æquales, non auditores, non gymnasiorũ præfectos omninò permissuros antiquatum & obsoletum morem in vsum reuocari, pluris eos facere cœptam ducentis ab hinc annis docẽdi viam, quàm legislatoris ipsius iussum. itaque se ea de re secutum fore posthac, neque moturum eo nomine controuersiam, id nihil esse aliud quam aduersus torrentem natare, eique se discrimini permittere, vt qui

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas:

In quo cùm diutiùs hæsisset, non destitit tamen quin se totum componeret ad veterum imitationem: non tamen, in tanta opinionum varietate ac dissensione, alicui sectæ nomen dedit, aut in alicuius magistri verba iurauit, quod optimè censeret, vt in omnibus aliis artibus, sic in ea maximè quam profitebatur, primas partes tenere sanum iudicium, vixq; fieri posse, qui natura dubiæ sanitatis esset, idem legalis sapientiæ certus doctor euaderet. Nec verò est quod quis existimet αὐθαδίας aut etiam φιλαυτίας cum studio captum quædam suo tempore innouasse, aut secus docuisse quam qui superiore seculo floruissent, si quibus locis errasse veteres doctores animaduerteret, eorum nominibus parcebat, sed tanquam aliud agens ostendebat quatenus eis standum esset, in quo suũ candorem certè laudandũ exhibuit. nouerat enim tributũ fuisse vitio Aristoteli, quod quæ cõpilasset, eis accepta nõ referret à quibus acceperat: contrà vbi eos peccasse animaduertisset, nominatim carperet atq; insectaretur. sibi Iuris interpreti agendũ esse modestiùs, quia moralis quam profitebatur sapientia, hoc ceu inhumanum & inciuile non admitteret, altercandi studium eiusmodi ad nihil conferre aliud quàm artis opprobriũ, nec cedere in laudem altercantis. Eo consilio Alciatus sua studia publicæ vtilitati prodesse voluit, & citra omnem ambitionem bona fide suos auditores

docuit. Videbat hominum varia esse iudicia, & quot capita tot sensus: esse qui breuitatem eam affectarent quam veteres Dynus, Oldradus, Rainerius ætate sua secuti sunt, alios qui copiam maiorem vellent, etiam citra acumen vllum, qualis in Barbatio, Felino, aliisque nonnullis agnoscitur, quosdam subtilia perquirere, & cum Aretino, Socino, Ruino imaginari malle, vel ἀεροβατεῖν καὶ περιφρονεῖν τὸν ἥλιον, per aëra incidere, & citra Solem satagere, quod de Socrate Aristophanes ait. Sed ipse longo vsu didicerat, neminem vnum sequendum esse, at optima quæque de singulis decerpenda: quod prudentiæ opus planè singulare ab eodem persecutum, nedum tentatum, quo suum Iurisprudentiæ lumen redderet. De elegantia vero & polito genere dicendi, quam in ius Doctores non ferebant morosi quidam veterani, vt qui à suis magistris persuasi errorem vsu confirmatum mordicùs tenebant, ille quædam disputauit, idque suis vigiliis consecutus est, vt vincta barbaries à philosophiæ iuris latifundiis ablegaretur. Quod cum faceret, non tamen veterum, doctorum sane hominum, auctoritatem eleuauit: de iis semper candidè sensit: eorum doctrinam magni fecit, quanquam sermonis elegantia caruerint: id enim vitium non hominum, sed tẽporum fuisse perspiciebat. Conuenire quidem Iurisconsulto oratoriæ artis facultatẽ censebat: faciliorem enim aditum ad ius Quiritium præstare, non tamen corpus efficere, solam eius superficiem colorare, maximos fuisse Iurisconsultos Bartolum, Baldum, Castrensem, Accursium, quos constat ne summis quidem labiis politiores artes attigisse, eorũ non ferendam censuram qui supercilio grauissimo in eos inuehuntur eo vno nomine quod bonarum litterarum rudes extiterint: id enim perinde esse ac si quis minoris Astrologum faciat, quod Musicam ignoret: Galenum præstantissimum medicũ nullo habeat in numero, quod Euclidis geometræ nũquam circinũ in manus sumpserit. Eos itaque summos iuris Doctores euoluebat, quos propter insignem peritiam colebat imprimis, neque ob linguæ minus politæ horrorem dedignabatur: interea tamen quicquid ex eorum fertilibus areis ad suum excolẽdum studium colligebat, puræ Latinæque locutionis fluuiis irrigabat. Quod apertius quàm anteà sibi faciundum censuit accitus in scholam Biturigum, cum tertius Pandectarum tomus pro lege Academiæ esset explicandus: titulum enim de verborum obligationibus ad explicandum est aggressus, in quo non prætermittebat, quæ à Bartolo & recẽtioribus copiosiùs & acutiùs

tiùs ob materiæ subtilitatẽ explanata fuerant, qualia sunt quæ ad moræ purgationem, quæ ad pœnalis stipulationis commissionem, quæ ad renuntiationem fideicommissorum pertinent. Et profitenti frequentes aderant nobilissimi ex Gallia, Germaniáque adolescentes, qui eius doctrinæ illicio capti, eáque Suadæ medulla non leuiter allecti, vna cum viris doctissimis, qui ei frequentes aderant, mirati tamen eum tritam in scholis & nimiũ patienter approbatam docendi rationem consectari, stimulos illi admouerunt, ne id quod sciret meliùs & politiùs eos ita celaret, vt inuidere videretur. Cum ergo incusabant illi, vt qui ceu Plautinus Euclio, quos in pectoris penu thesauros haberet, occluderet, nec in apertum referret, dicebant nihil absurdius, quàm qui optima quæque haberet in manibus, ad imitandum ea non proponere, obseruabant eum aduersus legum scita quæ tractaret ipse, non solùm facere, sed & recentiores alios iussisse Iustinianum κατὰ πόδα interpretationes fieri, nihilq; magis semotũ ab antiquorũ vsu & consuetudine, quàm toto anno decem leges magno apparatu explicare, verboséq; commentarios conficere, cœpisse quidem Pyleum, Acursium, Azonem, & glossematum scriptores alios, quod in se fuit, leges ad litteram explicare, nec id eis infeliciter cessisse negotiũ: subsecutos Bartolum, & qui didascalici rectè nominantur, vt sunt Castrensis, Alexander, Iason, qui certis doctrinæ limitibus & cancellis ius conclusere, hos non parua laude dignos, suóque seculo principes habitos, non putabant esse sequendam nouissimam opiniosorum sectam non multis antè annis enatam, quæ modum omnem excessisset, quæque iam in studiorum perniciem retineretur, hos esse vt viperinos fœtus parentibus exitiales, vt qui ætate posteriores seniorum sententiis aduersarentur, omnémque horam quam doctrinæ impendisse debuerant, contradicendo insumere, de Bartoli verbis, aiebant, non debere Doctorem ita anxiè sollicitũ in multis & à proposito alienis immorari, satis esse quod sentiret intelligi, & breuiter admoneri, clarioréque ordine quam fecisset ipse: non illius tantum, sed cæterorum sententias, si quæ ad rẽ facerent, adducendas videri, se minimè probare fatebantur Doctores eos qui suggestus passim occuparent, quatuor aut sex ad summum leges toto anno interpretari solitos. Alciatum centum posse: & quot illi constitutiones, eum totidem integros cum suis titulis tractatus, illos, viros quidem bonos, sed non satis eruditos, sola in rubrica tres menses insudare: qua ex lectionum pompa neminem ferè doctiorem redire

domum: multos, sed ignaros Doctorum laborem admirari, paucos qui inde aliquid proficerent. Et ea quidem sanè vehementi & acuta auditorum oratione permotus Alciatus, vt qui se omnibus vtilem & morigerum doctorẽ præstare cuperet, postea non nisi perspicua & luculenta oratione docuit, non nisi quæ optima essent proposuit, immò iudicio & ratione suis ea conuiuis apponi voluit quæ conferrent ad valetudinem, non quæ cuique facerent ad stomachum. Iam verò cum ipse suo munere defungi posset vnius horæ spatio, maluit tamen clepsydras duplicare: nempe vt viua voce, integra hora doceret: altera verò dictaret quò qui possent aut etiam vellent exscribere, id ceu auctarium ab eo consequerentur. Opportunè id quidem & ingeniosè cogitatum ab erudito homine, qui citra fucum omnẽ doceret. intelligebat enim Iurisconsulto memoriam esse maximè necessariam, quam non parum obtunderet aut etiam imminueret anxia illa cogitatio, quæ circa iuris subtiles quæstiones implicaretur. Post auditionem ideo assiduam & diligentẽ non posse leuari meliùs, quàm scriptione obseruabat: quamquam enim essent aliqui qui valerent excellenti illo naturæ bono, memoria tamẽ & temporis interuallo, & curis interdum hebetari, quædã in ipso orationis cursu minus ab auditore percipi, quæ ex commentario facilè intelligeret. Quam præclaram sanè & commodam docendi rationem plerique postea sunt omni conatu persecuti, sed nescio an ex multis pauci sint assecuti. Ex hoc flagranti studio summáque animi contentione ad id gloriæ peruenit quam nunquam antè sperauerat, id non semel fassus est, vt ad idem studiorum iter ingrediendum adolescentes excitaret. Bellica primùm clade, afflicto censu, cùm nusquam in patria pedem figere tutò posset, ad professionem iuris, quam sacram anchoram vocat, se confugisse ait: ab ea salutem, honorem, opes, summũ denique decus esse consecutum. vtque Zenonem dixisse ferunt, cùm naufragus enatasset, se nunquam feliciùs nauigasse, quàm cùm rebus amissis vacare philosophiæ cœpisset: sic Alciatũ, cùm in patria nimio otio marcesseret, atrocitate bellorum tandem excitatum cœpisse peregrinari, & ad disciplinam confugisse, quæ illi fuerit vt Myrtili clypeus. fuisse illum ingentis animi militem, scuto dimicare solitum, quem, cum ad expeditionem maritimam nauigasset, submersa fortè, naui, eidem clypeo innixum, in tutum se recepisse. De hoc legitur epigramma Græcum, quod ipse retulit in classem Emblematũ. Id eiusmodi est.—*Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,*

Cùm

Cùm premerérque solo, cùm premerérque salo.
Incolumem ex acie clypeus me præstitit, idem
Naufragum apprensus, litus ad vsque tulit.

Profectionis autem ad alias nationes occasio quanquam non vna esset, eam tamen à múltis exteris approbari voluit, non se vltrò, vt omnis egentem opis, erronem, & ignotum obtrudere. hîc ne quidem possum transilire sanè lepidum ea de re carmen Albutij Aurelianensis ad Alciatum, quo eum monuit, vt de tumultibus Italicis se subduceret, in Galliam concederet, illicque profiteretur, in quo materiam sumpsit à pomi Persici translatione, quod suo in solo noxium, in exteris consitum tandem haberi cœpit in pretio. Sic ergo ille:

Quæ dedit hos fructus arbor, cœlo aduena nostro,
Venit ab Eoo Persidis axe priùs:
Translatu facta est melior, quæ noxia quondam
In patria, hic nobis dulcia poma gerit.
Fert folium lingua, fert poma simillima cordi,
Alciate, hinc vitam degere disce tuam
Tu procul à patria, in pretio es maiore futurus:
Multùm corde sapis, nec minus ore vales.

Sua quædam correxit ætate maturior quæ sibi adolescenti fatetur excidisse, ex eo à quibusdam reprehensus, id se fecisse maxima ratione nec sine exemplis innuit. Cùm enim famæ suæ consuleret, noluit in publica studiorum causa præuaricari: idem factum ab Hippocrate, Medicorum Principe, qui ne posteri errarent, quædam malè à se tradita primus correxerit. fecit M. Tullius, qui cum libri Rhetorici, quos adolescens emiserat, parum probarentur, alios oratorios adornauit, & à se antè tradita damnauit, & earum rerum occasione in quibus lapsus esset, nouis libris editis suam gloriam permultum auxit. Eodem etiam modo Fab. Quintiliano qui duobus à se scriptis libris de Rhetorica, quod nec sibi, nec aliis placerent, duodecim illos magna cura elaboratos, singulari doctrinæ laude confectos edidit. Quod ergo aliis gloriæ datũ est, fraudi non debuit esse Alciato. dandam hanc scriptoribus veniam, hócque præmio ad studia illustranda, vel etiam quoquo modo esse alliciendos, in quibus emendatio sit erranti concessa, & noua, quod dicitur, permittenda lima, qua niteant & poliantur ea quæ aut incuria fuderit, aut humana natura parum cauerit, vt ait Flaccus. Nec vero inficiatus est rectè ab eodem suasum, vt in nouum annum

ſcripta premantur,quæ diutius durare velimus:ſed ferè nullum eſſe ex omnibus, qui ſit præceptum hoc ad vnguem ſeruatutus,quoſdam enim,qui ex tempore, quàm à cura præſtantiores habeantur, alios qui ſic ingenio ſuo indulgeant vt compeſcere nimiam licentiam non poſſunt, nonnullos etiam reperiri qui à ſe conſcripta ſemel approbent, corrigendi tædium non ferant, dixiſſe Ouidium decentiorem eſſe faciem cui næuus ineſſet aliquis.

Hac celebritate famæ notus Alciatus,vt à viris ſolidè doctis cultus eſt (miſſos lubens facio exteros, imprimiſque Iacobo Minutio, Ioanne Selua, Petro à Stella, multíſque aliis qui verè ſanéque de ingeniis iudicare poterant,ſic quibuſdam certè maleuolis & inuidis obtrectatoribus malè acceptus, & numquam exagitatus eſt)Longouallium infeſtum habuit,hominem interdum ſine mente ac ſine iure tumultuantem, Alciato detrahentem, alios etiam in eam contentionis rabiem velis remíſque pertrahentem. Fuit etiam illi æmulus, & σύνζυγος in Italicis academiis, doctor quidam iuris, nomine Alexandrinus, à quo non ſemel prouocatus, ſæpéque conuiciis impetitus nihil reſpondit: vt tamen interdum ſolet eſſe acrior viri boni iracundia, indignè tulit eum quaſi ſibi opponi, & in eodem ſuggeſtu ſucceſſorem nominari,quod oſtendit hoc carmen.

Altiuolam miluus comitatur degener harpam
Et prædæ partem ſæpe cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas Sargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorat ore dapes:
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Ita læſus ſibi temperabat, ſed tamen ne foro cedere prorſus videretur, iniuriam acceptam interdū vlciſcebatur: quod idem fecit prouocatus intolerabili planéque indigna Franciſci Floridi maledicentia, qui Zazium, Budæum, Alciatum, viros incomparabiles fuerat auſus laceſſere, poſtquam enim hominis inſaniam, petulantiam, oríſque duritiam pertuliſſet, ipſe qui ſtili acumine facilè confodere Floridum poterat; ſatis habuit hoc vibrare ſatyricon, nomine paululum immutato, verſóque in Ranciſcum Olidum.

Audent flagriferi matulæ, ſtupidique magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere,
Reddemúſne vicem opprobrÿs? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperem corripere iſtud erit?

Quid

Quid prodest muscas opercsis pellere flagris?
Negligere est satius quod nequeas regere.

Relictis Biturigibus Italiam repetens, vrbem eam in se veneficam, hoc tetrasticho, grati animi teste donauit.

Vrbs Bituris insuitus amans, te d fero amantem,
Quinque per astates terra habitata mihi:
Nunc opus ad vitulos est à veruecibus ire,
Ergo vale & felix sit tibi lanicium.

Quod tamen ab homine candido candidè scriptum carmen maledicus quidam nugator, Alciati nomini nescio qua causa infensus, ita suggilauit, vt totidem numeris ei calumniosè occineret.

Non nos, sed nostros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus spretis vanuit hospitibus.
Ille ergo valeat vitulos pasturus: at illum
Nostra vel horrentem frigore lana teget.

Ex quo illud verum intelligimus vsurpatum iam olim, felicitatem omnem inuidiæ obnoxiam: solam miseriam carere inuidia. Qua tamen nugacitate minimè deterritus Alciatus, perinde se gessit vt Hercules ille in rusticum Lyndium, cuius insanas voces contumeliarum plenas non magis curabat ac muscas: aut vt Hecatæ, quæ canum latratus nihil moratur. Ea ratione facilè coniicimus scriptum Emblema aduersus inanem quorundam impetum.

Lunarem noctu vt speculum canis inspicit orbem,
Séque videns, alium credidit esse canem
Et latrat: sed frustrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Sed & Doctor quidam nouus, & Cisalpinus profectus in vniuersitatem Tectosagum (ea est Tholosa) in ea peregrinatione non solùm Italorum vitia, qui quorundam mos, sed & virtutes se addidicisse gloriatus, cuiusdā legis aggressus explicationem in eum sermonem incidit, vt diceret aliter à se legum nodos intelligi quā ab Alciato, qui nihil apud nos inquit, facit, quam quod florettat iura. docti tū quidam aderant, qui his auditis, seu hominis arrogantiam perosi seu risus captandi causa, dixerunt, quæ Alciatus florettat iura, iste oletat. Ea fuit magnæ & præstantis sanè virtutis comes inuidia, quæ virū omni genere laudis admirabilem toto professionis tempore continenter exercuit. Is quanquam sano, viuidóque habitu corporis à natura conformatus, quo tempore de minuendis laboribus, quos mul-

tos grauésque pertulerat, ob ętatem ingrauescentem cogitaret, neque dum excederet annum ætatis octauum & quinquagesimum dolore pedum primùm leuiter correptus, deinde paulò grauiùs & crebriùs adeo vt cõtinuæ febris symptoma illi morbo adiungeretur, paulatim confectus intra decem & quatuor dies, integris sensibus, animam Deo reddidit, ineunte anno Christiano, ad Romanæ curiæ calculum, 1559. Ticini sepultus honorificè in basilica vrbis, vir cui (ausim dicere) plus sua patria, quàm ipsæ patriæ debeat: vnus qui multis annis obsitam & occupatam quibusdam quasi opinionum senticetis, & vinctam barbariæ laqueis Iurisprudentiam asseruit, vindicauit, perpurgauit, quem qui perstrinxerunt, aut inuidi aut etiam maleuoli: qui parcius laudarunt, parum candidi; qui pro dignitate coluerunt, eiúsque doctrinam sanè vtilem sunt amplexati gratos se & probos nec leuiter eruditos præstiterunt.

Hîc symbola hominis omni laude posteritatis dignissimi non prætermittam, quæ ad raram illius doctrinam virtutémque prædicandam non parum pertineant, vnum fuit gentilitium, vt ipse in Emblematis testatus est, ad nomen Alciatorum familiæ alludens, in scuti planitie depicta conspicitur Alce, fera Germanica, quæ vnguibus tenet epigramma, μηδὲν ἀναβαλλόμενος cuius symboli explicationem ipsemet edidit Emblemate, ad hunc modum.

Alciatæ gentis insignia sustinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος,
Constat Alexandrum sic respondisse roganti
Qui tot obiuisset tempore gesta breui?
Nunquam, inquit, differre volens: quod & indicat Alce:
Fortior hac dubites, ocyor anne siet.

Alterum symbolum sibi ipsi proprium & præclarè fecit, vti me pridem Paulus Iouius docuit, eo libello sanè venusto quem de symbolis armorum & amoris lingua patria scripsit: caduceus est Mercurij inter duo Amaltheæ cornua, cum inscriptione hac, ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται, huius hæc sententia:

Vnguibus implicitis geminis caduceus alis
Inter Amalthea cornua rectus adest.
Pollentes sic mente viros, fandique peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

In ea tamen icone Alciati, ad viuum expressa, qua me nuper donauit ANDRAEAS THEVETIVS, Cosmographus Regius

gius

gius vir lectissimus, subtus expressa ostenduntur insignia familiæ Alciatorum: quorum alterum gentilitium est, cuius sic se planities habet à læua, turricula, cui erecta stans aquila corona insignita summo in apice conspicitur: à dextra, repagula quatuor, supra sicuti planitiem, galea (signum dignitatis equestris) superius etiam ceruinum caput, porrectis & eminentibus anterioribus animalis pedibus, in apice, sententia est de qua dixi, μηδὲν ἀναβαλλόμενος: Quæ singula si quis attendat accuratè facilè percipiet, ab ingenioso & solerti homine nihil aut cogitatum aut prætermissum quod ad illustrandum nomen suum (vt optimi cuiúsque gloria ducitur) aut augendam rei literariæ dignitatem conduceret.

SYNTAGMA DE SYMBOLIS, STEMMATVM ET SCHEMATVM ratione, quæ insignia seu arma gentilitia vulgò nominantur: Deque Emblematis.

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique scripserunt: eorum tamen nemo est adhuc, quod sciam, qui eam rationem & argumentum sit accurata disputatione persecutus. Id vt præstare quodammodò possim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione symbolorum, corúmque vsu & fine quædam, si non accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne subinde cogar anxiè repetere quæ semel dixisse satis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis est vel sola coniectura primos illos homines, sed potissimùm Aegyptios & Chaldæos, qui in schola Memphytica philosophati sunt, imò ante expressam notarum aut characterum inuentionem & scripturæ vsum, reperisse symbola quædam rudia, vt animalium, vel siderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ, id est, sculpturas sacras appellarunt: quod primùm ab his factum esse constat ne ab imperita multitudine mysteria & arcana sapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, sed ab iis duntaxar intelligerentur, qui sacris iisdem initiati essent. Quarum rerum initia prima fuisse admodum rudia & simplicia nemo ambigit, qualia solent esse rerum penè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progressum ampliorem, & certè maiorem consequuntur. Quod nobis planum esse poterit, si eam inuentionem, quam Aegyptiis & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profecto cum venustate & apparatu, vt posteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Aegyptiorum signis præferre nõ dubitemus. Eo enim factum esse crediderim, quop

etiam inuento ſcripturæ vſu à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis,Imperatoribus, ducibus,& aliis etiam,quibus politior quædam literarum cognitio,rerúmque meliorum elegans & culta natura placuit,auctus ſit & aſſeruatus non ſine litterarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus.Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam(non enim mei pudoris eſt magnum quidpiam de me polliceri,quicquid ſit,velim ſtudioſi æqui conſulant:nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum:)fingamus primum nobis aliquem ordinem familiarem, vt eruditos homines,& maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque; ſed tamē familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολον ἐστὶν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ,vel vaſi,aut dolio,aut ceteris eiuſdē generis imprimitur,ne reſignentur à quibus minimè oporteat:idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocant, Gallis *Mot du guet.* Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia,quā plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiam Symbolum & Symbolam vſurpant neutro & feminino generibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu iudicium, quo prænoſcimus aliquid, vel coniicimus, vel obſeruatione dignum putamus,quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta.Sextò,pro Principis numiſmate ſumitur.Septimò,pro argumento,ſeu etymo,ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur,ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo ſenſu poſtremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Aegyptiacis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Ægyptiis Symbola

bola primùm fuisse vsurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant; quibus suam raram illam quidem & reconditam sapientiam solis iis agnitam esse volebant, qui ea se dignos præstarēt. Ab ea enim consultò & prudenter hisce ingeniosis & eruditis Symbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eóque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, castis benéque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Insignis est apud Clementem Alexandrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Ægyptios & Hebræos Symbolis vsos fuisse reconditis, vt sapientiæ diuinæ eos participes efficerent; qui rebus sacris initiati essent. Addit etiam nefas existimatum Platoni, eum qui minimè purus esset, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob causam sacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuisse constat, nec vera mysteria ostendi iis solita, qui temerè & impudenter accederent, sed qui primùm purgati essent, seséque diligenter præpararent. Obseruat idem eos, qui ab Ægyptiis docerentur, primùm quidem arripuisse viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφικὴ, id est, ad epistolas scribendas comparata methodus: alteram, qua sacerdotes vtebantur, id est, ἱερογραμματεῖς: tertiam & postremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id est, sacram quandam sculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior essem, si exempla Clementis vsurparem, quæ eadem penè sunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id duntaxat. Omnes quotquot vetustis temporibus de rebus diuinis aliquid scriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum principia occulta esse voluerunt, & ipsum verum (τ' ἀληθὲς) ænigmatis, signis, symbolis, & allegoricis quibusdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ causa est cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obscurè ac obliquè responderet. Cum Clemente illo polyhistore vnà coniungam Plutarchum, qui disputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος, idem omninò docet, intérque alia ostendit hoc veterum Aegyptiorum institutum fuisse, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine sacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent; eò quòd illi ob fortitudinem, hi verò ob sapientiam magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicosis Rex crearetur, statim se sacerdotibus erudiendum dabat, idémque sapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam sapientiæ quæ fabulis pleraque occultabat,

& obſcuro quodam verborum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notant, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ ſymbolis.

CERTE' antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Ægyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremum Deum, primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium; vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curâque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipſúmque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id eſt, mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit. Hanc Aegyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Apuleius, Plutarchus: quámque noſtra ætate penè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili penéque diuino ingenio excitauit, ſuíſque perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliíque Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commentariis, quibus magica oracula, ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum,

anima

animalium,stellarum,rerúmque aliarm inuoluebant ; vt minimè putem commodius sapientiæ veterum quasdam reliquias ad nostra vsque tempora transmitti potuisse. Id verò si quis velit ostensum esse aliqua exemplorum farragine,statim colliget, pro fertilitatis symbolo Papauer vsurpatum, Cupressum pro morte, Oliuam signum pacis, Laurum & Hederam ingenij semper virentis, Malum cotoneum connubij,notam iisdem habitam fuisse, vt Satyrum vel Capram libidinis,Leonem terroris,iracundiæ, dominatus : Solem anni, Lunam mensis, & cætera alia longè multa,quæ immenso labore paríque doctrina idem Pierius executus est.

Vnde profectus Stemmatum vsus.

EX QVO factum esse constat, vt sapientes quique posteri inuentioni huic tam ingeniosæ multum ornamenti adiecerint suis tum libris,tum disputationibus : sic etiam permulti nobiles & generosi, viríque principes, qui bellicis olim negotiis præfecti sunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent,quo sui nominis atque familiæ splendorem quam latissimè propagarent,stemmata quædam & symbola sibi vsurparunt. Et certè omnibus penè gentibus in more positum fuit,vt speciale aliquod signum militare haberent, quo faciliùs cogi possent,& in vnum conuocari locum milites,qui vel sparsi vel fusi extra castra essent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiusmodi schematum videtur repetere à temporibus Osiris, his planè verbis : τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, διαφέροντας ἀνδρείᾳ, ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπό τινων ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim testis est Amphiaraum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circumtulisse:Statius Capaneum hydræ:Polynicem Sphingis imagine,vsos in scutis fuisse. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in scuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlysses delphinem:Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem:Perseus Medusæ vel Gorgonis caput.Neque enim dubium potest esse quin & ceteri nobiles suæ insignia familiæ,seu symbola quædam propria sibi vendicarint. Homerus alter 8. Æneid. id minimè sibi prætermittendum putauit,cùm Turni auxiliares copias memorat ; quorum hominum arma signáque

diligenter & studiosè persecutus est. Cimbrorum & Teutonum bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus describit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, suis in peltis, scutis, aliisque id genus bellicis instrumentis, non modo nitorem armorum fuisse, sed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro schemate vsum, vt præter ceteros testis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis, cùm educenda esset acies, aut etiam manus conserendæ, pro signo, fœni manibulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas esse constat. Sed cùm incrementum aliquod cepisset imperium, signa alia sibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demùm Aquila vsurpari cœpta est pro publico & perpetuo imperij Romani symbolo; sic vsus inualuit, vt quæcunque legio distinctas insignium notas haberet. quod posteris ita transmissum est, vt eius rei memoria, quanquam longa temporum intercapedine, longoque spatio, & penè vetustatis obliuione demersa, scriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expressa fuisse tropæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri sibi curarat. Plutarchus verò ait in eo summi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quíque post mortem eius, Cæsarem coëgit ad lacrymas, Leonis conspicuam fuisse imaginem ensem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum esse censeant, ausim tamen dicere id sapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo constare: quod declarant erudita & literata illa sympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos si verè Principes agant, literatis colloquiis suas epulas condire par est: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & tesseris, qui cubis & foliorum lusu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, sed interea permultum otij & pecuniarum impeditur, multóque plus temporis insumitur, quàm necesse esset, cùm in ea symbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc missa faciamus. Quàm enim superioribus anteactis seculis

culis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris arriſerit, exemplis innumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligenter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruandis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effigendis iis quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexander Magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienúmque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cęlari voluit, altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imagine in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam, quod tamen ſignum commutauit Repub. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magnam, planéque inaudita felicitate conſecutus eſt, non alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſſe Seriphiam, vt quibuſdam placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitum, quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quòd T litteræ, quod fuit olim abſolutionis ſi-

gnum, videatur respondere, si picturam & lineas spectes.

Quid enim vt externa illa quæ innumerabilia sunt, transiliam, vt quæ leguntur de Atheniésium Noctua, Persarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni sacro, Thebanorum Sphinge, Osiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem scriptores faciunt? Sed nescio quo modo nos magis delectant & afficiunt domestica, vt est Nauis illa, quam pro stemmate habuerunt Franci veteres, sicuti Sidonius Appollinaris & Panegyristes ille Pacatus testantur: quod idem signum Parisiorum esse adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea seu vectes, quibus in publico stemmate Burgundiones vsi sunt, vt Vrsi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum silice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm instituti sunt? longum enim esset in singulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum stemmata & insignia, quæ sibi vel ingeniosi finxerunt, aut aliqua nacti sunt occasione, vel tanquam hæreditario iure posteri vsurparunt? Quia tamen multus essem, imò verò fortasse nimius in eà rerum veterum commemoratione, quas subinde fateri cogimur longa vetustatis obliuione nobis pœnè deletas & obliteratas: facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priscorum hominum libris, quàm ipso nostrorum patrum, & quidem huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & solemne imperij Germanici stemma, quod Carolus quintus superioribus annis pro imperatorio iure habuit, symbolum etiam peculiare sibi vendicauit, duas Herculis columnas, vnà cum symboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnum euectus esset, aliqua ratione Histricem, quem Porcum spiceum vulgus appellat: Franciscus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vsi ad hæc nostra vsque tempora, & Salamandram aliqua causa propriam sibi fecit: Henricus II. eius filius, crescentem Lunam, vnà cum hemistichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Francisci soror, heroïna verè illustris, Heliotropium non sine causa sibi legit: Carolus IX. duas columnas in se complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, descripto epigrammate: Catharina Medicea,

dicea, Regum mater, Iridem ſeu cœleſtem arcum, adiecto ſymboli argumẽto, φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudũ Enſem, vnà cum verbo ΑΠΛΑΝΟΣ: Mareſcallus Santandreus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe: Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt; Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera TESTANTE VIREBO: Franciſcus Turnonius Cardinalis cœleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igne comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphonſus Arragonum rex libro aperto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingíque curauit, vna cum epigrammate, NEMO QVIETEM IMPVNE LACESSET. Duo inter cætera Principũ Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt. Hic verò Columna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro ſymbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mori, vel vincere. Quibus profectò notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula perceſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citróque habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa

& externa prætercam, quidam auctores sunt non omninò mali, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamūdo profecti sunt, insignia fuisse tres Bufones aut Rubetas: nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni scriptores temerè interdum & sine iudicio caligant: quippè qui quod Regum quorundam peculiare symbolum fuerit, ad alios etiam tāquam commune omnium referant. Videri autem certius potest, tribus Liliis primum Clodoueum fuisse vsum, cùm primùm suadente Clotilde vxore lectissima, religioni Christianæ nomen dedit: quod liliorum trium stemma posteri etiam Reges ad nostra vsque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica historia, quo loco vitam Gulielmi Nothi persequitur, auctor est Reges Anglos ad eam vsque regis illius ætatem certas insignium notas minimè habuisse: sed pro regum varia successione, etiam signa illa fuisse varia. In quibus omnibus primò excogitādis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel sculpendis, non video quid veri certíque statui certò possit: nisi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram semper penéque incredibilem symbolorum eiusmodi varietatem extitisse. Esset quidem imperiti hominis, parúmque in rerum veterum historia exercitati, qui auderet affirmare nullam subesse sententiam in ea ingeniosa inuentione stemmatum, schematum, insignium & symbolorum, quæ veteres ipsi non tam studiosè affectassent, nisi suæ doctrinæ solertioris, suæ laudis & gloriæ, suarúmque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam esse voluissent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermissum velim symbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia esse & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quosdam quasi cancellos reuocare possumus. Quædam enim historica sunt, alia physica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingeniosè ad mores vt plurimùm traducitur. Historica sunt ea, quæ ducuntur ex historiis, vt Leænæ statua ærea in acropoli Atheniensi posita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto. 29. Emblem. Hunni Scythici descriptio. 37. &c. Physica verò, vt de Bacchi & Palladis simulacris eadem ara erectis. 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργίας,

λαργία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci posse facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò non ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen non omnia ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt. Alterum enim, nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialius alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſsè finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certe nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio; quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, libr. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulacra quædam oris ſimilitudinem artificioſè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autẽ imagines diebus feſtis exornabant apertis armariis: cúmque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circũferebantur, addito, vt magnitudine quam ſimillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt indè appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas: ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia Nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgo Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis

præmia,

præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroïcas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & Mæandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur, quod ſymbolis Ægyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum, vt iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eo vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitatéque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id prætereà obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Apuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſe magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpantur, non ad ea quæ παρέσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſententiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdum literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum symbolorum.

Ei itaque, qui symbolum aliquod vel schema commodè volet effingere, spectanda hæc primùm proponuntur, vt iusta sit animi & corporis analogia (per animum, sententiam vno, altero, vel certè paucis comprehensam verbis intelligo: nomine corporis, symbolum ipsum designari placet.) Deinde, ne ita tenebricosum sit & obscurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conspici & diiudicari possit, si fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum sunt sidera, stellæ, luna, sol, ignis, vnda, nubes, siluæ, rupes, speluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, nisi admodum raro, depingatur. Postremò, adhibeatur interdum anima illa symboli lingua quadam nobili miniméque vulgari, vt id παρέπομεν καὶ ἄγαλμα, ingeniosáque inuentio, quæ cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auersum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè solet: aut denique, si magis placeat extera quadam lingua, ídque sententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemistichio, integro versu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliundè petitus sit, dummodò argutiarum aliquid & salis contineat. De symbolis, schematis, & stemmatum ratione iam satis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

De Emblemate.

Plerique sunt non satis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Ænigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundunt. Fatemur Emblematis quidem vim in symbolo sytam esse: sed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, specialiùs verò alterum norũt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ęnigma non est, quanquam interdum cum ænigmate aliquam similitudinem habeat: Ratio enim quædam est apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perspicuæ sunt: Aenigma verò in verbis ambiguum est & obscurum, vt etiam viros alioqui solertes & ingeniosos interdum longua mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè

ximè hîc agimus, ratio debet esse clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, sic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema est γνώμη seu sententia, quanquam sæpè Emblemata sententias in se contineant: nisi fortasse qua ratione Emblema sumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate seu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & nisi fallor, aliter γνώμη esse minimè potest, nisi pro eo vsurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim sæpenumerò est ἄφωνον, nec semper necesse est in Emblemate esse adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre, vt verba & res, seu signa quædam rerum, & res signatæ. Denique non est adagium vel parœmia: quia Emblema est aliquid ingeniosè ab ingeniosis excogitatum, vt ita dicam: adagium vero sermo sit in ore omnium versans. In quo aduertendum, an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quascunque sententias, adagia, similia, apophthegmata, historias ad Emblemata posse reuocati censuerunt, quasi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Superest itaque Emblematis nomen explicemus, si priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verborum signific. apposuerimus. Verba significant, inquit, res significantur: tametsi & res quandoque significent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum composuimus, cui titulus est Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo ad nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interseritur ornatus causa, non modò parietibus & pauimentis, sed & rebus aliis permultis, vt vasis, pateris, vestibus: cuiusmodi sunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteráque generis eiusdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Eustatio, nempè ornamentum exemptile quod innoxiè demi potest vasis aureis vel argenteis, idémque reponi. Id enim nominis deductum esse constat παρὰ τὸ ἐμβάλλεσθαι, aut ἐπεμβάλλεσθαι, quod est inserere, interponere, vel iniicere. Antiquitùs enim lapillis quibusdam quadratis & minutè sectis politísque, in quibus icones quædam intertextæ essent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere est ex Pausania, Plutarcho, Apuleio, Philostrato, & aliis plerísque. cuius etiam rei vsum aliquem videmus in quibusdam templis, tum ædibus publicis & priua

& priuatis, vt nostra hæc ætas antiquitatis æmula pridem esse cœpit. Itaque μεταφορικῶς hic Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia scitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerúmque pigmentis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata Emblematis referta dici figuratè potest. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis composita vt tesserulæ omnes
Arte, pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba sunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimis esset in ornatu & structura verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odiosum. Non possum subticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd Emblematum vim, quæ esset in Siculorum vasis, abstulisset: quódque Suetonius ait Tiberium reprehendi acerrimè, quòd Emblematum vim, quæ esset in Siculorum vasis, abstulisset: quódque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum studiosiorem, emblematis vocem aspernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum censuisse, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Cęterùm plerique vel suspicari vel obiicere poterunt hìc ab Alciato Emblemata impropriè dici: cùm ea carmina videantur potiùs expositiones esse & explicationes Emblematum, id est eorum symbolorum vel simulacrorum, quæ ab antiquis petita hìc magna parte repræsentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiunctā non temerè aliquando subiectorum habere rationem metonymicῶs, & sententiam vel epigramma dici posse, quod Emblema in se complectatur.

CLA

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM EMblematum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Augustanum.

D V M *pueros iuglans, iuuenes dum tessera fallit,*
Detinet & segnes chartula picta viros,
Hæc nos festiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illustri signáque facta manu:
Vestibus vt torulos, petasis vt figere parmas,
Et valeat tacitis scribere quisque notis.
At tibi supremus pretiosa nomismata Cæsar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipse dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chontado illo Peutingero, cui hoc opusculum dicatum constat, tantùm ea dicam & huc referam, quæ scriptorum nostri temporis lectione consequi potui. Andræas Cratander in Epistolà quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: *Chonradus Peutinger.* Chonradus Peutingerus, eximium illud Augustanorum Vindelicorum decus & specimen, qui cum incomparabili auctoritate, quam in gnauiter sustinendis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus est, egregiam humanorum studiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde satis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ vetustatis exemplaria transmisit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expressiùs Henricus Pantaleon Prosopographiæ parte 3. eiusdem Chonradi vitam, laudésque perstrinxit. Sic autem: Chonradus ille Augustæ Vindelicorum ex honesta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus est. Is cùm felici ingenio esset præditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum,

factum, vt iuris doctor omnium acclamatione creatus fuerit. Accedebant multæ heroicæ virtutes,& rerum agendarum dexteritas.Itaque patriæ vtilis ciuis & singulare ornamentum extitit, atque à Maximiliano Cæsare inter suos consiliarios cooptatus fuit.Quinetiam hunc Erasmus Roterod.plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter summos amicos habuit. Scripsit is anno 1506.Sermones conuiuales,in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referuntur:præterea de gentium quarundam emigratione Epitomen,quæ Procopio,& aliis historicis in editione adiecta. Erat enim Conradus rerum antiquarum singularis æstimator,qui eiusmodi indagare, & posteris proponere magna delectatione erat solitus: tandem ætate confectus obiit; & apud suos honorificè sepultus est. Hactenus Pantaleon, quæ omnia pænè mihi videntur sumpta ex 18. Epist.Erasmi.

Dum pueros.] Dissimilitudine suum negotium cum aliorum otio conferens,tria lusorum genera ponit,ex adiuncto tempore quo hoc opusculum scripserit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgo trita prouerbia,Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adolescentes & iuniores tessera delectantur, quod est aleatorum. Segnes autem,quisque corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

Iuglans.] Nux.

Tessera.] Dicitur tessera,quicquid ex omni parte quadratum est. Gel. lib.1. c.20. & Cæl.Rhodig.lib.20.c.14. & 27.Cubus à Græcis dicitur:estque corpus ex sex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm est iactus,quam in partem incubuit,immotam habet stabilitatem, vt sunt etiam tesseræ, quas in alueum ludentes iaciunt.Budæus 5.De asse.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus,vel aliis sculptoribus ἀλληγορία.

Festiuis horis.] Diebus genialibus,quibus animũ remittebam à seuerioribus studiis.vel,festiuis horis.i.subcisiuo tempore.Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad rusticandum, vt etiamnum dantur iustitiorum dies nostris Senatorib.ad eorum numerum accommodabat quæ scribebat, testis est ipse 1. de Legibus.

Artificum illustri.] Hic versiculus descriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων, qua de re iam satis, sed hîc aduerte materialem causam.

Vestibus vt torulos.]Finalis causa,& vsus Emblematων.Torulos

autem appellat eminẽtias quasdam in vestibus, corollis, & aliis similibus. Cicero in Oratore perfecto, de medioeri genere dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnémque orationem ornamentis modicis verborum sententiarúmque distinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento, quæ petasis.i.pileis, aut penulis vestibúsque adiici solent. Palam est illud ex Amphitruone Plauti; Tum meo patri autem torulus inerit aureus sub petaso.

Petasis.] pileis, galeris, &c. Petasum, Arcadicũ pileum significatione primaria esse, didici ex Hesychio. πίτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα, sic enim legendum in Hesychio, nõ φρόνημα, vt in vulgatis. Suetonius ait, Augustum non nisi petasatum, hoc est velato capite sub dio spatiari solitum. Certe & Poëtæ & petasatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non absimile volunt. Prudentius 2. in Symmachum.

Nec petaso insignis poterat Lacedemone capta
Mercurius seruare suas de clade palestras.

Parmas.] Parma, scutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hac qua sapè solet vinci, qua vincere rarò,
Parma tibi scutum pumilionis erit.

Varro De lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. c. 22.

Tacitis notis.] Sic se habent Ægyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie symbola ea, quæ armis, scutis, signis militaribus, & cæteris id genus apponi solent. De quibus lepidum & eruditum scripsit Dialogum Paulus Iouius, nos in nostro syntagmate, quædam adduximus.

At tibi supremus.] Optatio ex dissimilibus. Idem ferè dissimilium locus est apud Horat. Ode 8. lib. 4. Carmin.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Gratorum: neque tu pessima munerum
Ferres, diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, &c.

Huius autem dissimilitudinis hæc mihi videtur germana senten

ſententia:Poſſum ego tibi,Chonrade, Emblematum quorundam ſiluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare:at magnus Imperator (cui ſis à conſiliis) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia, ſtatuas, imagines ingeniosè pictas, ſolerter expreſſas, ſculptas, efformatas:ipſiſſimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

Supremus Cæſar.] Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingerum paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ cõſecrato. Non enim modò videndum quid, ſed & cui des, Seneca De beneficiis:Vide ne mittas munera ſuperuacanea,vt fœminæ arma,ruſtico libros,& ſtudioſo retia.Id enim eſt ac ſi cani des paleas,& oſſa aſino.Sic Martialis 14.lib.ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella,
Cùm donat vacuas poëta chartas.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER insigni Ducatus Mediolanensis.

EMBLEMA I.

EXILIENS *infans sinuosi è faucibus anguis,*
Est gentilitijs nobile stemma tuis.
Talia Pellæum gessisse nomismata regem
Vidimus, hisq; suum concelebrasse genus:
Dum se Ammone satum, matrem anguis imagine lusam,
Diuini & sobolem seminis esse docet:
Ore exit, tradunt sic quosdam enitier angues.
An quia sic Pallas de capite orta Iouis?

PRoponit schema gentilitium siue insigne Ducatus Mediolanensis, in quo serpens cæruleus in aureo æquore infan-
tem,

tem,vel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conspicitur. Cuius quidem schematis rationem adferam, si prius huc transtulero, quod idem noster auctor ea de re scripsit cap. 43. De singulari certamine, vt Alciatus ipse Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ille: Celebre est in Annalibus Othonis Vicecomitis cum quodam Saraceno in Asia certamen, quem ille manu captum confossumque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitiis insignibus suis addidit, hoc est, vipera vix natum, & adhuc manantem sanguine infantem ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum Emblema. Siquidem in eius antiquis nomismatis idem sigillum reperire est, quo Ioue se natum rex ille per ambages ostendebat. Etenim serpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Asia genera serpentum, quos ore parere hominum opinione receptum est. Hactenus ille. celebratur itaque stemma eiusmodi à diuina & antiqua origine, perennique nobilitate, è sano Sapientiæ capite, promanante. Sed instituēti mihi commentaria integra, quoad eius maximè fieri potest, occurrit præter alia, quæ de hoc stemmate Ducum Mediolanensium retulit Franciscus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pœnè verba sunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatum obtinuit, magni animi iuuenis, patris iussu cum copiis transmisit Apenninum. In ea expeditione cùm fortè descendens equo requiescit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà positam irrepsit: quam cùm mox capiti reponeret, famoso quidem & horrifico, sed prorsus innocuo lapsu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi passus adolescens ille animosus, ad omen geminæ victoriæ traxit, hincque factum tandem, vt ipse pro signo bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adolescens Bononiæ studiis operam daret, se sæpè audiuisse scribit. Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanensibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, nostra patrúmque memoria historiæ scriptor insignis, cum Alciato conuenit, eo nempè libro, quo Mediolanens. Principum Vicecomitum vitam est complexus. Ait enim Othonem (sacro in bello contra Turcas & Saracenos, Buliono Godofredo duce) insigni pietate & magnitudine

Alciati locus.

Franc. Petrarcha.

Gabriel Simeon.

Paul. Iouius.

animi virum, nihil territum Volucis Sarraceni ferocitate, qui medio in campo ad singulare certamen fortissimum quemque ex acie Christiana prouocabat, cum eo fuisse congressum; tandémque eum nō minore fortitudine quàm felicitate deuicisse, déque confossi hostis galea opimum plenúmque immortali gloria spolium retulisse, auritam scilicet viperam inexplicatis spiris minaciter à cono cassidis erectam, & puerum passis manibus deuorantem, quod vnum auspicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis gestamen fuit, sed & posteris id insigne audacter vsurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui existiment Volucem ex stirpe Alexandri Magni progenitum, tulisse pro insigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone se compressam fuisse, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterum id stemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Ægyptiorum notas, quas Hieroglyphicon nomine appellabant, obseruari ex Oro maximè Niliaco, facilè discet eos imagine serpentis, Imperatorem regémque designasse. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimū & tutelarem siue custodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura serpentis exprimebant, nisi quòd spectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo schemate ingenioso eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi dispendio suas opes adaugerent Anguem, nisi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ est, serpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ simulacris apponi erant soliti, quo significabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viresque repræsentabat. Quòd autem serpens ita sæpè depictus conspiceretur, qui sibi caudam mordicus ore retineret, pauci sunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quasi ob oculos positum fuisse Regem eum, qui finem sibi actionum omnium & consiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuíque vltima, imò verò minima etiam curæ essent. Eo enim nomine Augustus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cælum euecti sunt: contrà malè cessit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo,

Quid per serpentem Ægyptij designabāt

Quid per serpentem qui caudā mordicus teneat.

modo, Domitiano & aliis permultis Reipub. Romanæ pestibus, quòd simul atque ad summum illum Principatum conscenderunt, abiecta cura publica, sibi tantùm seruire, suasque persequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex custos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populum suum in Regem studium (cuius beneficentiam grato animo agnoscebat) non alio modo posteris commendabant, quàm serpente vigili, surrecto vertice, & elato pectore; quod Homericum illud declarat; Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Non decet virum consultorem, qualis Princeps esse debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem sensu, serpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφιας, ὄμμα, ad vigilantiam designandam. Denique tam fuit insigne & celebre id Hieroglyphicum serpentis, vt non temerè Imperator clarissimus Epaminondas vsurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores posteri columnam erexerunt; appenso clypeo, in quo sculptus draco esset. Eius monumenti rationem affert Pausanias, quia is Imperator laudatissimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquissimum fuit, ortum duxisse putabatur, quorum id gentilium insigne esset, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis essent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici stemmatis arcanum illustrandum adiiciam. In ostentis enim & præsagiis, Angue summa nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam regni fastigium expectabantur, sed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam sibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roscius in cunabulis esset, educaretúrque in Selonio, qui est campus agri Lanuuini, noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu, quo aspectu exterrita clamorem sustulit. Pater autem Roscij ad aruspices retulit: qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc speciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expressit versibus. hæc Cicero. Spartianus auctor est, Seuero imperium præmonstratum: ei enim in stabulo dormienti serpens caput cinxit, & sine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendisse imperiũ Aureliano, quamquam ille me-

Serpens Epidaurius.

Anguis quid significabat.

Roscius.

Seuerus Imp.

Aurelia. Imp. diocrium fortunarum & parentum esset. Nam cùm eius pueri peluim serpens cinxisset, neque vnquam potuisset interfici, postremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis sacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quæ familiarem hunc serpentem, tanquam genium agnosceret. *Tyberius Cæsar.* Tyberius Cæsar serpentem draconem in deliciis habuit, eíque sua manu cibum ministrauit: quem cùm is corrosum à formicis obseruasset, monitus est cauendam esse sibi vim multitudinis: formicis enim populum significari. *Maximinus Iunior.* Maximini Iunioris, qui à patre regni particeps factus est, dormientis caput serpens circundedit, futuræ dignitatis præsagium. Idem pænè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & *Augusti mater.* Actia matre Augusti Octauij, quæ in templo Apollonis somniauit se cum Dracone congressam, indéque factum, vt macula picti Draconis in corpore constanter hæreret, quæ nunquam postea eximi potuit. Sed hæc satis.

Fauces. Sinuosus anguis. *Sinuosi è faucibus anguis.*] Fauces sunt gulę partes interiores. Plinius: Summū gulæ fauces vocantur, postremùm stomachus. Sinuosus autem ephiteton serpenti conueniens: sinuosum enim dicimus à longo sinu, & μεταφορικῶς apud eundem nostrum auctorem postea, sinuosi in faucibus antri.

Stemma. *Stemma.*] Nobiliores erant, qui sui generis imagines & stemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vsurpatur plerunque pro corona: deductum enim est id nominis à σέφεσθαι, vt illud Homericum,

στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miscellan. P. Nannij.

Gentilitia stemmata. *Gentilitijs.*] Pro imaginibus posteriora tēpora insignia gentilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipsa quoque primùm, vt simile est veri, virtutis fuere præmia ac rerum præclarè gestarum decora. Budæus.

Pellæus Alexander. *Pellæum regem.*] περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal. 10. Sat.

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis. Ausonius Paulino:
Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pellæum potuisse deum reor.

Præclarus Alexandri ortus. Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat [illegible].lib.

Suum genus.] Iustinus lib. 12. ait Alexand[illegible] virum supra humanam potentiam magnitudine animi fuisse præditum.

Qua

Qua nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente volutari, nec Dei decepta somnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quàm cùm Æacidarum gens ab vltima sæculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illustrauerit; nullius tamen nomine quàm filij clarior fuit. Plutarchus auctor est, quòd cùm Ammonis sacerdos Alexandrum salutaturus, linguę vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixisset παῖ διὸς, id est, Iouis fili, hinc cælestis origis gratiam captatam, cui initia dedisset error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile sibi fuisse ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis sibi repugnaret. Id cur factũ sit, lege Augustin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Apuleium primo Floridorum.

Dum se Ammone satum.] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd sub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito. qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hist. Deor. Politian. cap. 52. Miscellan. Lege & Hygin. lib. 2. De signorum cælest. historiis. *Iupiter Ammon.*

Tradunt sic quosdam enitier angues.] Plinius lib. 8. capitul. 23. & Solinus cap. 30. Polyhist. Amphisbænas ore parere tradunt: his enim caput est geminum, hoc est, & ad caput & ad caudam. Neminem quidem studiosorum latere velim, id commodè atque perspicuè relatum scriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioso rerum selectissimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim. *Amphisbena.*

Enitier.] pro eniti πιέζεσθαι. Enixæ dicuntur fœminæ, nitendi, hoc est conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonæ solutionem referri non inconcinnè potest, qua partus describitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier soluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem: *Eniti.*

ἔνθ' ἐπεὶ ἐκ μητρὸς † ῥέα ὅτ' ἔλυσατο μήτρην, id est, quando peperit. quod & admonet Græcus scholiastes Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij discessum lugens, † ῥέη.

— ἣ ἐπὶ μοῦνῳ

μήτρην πρῶτον ἔλυσα & ὤσατο. quo loco scholiastes ab altero non dissidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης ἀρτέμι-

δ' ὅπερ ἱερὸν ἐν Ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiam pro sua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocensium gymnasij hac in Parisiorum Academia primarius, vir vtriusque linguæ peritissimus, & cum quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia intercessit.

Cur Pallas è Iouis nata cerebro.

An quia sic Pallax, &c.] Testis est Pindarus Olympode 7. cuius rei rationem (sed aliam atque aliam reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Ouid Fastor. 3. epimythia etiam sua tradit, sed longè aliis diuersa. Ex his enim alij speculatione Physicam, alij ethicen, alij alia considerant. Themistius oratione 10. σὺ δὲ προσκαλεῖς τοὺς φιλοσόφους; (alloquitur Imperatorem Valentem) κἂν ἀποκνῶσι, καὶ ὁπόσον οὐ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις, ἀνάγκης χειμάζεις τῷ λόγῳ· τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως ἐν προαποδύσεις. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς, ὅτι προσήκει τῷ βασιλεῖ μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ νοῦν ἐνεργὸν εἶναι, καὶ γέμειν νοῦ τὸ δραστήριον. Existimo autem cum Pindari scholiaste ad 7. Olympior. figmentum id esse referendum eò, vt dicamus omnes artes & disciplinas, è Iouis cerebro, id est summi & præpotentis Dei mente & sapientia prodiisse. Perspicuum enim nobis esse debet, vt alia omnia bona, sic ipsas quoque ingenuas artes à Deo nobis esse communicatas. Et quanquam Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, ductore tamen & magistro primùm opus est. Nemo enim est, qui doctrinæ laudatissimam ἕξιν comparare sibi queat, qui non bonis præceptoribus sese tradiderit instituendum. Hinc enim à minuendo quod neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ ab hasta vibranda, vel à Pallante occiso: qua de re postea fusiùs.

De capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hinc de patre ferunt sine matris fœdere natam,
Prouida consilia quòd nescit curia matrum.

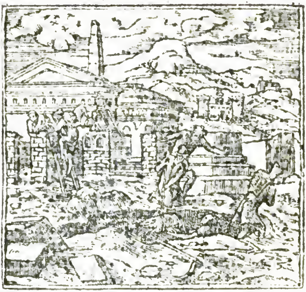
Postremum hunc versum (quod obiter moneã) vna voce corruptum, Beroaldus emẽdat, annotat. in Calligulam Suetonij, ac pro, consilia, legi mauult, consilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, nisi me coniectura fallit:

Prouida consilij quod non sit curia matrum.

M E

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS *veruex, Heduis dat ſucula ſignum:*
His populis patriæ debita origo meæ eſt.
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́ue biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

Nihil mihi videtur hîc affingere, quàm quod Mediolani, vrbis Inſubrum notiſſimæ, notationem eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum ſchematibus publicis. Ait enim Heduos porci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum, memineram qui

Heduorum & Biturigum schemata.

quidem Alciatum Parerg. iuris 5. c. 13. alterius meminisse. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates sua signa, quibus originem aut cultum testarentur. Hinc in nomismatis Atheniensium plerunque vidimus noctuas. Sic Claudian.

—— ad mœnia Gallis
Condita lanigera suis ostendentia pellem.

Quò fortasse pertinet quæ de Mediolani iactis fundamentis refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum schematibus publicis hìc constituit Mediolani ἐπίσημον. Mediolanum autem à sue mediatim lanato denominationem sumpsit. Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambrosius) aper est repertus media parte lanatus: Alij à Medo Insubrum duce nominatum Mediolanũ malunt. Vrbs est metropolis Galliȩ Cisalpinæ, à Gallis Insubribus condita 359. annis ante Christum natum: quanquam Olanum ducem Tusciæ primùm eandem excitasse testetur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti plerique prodiere, inter quos non infimum, sed merita gloria certè insignem Alciatum iure adscripserim, qui hoc emblemate Mediolanum natale solum non illepidè celebrat. Hoc obiter aduertendũ, imperio in Orientem translato, veteri quasi senescente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidentis vrbes post Romam dicatur, & facilè ceteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquísque fortunæ bonis. Ausonius Catalogo illustrium vrbium:

Mediolanũ vnde nominatum.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci species, populique voluptas
Circus, & inclusi moles cuneata theatri:
Templa, palatinaque arces, opulénsque moneta,
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri,
Cunctaque marmoreis ornata peristyla signis,
Mœniaque in vallis formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illustrandum multa suppeditabunt Geographica Volaterrani & Munsteri: ille quidem lib. 4. hic verò 2. longè plura retulit. Quædam etiam petenda ex historia Liuiana lib. 5. ab

5. ab V.c.vt iam admonui.

Bituricis veruex.] veruecem hîc pro ariete fortasse posuit κατ' ἐξοχὴν σημαντικῶς, sed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis est Biturix) Aquitaniæ populi sunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæsar. Vrbs est Academia florentissima celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus: quod ex aliquot suorum operum locis colligere est facile, tum vel maximè his versibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cùm Italiam repeteret: *Bituriges.* *In Academia Biturigum professus est Alciatus.*

Vrbs Biturix inuitus, amans te desero amantem,
Quinque per æstates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos est à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix sit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum stemma, quod non nihil adiuuat huius loci enarrationē. Quibus Alciati versibus contumeliosè respondit nescio quis: quo iure, qua iniuria, non est meum disquirere, nisi quòd existimem nihil tam bellè fieri dicíve posse, quin malè interpretando possit deprauarier. Huius anonymi hoc est maledicum tetrastichon,

Non nos, sed nostros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus spretis vanuit hospitibus.
Ille ergo valeat vitulos pasturus: at illum
Nostra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei caussam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta sint.

Heduis dat sucula signum.] Hedui, qui & Augustodunenses, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & in Francorū regno siti, olim fratres & cōsanguinei à Romanis appellati. Cæsar Comment. belli Gall. lib. 1. *Sucula.*] pro sue, diminutiuum. *Hedui.*

Vetus hoc Gallica lingua sonat.] Nimirū Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato sue. Sidonius Appollinaris lib. 7. epi. 1. *Vetus lingua Gallica.*

Et quæ lanigero de sue nomen habet. Veterē linguam Gallicam ait, vel propter Gallos Insubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuisse quàm quæ nunc nobis est vulgaris, & verisimile est, & docti plerique autumant.

Culta Minerua, &c.] Ait olim cultam illic Mineruā fuisse, nunc autem D. Teclam à populo Christiano coli. Hæc virgo & martyr sub Nerone apud Iconium, Pauli discipula. *D. Tecla Martyr.*

Nun

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ *gentis inſignia ſuſtinet Alce,*
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Qui tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquam,inquit,differre volens.quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne ſiet.

Alciatorũ ſchema. PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit: nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas aurium & ceruicis diſtingueret, iumento ſimilis habetur, auctore Plinio lib.8.capitulo 15. Quod quidem appoſitè illuſtrat eleganti Alexandri apophthe

phthegmate, qui quærenti qua tandem via tanta ſibi adeò celeriter comparaſſet, reſpondit (quod vnguibus Alces inſertum legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recraſtinando. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio: quo fit, vt qui imperant, quò rerū difficultates, quæ nonnihil remorando vltrò ſeſe offerunt, arcere faciliùs poſſint, eò pede citiſſimo neceſſe ſit properare. Eam enim ob rem Alexan- *Alexandri*
der ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua præcipiti in rebus *feſtinatio.*
agendis cura & induſtria, Principū omnium celeritatem multis quaſi ſtadiis anteuerterit. Narrant enim eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua celeritate equorum curſum adæquarent: ipſe ne quidem ſibi parceret, noctes vt plurimùm inſomnes traduceret, ſéque crepitaculo excitaret, ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilandum eſſe intelligeret. Itaque cùm ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet.. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctúque, magnis itineribus confectis, improuiſum hoſtem offenderet. quem animum etiam adoleſcens habuiſſe memoratur. Huic enim cùm Ariſtoteles diceret expectandam eſſe robuſtiorem ætatem, qua longè melius & opportunius ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi eſt, inquit, ne dum annos exſpecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæſar *Iulij Cæſa-*
imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggre- *ris celeri-*
diebatur, imò vero dicebat de iis conſultandum non eſſe, *tas.*
quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Æliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, variæ hiſtor. libr. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequàm quietem caperet, exercitus cum hoſtibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τεσσαράκοντα στάδια ἐφεξῆς μεθ᾽ ὅπλων ὁ διαπορεύσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Rectè Flau. Vegetius libro quarto capitul. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius ſolere prodeſſe quàm virtutem. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm pleriſque in rebus gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pom- *Virtutes*
peij laudibus, ſeu, vt inſcribitur, pro lege Manilia: Non enim *Imperato-*
illæ *ria.*

illæ ſunt ſolæ virtutes Imperatoriæ, quæ vulgò exiſtimantur: labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initum putetis: non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hęres, quæ ceteros remorari ſolent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hęc enim prolixiora fortaſſe. Monemur itaq; hoc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo aperte repræſentat Alce) & aſſidua tam animi quàm corporis cura cõtentione feliciter abſolui. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiáque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ. i. Alexander audendo, laborando, agendo, non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Huic conuenit illud Heſiodi:

Celeritatis & diligentiæ laus.

μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid agas, promptiſſimè, atq; optimè & diligenter agere.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id eſt, an fortior, velociórne ſit Alce, dubium eſt. quo ſubiudicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, immò damna plerumque maxima, funeſtumq; exitium hinc conſequitur. Alcem deſcripſit Cæſar 6. Comment. quæ ſi quis cõferat cũ Plinianis, facilè aduertet id tã facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortaſſe feram nunquam viderant opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

ASPICE *vt egregius puerum Iouis alite pictor*
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex.
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

CONſilium noſtrum fuit hac noſtra qualicunq; commentatione, primùm quidem fonte Emblematis ex inſigniore quodam ſcriptore petere, vſumq́ue indicare ſententiæ, quam peritus noſter artifex non modò animo committit, ſed etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli

nimiam lectionis diligentiã ostentare, non semper initio tam ambitiosè, vel superstitiosè potiùs, vt ita loquar, originẽ indicabo, sed postquam quædam præfatus ero, de iis quæ ad subiectum argumentum necessaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingeniosi sententiam, si quædam prius vice præludij & quasi disputationis anticipare. Vniuersam poësim ænigmatum esse plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quę non sit cuius intellectui facilis, quòd rerum veritas quibusdam verborum inuolucris obtegatur. Huiusmodi autem figmenta tribus modis explicari possunt, vt plerunque veterum monimentis deprehendimus: quidam enim physicen, alij ethycen inspiciunt: nonnulli etiã rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter se pugnantia, & sese mutuò producentia effinxit sub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte dissidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ sit rationis expers, in superiorẽ sese attolere intelligimus, vertutique vitium aduersari: quo de genere est ea, quam nunc sumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cœlum suo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò absumens, imaginem quandam intelligimus esse Dei, Cœlum, Rheam atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælius (vel Cælius) essentiam diuinam præfert, Rheam vitam, Saturnus autem eiusdem mentem. Quæ antè visum est operæpretiũ admonere, vt maturiùs ad nostri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtásque veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundam sciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabulosis narrationibus obseruare voluisse crediderim, quale priores illi Iurisperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obseruarunt, qui vt auctoritatẽ aliquam obtinerent, eámque augerent, artem suam vulgarem esse noluere: nisi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus est cornicum oculos cõfinxisse. Eodem planè modo veteres illi poëtæ sub aliquo quasi velo certè obscuro, fabulosisque ornamentis res suas occultarunt, vt imperitam plebeculam à mysteriis sapientiæ reconditioris arcerent. Quod & Lactãtius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè gesta sunt, in aliquas species obliquis figurationibus cum decore aliquo conuersa traduxisse, & mendacium nõ in factis, sed in nominibus

Poesis penè tota ænigmatis plena.

Quatuor elemẽta totidem deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte dissideat.

Saturnus, Rhea.
Macrob. 1. Saturn.

Quem ad finem poëtæ figmentis vsi sunt.

Allegoria poetis à ratio.

minibus admisisse. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι sunt, qui in Poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipsas tantùm voces, nudáque vocabula, aut etiam simplices γνώμας considerant, nec ea potiùs eliciunt, quæ sensum aliquem abstrusiorem contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quasdam conspiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appositas imaginum tesserulas admirantur, nec quid intus lateat, aut inclusum esse possit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc studium nescio quid latēs & reconditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non sit, sed ei duntaxat homini, *Laus poëtica.*

Ingenium cui sit, cui mens diuinior,

Vt Flaccus loquitur, sicuti nō obscurè aliquot disputationibus est à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipsos Philosophis sapientia neutiquā posteriores, aut inferiores fuisse, præter alios quosdam Platonicos cōtendit Maximus Tyrius. Hi enim sese videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodasse, dum fabulosa eiusmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accōmodarunt, rem quidem aperta ratione abstrusiorem, ænigmatis autem clariorem, æqualiter à scientia atque inscitia distantem, fidem sibi facientem propter id quod iucundum est, & admirationem, aliaq; non satis vulgò persuasa: adhæc quæ animum ad rerū existentium peruestigationem, & eorum quæ remota sunt, inquisitionem diligentē concitet. Qua in re præstanda hi sanè homines magnum quiddam effecere: quandoquidem auribus humanis insidias quasdam sunt commenti, ij quidem re ipsa Philosophi, nomine autem Poëtæ rem inuidiosam ad eam artem reuocarunt, quæ populū admodum demulceat. Sese enim perinde habet erga multitudinem popularē Philosophus, atque diues aliquis in eos qui premūtur inopia. Sic autem videmus natura comparatū, vt qui vitio sunt alicui addicti, virtutem contrariam non sustineant, nisi eam superinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, proptérq; delectationem diligitur, & propter virtutē nequaquam, aut saltē raro cognoscitur. Ita enim medici salubre quoddā alexipharmacū dulci aliquo liquore aspergunt, ne deterreatur æger saporis aut succi acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philosophia illa veteri sentiendū, quæ sententiis suis figmentorum aut carminum, tanquam veste cultúque magnifico tectis, priscorum hominum animos primùm cepit atque deliniuit: neque secus id quidem, quàm dissimulata

An poëtæ philosophis posteriores.

Poëta nomine, re philosophi.

Poëtæ se vulgo, faciliùs accommodant.

disciplinæ molestia ad institutionẽ & morum feritatem cicurandam illexit. Nec est autẽ quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractatint, Philosophíne an Poëtæ: quin potius studium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuo sese cõplecti deprehendas, vt eadem non diuersa putes. Cum enim Philosophum ais, Poëtam etiam intelligis: & cùm Poëtã, Philosophum quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in sequentibus repetere subinde cogar, quod semel admonuisse satis erit, vt quantum Poëtis debeamus, philologus intelligat, nostrumq; consiliũ in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut historiam attexere satis esse ad commentationes has, quanquam tenues, existimassemus, ansam ridendi, carpendíque hæc, tanquam Poëtarũ deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim sunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc studium vt planè nugatorium aspernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Aug. De ciuit. 18. c. 13. & ipse Plato 1. De legib. sub persona Atheniensis hospitis, nimirũ ob insanum pæderastiæ flagitium. Sed quia non video quàm sit necesse singula tam anxiè persequi, quin potius ad propositum finem me continuò recipere iam tandem par sit; agè verò, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanã intelligimus, quæ vt ait Plotinus, tum condere caput intra cœlum dicitur, cùm relicta quasi corporis secretione, cœlestia mentis oculo cõtemplatur: quod sanè absque raptu quodam fieri minimè potest. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cum iubet animã à corpore seiungere, non loco segregandam esse intelligit; sed monet ne corpori animus adhærescat, neque ob corporis cõmerciũ à mẽte superiore fiat alienus; conetúrque, quantum fieri poterit, subditã sibi animæ speciem ad superiora perducere. Constat autem sumptũ Emblema ex Xenophontis Symposio, quo loci concinnè & appositè Ganymedis ἔτυμο. explanat. Ait enim Deos & Heroas animę amicitiam multò pluris facere, quàm vsum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarũ formã (cùm essẽt mortales) amauit, has ipsas mortales esse finit: quorũ verò animas est amore prosecutus, hos immortalitate donauit; de quorum numero Hercules, Castor ac Pollux esse dicũtur, cũ aliquot aliis, quos Heroas appellabãt. Sic etiã asseuerat Ganymedem nõ corporis, sed animi gratia à Ioue in Olympũ fuisse raptũ. Cuius quidẽ rei & testimoniũ ex ipso nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud

Poëtica eadem ac philosophia.

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedẽ intelligimus.

Vnde Emblema ductum.

apud Homerum γάννυται δέ τ' ἀκούων, lætatur audiendo: & alibi, etiam πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς, id est sapientia plena mente consilia sciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, sed mentis deliciatum nomen Ganymedes referens, inter Deos est relatus. Sed dum vacat, huc ascribam verba Philosophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcæ leuare possim: Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶτε ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγασθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει. ὧν ἡρακλῆς μὲν καὶ διόσκουροι εἰσί, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι. καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ διὸς εἰς ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ ὁμήρῳ.

—— γάννυται δέ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἀλλοθί που,

—— πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi esset repetere agalmatis historiam, nisi fallor à Plinio, qui sic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam sen- *Locus Plinij.* tientem quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per vestem, &c. perindéque facilè ex Homeri scholiaste ad 4. Iliad. Homericę. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Ceterùm raptum eiusmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quasi domicilium penetrant, támque sibi placent in iis quæ Deo grata sunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternæ beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non dissentit Homeri scholiastes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶ- *Iupiter* τον νοῦν: Ganymedis verò, eum qui consiliis diuinis gaudeat. *quid.* τοῦτο γὰρ ὁ Γανυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάνυσθαι. Hoc penè sensu dixit Naumachius vetus poëta, pulcrum esse virginem puris semper cogitationibus delectari, id est (nam Græca perbellè conueniunt huic Ganymedis etymo)

—— καλὸν.

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Gram- *Felices qui.* matici non modò, quin etiam Philosophi non postremi nominis beatos seu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, non alio sensu iis id impositum nomen putant, quòd habeant

aliquem cum Diis consensum. Nam & εὐδαιμονεῖν Aristotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν, μακαρίως autem à μάλα, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Aristot. est Moral. ad Nicomach. 7.

Auium regina aquila, & Iouis ales. *Iouis alite.*] Aquilæ περὶ φύσεως. Hanc auium reginam appellant, credíditque antiquitas eam Ioui tela ministrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Qualem ministram fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permisit expertus fidem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui esse sacram vult, quòd volandi pernicitate aliis auibus excellat, ἱερὸς δ᾽ ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium lib. 10. c. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicon. Sunt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius insigne aquila esset; aut legionem militum, qua legione raptus esse putauit. Lactant. lib. 1. c. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Hom. Iliad. υ. *Puerum Iliacum.*] Ganymedem, ab Ilio Troïæ ciuitate, qui Troëm patrem habuit Troïæ regẽ: & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cœlum sublatus, vt Deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Aethereas aquila puerum portante per auras
Illæsum timidis vnguibus hæsit opus.

Puerilis simplicitas Deo grata. *Quisne Iouem tactum puerili, &c.*] Puerilem simplicitatem, id est, innocentiam & mentis puritatem Deo gratissimam esse passim testantur sacræ literæ. Quò illud sacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Nisi efficiamini sicut paruuli, &c.

Homerus cur Mæonius dictus. *Mæonius finxerit vnde senex.*] Homerus, qui Mæonius cæcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ, à Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Thersagoras apud Lucianum in Demosth. encomio, ita de Homero verba facit: πατέρα δὲ μᾶλλον τῶν λυδῶν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα * μυαλώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

* μελανίππην.

Ganymedis nomen vnde. *Consilium, mens atque Dei, &c.*] Μυθολογία est, in qua aduertendum, quàm graphicè & cõmodè Ganymedei nominis vim exprimat, γάνυμι enim, vel γάνυμαι, lætor est: respondétq; his quæ dixit, Gaudia præstant: & μήδεα consilia, vnde γάνυνθαι μήδεσι τοῦ Διὸς, Emblematis & figmenti sensum explanat.

Sapien

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID *dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum*
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis,
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ:
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed relligione carentem,
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

HOc in monſtro deſignãdo verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid ſit aperto primùm fonte, deinde auctoris conſilio, ſi tamen poſſim com-

modè, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monoſtichis, & diſticho quodam, quæ in collectaneis epigr. Græcorum legimus, quæque huc adſcribemus. Sunt autem εἰς χείρονα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρόθεν ἐξεχύθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἵπποθεν ἀνήρ.
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἴολος ἵππος.
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον.
Ἵππος ἔην ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Οὓ γε φύσις παίζουσα θοῷ ἐνεκέντρισεν ἵππῳ.

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus, aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum,
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
*Sed hunc natura ludens acri equo * miſcuit.*

** inſixit.*

Quid hoc monſtro intelligatur.

Hoc informi monſtro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò ſerpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quódque necdum certam appellationem ſortiri poſſit, ij notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tantùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, humi repunt, in naturámque belluinam degenerant. Monſtrũ enim, vt hic exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ principium: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter quem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eámque ſpontenea quadam & exitioſa ignoratione inficiũt. Tales fuerunt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogmatis ſapientię veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil aliud ſpirarunt quàm quæ terræ ſunt, tametſi vnum illis videretur eſſe ſtudium cæleſtia diuináque contemplandi: quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſtin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Euſebius, & alij multi. Opinor autem hîc Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, ſimulacrorum vſum induxit, aras conſtruxit, & ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & pluribus aliis) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd verò, primus inter marem & feminam certa connubia dicatur inſtituiſſe, quæ antè vaga eſſent & incerta, διφυής, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincq; colligere licet mundi ſapientiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, meram fuiſſe ſtultitiam, cùm perſpicuum ſit eam longè

Epicurei.

Philoſophi.

Cecrops biformis.

longè desciuisse ab institutis illis priscorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori posteritate hauserant. Hos itaque vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena sunt, & quorùm Deum venter est, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni sunt, quanquam planum sit eos rationis, doctrinæ cuiusdam & humanitatis haud expertes fuisse: nam ea re caruerunt, qua sola differt homo à reliquis animantibus, id est religione, in qua certè nos homines summum bonum cõstituimus. Quanquam enim homo sit vera & expressa Dei imago, si tamen sic se abiiciat atque prosternat, vt opificem Deum ignoret, in belluarum numerum meritò est aggregandus. Id porrò totum potest conuerti in profligatos, & perditos huius seculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri assectatores, qui neglecta futuri boni spe, suas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adest, quódque præsens est. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copiosè: sed satius est vt breuius cõtraham, si studiosum quemque admonuero, id commodiùs repeti posse à Lactantianis Institutionibus, maximéque lib.2.cap.3.& sequent. item lib.3.cap.10.lib.5.cap.15. & iis quæ sequuntur, vt denique lib.6.capitib.1.7.9.

Qua maximè re homo à mutis animalibus differt.

Quid dicam? quonam, &c.] Quæ noua sunt, stupenda, aut admirationis aliquid præ se ferunt, vt quæ à communi rerum natura sunt aliena, describi ferè solent quibusdam verborum subobscuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in monstri huius periphrasi. Totum certè δεκαστιχὸν, vti periculosæ plenum aleæ doctis visum, mihi quidem non potuit non videri perobscurum. Quòd si rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles possent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem industria diligentiam aliquam nostram obscurent.

Obscura obscuris descripta.

Quæ dum interea meditor, fortasse non malè vno claudam prouerbio, quod hîc obscurè proponitur: Id igitur prouerbium vsurparũt duo ecclesiæ Christianæ lumina, Nazianzenus Gregorius, & Chrysostomus: Ille quidem in epistolis sic, τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedestrem amplexari, humíque manentem philosophiam. Idem monodia in Basilium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita seruilis est, qualis mancipiorum & humum spectans. Sic Chrysostomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χαμαὶ συρομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto:

enim quod de paganorum ſtudio multi è noſtris tradiderunt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους ϗ ἐπιγείους appellat: id eſt, rerum caducarum & humi repentium ſtudiis addictos. Sed Lactantiana quædam lucem huic loco afferent, meo quidem iudicio, ex cap. 3. lib. 2. Quos homines (de philoſophis loquitur) philoſophus ac poëta Lucretius grauiter accuſat, tanquam humiles & abiectos, qui contra naturæ ſuæ rationem ad veneranda terrena ſe proſternant, ait enim:

Et faciunt animos humiles formidine Diuum,
Depreſſóſque premunt ad terram. alio loco ſic idem:
Nec pietas vlla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi proſtratum, &c.

Paulo pòſt, non oportet ſublimes & excelſos animos aduocari, atque in terram premi, ſed nihil aliud, quàm cæleſtia cogitare.

Biforme, quod non eſt homo, &c.] Secundi hi quinque verſiculi ſenarij ſunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hic confundi virũ & hominem, draconem cum angue ſiue ſerpente, &c. quæ ænigmatum lex eſt. Adhæc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rem abſtruſam, & quaſi reconditam inſculpere potius quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more non abſumit vocalem, quæ in cæſura hac remanet integra, idque ferè fit rei difficultatis aut grauitatis oſtendendæ ergo. Ceterùm nouè videtur vſus his verbis, pedit, & eructauit, quæ vim magnam habent ad demonſtrandam monſtri huius obſcœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare, obſcæna verba.

Nec finis hominis eſt, &c.] Non definit in hominem, quòd finem non ſpectet, cuius maximè cauſa conditus homo ſit: nec habet feræ principium, quòd primò anima rationis participe donatum à Deo ſit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, ſicuti copioſa diſputatione Cicero 1. De legib.

Plin. 7. cap. 56.

Cecrops rex Athenienſium.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit: hinc Cecropidæ Athenienſes. Pauſanias ait eũ διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplicis, ſuperiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſtituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſuperiùs attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxiſſe. Lege D. Aug. De ciuitat. cap. 8. lib. 18. Iuſtin, lib. 2.

Doctis Athenis.] Doctis, μεταφορᾷ ephiteti. Doctas poſuit, propter celebratiſſimã toto orbe ſcholã. Hinc enim magni Orato-

res,

res, hinc Rhetores, hinc Sophistæ, hinc clari denique legum latores. Plutarchus huius epitheti vim expressit commentario, πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hæc vrbs, inquit multarũ etiam aliarum mater, artiúmq; benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem misit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò sic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν ἀνευρομένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη, ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Cicero 1. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Flacco: Adsunt Athenienses, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur. Hæc sunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum eulogia. Sed occurrũt etiam aliorum quorundam non pœnitenda testimonia: sic enim Velleius Paterculus ad finem 1. hist. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quàm vniuersa Græcia, operibúsque floruit, adeò vt corpora gentis illius separata sint in alias ciuitates. Ingenium verò solis Atheniensiũ muris clausa existimes. Apuleius enim 10. Asini aurei: Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenienses & catosillos, & omnis scientiæ magistros. Idem Apolog. 1. Apud Athenienses cattos Melecides fatuus. Et Iustin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem scripserat, literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, disciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipsæ illæ bonarum artium magistræ & inuentrices Athenæ. Quid enim transiliam cum aliis quamplurimis Cassiodorum, qui lib. 12. Variarum. epist. 15. Athenas sedem esse sapientium dictas ab antiquis ait?

Laus Athenarum.

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id est, terræ filij, vt vi nominis intelligitur, γῆ, terra, γίνομαι, fio, nascor. vel, παρὰ τὸ ἐκ γῆς εἶναι, quasi ἐκ γῆς γεγενημένοι. fuerunt autẽ staturæ admirabilis, quorum pedes in serpentum volumina desinebant, iíque in Deorum perniciem nati putabantur: cũ quibus pugnare ausi, fulmine concussi sunt. Pugnam hanc attingit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eámque traducunt ad homines quosdam impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent: quorum pedes in draconum volumina desiisse aiunt, quòd nihil superum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ gressu ad inferna mergente. Macrob. Saturnal. 1. Quod epimythion hexasticho

ſtico complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale gigantæum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum, quantum ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pierium Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic. Miſſos facio, qui multi multa de gigãtibus, quorum alij, fuiſſe negant, quidã contrà & certè plures, non enim vacat ſublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio. Plin. 7. c. 16. Solin. cap. 5. tantum admonuiſſe ſat eſt. Ego quidem facilè mihi perſuaſerim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbarã & impiam gentem, quæ ſub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honeſtarum rerum inducta fuerit ἀταξία, quales deſcribuntur à poëtis Cyclopes, Læſtrigones, aliíque qui ferinis moribus vagabantur, inſontes & probos quoſque impunè lædebant, nullam diuini humaníque iuris rationem habebant.

Hæc vafrum ſpecies, &c. ἐπιμύθιον, ſeu figmenti ſententia.

Vafer. *Vafrum.*] Vafrum, callidum, & quaſi valde Afrum. Nonius. Cicero de repub. 3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

Religio homini propria. *Religionem carentem.*] In qua tamen ſummũ hominis bonum eſſe liquidò conſtat: cetera enim quæ putãtur eſſe homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio ſola differẽtes homines à beluis facit: quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, capit. 7. & 8. Notabo ad extremum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hìc potiſſimum reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id eſt, religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe colligat. Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapientia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapientiam ſapientum & prudentiam prudentũ reprobabo, & D. Pauli, 1. Cor. 1. & 3. cap.

Humana ſapientia cur ſtultitia dicatur. *Lib. 3. c. 11.* *Eſa. 29. Abd. 1.*

Ficta

Ficta Religio.

EMBLEMA VI.

R E G A L I *residens meretrix pulcherrima sella,*
Purpureo insignem gestat honore peplum,
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Si, Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta stolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamq́ue obliquis interpretationibus contorqueant, & ad suos affectus accommodẽt, vt potè odio partium laborãtes, certè recensere pudet. Quanquam enim salua fide & pudore, aliorum sententias in mediũ afferre possem, ne cui tamen stomachum

machum moueam, tutius eſſe iudico veterum hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum placita conſectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clârum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, quòd Deo rerum omniū auctore neglecto, & vero ſponſo Ieſu ſeruatore, impuro, illicito & nouo quodam culu, id eſt, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur inſidere. Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, qua diſſimulatis vitiis, & ſapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prętextu, quamplurimis imponit, qui ebrietate plus quàm fanatica correpti, miſerè præcipites in imâ ruunt. D. Auguſtinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum interpretatur: Quæ ſit iſta beſtia, inquit, quamuis ſit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipſa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidē profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim ſe eſſe quod nō ſunt, vocâturque non veraci effigie, ſed fallaci imagine Chriſtiani. Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vſurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumē Philoſophi neſciūt, ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquētia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerūt, peſſimorum dogmatum ſermones mortiferos, id eſt venenū in calicem aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrē, quæ in eam ipſam rē commentati ſunt nōnulli è neotericis viri certè eruditi doctrinæque veteris amantes. Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tā ſæpe irrigare iam nō eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat: quòd longè pulcrius ſit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos conſectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verumque eſſe conſtat: decipimur ſpecie recti. Nam vt prudentiam, malitia, & temperantiā immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollēdis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia: ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos nonnulli Philoſophi pallio barbâque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſemperque habebāt in ore libertatem & honeſti ſtudium, cùm ex iis

Falſæ religio quæ.

Aureum poculum.

Virtutem vitia imitantur.

Pſeudoſophi.

x iis longè multi vitiis plusquam vulgaribus, planéque seruibus laborarent: Vtque apud Iudæos Pharisæi & Essæi tristi *Pharisæi.*
ultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperium & rude vulgus venabantur sanctitatis opinionē: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet, & tædet, sed dicendū tamē, *Pseudo-*
inter Christianos homines fuere iā olim, & adhuc hodie sunt, *christiani.*
reuera nimis multi, qui suis præstigiis fictáque doctrina imperitos homines inescant, quibus errorum quasi poculo miserrimè & fallacissimè imponunt: iíque tandem facti ebrij erronea persuasione tanquam mente capti, purissimos veræ & simplicis doctrinæ fontes aspernantur, & ita insanientes ad beluæ nutum sese totos componunt, vt nūquam postea de commutando vitæ misero statu cogitent.

Regali residens, &c.]Adiuncta sunt maiestatis & regiæ cuiusdā magnificentiæ, turpitudo & impuritas regio in solio locum habet, qui soli virtuti debebatur. At nulla vitia præsentiorem *Quæ vitia*
inuehūt perniciē, quàm quæ splendoris & honesti veste teguntur. *maxime*
Sedere enim in Hieroglyph. maiestatē & augustum hono- *perniciosa.*
rem exprimit, vt est à Pierio relatum lib. 43. Vestis purpurea, *Purpura.*
pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic.

Peplum.]Sacrum & solemne vestimentum. Prouerbium hinc *Peplum.*
fluxit, Peplo dignus, ab Aristoph. deductum, de strenuo & insigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait esse *ἱμάτιον γυναικεῖον ϗ ποικίλον, ὅιτ' ἐφείπελος τις ἄν.*

Latices.]Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hìc vinum sacrum, vt apud Virgil. in 4.

— *Latices nigrescere sacros.*

Illice forma.] Illiciente & seducente. Illicere est illaqueare. Nonius. vel illice, ab illex, id est, sine lege. Plaut. Lectus illex est, esca meretrix.

Capit.]Decipit, & aliicit. Virgil. 1. Geog.

— *Neque insidijs noctis capiere serenæ.*

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, vti ne propter te fidémve tuam captus, fraudatúsve sim. Et in iure sæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum sequitur. l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiā titulo de Minorib. vt l. 3. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno nō rarò reperimus, l. 1. de in integrum restitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captiosum pro fallaci, atque damnoso, l. 41. de vsucap. vt & aliquot locis aliis.

Non

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS *effigiem tardus geſtabat aſellus,*
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piáſque genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem.
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec cum flagris compeſcens, dixit agaſo
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore afficiendi.

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt, in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorū ſunt admi

administri, licet interdũ aut vitiis plusquàm vulgaribus implicati, aut ignari & stupidi habeantur. Hi verò vt suum munus & officium curare vel maximè debent, sic quantã dignitatem sustineant, ipsos subinde animo secum reputare par est. Meminerint tamen se homines esse, nec sibi arrogent impensiùs, quòd tantum ministerium gerant, & rerum diuinarum curam, quasi humeris impositam habeãt, ne, vt asinus audiuit, Non es Deus, sed Deum fers, illi audiant: Non vobis hæc, sed Deo soli omnis est tribuenda gloria. Itidem dici potest de præfectis Imperatorum aliorumq; principum cùm popularẽ applausum excipiunt audacius quàm par est in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modestè, tamq; circumspectè sese gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipsius Principis laudi vel minimum detrahant, & se interea norint quales sunt. Est enim operæpretium *τοὺς ἐν ἀξιώματι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσίν.* Succurrit mihi exemplum nobile Cornelij Galli Ægypti prouinciæ præfecti: is quia sese gessisset insolentiùs, multáq; flagitiosè fecisset, statuas etiam sibi locari passus & Pyramides in altum tolli, quibus à se gesta cõtinerentur: accusatus est à Valerio Largo: cognitioni præfuit Augustus: ignominia notatus est Gallus: vetuitque Cæsar, ne reus prouinciam postea obtineret. Retulit Dion. lib. 53. Huic penè simile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Asiæ sub Tiberio accusatus est in senatu à prouintialibus, quòd vim prætoris vsurpasset, militúmque manu ad comitatum vsus esset: itaque conuictus, in exilium pulsus est. Laudatur à Plutarcho Vticẽsis Cato, quòd quæstor factus scribarum, officiorum, aliorúmque generis eiusdem minuerit eam prærogatiuã, quam longo tempore vsurpauerant, iussit enim, ministros non magistros se esse meminissent. Sumptum est Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti ac ministri Principũ.

Fons Emblematis.

Ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
Ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ προσεκύνει,
Τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
Ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις.

Qui versiculi quoniam commodè (sed *περιφραστικῶς*) redditi sunt à Gabriele Faerno Cremonensi, cõferam huc perlibenter:

Simulacrum asellus baiulans argenteum,
Cùm id transeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia est fieri ratus:
Iámque insolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aspero

Probè dolatus fuste clunes, audijt:
O stultè, non es tu Deus, sed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno distycho complexus est Ioan. Mercerus, Hebrææ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem non semel in suggestu obiter dictum:

Quid sibi vult asinus tergo mysteria portans?
Indoctos videas sæpe præesse sacris.

Quid per asini symbolum veteres intellexerunt. Non erit à re alienum, si adiecero, asinum à veteribus Ægyptiis sapientiæ, fortitudinis, laboris indefessi, & frugalitatis esse symbolum. Qui enim sapientiæ sit operam daturus, eũ oportet victu esse tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere possunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandescentiam aut contumeliam sese conuertere: animo esse paruum, simplicẽ & inopem, vt asinus est, qui nullum inter carduos & lactucam discrimẽ faciat: nullum denique sit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terram proscindat, sitq; totius humanæ cõmoditatis assiduus minister, vt etiam, quod adagio dicitur, portare mysteria compellatur. Lege Pierum Hieroglyph. lib. 12. Et hæc quidem mihi meditanti, succurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quã de scientiarũ vanitate inscripsit, *Asini encomium per Cornelium Agrippam.* ad cuius finem adiunxit Asini encomium, de quo homine quid omninò sentiam, nihil habeo necesse dicere; nisi quòd cum in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquam tamen non minùs apud sanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otiosè solers in vanitate artium insectanda.

Isis. *Isidis effigiem, &c.*] Isis, vxor Osiridis Ægyptia dea, inuenit hordei segetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autẽ quæ Io. de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. c. 2. Cuius & meminit D. Aug. lib. 8. cap. vlt. aliisque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quidque ea significetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Satur. & postremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Pando dorso.] Reflexo, curuo propter impositum onus. Ouid. 4. Metamor. *Sustinet, & pando nõ fortiter hæret asello.* Idẽ 1. Fastor.
Venerat & senior pando Silenus asello.
Vtque piger pandi tergo residebat aselli.
Item 2. Amor. *Currit in immensum panda carina solum.*

Mysteria. *Habẽs mysteria.*] Alludit ad parœmiã, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sũt autẽ mysteria, arcana quædã vulgo minimè cõmittenda, & iis tantùm cognita, qui iisdẽ sacris initiantur, ἀπὸ τοῦ μυεῖν τὸ στόμα, ab ore obsignãdo, omnibus enim mysteriis silẽtij fides debetur.

Quà

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

In triuio mons est lapidum: supereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij est igitur tumulus, suspende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monstret iter:
Omnes in triuio sumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, ostendat ni Deus ipse viam.

Didicimus ex Stephano & Hesych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemoniũ fuisse priscis appellatum (ὁδίῳ καὶ ἡγεμονίῳ ἱερεῖς) tum à viis & semitis, in quibus statuebatur ad viam monstrandam peregrè proficiscentibus. Proinde Hermæ, id est, statuæ Mercurij, & lapidei ligneive *Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus. Mercurij officia.*

cippi ſolebant in triuiis erigi ad indicãda viarum diſcrimina, quia ἀυτῷ δέον εἰς πᾶσιν πρήξει ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. Viatores itaque ſtatuis ſolebant lapidum aceruos cumulare: ſic enim Deum putabant honorari, ea.ſ. re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quod ita viam repurgare viderentur, vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus eſſet notior. Vlpianus auctor Græcus, annotat ad oration. Demoſt. aduerſus Leptinem, Hermas. i. Mercurios eiuſmodi fuiſſe quadrangulos, ſuperiore parte Mercurij figuram referentes, inferius inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc reſpexit, cùm ait, *truncoq; ſimillimus Hermæ:* & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrôs Mercurius.

Herma. Hoc autem quaſi ænigmatico monemur, ea tantùm ſequenda eſſe, ad quæ Deus & natura nos idôneos eſſe voluit, cùm ſummæ fatuitatis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimam ducem ſequendam, nihilq; aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt ſortem vitæque rationem teneamus, cui nos Deus addixit. Sed quòniam menti humanæ ea eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eundum planè ignoret, omni piæ vitæ cultu & ſummiſſa mente ad eum perfugiendum eſt, qui ſe viam, qui veritatem, qui vitam eſſe faſſus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuóque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Oſtende mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, qua Deus nos ducit, aſſeuerat. Quò pertinet illud Perſij è 3. Satyra:

Sequenda natura. *1. Cor. 7.* *Epheſ 4.* *Pſal. 143.*

—— diſce quem te Deus eſſe
Iuſſit, & humana qua parte locatus es in re.

Quid nomine Mercurij. Cæterum ne tranſiliam quod ad rem pertinere videatur, hîc Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel ſacras literas (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam ſalutis æternæ viam & ratione͂ excipere eſt neceſſe.

Serta. Serta autem ſuſpenſa, honore͂ cultúmque aliquem obſeruantiæ exhibenduum eſſe ſignificant. Hoc addam poſtremò, videri hoc Emblema non malè referri poſſe ad cuiuſque vitæ genus & inſtitutum, ad quod ingrediundum cùm difficilè ſit, opus eſt aliquo Mercurio, id eſt, præceptore ſeu doctore, qui viam doceat.

Mercurij

Mercurij est igitur tumulus.] In aliis quibusdā exemplaribus legitur Cumulus:sed vtraque lectio tolerabilis.Tumulus,quasi tumens tellus,pro sepulcro frequentiùs vsurpari solet.Qui verò loco vocabuli tumulus,aut cumulus,legi malunt,facies,non mihi probantur : quia vocabulum, facies,pro effigie aut statua hîc veram Latinitatem non sapit. Non desinam priùs , quàm quod improba lectione obseruaui,studiósis rerum antiquarum communicem. Olim consuetudine receptū fuit,vt superstitiosi temerè oblatos in via lapides stipitésque , tanquam numina colerent. Apuleius de asino: Neque iustus religiosam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita,aut spelunca frondibus inūbrata,aut quercus cornibus onerata , aut fagus pellibus coronata : vel enim colliculus sepimine consecratus , vel truncus dolamine effigiatus , vel cespes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus.Propertius *Tumulus.*

Et quicunque sacer,qualis vbique lapis,

Xenophon: Καὶ τοὺς μὲν οὐθ' ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suspende viator Serta Deo.] Plinius historiæ mundi 21. c.2. Inter sacra tantùm & bellicos honores,coronis nomen suū vindicantibus.Idem 3.c. Et iam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus , coronas statuis rebúsque sacris olim solitas appendi. Quòd si quis auctoritatē etiam aliorum sibi dari postulet,adferre possum Apuleium, qui sic 3. De asino aureo. In ipso verè meditullio, inquit, Hipponæ Deæ simulacrum residēs ædiculæ,quod accuratè corollis roseis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4.lib. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter floribus, sertis , & solutis adprecantur. Idémq; libro vndecimo, simulacrum Lunæ describens: Corona, ait, multiformis variis floribus sublimem distinxerat verticem.Et paulò post.Dextra proferens sinistram Deæ coronam, mihi ètiam Hercules coronam consequenter. Itémque: Nam sibi visus est quiete proxima , dum magno Deo coronas exaptat.Ad hunc veterum ritum respexit Ouid.Fastorum 2. de Arione loquens , qui citharœdus à piratis captus , iamque de vita desperans, *De coronis quæ statuis Deorū appendebantur.*

—— capit ille coronam
Quæ posset crines,Phœbe,decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis,vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam,honoris causa scilicet,cùm a Diis omnibus numeraretur.

Viatores homines. *Viator.*] Quicunque ſis hac in vita hoſpes, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit, παρεπιδημία γάρ ὁ βίος.

Omnes in triuio ſumus, &c. Iuxta Ouidianum illud, Faſtor. 5.

Vt ſta', & incertus, quà ſit ſibi neſcit eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio conſiſto. vt enim viam ſæpe pro cõſilij ratione poni ſolenne eſt Græcis: ſic τριόδον pro incertitudine conſilij. Itaque Plato 7. Legũm, καθάπερ ἐν τριόδῳ γινόμενος, &c. monet ne ad rem nouam & inuſitatam amplectendam accurramus, ſed conſiſtamus, quaſi ad triuium aliquod venerimus, & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam neſcit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui nõ eſt veri ſtabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæq; ſeſe offerunt difficultates & ſalebræ. Adde quòd tam craſſa, támque ſupina hominum mentibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimum ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope cæleſti, in certam aliquam viam ſe recipere non poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquam efficere poteſtis: Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

Trames. *Tramite vitæ.*] Curriculo vitę & decurſu. Toto diſticho eandem continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, tranſuerſa & obliqua ſemita.

Oſtendat ni Deus ipſe viam.] Alluſio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis proœmio, quo ſignificatur conatus omnis noſtri principiũ à Deo ſumendũ eſſe. Ariſtides oratione panegyrica. ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλῦον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium oſtendente, nihil erit impedimenti. Idem auctor alio loco eandem ſententiam vſurpauit: θεοῦ δ' φησὶ Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος λαβεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monſtrante, ait Pindarus, facilis eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt.

Fidei

Fidei Symbolum.

EMBLEMA IX.

STET *depictus* HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiusq; iunget nuda dextram Veritas.
Sitq; AMOR in medio castus, cui tempora circum
Rosa it, Diones pulchior Cupidine.
Constituunt hac signa Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitque Veritas.

EX antiquissimo marmore, quod etiã visitur hodie Romæ, sumptum Emblema. Est autem Fidij simulacrum, quod imagine imberbi, sed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea est facie, manum por- *Unde tractum Emblema.*

Fides ad iunctu causis descripta. nigit: in medio AMOR puer. His tribus simulacris FIDES describitur: quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & simplicem, non
Fides quid. comptam fuco aliquo, non velo tectam. Et quidem fides definitur, dictorum conuentorúmque constantia & veritas, quæ
Veritas nuda. ideo parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudam, quod in pactis, conuentionibúsq; nihil fucatum esse, aut à verò alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextra, tanquam
Honos. stabilis cuiusdam, firmíque pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veste, quòd veritas facillimè possit imminui & labefactari, nisi adsit honoris & reuerentiæ quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cum dignitate possit. Hoc etiam virtutis præmium, & honestatis omnis tanquam patrem nutricium, pi-
Pudicus amor. ctores & plastæ nobis adumbrarunt. At locum medium occupat honestas Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Nisi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuę consocientur hæc inter se alioqui diuersa, vinculum nullo penè negotio dissolui poterit. Id etiam
Sancta τριὰς Sabinis præfigurata. totum referre par est ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem sacrosanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI seruatoris aduentum, erat simulacrum quoddam triplici facie, cuius etiã nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè pręcipuum religionis Christianę mysterium repræsentans. Quod ab Ouidio describitur 6. Fastor.
Iupiter, Pistius, Sanctus, Sagus. Sanè Dionys. Halicarn. lib. 4. ait Iouem, Pistium esse dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & sagus, Pistius, Sanctus, & fidei sponsor aliis nominibus efferebatur. Coniicere est Pistium eundem fuisse eum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πιστὸς, Fidius nominari commodè potest. Sed &
Fidij simulacrum. hodie in Romanis antiquitatibus Fidij simulacrũ ita effictum conspicitur. Marmor est in fenestræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ statuuntur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, sinistra verò vt muliebris, eódem habitu, coronam in capite lauream gestans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imaginæ. In harum duarum medió ingenui pueruli effigies cernitur, cuius supra caput hoc legitur, FIDEI SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in sinistra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyral. Syntag. 1. 2. & 10. Historiæ Deorum.

Honor Deus. *Stat depictus Honos, &c.*] Honorem pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid. Fast. 5. ex Honoris, &

Reue

Reuerentiæ coniugio ortam esse Maiestatem voluit. Plin. 35. cap. 10. August. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adiiciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipsamet verecundia dici non ineptè potest, quò spectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaque in iis perniciosus est error qui existimant libidinum, peccatorúmque omnium patere in amicitia licentiam.

Tyrio amictu.] Purpurea veste. Ex Tyro vrbe Phœniciæ conchylia, & murices aduehuntur, quorum sanguine fit purpura. Plinius lib. 5. cap. 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura constat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potiùs laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretiosissimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione, si vacat, lege Cassiodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

Iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt scribit in Amphiarao Philostratus, virgo niueis induta vestibus. Hippocrates in quadam ad Philopomenem Epistola; eam depingit mulierem pulchram, magnam, simpliciter ornatam, illustrem ac splendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt astrorum & stellarum fulgorem viderentur imitari. Nuda hìc dicitur, quòd qui eam colunt, aperti sunt ac simplices, nullo modo fraudulenti, aut insidiosi, aut quòd veritatis oratio simplex esse debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnosci velit. Hinc Horat. 1. Carm.

Veritas Dea quomodo picta.

Nuda Veritas cur.

—— & Iustitiæ soror
Incorrupta Fides, nudáque Veritas.

Ceterùm Fidei symbolum in dextris iunctis conspiciebatur, idque Numæ Pompilij instituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorum meliorum locis facile est obseruare. Veritatis nudæ rationem docuit libro 44. Hieroglyphicon Pierius: symbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Historiæ deorum: post ceteros omnes vir erudius Cœlius Curio appendice Hieroglyp. Pierij quædam non pœnitenda retulit.

Dextra symbolum Fidei.

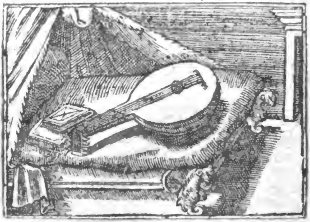
Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs postea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Æneid.

Sacra Dionææ matri, diuísque ferebam.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolanen. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC *cytharam, à lembi quæ forma hal eutica fertur,*
Vendicat & propriam Musa Latina sibi,
Accipe Dux: placeat nostrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum socijs fœdera inire paras.
Difficile est, nisi docto homini, tot tendere chordas:
Vnáque si fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile est) perit omnis gratia conchæ:
Illeque præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors
Nil est quod timeas, si tibi constet amor.
At si aliquis desciscat (uti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis soluitur harmonia.

Princip

PRincipi suo indicat, quanta vis concordiæ sit, sumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuso concentu: ea enim constans ex summis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, si tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem quoque pacto Respublica omnis variæ ac diuersæ conditionis hominibus composita, firma & concordi pace ligatur, si modò Principem habuerit idoneum, qui & consilio & vsu rerũ valeat, quíque beneuolentiam, assensum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ aliis quotquot vsquam fuere ab omni seculorum memoria terrarum Dea gentiumq; Roma perstitit, quãdiu Principes habuit pacis & trãquillitatis studiosos, iidemq; auctoritate dignitateq; commendabiles. Ciceto de Republica disputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facienté, quando iam iamque peritura præsentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. lib. fine dixisset, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipso ac vocibus, cõcentum esse quendam tenendum ex distinctis sonis, quem immutatum ac discrepantem aures eruditæ ferre nõ possunt, eúmque concentũ ex dissimillimarum vocum moderatione cõcordem tamen effici & cõgruentem: sic ex summis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt sonis, moderata ratione ciuitaté consensu dissimillimorum concinere: & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordiam, arctissimum atque optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ sine iustitia esse non potest: quod à Cicerone petitum constat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὁμοιώται, τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεζομ... ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταὐτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύει. εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων. ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην ἐθέλει χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Ciceronis libris de Republica retulit diuus Augustinus libro 2. capite 21. De ciuitat. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, si admoneam Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam designasse, vt & veteres alij iudicium compositum, concordiam inæqualium, rectam bonám

Reipubl. cũ Lyra comparatio.

Locus insignis è 2. de Repub. Ciceronis.

Quid per lyram veteres intellexerint.

bonámque institutionem, rationem, amorem, sedatum animum, & alia plura; vt commodiùs ad concordiam suadendam symbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuisse. In lyra enim diuersæ chordæ simul componuntur, & ad eundem tonum temperantur, quod prudens & sedatus homo præstat vel in suis affectibus rationi subiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuersi, cùm singuli sint, non possunt non habere singulas de rebus opiniones: sed sapientis tamen Principis moderatione in vnum quasi harmoniæ concentum conueniunt. Isidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Musicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, sua verò bona malè disponeret; neque sibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Musicos stultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta suæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Aristophanes sapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Musicum & citharœdum esse. Nam idem Plato putauit Musarum nomen à μῶσαι, quod sonat idem ac honeste instituere. Sed inter ceteras symboli huius significationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perspicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi scriptores (inter quos principatum quendam sibi suo iure Cicero vendicat) concordiam à corde deflectunt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde sit animi principatus: vnde cōcordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ tantum vnum faciant. Iam verò quia studiorum consensus atque similitudo amorem pariat, Platoni lyra consecratur, & annumeratur inter ea quę sunt amoris monimenta. Cùm enim in se lyra suauitatem Musicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratiis similitudinem: quippè quæ blando ad se homines illicio pertrahat. Ceterùm ea sedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, studiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit institutis Lacedæmoniorum expressa, apud quos erat solenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, sonum aciem instruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animum sedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum istuc mirabile esse videatur. Sed de lyra plus satis, & fortasse πάρεργα: nisi quòd huc referrem lubens, quæ

Concordia vnde dicta.

quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanā vitam cum lyra non inconcinnè confert. Non possum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus disputat apud eūdem Stobæum, c. περὶ βασιλείας, Regis esse munus vt Rempubl. lyræ instar moderetur; nempe, ubi priùs sibi ipsi imperarit ex præscripto legis: quippè qui nosse debeat populi, quem sibi commissum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem sibi accommodandam esse.

Hanc citharam, &c.] Hîc lyram pro testudine, quæ vulgò est Latina, accipit, cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15. *Lyra cur testudo.*

Alembi quæ forma halieutica.] Quæ formam habet lembi, nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per similitudinem scaphæ piscatoriæ. Hinc Halieuticum opus, in quo de piscibus tractatur. ἁλιεὺς enim piscator. vt Ouidius Halieuticon opusculum scripsit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuūnt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2. *Lembus.* *Halieutica.*

Vendicet & propriam, &c.] Vendicet sibi propriā quantumuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id sibi vendicare suspicor, quòd apud eos lyræ vsus sit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Musicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15. *Lyra inuentio.*

Quo nona cum sociis, &c.] Historias Italicorum bellorum tibi cōpares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, si vacat.

Gratia.] Concentus, decorum, suauitas.

Conchæ.] Lyræ, testudinis.

Nil est quod timeas, si tibi constet amor.] Ἦθος admodum efficax, planéque iis necessaria, qui suum imperium volunt esse stabile & permanens. Sic Isocr. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. Διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας, μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian. *Optima principis custodia qua.*

Non sic excubiæ, non circum stantia pila,
Vt tutatur amor.

Præclarè Agesilaus, cū rogaretur cur Sparta nō cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter se cōsentientes, satis esse ad vrbis præsidium respondit. Dicebat etiam ciuitatē non saxis, aut vallis, sed incolarum virtute muniri, quos nimirùm si iungat concordia, nullꝰ potest firmior esse murus. Ad id respexit Cicero 2. Philip.

Philip. Nónne igitur millies perire est melius, quàm in sua ciuitate sine armorũ præsidio non posse viuere? Sed nullum est istuc, mihi crede, præsidium: charitate & beneuolentia septum oportet esse, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil cõmendatius esse viro ciuili ait, quàm vt suos ciues amicitia mutua, concordiáque deuinciat, litiũ & discordiarum occasionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενός ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aspernanda vox est Agasiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi absque stipatoribus & satellitio posset: Si subditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc responsa conferam? Horũ enim alter dictitabat, summa ope nitendum esse iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potiùs quàm armis stiparentur: alter, amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, firmis & validis eam præsidiis muniret, rectissimè dixit, nullum imperij firmius & stabilius esse præsidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idémque penè Synesius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare possum, quin adiiciã istuc ex Arato Plutarch. Veram ac stabilem ciuiũ beneuolentiam, optimam esse principis custodiam: οὐδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Grassatores enim & latrones sese tutantur præcipitiis & rupibus, quantum possunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia suorum firmius aut munitius esse vnquam potest.

Deciscat.] Discordet, aut factiones conciter,

Soluitur.] Dissoluitur,

Harmonia unde dicta. *Harmonia.*] Fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Instit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iustiniano, Nouella constitutione 8. πολλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua soluta sequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl. ordinum.

Silentium.

EMBLEMA XI.

C V M *tacet, haud quidquam differt sapientibus amens:*
Stultitiæ est index linguáque vóxque suæ.
Ergò premat labia, digitoque silentia signet,
Et sese Pharium vertat in Harpocratem.

ID expressum est ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρότατον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Sic

Prudentes pauciloqui.

Sic enim ferè non distinguitur imperitus à docto, à circumspecto prudentíque homine imprudés, si linguam cohibuerit. Eam ob rem facile est coniicere, cur quos Homerus, ingeniorũ vertex, sapientissimos effinxerit, eosdẽ & silẽtes ferè, aut certè pauciloquos esse voluerit. Nouerat enim silentium, & parcum sobriúmque orationis vsum, specimẽ habere grauitatis: contráq; apud sapientes maximè, loquacitatẽ indicem esse stultitiæ.

Thersites Homericus.

Neque enim alio nomine Thersitem morionem vituperationẽ dignũ arguit, quàm quòd loquax esset, quàm quòd obstreperus, importunè garrulus & seditiosus. Is enim nõ propriè loquitur, non verba facit, vt alij, sed tumultuatur: Θερσίτης μοῦνος ἀμε-τροεπὴς ἐκολῴα

Nestor eloquens.

Nestori cõsultissimo seni tribuit orationẽ melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Menelai oratio cordata.

Menelao argutam illã quidem, & nunquã à re discedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολυμυθής.

Vlyssis oratio vehemens.

Vlyssi grandem & vehementem, sed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectissimè dictum est à quodam ex veteribus, loquendi magistros nos habere homines, tacendi verò Deos.

Pythagoreorum silentium.

Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica, & Spartanus ille Licurgus, qui suos à pueris silẽtio initiari voluit. Notum est adagium Græcorum, Tutũ silentij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuisse pœnituit, tacuisse verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizũ sermo. Is enim Princeps cùm, animi causa, in pictoris officinam descendisset, & vnà cum suis de arte pingendi disputare ad ostentationem auderet:

Megabizus reprehensus à Zeuxide.

Cùm primùm huc venisti (inquit Zeuxis) & linguam cõtinuisti, pueri mei nescio quid de te magni sibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuámque purpuram obseruarent: sed vbi de arte, quam non tenes, loqui cœpisti, te continuò vt ridiculum hominẽ esse putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant esse præsenti animo, experturum fortasse regis clemẽtiam, vbi ad eius oculos peruenisset:

Iocus intempestiuus.

Nulla ergo mihi spes, inquit: alludẽs ad luscum regem, qui iocus intempestiuè iactus homini fuit exitiosus.

Laus Epaminondæ.

Meritò apud Pindarũ celebratur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa sciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vsuuenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id est, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ.

Demaratus.

Demaratus cùm in cõsessu quodam sileret, rogatus an id faceret stultitia, an sermonis inopia? Atqui, inquit, stultus nũquam tacere potest. Non possum

possum transilire absque piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cũ regiis oratoribus (quòd ille sciret eos eruditis sermonibus oblectari, curauit & quosdam Philosophos arcessere) solus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiũt illi) quidnam sumus nostro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis esse senem, qui tacere sciat inter pocula. Quod non simpliciter dignum laude habitum est, magnum enim est senem taciturnum esse, cùm ea ætas sit admodum garrula: fortasse maius, quòd inter pocula, vbi nõ vno nomine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquacissima. Itaq; olim dictum est in nescio quem, qui quamdiu siluit, tamdiu magnus & grauis habitus est: Philosophus hic videri poterat, si tacuisset. Pindarus Isthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, sæpenumerò tacuisse, gloriam maiorem afferre dicit; ἦ πὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò sensum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirum se scire σιγᾶν τε ὅπε δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλὲς. Non desinam priùs, quam huc retulero pulchrum certè Pythagoræ Samij elogium, quod scriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de silentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex vèteribus longè antè dixerat, nullos certè fore sapientiæ fructus, nisi qui à radicibus silentij proficiscantur. Sic igitur hic noster Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagoram intellige ab Aegyptiis, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Milesio, Epimenide Cretensi, aliisque multis doctus) tot tamq; multiiugis comitibus disciplinarum toto orbe haustis, vir præsertim ingenio ingenti, ac profectò supra caput hominis animi augustior, primus philosophiæ nuncupator & creditor, nihil priùs discipulos suos docuit quàm tacere: primáque apud eum meditatio, sapienti futuro linguam omnem coërcere: verbáque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pennis, intra mutum candentium dentium premere. Prorsus inquã hoc erat primum sapientiæ rudimentum, meditari, condiscere: loquitari, dediscere: &c. Idem fuit Iamblici Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguam cohibe præ aliis omnibus ad Deorum exemplum. Sed ad id argumentum copiosè locupletandum, consultò repete quæ habet doctissimè congesta Plutarch. cõmẽtario De garrulitate, & tractatu De Iside & Osiride: quo loco docet quid

Zeno senex, inter pocula taciturnus.

olim Harpocrates apud Aegyptios mysterij habuerit. De silentij vtilitate Gellius lib. 11. c. 10. Plin. 3. c. 5. & 28. c. 6. Prouerb. Tutum silentij præmium.

Amens. *Amens.*] Qui mente est minuta, vel qui à mente descendit, Varro. hic, pro stulto, vel eo qui non malè Abderologus dici potest, id est, stulta loquens, quique nihil nisi nenias, nugásque meras effutiat.

Stultitia est index, &c.] Stultitiæ argumentum manifestissimum est lingua effrenata, interpres est enim mētis & consilij.

Ergo premas labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet allusisse:

—— *Digito compesce labellum.*

Labra vnde dicta. *Labia.*] Plutarchus 8. Symposiacôn, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationem sortita esse vult. i. λαμβάνειν τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus disputare, an labia, vel labias sit legendum, neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vsurpāt in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, c. 4. bis vsurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. c. 2. citat quosdam versiculos, in quibus est, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Asini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modū linguæ extremâ labiâ grandissimum calicem vno haustu perhausi: hic enim labia extrema, est sextus casus. Eodem: labias modicas ambrosio rore purpurantes suauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant: quanquam Donatus ad Eunuchum distinxerit non aptè profectò, vt labra, superiora, labia, inferiora sint; & virorum labra, mulierum labia; & labias asinorum: quod an verum vnquam fuerit, cæteris relinquo diuinandum.

Digitoque silētia signet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metam. IX.

Quique premit vocem, digitóque silentia suadeo.

Martianus Capella lib. 1. Verum quidam redimitus puer ad os compresso digito salutari, silentium commonebat. Et Apuleius lib. 1. De asin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Re-

Serapidi præpositus Harpocrates. spexit autem ad id quod de simulachro Serapidis auctores referunt, cui præpositus erat silentij Deus Harpocrates, digito labia comprimēs, aut Angerona ore sera obsignato. D. August. De ciuit. 18. c. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Reddere, & facere Harpocratem, quid. *Phariū vertat in Harpocratem.*] Apud Catullū reperitur formula hæc loquendi prouerbialis: Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod est, imponere silentium. Idémque dixit, Et factum

ctum me esse puta Harpocratem: id est omninò taciturnum & silentem. Politian. Miscel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

Vertat in Harpocratē.] Verba Plutarchi sunt ex disputatione de Iside & Osiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεὸν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστὴν, διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον ἐν τῷ μεσορῆ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. i. Harpocrates non est habendus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, sed præses atque censor aliquis nouæ, imperfectæ & incompositæ hominum de Diis sententię. Itaque & digitum ori admotum habet, quod signum præ se fert taciturnitatis & silentij: proinde qui mense Mesore offerunt ei legumina, dicere solent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non vulganda consilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE *quod caeco, obscura & caligine monstrum,*
Gnosiacis clausit Daedalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in praelia gestat,
Semiuiroq; nitent signa superba boue:
Nósque monent, debere Ducum secreta latere
Consilia, auctori cognita techna nocet.

Minotauri effigies in signis militaribus.

MInotauri effigiem inter signa militaria Romanis ideò fuisse scribit Festus, quòd nō minus occulta esse debeāt consilia Ducū & Principum, quàm fuerit olim domiciliū Minotauri labyrinthus: ídque vel maximè in bellicis expeditionibus obseruari debet. Vt enim momēti plurimū ad victoriam habet

habet taciturnitas, ita sæpenumerò ingentes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor est, Tiberium Cæsarem, *Tiberius.* cùm aliquando apud eum quispiam percontaretur, quid causæ esset cur sua consilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, respõdisse, Aut nulli, aut paucis cognitum esse oportere Principis consilium. Id quod nouerat exactè & Metellus *Metellus Macedonicus.* Macedonicus, qui sciscitãti cuidam ex amicis, qua ratione tam subito consilio vteretur: Si ipsam, ait, vestem scirem consiliorum meorum esse consciam, eam confestim abiicerem. Etenim σύμβουλος ἱερὸν ἐστὶ χρῆμα, Consultor res est sacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης. οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῷ γνῶναι ἑαυτούς, Qui potentiorũ mala inquirũt, sæpè antè seipsos pessundant, quam cognouerint quod quærebant. Etenim qui solis radios, & splendorem omnibus apertum diffusúmque nolunt intueri, sed ad ipsum solem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaque Philippides Comicus, cùm Lysimachus ipsi dixisset, se velle de suis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. *Philippides Comicus apud Lysimachum.* Quæ enim suauissima & visu pulcherrima Reges habent, ea liberè ostentari volunt, vt splendida cõuiuia, opes, munificentiam: si quid autem sit arcani, id quidem non est mouendum, neque vel minimum attingendum, &c. Nota est historia de Fuluio, cui pessimè cessit, quòd arcanum *Fulvio malè cessit ob detectum principis arcanum.* Principis Augusti Octauij credere vxori non dubitasset. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus gestis, Persarum morem esse vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neque spes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim disciplina Regum silentium vitæ periculoso sanxerat. Linguam grauius castigari, quàm vllum probrum: nec magnam rem sustineri posse putant ab eo, cui tacere graue sit, quod homini facillimum natura esse voluerit: hæc ille. Huc reponenda verba Cassiodori ex formula Notariorum, libro sexto Variarum: Nõ dubium est, ait, ornare subiectos Principis secretum, dum nullis æstimantur necessaria posse committi, nisi qui fuerint fide magna solidati. Publicum est quidẽ omne quod agimus: sed multa non sunt antè scienda; nisi cum fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debent oculi, quanto amplius desiderantur agnosci, Regis consilium solos decet scire grauissimos. Imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarũ, vt quando ab ipsis aliqua instructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem dissimulare debent, quasi scientes nesciãt. Nam solicitis

inquisitoribus sępè & vultu proditur quod tacetur,&c.Leo imperator,lib.De bellico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in sua & non aliorum potestate sunt, cùm secretæ res istæ, vt secretiores fiãt, minimè ad cognoscendum multitudine indigent.Onosander lib. De optimo imperatore,ca. De consiliis non euulgandis,scribit, Stulti inconsideratique esse temerè in vulgus cõsilium promere, & multitudini arcanum intempestiuè committere. Improbi enim,& qui de Repub.malè sentiunt, eiusmodi obseruant occasiones:quas nacti,in hostes confestim transfugiunt,cum nuncium allaturi, vnde sibi honores & præmia consequi poscerentur.Nec fuit vnquam vllus exercitus,de quo plerasque ob causas tum liberi, tum serui in hostes haud cõmigrent: vbi præsertim arcanũ aliquod atque seriũ tractari sentiunt,vel conserendi manũ, & prœliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterùm acerba certè lex fuit olim apud Aegyptios, qua iubebatur iis abscindi linguam qui Reipub.arcana, quæ tecta esse oporteret, alicui detexissent, vt retulit Diodor.Siculus. Laudabile fuit institutũ maiorum quo obseruabatur vt si quis de Repub. quidpiã rumore alióve modo audiisset,id ad magistratũ deferret anteà, néve cũ alio quoquam communicaret,ne inde publicis rebus detrimẽti aliquid importaretur, Magistratus quæ accepisset,vel occultaret, si ita videretur,vel multitudini proderet. Eã ob rẽ Athenis,cùm hospes venisset in officinã tõsoris,narrare cœpit victos esse Atheniẽses in Sicilia:tõsor statim ad magistratũ renũciauit:hospes, quia non satis constanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbasset,vinctus,tortúsq; est, donec certiore nuncio de vero constitisset. Reuera multùm refert in rebus tã magni momenti nõ temerè spargi rumores falsos,vel parum verisimiles:vnde ex summa profusaque lætitia mæror acerbissimus, summáque consternatio:aut contrà,ex mærore,lętitia nimia & immoderata. quo nihil vel corporum valetudini, vel publicæ securitati perniciosius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatieno,sed obuiũ est cuíque,lib.1.cap.8. cui etiam argumento bellè conuenit,quod idẽ scribit initio lib.2.Valerius: singula enim exscribere non vacat.Interea tamen non prætermittam quod Ammian.Marcellin.21.apud Persas neminẽ consiliorum fuisse conscium,præter optimates taciturnos,& fidos, apud quos silentij quoque numen coleretur. Vide Vegetium De re militari cap.6.lib.3.Frontin.Stratagem.lib.1.cap.1.

Limine

Limine quod cæco, &c.] Descriptio periphrastica labyrinthi, in quo reclusus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monstrũ hoc *Minotaurus.* ex Pasiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque arte Dædalea, quod superiore parte hominem, inferiore taurum referebat. Ouid. 2. De arte:

Dædalus occlusit conceptum semine matris
Semibouémque virum, semiuirúmque bouem.

Historiam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabulos. narration. Virgil. in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus.] Dædalus ingeniosissimus faber, cuius inuenta *Dædalus.* plurima narrat Plin. lib. 7. cap. 56.

In latebris Gnosiacis.] In tenebris labyrinthi Cretensis Gno- *Gnosius.* sos vrbs Cretæ clarissima fuit Minois regia. Hinc Gnosiacus, & Gnosius adiect.

Romana phalanx.] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum *Phalanx.* Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque testudine quadrata militum.

Signa superba.] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione; aliàs artem *Techna.* significat.

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA *effictam quam cernis in arce Leænam,*
Harmodij (an neſcis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Inditio, elinguem reddidit Iphicrates.

Leæna meretricis patientia in tormentis.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula extremis etiã cruciatibus affecta, tenacem fidẽ & illibatam, & ad miraculum conſtantem arguit. Fuit Leæna ſcortum Harmodij & Ariſtogitonis, adoleſcentũ in Athenienſi ciuitate nobilium, qui cum inter ſe conſilium iniſſent de tollẽda Piſiſtra-

tida

tidarum tyrannide, & Hiparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio sustulissent: (Hippiam enim fuerant adorsi) successu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt consilia iuuenum proderet: sed cruciatibus, quanquam grauissimis, nō cessit: quin in his post multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur) non tamen tanquam scorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris causa intelligeretur. Exemplum hoc constantissimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò nostri fierent animosiores, & constantiores in tormentis quibuscumq; perferendis Christianæ persuasionis nomine: quandoquidem leui adeò de causa repertæ mulieres essent, quæ tam forti animo pro amicorum salute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui fecissent, sed & spontaneæ morti sese dedissent: Hæc enim ipsa, carnifice iam defesso, postremò linguam suam comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, si etiam victa voluisset, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè sunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idémque omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormētis patientia, vel pertinacia potiùs, prodita memoriæ fuit de quodam, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in hostium manus traditurus, quam historiam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Historiam hanc de Leæna plurimi retulerunt, vt Pausanias in Atticis, Athenæus Dipnosoph. 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idémque lib. 34. cap. 7. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] Id est, Atheniensi, à Cecrope sic dicta, vti sup. memorauimus ex Plinio.

Virginis. Virago ἀνδράνειρα, vel ἀνδρίς. Symmachus αὕτη κληθήσεται ἀνδρίς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc est, vocabitur hæc virago, quia ex viro sumpta est. Ouid. Metam. 2. *Virago.*

—— *bello metuenda virago.*

de Pallade loquens, quæ virili sit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Consultisque virum præsis, hinc dicta virago. Auson. epigr. 1. Tressæque viraginis arma retractat. sic appellatur Iuturna 12. Æneid.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Isidorus 5. Etym. cap. 27. quo loco scribit, Vngulas dictas, *Fidicula vel fides.*

Consilio & virtute Chimæram superari, id est fortiores & deceptores.

Emblema XIIII.

Bellerophon *vt fortis eques superare Chimæram*
Et Lycij potuit sternere monstra soli:
Sic tu Pegaseis vectus petis æthera pennis,
Consilióque animi monstra superba domas.

NVlla est tanta difficultas, aut etiã vis, quæ cõsilio & magnitudine animi sopiri, & tolli tandem nõ possit. Quanquam enim nobis interdum sit cõcertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere instructoribus, pugnæ tamẽ minimè est cedendum, si modò panoplia firmissima prudentiæ cõstantiæq; muniti & instructi simus. Notius enim est quàm vt confirmar- *Consilij & fortitudinis vis.*

firmare

firmare necesse habeam, nihil tam arduum tamque inaccessum esse, quod dexteritate ingenij attingere & assequi nõ possimus: nullas deníq; tãtas vires aut molimina impetere posse, quæ tolerantia & mentis dexteritate non retundantur. quod hoc epimythio bellè proponit Bellerophon eques præstantissimus, & adolescens formę dignitate insignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorũ vxore solicitatus ad amoré, idque cùm cõstanter esset auersatus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritũ detulit, seque ab adolescente fuisse appellatam mentita est. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleisque valde periculosis expositus, non tamen animum abiecit, sed permultis laboribus exantlatis victor euasit; & denique ad Chimæram delendam nõ tam vocatus, quàm coactus. Pegaso equo alatò vectus, monstrum virtute incredibili cõfecit. Fabulã hanc copiosè & eruditè non modò retulit, sed & ad historicam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, déque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc est sententia: Fabulosum est quod in Licia dicitur euenisse, tametsi hoc publica fama receptum sit. Narratur itaq; ad eum modũ: Amisodarus, seu Isaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorũ colonia, quæ iuxta Zeliã erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoso, sed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in pupi Draconis habebat insigne. Cumque noxæ multum Liciis intulisset, maréq; infestum habuisset, vt ne quidẽ traiici tutò posset, neq; vrbes maritimæ proinde habitabiles essent, in eam quidẽ expeditionem suscepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientémque Pegaso insecutus: atq; Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde sequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmẽtis decantatam, montem fuisse Soli oppositum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æstum in planiciem retorquerent, factum esse vt inde fruges marcescerẽt. Quæ mali causa cùm nota esset Bellerophonti, excidi iussit ipse præcipitij partem eam, quæ læuissima putabatur, & plurimum solarem æstum reflectebat, sed quòd non ei essent habitæ gratiæ, iratus ad vlciscendum Lycios se contulit: tandem tamẽ à mulieribus placatus est. Eandem historiã complexus est integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib. 1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius 1. Mythologicon. Vide Prouerb. Bellerophontis literas.

Bellerophontis historia.

Bellero

Bellerophon.] A Bellero Corinthiorũ Principe à se interempto sic denominatus, quasi malorum occisor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quasi βουληφόροντα, sapientem consultorem dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἀνὴρ, vt vult Fulgentius. *Bellerophon vnde dictus.*

Chimæram.] Chimæra, monstrũ triforme, priore parte Leonem, Draconem posteriore, media Capram referebat, flammas ore euomebat Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatã ait. quo loco Seruius asserit reuera montẽ esse in Lycia, cuius tũ cacumen arderet, iuxta quod Leones essent: media verò pascua, & ima serpentibus plena, quẽ habitabilem fecisse postmodum Bellerophontem. A qua sententia parum discedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuisse quendam, Draconem autem retrò, ex quibus pastores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi accessisset, montem occupauit, posteaque iniecto igni ferę perierunt. Triformis est autem Chimæra (qua notatur amoris petulantia, id est, χῦμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis insultu leoninò primùm inuadat, deinde procacitatem & lasciuiam inducat, postea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic. *Chimæra qualis & quid fuerit.* *Chimæra cur triformis.*

Pegaseis pennis.] Pegasum nauim fuisse, qua vectus est Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, si fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobilésque vtrinque remorum ordines procul spectantibus, alatorum præbent animalium speciem. Ad allegoriam verò si referamus, per Pegasum (ex Medusæ cæde prognatum) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4. *Pegasus quid.*

Petis æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem consequeris immortalem.

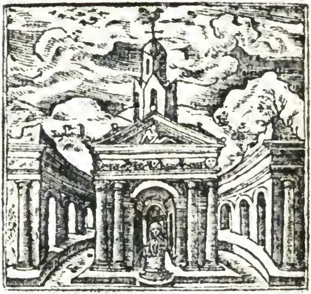
Consilioque animi.] Plus consilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perspicuum est.

Monstra superba.] ἀλληγορικῶς, pro dolosis sycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiusdem. *Monstra hominum sycophantæ.*

Vigilantia

Vigilantia & Custodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS *quòd signa canens det gallus eoi,*
Et reuocet famulas ad noua pensa manus:
Turribus in sacris effingitur ærea peluis,
Ad superos mentem quòd reuocet vigilem.
Est leo, sed custos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duæ pastoræ ecclesiastici munera.

DVæ sunt Episcopi necessariæ dotes, vt eius cui animarum cura demandata sit: nimirùm vt iis quibus pręsit, cõtinuo studeat, vt nihil eorum eis desit, quod spectet ad fidei verę profectum & augmentum, néve quis à recta via desciscat, aut sacræ doctrinę terminos transiliat. Nec verò est satis, vigilantem cum

eũ custodẽ sese fortissimũ præbeat, id est, cum cura & vigilantia, quæ perpetua sit oportet, & etiã necesse habeat coniunctam cũ moribus doctrinã, qua & suos instituat, & alienos etiam hostes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & sanę institutionis quasi hasta percellat. Quod duplici symbolo hic ostẽditur, sumpto argumẽto ab iis animalibus, quæ & sacris in turribus, & pro foribus tẽplorum apponi solẽt, gallo nimirũ, & leone: quorum alter vigilantiam, custodiam alter designat. Sanè non citra mysteriũ veteres gallum editiori sacrorũ templorum loco cõstitui voluerunt, quo pastoris potissimùm vigilantia repræsentaretur. Quò spectat illud D. Gregorij ex homilia quadã: Quisquis populi speculator ponitur, inquit, debet in *Gallus cur* alto stare per vitam, vt prodesse possit per prouidentiam. Sunt *sacris tur-* præterea qui Doctores sacros hieroglyphicè galli nomine, ve- *ribus sta-* lint intelligi, propterea quòd illi inter præsentis vitæ tenebras *tuatur.* venturã lucẽ, quasi cantando prænunciẽt. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanũ discrimine aliquo partitur: ita pro ratione personarum, aliarúmque circumstantiarum, doctrinam salutarem animis inserere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Aegy- *Quid per* ptij vigilantẽ innuere cùm vellent, aut etiam custodem, leoni- *Leonem.* num caput appingebant: leo enim clausis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad sacra claustra & fana leones eriguntur, tanquã custodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, si quid præterea desideres. Nõ possum illud Plutarchi transilire, lib. De Pythiæ oraculis: ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν. καὶ χωροῦν ἐπιούσης ἀνατολῆς. i. qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinum tempus, & solis ortum instantem significare voluit. Apuleius lib. 2. Commodum noctis indutias cantus perstrepebat christatæ cohortis. Ouidius in Fastis gallum Noctu cædi scribit à Romanis:

Nocte deæ Noctis cristatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantissimè Plinius lib. 10, cap. 21. Proximè, ait, gloriam sentiunt & hi nostri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendóque somno natura genuit. Norunt sidera, & ternas distinguũt horas interdiu cãtu. Cum Sole eunt cubitũ, quartaque castrensi vigilia, ad curas laboremque reuocãt. Nec Solis ortũ incautis patiũtur obrepere, diéque veniẽtẽ nũciant cantu, ipsum verò cãtum plausu laterum, &c. Aelianus 4

animal.

animal. historiæ, cap. 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασί, καὶ σκιρτᾷ. ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι. ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλον ἐστὶ τηνικάδε. 1. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocè contendẽs. Lucre. 4. ſic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian. in Somn. ſiue Gallo: Philoſophicã Heliodorus Æthiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambroſij locum ex lib. 5. capit. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitũ admonet, & iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe Lucifer excitatus oritur, cælúmque illuminat. hoc canente, mœſtitiam trepidus nauta deponit, omníſque crebrò veſpertinis flatibus excitata tempeſtas & procella mireſcit: hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ petra culpam ſuam diluit, quam, priuſquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuendum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tantum elaboret in eo explanando myſterio.

Inſtantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

—— ter clara inſtantis eoi
Signa canit ſerus deprenſo Marte ſatelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu, ne feminei poſſint ceſſare lacerti,
Lanificam reuocas ad ſua penſa manum.

Idem

Idem de Lucretia 2. Faſtorum.

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Et in Epiſtolis:

Néue traham ſerua grandia penſa manu.

Ærea peluis.] Περιφερεις nolæ ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori c. 13. De pelui ærea ipſe Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nola ſeu tintinnabulum.*

Cuſtos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλὴν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμοὺς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominem & cuſtodem cùm Aegyptij volunt oſtendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; co[illegible]dem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco, appinxerunt. Leonem quidem παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit, ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonē Ægyptij deſignabant.*

F

Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non ſobrius eſto:
Hi nerui humanæ membraq; mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc præcepta cuiq; honeſti ſtudioſo traduntur, nimirum vt ſobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quã ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt ſobrietas paruo cõtenta ſignificetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1. Epiſto. ad Atticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorũ, iniquitatem maiorum, odium in me improborum, adhibeã quan-

dam

dam cautionem & diligentiam, atque ita Siculis insusurret Epicharmus cantilenam illam suam: *M. Tullij locus, unde petita est Emblematis epigraphe.*

Νῆφε, καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

Ac nostræ quidem rationis ac vitæ quandã formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vsurpauit lib. De petitione Consulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneo, neruos atque artus esse sapientiæ nõ temerè credere, hæc Cicero. Relatum est etiam ab Alciato nostro lib. Parergon. 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium seminarium est: quã vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide temperantiã, vitæ hominum custodem appellat, in Gorgia præcipit, vt qui sanus ac beatus esse velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine nasci mali posse, qui temperantiam fuerit amplexatus. Itaq; quotquot sapientes olim habiti sunt, temperatissimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu esset, ea peste sæuissima tactus non est, quæ Atticum inuasit. Et Plato, apud quẽ cùm nobilis imperator Timotheus cænasset moderatis cibis exceptus, postridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, sequenti die bene se habent. Nominatur & Pythagoras inter sobrios, qui etiã dicebat, Venter pinguis non gignit sensum tenuem, idem cùm offendisset aliquem insigniter obesum; Non desines, inquit, tibi molestiorem carcerem struere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam sapientibus, qui semel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum isthic patriæ frugalitatis vestigiũ obseruaret, admiratus est insulæ corruptissimę deprauatum morem, quemadmodum refert ipsemet in epistola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vsus, quàm panis fuit: & eorũ bonæ valetudinis quasi quædam mater erat frugalitas, inimica luxuriosis epulis, & aliena nimiæ vini abundãtiæ, & ab immoderato Veneris vsu auersa. Val. Max. lib. 2. c. 5. Hæc etiã virtus non modò philosophos, sed & Imperatores commendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanium, Catonem, Cæsarem Iulium, aliósque multos. *Sobrietatis laus.* Credulitas verò aut maturè admittenda, aut statim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemóque rectiùs iudicet & certiùs qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud: *Credulitas.*

Μὴ πίστευε τάχιστα πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψῃ.

Ne crede citissimè, ni priùs finem videas.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad

institutum Christianum accommodat. De credulitate quædam mox adiiciam.

Epicharmus.

Epicharmus.] Siculus, Philosophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teste.

Ne non sobrius esto.] Duo negata vni affirmationi æquiualēt.

Nerui, membráque.] Μεταφοραὶ, quibus vim vtilissimi præcepti illustrat.

Sobrietas animi robur.

Hi nerui humanæ, &c.] Ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo sensu dixit Iustin. genitricē virtutū frugalitatē. Hic neruos & membra sumit μεταφορικῶς: vt apud Demost. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. sic Fabius lib. 1. mollem educationem neruos omnes animi & corporis frangere, & Dion in Vespasiano, pecunias neruos esse imperij semper dixerunt, id est, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον.

Oculata manus.

Oculata manus.] Adagium, quo rerum certitudo significatur, vsurpatum à Plauto:

Cum à pistore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant mercem: eadem nos disciplina vtimur.
Semper oculatæ nostræ sunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expressisse Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò astutus fui, quin quicquid possem, mallem in præsentia auferre potius. Et sacræ literæ admonent omni spiritui credendum non esse.

Non statim fidendum.

Credens id quod videt.] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures sunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Hesiod. autem 1. ἔργων sub finem:

Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Cuius sententiæ vim tenere debent qui versantur in Repub. & negotiis grauioribus implicantur, sed maximè tēporibus periculosis. Si enim propter amicitiam multorū fucatam vix fratri fides interdū sit habenda, perpetuò meminisse debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris, quandoquidem hominum ea sit improbitas & versutia, vt non modò sermo, sed & frons, vultus & oculi ipsi persæpè mētiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in suo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidē habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad se aditū præbent. Plato de Repub. magistratum optat, qui sit τὰ ὦτα διατεθρυλημένος, id est, qui aures obtusas habeat ad rumores & fabulas populares. Addā & id Plautinū è Truculento;

Non laudandus est is, qui plus credit quæ audit quàm

Quæ videt, non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident, pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti
Decem, qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè sciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum qui vt inseruiat argumēto quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum esse adhibendum vult. Huius hæc verba: Nō itidem maior mens Socrates: qui cùm decorum adolescentem, diúq; tacentem conspicatus esset: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem non videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, sed mentis acie & animi obtutu considerandos. Nec ista re cum Plautino milite cōgruebat, qui ita ait: Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decē. Imò hunc versum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris est auritus testis vnus, quàm oculati decem. Atqui si magis pollerent oculorū quàm animi iudicia, profectò de sapientia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longè dissita, neque proximè adsita possumus cernere, &c. Apuleius tamen alio sententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto statuit, sed certè dissimile. Ad rē redeo. M. Tullius in Lælio, Hæc in fabulis stultissima persona improuidorum & credulorum senum. Non minimum commendarunt ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non quidem vt omninò fidem omnibus abrogemus, sed vt nullo nō loco circumspecti simus, videamúsque quatenus dextra sit huic vel illi admouenda. Demosthenes hanc ἀπιστίαν vnam ait omnibus qui sapiunt concessam à natura custodiā salutis & fortunarū. Homerus Vlyssem quem sapientissimum facit, non alio vsum præsidio dicit, neque alia ratione terræ marisq; periculis euasisse, quàm quòd nemini se crediderit, & callide cōsilia sua texerit. Hesiodus non ab re monet, vt neque fratri quisquam adeò fidem habeat, aut etiam negotium aliquod vel ioco transigat nisi testè adhibito. Nullus est qui nesciat ab inimicis nobis importari grauissima incommoda: sed longè perniciosius damnum ab amico creatur sæpenumero; quia sit alioqui facilè inimici effugere insidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cautéq; sibi cauerit quin interdum opprimatur? Nisi molestum esset, ostenderem multo plures ab amicis quàm inimicis oppressos esse: plures vrbes proditione captas, quā vi expugnatas: plures in veterum libris, ipsaque vita quotidiana reperiri amicorum questus, quā inimicorum accusationes: Verum longior esset oratio ex multis exemplis, quædam satis erunt. Dion periit, quamquam suspicaretur insidias sibi strui à Calippo, sed

veritus est obseruare amicum & hospitem. Antipater Cassandri filius, vocato ad cœnam Demetrio, illóq; vicissim sequenti die vocato, veritus ei diffidere, à cœna oppressus est. Sed ne longior sim, lege orationem Dion. Chrys. περὶ ἀπιστίας.

Pulegium.

Pulegium.] Siti & vinolentiæ contrarium, cuius vires permultas habet, Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herbar. virtutib. cap. 92. multa.

Heraclitus vt concordiam suaserit.

Heraclitus.] Heraclitus in seditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiā suaderet, suggestum ascendit, calicem frigida compleuit, infusam digito farinam miscuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc discessit: nimirum reipsa loquens, plerunq; seditiones ex luxu rerúmque superfluarum vsu oriri: inter eos autem facilè constare concordiam, qui modicis ac tantùm necessariis essent contenti. Plutarchus De garrulitate.

Magna vis est orationis non modo, sed & gestus viri boni.

Quo turbam ostenso, &c.] In eo nónullis fortasse σκοτεινὸς habendus est Heraclitus, sed certè hac ambage, & symbolis aphonis plus fortè persuasit, quàm alius quispiam oratione prolixissima, siquidē πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχον ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerunque vir, cuius perspecta fides est, vno verbo vel nutu longas aliorū orationes superat. Sic enim fidem fecit Amasidi Pittacus, cùm linguā immolatitiæ victimæ remisit, tanquam membrum omnium vel optimum, vel pessimum. Sic Anacharsis, cùm apud Solonem repertus est eo gestu dormiens, vt dextrā haberet admotam ori, sinistrā pudendis: vt significaret maiore studio & cura linguam esse cohibendam, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad cōcordiam suos liberos adhortantis, vel Tarquinij superbi summa papauerum capita baculo decutiētis huc commemorem, cùm hæc iam vulgò trita sint? Olim enim cum nondum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chrysippi sapiētia loquax esse didicisset, omnia breuibus oraculis, aut symbolis, interdúmque ἀφώνοις, nō minus commodè tradebantur, quæ pertinerent ad vitæ humanæ cultum & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re studiosè commentario περὶ ἀδολεσχίας differentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται καὶ θαυμάζονται διαφερόντως, ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν, ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσιν ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Πη

Πῆ παρέβην, τί ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ Samius secta celeberrimus auctor
Ipse suum clausit carmine dogma breui:
Quo prætergressus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque sibi.
Quod didicisse Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum gestant quæ pedibus lapidem:
Ne cessent, neu transuersas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ versiculum in primis obseruari diligenter, & addisci cuperem, ab iis maximè qui studia liberalia sectantur, & ex iis fructum aliquem spetant vberrimum. Per-

Errores eorum qui literas addiscunt. multi enim ex iis peccant, quod nõ ſatis attẽti ſepta, vt ita dicã, lectionis tranſiliunt; & aliis rebus animum applicantes, non vidẽt ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtituto, cui nomen dederunt. Alij ſunt, qui quanquam laborioſi, non ſunt attenti ſatis, aut adiiciunt animum ad quæ agunt: Alij denique, quanquam multa, & quidem ſæpè diúque agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in tranſcurſu, quæ ad inſtituti laboris perfectionem valde conducerent. Sed præſtat Alciatum magiſtrũ audire citiùs, qui ita ſuos auditores adhortatus eſt quadam prælectione, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum: Præeat nobis (inquit ille) vetuſtiſſimus Italicę Philoſophiæ auctor Pythagoras, qui diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſarium adipiſcendæ diſciplinæ eſſet, admonuit, quodq́ue quotidie eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβω, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη. Etenim hæc tria non tam præcepta, quàm oracula vnicuiq; noſtrûm ſemper ante oculos eſſe debent. In primis ſcilicet, ne qua in re aut excidas, aut trãſuerſus ab inſtituto tramite feraris. quod iis contingit, qui aliis in rebus animi intentione occupata, ad ſcholas tamẽ accedunt: vt qui vel amore capti, vel armis rixiſq; dediti, vel aleæ luſuíq; mancipati, vel artibus illicitis addicti, ſcholaſtici tamẽ nomen ſeruant. In hoc Annæus Seneca veteris Iuriſconſulti verbis inuehitur. Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Qui enim auribus ſolis præſentes, mentem aliò intendunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. Alterum eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurum abſtineamus: Etenim præmium virtutis maximũ ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide, quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florẽte Romano imperio varij in eorum Rep. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hæc hodie mutata Reipubl. forma exoleuerũt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſquiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij vel Principes ſui diplomate conceſſa eſt. Ideóque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuũ muneribus dignoſcendis

Margin notes:
Locus Alciati ex prælectione quadam.
1. Quò trãſgreſſus.
2. Quid agis?

ſcendis verſari. Bartolus certè & veteres nō vltra tres, aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento transfigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricū inſuſurrabitur, Vide quid agas. Superest tertium, ne quid agendū omittamus, in quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamq; huius carminis explicationē huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminiſci, aut aliundè minus opportunè inculcare. Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm, aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus, quàm deceat: aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῇ παρέβην, quò transgreſſus? alteri verò, τί δ' ἔρεξα. quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη, quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

3. Quid omittis agendum?

Triplex hominum lapſus.

Aurea Pythagoræ carmina.

Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
Πῇ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Qua prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba nō piget huc adiicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt: ſi animus illos deſinat corrumpere, qui quotidie ad rationē reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum, quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vicio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicem eſſe veniendum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diē? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſórque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totū diem

Præclarus Senecæ locus.

mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo, quare enim quicquam ex erroribus meis timeã, cùm poſſum dicere: Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neque eſt alienum etiam quod relatum eſt apud Apuleium 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquens; Vbi, ait, menſa poſita; priuſquàm edulia apponatur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis ad dapem conueniunt. Magiſtri perrogant, quod factum à lucis ortu ad illud dici bonum fecerit. His alius ſe cõmemorat inter duos arbitrum delectum ſanata ſimultate, recõciliáta gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis redd diſſe. Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiam imperantibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua repeꝛiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe: denique ceteri commemorant. Qui nihil habet ad offerre, cur prandeat, impranſus ad opus foras extruditur. Hæc Apul. Confer Hieroclis cõmentarium ad carmina Pythag. & Arrianũ diſſertationum Epicteti lib. 4, c. 6. huc enim transferre ſingula, nihil attinet. Ceterùm Gruem cum lapillo depictam, prudentiæ ſymbolum fuiſſe notum eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in ſublime volant, vt illius lapſu explorent, ſupra terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde conſidendũ, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quod propter imbecillitatem corporis aláſque parum fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſę, quod cum intelligunt, non ante ſe volatui credunt, quàm lapidẽ apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, ſalutíſque cuſtodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus ſeruatũ aiunt gruum beneficio: quarum quidem ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non erit huc conferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accommodatè Plutarc. retulit lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα. ſic enim habet: ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἀνέμους, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες ποιοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον, ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους. σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, χρεὼν οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id eſt, Illa verò gruum ad ventum

Apuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolum.

Gruum volatus.

tum aciei commutatio, non vnius, sed & vniuersi maritimi generis est; siquidem & æstum fluctúsque contrà natando niti, & eadem de causa æquaticis omnibus mos est: cauent quippè ne ventus à tergo incumbens, squamas subrigat cieátque, atque ita nudatum & exasperatum corpus vulneret. vnde in ventum obnixíque fluctibus cursum dirigunt: sic enim à vertice scissi fluctus & branchias cohibent, & per summa delati minus infestant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Adscriberem alium locum nō minùs commodum ex eo quem scripsit ipsemet De animal. solertia libro: sed indicare duntaxat hîc mihi satis esto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodémque proditore: Ignorabat, inquit, notum Aristotelis sapiens dictum, qui Callisthenem, sectatorem & propinquum suum, ad regem Alexandrum mittens, ei sæpe mandabat, vt quàm rarissimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem. Ne sit hoc mirum homines profutura discernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cælestibus arbitramus: animalia ratione carentia salutem suam interdum alto tueri silentio solent, vt exemplum est perquam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagamque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortissimas volucres, rostra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel necessitas extrema clangorem: iisdémque collibus agiliore volatu transcursis proiiciunt calculos, atque ita securius pergunt, &c. Nescio an huc conferre ausim Virgilij illud ex 10. Æneid.

—— quales sub nubibus atris
Strimoniæ dant signa grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiúntque notos clamore secundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes.

Italicæ Samius sectæ, &c.] Pythagoram Italicorum Philosophorum sectæ auctorem fuisse testatur Cic. 1. Tuscul. & D. Augustin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuítque magnam illam Græciam cum honore & disciplina, tum etiam auctoritate. Multáque post sæcula sic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab insula Samo denominatus est. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15. *Pythagoras.*

Quid

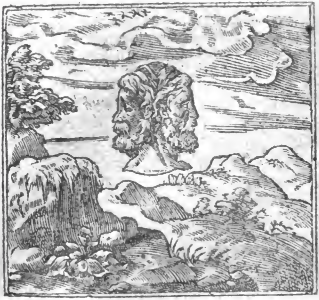
Quò prætergressus?] Lege Prouerb. Quò transgressus?

Quod didicisse gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agẽdis nobis proposuit, nimirum ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μήτ᾽ ὄρνιτες: vt vereri addiscant homines rationis participes, si deteriores se præstiterint auibus in vitæ actionibus.

Mala flamina.] Aduersi & impetuosi venti.

Prudentes.

EMBLEMA XVIII.

IANE *bifrons, qui iam transacta futuráque calles,*
Quique retro sannas, sicut & antè vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumspectum hominem forma fuisse docet?

Ianum

IAnum biformem seu bicipitem veteres quidã plastræ & pictores effinxerunt, vel quòd ferinũ & siluestrem cultum suorũ hominũ in ciuilẽ mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gẽtis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cum Iano volebant esse, cælestis aulæ ianitorem putarent, quippè qui eam oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variisque nominibus decantatum Iani bicipitium quamplurimi ad solertiam prudentiámque regis retulerunt: si quidem prudentis est præterita nosse, futuris verò multo antè prouidere. quod significauit Persius, inquiens: *Ianus biceps cur.* *Prudentis officium.*

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit. Terent. in Adelph.
Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est,
Videre sed etiam illa quæ futura sunt, Prospicere.

Et certè hic regis optimi typus est, qui cùm ceteris præsit, debet etiam prudentia, aliisque virtutibus antecedere. Neq; enim alia ratione puto Ægyptios oculum in sceptro regio suis hieroglyphicis designasse, quàm vt in Principibus, summisque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac prospicientẽ oculum esse debere significarent. Hoc de figmento multi Poëtæ luserunt, quorum alij ad alia ingeniosè traxerunt. Ouid. 6. Fastor. *Typus optimi regis.*

—— *Videt Ianus quæ post sua terga geruntur.*

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert Macrob. 1. Saturn. Creditur inquit, geminam faciem praetulisse, vt quæ ante, quæque post tergum essent, intueretur. Quod procul dubiò ad prudentiam regis, solertiámque referendum est, qui & præterita nosset, & futura prospiceret, sicut Anteuorta & Postuorta, diuinitatis scilicet aptissimę comites apud Romanos colũtur. Quò spectat adagium πρόσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo: quod est diligẽter inspicere, & præterita cum pręsentibus & futuris conferre. Eundem fuisse Ianum cum Noëo (qui post diluuium vitem vinúmque adinuenit) auctor est Berosus, (nisi tamen nos fallit Berosi nomen) quanquam dissentiat Lilius Gregorius sub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius causam aliam & eãdem penè attulit Plutarch. in quæstion. Romanis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhœbia fuerit, atque in Italiam profectus, sedibus apud barbaros positis, linguã vitæque rationem mutauerit. sic enim fama receptum est; vel quòd Italos, qui ferinis essent adhuc moribus, quiq; iniustè viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit institutum, ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille: Μα- *Macrobij locus.* *Ianus idem qui Noëus.*

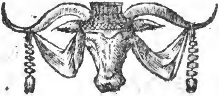
νὶ

τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσι, πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει ἕλλην ἐκ περραιβίας ἦν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δὲ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν, ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε.

Imago Iani bifrontis, ſed corona ſpicea in numis etiã nunc conſpicitur,tributa Pompeio ob curam annonæ,de qua Eriſius in Nomiſmatis:qua ſimilitudine deceptus Theodor.Canterus eandem effigiem Iano tribuit lib.vlt.Variar.lection.

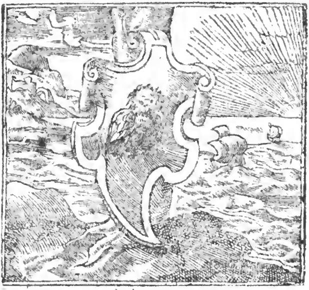
Sanna. *Sannas.*]Irriſiones ab occipitio diſtorto,& labris contortis, Perſ.1.Saty. *Occipiti cæco,poſticæ occurrite ſannæ.*

Prudens

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropijs insignia præstat Athenis,*
Inter aues sani noctua consilij.
Armiferæ meritò obsequijs sacrata Mineruæ,
Garrula quo cornix cesserat antè loco.

VErborum parsimonia sapientes maximè decet, eorùmque perspicacitas in rebus obscuris & difficilibus agnosci versariq; debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & stulto prudens, rerúmque sciens, quòd pauciloquus, quodque oculatus in iis sit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obscura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei symbolum est Noctua, olim Atheniensium insigne, ac Mineruæ sacra, nimirùm propter *Pauciloqui sapientes.*

propter oculos cæsios: quod indicat parœmia, γλαῦξ ἵπταται: priscis enim Atheniẽsibus Noctuæ volatus, victoriæ signũ censebatur. Iustin. lib. 23. rei huiusce causam Hieroni duci adscribit cui adolescenti prima bella ineunti, Aquilã in clypeo, Noctuam in hasta consedisse refert. Quod ostentum, & in consilio cautum, & manu promptum, Regemque futurum significabat. Alij malunt referre ad numum aureum & argenteum, in quo insculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas: Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Cur noctua Mineruæ sacra, & Athenarũ symbolum.

Sed quorsũ hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus institutam sapientia, consilio maturo, recta prudentia firmari, spreta inani hominum loquacitate. Itidẽ de singulis magistratibus, quique Remp. administrent, est statuendum: qua ratione Demosthenes, aliique boni oratores aduersos habebãt demagogos, blãdósque concionatores qui vulgi cupiditatibus inseruiebant: nec minus eos insectabantur quam sophistas obstreperos optimi quiq; Philosophi. Certè epigraphes argumentũ, quod habet instar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, possem nõ incommodè illustrare Fabij Maximi exemplo, qui quo tẽpore Annibalem iuueniliter exultantem sua patientia fregit, multis cõuiciis militari lasciuia impetitus, nõ ponebat rumores ante salutẽ: nisi occurreret laudatũ Eteonici facinus. Is Lacedæmoniis præfectus, cũ accepisset suos milites in insula Chio annona laborantes tacitè cõiurasse in insulares Chios vtq; sese discernerent, arundinem manu pileóve circuntulisse: censuit ille non aperta vi (quod fieri commodè nõ poterat) agendum: sed quindecim delectis comitibus per vrbẽ incedendo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem habens, obtruncari iussit. Caussam sciscitantibus nihil aliud respõdebat, quàm id à se factum, quod gestasset arundinem. Itaque ceteri coniurati arundines statim deposuerunt. Imò Eteonicus Chiis conuocatis ne vllum quidem de coniuratione verbum fecit, ne metum aut suspicionem inijceret, sed pecunias imperauit, quas iussit militibus distribui, ne quid noui molirentur. Ii statim paruere. Sic paucorum pœna periclitantibus multis occursum est. Retulit Xenoph. 2. rerum Græcar.

Athenæ vnde nominatæ.

Cecropijs Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Atheniẽses Cecropidas appellari, iam in superiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc est, Minerua, quæ nomen huic ciuitati imposuit.

D. Au

D.August.18.De ciuit.c.9.ex Varrone diuersum ab aliis sentit. Vide Platon. in Cratylo.

Minerua cur armata è Iouis cerebro prosiliit.

Armifera Minerua.] Minerua ex cerebro Iouis armata prosiliit. Mihi succurrit illud Anacreontis de rosa:

Πολεμοκλόνον τ' ἀθήνην
Κορυφῆς Ζεὺς.

Id est, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata scuto & hasta Minerua: & Ouid.6.Fastor.

Creditor armifera signum cæleste Mineruæ.

Idem 2.Amorum, eleg.6.

Viuit & armiferæ cornix inuisa Mineruæ.

Martial. initio epigramm.

Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.

Armata cur Pallas.

Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7.Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipso ortu,quòd sapiẽtia suis ipsius præsidiis satis instructa sit ad maximas,& difficillimas res obeundas.Deinde artium omnium & belli Dea,quòd & disciplinarũ liberalium vsum,& bellorum administrationem sine sapientia mancam,& inanem esse intelligimus.Pindar.Scholiast.

Noctua cur Palladi sacra, reiecta cornice.

Armifera merito, &c.] Noctuam dicatam fuisse Palladi, repudiata cornice,copiosè tradit Ouid.2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus cistella viminea inclusum, seruandum tradiderat,& ne aperirent,interdixerat.Quod cùm neglexissent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiusdem comitatu repulsa est,& in cornicem mutata.Sic enim conqueritur:

—— Mihi gratia talis
Redditur,vt dicar tutela pulsa Mineruæ,
Et ponar post noctis auem:mea pœna volucres
Admonuisse potest,ne voce pericula quærant.

Cuius postrema verba mythologiam habẽt.Garruli enim,quíque nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam possunt cum sapientibus & cordatis viris habere cõmercium:quin vbi apud eos aliquid effutierint,tandem odiosa infamiæ labe asperguntur,& à conuictu laudato virorum honestorum,& virtute insignium abesse coguntur.De noctuæ prudentia Dion Chrysostomus doctè ac lepidè oratione Olympica,quæ est 12.Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus scribat Mineruæ noctuã meritò consecratam,nempe ab Eustathio ingeniosè ad 1.Iliad. rationem redditam: *γλαῦκα* sacram esse *τῇ ἀθρητικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαυώσσειν ταυτότητα*:quia nimirum *ἀθρεῖν*, & *γλαυώσσειν*, idem significent,

Cornicum & vlularũ dissidium.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia. inter cornices & vlulas perpetuum esse dissidium, quarum vel occisarum sanguinem permisceri quidam negant: vt etiam si quis confundat, vtrumque seorsum diffluere narrent. Aelian. lib. 3. c. 9. de animalib. perspicuè idem tradit. ἐπεὶ δὲ ἡ γλαὺξ ἐςὶν αὐτῇ (supple κορώνῃ) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἡ δὲ μεθ' ἡμέραν ἐκείνῃ ταὐτὸ δρᾷ. τοῦτο εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ.

Maturam

Maturandum.

EMBLEMA XX.

Maturare iubent properè, & cunctarier omnes,
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda est, volitant spicula missa manu.

IN rebus arduis,& quibus neglectis aliquid periculi esse potest,cauendum à nimia celeritate,atque etiam mora:sed videndum maximè,vt maturè nō modò suscipiamus, sed & confectemur quod nobis propositum est,ne hac vel illac aberrando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἐπος ἤμεσαν περιοσῶς: Sapientes istud quidem,Ne quid nimis , præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis: *Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.*

Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίας δ' ἀλεεινάι.

Eo enim vel maximè nomine Aristidem vrbe pepulerūt Athe-

nienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultanti & temerario datus eſt collega Paulus Æmilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquando belli ducem memini, eum quidem cunctatorem & maturum vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundam ſtudioſorũ induſtriam referre, ſic ſtatuo. Præceptum hîc eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula cõmendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpe putatur inutiliſſimũ nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudiis moderatis; contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerumque luſciniis euenit ob nimium canendi ſtudium, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas, vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citius quàm cantus: Ita nonnulli ſtudiis intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdũ emoriuntur. Cæterum nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta, cõmendatur, quæ immoderata ſit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt immenſi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd manum ponere de tabula vix vnquam poſſet, ſignificabat ei nocere nimiã diligentiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehendit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendóque negotio, vt quod ait Flaccus,

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.

Quibuſdam certè in negotiis celeritate opus eſt: mora obeſt, hoc enim citat ex neſcio quo Plutarch. τιθεμένων ἀγώνων, πρόφασις ἀρετὴν ἐς αἰπὴν ἔβαλε σκότον: Certaminibus iam propoſitis, cunctatio virtutem profundas in tenebras deiicit. Itaque M. Curtius Dentatus Conſul, cùm delectum ſubitum coactus eſſet educere, nemóque iuniorum reſpõdiſſet, coniectis in ſortem tribubus omnibus Polliæ, quæ proxima exierat, primũ nomen extractum vrna citari iuſſit, eo non reſpondente, bona haſtæ ſubiecit. Quod cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiúmque tribunorum appellauit. At Conſul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipſum

vendidit,

vendidit, nõ tam festinatione pœnæ, quàm præueniẽdi periculi causa, quando res, tumultusq́; belli moram dilationemq́; non reciperet, dum interim cognosceretur de excusatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Aliis in rebus probatur tardũ consiliũ vt multo præstãtius: contrà nimiũ præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat: Sic Lucian. epigram.

H βραδέπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων, ἡ δὲ τάχεια
Αἰὲν ἐφελκομένη τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam satis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidẽ media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium, lib. 10. c. 11. Maturè, inquit, est quod neque citius est, neque serius, sed medium quiddam & temperatum est. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimiũ cocta, sed tẽpore suo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis elegãter expressit Augustus Cæsar: nam & dicere in sermonibus, & scribere in epistolis solitum ferunt σπεῦδε βραδέως, per quod monebat, vt ad rem agẽdam simul adhiberetur & industriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus cõtrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit discessum ventis imperantem, vt & citò discedant, tanquam fugiant, & tamen flandi mediocritatem in regressu teneant, tanquam maturè, id est, temperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipso discessu classi noceant, dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphicis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatisque indicium est, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autem impedimentum & tarditatem designat, idem lib. 30. Alij rem planè eandem significantes, Delphinum Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pont. Max. Alij anchoram Delphino copularunt; vt Aldus Manutius nobilis typographus. Erasmus Prou. Festina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimum copiosæ orationis quasi fluuium congessit.

Maturitas. *Augusti dictum.* *Telũ quid.* *Remorã quid.*

Echeneide.] Remora, vel echeneis, à sistendis nauibus sic appellata, παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς, ναῦς, de qua in sequentibus opportuniùs.

Volitãt spicula missa manu] Ouid. ferè sic 1. de Ponto, eleg. 4.
— *Sarmatica spicula missa manu.*

Nescio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa Nympha Virgilius in decimo:

— *Fugit illa per vndas*
Ocyor & iaculo, & ventos æquante sagitta.

In deprehenſum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te perſequor: at nunc*
Caſſibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

Fugax tandem deprehenſus. ALlegorica proſopopœia in quemuis deprehenſum, & fugacem, qui ob ſcelera notatus ſemel atque iterum è manibus iudicum ſublatus, & pro temporis occaſione ſubterfugiis vſus, non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè poteſt illuſtrari nobilibus hiſtoriis, de Perſe, Pſeudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infeſtiſſimi hoſtes dolis, fraudibus, ſubterfugiis vſi, vt vix capi poſſe viderentur, tandem tamen ſuccubuerunt:

cubuerunt:sed libri sunt in omnium manibus.E multis quæ occurrunt, vnum sublegere placet ex Iustino: Hanno Carthaginiẽsis adeò diues erat,vt ceteros ciues opibus anteiret,is de occupando regno cogitauit, sed interfecto primùm senatu:quod machinatus, æmulatis filiæ nuptiis,plebi in porticibus publicis, Senatui suas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis senatores tectiùs enecaret, & ita Rempubl. inuaderet. Quo tamen consilio nefario per ministros detecto, magistratibus placuit scelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne plus negotij exhiberet res cognita,quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt,vt modus nuptiarum sumptibus statueretur. Quo consilio præuentus Hanno, seruitia concitat, rursúsque constituta cædibus die,cùm iterum se proditum vidisset,munitum castellum cum viginti seruorum millibus occupauit, sed comprehensus est ad extremum, dum sibi conatur Afros,& Mauritanos conciliare. Virgis cæsus, effossis oculis,& manibus cruribúsque fractis, necatus est, corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoque cognatíque,quãquam innoxij, vltimo supplicio affecti. Sed ne sim longior, id & opportunè torqueri potest in eos qui fallacis sunt fidei,quique crebrò furtim se subducunt ab iis,apud quos verum dicere necesse habeant:vti plerosque (heu nimium multo) nostra hac tempestate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clausum tenent, quod de Catilina Sallustius ait;sicque imponere aliis assueuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obsistere iis quos sibi iustè interdum aduersari norunt. Quod & accommodari potest in pertinaces quosdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in nostram sententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta est similitudo à natura anguillæ,quæ quia sit lubrica,facilè contineri nequit,nisi folio fici scabro & aspero. Lege prouerb.Cauda tenes anguillam: & Anguilla in strigmento, in Erasmicis & Iunij adagiis. *Anguilla lubrica.*

Ficulno anguillam,&c.] Allusio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. Cui potest videri aliud finitimum quod refertur ab aliis,inter Orci cancros adhærere:pro arctè irretiri,vt nulla pateat effugij ratio.

Cuſtodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

V ERA *hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius*
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacráque templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit amor.

Cur Palladis ſimulacrum Draconem premeret.

PHidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulacro Draconem appoſuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo ſignificabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen) peruigili cuſta cōtinendas eſſe, vt ea ratione ſit optimè muliebri

muliebri pudicitiæ consultum. Nunquam est enim committendum, vt otio sese dedant, aut plus quàm satis est, vagenrur: quandoquidem eo sexu nihil fragilius sit aut imbecillius. Val. Maximus lib. 6. refert exemplum longè præclarum de Publio quodam Mænio, qui se pudicitiæ accerrimum vindicem præstitit. Nam in libertum suum, quanquam admodum gratum sibi, animaduertit, quòd filiæ suæ iam nubili osculum dedisset: cum præsertim non libidine, sed errore lapsus videri posset. Et quidē pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ sensibus castitatis disciplinam ingenerari magni æstimauit: eiq́; tam tristi exemplo præcepit, vt non modo virginitatem illæsam, sed etiam oscula ad virum sincera perferret. Sanè Draco à visu, quem *Draco vnde nomen habet.* acutissimum habebat, nomen apud Græcos habuit, id est, παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι est, acutissimè video: vt & ὄφις, serpens, ab ὄπτω, ideóque Palladi sacer est, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ ἀεὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiámque hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & antè omnes intelligat. Porrò quòd hîc scribat veram esse Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicet per partes, sed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti ministrum, non videtur alienum, si Deæ panopliam subiecero. *Cur armata Pallas.* Puella igitur armata virum sapientem aduersus omnes animi perturbationes se armantem, & vitiis animo forti resistentem significat: vel quòd virtutem suis ipsius præsidiis instructam satis esse intelligimus, vti iam dictum est. Galeā habet cristatam *Galea.* in capite, quod referendum est ad iudicium, & constantiam qua vel maximè sapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potissimùm valeat: hastam verò longam, quod oratione percutiat eminus: Scutum crystallinum viri sapientis magnam so- *Scutum.* lertiam repræsentat, qua seipsum haud aliter intus diiudicat, quàm si in speculo crystallino ea quæ externa sunt, contempletur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formi- *Caput Gorgonis in clypeo.* dinis & terroris imaginem esse volunt: quam alij pectori Palladis appingunt, qua sapiens in pectore terrorem habet, quo aduersarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam esse vult *Pallium.* Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd sapientia sit multiplex, seu quòd tecta & operta sit, neque cuilibet seipsam conspiciendam præbeat. Candidus in eo color simplicitatem respicit: aureus internitens, vim sapientiæ fulgurantem: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò est, καὶ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δει-

νῶς ἀνδρικὴ, quòd vt illustris est & conspicua, vt quidam volunt, sic & formidabilis. Non enim tam cæsios habet oculos, vt acutè non videat: ὁρᾷ γὰρ δριμύ. vnde & ὀφθαλμίτις καὶ ὀπτιλῖτις dicta, templúmque habuit à Diomede positum, nomine ὀξυδερκοῦς ἀθηνᾶς. Ceterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis esse oculis & cæsiis: qua ratione huic cōsecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob similitudinem oculorum: acutissimo enim visu est Draco, & quandam excubandi vigilandique vim habet, nec venatione capi posse videtur. Draconi autem similem esse virtutem indagatricem aiunt, quæ diligentissimè omnia perscrutetur, rimetúrque studio indefesso: ideóque ab acuto visu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamen, attexere quod perspicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν ἀθηνᾶ νομίζεται. σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνά τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα. διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν. ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμιᾷ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἐκ τε τῆς τοῦ διὸς κεφαλῆς γεγονέναι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα: Quæ coniuncta est cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id est Minerua nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc est contemplatrix, & nihil non inspiciens acutissimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt; quia prudentiæ vis non perit, neque vlla fœdari macula potest. Adhæc putatur è Iouis orta capite; quem locum præcipuè rationum esse matrem ostendimus. Sed hactenus satis. Lege Phornutum lib. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyral. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Dracones & Vlulæ Palladi cōsecrantur.

Innupta Palladis.] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine cultá est in Acropoli Atheniensi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti esse symbolum, Phornutus ait.

Pallas virgo.

Cur Diua comes hoc animal? Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iside & Osiride.

Lucos sacráque templa colit.] Nimirum vt custodiæ symbolum: eadem enim ratione hortis Hesperidum seruandis præfectus est Draco peruigil.

Virginum custodia.

Innuptas opus est, &c.] Phocylidis eadem est sententia:

Παρθ-

Παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
Μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι ἐάσῃς.
Γάμος δυστήρητον ἔφυ παίδων χρέ' ἐστι.
Clausa tibi virgo thalamis seruetur honestis,
Nec sinito hanc ad connubium foris vsque videri.
Forma puellarum seruata parentibus ægrè est.

Quò spectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectunt à παραθέειν τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Hesiodus attigit 2. ἔργων. *Unde παρθένος dicatur.*

Οὔτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.

Sed & Homerus in persona Penelopes, vult pudicam mulierem vix solam in medium procedere, sed ancillis comitibus stipatam. sic enim ille:

Οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολος δὺ ἕποντο. id est,
Haud sola, ast illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplū seueritatis memorat in Q. Antistio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari secretò loquentem vidisset. Is enim maluit occurrere incunabulis & initiis culpæ, quàm perfectū scelus vindicare. Itidē fecit Sempronius Sophus, non alia de causa, quàm quòd vxor, ignorante se, ludos spectare ausa esset.

Laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

Hæc Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, soboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur soluit: huic vsus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod si qui abstemius odit
Vina, Deæ nullum sentiet auxilium.

Qui Dij veteribus habiti. PRo diis fuisse veteribus habitos, qui sibi beneficiis humanum genus deuinxissent, notius est ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euseb. quàm vt confirmare sit necesse. Tantùm obiter admonebo, quosdam Deos iisdem olim templis & aris fuisse cultos, vt Cererem & Neptunum, quòd absque sale cibi

cibi penè omnes insipidi sint, refert Plutarc.Sympos.4.Vt Herculem & Musas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem testis est in quæstion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem statuere, vt ostenderent matrimonij voluptatē maximè orationis indigere: itémque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, persuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quosdā Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos esse σιωαὺς, quibus delubrum commune fuit.ij etiam dicti ὁμωχέται,vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Synesio epist.1. σιωαὸς ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inscriptione priuatæ cuiusdam domus,teste Fabricio, Δὴ ἡλίῳ μεγάλῳ σαραπίδι, καὶ τοῖς σιωαοῖς θεοῖς. De his verò satis.Plinius autē lib.23.ait,Vino ali vires,sanguinem coloremque hominum, & mentem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius lib.15.cap.2.ex Platonis sententia, vinū ingenij fomitem esse refert,virtutísque incitamentum, si mēs & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum sic emendat Gellius:Sed enim,inquit in primo & secundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur,ebrietatem istam turpissimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes solet, laudauit: sed hanc largiorem paulò iucundiorémque vini inuitationem,quæ fieret sub quibusdam quasi arbitris,& magistris conuiuiorum sobriis,non improbauit:Nam & modicis honestísque inter bibendum remissionibus refici integraríq; animos ad instaurāda sobrietatis officia existimauit:redditque eos sensim lætiores,atque ad intentiones rursum capiēdas fieri habiliores.Hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanasse suspicor.Vinum acuit ingenium.Commodè itaque ἔμβλημα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis,vt nimirûm significetur prudentiæ incrementum esse aliquòd, si Bacchi, id est, vini generosi,sed moderati,vsus accesserit. Etenim vinū promptissimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc.

Dij multi ijsdem aris positi.

Vini vis.

Plato quatenus vinū laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locarentur.

Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.

Et Æschylus,poëta clarissimus,non nisi inter pocula tragœdias scripsisse fertur. Quid plura? Narratur & prisci Catonis sæpè mero caluisse virtus. Præterire non possum quod scribit Athenæus Dipnosoph.10.cap.13.ex Polybio,vinum mulieribus olim interdictum: causam verò adiicit; ὡς λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non posse,vt quæ mulier vinum biberit,

biberit, lateat. Ea causa maximè puto ab eodem Gellio scriptum lib.13.cap.11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Musas desinere. Sic veteres Bacchum Musis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob causam laudata sunt hominum veterum symposia: eóque nomine Homerum puto suos Heroas, ipsúmq; Vlyssem inter pocula de rebus longè seriis facere disserentem. quod Virgil. egregiè imitatus est. Scio quid Plutarchus sentiat, quo loco disputat, An sit inter pocula de rebus grauibus disserendum: sed locum indicare mihi satis est ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmen confictum ex agalmate illo Διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib.4. Epigram. Græcorum, quod tale est:

Εἰπέ τί σοι, ξυνὸν καὶ παλλάδι, τῇ, γὰρ ἄκοντες
  Καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
Μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
  Ἴσθι ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇ δὲ πέλω.
Καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι.
  Ἠῷος δμηθεὶς ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
Καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεγήθαμεν ἡ μὲν, ἐλαίῃ,
  Αὐτὰρ ἐγὼ ἐγλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
Καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
  Λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν σάτριον, ἡ δὲ, κάρη.

Quem dialogismum sic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi est cum Pallade? namque
  Spicula sunt illi, sed tibi vina sacra.
Talia ne temerè Diuos spectantia quæras,
  Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi cura, tum belli gloria, & istud
  India testatur robore victa meo.
Prodest illa viris succo frondentis oliuæ.
  Pocula sed nostro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos est passa dolores:
  Femur ego solui, sed caput illa patris.

Bacchus cur pater. *Bacchus pater.*] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellasset, multas secum feminas abduxisset, quæ Bacchæ dicebantur.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. *Soboles vtraque vera Iouis.*] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo postea. Pallas ex Iouis capite nata, vt superiùs expositum est. Suspicor hoc in loco nō temerè Bacchum vnà cum Minerua coniungi, & vtrumque sobolem Iouis dici: vt notet duo præstantissi

ſtantiſſima munera homini à Deo conceſſa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia, alterum ad corporis vires inſtaurandas, nempè, vinum, pertineat.

Ille femur ſoluit.] Hoc vberiùs in ſequentibus.

Huic vſus oliui.] Olea Mineruæ tribuitur, quòd ſemper vi- *Olea quid*
reat, & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil *Mineruæ*
contineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & ἀκήρατον *ſacra.*
perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignent, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum, ideóque arma ferri dicuntur, belláque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem.

Inuenit primus at ille merum.] Præter alios quàm plurimos, teſtis eſt Plin, lib. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

Abſtemius.] A vino abſtinens. temetum, vinum antiquis *Abſtemij.*
fuit Gellius lib. 10. Ouid. Metamophorſ. 15.

—— *Gaudétque meris abſtemius vndis.* Varro:
Quantoperè abſtemias mulieres voluerint eſſe, &c. Nonius.

Pruden

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID me vexatis rami? ſum Palladis arbor,
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIdetur hic παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrammate eum qui à vino abhorreat, haudquaquam prudentem euadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſſariis, ſaltem tamen probabilibus confirmari poteſt. Nunc autem prudentes à vino abſtinere debere ponit. At hæc inter ſe ſic conciliare eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti: ſecus enim ſumptum, rationem obturbat, curas, vigorémque animi impedit, vt meritò ceſſerit in Prouerbium. Sapientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei non inſcius Romulus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Romanis matronis

matronis vinum attingere, vnde institutum, vt cognatis osculum ferrent, reprehendendi causa, quò indicium odor faceret si bibissent. *Romulus sobrius.* Sed & M. Cato refert, non solùm probro affectas, sed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs si vino vsæ essent, quàm si adulterium admisissent. *Rom. vinū non attingebant.* Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibisset, interemit: cuius facti nec accusatorem, nec reprehensorem habuit, vnoquoque existimante optimo exemplo illam violatæ sobrietatis pœnas pependisse, ait Val. Max. lib. 2. cap. 1. Et sanè, inquit, quæcunque femina vini vsum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam testis est, matronas liberas vino abstinuisse, vt etiam seruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ tricesimum, quod & apud Massilienses in vsu fuisse nonnulli tradunt. *Quibus vinum interdiceretur.* Proditum est ab Aeliano, lib. 2. c. 37. De var. histor. Zaleuci legem apud Locrenses fuisse, qua si quis merum bibisset, nisi valetudinis causa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perspicuum est, quàm olim odio habiti sint ebriosi, vinóque dediti. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ suos ramos implicet, & admoueat oliuis. sumptum est autem distichon ex eo Græco incerti:

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίε τί με θλίβετε κλῶνες: *Fons Emblematis.*
Αἴρετε τοὺς βότρυας, παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris sic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitum Polybij certè graue, λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non posse, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè consentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores nostri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid. 3. artis:

Turpe iacens mulier multò madefacta Lyæo,
Digna est concubitus quoslibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigrapham huius distichi Plautinum istud? Non vinum moderari, sed vino solent, qui quidem probi sunt.

Sum Palladis arbor.] Plin. lib. 12. c. 1. & lib. 17. cap. 44. testis est. Phornutus & Martianus Capella, lib. 6.

Mineruæ oliua sacra, Pacifera dicta: humanis vsibus non

polluebatur,nec temerè Deorum aris accendebatur.Græci quidam negabant ab impudicis plantatam crescere,fructúmve ferre,itaque à virginibus,& castis duntaxat inseri volebant.

Botrus.] Βοτρὺς, gemma,pro racemo accipitur συνεκδοχικῶς.

Virgo fugit Bromium] Abhorret à vino.

Bacchus Bromius. Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βρόντην refertur, id est tonitru qui dum nasceretur,est auditus, vt fabulantur:vel à βρέμω, fremo.Ouid.Metamorph.4.

—— *Bacchúmque vocant,Bromiúmque Lyæum.*

Iuuenal.6.Satyr.

—— *Bromium committere noli.*

Et ad rem apposite Theogoniæ scriptor non inuenustus, Pylades:

A strepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus;
Quòd curis soluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius,his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor sacræ.

In

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS XXV.

Bacche pater, quis te mortali lumine nouit,
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſſida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneráque etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?

Hoc doceo, nostro quòd abusus munere sumit
Cornua, & insanus mollia sistra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Absit, an humanis vreris ipse focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere mersit aquis.
Hinc sapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis miscerier? & qua
Te sanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aqua, calicem sumpsisse falerni
Qui cupit, hoc sumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, sed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium, sunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incommoda. BAcchicæ statuę profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogismum, quo demonstrat incommoditates & damna quæ temulentiam consequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miserius, vel exitialius videri, nedum cogitari potest. Deinde sumendi vini legem quandam præscribit omnibus vtilem, & planè necessariam. Omnia sigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbē. De fugiēda ebrietate Plinius fusum orationis riuulum exprompsit lib. 14. toto 22. ca. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum senem, etiam nolentem, saltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib.

Bacchus Liber pater. *Bacche pater.*] Cur Baccho Liberi patris impositum nomē sit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirum bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, id est, Liber appellaretur.

Mortali lumine.] Humanis oculis, hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuisse homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles, qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatissima lib. 34. c. 8. Oriūdus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur, & ob

ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

Rapientem Gnossida.] Ariadnen intelligit, Minois Cretensium regis filiam, quæ Thesei amore capta, Minotauri necandi occasionem ei præbuit, ea lege vt se vxorem duceret. Sed eam Theseus in insula Naxo somno sepultam reliquit, cuius misertus Bacchus eam sibi connubio iunxit, quam in cœlo raptam, Coronam Gnossiam appellant. *Adriadne à Baccho rapta.*

Cur iuuenis, &c.] Ouid. 3. Fastorum: *Cur iuuenis Bacchus.*

Siue quod ipse puer semper iuuenisque videris,
Et media est ætas inter vtrumque tibi.

Et in Metamorph.

——— *Tibi enim inconsumpta iuuenta,*
Tu puer æternus, tu formosissimus.

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter transigendos maximè conferat, si parciùs, &, vt decet, sumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

Lanugine.] Barba molli, à lanæ similitudine, vt est in coroneis malis. *Lanugo.*

Queas Pylium cùm superare senem.] Allusio est ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum saltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo:

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀνάγει: hoc est, *Vinum insanire facit.*

Insanire facit sanos quoque copia vini.

Huc spectat quod Plato de legib. 1. ait: non solùm senem fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per senem Pylium σωφρονικώτατον, senem quemuis sapientem hominem intelligit, qualem Nestorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locum de Bacchi iuuenta, non de vi, sed de ætate & tempore intelligendum esse mihi facilè persuadeo cum Ioan. Fratre viro sanè docto; mirari enim possit aliquis Bacchum iuuenem semper videri, cùm sit ille Nestore annosior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui se puerum esse iactet, cùm sit ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ ἰαπετοῦ. Quam amici hominis explicationem lubens admitto, vt eruditam dignámque quæ probetur omnium calculis.

Tympana non manibus, &c.] Tympanũ luxuriæ instrumentũ dicitur à Iustino, lib. 30. Suspicor Baccho tribui tympanũ, tanquam hilaritatis signum notissimum, vel propter strepitum inconditum, quem edere interdum solent qui vino sunt onusti. *Tympanũ cur adiunctum Baccho.*

Plutarchus de Ptolomæo Iuniore, qui temulẽtus in palatio, tympano complosо obambulabat. Graue, inquit, & calamito-

ſum ſi Cleomenes opperiretur otium diſſolutum Regis Cybeleij præſtigiatoris, vbi primùm ille tympanum poſuerit, & tripudiantium cœtus dimiſerit. Græcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

Cornutus Bacchus.

Capiti non cornua deſunt.] Ouid. in Epiſt. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως eſt appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd priùs boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vſos, & eam ob cauſam Bacchum dici cornutum & temulentum ſcholiaſtæ quidam tradunt.

Vini vſus.

Hoc docto, noſtro, &c.] Sic Plin. cap. 1. lib. 23. Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, triſtitia cura hebetatur, vrina & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Contrà, ſi nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

Οἶνος vnde dicatur.

Hoc docto, noſtro quòd abuſus, &c.] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἴησιν τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mentẽ oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τοῦ ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locũ mihi ſatis fecerit Plutarchi monitũ ex 7. Sympoſ. Probl. 10 cuius hæc eſt ſententia: Quod verò ſummũ eſt, vt in conſultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum ſequatur prudentiores, hoc vinum ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomen ait impoſitum eſſe οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, ſapere ſe putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

Quòd abuſus munere ſumit cornua.] Athen. lib. 13. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπαναπλεῖ κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα: Vino in corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & furioſa.

Cornua quid.

Sumit cornua.] In effuſam prolabitur audaciã. Ouid. 1. Artis:
—— Tunc pauper cornua ſumit. & 4. Triſt.
Iam ferro in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;
Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco ſignificat ſe reſipuiſſe, & ab amoris laqueis extricaſſe ſe, ait,

Venerunt capiti cornua ſera meo.

Plato Dialogo de impoſitione nominum, οἶνον dictum vult, quaſi

quasi οἰδῶν nempè, διὰ τὸ οἰήσεως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expressisse:

— ſaua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Attollens v[illegible]um plus nimio gloria verticem,
Addis corn[illegible] pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum.

Mitte pater caput huc, placatáque cornua vertas.

Quo loco admonendi mihi ſunt Philologi, Bacchum veteribus κερασφόρον depictum, id eſt cornutum, aut cornigerum: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricam retulit 2. Legum, & poſt eum Athenæus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbum κεράσαι, pro, vinum fundere: & κερατὴς, quaſi κεράτης, quod à nomine κέρας deflexum eſt. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiam accedit, quòd qui temulenti ſunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiaſtes Horatij ad Odam 19. ſecundi Carm. ibi, *Bacchum cornutum quid finxerint.*

Te vidit inſons Cerberus aureo cornu decorum —

ait cornua Baccho tribui ſolita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignit.

Mollia ſiſtra.] Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad Lyram. Siſtro dulci & ſonoro inſtrumento in ſacris Iſiris vtebantur veteres. Martial. *Siſtrum.*

Hæc quatiet tenera garrula ſiſtra manu.

Ouid. de morte Tibulli,

Quid nos ſacra iuuant, quid nunc Ægyptia proſunt
ſiſtra? —

De ſiſtro, Pierium Hieroglyph. 48. diligẽter euolue. Inſtrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutarch. commentario de Iſide retulit: circum erant parua quædam cymbala ſeu tintinnabula, & in eius parte ſuperiore ſculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Iſidis & Nephthys.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi ſimulacra, inquit Phornutus, vt naturam vini oſtenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. *Nudus Bacchus.*

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

Rubedo autem colorem ſatis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13. *Igneus Bacchus.*

Cùm Semeles de ventre parēs, &c.] Notiſſima eſt fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuente, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutum ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius docuiſſet vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchũ temulentum Deum ſobriis Nymphis temperandum eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum quod hoc Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
Νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος. ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Bacchus Nymphis temperandus.

Id ego ita olim conabar reddere:

Proſilijt rapido cum Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus ſit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ.

Ὡς ποτὲ μαινομένοιο Διονύσοιο τιθήνας, &c.

Ait enim Bacchum ſeu Dionyſium μαινόμενον appellatum à Poëta, id eſt, inſanum, & furentem, quòd nimio vino inſani homines fiant. Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit aſſeruandi vini cauſa admiſcere marinam aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum menſuris manſuefactum eſſe ac domitum. Huc adſcribere non piget lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod,

Nymphæ Bacchi nutrices.

quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebátque vno mater & ille rogo.
Et spes nulla super miseræ succurrere matri,
At puer in flammis non tamen vstus erat.
Ogygis occurrit, sed non prius attigit illum,
Succubuit multa quàm Iouis ignis aqua.
Ignis abit, sed non abijt vis ignea prorsus,
Quiq; cuti summa parcit, in ima furit.
Nympha agitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
Quisquis es, ignis enim est, ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. disputatione, An seni regenda Resp. Aquam mero miscemus, quo Deum furentem (vt cum Platone istuc) sobrio altero castigatum temperemus. ὥς φησὶν Πλάτων ἐπὶ τῇ μιγνυμένῃ πρὸς ὕδωρ ἀκράτῳ, μαινόμενον Θεὸν ἑτέρῳ Θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philosophis, qui non minus literatis sermonibus condiunt apparatum conuiuij, quàm vinum aqua diffusa diruit, οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεραννύντες: non minus Bacchum Musis, quàm Nymphis permiscentes. Huc pertinent Gnemonis verba ad Nausiclem, lib. 5. Æthiop. hist. Apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τὸ δαιμόνιον μάλιστα συνιέναι, τὸν Ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἥδυσμα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi sacræ rei tenere optimè rationem, qui coniungis Baccho Mercurium, & orationis condimentum poculis admisces. Eiusdem lege quæstionem primam Sympos.

Hinc sapit hic, liquidis, &c.] Idem est illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyss. φ.

—— οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Vinum lædit dulce quod & alios
Lædit, quicunque ipsum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ causa incusandi vini, si quis damnum inde consequatur? οὐ γὰρ οἶνος τοῦτο οὐδὲ ὁ Διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου. ὃς δ' ἐμμέτρως πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dati hominibus lætitiam & dolorem ait:

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc scio à variis accommodari variè. Referam, si commodè possim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus, liber, de Theodoro & Lysimacho loquens: Cùm, ait,

H 5

Lysimachus præterea rogasset, nũ & è patria fugatus esset propter suorum inuidiam ciuium: respondisse. Nequaquam, sed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cum non potuisset perferre vterum, Iupiter eam miseratus, abortiuũ ambussit & inter Deos retulit: sic cùm patria mea minor esset, quàm vt caperet Philosophum, bonus quispiam, siue Deus, siue Genius, Athenas, in locum fortunatiorem commodiorémque me transtulit, &c.

Torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comessabere maximi,
Si torreri iecur quæris idoneum. Idémque:
—— meum
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnosoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quomodo vtendum. *Sed nunc me doceas, &c.*] Non sat fuit ostendisse incommoda, & ægritudines, nisi remedia quædam adhibeantur. Præceptum itaque est de vino temperatè sumendo, nimirùm vt quarta pars aquæ semper immisceatur. quod tamen præceptum pro ratione locorum, temporum & personarum ad ἐπιείκειαν reuocandum est. Prouerb Episcythisare. Athenæum 10. cap. 8. & lib. 15. ca. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
 Ἔστι γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
Χαίρει κιρνάμενος τρισὶ Νύμφαις τέτρατος αὐτὸς,
 Τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
Εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
 Βαπτίσεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id est,

Nec minor esto modus Bacchi, nec largior æquo,
 Hinc mæror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres secum Nymphas admittere gaudet:
 Sic thalamis aptus, coniugioque venit.
Namque solet teneros contemnere inuitus amores,
 Et somnum morti conciliare parem.

Intra heminas.] Significat vltra mediocres mensuras nihil adiiciendum, vel sobriis mensuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum, bibacitate insignium, aut Germanorum nostri huius temporis consuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

Mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, sed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, aliisque quibusdam

busdã notatur. In cuius culpæ societatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, parique & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine: sic enim ille: Aduersus sitim non eadem temperantia, diem noctémque continuare potando nulli probrum. si indulseris ebrietati suggerendo quantum concupiscunt, haud minùs facilè vitiis, quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos rixæ, rarò conuiciis, sæpius cæde & vulneribus transiguntur. Hæc Tacit. Obiter adiiciam quod memini legere me apud Firmicum Maternum, auctorem non postremi nominis, libello quo Paganorum errores conuellit: Lycurgum Thracium ideò vites excidi iussisse, quia vinum in Thracia insaniam furorémque pareret: quò pertinere puto initium Odes lib. 1. Carm. Horat.

Natis in vsum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Astyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogasset, quam ob causam à vino abstinuisset inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena essent: cùm enim tu ad natalitia amicos adsciuisti, facilè obseruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? Videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis esse compotes.

Res dura hæc nimium, &c.] Dura quidem, iis potissimùm, qui sibi omnia effusè licere volunt.

Gramen.

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam:*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalémque mora.
Occulit inflexo nidum sibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos sic fouet illa suos:
Saturno Martique sacrum, quo Glaucus adesō
Polybides, factus creditur esse Deus.
His meritò arguitur notis tutela salúsque:
Herbáque tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid significet.

GRamen herbam, quæ aliis est sanguinaria, celebrat, vt tutelæ præsidij salutísque symbolum. Ex ea enim corona graminea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & pro

proprias quasdam in ea vires esse exemplo est alauda, Martis auis, quę nidum gramineis ramulis vallare soleat. Adhęc Saturno & Marti gramen est consecratum, ne quis eam in minimis habendam putet. Postremò comeso gramine Glaucus, Deus marinus est habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defensionem, salutemque intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præsidij spem voluerimus ostendere: vt si potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quispiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legum tutela, & iuris nostri innocentia fiduciam collocãdo, prouerbiali hoc schemate vtemur, dicemúsque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij sese casus offerunt, ita diuersis modis istuc vsurpari potest. Graminis symbolum significare mihi videtur certissimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quasi præsens alexipharmacum: quod & de disciplinis humanioribus, integritate animi, aliisque generis eiusdem, quorum portus tutissimus est, intelligi facile potest. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem consilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias hasce commentabar, nunc verò Emblematis huius veram sententiam repeto ex Festo Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor significat: quod est antiquæ & pastoralis vitæ indicium: nam qui in prato cursu aut viribus cõtendebant, cùm superati erant, ex eo solo in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario tradebant. Citatur ex Artio.

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obsidionali corona, dari solitam è gramine testatur, quod gramen decerptum erat quo loco obsessos seruasset aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ signum fuit, herbam porrigere victos, hoc est terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor est, victúsque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare siue porrigere gramen, est sese fateri victum, agnoscere victorem, præsidij & salutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obsidionalis) duci dabatur ab iis quos obsidione liberarat, ait Gellius: eaque fiebat è gramine quod eo loco natum esset, intra quam clausi erant qui obsidebantur. Hãc coronam S.P.Q.R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum secundo, quòd vrbem Romam obsidione hostium liberasset. Hac nullam aliam fuisse nobiliorem, *Corona graminea.*

quæ nunquam nisi summa desperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. 5. memorat.

Patres, Senatores. *Patres.*] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno esse animo deberent, sic nominati. Sallust. in Catil. hi vel ætate, vel curæ similitudine, patres appellabantur.

Pœni. *Pœnos Hannibalemque.*]Id est, Hánibalem Carthaginensium Ducem. Pœni, quasi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab aliis vsurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid.

Fab. Maximus. *Mora.*] Cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, sic:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem.

Animalium quorũdam solertia. *Alauda in gramine nidificat.* *Occulit inflexo nidum, &c.*]Quibusdam auibus & beluis herbarum quarũdam cognitio est à natura insita vt quod arte maxima & diligenti obseruatione homines ipsi sciunt, hæ naturæ beneficio sentiant. Quòd autem alauda siue galerita nidum sibi ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio sic expressum est à Cassiano Basso scholastico lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant, vnde etiam Prouerbium,

Ἐν κορυδοῦ κοίτᾳ σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις:

Ramosum gramen nido occultatur alauda.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto suum lustrare nidum, impositis quibusdam ramulis graminis, sicuti aquila callitricho, cornix verbenaca supina, turdus myrto, palũbes lauro, vt ex Zoroastræ magi 15. γεωπονικῶν retulit literatissimus vir Belgij decus Iunius, adagio,

Alauda in nido latet gramen.

Glaucus. *Quo Glaucus adeso, &c.*]Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piscator fuit Anthenodius, natandi peritissimus, qui vel cunctos sui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam solebat è portu spectantibus, donec iam extra eorum esset prospectum, enatare. Cùm autem rediret, persuadebat sese in marinis fluctibus vixisse, hincque marinus Deus primùm est nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piscium, quos ceperat, multitudinem fuisse defessum, onusque in media via abiecisse: vnũ ex piscibus moribũdum herba gustata reuixisse, & in fluuium prosiliisse. quod cùm Glaucus obseruasset, eadẽ herba comesa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comesa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11, Ausonius:

Sic

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina gustatu postquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subijt nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens scrutator operti
Nereos, æquoream solitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id respexit Franc.Picus Mirandulan.in Voto pro salute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari possent mea vota, maligno
Impete depulso morbi? num pallida tabes?
Num tetris belli poterit mors improba succis?
Gramine vel Glauci vel prisca Pæonis arte?

Quòd dixit gramen Saturno & Marti sacrum, Aischyrion Samius in quodam Iambo ait,Saturnum seminasse gramen, quod vocat gramen Deorum : Marti autem, quòd in campo Martio Romæ cresceret, & Martiali donaretur præmio.Horat.principio 4. Carminum: *Gramen cur Saturno & Marti sacrum.*

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od.7.

Quamuis non alius flectere equum sciens
Æquè conspicitur gramine Martio.

Seruius nititur causam reddere,cur gramen Marti sacrum sit:& Ouid.etiam in Fastis. Reuera gramen & in nominis ratione,& re ipsa,cum Marte aliquam habere similitudinem videtur:nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & serpendo duci videntur : & cùm sit castrametatio , locus commodus , id est planities campi deligitur ab Imperatorum ministris , quo loci solet esse gramen, cuius omninò tollendi vel euellendi nulla ratio esse potest;ideóque puto ab Ouidio , epithero ad rem accommodato , inexpugnabile gramen appellatum esse, 5. Transformat.

Polybides.] Polybi filius.In eo patronymico fateor me hæsisse:sed hunc,quanquam leuem, scrupulum exemerunt prosopographi ex Argonautis , Apollonij scholiaste. Plerique nostræ Academiæ Parisiensis viri eruditi mihi pridem significarãt, Polybidem Glaucum, διὰ τὸ πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, esse fortè denominatum, quòd ipsum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula:Sed huic tamen coniectaneo vt non planè sum assensus,sic neque omninò repugnaui. *Polybides.*

Notis

Notis.] Notis, ſymbolis.

Digitalis.] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μάκρα ἡ δακτυλῖτις dicta: à digitorũ forma, qui interſecti ſunt. q.d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui aculeatum gramen vocant trium generum; cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR, *Nemeſiſque virûm veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duráque frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

Idem

NEmeſeos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare, νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 28. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella.

—— Latia Nemeſis non cognita lingua.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborum, τιμωρὸς ὕπερ ὄγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias, Adriaſtiam ἀπὸ τοῦ μηδὲν αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ἐστὶ γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θεοῦ δίκη ἀνεκφεύκτόν τι καὶ ἀναπόδραστον: quòd nimirũ ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo.

———— Precéſque noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idem Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimúmque cõtumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccẽſere, illóſque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodũ Nemeſim iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtens, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis, lib. 4. *Nemeſis vindex.*

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa, modum ſerua: hac admonet os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

Ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω, τίνος εἵνεκα, λέξεις,
Πᾶσιν ἀπαγγέλλων μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.
Contineo Nemeſis cubitum, quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus Nemeſim iudicij angelum appellat; cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionem: *Deus omnia videt.* Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latêre, nihílque omnino impunè relinquere: quippe qui, vt cecinit Orpheus,

Πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca;

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere;

Sequitur superbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodũ veterum in moribus componẽdis cura, diligentiáque, qui vt ostenderent superbiam Deo præ aliis vitiis inuisam esse, dixerunt eos qui hac correpti essent nõ modò censura diuina sed etiam indignatione puniri: ideóque proprium ad hanc vitionẽ numen adhibuere, Nemeseos nomine nuncupatum. Colligere est enim è multis, quatuor potissimum (ait Ficinus) nempe legem, iudicium, iustitiam, Nemesim. Horum exemplum quisque nostrum in se habet, in mente legem quid agendum sit, quid non, communi norma dictitantem, & honestum quidem sequẽdum: eius verò contrarium fugiẽdum. Habet in ratione iudiciũ distinctiori quadam argumentationum discursione discernens, quod in hac vel illa actione positũ est honestum esse vel turpe. In voluntate est iustitia, quæ eligat aut prosequatur, quod ratio per mẽtis leges sequendum vel fugiendum dictauerit. Est & in imaginatione Nemesis, quæ turpibus actionibus verbisque succenseat, ac legitimè indignetur. Arist. 2. de arte dicendi, νέμεσιν pro animi cõmotione accipit, & pro virtute, 2. Moralium ad Nicomach. mediam illã quidem inter φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id est, inuidiã & peruersã lętitiã; definitur itaque in Rhetoricis, λύπην ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν, dolor ob eius felicitatẽ qui ea sit indignus, quod ita velim apertiùs explicari. Opponitur misericordiæ Nemesis, id est indignatio: sunt itaque quodammodo inter se cõtrariæ: sed non tamen propter se, at propter res subiectas, bonũ enim bono nunquam contrarium est. Misericordia, est ægritudo ex alterius miseria, iniuria laborãntis, & is quidem affectus nascitur ex opinione mali, non cuiusuis, sed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat, dolorẽ quidem, vt si quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis destituatur, aut aduersæ fortunæ casu aliquò concutiatur: interitum, vt si quem innocẽtem torqueri, vexaríve videamus. At Nemesis prospera fortuna improborum excitatur. In vtraque dolor quidã est: nam misericordia dolemus innocẽtis afflicti infortunio: Nemesi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem esse Nemesim atque inuidiam putant, propter aliquam motuum similitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos discrimen ponit, sed bonis alienis cruciatur, seu illa dignè, seu indignè accidant: & inter æquales ac similes præcipuè regnat. At Nemesis ægrè fert tãtùm indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi cõmotio est,

In mente lex.

In ratione iudicium.

In voluntate iustitia.

In imaginatione Nemesis.

est,vt virtus existimetur,& in probis tātùm viris est.Cùm enim æquitas postulet,vt malis malè,bonis eueniat benè, certè vir probus & iustus maximè gaudet cùm iustitia seruatur:vt cùm sceleratos homines, sicarios, grassatores, prædatores aliósque id genus de medio tolli videt:sic neque minùs gaudet quando viris bene meritis aliquid optimè succedit. Quæ omnia paulò pòst exemplis illustrabimus De Nemesi sic Ammia.Marcel.lib. 14.ad finem:Hæc & huiusmodi innumerabilia vltrix facinorū impiorū honorumq; præmiatrix aliquoties operatur Adrastia, atque vtinam semper, quam vocabulo duplici etiam Nemesim appellamus.Ius quoddā sublime numinis efficacis,humanarum mentium opinione lunari circulo superpositū,vel (vt definiunt alij) substantialis tutela generali potentia partilibus præsidens fatis:quam Theologi veteres fingētes iustitiæ filiam,ex abdita quadam æternitate tradunt omnia despectare terrena.Hæc vt regina causarum,& arbitra rerum,hæc disceptatrix,vrnam sortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatúmque nostrarum exorsa interdum aliò quàm quò contendebāt exitu terminans,multiplices actus permutando conuoluit.Eademq; necessitatis insolubili retinaculo mortalitatis vinciens, fastus tumentes incassum,& incrementorum detrimentorumq; momenta versans,vt nouit,nunc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat,nunc bonos ab imo suscitans ad bene viuendum extollit.Pennas autem ideò illi fabulosas aptauit,vt adesse velocitate volucri cunctis existimetur:& prætendere gubernaculum dedit, eíque subdidit rotam, vt vniuersitatem regere per elementa discurrens omnia non ignoretur.Sic ille : qui etiam lib.22.Quem ab ima sorte adúsque iubendum Imperatori penè elatum,ideóque intolerabilem,humanorū spectatrix Adrastia, aurem (quod dicitur) vellens,monénsque vt castigantiùs viueret,reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelsa. Audiamus etiam Artemidorum,qui lib.2. Nemesis, ait, semper bona est viuentibus secundum legem,& moderatis hominibus,& philologis:at verò contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus insidias struunt, & magnas res auspicantur. Nam impedimēto esse,& obstare his quæ inconsultè & præter animi nostri sententiam fiunt, Nemesim vocamus. Quidam produnt,quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius.De eadem Nemesi Plutarch.disputatione De iis qui serò corripiuntur à numine,multa eruditè collegit, vt & Gyrald.Syntag.15.& Erasm.in Prouerb.Adrastia Nemesis.

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

Vestigia seruat.] Epigrāma Græcorū 1.ἰχναίη eā ob rem dicta id est, vestigiaria, quæ vestigia hominū insequatur; est & quædā ad prouerbiū allusio, ἴχνος μετιλθεῖν, & ἴχνη διώκειν. i. vestigiis insistere, & vestigia persequi: quod Platoni familiare est.

Continet & cubitum duraq; frena.] Hęc temperantiæ symbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

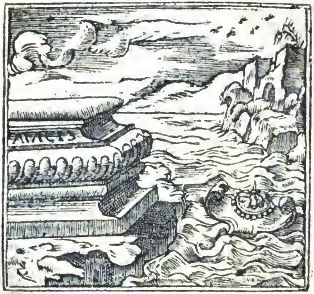
Ne malè quid facias.] Sic tādem Nero post multa impia & scelerata facinorosa perpessus est suā Nemesim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt, cui enim senatus coactus fuerat assentiri, huius statuæ populus noctu culeum suspendit; palam etiam voces audiebantur, his cōceptæ verbis; Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum delatis, quàm vt Nerōnē apud Neronem accusarent. Tandem post miseram, impiam, & indignam omninò vitam, à senatu iudicatus est, vt nudus per publicum duceretur, furca eius inserta capiti, virgis ad mortem vsque cæsus, atque ita præceps de saxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Passus est etiā suam, certè vt atrocissimam, sic iustissimā Nemesim Seianus, magno quidem, sed fallaci honore sub Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur, sed & Liuia Drusi, filij Tiberij ab eodem stuprata, & Druso veneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd denique Prętorianos militésq; alios multis ac magnis largitionibus sibi deuinxisset, eoq; in principē coniurasset, Tiberius hominem nō aperta vi, sed paulatim depressum irretiuit, cumq; in senatu accusauit. Crimine patefacto Patres ita censuerunt, vt Seianus capite multaretur, eius corpus in Gemonias proiiceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio. lib. 58. Corn. Taci. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & sceleratè factis, aliíque multi.

Néve improba verba loquaris.] Demadi pessimè cessit qui dum funeribus necessaria venderet, optasse dicebatur vt in hac arte sua grande maiúsque solito lucrum obueniret, itaque damnatus est, quia id votum nisi ex mala mente, pessimóq; in Rēpub. animo proficisci iudicatum est: adeò id lucrum non posse fine multorum morte contingere. Retulit Seneca de benefic. 6. Sic Theodoro pręceptori Ptolomæi Ægyptiorum regis sua lingua fuit exitiosa cùm Pompeium interfici persuasisset, quia mortuos non mordere dixisset, imò verò sese iactasset Cæsare Iulio fortiorem: in Asia tandem à M. Bruto deprehensus, meritas pœnas luit, vt est apud Plutarch.

Tandem

Tandem, iustitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

AEACIDAE Hectoreo perfusum sanguine scutum,
Quod Graecorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iustior arripuit Neptunus in aequora iactum
Naufragio, vt dominum posset adire suum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quae boat, & tali voce sepulchra ferit:
Vicisti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas est cedere iustitiae.

APparet id sumptum esse ex duobus Epigrammatib. Graecis lib. 1. titulo εἰς δίκην: primúmque sic habet:

Ἀσπὶδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἵματι πιοῦσαν,
Λαερτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
Ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε καὶ παρὰ τύμβον
Αἴαντος νηχτὴν ὥρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.

Pelida clypeum non æquo cessit Vlysses
Iudicio, plenum sanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit, namque natando
Is tumulum Aiacis, non Itacham petiit.

Quod autem sequitur, Alciatus ipse expressit, sed Musa paulùm fusiore, addidítque postremo ἐπιμύθιον:

Καλὰ ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον ἀθήνης,
Καὶ κρίσιν ἐλήνων συγχερῶν ἀπέδειξε θάλασσα.
Ἄσπις ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα τινάσσει,
Αὐτὸν σ' ἐκκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
Ἔγρεο παῖ τελαμῶνος, ἔχεις σάκος αἰακίδαο.

De armis Achillis contentio. Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyssem cohorta est nobilis illa, Poëtísque decantata controuersia, qua sanè Aiaci cedere coactus esset astutus & vafer Vlysses, nisi sua eloquentia tanquam fascino aliquo iudices Græcos in suam sententiam pertraxisset. His tamen armis iniuria & dolo partis, *Pausaniæ locus præclarus.* non diu potitus est malæ fidei possessor. Retulit enim Pausanias non postremi nominis scriptor, se audisse ab Æolensibus, qui Ilium post eius euersionem tenuerunt, de armorum eiusmodi prodidisse iudicio, illúdque in primis: Post Vlyssis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulũ tempestate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miserorum & afflictorum conquestum, Iustitia verúmque laborat, sed tandem eluctatur: *Veritas, & ius premitur, non opprimitur.* & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentiæ defensio interclusa respirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam esse vim veritatis, quæ contra hominũ ingenia, calliditatem, solertiámque, contráque fictas omnium insidias facilè se per seipsam defendat. Idem in Sextiana defensione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculsi, ac tempestate populari, per populum tamen ipsum recreati sunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatíque vixerunt. At verò qui senatus consilium, qui auctoritatem bonorum, qui instituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut concitatæ multitudini iucundi esse voluerunt, omnes ferè Reipublicæ pœnas aut præsenti

ſenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleróſque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, déque honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita functi, certiſſimis coniecturis inſontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehenſi, concitatam de ſe opinionem non modò abſterſerunt, ſed immortali gloria tandem donati ſunt. Opportunè ergo dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, ſed tandem emergunt. Rectè Menander:

Ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
Εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
Κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iuſtum eſt vincere par eſt:
Vnus vir iuſtus infinitis non iuſtis
Præſtat, Deo & iuſtitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum ſitu ſqualleant, eorum tamen virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omninò poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp.

Κατακρύπτει δ' οὐκ ἁ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν,

Id eſt, Nec pulueris ſitum occulit congenitorum inclytam gratiam.

Æacida.] Achillis: ab Aeaco Telamonis & Pelei patre.

Perfuſum ſanguine Hectoreo ſcutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

Concio iniqua.] Iniuſtum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua concio Vlyſſis: quam repete ex Ouidij Metamorphoſ. 13. Concio, tria ſignificare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, ſuggeſtúmque vnde verba fierent: iam cœtum populi: & orationem ipſam quæ diceretur ad populum.

Itacho.] Vlyſſi, ab Itacha patria.

Iuſtior arripuit Neptunus.] Aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuerſiarum 7. O maria iuſtiora iudiciis, ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid. 1. Triſtium eleg. 4. vbi poëta ſuos labores cum Vlyſſis laboribus comparat:

Cúmque minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiusdem operis elegia vndecima:

Neptunique minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Æneæ.

Iustior est animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hyperbolen:& quidem mari nihil est implacabilius.

Dominum suum.] Aiacem, qui dominium quidem iure, post Achillem mortuum, animo retinuerat: possessionem verò minimè,quam Vlysses eloquentiæ viribus obtinuerat.

Boat.] Clamat, translatè à bobus.

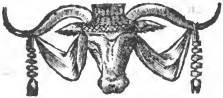
Voce.] Catachresis, pro sono,

Vicisti,&c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus fas est,&c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illustrandum succurrit Æliani exemplum nobile ex lib.13. var. hist. de Macareo quodam sacerdote Mitylenensi, sed quia liber est in omnium manibus, non adscribam.

Etiam

Etiam ferocissimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM *postquàm eloquium, Cicerone perempto,*
Perdiderat patriæ pestis acerba suæ:
Inscendit currus victor, iunxitque leones,
Compulit & durum colla subire iugum:
Magnanimos cessisse suis Antonius armis,
Ambage hac cupiens significare duces.

TEstis huius historiæ potest videri Plinius, qui sic libr. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum esset in Pharsalicis campis, non sine quodam ostento temporum, generosos spiritus iugum subire illo prodigio significante. Plutarchus au- *Emblema tractum ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.*

tem in Ciceronis vita copiosa oratione recenset interitus eiusdem causas, quibus M. Antonius eum ad necem postulauit. Nulla tamen potior fuit, quàm quòd Cicero, cum sibi (è re sua) maximè esset opus, seruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis sic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidé mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe discedens primò in Tusculanum venisset, indéque transuersis itineribus in Formianum, vt nauim conscenderet, in altum prouectus esset, ventísque aduersis agitatus, & vitæ & fugæ eum cæpit tædium. Itaque reuersus in Formianum ab Antonij militibus petitus est, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentíque immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in rostris positum fuit, quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat. Val. Maxim. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuers. 1. & suasoriarum 6. cap. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funestum ita deflet.

Abstulit vna dies aui decus ictáque luctu
Conticuit Latia tristis facundia lingua,
Vnica sollicitis quondam tutela salúsque
Egregium semper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusque togaque:
Publica vox sæuis æternùm obmutuit armis.
Informes vultus, sparsámque cruore nefando
Canitiem, sacrasque manus, operumque ministras
Tantorum, pedibus cuius proiecta superbis
Proculcauit ouans: lubrica fata, deósque
Respexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Nihil tam durū quod frangi non posit.

Meminere alij quidem facinoris huiusce Antoniani, vel potius insolétiæ plusquàm nefariæ insani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè sat nobis intelligi datur, nullam esse tantam vim, aut firmum animi propositum, nullius tam præfractam vocem & sententiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppressa, & quasi sopita est tyrannorum violentia? Vltrò sese mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, desiderium sui nobis reliquerunt, vt eorum non possimus vel sine lacrymis, vel iustò dolore meminisse.

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæsarem in senatu confossum

fossum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyrannidem perferre non poterant, qui tamen cùm aleam periculosissimi & funestissimi consilij subiissent, longè aliud cecidit quàm putassent, tyrannum enim de medio sustulerunt, at ipsam tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium consternatis animis eandem potentiam nescio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ instituto dissimilis aliisque partibus Cæsare inferior: cui apertè omni contentione animi restitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (initio fœdere cruentissimo Triumuiratus) proscripsit Antonius, ex iisque multos interfecit. Eam quidem quam non modò antè præsentiebat, sed planè experiebatur insanam M. Antonii rabiem, non dissimulat ipse Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta est? afflixit Antonius: desideratis clarissimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ postea vidimus (quid autem mali non vidimus?) si rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde subiecit: Versatus in bello est, saturauit se sanguine dissimilimorũ sui ciuium. Itémque 3. Philip. ait, eum in hospitis tectis Brundusij fortissimos viros, ciues optimos, iugulari iussisse, quorum ante pedes eius morientium sanguine os vxoris respersum fuisse constabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium sanguine ciuium ebrium, & eum sitientem nominauit. Et hæc quidem fortè satis. Quanquam enim ad Emblematis explanationem videamur adduxisse quæ studioso cuique satisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm fortasse conducat ad materiam seu fontem carminis huius explanandum. Si enim locus est coniecturæ nostræ dandus (in quo tamen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxisse potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, sed (vt plerisque doctis videtur) corrupto, qui sic habet: Vehebatur in essedo Tribunus, &c. sequebatur eum rheda cum lenonibus, comites nequissimi. Nonnulli hîc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem sectantur, quique censoriam virgulam in scriptis auctorum meliorum subinde adferunt. Quo ex loco suum videtur Emblema confinxisse Alciat. &, leonibus, legisse pro lenonibus: adhæc non rectè temporum rationem habuisse. Si quos moueat Plinianus locus quem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte ausim affirmare.

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

Roma

M. Tullij laus. *Romanum eloquium.*] κατ' τὴν ἐξοχήν. Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam disertus artifex Reipub. administrandæ à D.Augustin. Plinius senior eum sic lib. 7. c.30. salutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite,&c.

Pestis patriæ. *Patria pestis acerba sua.*] Allegorica nefarij hominis, Reique pub.perniciosi hostis, descriptio, quam sæpè orationibus vsurpat.vt Catillinariis,Post reditum,pro Sextio idē orator:vt cùm Clodium aliquādo tetram & immanem belluam, sæpè furiam, sæpiùs pestem appellat. Sed & Gabinium atque Pisonem, duas imperij Romani pestes memini nominatos eadē oratione Sextiana:Sic in Politic. Plutarchus Reipubl. Hostes Aristiona,Nabim, Catilinam, pestes, morbum & vomicam patriæ appellat, id est, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως: sic Virgil. Aen.3. Harpyias pestem & iram Deorum:& 12.

——Turni se pestis ad ora.
Fertque,refertque sonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiā,quos in politioribus literis instituimus:quicquid lethale, noxium & damnosum est, id pestis nomine solere appellari. verbum enim,pestis,παρὰ τὸ πίπτειν:vnde ducta vox antiqua,pessum, pernicies etiam à pernecando dicta. Sallustius: Et si certa pestis adesset,mansurum potius,&c.Catullus seipsum alloquens ita de amore suo,

Me miserum aspicite:& si vitam puriter egi,
Eripite hanc pestem,perniciemque mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuisti heu heu nostra crudele venenum
Vita,heu heu nostra pestis amicitia.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. pestem paulisper reprimi. & ibidem: Atque delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl.pestis,verùm etiā stirps ac semen malorum. Idem 3. in Anton. vt Helena Troianis, sic iste Reipubl.causa belli, causa pestis atque exitij fuit. & Philip. 7. Tetram & pestiferam belluam ne inclusam & constrictam dimittatis,cauete.Apuleius 5. Asini aurei,De sororibus Psychæ: Sed iam, ait, pestes illæ, teterrimæque furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant.Idem li.7. Verùm fortuna meis cruciatibus insatiabilis aliam denuò mihi pestē instruxit. Eodē schemate dixit idem Apuleius 9. Asini. De muliere quadam: Sed omnia prorsus vt in quādam cœnosam latrinam in eius animū

con

confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens: Vt esset, ait, criminum sedes, maledictorum materia, locus quidam expositus, in quem spurcitiæ se omnes scenarum colluuionibus deriuarent, &c.

Iugum.] Nolim prætermissum, quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo seruitutem significari, & fatigationem. vnde vulgatum illud. Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in seruitutem trahere, à bobus sumpta metaphora. *Iugũ quid.*

Ambage hac.] Signis & mutis demonstrationibus eiusmodi, Leones enim iunxit, vt significaret se fortissimos quosque sub iugum misisse. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa signat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria significatione pro verborum circuitu, & sententiarum aliorsum tortarum ductu accipi solet: at hic, quantum coniicio, schema vel pompam, aut factum insolentem arguit, quo tacitè quid sibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter sumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excusandis aut velandis adhiberi nonnunquã solet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij sui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, senes & consulares fallendæ fidei exquirere, & id quidem translatitiè, propriè verò ambages sunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Æquoris ambages dixit, sic sæpe apud Cornel. Tacitum Annalib. *Leo quid.* *Ambages.*

Gratiam

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

A E R I O insignis pietate Ciconia nido,
Inuestes pullos pignora grata fouet.
Taliáque expectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

Parentibus quantum debeamus.

OMnibus iis qui humanitatis iura colunt, ab ipsa omnium magistra natura persuasum debet esse quantum parentibus debeant, nisi tamen omnem humanitatem sibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo sensu pietatis in parentes, sed & animantium quædam, à quibus abest ratio admonentur. Ciconiæ enim, vt est apud Solin. cap. 43. Polyhist.

lyhist.quantum temporis impenderint fœtibus educandis,tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Quamobrem Ægyptij cum significarent hominem,qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant,quòd hæ soleant genitoribus senio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipsæ fuerint educatæ. Is enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum suppeditant : idque quoad resumptis pennis sibi ipsis queant sufficere. Itaque hæ & pietatis, & grati animi symbola gerunt,vt videre est apud Pierium lib.17.Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiã deteriores auibus esse. Atqui par est eo lubentiùs & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conseruare tutaríque, qui nobis auctores vitæ fuerunt;& quo nobilior est nostra cõditio, eò affectus debet esse paratior ad humanæ vitæ officia obeũda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis,& imbecillioribus factis,itidem liberi restituent.Nec verò est quòd pluribus has naturæ leges commonstremus, quandoquidem omnes norint post tria illa, quæ ad diuinum cultum spectant præcepta, primum rerum humanarum decretum esse, vt parentes ipsos in honore habeamus : cui & spem certúmque præmium vitæ longioris adiecit supremus ille legis auctor Deus,ad excitandam hominum tarditatem.Hesiodus huc alludens,1. ἔργων, seculum impium describit ab effectis hominum sceleratorum,qui probro contumeliáque afficient,eósque senio affectos non sustentabunt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο.

Γένος ἀνθρώπων οἱ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,
Μέμψονται δ' ἄρα τοῖς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
Χειροδίκαι.

Sed vbi est illa naturæ vis (ait Cassiodor.variar.epist.14.lib.2.) quæ amplexu copulæ destinatur ad posteros? ferarum catuli sequuntur parentes:à cespite suo virgulta non discrepant:propago vitis propriæ seruit origini, & discrepat homo à suo fusus initio! Quid dicamus illa benificia, quæ vel extraneam personam possunt obligare? Nutriuntur à paruulis : ipsis laboratur: ipsis diuitiæ conquiruntur:& cùm sibi vnusquisq; credat abundare quod possidet cùm à patribus adhuc quæritur, pro altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor! non mœrebimus eorum affectum, pro quibus subire non recusamus exitium? Maria ipsa sæuis tempestatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregrinis

Ciconia pietas.

regrinis mercibus acquirat quod propriç soboli relinquat. Aues ipsæ, quarum vita semper in escis est, naturam suam extranea sorde nó maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eiiciens tristitiam hyemis, lætitiã verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas senio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis suis genitorum membra frigida refouentes, escis corpora lassa reficiunt: & donec in pristinum vigorem alis grandæua redierit, pia vicissitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideóque non immeritò vita longa seruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hacten. Cassiod. Et hanc quidem naturæ legum, quòd plerúmque à sceleratis quibusdam naturæ monstris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoscẽdis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi responsum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præstari debent pro modo facultatum: & si non præstentur, captis pignoribus & distractis cogetur quis satisdare sententiæ. Tractauit hoc argumentum Basilius Magnus orationibus εἰς ἑξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Aristotel. 1. De animal. historia, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouer. ἀντιπελαργεῖν.

Aërio nido.] Alto, ex subiecto, adiunctum μετωνυμικῶς. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

Effigies Ciconiæ, in sceptris. *Insignis pietate.*] Petronius Arbiter Ciconiam pietatis cultricem appellauit, hinc in numis Adriani sculpta est, cum inscriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitus summo in sceptro Ciconiæ gestabant effigiẽ, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi esse faciendam: sæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Inuestis. *Inuestes.*] Impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa doctè Fornerius noster Selection. 1. cap. 29.

Pullos pignora.] Appositio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Fastorum:

Liberi pignora. *Inque sinu natos pignora chara tenent.*

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ci-

uis

uis Romani priuilegium fuerit consequutus, siue vnicum pignus, siue plures cuiuslibet sexus habeat filios, cùm mori cœperit, soboli suę omnes proprias si maluerit facultates supremo securus dimittat arbitrio. Claudia. 1. De raptu Proserpinæ, vbi Pluto quæritur se priuari spe sobolis:

Ast ego deserta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?

Et paulo pòst de Cerere:

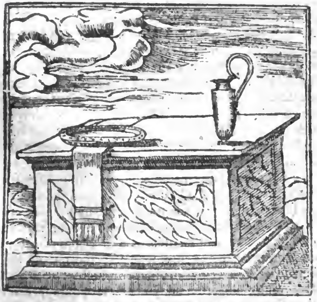
Commendat Siculis furtim sua pignora terris.

Idem 3. eiusd. operis,

—— Reuocat tandem custodia chari Pignoris. ——

Abstinentia.

EMBLEMA XXXI.

Marmorea in tumulis vna stat parte columna
Vrceus, ex alia cernere malluuium est.

Ius hac forma monet dictum sine sordibus esse,
Defunctum puras atque habuisse manus.

HÆc Epigraphe non plena satis esse,& argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi sic. *Abstinentia à muneribus capiundis.* Cæterùm cùm nuper fortè fortuna incidissem in Aristeæ Græci scriptoris librum, qui est De lege diuina; commodè sese locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus, Ille sic: ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦτο, τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύριόν ἐστι τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακὸν, πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα: id est, Interrogarunt (Iudæos intelligit) cuius rei causa manus abluerent vota facturi, significarunt illi id, fieri in testimonium & argumentum nullius sceleris perpetrari. Nam quòd per manus omnes conatus soleant expediri, ita pulchrè & sanctè ad iustitiam omnia referebant. Nonnulla sunt apud Cassiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant, ex eo petat qui volet lib.9.epist.10.& lib.11.epist.8.

Aristeæ locus de Iudæorũ ritu in manibus abluendis.

Marmorea in tumulis.] Hæ sunt iudicis æquissimi notæ, quibus post mortẽ vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictum, arguit sepulti hominis in administranda iustitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemque maximè commendant; sic ab eo si abscedant, non iudex, sed impius & inhumanus carnifex habendus est. Reclamant enim aduersus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ constitutiones, quòd in Republ. benè liberaliterque instituta nihil debeat incorruptius obseruari, quàm iudicium, quòd lingua sæpiùs quàm nummis peruerti solet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat se non intelligere, cur qui sententiam pecunia corrumpit, pœna dignus sit: qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis est nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipse perpetuò meminisse Deum habere se iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire possit. Adhæc, quantum ad symbola proposita spectat; malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abstinentiam repræsentant. Manuum siquidem abluendarum gestus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonstratio. Cùm enim quis se insontem & immunem à crimine aliquo

Aqualis & malluuiũ.

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim.

quo

quo vellet indicare, sed nec vllum in eo admittendo assensum præbuisse, præsentibus quibusdam manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidem spectat illud regij Psaltis, Lauabo inter innocentes manus meas: idémque est intellectum à peruerso nostri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam professus, criménque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Vrceus.] Vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, siue pollubrum, vas est, siue lebes ad manus abluendas, quasi manulauium. *Vrceus.*

Ius dictum] Iudex, vt vult Varro iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipsorum est magistratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno ante ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus esset, vrbe caruit, ius non dixit. *Ius dicere.*

Sed id paulò distinctius est explicandum, ne mihi diem dicant iuris studiosi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicentis, D. de iurisdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc est Prætoris, officium esse latissimum. At non modò prætorem intelligimus iuris dicentis nomine, sed & præfectum vrbi, vt D. de off. pref. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præsidem prouinciæ, l. cùm hi. 5. sed nec mandare, D. de transact. & ædilem curulem, qui certis de causis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vsitatum, vt ius dicentis verbo, Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ aliis constitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati sunt Repub. augescente, ius non dicebant, sed tantùm de capitalibus quæstionibus cognoscebant, quæ ipsis obuenerat sorte, vnde Quæsitores appellati. Ne longior sim, ita statuo, alium fuisse à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod planum est ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Post. Itaque distinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt stipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametsi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporib. Imperatorum (quo antiqua penè omnia obsoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magistratus etiam maiores appellari cœperunt.

Puras habuisse manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam transigunt: qui neque dolo neque *Puræ manus.*

astu aliis negotium facessunt: qui denique sunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id est, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit:

——— *Bene si quis, inquit,*
Et viuat puris manibus.] Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

Emblema XXXII.

Junctus contiguo Marius mihi pariete, nec non
Subbardus, nostri nomina nota fori,
Ædificant bene nummati, satagúntque vel vltro
Obstruere heu nostris vndique luminibus.
Me miserum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt proprijs sedibus eijciant.

Integritas

Integritas nostras atque animus quæsitor honesti,
His nisi sint Zetes, his nisi sint Calais.

QVerela est de duobus suis vicinis, qui ædificando luminibus suis officerēt, sicque ab eis importunè fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abesset quin propriis ædibus expelleretur, nisi succurrisset animi probitas & integritas. Sic enim viri boni sæpenumero ab importunis dominis deturbantur sine vlla legum & honesti ratione, nisi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præsidio, & quasi ariete vindicentur. Demosthenes in Calliclem: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id est, Nihil molestius esse potest, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισιν ὁ μίλαν κρεσσόνων: Periculosum est contendere cum potentioribus.

Pariete.] Proceleusmaticus, dactyli vice.

Satagúntque vel vltro, &c.] Arguitur iniustus & violentus diuitum animus, à quibus in primis est timendum, quippe qui neque ius, neque bonum, sed nec æquum colunt. Qua ratione puto dictum à Platone 5. legum: valdè diuites homines non esse bonos. Refert Plutarch. ita quendam dixisse Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus esse potes qui tam magnas opes possideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obstruere nostris luminib.] Obstruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τὴν ὄψιν: est structuram aliquā iuxta eius ædificium facere, quæ lumen eidem eripiat. Obstruere enim luminibus, verbum antiquum iuris, vnde Cicero pro domo sua: Cùm ille negaret, inquit, primò se luminibus eius obstructurū minabatur. Idem in Bruto: Vt horum concisis sententiis (de Philisto & Thucidide loquitur) interdum etiā non satis apertis cum breuitate, tum nimio acumine officit Theopompus elatione atq; altitudine orationis suæ, quod idem Lysiæ Demosthenes: sic Catonis luminibus obstruxit hæc posteriorum quasi exaggerata altiùs oratio. Quod dictum à Cicerone per metaphoram nemo non videt, pro eo quod dixisset sine tropo; impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderētur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis malū bonúmve proficiscitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vsura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerāt enim ac sustinent tan- *Obstruere luminibus quid.*

quam Phineus, Harpyias illas pennatas pascentes, &c. ὡς ὁ Φινεὺς ἁρπυίας τινὰς ὑποτρέφοντες βόσκετε. Referam Alciati verba ex commentario ad tit. De verb. signific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditionem cogere possit, an eum quoque adiuuabit, qui lautum ædificium perfecit, sed addere illi aliquid desiderat, puta hortum ampliare, vel impluuium? qua in re cùm ego impeterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita constitutum esset, & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfecisset, hæc ratio locum non habebat. Paulo pòst ita: Verùm cùm nõ tam iuri meo quàm iudicibus diffiderem, transegi, vt verissimum sit illud Hesiodi, μὴ δ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non solùm de boue dicitur, sed etiã de omnibus partibus rei familiaris, adeò refert non habere malum vicinum. hæc Alciat.

Harpyiæ quot, & unde dictæ.

Geminæ quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Hesiodum secutus, duas tantùm Harpyias statuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monstrosæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικοὺς δαίμονας εἶναι. Sic autem habet fabula.

Phineus.

Phineum vxorem duxisse Cleopatram, Boreæ & Orithiæ filiam tradunt, cúmque alteram nomine Idæam Dardani filiam superinduxisset, eius nefario suasu filios ex Cleopatra susceptos excæcauit: qua de causa dicitur & ipse à Diis excæcatus, in eúmque missæ Harpyiæ, quæ cibos & mensam eius diriperent, & turpissimè fœdarent.

Zetes & Calais.

Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiscentes à rege Phineo suscepti fuissent honorificè, vt eum hac intolerabili molestia liberarent, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vsque insulas persecuti sunt. Cætera ex 3. Æneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniàm nobis proposuimus fabulis ipsis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, si explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur.

Harpyiæ quid.

Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum, Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis sterilescat, nulliúsque sit frugis: Volucres propter celeritatem quâ feruntur, qui rapiunt: plumis opertæ, quòd latitet quicquid ab iis eruscatum est.

Cur volucres Harpyiæ.

Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui succedit inuasio, & postremò

mò abſconduntur. Hinc enim nomina è re facta. Aello, tanquam ἑλὼν ἄλλο, tollens alienum : Ocypete, citius auferens: *Cur plumis prædita.* Celænum verò nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. *Cur tres.* Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam, id eſt, duos vicinos accommodaret. *Aëllo, Ocypete, Celæno.* Ille quidem 2. Prætermiſſorum ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëta fingi, quòd quæcunque maxima oriantur mala, iræ diuinæ ſoleant aſcribi : & Theophraſtus haſce tempeſtates ſterilitates, & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id eſt cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyis requiras, conſule Syntagma.6. Hiſtoriæ Deorum Gyraldi.

Integritas noſtra, &c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, niſi mentis integritate & honeſtate vindicer, méque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis. Vitæ innocentis conſcientia (vt hoc vel obiter adiiciam) eſt inſtar muri ahenei, qua nimirum quis ſuſtentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas inſidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens, inquit, & eius qui ſit ſibi bene conſcius : nam omnes animum innocentem amant & charũ habent, vt eſt apud Pindar. adeò vt innocentem damnare pro grauiſſimo crimine ſit iam olim habitum : ergò malè ceſſit Archiæ quòd Archilochum interfeciſſet : Cæcilio Metello de Dalmatis citra cauſam triumphanti : Attalo regi Aſiæ, quòd inſontes amicos occidiſſet. Sed hæc ſatis : longiùs enim oratio euagatur.

His niſi ſint Zetes, &c.] Pindarus Pythior.4.

Θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν —
Τυὲν Βασιλεὺς ἀνέμων
Ζῆταν κάλαΐν τε πατὴρ Βορέας
Α᾽νδρας πτεροῖσι νῶτα πε —
Φρίκοντας ἄμφω Πορφυρέοις. Id eſt:

Ridenti animo velociter ornabat rex vẽtorum Zetem Calaimque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem nemo neſcit, cuius filij dicuntur Zetes & Calais, fictis ingenioſè vocabulis. *Zetes & Calais, ad quid relata nomina.* Ex nominum etymo non eſt dubium quin longe multa peti poſſint, quæ quaſi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi places

ſcholiaſtis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζαήτην, nempe ἄγαν ἄων, quòd nimium flet, interpretatur: κάλαϊν verò, vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flet. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus, ſed ad mores conuertit, quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtentet.

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti.

Nam κάλαϊς fortaſſe ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi deſignatur integritas: animus autem quæſitor honeſti, eſt ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere ſignificat. Idem video poſſe obſeruari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis perſonis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius diſputationis argumentum implicant.

Signa fortium.

DIALOGISMVS XXXIII.

QVÆ te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?

Hoc

Hoc moneo, quantum inter aues ego robore prasto,
Tantum semideos inter Aristomenes.
Insideant timidæ timidorum busta columbæ:
Nos aquilæ intrepidis signa benigna damus.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. sumptum pulchrè est æmulatus: quo sub nomine Aristomenis Imperatorem Carolũ V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam in scuto habuit, & imperiali stemmate, quæ fortitudinis notam præ se ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & splendore nominis longè antecedit. Epigramma est Antipatri, quod huc adscribere non piget: *Aquila pro stemmate Imperatoris.*

Ὄρνιθος κρονίδαο διάκτορε, τοῦ χάριν ἕστας
Γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον ἀριστομένους,
Ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ᾽ οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
Οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ᾽ ἡμιθέων.
Δειλαὶ τοὶ δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι,
Ἄμμες δ᾽ ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. Hoc est:

Nuncia fare Iouis prepésque volatibus ales,
Cur magni ad tumulum fidis Aristomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum busta columbæ,
Ast ego, delector fortibus vsque viris.

Volucris Saturnia.] Quasi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4. *Iupiter Saturnius.*

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis κρονίδης.

Magni Aristomenis.] ἀριστομένης, optimæ mentis hominem sonat, ait Pindari Scholiastes. & Pausan. in Messenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planéque stupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaserit, sed tandem ab eisdem occisus, execto eius corpore (videndi causa) cor hirsutum est repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 8. meminit Dion. Chrysostom. oratione. 35. initio ferè. *Aristomenes.*

Quantum inter aues.] Collatio partium.

Semidei. *Semideos inter.*] Semidei ſunt Heroës illuſtres,& nobiles viri,qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quam proximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſis (qui vulgarem opinionem velis remiſque conſectati ſunt) in numero Deorum relati creduntur. Heſiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἱ καλέονται
Ἡμίθεοι. ——— Ouid. Metam. 1.
Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni.

Et Statius in 2. Reges ſemideos appellat. Lucianus in mortuorum dialogis ſub Trophonij perſona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὃ μήτ' ἄνθρωπος, ἐστὶ μήτε θεὸς, ἀλλὰ τὸ συναμφότερον ἐστί. Mitto quæ Plutarch. de oraculorum defectu diſputat,quæque diuus Auguſtinus 10. de ciuit. Dei cap. 21. aliíque certe multi retulerunt de heroibus.

Columba pro trepidatione. *Inſideant timidæ,&c.*] Columbam pro trepidatione & timiditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimùm fuit antiquis,nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: deducitur enim à τρέειν, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic:

Αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hoc eſt,

Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere columbis.

Ouid. 1. artis.

Vt fugiunt aquilas timidiſſima turba columbæ.

Pierius Hierogliph. lib. 22. id ſcitè perſpicuéque declarat.

Buſta.] Sepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

——— *portandum ad buſta cadauer.*

Ouidius Faſtorum 5.

Compoſitique nepos buſta piabat aui.

Et Virgilius:

Buſtum. ——— *ſemiuſtaque ſeruant Buſta.*

Cicero in Piſonem: Quorum ego furori niſi ceſſiſſem, in Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum cadauera olim cremabant,& cineres, quæ religioſè aſſeruabant, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. De legib. buſtum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Aquila inſigne Romanorum. *Nos aquilæ.*] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) inſigne fuiſſe quamplurimi auctores referunt. Neque verò id ſine cauſa factum coniicio, nam vetuſti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. Obſeruant enim eius

eius auis præstantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, strenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naso homines regios appellarunt, testibus Platone & Plutarcho: ita vt Persæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, nisi qui ea nota insignis esset, atque Cyrus ille, quem aquilino naso fuisse memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ cognomen sibi datum à suis lubens admisit. Cùm enim milites eum Aquilam appellassent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω ταῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος. Quid verò non debeò vestris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt sacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodilli, Ibes, Cynocephali. Imò non ausim equidem transilire, Aquilam olim rerum successuum prosperarum portendisse, sic enim Iupiter omen optimum cæpit, cum sibi aduersus Titanas proficiscenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa sunt in Xenophontis cõmentariis. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem sessitasse: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonstratum volunt. Cùm Hiero admodum adolescens esset, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniisset, Aquila sedit eius clypeo, quod præsagium regni fuisse creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abstulit, vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum septem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit septem Consulatibus ostensa. Celebratur & Octauij Cæsaris Principatus primùm Aquilæ ostento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiso panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem sedisse dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Asiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non sentio mihi ad reliqua pergendum.

Aquila præstantia.

Aquilino naso homines.

Pyrrhus, Aquila dictus.

Aquila sacra auis quibus.

Aquila omen.

Ἀνέχου

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

ET *toleranda homini tristis fortuna ferendo est,*
Et nimium felix sæpè timenda fuit.
Sustine (Epictetus dicebat) & abstine:oportet
Multa pati, illicitis absque tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: sic se continet à grauidis.

Philosophia Epicteti duobus cōprehensa verbis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philosopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehēdi potest. Primò siquidem ad patientiā adhortabatur, qua quisque disceret tum aduersos fortunæ casus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, esse ab omni luxu, potissimúmque venereo

nereo præcipiebat abstinendum. Quæ duo præcepta duobus hisce verbis comprehensa, sic Horatius illustrauit:

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudauit & alsit,
Abstinuit Venere & Baccho.

In tolerantia constans hominis animus agnoscitur, quando scilicet malis non cedit, sed cōtra audentior exsurgit. Vnica siquidem constantia hominem ab hominum communi fece differētem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & societatem & auxilium suum fortis patientia misceat: vtriúsque omnis vidua sit, quam non patientia firmet. At quantum conducat abstinentia quantásque habeat vires, pleni sunt auctorū libri, plena antiquorum monumēta: tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locū sibi suo iure vendicet. Hinc apud Lactantium triplex statuitur virtutis gradus: primus est à malis operibus abstinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerū malarum cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodum Patientia & Abstinentia duæ virtutes sunt præ ceteris vtiles, sic iis opposita duo vitia, Intolerantia nempè & incontinentia multò omnium grauissimæ & exitiosæ maximè dicebantur Epicteto (teste Gellio lib. 17. c. 19.) nempe cùm aut iniurias, quæ sunt ferēdæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat, eaque sibi imperando atque obseruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitamque viuet tranquillissimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, συμβολικῶν adiecit, nempè taurum roboris excelsi patientissimum & abstinentissimum animal. Aegyptij enim sacerdotes cum fortem & temperantem significare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patientissimus est, ærumnas nullas detrectat, instatque operi herili quantumlibet, sed & abstinens est, quippè qui post vaccæ conceptum, cum illa non coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. ca. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduersis æquo perferēdis animo quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Cōsolatione ad Appollonium de abstinentia verò exempla longè multa sunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3.

Patientia. *Abstinentia.* *Tauri symbolum.*

Et toleranda homini, &c.] Huic respondet verbum ἀνέχου Adhortatio

hortatio est ad patientiam:cui simile Virgil. illud:

Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.

Et nimium felix,&c.]Publij minus est is:

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

Tum enim maximè timenda est, cùm valde prospera putatur, ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea est, quæ cum splendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritũ:*Sæpius ventis agitatur ingẽs Pinus.* quò videtur respexisse ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέλεα, φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν.

Epictetus. *Epictetus.*] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitę tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus penderetur. Circunfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertissimum, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quasdam diputationes admodum vtiles & succinctas ad perturbationes animi cohibendas.

Illicitis absque tenere manus.]Id est tenere manus abs illicitis, nam absque, hic non est vna dictio, sed duæ, conflatæ ex præpositione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas esse manus ab illicitis, notum hoc,

Est virtus, placitis abstinuisse bonis.

Cui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles, cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hique de communi officio conuenissent, & casu formosus puer præteriret, dixissetque Sophocles: O puerum pulchrum, Pericles: at enim prætorem, Sophocles, decet non solùm manus, sed etiam oculos abstinentes habere.

Tauri symbolo quid significetur. *Sic ducis imperiũ,&c.*]Aegyptij cùm indicarent hominẽ modestum, & qui facilè posset à malè factis auerti, taurum genu dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu constringatur, mansuetum se præbet, & vincula consequentem. Pierius eodem lib. 3.

Poplite.]Poples, genu est curuatura, pars genu opposita. Lucanus: ——*nisi poplite lapso*

Vltima curuati procederet vngula tauri.

In

In adulari nescientem.

EMBLEMA XXXV.

S C I R E *cupis dominos toties cur Thessalis ora*
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Nescit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus sonipes, dorso excutit omnem,
Qui moderari ipsum nesciat Hippocomon,
Nec sæuire tamen domino fas: vltio sola est,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

EX Vlpiano Demosthenis interprete, historiam primi huius distichi petitam suspicor. Verba eius non piget adscribere: ἀλεύας ἀπὸ γένους τις τῶν ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννευσε θετταλῶν. *Locus è Demosthenis interprete.*

θετταλῶν. εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον. εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγάσας καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς. ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν μήδειαν. ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης. id est, Aleuas quidam ex Herculis familia Thessalus, tyrannide in Thessalia potitus est: deinde huius etiam liberi. Quam cùm Thessalli nec ferre possent, & quò se verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Is cùm venisset, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum suum animum declaraturi, vsumfructum Pagasarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi concesserunt. Perfidi autẽ existimati sunt, vel propter Thessalum Iasonem, quem Medeæ fregisse fidem constat, vel quia bello Peloponnesiaco, cum vtraque acies iam staret in procinctu, ab Atheniensibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innascitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magistratus administrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerum gerendarum imperito, quod equisoni, qui dum equum alioqui violentum moderari nesciat, nec cùm sit opus aut freno, vt sistat, aut calcaribus, vt incitet ad cursum, aut modum teneat, excutitur facillimè, séque ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps importunus, & in suos plus æquo sæuiens, vel etiam omninò regni administrãdi prorsus ignarus, vulgi animos in se commouet. Eam ob causam dicebat Aristippus bene cessurum Regi & Principi, si equitandi artẽ primùm teneret: etenim si alias disciplinas disceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen sæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quod sciunt odiosum esse principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps nõ modò ex hominibus, sed ex equo didicerit, qui adulari nesciat, vt homo, nec certè blandiri, vt parasitus aut scurra. Si enim vel ipse Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum statim equus vindicabit, suúmque sessorem quicunque sit, deiiciet. Seriò itaque prius ars hæc addiscenda principi, aut sese indignum reputet, qui in tanto dignitatis gradu sedenti.

Equitandi peritia qua ratione in principibus esse debet.

sedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis consignatum memini ad hunc fermè sensum: Qui equos domant, iis primùm adblandiuntur, ac mollissimè tractant, vt assuescant freno: sic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc respicit grauiter dictum à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non esse tempus quandoquidem rex ipse perpessus esset lupatum & hippocomonem. *Scipionis cordata vox.* Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, serm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantum pullos alit, feroces autẽ famelicos valere iubet, sed ambos ex æquo nutrit, magis verò castigat alterum, & cogit similem fieri meliori: sic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: sed de alimento quidem minus ei prospiciet; instituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obstiterit. Plutarch. initio De institutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus; Qui autem indomiti perstãt, nónne ceruice durissimi, & animis feroces euaserunt? Idem De discrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene discere, præterquàm equitare: quod his assentetur præceptor in exercitatione literarum, semper ea probans quæ puer admiserit, cedens ac submittens sese plus quàm par est. *Carneadis apophthegma.* Certissimum enim est, sæpè ab equo sessorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca studiosis penè omnibus ad manum esse scio: itaque hîc consisto. Nec verò hîc transilire possum, equum rectè cum populo, non quouis, sed ferocienti, & qui nisi difficulter freno pareat, sessorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem designari ferocem quidem & animo inuicto, sed qui tamen obsequatur rationi. Est enim equus, animal ferox & superbum, sed quod hominis leges subeat, & quas non egrediatur, vbi paululum assueuerit; vt quod ait Horatius,

Non equitem dorso, non frenum depellat ab ore,

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipsum & obseruatur in Carthaginis historia: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc gentem fore bello egregiam præmonstratum est: cuius ostenti

ea significatio fuit, facilem victu per secula gentem. Addam & hoc, apud Onirocritas & somniorum coniectores; caput equi, asini, canis, si in somnis apparuerit, seruitutem significari. De quibus iam satis. Nunc ad historiam redeo, quam me non statim esse nactum fateor, sed penè aliud agens tandem reperisse. Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, sed scribendorum me satietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad studia grauiora festinarem, mihíque permulta nondum satisfacerent, quod omninò, sicut mihi proposueram initio, consilium auctoris detexisse non viderer, maximeq; trium vel quatuor Emblematôn, & huius ipsius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & studia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctissimo ROBERTO VVEDIO, Tornodorensi Glareani Loriti quondam auditore, qui per septennium hac in Academia Parisiensi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentẽ, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri haustam ex Diod. Siculi. lib. 16. ad annum Philip. 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerũt Thebe vxor eiúsque fratres Lycophron & Tisiphon: qua ex re sibi gratiam popularem pepererũt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapsi, sæuitiã tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Thessalia nobilissimi in eos coniurarint. Quòd verò id per se non possent, Philippum Macedonium in sui auxilium aduocarunt: qui profectus in Thessaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo restituit.

Locus è Diodor. Siculo.

Thessalis ora.] Regio Thessalica, id est, ipsa Thessalia.

Obtrudere palpum.

Obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinum, pro eo quod est, arte dolóque fallere, siue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Translatio ab equisonibus, qui refractariis equis vel manuum plausu, vel linguæ palpo blãdiri solent. Lege Chiliad.

Principes ab assentatoribus perditi.

Regia quem marem Principis.] Occurrit exemplum Constantini Manassis, de Imperatore Michaële ab assentatoribus miserè perdito: In fabulis est (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: sic certè cùm Michaëlem stipassent assentatores quidam improbi, effeminati, omninoq; malè feriati, in quod exitium miserum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt? Curtius lib. 8. Non deerat talia cõcupiscẽti perniciosa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes sæpius assentatio, quàm hostis euertit. Paterculus 2. historiæ Rom. De nepote Augusti Caio: Nec defuit conuersatio

tio hominum vitia eius aſſentatione alentium,etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio.

Sonipes.] Equus velox & ſuperbus,à ſonitu pedum ſic dictus. *Sonipes.*

Hippocomon.] Ab equis ornandis ſeu componendis,vt etiam *Hippocomon.* Hippocomius ab equis inſtruendis fucato coloré, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintil. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores lib.Codic.

Nec ſæuire tamen domino fas] Clementia principem maximè decet, nihilque debet eſſe ab eo tam alienum, quàm nimia *Clementia principis.* cenſuræ ſeueritas; quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum aliquando ſæuire,id efficere debent,non quidem perſonæ, ſed vitij odio.

Lupata.] Frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, *Lupata.* à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid.1.Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian.2. de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preſſis parere lupatis.

Et Panegyrico de Probini & Olybrij conſulatu:

——— *Iuga ferrea nectit*
Cornipedes, rigidiſq; docet ſeruire lupatis.

Obdurandum aduersus vrgentia.

Emblema XXXVI.

Nititur in pondus palma,& consurgit in arcum,
Quò magis & premitur,hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas bellaria dulcia, glandes,
Queis mensas inter primus habetur honos.
I puer,& reptans ramis has collige: mentis „
Qui constantis erit,præmia digna feret, „

OCcasione palmæ arboris, quæ pondere pressa non flectitur,sed attollitur,& cuius suauissimi fructus, nempè dactyli,cum voluptate secundis mensis apponuntur : ad laborum & difficultatum perpessionem fit adhortatio,ex qua nempè simus vtilitatem aliquam nõ minimam capturi.Locus sese mihi offert

offert Phornuti Græci scriptoris, qui ait: Musas ex veterum *Phornuti*
sententia coronari palma, ob nominis similitudinem, eo quòd *locus.*
Phœnices primi credantur litteras inuenisse. Probabilior autem ratio est, quæ ab eo sumitur, quòd planta hæc tenella sit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter scanditur, fructúsque refert suaues admodum, vt non ab re Musæ coronis vtantur è palma confectis. Græca si quis malit, apponam: στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μὲν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν Φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα, ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον, καὶ δυσανάβατον, καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus est certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam assequi possit, nisi primùm graues & molestos labores pertulerit. Id velim symbolum bene natis adolescentibus proponi, qui aliquando studiorum liberalium difficultate non minimum deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione *Studiosi*
intimóque sensu degustarent, hac vna grata boni spe, molestias *deterrentur*
quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis propo- *laborũ dif-*
sita semper debet esse constantia, quæ sit ærumnæ cuiusuis fir- *ficultatib.*
missimum condimentum. Ad id explicandum palmam propo- *Palma na-*
nit; cui si pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas *tura.*
& oneres, vt oneris magnitudo sustineri nequeat, non deorsum illa cedit, nec intra flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur. Idcircò in certaminibus fuisse victoriæ signũ quamplurimi prodidere, hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. c. 6. ex Plutarch. 8. Symposiac. & Plin. 16. cap. 42. Constantiæ exempla Val. Max. habet lib. 3. cap. 8.

Odoratas glandes.] Odoriferos dactylos.

Bellaria dulcia.] Πέμματα, vel τραγήματα: súntque omnia *Bellaria.*
ea quæ secundis mensis apponi solent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus est elegans apud Ioan. Salisberiensem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortasse haberemus, si meliore sæculo floruisset) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus mensæ secundæ, quoniam ibi solent apponi quæ pulchriora sunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita sunt, quæ mellita non sunt. Quod fortè eò referri potest, quòd vtenti gratiora sunt ea quæ necessitas appetit, quàm quæ irritatio gulæ inuenit, hæc ille. Addam & locum Arnobij aduers. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria significat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt

fieri mos eſt poſt cœnarum ditium & locupletum ſaginas:fruſtilla hæc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famem ſedent, ſed vt palatis admoueant otium, ſéque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicar.

Menſas inter.] Ἀνασροφὴ, pro inter menſas.

Reptans.] Nitens & conſcendens, μεταφορὰ.

Mentis qui conſtantis erit, &c.] Γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili, vt Emblema per ſe quidem lepidum, acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus,ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendum.Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minurium iure imperij ſenatus æquauit,quanquam queri poſſet, ſiluit tamen. Multis iniuriis, contumeliis, probris laceſſitus, in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebantur, quòd cum Annibale iuuenilitet exultante non confereret manus,aut contempſit aut eluſit, adeò vt ſe inuictum aduerſus iram,ſpem,metumque præſtiterit.Dignus ergo non vna palma Fabius, qui niſi ſe imprimis ſuoſque fortitudine inuictoque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnando retudiſſet.

Omnia

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythicique miserrimus accola Ponti,*
Vstus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretiosa tamen stragula semper habet.
Nam murinæ illum perstringunt vndique pelles:
Lumina sola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, sic ventos temnit & imbres,
Tutus apúdque viros, tutus apúdque Deos.

EMblema hoc à Iustino historico petitum esse, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum descriptionem, quam retulit

Locus è Iustino Historico. ille lib. 2. euoluerit: Sic enim: Scythis inter se fines nulli: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxores liberósque secum in plaustris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemísque causa tectis, pro domibus vtuntur. Iustitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius: quippè sine tecto munimentóque pecora & armenta habentibus, quid saluum esset, si furari liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanæ iis vsus ac vestium ignotus: & quanquam continuis frigoribus vtantur, pellibus tamen ferinis aut murinis vestiuntur. Hæc continentia illis morum quoque iustitiam dedit, nihil alienum concupiscentibus. Quippe diuitiarum cupido ibi est, vbi & vsus. Atque vtinam reliquis mortalibus similis moderatio & abstinentia alieni foret. Profectò non bellorum tantum per omnia sæcula terris omnibus continuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorsus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longa sapientum doctrina, præceptísque Philosophorum consequi nequeunt, cultósque mores incultæ barbariæ collatione superari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iustinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus est, ascribere malui, quàm truncatum.

Hinc etiam Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, *Biantis apophthegma.* vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, sententiam complectitur, & quasi animam ingeniosæ picturæ quam subiecit oculis. Ea verò significatur, *Animus ab externis minimè pendens.* animum hominis pendere non debere ex his quæ caduca sunt & fortuita, vtpotè quæ sollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, sed ea tantùm debere esse satis, quæ benigna natura sit elargita, vel quæ ab ingenio proficiscuntur. Vel intelligit *Paupertas vbique tuta.* paupertatem vbicunque terrarum (etiamsi ab omnibus penè miserrima censeatur) esse tutam & securam. Quam ad rem describit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores esse opes & facul- *Descriptio Hunnorũ.* tates quæ nobis insunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum sic describi ab historicis recentioribus animaduerto, ne vel minimùm studiosi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex insulis Oceani Germanici profecti: post

post Gotthos Longobardi, nouissimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egressi, quæ nō longe à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: misera adhuc regio, vtpotè quæ sit sub cœlo frigidissimo, Duci Moscouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmve, quibus omninò carent, sed pretiosas animalium pelles sabellorum scismorúmque pendunt homines. Non arant, non serunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piscibus vescuntur: aquam potant, sub tuguriis ex virgultis contextis inter densas siluas humiles habitant, vnde fit, vt homines syluestribus feris commorantes, vestimentis se non laneis neque lineis induant, sed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrsóve detractis. Nullius ipsis aut auri, aut argenti vsus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinísque corpora communibant. Facilè huc possem aggerere nobilem eiusdem gentis descriptionem ex 41. Ammiani Marcellini, ab initio ferè, sed studiosos admonuisse sat est.

Accola.] Incola, qui aduentitius terram colat.

Vstus perpetuo gelu.] Vrete etiam frigoris est. Virg. 1. Georg. *Vrere.*

—— Borea penetrabile frigus adurit.

Et Lucanus:

Vrebant montana niues. ——

Sic Ouidius 3. Tristium, eleg. 2.

Plurima me pelago terráque pericula passum
Vstus ab assiduo frigore pontus habet.

Eodem lib. eleg. 4.

—— astricto terra perusta gelu.

Sed & Fastor. 1.

Vos date perpetuos teneris sementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra sit vsta niues.

Quanquam tamen verbum istud, Vrere, pro molestiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem non rarò, palam est. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambusti multorum artus vi frigoris. & Festus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepisse frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] Qui vsum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus in sua vita: visu sunt asperi, vt neque igni, neque saporatis indigeant cibis, sed radicibus herbarum agrestium, & semicruda cuiusuis pecoris carne vescantur.

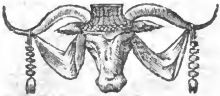
Lyæi.] Bacchi, id est, vini, ἀπὸ τοῦ λύειν sic dicti, quòd hominum membra & animos dissoluat, vti norunt omnes. *Bacchus Lyæus.*

Stragula.] Vestimenta, pallia, pro lectorum opertoriis, aliàs. *Stragula.*

Murinæ pelles.] E murium pellibus. Ammian. Marcell. ſic: Indumentis operiunt linteis, vel ex pellibus ſyluestrium murium conſarcinatis. Nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis: ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta non antè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulos defluxit defruſtata. Hæc ille. Seneca in epiſtolis meminit pelliculárum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus comparatæ eſſent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant, ſed nondum ſcio an rectè.

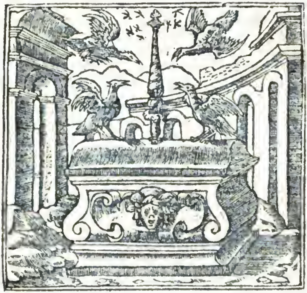
Sic furem haud metuit, &c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quíque in ſe vno ponit omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi, nihílque quod exploratum habeat, permanſurum ſibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca diſputat epiſt. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunſpiciendum nobis eſt quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil inde concupiſcamus: rixa eſt inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento inſidiantis eripi poſſit: quàm minimum ſit in tuo corpore ſpoliorum. Nemo ad humanum ſanguinem propter ipſum venit, aut admodum pauci: plures computant quàm oderint. Nudum latro tranſmittit: etiam in obſeſſa via pauperi pax eſt. Ad philoſophiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, ſed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt, &c.

Concordiæ

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutua ſtátque illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtántque cadúntque duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

PRincipibus & Regibus hæc vna & prima eſſe cura debet, vt populi concordiã tutentur, omnémq; motuũ & ſeditionum cauſſas præcidãt, ſi ſuũ ſtatum tranquillũ & ſecurum eſſe velint. Quam

Plebis concordia principi neceſſaria.

Quam concordiam & consensum regiæ potestatis conseruatricē hic proponit συμ῀ολικῶς, adhibita cornicum quæ sceptrum sustinent imagine. Maxima itaque debet esse Regum prudentia & moderatio in eorum quibus præsunt, amore fouendo, & modis omnibus persequendo, si modò sibi bene velint esse cōsultum. Meminisse si quidem debent imperium suum pēdere à populari consensu. Quod ne sit molestum exemplis hinc inde conquisitis confirmare, tantummodò repetam quę auctor ipsemet in l. 15. Comment. De verbor. signific. attulit, Principio rerum omnium, inquit, non diuina iussione, sed ex populi cōsensu reges assumpti sunt: quod & post Romani imperij occasum seruatum fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Augustus electus est, & à Pontifice Leone sacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in septem Germaniæ Primates traslatum est. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non esset idoneus, Pipinum, πανικελλικῷ consilio substituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degenerasset, rursus Odonē, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad summum fastigium euexerunt. Is Hugo est, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi sunt qui etiam Francorum rebus moderantur. Et quod de maximus hisce Regibus, nimirū Romano & Franco, dictum est, idem & in inferioribus obseruatum fuisse, qui historicos legerit, deprehendet, vt meritò censeā diuina lege eum iustum Principem esse, qui ex populi cōsensu regnet, quod & Aristoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannū esse. Vnde cùm magna regna non ex subditorum consensu, sed per violentiam primò constituta sint, meritò D. Aug. de ciuit. Dei 4. magna latrocinia esse dixit, adducto etiam piratæ cuiusdam exemplo, qui comprehensus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua causa mare haberet infestum? Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infestum? sed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna classe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obseruamus quàm fluxa, & momentanea sit Principum potentia, quanquā sublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim nisi precariò, & quasi populari suffragio imperant, nempe quorum nisi moderatum sit imperium, quam citissimè corruit. Ælianus refert Thrysum insignem tyrannum suos adeò torsisse, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miscere sermones auderet. Quod cùm sub

Locus ex Alciato.

Historia Thrysi tyranni ex Æliano.

subditis molestissimum & odiosissimum esset, qui nutu oculorum, manuúmque gestu animi sensa cogebantur exprimere, id etiã voluit esse prohibitum, vt molestiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quispiam eorum locum publicũ petiit, qui multis lachrymis effusis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm rescisset tyrannus, in forum statim venit, quò etiam id si posset, populo eriperet, flendi nempè libertatem, ciues commoti arma regiis satellitibus extorserunt, & suum tyrannum de medio sustulerunt. Eandem fortunæ mutationẽ sensit Amasis Ægyptiorum Rex. Cùm enim plerósque ex suis extremo supplicio affecisset, alios fortunis spoliasset, & in omnes insolentior atque superbior veniret, imperium eius aliquantò toleratum est, donec Actisanes Æthiopum Rex in eum irrupisset: tum enim odia occulta erupere, cúmq; multi ab eo desciuissent, regno tandem pulsus est, teste Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ symbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima: *Amasidis factum.* *Cornix quid.*

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quaque salutato crepitat concordia nido.

Quem Satyrici locum scio à plerísque non de cornice (quod pro concordiæ nota hic statuimus) sed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum istuc adducere:

Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.

Sed cornicis imago videtur in Faustinæ Augustæ nummis cum inscriptione CONCORDIA. Sceptrũ autẽ virgã regiam Hieroglophicũ regni esse, ex literis sacris tradit idẽ Pierius lib 41.

Mutua statque illis.] Priores editiones habent,

Inque vicem nunquam contaminata fides.

Quam autem sequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quosdam locos, quos postea indicabimus.

Quòd scilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu, populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiúmque frangat.

Hìc columnæ nomine, sceptrum Principis, ipsúmque adeò statum regium, populi, omniúmque Reipub. ordinum concordia fundatum significat: quæ nisi seruetur, concordia, omnia pessum eunt. Proinde Nazarius panegyristes: concordiã, fundamentum ac radicem otij, bonorum ciuium seminarium, quietis publicæ segetem appellat.

Discordia

Diſcordia Dea. *Diſcordia præceps adulat.*] Diſcordiam Deam coluere pagani homines,quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald.Syntag.1.

Regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

IN *bellum ciuile duces cùm Roma pararet,*
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hac ſpecies : id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Me

ME docuit Alciatus ipsemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam sumpserit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib.2.& 18. quibus ostẽditur, dextras concordiæ signa vltrò citroque destinari ab exercitibus solitas. Nec verò aspernor, quod libris Genialiũ dierum notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maxima clade sæuiret, quos seruare voluit, dextra porrecta aut salute data incolumes fecisse: nisi quod ille, suo more, vel multa confingat, vel auctorem nõ appellet ex quo aliquid mutuetur. Sed ad rem. Tacitus in libr.2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingentes, hic gestus est datæ fidei Germanico, qua pollicebantur familiares, eius se mortem victuros. Idem paulò antè: Ab rege Parthorum Artabano legati venere, miserat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hic fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum significatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib. 6. cap.4. de Caio Popilio, qui legatus ad Antiochum missus, isque cùm prompto animo & amicissimo vultu dextram Popilio porrexisset, inuicem ei suam porrigere noluit, sed tabellas senatusconsultum cõtinentes tradidit, cui cùm post aliquam breuem morã satisfecisset, Popilius manus eius tanquam socij apprehendit. Cæsar 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis signum fuisse Gallicum memorat, vbi de Bellouacis. Item 7. Gergouiorũ mulieribus, quæ pectore nudo prominentes, è muro passis manibus Romanos obtestabantur. Signum item fuisse deditionis eodem lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, deditionem significare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè transilierã quæ Iustin. de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta manu expirauit, quam vnicum pignus fidei regiæ dexteram se ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Æneas Virgilian. 1. Aeneid.

Origo huius Emblematis.

Lib.2.c.19.

Dextra symbolum fidei.

——Cur dextræ iungere dextram
Non datur: Quò pertinet & illud ex vndecimo Aeneid.
Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipsam, quam hospes hospiti porrexisti. Fuit enim & hòspitij symbolum apud Syros & Persas. Hinc & Romani Principũ bene de Rebubl. meritorum statuas pedestres & equestres ita effinxerunt, vt dextra porrecta, fidem in Rempubl. ostenderent. Itaq; in ipso belli, seu tumultus ciuilis classico, ne amici cum inimicis absque discrimine preme

merentur, interpositum est eiusmodi fidei sacramentum. Hoc de symbolo Pierius lib.35.

Ciuile. Bellum. *Viribus & caderet, &c.*] Significat bellum ciuile, idque videtur ex Horat.Epod.16.Oda imitatus;

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Itaque consultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpensis ait, Romanos nunquam nisi armis suis vinci posse:nec Italiam aliter quàm Italicis viribus subigi.

Roma terra Martia. *Martia terra.*] Roma,vel quòd fuerit studiis asperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit,sic appellata. Ouid.3.Tristit.eleg.7.

Dumque suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.

Martial.5.lib.epigr.

Pulchrior, & maior quo sub duce Martia Roma.

Alio quodā loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba sapit.

Sic Symmachus lib.1. epistolar. Ab exortu penè vrbis Martiæ, &c.

Scilurus

Concordia insuperabilis.

EMBLEMA XL.

Tergeminos inter fuerat concordia fratres,
Tanta simul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

COncordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantásque vires habet, vt vix ferè queat, etiamsi præ se ferat nescio quid pusillum aut debile, nempè vbi singulorũ habetur ratio. Vt enim lapides quidam insulæ Cycladicæ (teste Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: ità Respublicæ discordiis pessum eunt, & quàm ocyssimè collabuntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurãt. Quod apertè docuit Scilurus ille Scytha, cùm moribundus ex telorum fasciculo colligato, & postea soluto inuictam concordiam filiis cõmendauit. *Vis concordiæ.* *Sciluri fagattum.*

M

Eam ob rem etiam finxerunt veteres, Geryonem fuisse tricorporem, aut tricipitem, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantáque fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur; adeóque vnicam regi animam & voluntatem inesse, quanquam tres essent, communis iactabatur opinio, quòd sanè idem omninò videtur Iustino sub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres insulas Hispaniæ copiosissimas, duas nempè Baleatides & Ebusin, quibus imperauit Geryon: sed neque quod Palæphatus, ad Trinacriã, id est, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad nostrum institutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuisse, nisi separatos & à se disiunctos; ex quo perspicuum fit, quàm firmus & inuictus sit vnanimus ille animorum & voluntatum quasi nexus atque consensus. Vniuersi quippè concordes inuicti, qui singuli debiles, & nullius sunt roboris. Sic enim, vt Philosophi loquuntur, vnita virtus valentior est seipsa dispersa. Lege Pierium lib. Hieroglyph. 32. cap. De tricipitio. Tales fuisse Moliones, aut Molionides obseruo; siquidem D. Gregorius Nazianzenus, vt hoc obiter adiiciam, pro commodi fratrum amore, verbum Molionides vsurpauit, non sine aliqua prouerbij facie: *οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισε*: Molionidæ, Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum societas coniunxit. Plutarch. *περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας*: Non aliter quam Molionidas illos admirantur, quos coalito corpore concretos fuisse existimarunt. Hi vasta corporis mole Augiæ Regi Elidis auxiliares, oppressi sunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ quaternas manus totidémque oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Geryon cur triceps & tricorpor.

Tergemino.] Lucretius lib. 5.

Quid've tripectora tergemini quoque Geryonæ vi.

Virgil. 8. Aeneid.

——— Maximus vltor
Tergemini nece Geryonis spoliisque superbus
Alcides aderat.

Vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulum priscum à gera deriuatũ, quod est aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nam filius Prisci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens classe in Hispaniam,

Geryon vnde dictus.

ſpaniam,Geryonæ,id eſt,aduenæ nomen habuit. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe,qui multa crura,pluréſque manus atque oculos habere dicebatur,vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur, hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis,vt Eunapius Sardianus auctor Græcus,vita Sophiſtarum:Lucianus in Toxari,ipſo extremo penè: Arrianus de Alexandri geſtis lib.2. quo loco ſententiam retulit Hecatei de Hercule & Geryone.

Vnum nihil, duos plurimum posse.

EMBLEMA XLI.

Laertæ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expressit Zenalis apta manus.
Viribus hic præstat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cum duo coniuncti veniunt, victoria certa est,
Solum mens hominem, dextráve destituit.

Fons Emblematis. EMblematis huius typum obseruo apud Homerum Iliad. κ. quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Nestor consultat de mittẽdis exploratóribus in Troianorum castra. Hanc in se prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, si tamen ei socius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc verba:

Νέστορ,

Νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
Ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
Τρώων, ἀλλ' εἴ τις μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
Μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται
Σύντε δύ' ἐρχομένω, καίτε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν,
Ὅππως κέρδος ἔη, μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
Ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέτε μῆτις. Id est,

Nestor me monet cor, generosusque animus,
Fortium hostium subire castra, quæ propè sunt,
Troianorum: sed si sit aliquis vir qui me sequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile sit: solus verò quanquam intelligat,
Tamen et tardior animus, & consilium imbecillius.

Plutarchi disputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: ἂν δ' ἤτις ἐνδόξης, Ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσέλεσθαι τὸν φίλον, ὡς ὁ Διομήδης.

Εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην.

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illustris, sed ardua & difficilis, laborum & operis socium tibi amicum assumito, vt Diomedes. Quòd si mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem possim obliuisci diui Vlyssis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vsurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlysses, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti consilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihílque magnificum perfici bellè poteſt, in his potissimùm quæ bellica negotia respiciunt, nisi maturo consilio coniungantur corporis vires, id est, nisi iuuenum robustiorum viuacitas, senum & eorum qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim solùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, sententia. Proinde Sophocles: *Consilium & vires.*

Γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί.
Βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν, οὐ χειρῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: sed eas res consilia effecerunt, non manuum robur. Proponitur autem ἄγαλμα, in quo sint expressæ & mutuo coniunctæ effigies Vlyssis & Diomedis, quorum alter prudentia & consilio, *Vlyssis & Diomedis effigies iuncta quid.*

alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit vtriusque industria, & laudata strenuitas in bello Troiano, notum est ex Homero & historicis. Huc Prouerbium εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum cõferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob causam apud Aegyptios Mercurij gemini simulachrum sic effectum conspiciebatur, vt alterum senili esset vultu venerandum, alterum, florente iuuenta: vt significarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Mercurius geminus.

Aristoteles 8. Moral. ad Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω, καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perspicuè declarat Sallustius initio Catilinarij belli: Diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priusquàm incipias, cõsultò, & vbi consulueris, maturè facto est opus, ita vtrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. disputationem pulcherrimam, An seni gerenda Respubl. sit. Sed occurrit mihi Hesiodi istud.

Πλείων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id est,
Plus augere potest multorum industria vires.

Iámque Homericum ex Iliad. μ.

— Πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc sciens prætercam ex Phœnissis?

— Εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ: vel illud ex Heraclidis,
Μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit Dionysius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & consultus. De Mithridate sic Paterculus: Consiliis dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodosij, dux consilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione, quorum amicitia non minus quàm consilium de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebãt eum esse egregiorum facinorum histrionem, nempe Lælium illius collegam gestorum: Scipionem præclara quædam gerere, sed Lælij consiliis. Tradit Iul. Capitolin. Antonium Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus negotiis aliquid statuisse, quàm sumpto cum viris grauibus consilio, dicebat enim æquius esse, vt tor & talium virorum

virorum conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius conſilio penderent.

Laërta genitum.] Id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum vir, multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt. *Vlyſſes.*

Genitum quoque Tydeos.] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem. *Diomedes.* *Zenalis.*

Zenalis.] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium.

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Paræneſi ad Demonic. ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

Firmiſſima conuelli non poſſe.

EMBLEMA XLII.

OCEANVS *quamuis fluctus pater excitet omnes;*
Danubiumque omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hærent radicibus, quæque vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori εἰς Ῥώμην.

Οὐδ᾽ ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμύραν ἐγείρῃ,
Οὐδ᾽ ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίῃ.

Ῥώμης

Ῥώμης οὐδ' ὅσον βλάψει ἀθῖνος, ἄχρι κε μίμνῃ,
  Δέξια σημαίνειν Καίσαρι θαρσαλέην.
Οὕτω καὶ ἱεραὶ ζωὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
  Ἑστᾶσι. φύλλων δ' αὖρα χέει ἄνεμοι.

Apponam Ioannis Sleidani versionem, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorsum imitatus sit Alciatus auctorem Græcum, nec perinde ad verbum reddiderit, vt scilicet gratularetur Carolo V. Imperatori, qui Turcas insigni victoria profligauit, vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
  Et potet Rhenum Teutona terra suum,
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæsar
  Præerit, atque salus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam sic radicibus hæret,
  Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Id conuertitur ingeniosè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymmanus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Austriam ipsámque Germaniam toto conatu inuadere statuisset, de Vienna, clarissima Austriæ vrbe, obsidenda cogitauit, quod immenso apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus est, cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent esse metuendum, vrbe vndique obsessa, tanta fortitudine restiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fustibus adigi possent. Sic Turca per mensem integrum continuis oppugnationibus Viennam frustrà tentauit, postridie Id. Oct. re infecta inglorius discessit, & fugienti similis in Thraciam rediit, multis millibus ex suis amissis.

Germanorum Principum victoria de Turcis.

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:

  ——— *pater optimu' diuûm,*
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam significet, à qua cuncta oriuntur, dici palam est, quæ doctrina fuit Thaletis. Homerus, ὠκεανὸς τ' ὥσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem ὠκεανόντε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα τηθύν. mater Tethys inquam, id est mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc,

Oceanúmque patrem rerum.

Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex septem, cui sex

reliquos consensisse ferunt, ex aqua dicit constare omnia. Quò pertinent etiam Homerica isthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè lateque patens ostenditur,

Ἐξ ἒ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
Καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρέατα πάντα ναίουσι.

Sed & Catull. Argonauticis,

Oceanusque pater totum qui amplectitur orbem,

Oceanus pater quid, allegoricôs. Quid si per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem sua celeritate, suóque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ orbique Christiano, vt magnum & immensum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudúmque minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras misso: ——— *illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes. ———

Intelligit itaque noster hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiúmque Germaniæ fluuium nobilissimum numeroso suo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numerosissimum facerent, flumina exhausisse finxerunt.

Sic sacra quercus, &c.] Comparatio appositissima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipsa tamen immota sedet arbor: sic imperium firmis hæret fundamẽtis augustum & stabile, tametsi plerique hinc auocentur, aut pereãt in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

———*veluti annosam valido cùm robore quercum*
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter se certant, &c.

Quercus quid. Et aduerte interea, quercus nomine significari in Hieroglyph. fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

Firmis radicibus adstans.] Huc fortè non omnino malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id quoque, ait, solidissimum est, quod exercuit. Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ventus consurgat. Ipsa enim vexatione constringitur, & radices certiùs figit. Et id ex epistola 265. Libanij Rhetoricis (quem librum Græcè si haberem, eò libentiùs vterer:) Ea inquit, me ne minimè quidem commouerunt. Neque enim vetusta, & iam firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti, facile potest.

Spes

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Respublica nostra procellis,*
Et spes venturæ sola salutis adest:
Non secus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt, falsis iámque fatiscit aquis.
Quòd si Helenæ adueniant lucentia sidera fratres,
Amissos animos spes bona restituit,

SI quid nostræ coniecturæ dandum, suspicamur id ab Alciato scriptum fuisse, quo tempore ad Niceū colloquium, magna omnium spe & votis expectabantur Reip. Christianæ Principes potentissimi, Carolus quintus Imperator, & Franciscus 1. Galliarum Rex; quò loci nonnulli in certam spem veniebant fœdus *Tempus Nicei colloquij.*

fœdus aliquod firmum & stabile, pacemque inter eos compositum tandem aliquando & sancitum iri: vt eo transacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum denique falsarum opinionum religione Christiana tam longè lateque grassantium omnis occasio tolleretur, aut certè magna parte lues ista sanaretur. Comparat ergo Christianam Rempublicam cũ naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, sic vt parum absit, quin insanis & furētibus aquis obruatur, omniumque spes penitùs cadat, nisi tã crassæ caligini & tempestati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiserit, quo bonorum virorum totiusque populi consternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Castorem & Pollucem intelligi velint summum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimãtibus bellorum cessatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius Epist. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. designauit. Conscende, inquit, nobiscum, & quidem ad puppim. Vna nauis est iam bonorum omniũ: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam prospero cursu. Idem in Pisonem non sine gratia vsus est eadem allegoria: Non tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernassem, saluámque in portu collocassem, frontis tuæ nubeculam pertimescerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem translationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauigãti hoc accidisset, vt multi ex multis locis prædones classibus eam nauem se oppressuros minitarentur, nisi me vnum sibi dedissent, &c. Cum verò in hanc Reipubl. nauem ereptis senatui gubernaculis, fluitantem in alto tempestatibus seditionum ac discordiarum, armatæ tot classes, nisi ego vnus deditus essem, incursuræ viderentur, depugnarem potiùs cum summo, non dicam exitio, sed periculo certè vestro, quàm non id vnus pro omnibus susciperem. Horat. 1. Carmin. eodem sensu & schemate.

O nauis referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, succurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prioris est Paccati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenasti, & gubernacula fluitantia recepisti, omnibus spes salutis illuxit, posuere vēti, fugere nubes, fluctus resederunt, & sicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuersatur obscuritas, aut residuus vndarum pulsus immurmurat, necesse est tamē ante tuos nutus dilucescat & sileat

Comparatio reip. cũ naui ventis agitata.

Castor & Pollux quid allegoricè.

ſileat. Alter verò,eſt Mamertini : Neque,inquit, cùm Reipubl. nauem ſecundus è puppi flatus impleret:ſalutarem manum gubernaculis addidiſti,&c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47.quæ hîc commemorare nihil attinet.

Circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

Fatiſcit.]Deficit,& penè obruitur vi tempeſtatis & fluctuum. Virgil.1.Æneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimiſque fatiſcunt.

Quòd ſi Helenæ aduenient, &c.] ἀειφεγγοις eſt Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur,& Iouis ex Leda filij.Hi *Caſtor & Pollux.* vbi adoleuiſſent, mare piratis liberarunt, eáque de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere ; ſi ambo , ſerenitatem. De his ſic Plinius:Vidi nocturnis militũ vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea , & antennis nauigantium , aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes : graues cùm ſolitariæ venere,mergentéſque nauigia:& ſi in carinæ ima deciderint, exurẽtes:geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænunciæ,quarum aduentu fugari diram illam ac minacem,appellatámque Helenam ferunt.Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eóſque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita.De ſtellis,quæ Dioſcuri appellantur,Plutarch. 2.Decretorum philoſophicorum,cap.18. Ouid.ſub finem 5.Faſtorum.Diodor.Sicul.ſub finem etiam cap.5.lib.5.Lactant.lib.2. cap.2.Valer.Max.lib.1.cap.8.& alij quam multi.Sed obiter memini legere me apud Feſtum,ſtellam ſignificare lætum ac proſperum, idque ex Ateio Capitone,auctoritatem ſecuto Seruilij auguris. Lucem etiam ſeu lumen,id eſt φῶς pro ſpe accipi ſollemne fuit, vt apud M. Tull.1. Philippica : Lux quædam videbatur oblata,&c. Euripid. item, φῶς ἦλθ' ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. teſtatur, lumen pro fauſto omine veteribus fuiſſe. Ex quo illud Virgilij:

——— Subitoque fragore
Intonuit læuum, & de cœlo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit,

In ſimulacrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.

Quæ

Quæ tibi adest volucris? Cornix fidissimus oscen?
Est bene, cùm nequeat dicere, dicit, erit:
Qui comites? bonus Euentus præcépsque Cupido.
Qui præeunt? Vigilum somnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta astat? scelerum Rhamnusia vindex,
Scilicet vt speres nil, nisi quod liceat.

ELegans est Spei descriptio per Dialogismum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientissimis symbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & semper meliora expectantem ad mortem vsque comitatur. Ea tamen si importuna sit & immoderata, vltricem Rhamnusiam secum aduocat, quæ vota plus æquo ambitiosa faciat irrita. Alia sigillatim enarrabo, si priùs huc adscripsero doctissimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt, si fieri possit, cum Alciati Emblemate conferam. Est autem eiusmodi: *Spei effecta.*

Tu quæ sustentas tereti vestigia ligno,
Esne Dea? an nostro sanguine creta? Dea.
Vnde sata? è cæca rerum caligine, & ecqua
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo semper te præit ore? Timor.
Suspicis intento cur cœlum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta suprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet causa serenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum pascit opinio mentem
Cæca meam, irrepsit curua senecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum est spes lubrica: sæpe
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultã ædes habuisse in foro olitorio. Gyraldus ait, eam se vidisse pictam in Adriani Imperatoris aureo numismate. Femina fuit stans, inquit, iustitiæ luciniam sinistra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repositũ erat veluti ciborium, id est, vas in floris similitudine, cum hac inscriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & sedentem supra dolium cum cornice: quidam etiam cum Nemesi, &c. hæc ille. vide Syntag. 1. *Spes Dea.* *Spectare sidera quid.*

Suspectans sidera vultu.] Hîc aduertendum alicuius expectationis

tionis ſignum, quod expreſsè notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo, ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 122. πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ.

Peniculus. *Peniculis reddita imago.*] Id eſt, penicillo depicta & expreſſa. Peniculus, vel penicillus, ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumentum, ex caudarum extremitatibus confectum, Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam.

Elpidius. *Elpidij fecere manus.*] Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt, à Spe, quam depinxit, nomen habet.

Spes bona praſtat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes ſeruat afflictos: &, Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonæ Spei. Cui cōuenit & verſiculus è Comœdia quapiā.

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Spes viridi veste induta. *Cur viridis tibi palla?*] Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis autem color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua: dicet enim poſtea,

Nos ſperare docet viridis, ſpes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Fracta tela mortis. *Quid manibus mortis tela, &c.*] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet, vt enim habet Adagium, Ægroto dum anima eſt, ſpes eſt: & Theocritus:

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες,
Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. hoc eſt,

Fidere, Batte. decet, melius cras forſan habebis,
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno iniectus in caueā, in qua more feræ alebatur, ad cruciatum ignominiámque amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie, cùm à quibuſdam admoneretur, vt inedia ſibi dolorum finem aliquem quæreret, his reſpondit. At cuncta homini, quoad viuit, ſperanda ſunt. Repete pulcherrimam Spei deſcriptionem apud Ouidium 1. de Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adiiciam Fornerij mei, præclari certè hominis diſtichon quod ille mihi vtraque lingua, eadémque ſententia ſuggeſſit:

Ἐλπὶς

Ε'λπὶς γηροτρόφος μόνη τρέφει ἔνδοθι ἦθος,
 Ης ἀπάνευθε θανεῖν ἥδιον, ἢ βιοῦν.
Intus alit pectus nostrum spes viuida: qua si
 Destituar, durum est viuere, malo mori.

Pracido sepultis.] Præcidere hîc amputare vel denegare significat: & dicimus, spem alicuius rei præcidere, id est, auferre siue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr. **Pracidere.**

Cur in dolioli, &c.] Ignauiæ hæc nota esse potest. Nam ferè dum speramus, desidemus: sed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Hesiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inscribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuisset, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaserunt, vna tantùm spe in dolij labris remanente, id est, in ipsius ore pyxidis consistente. Sic enim Hesiodus: **Locus ex Hesiodo.**

Α'λλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ε'σκέδασ' ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
Ε'νδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ε'ξέπτη. hoc est,

 ——— *Tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exilire per orbem
Curarum infestis effigies: Spes sola remansit
Intus, & è labris ima sub parte resedit.

Origenes aduersus Celsum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, est quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines absq; malis, & graui dolore, & morbis molestioribus, quę Parcæ mortalibus dederant: sed fœmina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita est; sola autem ibi Spes in tutissimis domibus intus relicta est sub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, fœmineo nomine expressum, quòd carnis imbecillitas minimo exsolui potest. **Pandora.**

Ascrai vt docuit, &c.] Hesiodus ab Ascra Bœotiæ vico. Virg. 6. Ecloga:

 ——— *Hos tibi dant calamos, en accipe, Musa*
 Ascrao quos antè seni.

Qua tibi adest volucris? cornix.] Quòd vocem edat Cras, Cras, cornix Spei adiungitur.

Oſcen. *Oſcen.*] Oſcen, auis dicebatur olim ab Auguribus,quòd ore auſpicium faceret,ait Varro.

Locus ex Suetonio. *Eſt bene cùm nequeat,&c.*] Videtur hoc imitatus,& quidem mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidiſſe illud: ἔςαι πάντα καλῶς, quod oſtentum ſic eſt aliquis interpretatus,ait ipſe Suetonius:

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Qui comites? bonus Euentus,&c.] Duo hi Spei comites vana quædam phantaſmata ingerunt,ne plus tædij adferat expectatio, quàm ferre queant miſeri mortales. *Bonus Euentus.* Boni Euentus ſimulachrum dextrâ pateram, ſiniſtrâ ſpicam ac papauer tenens, ſculptam Romæ fuiſſe ſcribit Plin. lib.34. c.8. & 36.c.5. Boni Euentus,& Bonæ fortunæ ſimulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus.Gyrald.Syntagm.1.

Spes vigilij ſomnia. *Vigilum ſomnia vana vocant.*] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι, quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic.

——— *An qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?*

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant.Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemet oblectant,vt ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.] Pindarus Olymp.12.

——— Αἵγε μὲν ἀνδρῶν
Πόλλ᾽ ἄνω, τὰ δ᾽ αὖ κάτω
Ψεύδη μεταμώνια τέμνοισαι, κυλίνδοντ᾽ ἐλπίδες. id eſt,

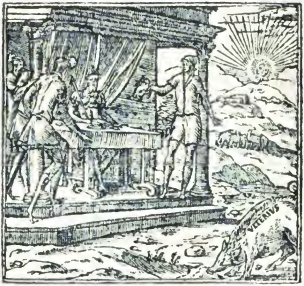
Spes etenim mortalium, multa ſurſum, deindè verò deorſum vana mendacia ſecantes volutant.

Scelerum Rhamnuſia vindex,&c.] Quælibet enim ſperare,nō eſt cuiuſlibet. Itaque in hoc præçipuè illud animo fixum hæreat,Ne quid nimis. Fortunæ,vt naturæ noſcenda eſt menſura ſuæ; nèc verò ſapiunt qui altiùs ſperant, pluſque animi gerunt, quàm virium habeant.

In

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

Rostra nouo mihi setigeri suis obtulit anno,
Hacq; cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur semper, nec retrò respicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem est, ne spes sublapsa retrorsum
Cedat, & vt melius sit, quod & vlterius.

RVsticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porci-nũ caput pro strenis obtulit. Hinc sibi Emblematis argu-mentum nactus Alciatus, ex natura suis (qui dum siliquas ore reflexo colligit, semper vlterius progrediens, nunquam retrò aspicit) nempè vt nihil procrastinãdo meliora sequamur, neq; temporis aliquam particulam sinamus effluere, quod non per- *Natura porci.*

tineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autẽ ad extremum (vt ne in minutulis etiã otioſum deprehẽdas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum; Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι ληγούσης διαλείμματα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus proſpiciunt, vt quò magis ætate prouehuntur, peiores euadunt, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetores, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit; qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permittit: quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.

Symbolum Caroli Quinti Imper.

R. ſtra nouo.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

Cliens.] Litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur in iudiciis.

Illicitum

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

Spes ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

RE&ctè & verè Pindarus Nem.8.

Κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:

Vanæ ſpei imbellis euentus, quo ſpectat Horatianum illud ex 4.Carmin.

Terret ambuſtus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Meminimus in ſuperiori Spē cū Nemeſi vnà expreſſam fuiſſe; *Spes cum Nemeſi.* ex quo intelligit liceret, nihil niſi quod fas & iuſtū ſit, quódq; fieri facilè poſſit, expectandum, ſibique fingendum eſſe. Nam valdè eſt inſolens & temerarium ambire quæ nequeas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruare poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audaciùs

quàm aliquis alius eiuſdem cõditionis, Imperij maieſtatem ſibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, *O Ceſar, ò nullo*, id eſt, Aut Cæſar, aut nullus: qui tandem morte miſera interceptus, vaticinij locum inuenit, ſed non quem ſpe magnifica ſibi propoſuerat. Itaque de eo ſic luſit Sannazarius:

Ceſar Borgia.

Aut nihil, aut Ceſar vult dici Borgia: quid ni?
Cùm ſimul & Ceſar poſſit, & eſſe nihil.

Idémque in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Ceſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam Græco expreſſum, ſed ad imitationem effictum:

Ἐλπίδα καὶ νέμεσιν δοιοὺς παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
Τὴν μὲν ἵν᾽ ἐλπίζῃς, τὴν δ᾽ ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nihil habeas.

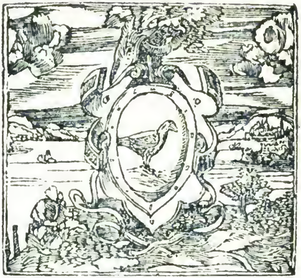
Scripſit & in eandem ſententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adſcribere non grauabor:

Suanam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona. quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis, an comes eſt? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne nili quod liceat.

Pudici

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, *domini si incestet in ædibus uxor,*
Despondétque animum, præq́; dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ est caussa: sit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

ÆLianus cap.35.lib.14.ait.Porphyrionem muliebris pudicitiæ obseruationem esse matrísquefamiliâs adulterium suspendio suo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnosoph. libro 9.cap.11. ex Polemonis lib.5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum scripsit, retulítque Leonicus in Var. hist.libro 3. cap.17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum,mulieres quæ sunt sub viri imperio, diligenter obseruare, eiusmodíque habere sensum adulterium admittentis, vt quan-

Porphyrionis anis natura mira.

de hoc cognouerit, domino significet, sibique vitam suffocatione, vel vt alij volunt, suspendio adimat, quam esse certissimam commissi adulterij notam aiunt. Huius rei causa est in abditis naturæ arcanis: tantúmque licet hinc colligere, quàm turpe, quámque flagitiosum sit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiusmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi potes pro certæ & illibatæ pudicitiæ symbolo. Huius etiam naturæ miraculi mentio est apud alios quosdam, sed neotericos, quorum studium & industriam laudo: sed veteres in primis habeo. Secundus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorem certe pium & doctum) scribit, à leone castissimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Aristotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia ostenditur. Non est alienum quod Nouella 12. Iustinian. scribit, eos qui se polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia detestantur. πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτά γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποστρέφεται ζώων.

Incestus.

Incestet.] Polluat se adulterio. Incestus, vel incestum, est flagitium in affines admissum. Non. Marcel. sed & pro quacunque libidinosa pollutione Seruius accipit. κέστος, pudoris cingulum, quo sponsæ ornabantur, per translationem sumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc ἀνίκεστον, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iurisconsulti incestum sumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio, in propinquos admisso, l. vlt. D. de ritu nupt.

Despondere animum.

Despondétque animum.] Animum despondere, apud Ciceronem nusquam legi Budæus opinatur: vsum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat; apponit Plautin. id è Menæch. Pater eius postquam perdidit puerum, animum despondit.

Caussa occulta.

Abdita in arcanis.] Caussam occultam philosophi appellant; vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur succinum paleam trahit? id in naturæ arcanis esse dicitur.

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulus lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu misera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc restabat adhuc, vt iudice Graco
Vincerer: & caussa stet potiore dolus.

EXplicatur id agalma ab Eustathio ad Iliados Homericæ β. citatúrque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem suam deploranti, mutatum fuisse à Mnasalca Sicyonio, & in Voluptatem conuersum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctissimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Græcorum sumptum: est enim tetrastichon Asclepiadis. *Fons Emblematis.*

Α῾ δ' ἐγὼ ἁτλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι

Α'ιαντ@ τύμβῳ κειρομθύα πλοκάμους,
Θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημθύα, ἕνεκ' ἀχαιοῖς
Α'δολόφρων ἀπάτη, κρέσσον ἐμοῦ κέκριται. id eſt;

Dilacerata comas, viſus miſerabilis eheu
Conſideo ad cineres hîc Telamoniada,
Icta dolore graui mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graijs antè locata fuit.

Virtutē lu gere quid. Proſopopœia eſt Virtutis ad Aiacis tumulum inſidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniuſtè lata ſit à Græcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quoſdam viros bonos plerúmque iniquorum iudicum decretis angi, & iniuſtè de ſuo iure deturbari, nullius tamen condolentibus aut opem vel conſilium præſtantibus. Eiuſdem omninò argumenti ſequitur eodem 3.lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in littore Rethæo, vt etiam Q.Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib.5.cap.30. & Sozomen.hiſtor.tripart.cap.18.lib.2.

Dilacerata comas.] Signum doloris grauiſſimi. Sic Ouid. de Tibulli morte:

Venit inornatas dilacerata comas.

Æſchyli ſcholiaſtes ἐν πέρσαις: σιώνθες γδ' τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat.imitatus eſt Ouidian. hoc 4. de Ponto.13.

Venit ad albentes illabefacta comas.

Agamemnon. *Iudice Græco.*] Id eſt, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auſon.in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuiſſet. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremò locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere: nam cùm dicit,

Hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco Vinceret.

Rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarum plena, à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimum, virtutem à Græcis ipſis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam, oppreſſam ac deſertam fuiſſe: ſunt enim Græci ſapientiæ nomine commendati, quo etiam cæteris aliis nationibus præluceant. Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendũ quidem aut ridendum, denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illuſtrandum, apponam vnum aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorum benéque de rep. meritorum caſus miſeros & indignam fortunam

fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clarissimorum virorum consiliis & factis: hæc accepimus, hæc legimus, neque eos in laude positos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad seditionem, aut qui largitione cæcarunt mentes imperitorum, aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hoc semper nostri homines, & audaces, & malos, & perniciosos ciues putauerũt: at verò qui horum impetus & conatus represserunt, qui auctoritate, qui fide, qui constantia, qui magnitudine animi consiliis audacium restiterunt: ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atque imperij semper habiti sunt. At ne quis ex nostro, aut aliquorũ præterea casu hanc vitæ viam pertimescat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego possum dicere, præclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius indignissimè concidit, cuius monimentum celeberrimum in foro, sepulcrũ desertissimum in litore Dyrrhachino relictum est, &c. Idem 1. de Oratore vbi agit de Rutilij causa, qui C. Marij Proconsul à publicanorum iniuriis Asiam defenderat, inuisus equestri ordini, penes quem iudicia tunc erant, in exilium pulsus est damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm esset ille vir exemplum, vt scitis, innocentiæ, cùmque illo nemo neque integrior esset in ciuitate neque sanctior, non modò supplex iudicibus esse noluit, sed ne ornatiùs quidem aut liberiùs causam dici suam, quam simplex ratio veritatis ferebat, Et post: Nunc talis vir amissus est, dum causa ita dicitur, vt si in illa cõmentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo est questus: nemo Rempub. implorauit, nemo supplicauit. Cæterùm nescio an conferre huc possim opportunè adag. quo dicitur bonos viros esse lacrymabiles, faciles enim sunt ad misericordiam viri boni piíque: vt de Heraclito palàm est, sic Aeneas Virgil. fatur lacrymans. Dido contrà duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illacrymabilem facit:

Non si trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prætermissum quod notatur à scholiastis quibusdam, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab αἰ,αἰ, heu, heu, nota dolentis, seu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari est.

In

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

PARVA *lacerta, atris ſtellatus corpora guttis*
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, prauique doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine, quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

Stellio. PLinius lib. 29. cap. 4. tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus eſt vino,

vino,eorũ qui biberint,faciẽ lentigine obducit. Ob hoc in vnguento necant insidiantes pellicũ formæ. Alciatus lib. 1. Pergôn,cap.46.id copiosè satis enarrat. Sic enim ait: Crimẽ stellionatus nomen sumpsit à stellione lacerta stellata: quod animal malè apud veteres audiit, siue quia inuidum (cùm enim eodem, quo anguis modo pellẽ exuat, eam confestim deuorat, tanquam vtilẽ esse pro comitialis morbi remedio norit, idcircóque hominibus præripiat, vt Plinius lib.8.cap.31.attestatur) siue quòd ex eo malum medicamentum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nã cum mortuus est in vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit: ob hoc in vnguento eum necant, si quæ mulieres pellicum formæ insidiantur, qua ex causa verisimile est primò proditum id iudicium: an quia in id animal versus sit, vt canis Ouid.Metamorph.5. — *Duri pueroris, & audax*: vnde & impudentiæ est symbolum. Græcéq; dicitur ἀσκάλαφος, quia sit ἀσκελὴς τῇ ἁφῇ, contactu asper & durus. Hæc Alciat.noster. Sanè idem Plinius lib.30.cap.10.nullum esse animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indeque stellionum nomen in maledictum translatum ferunt. Plerique volunt stelliones eosdem esse ac tarantulas, quas Græci ἀσκαλαβώτας nominãt. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis stellionatus de eo hæc pauca obiter: Stellionatus iis obiicitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, stellionatus obiicitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam dissimulata obligatione per caliditatem distraxerit: sed & in eo qui merces supposuerit, vel corruperit, quique imposturam fecerit. Pœna stellionatus nulla est à legibus constituta, quia nec legitimum crimen est. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in plerisque animantibus certas quasdam notas esse malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum esse ab iis qui notis quibusdam insignes sunt. Dicitúrque non rarò eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte: quique gibbo sit deformatus aut struma, aut aliquo generis eiusdem vitio, cæteris infestiorem esse, & magis versipellem, si quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vitiosum corpus vitiosæ naturę imaginem esse. Quod Homerus in suo Thersite confirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior, loquacior, & seditiosior, describitur.

Crimen stellionatus.

Nota malignitatis.

Sic

Sic Cicero pro Roscio Comœdo cauillatur Fannium Chæream ex habitu corporis: Nónne ipsum caput, & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nónne ab imis vnguibus vsque ad verticem summum(si quam cōiecturam affert homini tacita corporis figura)ex fraude, fallaciis, mendaciis constare totus videtur? qui idcirco capite & superciliis semper est rasis, ne pilum vllum viri boni habere dicatur. Lusit eodem penè schemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luscus.
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es.

Stellatus corpora guttis Stellio.]Virg.4.Georg.

———*Sæpè ignotus adedit*
Stellio lucifugis congesta cubilia blattis.

Ouid.5.Metamorph.

———*Latebrasque petit, aptumque colori*
Nomen habet variis stellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctissimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduersione, ex Epithalamio Francisci Valesij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ insidiantur auaris,
Quas forma plus esse dolent, medicata propinant
Pocula guttata lentigine stellio quæ tu
Inficis, vt vario signetur tergore vultus
Discolor & maculis liuescant ora subortis.

Et caua busta colit.]Ouid.3.Amor.8.eleg.

Mors tamen à templis in caua busta trahet.

Dolus malus. *Prauique doli.*] Doli mali, quē Seruius definit machinationē quandam alterius decipiendi caussa, cùm aliud simulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendū alterū adhibitam, censetque sine dolo malo aliud agi posse, aliud simulari.

Zelotypus. *Zelotypia.*]ζῆλος, æmulatio seu inuidētia, τύπος, forma. Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiā adiiciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus suspicionem. Sic Antoninū Verum Lucilla, Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, aliique à suis feminis interempti. Denique cùm omnia peruestigaris, collige tecum, quòd vindicta nemo magis gaudet quàm femina. Ouid. 1. artis.

Sed

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammámque ruit, poſitoque decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

Lentigine.] Lentigo, macula ſubrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem. *Lentigo.*

Pellice.] Pellex, quaſi πάλλαξ ἢ παλλακὶς, ait Gell.lib.4.cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l.144. de verb.ſign. Digeſtis, ex Maſurij Sabini ſententia pellicem pro ea ſumit quæ citra matrimonium cum aliquo conſueſcat, domíque retineatur: adiditque vulgò ſic accipi, quæ cum eo ſe miſceat cui ſit vxor. Cæterùm an admittere auſim diſtinctionem Iuriſconſulti in dicta lege inter pellicem, amicam, concubinam, nondum ſatis liquet. Sed præſtat audire Demoſthenem oratione aduerſus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς diſtinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν. τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος. τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα, πιστὴν ἔχειν. Amicas habemus voluptatis cauſa: pellices ſeu concubinas famulitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidámque rei familiaris cuſtodiam habeamus. *Pellex.*

Dolus

Dolus in ſuos.

EMBLEMA L.

ALTILIS *allectator anas, & cærula pennis,*
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitque gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa alijs, exitioſa ſuis.

Proditorũ fraudes. HAc ſimilitudine(cuius facilè ſubintelligitur apo ditorum animum fraudulentium apertè arguit

bene velle se fingant, vt simulatis eiusmodi alloquiis imponãt, eò sanè nocentiores, quò versutiores, habendi sunt. Sic enim plerunq; insontes & incautos in ignota discrimina, vel ad extremum vsque vitæ periculum adducant & compellant, sed potissimùm cùm vel vitæ consuetudine, & familiaritate, aut etiã obsequij aliqua specie fucata eos teẽnt irretitos, modisq; tam tenacibus illigatos, vt sese hinc nequeant extricare, quo de genere sunt vespertiliones quidam, & sceleratissimi sycophantæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici nõ potest) qui viros inculpatæ vitæ, simplices planè, & ab omni fuco alienos, in discrimen & præcipitium trahant; nullumq; non mouent lapidem, vt, quod est in prouerbio, in laqueos inducãt: quam ad rem cuniculis quibusdam vtuntur, cùm impingunt nomen detestandi sortilegij, vel etiam hæreseos, aut sectæ alicuius, vt securiùs magísque impunè ouiculam. i. hominem simplicem, miniméq; malum ab omni crimine tam scelesto, tamq; abominando alienissimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; sic vt insons ille misellus hac aspersus labe (tametsi toto vitæ tempore virtuti pietatiq; nomen dederit) humanæ societatis pernicies, & pestis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconstantiam maximam, quæ illi familiaris est, ad virtutes ipsas inuertendum sic prompta & parata sit, vt, quod ait Flaccus, sincerum auidè cupiat vas incrustare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis aduersandum, sic & præter alios, in quod leges animaduertant, dignissimum. Quod enim vnicè docuit optima illa omniũ magistra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra suum sanguinem insidiantur, & in animas suas fraudem moliũtur, vt loquitur Salomon. Id totum tamen torqueri melius fortasse potest in patriæ proditores, quales fuere *οἱ φιλιππίζοντες* apud Græcos, apud Olynthios Lasthenes. Talis fuit Metius ille Suffetius dux Albanorum, pugnæ desertor in bello Romanorum aduersus Albanos, qui suæ proditionis pœnas dedit ab equis discerptus, vt lib. 1. Liuius memorat.

Altilis allectator anas.] Anatem à natandi assiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem esse aucupibus exoculatam columbam in reti colligare, quæ strepitu cæteras columbas ad se pelliceat, ea dicitur *παλεύτρια*, à *παλεύειν*, quod est decipere, seducere, in laqueum allicere. *Anas.*

O

Sed audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib.Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen veteratori impoſitoríque ſeruo conueniens, vnde & παλεύτριαι, quaſi allectatrices aues Ariſtoteli lib. de hiſtor. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eóſque ad congeneres capiendos adiuuent; quod & in coturnicibus fieri conſueuit, itémque anatibus, de quibus (eſt enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine ſic luſimus:

Altilis allectator auas, & cærula pennas, &c.] Hæc Alciatus.

Ire redire.] Ire, pro abire, vt alludat ad verba Iuſtiniani, in §. Ceruorum quoque, de rer. diuiſione, in Inſtitut. in ſyluam ire & redire ſolent, & pauló pòſt: In iis animalibus quæ ex conſuetudine abire & redire ſolent. Martialis 12. lib. epigram.

Atque inter menſas ire, redire ſuas.

Garrire. *Garrit.*] Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius, & proprium eſſe auium quidam putant.

Maledi

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

Archilochi tumulo insculptas de marmore vespas
Esse ferunt, linguæ certa sigilla malæ.

VEspæ tumulo affixæ Archilochi, linguę malæ petulantiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ sunt & mordaces, sed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare possis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Hoc autē Archilocho intelligitur scriptor quiuis, insolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios insectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionem possis deprehendere: sed hoc tantùm notus, quòd audaciam in obtrectando maluerit ostentare, tamq; prauè innotescere, quàm stare gratis, & cum silētio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben socerum tam atrocibus & virulentis *Maledicentia nota.* *Scriptor maledicus.*

carminibus insectatus est, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumeliosis & mordacibus:& Archilochi patria, pro maledicis:&, Archilochum terere, pro eo quod est, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3.Epigram.Græcorum lib.

Σῆμα τόδ' Ἀρχιλόχου παραποντίου, ὅς ποτε πικρὴν
  Μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ,
Αἱμάξας Ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε Λυκάμβης
  Μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
Ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁ δοιπόρε, μήποτε τοῦδε
  Κινήσῃς τύμβου σφῆκας ἐφεζομένους. hoc est,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
  Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Musarum Helicona, Lycambes
  Luget natarum turpia lora trium.
Hospes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
  Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar.2. Pyth. ait se nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene cesserint. Sic ille:

——— Ἐμὲ δὲ χρεὼν
Φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγοριᾶν.
Εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
Ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id est,

Me autem oportet effugere morsum imbellem & impotētem, maledicentiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egestate positum conuiciatorem Archilochum, infensis obtrectationibus enutritum, & quasi pinguem factum. Antisthenes dicebat Diogenem vespis esse similem. Vespis enim non magnum esse alarum strepitum, aculeum autem acutissimum. Dion oratione 8.& Stobæus sermon.11. *Vespa obtrectatores.*

Certa sigilla.] Quæ sunt symbola certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicentissimus fuerit.

In

In receptatores ficariorum.

EMBLEMA LII.

Latronum, furúmque manus tibi, sæua, per vrbem
It comes, & diris cuncta cohors gladiis:
Atque ita te mentis generosum prodige censes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui postquàm cornua sumpsit,
In prædam canibus se dedit ipse suis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi statim reuocauit in mẽtem quod de receptoribus, seu receptatoribus iura edixerunt, in quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l. 3. §. cognoscit, D. de off. præf. vigil. quia sine his diu maleficia latere non possint, l. 1. de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de præf. vult à

præſide animaduerti in ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quiſque deliquerit:receptoréſque eorum coërcere,ſine quibus latro diutiùs latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos eſſe transfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit, facere ſcelus & probare.

Fons Emblematis à Stobæo.

STobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ἀπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat,diſcerptus eſt:ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur,miserè perdunt.Nonnulli ſeſe putant inſigniores & quidem nobiliores, ſi quoſuis ſicarios,nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant, haud ſano mentis oculo præuidentes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt, vtpotè tanto támque generoſo ſatellitio ſtipati; & tamen non aduertunt, quanti conſtat, quámque noxia ſit ea familiaritas. Anulus in picta poëſi ſic:

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Ne, miſer eſt dominus, paraſitos quiſquis edaces
Paſcit, adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus & ex domino corniger efficitur.

Venatores Actæones.

Qui mythologica tractarunt,hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus, quos aluere, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterent, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & pauperie preſſis conferri:ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandum iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus,vt iis tam malè vtamur. Eóque grauius illi peccant, quòd rebus neceſſariis animum non applicent,vt agriculturæ,vt Reipubl. vt aliis honeſtis actionibus, ſed omnem temporis vſuram collocant in venatu: quod fit,vt in vrgentem minúſque ſibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re poteſt,eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuiſſe, quàm homines cauere

uere maximè debere, ne quid agant quod diis inuisum sit aut ingratum, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes *Veterũ industria.* labori fuisse intentissimos, & manibus victum quæsiuisse non seruis aut exteris sua negotia, sed sibi tantùm commisisse: ideóque qui laboriosi essent, opibus & facultatibus præ cæteris abundasse: contrà qui se otio dedebant, voluptates consectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum *Otiosi venatores.* penuriam decidisse, & opibus exhaustos esse, quemadmodum & ipsi Actæoni contigit. Sed id speciatim in prodigos adolescentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm cōdi, vt Phryges serò sapiunt & tum fortè, sed frustrà resipiscunt, cùm nihil est amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm secundis fortunæ ventis opes suppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud sibi pensum relictum habent, quàm vt lautas culinas affectentur, alienáque quadra viuant) pascant & enutriant. At exhaustis patrimoniis, quid illis superest nisi vt aliena compilent, tandémque in malam crucem adigantur, ab iis relicti, longúmque valere iussi, à quibus in conditionem tam miseram, tamque abiectam coacti sunt? Non *Locus Dionis Chrys.* piget huc traducere, quæ Dion. Chrysost. orat. 10. De seruis, appositè scribit, se non putare damna à malis canibus plures accepisse, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus perniciosis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti essent: à perniciosis verò hominibus dici non posse, quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates, hi quidem à seruis, illi autem è militibus & satellitibus, alij ab amicis quibusdam, nomine tenus amicis: alij quidem à filiis & fratribus, vxoribúsque damna capiunt innumera. Retulimus suprà ex Constantino Manasse memorabile Michaëlis Imperatoris exemplum, quem cum Actæone discerpto à canibus comparat: siquidem inconsultò illi Principi, quòd ab assentatoribus obsessus esset miserè omninò cessit.

Scæua.] Proprium quoddam nomen aut fictitium non temerè suspicetur aliquis. plerique, sæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. sed malum scæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, sinistræ famæ homine, rerum imperito. Quæ sub obtentu tuo, à quibusdam scæuis designata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui sit ingenio tardo σκαιὸν appellant. ὐδὲ σκαιὸν, ὐδ᾽ ἐπιλήσμονα, dicit Aristophan. 1. neque scæuam, neque consilij inopem.

Manus.] Multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp.& sæpè aliàs.

Prodige.] Cicero,Offic.Prodigi,qui epulis & visceratiónibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam sunt omninò relicturi.

Allicit olla malos.] Ea est ollæ amicitia,vt habet Prouerbium, ad quod respexit Martialis lib.2.

Hunc quem vina tibi, quem mensa parauit amicum,
Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyatos, & sumina,& ostrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon,&c.] Tangit Actæonis fabulam,quam fusè narrat Ouidius 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notissimam.

In

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER *hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram*
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitque colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hiánſque cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros,
Albi & pudici neſcius.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici, huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος πέπονθεν. ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ *Emblema è Plutarcho petitum.*

συναφομοιοῦται, καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἀδύνατον παρέχειν οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον. Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: siquidem vt ille colorum omnium similitudinem exprimit præterquàm albi: sic assentator, cùm se similem præstare non possit in his quæ digna sunt studio, turpia quæque imitatur quantum potest. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant assequi quæ pulchra sunt & difficilia, in næuis quibusdam ac verrucis aut rugis depingendis toti sunt, & quælibet repræsentant, præter ea quæ pulchra sunt, quæque ingeniosi artificij laudem mereantur: Sic & assentator, vt principi viro, cui assidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, supercilium, acerbitatem in seruos, diffidentiam in domesticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod sponte naturæque propensione ad deteriora propensus est, videtur eo modo sibi longè abesse à vitio reprehensionis, si turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientissimum, meritò perstrinxerunt auctores grauissimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio esset versatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuisse dictus est. Sed mirum est sanè quod narrant de Arabum quibusdam populis, apud quos inualuit consuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis, illóque membro fasciis lanáque conuoluto, sic in medium prodit. Quod idem de scurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiusdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuisset erutus oculus, postridie scurra fascia similem oculum circum ligatus processisse fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum esset, in eius conspectum venire non erat solitus, nisi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque est assentatorum mens, hoc vnum studium, vt imitentur omnia, omnibus assensum præbeant, præterquàm iis quæ sunt à natura sua longissimè remota, nimirùm quæ à niueo simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quasi rubori omninò sit aliena. Nam quod Antisthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudentiam, sanúmque iudicium suis amatoribus imprecantur: sic assentatores iis quibus cum agant. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Adulator vt Chamæleon. — *Alcibiades.* — *Arabum assentatio.* — *Scurra Philippi Macedonis.*

Chamæleon. *Semper hiat, &c.*] De Chamæleonte sic Plin. capit. 33. libro 8. Ipse

Ipſe celſus,inquit, hianri ſemper ore,ſolus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento:& coloris natura mutabilior: mutat námque eum ſubinde, & oculis,& cauda, & toto corpore, reddítque ſemper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidúmque. Caſſiodorus Variar. formularum lib.5. epiſt.34. naturam Chamæleonris ad fruſtratorem debitorum non minùs ingenioſè traducit. Fugere neſcius, ſed ſuæ ſponſionis ignarus: obliuioſus cùm relinquitur: trepidus,cum tenetur. Mutat verba,varia conſtituta:nec in vna dicti ſui qualitate contentus,diuerſis imaginibus immutatur.Meritò Chamæleonti beſtiæ conferendus, quæ paruorum ſerpenrum formæ conſimilis, aureo tantùm capite, & reliquis membris ſubalbentis praſini colore diſtinguitur.Hæc quoties hominum aſpectus incurrerit,dum ei fugiendi velocitas denegatur,nimia timiditate,colores ſuos variè commutat,vt modo venera, modò blattea,modò praſina, modò poſſit cyanea reperiri. Prouer. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat.] Reperit,retroflectitur,vel recipit.procare,petere eſt,vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectum eſt. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè eſt auram reſorbere, ſubindéque retrahere: ſic enim Liuius reciprocare pro reſpirare vſurpauit.

Veſcitur aura.] Alluſio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci,eſt populi nugis aſſentiri,vulgi mores inſequi.

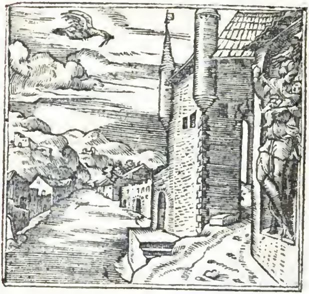
Albi & pudici neſcius.] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat,vt dicemus poſtea. *Color albus, & rubeus.*

Ei

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Neſcia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea ſuos ſæuiſſima natos
Perdidit, & ſperas parcat vt illa tuis?

Typus Emblematis. HOc ex Græco Archiæ:

Αἶαν ὅλην νήσους τε διιπταμένη σὺ χελιδών,
Μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς,
Ἔλπῃ δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τήν γε φυλάξειν
Κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων.

Sic Marullus expoſuit 3. Epigrammatôn:
Quid vaga tot terras vrbéſque emenſa volucris,

Colchidos

Colchidos insano nidificas gremio?
Pignoribus'q; tuis credis malè sana fidelem,
Ipsa suos partus quæ laniauit atrox?
Nisœtus exosa tuos Pandione nata
Phasiacha quæris perdere saustia.

Breuiùs reddidit Politianus,nimirum tribus hendecasyllabis:
Medea statua est miscella hirundo,
Sub qua nidificas,tuósne credas
Huic natos,rogo,quæ suos necauit?

Sed breuissimè Borbonius noster,vno disticho,
Medea statua est:natos cui credis,hirundo?
Fer aliò:viden' hæc mactet vt ipsa suos?

Apostrophe est ad hirundinem,ad statuam Medeæ nidificātem: ex quo datur intelligi, cauēdum esse ab eo qui semel imposuit: vel iis nullam amplius habendam fidem,qui semel vel quoquo modo læserint, aut iis nullo pacto assentiendum, qui cùm sua dilapidarint,vix aliorum curam commodè gerēt:Nemini enim res aliena quàm sua debet esse charior aut cōmendatior. Quomodo enim fieri potest, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις.Id explicat Socrates apud Xenophontē lib.3.ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch.ἐν γαμικ. παραγγέλ.Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accusauit Æschines,non tam vt hominem probro afficeret,quàm ne deinceps ad populum concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè administrasset, indignus videbatur cui publica crederentur. Præclarè Tiberij factū memoratur à Corn Tacito:qui vt honestam innocentium paupertatem leuauit:ita prodigos, & ob flagitia egentes Vibidiū Varronem,Marium Nepotem, Appium Appianum, Syllam, Vitellium mouit senatu,aut spontè cedere passus est. Gorgia oratore publicè aliquando dicente vt concordiam suaderet, Melāthius non sustinuit: aiebat enim de pace eum minimè aliis verba facere debere,qui sibi, vxori & ancillæ concordiā persuadere non potuisset. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidē habēdā dicebat,neque credendum iuuenū exercitum, qui suam ipsius patriam miserè prodidisset. Id dicebat Ephoris, qui Imperat. quendā lubricæ hominē fidei in hostes mittebant. *Fides non habenda, ei qui fidem violarit.*

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorū regis filia fuerit,quæ Iasoni vt nuberet,aurei velleris obtinēdi corripiendiq; viam ei cōmonstrauit,sed priùs Dracone sopito. Tandem ab Iasone repudiata,quos ex eo liberos susceperat,interemit.Repete fabulam ex 7.Metamorph.Ouid. *Medea.*

Teme

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS *rapitur, frustra quoque tendit habenas*
Auriga, effreni quem vehit oris equus:
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

Cui nō credendum. Significatur nihil ei committendū esse, qui in proprios affectus nullum sibi sumit imperium, sed temerè huc atque illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulla frena nullæque habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus est ex Platone, qui animum nostrum cum auriga, corpus verò & eiusdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum est, sensus corporū quasi equos esse

fine

ſine ratione currentes: animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt alliciendum, vt apperitus rationi obediant, eámq; neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiā, aut ignauiam deſerant, ſintque tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum aurigæ ratione, quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quem locum obſeruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij ſermone 55. tractatus eſt. Neque verò grauabor locum integrum ſublegere: τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν χαλινῷ στόματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν. ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν: καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δὲ εἰσὶν ἀτεχνῶς παντοδαποί, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμώδης καὶ ἱππικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ, νωθεὶς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός, οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον περιάγει τὸν ἡνίοχον κάτω κἂν μὴ κρατήσῃ αὐτοῦ, καὶ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥώμην ἄγων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας καὶ ἄλλας οὔτε εἰλικρινεῖς ἡδονὰς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς. Quæ Latinè ita ſonant: Verùm hic vnus inuentus eſt modus ab ipſo Deo, quo humana conditio minorem ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animum terreſtri corpori, tanquam aurigam impoſuit currui, cuius & habenarum ſuſtinendarum & incitandi vim eſſet habiturus. Huic enim aurigæ, ſimul aurigandi artem, viréſque tradidit: ſimul etiam liberum abutendæ artis arbitrium dedit, qui poſtquàm inſcenderit currum, & habenas acceperit, ſiquidem felix beatúſque animus ſit, memoriamque habeat ſe iuſſu Dei ſublatum eſſe in currum, validéque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regítque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuerſum appetunt curſum, temeréque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulentiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atq; ferociam, alius verò tarditatem,

mollitiem,

mollitiem,seruitutem,fatuitatem,atque humilitatem sectatur; cuiusmodi seditionibus distractus currus, aurigam conturbat: & si vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias,conuicia,impuritates,atque alias nefarias,miniméq; sinceras voluptates;interdum verò dominante iracundia, in multas variásque calamitates vtérque feratur in

Cypriani locus. præceps. Huc etiam referam commodè illud D.Cypriani,ex lib. De disciplina & bono pudicitiæ:Coërceat animus,ait,stimulos carnis,refrenet impetum corporis:Accepit hanc enim potestatem,vt illi ad imperium eius membra seruirent. Et quasi legitimus ac perfectus auriga vltra concessas corporis metas extollentes se carnis impetus,cælestium præceptorum habenis reflectat, ne vltra terminos suos currus iste corporis raptus in periculum suum secum & ipsum rapiat aurigam,&c.

In praeceps rapitur frustrà,&c.] Alludit ad illud Virgilianum,

—— Frustra retinacula tendens,
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

Et ad prouerb. De curru delapsus. Citatus ex Platone locus est in Phædro, qui explicatur commodissimè à Plutarcho, Quæstionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuscul. Exisse è potestate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine,aut iracundia. Qui igitur exisse è potestate dicuntur,ideò dicuntur,quia non sunt in potestate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum est;hinc compotes & impotes,qui animum habent,vel non habent in sua potestate.

Effrent quem vehitoris.] Manifesta allusio ad parœmiam, Os infrene;id est, ἀχαλινοῦ στόματος ἵππος.

In

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

Aspicis aurigam currus Phaëthonta paterni
Ignivomos ausum flectere Solis equos;
Maxima qui postquam terris incendia sparsit,
Est temere insesso lapsus ab axe miser.
Sic plerique rotis fortunæ ad sidera Reges
Evecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Post magnam humani generis cladem, suámque,
Cunctorum pœnas denique dant scelerum.

PHaëthontis casus hîc traducitur in Principes quosdam Duces que iuueniliter exultantes, qui magno suo suorúmque malo cuncta sursum & deorsum vertunt: cúmque quod volunt, omne sibi licere putent, non mirum est, si intolerabilem malo- *Stulti Principes.*

rum lernam secum aduehant. Nihil enim aliud afferre potest tam cæca præcepsque temeritas, quàm certissimum populi discrimen,& interdum exitiu. Quòd si illi quandoque resipiscant (quod ferè non fit,nisi accepto damno,eóque grauissimo)id sanè contingit, postquam vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam,vt spei nihil reliqui habeat:ferè fit enim,vt Principes illi fatui & excordes,eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro sua libidine miserrimè abutantur, & quasi prodigant in Reip.detrimentum. Vitio datur Agamemnoni, quòd ambitiosus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantósque homines ad necem postularit, suósque ad eandem belli aleam prouocarit.Rectè Flaccus:

Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.

Non est ambiguum, quin securius æuum traduxissent,& gloriã credo meliorem fuissent cõsecuti nobilissimi Imperatores Cyrus,Xerxes,& Alexander,si suis contenti finibus,maluissent regna propria tutari & administrare, quàm armorum alea plus quàm par esset,alienis inhiare.Itidẽ & innumerabiles alij,quorum efferatior ambitio,regnandiq; cupiditas,& suum & populi interitum accersiuit.Quid enim,vt cæteros taceam,aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ subornatus muneribus, quàm vt grassatorum princeps orbem circũcursaret, sibi suísque labores & molestias innumerabiles crearet,nullúmque quietis & otij finem proponeret?Huius insatiabilem victoriarum sitim nullus vel prosperrimus successus vnquam restinguere potuit: nullus honos, quamquam magnus, eius ambitionem sedauit. Itaque non contentus amplissimo imperio Persico,impetum fecit in Scythas,in Bactrianos,in Indos,vltrà etiam progressurus si per copias suas licuisset,aut nisi morte violenta repressus esset. Quid de Pompeio?quanta virtute & experientia viro? quàm magni à suis habito? nec enim vna causa fuit cur à Romanis aliísque gentibus maximo in honore esset. Eum tamen miserè occæcauit, tandemque perdidit insana ambitio,nec se modò,sed & patriam & Remp.quam defendere se iactabat,oppressit & funestè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem sustinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Põticas & Armeniacas;dum Metello honorem de piratis suffuratur, vnúsque omnibus excellere, omniúmque obscura

obſcurare gloriam cogitat,alienauit à ſe optimorum quorumcunque animos. Ergo dum potentiam ſuam putat egregiè fultam C. Cæſaris affinitate, quem ſibi adiunxerat ad ſuas vires firmandas,ab eodem fuit oppreſſus.

Et hos quidẽ ſuæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus,quales nimium multos ſuperior patrum & noſtra vidit ætas.Conſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaëlo Imperatore hunc in modum ferè ſcribit:(quia enim Græca non ſuppetunt,Latinam verſionem huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit iámque ſolus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapſe verum illud probauit eſſe quod eſt in fabulis.Quippè mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon curru conſcenſo,totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrióque regno, veluti quodam curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens,ſed etiã deorſum lædens.Quippè luxurioſæ humidæque vitæ ſe dedidit,velut alter Nero, immodeſtus in vino,animo effœminato, impudicus,temulentus,omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ impuri,curruum agitatores, mimi primo ſtatim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & ſuauium opſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigẽtes,potores,ludiones,libidinum flammis furentes:qualis.ſ.olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c.

Michaëlus Imperator.

Quod dum meditor, vultrò ſeſe offert Caroli vltimi Burgũdiæ Ducis fatum deploratiſſimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem ampliſſimam, inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet,ſi vim ingenij,qua pollebat,& magnitudinẽ animi qua ſe terribilem & formidabilem oſtenderat ad ſua potius aſſeruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertiſſet;nec ſanè tam infœlicem mortem obiiſſet.De quibus tamen aliàs fortaſſe commodiùs. Huc refert Adagium,Aut Regem aut fatuum naſci:&, Habenas ignarus non tractet.Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad inſignem quandam conflagrationem.vt Plato in Timæo,cui Lucretius libr.5. ſubſcribit.Ficinus & aliquot alij tradunt fuiſſe Cometã vaſtum natura ſolarem qui tandem diſſolutus,intolerabiles æſtus concitauerit.Sed hæc præter rem.Si ad mores referre malis,apponere huc potes exemplum Flaminij Conſulis, cuius temeritas inſigne detrimentum ſuæ Reip.attulit.Valer.Max.1.c.6. Ph[illegible]aëthontis caſum ad principes improuidos ambitioſos,ſ[illegible]uiq; officij minimè memores torſit etiam Dio.Chryſoſto[illegible]nus oratione prima De regno.

Carolus Dux Burgundiorũ.

Equi Solis. *Igniuomos equos.*] Quatuor equi Solis naturam illius igneam indicant: Phlegon, à φλέγω, quod est inflammo: Pyrois, quasi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρὸς: Eous, ab ἠώς, aurora; Æthon, quasi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint, vnde est illud,

Hac rubet, hac splendet, dein hac calet, illa tepebit.

Malim ego à studiosis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis est ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui insidet, tributa est, propter varietatem & inconstantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam eiúsque inconstantiam depinxit.

Furor

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

ORA *gerit clypeus rabiosi picta leonis,*
Et scriptum in summo margine carmen habet,
Hic hominum est terror, cuius possessor Atrida:
Talia magnanimus signa Agamemno tulit.

QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas signis plerumque notísque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis symbolis apertè ostendant. Quid enim significant in eiusmodi stemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cætera generis eiusdem, quæ perpetuò sanguinarios Duces comitantur? At vt carmen nostrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in *Signa ferocitatis.*

quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inſcriptione etiam adiecta:

Οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

hoc eſt,

Terror hic eſt hominum, quique hunc gerit, eſt Agamemnon.

Leo, terrorum ſymbolum. Leo quidem pro ſigno roboris & vigilantiæ apud Ægyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, aſſumebatur, teſtis eſt Pierius in Leone. Plutarchus in Ariſtide: Hanc iuſti appellationẽ, inquit, regum & potentum nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοί, καὶ νικήτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως. ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilę & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

In

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

D V M *dormit, dulci recreat dum corpora ſomno*
Sub picea, & clauam cæteráque arma tenet,
Alciden Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

PIndarus Nem. 10.

Καλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεσσόνων. id eſt, Difficilis pugna eſt fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus:

Καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ ὑπερμήκης.

Apologus hic admonet nihil præter vires aggrediendum, nec vllum suscipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non suppetant. Rectè Pindar. Pyth. β.

Χρὴ κατ' αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον:

Oportet quisque sui modulum spectet. Sic Propertius:

Turpe est quòd nequeas capiti summittere pondus,
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quisque noscat ingenium, acrémque se & vitiorum, & bonorum suorum iudicem præbeat, ne scenici plus quàm nos videantur habere prudentiæ: néue histrio videat in scena, quod non videat sapiens in vita. Sed, nî *Temerarij.* fallor, conuerti fabula in eos potest, qui licet tenuis fortunæ sint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi sint præter infamiam & detrimentum. Allusio est ad prouerb. Cùm sis nanus, cede. Quod intellexisse videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quò loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali schemate, eóque eruto è Græco apologo quopiam: Frustrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pigmæi, Thiodamas agrestis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuisse susurronum & blateronum aulicorum conuiciis, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος & μεγαλόψυχος rustici hominis contumeliosa insectatione, aut Pygmæorum insultibus exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epistola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philostratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noster Commentar. De quinque pedum præscriptione. Hæc cùm scripsissem, commodè sese historia Pygmæorum obtulit, quam retuli Philostratus in suis Imaginibus, vnde perspicuè video Emblema hoc petitum esse.

Sub picea.] Piceam, quintam cedri speciem esse docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel Alcæo Amphitryonis & Persei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

Pygmæi. *Pygmæa manus.*] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philostrato πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri. Eustathius & diuus Augustin. de ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt

Pygmæos

Pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πυχὸς, quod cubitum ſignificat.vel πυγὸς, breuis:itaque πυγμαῖος quaſi πηχυᾶιος. Hi homunciones extremas Ægypti partes inhabitant, agricolationi dediti,ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin.libro 7.cap.2. aliiſque locis. Gellius lib.9. cap.4. Exiſtimat tamen Cardanus De rer.variet.lib.8.cap.40.contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπροσδιονύσως.

Proſternere letho.] Suffocare,elidere,tollere de medio.

Vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro non bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis ſuarum virium.

Et ſæui implicitum, &c.] Partem eorum contriuit vt pulices, partem recluſit in ſinu. Leonina autem pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

P 5

Impoſſibile.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS Æthiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

Typus Emblematis.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet:

Εἰς τί μάταιον νίπτεις δέμας ἰνδικόν. ἴσχεο τέχνης.
Οὐ δύνασαι δνοφερὸν νύκτα καθηλιάσαι.

Quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:

Abluis Æthiopem fruſtrà. quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.

Mores vel animũ mutare difficile.

Id autem ex apologo quodã Aeſopico manaſſe planum eſt:quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς παρῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſuum habuere principium. Pindar. Olymp.13. Ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν φύσεως ἣν ἔχοι τις ἀεί: Tegere difficile eſt quam quis naturam

naturam habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non contendo, quod fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitum moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma, qui cùm improbum quendam & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Aethiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nullâque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, nõ vitę meritis, ſed precario emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: quandoquidem ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redire ſuam. Verè Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quamdam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorumdam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu.———

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in plerìſque cacoëtes, multâque prohibeant ætas, metus, & magiſtri, eum tamen habitum delere, nedum tollere ferè non eſt qui poſſit. Adſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poeſi.

Indocile ingenium, ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdes: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cum quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniqua mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equûſque
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Vt nunquam ex ſtolido cordatus fiet in arte.

Abluis Ethiopem.] Huc pertinet prouerb. Aethiopem dealbare: & Aethiops non albeſcit. quò refer & illud Nazianzeni: Πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ᾽ αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorē Aethiops. Si quid de Aethiopibus pluribus requiras, conſule Plin. lib. 5. c. 8. & cap. 30. lib. 6.

Æthiops non albeſcit.

Cuculi

Cuculi.

Emblema LX.

R V R I C O L A S *agreste genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita caussa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non absoluit, iure vocatur iners,
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

Cuculus qui vir. ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipsemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocant, qui matrimonij sui incuriosus sit, quique vxorem suam mœchis permittat. Cucubitare verbum confinxerunt, quasi cuculitare. Ego Coculos peculiari

culiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes,socordes, tardíque essent, quòd non priùs putatas vites haberent, quàm cuculus canere cœpisset. Horatius;

——— *Magna compellans voce cucullum.*

Græcè κόκκυξ à voce dicitur,vt appareat veteres Græcos ypsilon per *v*,eo more quo nos Latini facimus,pronunciasse.Recentiores Grammatici Cuculos dici hos homines putant à natura auis,quæ in alienum nidum,maximè Hypolaidis,quam ipsi Curucam vocant,oua sua transfert.Sed hac ratione non cuculi,sed curucæ dici debuissent;cùm nō ipse in alienum,sed alii in suum nidum congerant:vnde & adulterium dictum, quasi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomen abusiuè in eos esse traductum,quorum impudicæ sunt vxores;cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant,qui alienas vxores adulterant, spectato nimirum auis ingenio, quæ sua in nidis alienis oua ponere soleat. Idem reperies Adagio Erasmico, Cuculi. Vide Plin.19.c.26.& Pierium lib.25.Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi sensu, vt pro inepto homine,rerúmq; imperito,vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, sicuti Meleager, Glauconis filius insulsus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] Vnde & pro verni temporis symbolo ponitur Cuculus. Sic Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Quo tempore vites,&c.] Illud est quod Plinius ait,probro solere obiici vindemiatoribus, si cuculus eos deprehendisset vitem putantes,& Horat.1.Sermon.

Tum Prænestinus salso multúmque fluenti
Expressa regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui sæpè viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.

Vesper

Veſpertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE *ſuum volucri ex Mineide nomen,*
Socraticum auctores Chærephoönta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

Chærephon Noctua dictus.

CHærephon Athenienſis, Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Veſpertilio ſit vocitatus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, ὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τῆ φύσιν, nihil natura differs à Chærephonte. Philoſtratus in præfat. vit.

vit. Sophistarum, duos fuisse eius nominis tradit, quorum alter Buxeus est cognominatus (vt πυξίνας Græci nominãt, qui sunt lurida cute, & texturæ rarioris) quòd admodum pallidus esset. ille enim lucubratione nimia sanguine laborabat: isque est, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentissiméque momordit, qui etiam Gorgiæ studiũ taxare ausus sit. At quantum coniicere est, id non torquetur in pallorem qui ex studiis contrahitur, sed in labes quasdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, assiduísque lucubrationibus propè iam perdites, non ideò ludibrio sunt habendi; sed potius qui vespertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuisse in eo, quòd in luce hominum versari refugiunt. Ex quorundam qui non extant commentariis Aelian. refert in 9. Variæ hist. Philetam quendam Coüm fuisse adeò macilentum, vt occasione etiam leuissimâ subuerti posset: qui ne à ventis tolleretur, ferreis soleis vtebatur. Id tamen figmento similius esse quis non videt ad iocandum?

Volucri ex Mineide.] Id est, vespertilione. Mineides Thebanæ sorores cùm Liberi patris sacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiso, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum sono perterritæ, telis instrumentísque suis in vites ac hederam repentè commutatis, omníque loco feris repleto, noctu fugientes, in vespertiliones transformatæ sunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro vespertilione dixit Alciatus. *Mineides.*

Fusca viro facies.] Eius quidem rei caussam referre non temerè possumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE *quæ tantùm volitat, quæ lumine lusca est,*
Quæ cùm alas gestet, cætera muris habet,
Ad res diuersas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciúmque timent.
Inde & Philosophos, qui dum cœlestia quærunt,
Caligant oculis, falsáque sola vident.
Tandem & versutos, cùm clam sectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui sibi parte fidem.

Mala nomina. QVanquam vespertilionis nomen ad multa traduci possit, speciatim tamen rriplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò vespertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi se continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quosdam, rigidos Philosophiæ satellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea *Philosophi cæci.* quæ sunt abstrusa prorsus atque abdita, scrutantur, ac rerum cælestium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tangi manu, neq; percipi sensibus possunt; & tamen sic de his disputare ausi sunt, vt quæ asseruerunt, probata certáque videri velint. At profectò longè secus habendum nobis est. Illi enim dum contradicendi studio insaniunt, dum etiã quæ falsa proferunt, arctè & accuratè defendunt, aliorúmque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, non tantùm illis elapsa veritas est, quam se quærere simulant, sed & ipsi eam potissimùm suo vitio perdunt. Socrates cùm esset omnium Philosophorum vel Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat se duntaxat hoc vnum scire, quòd nihil sciret. Videbat enim oculatissimus ille veritatis indagator, Philosophiam illam humanam nihil in se habere certi, nihil veri, nec (vt plerique censent) doctrinam ipsam dissimulauit, vt alios refelleret, sed quadã ex parte veritatem nouit: humanam enim sapientiam nullam esse fassus est, adeóque quam Philosophi scientiam profitebantur, quæ tum maximè versabatur in siderum inspectione, contempsit, derisit, abiecit.

abiecit. Tertiò & postremò nomen hoc traducitur in callidos & versipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis sunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt suas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proscindere & ridere: cúmque aliud temporis exiget occasio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt versatile & infidum, sic detestandum maximè & execrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent sibi constantem? Non dubium est, quin alios, cum quibus versantur, fallant, cùm sese ipsi priùs fefellerint. Si enim varitatis essent aliqua tandem parte studiosi, darent operam profectò, vt societatem cum melioribus & sapientibus inirent, iisque adhærerent, contrarios verò fugerent & seriò, non perfunctoriè aut oscitanter, & quasi aliud agentes aduersarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impostores, quibus non credatur, etiamsi vera dixerint: sed & illud adiicitur, quòd vtrique parti suspecti & odiosi apud omnes turpissima infamiæ labe aspergũtur. Vtrimque enim proditorum habentur loco, quibúsque neutra pars ex animo fauere possit, quo fit, vt qui factionis vtriusque sibi contrariæ conuictores & asseclæ voluerint haberi, non rarò ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum Dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romaníque fœderis; cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenses: in quo cùm se medios gererent in neutram partium inclinatos, sedato tandem bello à diuisis militibus confossi sunt, vnde festiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senensibus idem acccidisse, quod iis solet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autem & strepitu vexentur ab iis qui supernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone sancitum est, vt qui in ciuili discordia & populi discessione duas in partes, non vni aut alteri se adiunxisset, sed solitarius, neutérque à communi malo ciuitatis secessisset, is domo, patria, fortunísque omnibus priuaretur, & exul extorrísque esset; quod non inflammandæ aut augendæ discordiæ, sed compescendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum est. Idem Phauorinus Philosophus inter fratres & amicos dissidentes faciendum esse censebat, vt qui essent in medio partis vtriusque beneuoli, si in concordia amittenda parum auctoritatis quasi amici ambigui habuissent, tum alter

Versipelles.

Solonis lex

Q

in alteram partem diſcederet,vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Eo conſilio Cicero actionibus in Catilinam, vult in fronte,nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcunque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid de bello tam nefario & periculoſo ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertiiionem impurum hominem, quíque in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι inditum nomen eſt. Pierius lib.2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16.lib.9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Veſpere quæ tantùm volitat,&c.] Veſpertilio, voluere biforme animal, à veſpere nomen trahens,quòd veſperi volitet, de quo Plin.cap.61.lib.10.& cap.37.lib.11. Legi alicubi tetraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis voluat,diſcurrit,& inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos,& non parit ouum:
Sunt alæ,dentes,labra,pedeſq; duo.

Aduerte autem illud (*Veſpere quæ tantum volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infames ſunt,& iudicium formidant.

Quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philoſophos.

Quæ cum alas.] Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempè verſutos & infidos,qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio,neque
In muribus planè,neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.] Caliginem inducunt, obſcurant.

Ira.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

Alcæam veteres caudam dixere leonis,
Qua stimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm surgit bilis, crudescit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è scholiaste Apollonij Rhodij ad lib.4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρά, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorem significantes Aegyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæsos, quoniam eorum ossa inter se collisa ignem videntur emittere. Plin. 8. lib. leonis irati signa colligens, ait: Leonum animi index *Leo cauda catulos verberãs quid.*

cauda,ſicut & equorum aures.Immota ergo, placidus,clemens, blandientíque ſimilis,quod earum eſt:crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur,incremento terga,ceu quodam incitamento,flagellantur,&c. ex quibus colligere eſt facilè, quantus ſit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum eſſe, omnéſque occaſiones deuitandas, quòd ea perturbatio ſic hominem extra ſe deiiciat,vt in belluam ferociſſimam quaſi transformet.M.Tullius 1.De officiis: Licet ora ipſa cernere iratorum , aut eorum qui aut libidine aliqua,aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt: quorum omnium vultus , voces , motus , ſtatúſque mutantur. Quid tandem? Aelianus 5.hiſtor. animal. cap.39. idem quod Plinius : déque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib.13.cap.14. eiuſdem animal. hiſtor. Sic ad finem ſui clypei Heſiodus:

Ira cohibenda.

Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως, ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
Ἐμβριθέως δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

Id eſt,*Sauum videns oculis,vt quando nactus leo corpus,*
Quique alacriter admodum vnguibus ſauis pelle
Diſſecta,quam citiſſimè lenem animum abſtulit:
Alacriter adhac furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib.1. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

Aeſtifera Libyes viſo leo cominus hoſte,
Subſedit dubius,totam dum colligit iram.
Mox vbi ſe ſaua ſtimulauit verbere cauda,
Erexitque iubas,vaſto & graue murmur hiatu
Infremuit,dum torta leuis ſi lancea Mauri
Hareat,aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.

Ira percitus Alexāder amicū interfecit.

Exemplo eſt Alexander Macedo , totius penè Orientis victor, qui ſubita quadam ira correptus,Clytum nutricis ſuæ filium(à quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit ; quemq; prouinciæ præfecerat,conuiuio admouerat,multiſque honoribus,vt amiciſſimum,dònauerat, impetu neſcio quo inflammatus ferro traiecit.At paulò pòſt cùm ad ſe rediiſſet,ereptum telum ex Clyti vulnere in ſeipſum doloris impatientia vertebat. niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda,vel ſaltem ſic compeſcenda & conti

continenda, ne nobis possit vllum adferre nocumentum: hanc enim qui vicerit, hostem se vicisse omnium maximum & perniciosissimum dicere non iniuria potest. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda, & Val. Max. 9. c. 3.

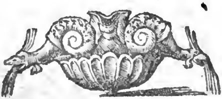
Alcæam veteres caudam, &c.] Testis est Pierius Hieroglyph. lib. 1. Leonis caudam ab eruditissimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinem exercitetur, vt dixi iam. *Alcæa.*

Lutea cùm surgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor est in nobis calidus siccus. Duplex primùm statuitur, naturalis vna, quæ simplici nomine bilis appellatur, estque vtilis ad alendum corpus: Alia verò est quæ recedit à naturæ mediocritate, additóq; nomine vitium designante solet appellari, estque in multiplici differẽtia: alia enim rubra, alia glastea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquosa, fusa, &c. puto hîc intelligi glasteam, quæ ἰσατώδης glastum colore cæsio refert, eam medici faciunt acerrimam, calidissimam, mordacissimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat, in ventriculo & circa ipsum gignitur à calore vehementissimo. Præter Galeni commẽtarios ea de re plura perdoctè disputat Fernellius De functionibus & humoribus lib. 2. c. 3. & 9.

Crudescit.] Crudus fit, commouetur.

Atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro sui conditione commutare solet.

Q 3

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

C A P R A *lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Improbitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλησα.
Ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
Αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, καθ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
Ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

Id eſt, *Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud*
Paſtoris cogit mens malè cauta mei.

Nutritus

Nutritus per me, tandem fera sæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla potest.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiusdem est argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eósque potissimum qui perniciem iis adferunt de quibus bene meriti sunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra potest: tantúmque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuitia, ingratitudinis solo nomine contineri dicantur. Quid verò execrabilius esse potest, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi caussas suggessere, dederúntque operam, vt quod sumus, essemus? C. Toranius ingratissimus filius trium virum partes secutus proscripti patris sui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notásque corporis quibus agnosci posset, centurionibus edidit, qui eum persecuti sunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quã de sua solicitus, petiit an incolumis filius esset, & an imperatoribus satisfaceret. At ipse est qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuóque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, sed auctore cædis miserior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proscriptus ad cliẽtem suum confugisset, sceleratus filius militibus occidendum patrem, se præsente obiecit, bis parricida, vt qui consilio priùs, deinde spectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Missos facio alios quosdam, qui nobis interdum occurrunt in historicorum monumentis, ne nimiùm hîc hæream; tantùm adiicio quod scribunt auctores grauissimi, ingratitudinem sceleris atrocissimi loco esse positam, adeò vt tanto crimini non sit vlla pœna legibus constituta: quod, sicuti sapienter arbitrantur, maius sit quàm vt ab hominibus vindicari possit, ideóque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere est apud Xenophontem, in Persarum moribus & statutis hoc esse positum, vt maximæ ingratitudinis notam insectentur. Quem enim cognouerint posse gratiam referre, nec refert, in hunc seuerissimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui sunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potissimùm impudentia sequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima est dux. Sanè vt hoc quasi per transennam adiiciam, pulcherrimas ingenij sui penè diuini dotes multum obscurauit Aristoteles, ἡμίονος dictus ab Athenæo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato, quanquam tamen alicubi dissimulet

Ingrati.

Ingratitudo summũ vitium.

in ſuis diſputationibus:ex quibus oculati homines facilè coniiciunt,quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc,ſi vacat, pulcherrimum Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumelioſum, ex 2. ἀπομνημον. Xenophontis. & quædam Aeliaui De varia hiſtoria exempla,ex lib.3.cap.vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt,& iniuſtè damnati.Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

Iubet.] Permittit,ſinit:Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refert Adag.Lupus pilum,non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legenti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κυνάς, ὥς τυ φάγωντι. ale & fœtus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes: ἐκθρέψειεν ἄν τις καὶ λύκων ἐκγόνους καὶ κυνάς, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ ἐστὶ δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακοὺς ποιῶν δεῖ θρέψαι κύνας.

Fatuì

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS *nostro quòd carmine diceris Otus,*
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita est, similes & habet ceu noctua plumas,
Saltantémque auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

HOc dictum est in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par est, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & gesticulatrice, captúque facili, quam Aristoteles noctuæ similem, & circa aures alarum quandam similitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὠτοὶ dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiun- *Otho ab Otide.* ὠτοὶ *qui.*

in ſuis diſputationibus:ex quibus oculati homines facilè coniiciunt,quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc,ſi vacat, pulcherrimum Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumelioſum, ex 2. ἀπομνημον. Xenophontis. & quædam Aeliani De varia hiſtoria exempla,ex lib.3.cap.vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt,& iniuſtè damnati.Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

Iubet.] Permittit,ſinit:Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refert Adag.Lupus pilum,non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legenti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. τρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κυνάς, ὥς τυ φάγωντι. ale & fœtus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes: ἐκ τρέψειεν ἄν τις καὶ λύκων ἐκγόνους καὶ κυνάς, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ ἐστὶ δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακοὺς ποιῶν δεῖ τρέψαι κύνας.

Fatuì

Fatuitas.

Emblema LXV.

MIRARIS *nostro quòd carmine diceris Otus,*
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita est, similes & habet ceu noctua plumas,
Saltantémque auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

HOc dictum est in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par est, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & gesticulatrice, captúque facili, quam Aristoteles noctuæ similem, & circa aures alarum quandam similitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὠτοὶ dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiun- *Otho ab Otide.* *ὠτοὶ qui.*

tur, ac illi maximè, qui verbis ſeſe protelari facillimè ſinunt, cuilibet ſine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id eſt κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt. Vide prouerb. Aues quæris.

Otis auis. *Aurita eſt ſimiles, &c.*] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi, quidam Latinè Aſionem vocant: imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnoſoph. 9. cap. 14.

Mancipare. *Mancipat.*] Manu capit, propriam efficit, & vſu capit. Horat. 2. Epiſtol.

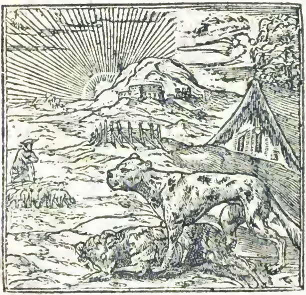
Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Hoc tibi conueniens.] Quaſi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenioſis ad vanitatem compoſito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego vero te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea geſticulabunda & ad ſuas laudes aſſultans facilè capitur, ſic tu ineptus & glorioſulus conueniens tuis nomen moribus indutum habes.

Obliuio

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

CVM *lupus esuriens mandit ceruarius escam,*
Praque fame captum deuorat hinuleum,
Respiciat si fortè aliò, vel lumina vertat,
Præsentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quaritat incertam (tanta est obliuio) prædam,
Qui sua neglexit, stultè aliena petit.

EA est Lupi ceruarij natura, vt quamuis post longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid casu respexerit, obliuiscatur, & copiæ præsentis immemor, aliud quærat, testib. Plin. lib. 8. c. 22. & Solino Polyhist. c. 18. Idem contingit *Lupus ceruarius.*

tingit ambitiosis & auaris,qui spe honoris amplioris,aut commodi,in quo sit vberior quæstus ,neglecta præsenti sorte venãtur aliam. Fit tamen sæpenumerò, vt vtraque frustrentur. Hinc Sophocles in Thyeste:

——— τῶν ἀμηχάνων δ᾽ ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Pyrrhus Epirota. Id quidem exemplis quàm plurimis cõfirmari posset:sed vnum duntaxat ex Iustino subiiciam. Pyrrhus in amplissimo imperij fastigio collocatus,iam nec eo contentus, Græciæ, Asiæque regna meditabatur : neque illi maior ex imperio quam ex bello voluptas erat : nec quisquam Pyrrhum , quà tulisset impetum, sustinere valuit. Sed vt ad regna deuincẽda inuictus habebatur, ita victis acquisitisque celeriter carebat , tanto meliùs studebat acquirere imperia quàm retinere : quam ob caussam collatus est ab Antigono,lusori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat,iis tamen vtendi modum negligat,Plutarch.teste. Fruendũ est itaque rebus præsentibus , & rectè agendo speranda meliora. Est enim animi valde pusilli & angusti , inopiam metuere plus quàm par est. ideóque iis quæ adsunt , non frui , & alienis anxiùs inhiare,magnæ stoliditatis argumentum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb.Duos insequens lepores neutrum capiat : cuique illud conueniat.

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες,
Ambo concupiscens neutrum assecutus es.

Procopij locus. Ascribam locum è Procopij 2. De bello Gothico refert enim Bellisarium initio belli scripsisse ad Theudeberrum Francorum Regem(qui cum eo manus conseruit :) Satius est securè sua vt quisque possideat , quàm dum aliena nimium appetit , de suis rebus periclitetur.Huic bellè cõuenit quod Seneca refert epist. 73. Solebat Attalus hac imagine vti : Vidisti aliquando canem à domino frusta panis aut carnis aperto ore captantem ? quicquid excepit , protinus integrum deuorat , & semper ad spem futuri hiat. Idem nobis euenit : quicquid expectantibus fortuna proiicit,id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc sapienti non euenit : plenus est etiam,si quid euenit,securè excipit. Huc refert Adag. Præsentẽ mulge,quid fugientem insequeris? Multæ sunt affines huic sententiæ,vt apud Hesiodum:

νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Sallustius in Catilinario , quo loco verba facit de legatis Allobrogum,pertractis ad societatem nefarij belli,de euentu tamen

anxiè

anxiè dubitantibus:in incerto habuere, quidnam consilij caperent.In altera parte erat æs alienum,studium belli magna merces in spe victoriæ: in altera maiores opes, tuta consilia, pro incerta spe, certa præmia. Sed & Pseudolus seruus apud Plautum sic secum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui sua neglexit,&c.] Non videtur incommodum, si apponam lepidum & facile T. Mori tetrastichon huic Emblemati conuenientissimum:

Os canis implet anas: alium capturus hiabat,
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miser in terra, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Super

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

E N *ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,*
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

Niobes fabula. FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ,arguit potentiorum quarundam mulierum ſuperbiam,elationémque immodicam,quia occæcatæ ne ipſis quidem ſuperbis ſubeſſe ſe putant ; quo fit , vt ſuæ mortalitatis immemores, in deteſtandam ἀναισθησιν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro mouentur , ne ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oporteat , apud alios intumeſcant, aut etiam plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numine bene

bene ſentiendum eſſe, tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſiùs, neq; ſceleſtiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olympy. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis conuiciari, inquit, odioſa ſapientia eſt, & intempeſtiuè gloriari, idē eſt atque inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium.

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non inconcinnè referam Baptiſtæ Gyraldi elegiacam proſopopœiam in Niobes tumulum:

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes:
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi: bis pignora ſeptem,
Me miſeram! Diuûm ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lachrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt, ſic mihi vita, dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſt habuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olym. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Diis ſentire diſcat.

Εἰ δ᾽ ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
Εἰς τοῦ δ᾽ ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
Τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
Κάλλιστον οἶμαί γ᾽ αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
Θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

Si quis ſit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omnium pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatua ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his ex 3. Epigram.

Ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν,
Ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
Ἀλλ᾽ αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur.*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens,
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi,

Illud ſimile tit. εἰς ἡρωΐδας lib. 4.

ἐν

ἐκ ζωῆς μεθεοὶ τεῦξαν λίθον ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, ſtupidum, eúmque qui ſit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio, poëta Græco, de quodam ſaltatore, qui ſe mouere non poſſet, ὀρχηστὴς νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον. Orcheſtes ſpirans archetypum Niobes.

Niobe. *Se conferre Deis, &c.*] Niobe cùm liberorum numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſique ſe præferre non erubuit, quòd ea non niſi duorum, Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipſámque Nioben ſibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ſi vacat, ex Palæphati lib. 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire.

Vitium muliebre ſuperbia.] Sic Salluſt. in Iugurthino dicit ſuperbiam commune nobilitatis malum.

Ea eſt ἀναισθησία, & ſenſuum vacuitas. *Arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c.*] Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alienatæ mentis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici; Quid ſtas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nulláque diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud; —— *Quo tempore primùm*
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem
Vnde homines nati, durum genus.

Theocritus in Eidylliis Milonem ruſticũ impolitum planéque rudem appellat fragmen duræ rupis, id eſt πέτρας ἀπόκομμα ἀπερείσιον. Lactantius lib. 1. c. 20. loquens de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimum lapides, ac ſtipites eſſe: Ouid. 5. Metamorph.

—— Ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,
Attonitaque diu ſimilis fuit. ——

Idem 13. Metam. —— *Duroque ſimillima ſaxo*
Torpet. —— Et in Ariad.
—— in ſaxo frigida ſedi,
Quamque lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

Quo ſenſu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptiis Pelei, Ariadnen ſaxea effigie fuiſſe, vt vim doloris exprimere non poſſet, neque in vllam vocem erumpere, cùm vidit ſe à Theſeo in litore Naxus inſulæ relictam.

Tibul

Tibullus lib.2. Eleg.4.

O ego, ne poſſim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis.
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius de Ponto:

Felicem Nioben, quamuis crudelia paſſam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta mali.

1. de Ponto, Eleg.2.

Fine carent lachrymæ, niſi cùm ſtupor obſtitit illis,
Et ſimilis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego ſum fruſtrà qui lapis eſſe velim.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidem Pſyche, quamuis præſenti corpore ſenſibus tamen aberrat. Apul.6. De Aſin. aur. quod autem modò dicebam lapidem pro ſtupido vſurpari hieroglyphicè, id oſtento planum eſt, quod animum perculit Superbi Tarquinij, cùm à columna lignea repentè lapſus anguis omnes in fugam vertiſſet, omninò hoc viſo conſternatos. Nam portendebat is ſerpens nouum & inexpectatum principem de columna lignea, hoc eſt ſtupore, quem diu ſimularat, proditurum.

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

Pube tenus mulier, succincta latrantibus infra
Monstrorum catulis Scylla biformis erat.
Monstra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla est, nullus cui sit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam Glauci amore captam, Circe quòd eundem deperiret, sic affecit, vt fontem, in quo Nympha se lauare consueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit, cuius rei nescia Scylla fontem de more ingressa, inferiores corporis sui partes in caninos rictus vidit esse commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare se præcipitem dedit, & in saxum mutata, Poëtis argumentum fabulæ præbuit. Homerus Odyss. μ Ouid. 14. Metamorph. Iustinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis suggestam ait ob fretum

Scylla in monstrum marinum mutata.

Locus Iustini de Scylla.

tum quod in Sicilia citato ſæuóque impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna ſit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas:nunc hîc fremitum feruentis æſtus, nũc illic gemitus in voragine deſidẽtis audias. Accedit perpetuum Ætnæ montis incendium:hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulachra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti,latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet,in quod illi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctam eſſe. Alciatus id appoſitè tranſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimum vitiis rabidiſſimis comes eſſe ſoleat,auaritiæ,ſiue rapinæ,audaciæ,inuidiæ,quæ ſub eleganti aut viri, aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non ſibi permittit,turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam,quæ non ab re canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, vt ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσαι, προτομαῖς ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμένας.

Salluſtij locus.

Emblematis typus.

Pube tenus mulier,&c.] Duobus in locis Virgilium imitatus eſt: ſic enim,

——— Pulchro pectore virgo
Pube tenus. ———

Et alio loco,

Quid loquar aut Scyllam Niſi,aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,&c.

Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas,quas plerumque Poëtæ confundunt,vt 6.Faſt.Ouid.Lege Nanuium Miſcellan.lib.6. & Iacob.Bononienſem, Annotationibus quas pauculas ſcripſit in Virgil.& eundem Virgil.in opuſc.cui Ciris nomen.

Duæ Scyllæ.

Monſtrorum catulis,&c.] Canibus monſtroſis.Virgil.dixit:
*Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis.*Et Ouid.4.Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis. ———

Cicero de haruſpic. reſponſis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, támque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, &c.

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

Quod nimium tua forma tibi Narcisse placebat,
In florem, & noti est versa stuporis olus.
Ingenij est marcor, cladesq; φιλαυτία, doctos
Qua pessum plures datque, deditq; viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilque suas præter tradere phantasias.

Vaticinium Tiresiæ de Narcisso. Tiresias vates tam diù victurum Narcissum prædixit, quãdiu à sui conspectu abstineret. At ille propriæ sortis ignatus, visam in fonte sui vultus imaginẽ sic deperiit, vt sui amore captus miserè contabuerit, & in florem sui nominis commutatus sit, qui *Narce herba.* Narce dicitur, & stuporem sonat, quòd Narcissi odor caput aggrauet. Plin. lib. 21. capitib. 5. 11. & 19. Notantur hoc

hoc figmento, qui à veterum legibus & institutis desciscentes, nouam quandam doctrinæ formam consectantur: támque sibi placent, vt licet obtusiores reuera sint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorsus & obliterata maiorum via & ratione: eóque deuentũ est, vt fidem illam canam, & priscam veterum auctoritatem præ sua opinione nihili ducant: tanta est cæcutientia, stultitia atque peruersitas. Tales sunt νεοσόφοι quidam impudentissimi, qui nouorum dogmatum persuasione populum incautum inescant, verbórumque phaleris sic protelant & peruertunt, vt miserrimi homines errore perciti, quasi gustata loto, libenter à Christianæ Reipubl. communione, suo magno malo, desciscant. Tam enim sunt perfrictæ frontis, vt sua dogmata omnium esse certissima verbis scriptísque asserere non veriti, nullam aliã meliorem, aut certiorem de religione traditam fuisse sententiam, quàm quæ à se suísque tradatur, affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie detestandam Φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. Potest & hoc torqueri commodè in imperitos, & ἀμούσους rerum suarum non æquos admiratores, quibus sanè (vt Comicus ait) nihil vnquam quicquam iniustius: nihil enim rectum putant, nisi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, suáque plus quàm par est, admirando, ingenioli flos absque vllo fructu facillimè marcescat: vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam oratione dixit: Nullam esse perniciosiorem studiorum calamitatẽ, quàm sui ipsius confidentiam & admirationem, quem morbum Græci Φιλαυτίαν appellant. Est enim ea lues adulatione deterior, eóque hominem inducit, vt se existimet optimè scire quæ nõ intelligit, redditque eum negligentem, superbum, otiosum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error malum non tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum peritioribus, habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim erit veræ sapientiæ capitalior hostis quàm qui meliorum præceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quem tanquam ratæ alicuius & veræ sapientiæ terrestre oraculum meritò docti omnes suspiciunt ac venerantur, lib. 5. De leg. auream planè sententiam pari verborum pondere scripsit mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τε ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ

Noui doctores reprehensi.

Imperiti Φίλαυτοι.

Praeclarus Platonis locus.

δεῖν εἶναι τοιοῦτον τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ singula si diligenter expendamus, suppetet nobis accommodatum certè & præsens amuletum ad arcendum, aut minuendum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, sed tamen exitialem. In primis enim Φιλαυτίαν non ab re appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præsentius, quòd licet eo plerique morbo correpti sint, non tamen vnquam de remedio quærendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem sani possint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnosior ægritudo est, quàm quæ sui sensum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, & tenaciter foueat: quò fit, vt omni animi contentione & industria in eo malo periculosissimo propulsando est enitendum, & eò maior cura cõferenda: quò morbus hic (in quo sit fons, & certè principium aliorum omniũ, quæ in animũ cadere possunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, cladémque ingenij præsentiorem Nulla enim ratione fieri potest, vt qui hac perculsus peste oberret, sanum vel in aliis, vel in seipso iudicium retineat, cùm se non norit: quandoquidem sit in oculis mentis infusa caligo tam densa, támque spinosa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui sui capitur amore, non verè sese amare potest, sed falsam quandam de se opinionem, vt vmbram aliquam, quasi qui in tenebris palpat, oscitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) seipsum à seipso fallit πάντων χαλεπώτατον, imo verò adiiciam δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον. Cùm enim impostor ipse præstò semper habeatur, nec minimum quidem abscedat, quo pacto non esset grauissimum malum, imprimísque deplorandum. Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inscitiam nostram sapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio assecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, si ea tantùm placerent, quæ ingenij specimina quædã præ se ferunt, aut alia generis eiusdem: in quibus si tantùm fallimur, nec fallimus, aut si sic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientẽ agnito errore præbeamus, nemo est quin veniale putet. Quotus autem quisque est, qui placido ferat animo, quòd ipsi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amica*, vt ait Flaccus:

Φιλαυτία morbus maximus.

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant, veluti Balbinum, Polypus agnæ.

Quò

Quò fit, vt vero verius dictum sit à Theocrito (vt id ad nostrum sermonem conuertamus.) —ἔρωτι,

Πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum in id caussa est, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis esse belli, festiui, saperdæ, cùm simus σαπροί. Ex Aristonymo citatur illud: ἐστὶν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους ὄντας τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι φρονίμους εἶναι: Id in primis est in vita humana noxium, quòd permulti cùm se sapere putent, tamen desipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculosius, quàm minimùm fidere. Certè (vt de me ipse aliquid) sum satis mihi conscius, quàm debili & penè nullo ingenio sim: si quid tamen sit, nunquam vllatenus me profecisse liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa: & quidem penè omnia primùm agnoui, túmque meo non minimo sumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur oculis expertus sum, quàm non sit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nam sæpenumerò contingit, vt nos plerique præsentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti, sicque de nobis bene mereri putant, cùm sæpius vt de coloribus cæci, sic ij de nostro captu & in literis, aut etiam honestis actionibus profectu sentiant. Interea tamen eorum in sententiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos sinimus. Crassam mehercle & supinam credulitatem. Agnouit lubens Socrates de se Physiognomi iudicium talemque à natura fore se palàm fassus est, nisi se Philosophiæ excolendum tradidisset. A qua quidem modestia longè semper absumus, qui ementitos quosdam sapientiæ colores, & imaginaria virtutum ornamenta nobis inesse demiramur: & vt vera credimus absolutáque, quasi quibus ad perfectionem addi nihil possit, ideóque molestè ferimus, si qui, dum nostri mentionem faciunt, non satis honorificè loquantur, eáque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratissimus sanari nisi ægrè potest, nisi tamen aliquando meliore quodam impulsi genio, potius spectemus quid nobis desit quàm quid adsit. Si quid enim adest, cauendum est imprimis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par sit, æstimatum vilescat apud alios: si quid deest, quod sciamus ornamento nobis esse posse & vsui, efficiendum est, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri possit. Sed in primis meminisse debemus, subindéque animo reperere, non quantum cæteris excellimus, sed quantum aliis simus inferiores & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam

Assentationis malum.

Socratis modestia.

Quæ sequantur. Φιλαυτίας.

nobis familiare ac domesticum, sed tamen in primis exitiosum, præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & desidiam fouet, solet etiam vnà secum aduehere & alere turpissimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσπέλαστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eum malignos habere vicinos, qui sui laudator fuerit. Idcircò numquam probata est illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Astydamante histrione, quòd suas ipse laudes inscribi vellet statuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votum insolens sibi ferendum esse putauit, quanquam de sua patria bene meriti. At quod penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor est, Nymphas à Narcisso spretas verissimè dixisse:

Astydamas histrio.

Πολλοί σε τι μισοῦσιν αὖ σαυτὸν φιλῆς.

Sophista. Quid tam malè audiit Sophistarum nomen, nisi ob effrenatam illam, & cæcam sui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil se nescire iactabant impudentius) eósque contrariis armis oppugnaret, nempè honesta dissimulatione potius, quàm pari verborum strepitu atque contentione, dicebat hoc vnum se scire, quòd rerum omnium esset inscius. Quod non aiebat, vt falsa de se loqueretur, apud eos præsertim, quorum familiari consuetudine vtebatur, sed vt assereret ea lubens omnia se nescire, quæ tam impudenti fronte sibi arrogabāt triuiales illi ματαιολόγοι, qui sic liberales disciplinas ipsámque Philosophiam ostentando, reuera prostituerent & profanarent: aut potius vt significaret ad veram solidámque sapientiam neminem accedere vnquam posse, nisi primùm se norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam stolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas degustarint, falsam tamen sibi scientiæ persuasionem induant. Ex quibus alij se αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας efferre non verrentur; alij alios quoscumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingeniosiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι: sibi nempè ignoscunt, vt Næuius ille Horatianus, qui seipsum ignorans carpebat alios, séque venia dignum censebat. Quamobrem audiit ad extremum, stultum & improbum hunc amorem esse dignúmque notari. At quanto in errore versantur, sibi qui primas nullo robore tribuunt? Agathocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret se solum & primum esse Dialecticorum, audiuit: Si solus es, quî primus? si primus, quî solus potes esse? Non est quod repetam literato-

Agathocles Peripateticus arrogans.

ris

ris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret *Rhemnius*
vnà secum natas,& tandem perituras disciplinas. Nec est quod *Palæmon.*
memorem duorum in Philosophia principum natam satis &
peruulgatam φιλαυτίαν, Aristotelis nempè & Ciceronis, quo- *Aristoteles*
rum hic tam suæ ipsemet industriæ & ingenio tribuit, vt nullis *& Cicero*
ferè in prooemiis laudem propriam conticuerit:ille verò,quòd *φίλαυτοι.*
non modò suis in eodem Philosophico curriculo certatoribus
parùm fauerit, sed quòd contradicendi studio doctorem etiam
Platonem vexarit,sui nominis celebritatem non parùm obscu-
rauit. Illi ipsi Philosophi libris quos de contemnenda gloria *Philosophi*
scribunt, nomen etiam suum præfigi volunt. Permittatur hoc *φίλαυτοι.*
ad inflammandum studium, & exercendam doctorum homi-
num industriam: honos enim alit artes, nullúsque sui laboris
præmio & contentionis honestæ laude frustrandus est. At quis
sanæ mentis eum dixerit, qui sibi plura quàm habeat, arroget?
Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimò, Trasilaum quendam tan- *Thrasylaus*
ta insania fuisse percitum, vt quotquot naues in Pyreum ap- *insanus.*
pellerent, suas esse crederet:eas enim voluptate quadam incre-
dibili numerabat, aliísque suam fortunam lubens communi-
cabat, donec frater eius è Sicilia reuersus, hominem medico
committeret, is vbi resipuisset, affirmauit se nunquam vixisse
felicius, quàm cùm eo mentis errore teneretur, quippè qui in
tanta voluptate nihil molestiæ sensisset. Perinde se habent φί-
λαυτοι,aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento
sint,anxiè student, tum vel maximè quòd honorem alienum si-
bi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolli-
ginis succo & mera ærugine conspergant. Olim discipulis mos
erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent.
Quem morem secutus Plato 2. ad Dionysium Epistola fate- *Platonis*
tur,quicquid scripserit, non sua,sed Socratis esse.Qui leges pri- *modestia.*
mùm tulerunt ad curandos mores, aut continendos homi- *Legum la-*
num animos, earum inuentionem non sibi, sed alicui numini *tores primi.*
tribuerunt:tum vt diuinitatis nomine,quasi obtento aliquo ve-
lo,plus haberent auctoritatis,tum vt insererent rudiorum ani-
mis leges,vt pulcherrimum Deorum inuentum, sic & vtilissimũ,
à nemine non esse violandas, sed toto pectore colendas tutan-
das,amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium
& disciplinarum inuentionem ad primam illam caussam, id
est, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è
Iouis cerebro natam esse commenti sunt.Quorsum hæc?vt ni-
mirùm intelligamus,quàm in omnibus pulcherrima sit mode-

stia, quámque turpis valdéque perniciosa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicámque eum qui magnus est futurus, maximè decere, neque se, neque sua sic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius: διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸν δ' αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον. Idcircò est operæpretium, vt quisque nimium sui amorem fugiat, meliores insequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his satis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic simile penè est Epigramma pictæ Poëseos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam ascribam:

Narcissus liquidis formam speculatus in vndis,
Contemnens alios, arsit amore sui.
Tabuit, & sensim venienti in membra stupore,
Ipse sui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iste Philautia, seipsum
Stultus vbi, cùm se non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam disputationem ea de re Marsil. Ficini, Orat.6.cap.17. in conuiuium Platonicum.

Tua forma tibi Narcisse placebat.]Plutarch.Symposiac.5.quæstione 7. refert idem accidisse cuidam quem Eutelidam nominat, qui cùm se in vndis adspectaret, amore sui captus, penè periit dum ita deperiret.

Marcor. *Marcor.*] Putredo, caries. Metaphora, pro eo quod est deprauatio.

Cladésque.] Mors & exitium: alia metaphora.

Φιλαυτία.] Cæcus amor sui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat.1.Carmin.

Pessum plures dátque deditque.] Pro, pessundat & pessundedit, tmesis. pessum, deorsum, quasi sub pedes proiectum. Apul.5. Nisi eam pessum de tantis opibus deiecero. Plaut. pessum abire. Lucret.6.

Multaque praterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris & multis per mare pessum
Subsedere suis pariter cum ciuibus vrbes.

Methodo.]Docendi ratione.

Phantasia. *Phantasias.*] Opiniones. Rerum tamen visiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib.10. cap. 7. & lib.12. cap. vt visa Ciceron.1.Acad.

Garrulitas.

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

QVID *matutinos Progne mihi garrula somnos*
Rumpis, & obstrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit ense putare,
Quàm linguam immodicam stirpitus eruere.

IMitatus est Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ sic habet: *Character huius Emblematis.*

Τί σοι θέλεις ποιήσω,
Τί σοι λάλη χελιδὼν,
Τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
Θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
Ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
Τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς

Ἐκεῖνος.

Ἐκεῖνος, ἐκθερίξω,
Τίμοι καλῶν ὀνείρων
Ὑπορθρίαισι φωναῖς
Ἀφήρπασας Βάθυλλον.

Quam sic Latiis numeris donauit H.Stephanus:

Quibus loquax, quibúsnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam secémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Fecisse fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas strepens ad aures,
E somnijs beàtis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiusdem argumenti est lib.1.Epigr. Græcor. [illegible], hexastichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno suo cantu excitatum, suauissimo somno priuarit, ideóque malum illi imprecatur. Hîc autem hirundinem obiurgat somnos matutinos auertentem, suóque importuno cantu dormientes abrumpentem: idque maximè in eos torquet, qui odiosa garrulitate rationis inopiam præ se ferre satis arguunt, vt Progne abscissa lingua in hirundinem garritu nimio insignem commutata, eos significet, qui sapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et sanè vsu venire solet, vt loquaciores ferè sint quibus est rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus antestant: cùm apud graues & sapientes quosque viros silentium commendatissimum, verborúmque parcimonia grata sit. Extat apud Aristophanem de Cleophonte quodam garrulo dicterium:

Ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρῃκία χελιδών.
Ex cuius labris hirundo Thracia instrepit.

Quò spectat præceptum Pythagoricum, hirundinem sub eodem tecto ne habeas. quo significatur, abstinendum esse à consuetudine garruli & susurronis: & illud Nicostrati,

Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
Ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
Ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.
Loqui si indesinenter, multáque, & velociter,
Prudentiam indicaret, vtique hirundines

Fortasse

Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.
Lege Plutarch.8.Symposiac.problem.7.

Progne garrula.] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem signari. Pierius Hyerogliph. 22. Videtur autem primum hunc versum ex Martiale mutuatus lib.14. *Hirundo quid.*

Si matutinos facile est tibi rumpere somnos.
Lucanus in tertio.

Dum non securos liceat mihi rumpere somnos.

Et obstrepero Daulias ore canis?] Daulia,daulis,vel etiam daulias pro lucinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit sub ditione Regis Thraciæ) in auem sui nominis transformata dicatur à Poëtis.Ouidius 6.Metamorph. & prou. Daulia cornix.Videtur autem hîc noster Alciatus Prognen cum Philomela confundere,cuius linguam Tereus abscidit (cùm ei vim intulisset) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid disceptent Cœlius Rhodigin. lib. 29. cap. 26. (non defuerunt enim qui Prognen in luciniam commutatã fuisse asseruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miscellan. annotation. in Virg.Non enim video quàm sit necesse quæstionem hanc inter Grammaticos controuersam,dirimere, vt neque vacat conferre quæ legimus apud Thucydidem lib.2. τῆς συγγραφῆς, Pausaniam in Phocaicis. Strabonem lib.1.ad alia enim progredimur. *Lucinia.*

Dignus Epops Thereus, &c.] id est, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam rescindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam crissam in capite retinet, & quasi adhuc filium queritans, has videtur ingeminare voces, ποῦ, ποῦ, id est, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45. *Vpupa.*

Putare.] scindere metaph.à vitibus.

Inuidia.

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALLIDA *vipereas manducans femina carnes,*
Cuique dolent oculi, quaque ſuum cor edit,
Quam macies & pallor habent, ſpinoſáque geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2.Pyth.ſic: —— στάθμας
δέ τινος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπηξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν.
Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus miſerum ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequatur.

tur. Nullum vitium inuidia penè vetustius est, aut homini damnosius & efferatius: quandoquidem si cum quibuslibet aliis cõferatur, inspiciemus quàm cæca temeritate rapiũtur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia sunt, quæ non aucupentur aut sentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mœret ac tristatur, eoq; grauiùs afficitur quo maiori tenetur inuidia, qui non secus atque ædes, in quibus ipse sit, conflagret. miserrima sanè conditio, sed quæ tãquam felicitatis pedissequa, successus videndo prosperos intabescat, vt Naso cecinit. Hæc autem descriptio perelegans qua inuidorum tristissima & infelicissima vita proponitur: quippè qui virulẽtis cogitationibus pascantur, quæ sibi horribilem perniciem adferant, quique sine cõsilio & ratione aliorum rebus opimis marcescant, & aculeis maledicis pungant & insectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quasi per transennam, quid ea turpius aut miserius, cùm vt aliis noxam damnúmque inferat, sibi prius, & quidẽ sæpenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquissima, in hoc tamẽ æquitatis aliquid habet, quòd eum in quo est, tanquam veneno proprio afficit perdit, absumit, eumque vlciscitur primum, à quo concepta & educata fuerit, quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δ' ἔτι καλὸν ἐν αὐτῷ.
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squallida.] Sordida & inculta. Squalor etiam tristitiæ nota.

Vipereas manducans carnes.] Inuidia simile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, nisi arrosis matris lateribus: sic liuor eum primùm afficit, & quasi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in descriptione Inuidiæ, 2. metamorph. *Inuidia vt vipera.*

——Videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta suorum, &c.

Sed alia fortasse ratio commodè reddi potest, vipereas carnes edit inuidia quòd alienis malis gaudeat, iisque pascatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicitur vt eius pernicies ostendatur, quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuique dolent oculi, &c.] Hinc illud Maronis:

Testatur gemitu graues dolores,
Suspirat, gemit, incutitque dente,
Sudat frigidus intuens quod odit.

Quaque suum cor edit.] Allusio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito; id est, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum *Cor nõ edẽdum.*

edito

edito:id est ne curis animum excrucies : vel ad vocabulum cura,quæ quòd cor vrat vel edat,dicitur.Cicero 3.Tuscul.ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum nescio quo:

Ipse suum cor edens,hominum vestigia vitans.

Similes Maronis versus hi

Vesanos tacitè mouet furores,
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityique vultur intus
Qui semper lacerat, coméstque mentem.

Quò spectat dictum matris Alexandrini , quæ ænigmate lusitando aiebat se belluam alere quæ se ipsam absumeret : θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. quo significabat quorundam inuidiã qui improbè & ignauè dolerent ob prosperos suorum laborum successus.Retulit Eustath.1.Odyss. & Athenæus.Seneca lib. De paupertate : Interdum non licet esse palam miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes. Græci dicunt δάκνεσθαι, vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm grauem & molestam animi solicitudinem significant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animum mordens,vt Homerus Iliad.vltimo.

——Τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων σὴν ἔδεαι κραδίην.

quousque lamentans & mœrens cor tuum exedes?

Pallor inuidiæ.

Quam macies & pallor habent,&c.

Sic Ouid.

Pallor in ore sedet,macies in corpore toto,
Numquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno,&c.

& Virgilius.

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat ossa.

Spinosáque gestat tela manu.] Hoc referendum est ad aculeatam inuidorum maledicentiam.Siquidem.

Inuidi maledicentia.

Effundit mala lingua virus atrum.

& perpetuò carpit quod assequi numquam potest. Ad id respexit Ouid.cùm ait:

Indoluit,baculumque capit, quem spinea tortum
Vincula cingebant.

Luxurio.

Luxuria.

Emblema LXXII.

Eruca capripes redimitus tempora Fanus
Immodicæ Veneris symbola certa refert.
Est eruca salax, indexq́; libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas semper amare solent.

Libidinis symbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite gestet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpote quæ virtutis sit calidissimæ. Plin. lib. 19. cap. 8. Satyrus autem, siue hircus, luxuriam putidam & olentem designat. Sunt enim Satyri ad Venerem propensissimi: vnde id nominis dictum putant à σαθὴ, quod virile membrum est. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipso fœtere & olentem esse, vt quémque ab illicitæ Veneris titillationibus subducat.

Symbola libidinis.

Satyri libidinosi.

Redimitus tempora.] Caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa:

——— *Graia redimita mitella.*

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos.

In 10. Aeneid. vbi de Aemonide Phœbi sacerdote:

Infula cui sacra redimebat tempora vitta.

Eruca. *Est eruca salax.*] Frequens enim eius esus Venerem stimulat. Ideò antidotum contra amorem præscripturus Ouid. ab erucæ vsu cauendum suadet 2. De remedio. Martialis etiam:

——— *Venerem reuocans eruca morantem.*

Et appendicibus Virgilianis.

——— *Libidinosis incitatus erucis.*

Ibidémque,

——— *Salaces nocte tollat erucas.*

Vt & Aemilius Macer in eleganti opusculo de viribus herbarum:

Non modicè mansam, Venerem stimulare, vel haustam
Confirmant medici pariter pluresque Poëta.

Loquitur de eruca. Illud tritum vulgo:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

——— *Ex horto quæ venit herba salax.*

Indexq́; libidinis hircus.] Teste Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Aelianum lib. 3. De var. histor. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinosis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idem in Pericle: οἱ Σατυροὶ τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, σύμβολον τοῦ θείου πράγματος: Satyri Baccho sacri erectos habent mutones, diuinæ symbolum potestatis.

Luxu

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

Rupibus aëriis, ſummiq́; crepidine ſaxi
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profuſe & temere bona decoquerent in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud eſt quod vulgus noſtrâs crebrò vſurpat: E' diuite malo malæ opes. Fit enim ſæpe, vt ampliſſimæ poſſeſſiones, quæ in pios vſus conuerti debuerant, in ſumptus inutiles, aut etiam *Fons Emblematis.*

pernicioſos & deteſtandos prodigantur, nulla habita iuſti aut æqui ratione. Sententiam illam arguram Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης, ὁ μὲν χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους, ὁ δὲ ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτοὺς, ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολιοὺς ἐσθίειν, τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἴτε τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι ὑπὸ τῶν κολάκων, id eſt: Præclarè itaque Demoſthenes & Diogenes, ſiquidem ille diuites imperitos, nullóque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eoſdem ficubus comparabat; quæ naſcuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis acceſſus eſt; earum enim arborum fructu non homines, ſed coruos & graculos veſci: horum autem hominum bona & reditus non ab honeſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus aëriis.] Id eſt, editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aerio nido* dixit.

Summáq; crepidine ſaxi] Videtur hoc hemiſtichium ex 10. Æneid. imitatus:

Fortè ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Crepido. Editioris autem loci cuiúſque extremitas crepido appellatur, eſtq; ora terræ, quam alluit aqua, ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans.

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

Cornix inauſpicata. *Improba cornix.*] Id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in Eclogis, & improbam 1. Georgicon, vt improbus anſer ob garrulitatem. Cornicem autem priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaque his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, ex quibus nulla poteſt neque gratia, neque commoditas elici.

Paraſiti.] Scurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in ſequentibus commodiùs.

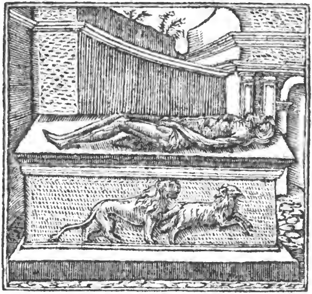
Scorta.] Meretrices.

Iuſti qui. *Iuſtos.*] Viros bonos. In ſacris iuſti dicuntur non tantùm qui iuſtitiam, ſed & qui virtutes alias omnes colunt: eáque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem, & Plato Dialogo, qui ἔρασαι, vel περὶ φιλοσοφίας inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur.

Tumulus

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

Quis tumulus? cuia vrna? Ephyraæ est Laidos, ah! non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tam forma, illam iam carpserat ætas,
Iam speculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid scalptus sibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehensum posteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipsa teneret amantes:
Vir gregis est aries, clune tenetur amans.

LAidem tota Græcia celebrauit ob insignem venustatem, ad cuius ædes frequens fuit concursus, vt præter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pausan. teste 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre viseba- *Lais formosissima.*

tur ſecundum Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templum, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: quo ſimulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidúmque animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem à leæna partibus poſterioribus ſcalptum & detentum, quo rapina meretricia imperiúmque in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo colligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterũ ſententiis conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Aegyptum ductus eſt. Plautus Truculento:

Leæna meretricem ſignificat.

Bonis eſſe oportet dentibus lenam probam,
Arridere quiſquis veniat blandè alloqui, malè corde
Conſultare, bene loqui lingua: meretricem eſſe ſimilem ſentis
condecet, &c.

Huic & conuenit ſenarius veteris cuiuſdam Poëtæ:

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt leænæ & fœminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Lone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laidis monumenti huiuſce meminit, & Gyrald. Syntagmate 13. hiſtor. Deorum. De Laide plura apud Atheneum, cap. 20. lib. 13.

Ephyre.

Ephyræa eſt Laidos] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

Mors nemini vitatur.

Ah! non erubuit tantum perdere Parca decus?] Nimirum mors nemini parcit. Virgilius in Appendicibus:

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

Et Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Senectute forma deſloreſcit.

Parca.] Atropos, id eſt, mors ipſa rerum vltima linea.

Ætas.] Nempè ſenilis, qua veniente color & venuſtas flacceſcit. Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugáque in antiqua fronte ſenilis erit.
Iniÿcietque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Iam

Iam speculum Veneri,&c.] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus cessant,dicuntur vulgò arma posuisse : & qui alicui omninò arti renunciassent,Deo illi qui arti præerat,instrumenta eius artis suspendebant.Horat.3.Carm.26. *Veneri speculum dicare.*

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non sine gloria.
Nunc arma defectumque bello
Barbiton hic paries habebit.

Idem 1.epistola ad Mæcenatem.

——Veianius armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro.

Vt alicubi Virgil.

——hic victor cestus, artémque repono.

Loquitur de Entello. Sic scorta , cum ad seniles annos peruenlunt, Veneri speculum dicant.Ausonius:

Lais anus Veneri speculum dico: dignum habeat se
Æterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc vsus, quia cernere talem
Qualis sum, nolo : qualis eram, nequeo.

Ægrè ferunt enim rugas contractas , amissámque formæ gloriam , quam diu in speculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Trist.

Cumque aliquis dicet ,fuit hæc formosa, dolebis.
Et speculum mendax esse querêre tuum.

Idem ferè auctor de medicamine faciei:

Tempus erit quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera caussa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib.4.

Dices heu, quoties te speculo videris alterum:
Quæ mens est hodie, cur puero non eadem fuit?

De speculo multa passim leguntur. Amor , vt ait Euripides, φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amat specula & crinium rufationem. apud eundem Electra damnat formæ lenocinium vsu quæsitum speculi , in matre Clytemnestra , absente marito Agamemnone:

Ἡ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

Quæ flauos orbes crinium ad speculum studiosè componebas: Sed & Ouidius, tenerorum doctor amorum , eleg.14. lib.1. ad amicam.

Quid malè compositos quereris periisse capillos?
Quid speculum mæsta ponis inepta manu?

Vir gregis. *Vir gregis est aries.*] Virum gregis appellat arietem, vt primo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius etiam de Capro:

Vir gregis ipse caper. ———

Et in Georgicis:

Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.

Vide Macrob.lib.6.cap.6.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

VILLOSÆ *indutus piscator tegmine capræ,*
Addidit vt capiti cornua bina suo,
Fallit amatorem stans summo in littore sargum,
In laqueos simi quem gregis ardor agit.

Capra

Capra refert scortum: similis fit sargus amanti,
Qui miser obsceno captus amore perit.

HOc de sargo pisce, qui si fit à laruato piscatore deceptus, manifestè in eos torquetur, qui cæco turpíq; amore capti decidunt in obscenam personarum meretricum nassam, mentis errore nescio quo rati pulchrũ esse quod pulchrum apparet, vnde conditionem nacti miseram eos diu & multũ pœnitet. Quod discrimen vt vitari tandem aliquando possit, adhibenda est cautio diligens. Nam, vt nostrates dictitant, Prius nosse opus est, quàm amare, qui enim primò visam statim exardet, leuitatis non minimum præ se fert argumentum. Iudicio siquidem est opus & maturo consilio. Proinde bellè profectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiusmodi ignes, sic honestos probat: ait enim,

Sargus quid.

Quomodo à turpi amore cauendum sit.

Capra meretricem significat.

Si quis amat, quod amare iuuat, feliciter ardet,
Gaudeat, & vento nauiget ille suo,

Porrò Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morsu pestilenti maximè noceat: germina enim peruestigat, quæ auidissimè depascitur: sic meretrix adolescentiæ potissimùm cupida est, nimirùm ætas ea est, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἴξ, id est. Capra cognominata est, quòd Thallum adolescentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abligurisset. Huc spectat dictum Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Esca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo pisces. Vide Plinium sub finem cap. 59. lib. 10. Sed tibi factum satis iri puto, si consulas Ælianum De animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. Φιλοῦσι πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠιόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ ὄντες ἁλτικοὶ τὴν ἄλλως. νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν, καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπεύδουσιν, ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ, εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβεβρεχέντα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπὸ τινὸς ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τὰ

Voluptas malorum esca.

Locus Æliani, est typus huius Embl.

ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγὸς, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν πολλοὺς ἀγκίστρῳ σιδηρῷ. Quorum verborum hæc est sententia: Capras sargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ secundum littus pascuntur, statim præ lætitia gestiunt, & quantum maximè possunt, adnatant: & quanquam salire non possunt, tamen salire nituntur, sed frustrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiamsi in fluctibus versentur, quæ caussa est vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in suo amore sint adeò infelici nati sidere, earum caussa capiuntur quas tam depereunt. Piscator enim caprina indutus pelle cum cornibus, insidias struit, sole relicto à tergo: atque farinam iure caprino, madefactam in eam deiicit partem maris in qua sargi sunt: quo illicio odoris capti sargi accurrunt, farinam degustant, & maximè detinentur eius pellis caprinæ odore quem sentiunt. Ex his itaque piscator multos valido homo capit, &c. Ad id argumenti copiosiùs illustrandum repetenda est pulcherrima Socratis disputatio cum Aristipo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquium eiusdem Socratis cum Theodota, lib. 3. Constat autem hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum esca.

Villosa indutus tegmina capra.] Hoc mutuatus est ex Moreto Virgiliano:

———& cinctus villosa tegmina capra.

Simus grex. *In laqueis simi quem gregis.*] Sargus capræ amore detentus, & ementita capræ forma delusus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit, eodem enim epitheto vsus est Poëta 10. Egloca:

Dum tenera attondent sima virgulta capellæ.

Citantur & hi versiculi Næuij Ægistho:

Tum autem lasciuum Nerei simum pecus
Ludens ad cantum classium lustrat.

Laqueo amorem significari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo sensu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

Ouid. appositissimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se solum thalamos speret habere tuos.

Obsceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus est Ouid. illud Fastor, 2.

———cæco captus amore furit.

De Sexto Tarquinio loquentis.

Cauen

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

Sole *ſatæ Circes tam magna potentia fertur,*
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotoque pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe tranſformatos. Quo figmẽto effingitur meretricis & libidinis fœdæ typus: Ea enim ſuis præſtigiis humanas illas cogitationes & na- *Vlyſſis ſocij à Circe in belluas trãſformati.*

tura

turales motiones (quæ ὀρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes vitiat,& mutat in deterius,cùm ſcilicet in naturam quaſi belluinam abeunt.Per Vlyſſem autem qui nullo veneficio à priſtina forma dimoueri poteſt,mentem animæ ducem,intelligimus.Quod ſic ad veterum mythologorum ſenſum expreſſit *Socij Vlyſſis qui.* vir induſtria & ingenio nulli penè ſecundus Eraſmus:Quid innuit Circes fabula veneficiis homines vertentis in feras,niſi eos qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis eſt proprium,ſed totos ſeſe dediderunt turpibus affectibus,iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere,ſed ad pecudum degeneraſſe naturam,putà libidine in vrſos,ſomnolentia ignauiáque in ſues, ferocia in leones, atque ita de conſimilibus? Quid *Vlyſſes quid.* Vlyſſes, qui ſolus poculo epoto, virgáque monſtrifica percuſſus, non eſt mutatus,niſi firmum illum & conſtantem ſapientis habitum, qui nec frangi terroribus, nec vllis affectuum illiciis *Circe meretrix.* ab honeſto poteſt abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo eſſe inſpiciendam, quòd Circe meretrix,quos ſibi amore turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores, viarum obſeſſores & homicidas, nempè quibus nihil ſupereſſe ad vitam miseram ſuſtinendam; quæ vitia cùm potiùs ferarum ſint quàm hominum,rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus,& alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palladas lib.1.Græcor.epigr.his verbis:

Τὴν κίρκην οὐ φημὶ, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
Ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἠὲ λύκους,
Τοὺς αὐτῇ προσιόντας ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
Τοὺς δὲ λεαθέντας πτωχοτάτους ἐποίει.
Τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
Εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
Ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων.
Ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσσεὺς τὴν νεότητα φυγὼν.
Οὐχ' ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμῶν.
Εἶχε γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id eſt,

Non, vt Homerus, ait triſti medicamine lectos,
Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat diſceſſit ab illa:
Nam meretrix quodam pernicioſa fuit.
Exutoſque ſua prorſus ratione maritos
Fornice continuit,non ſecus atque feras.
Et tamen hanc ſtrenuè deluſam ſpreuit Vlyſſes,
Inſigni rerum conditione valens.

Mercurio

Mercurioque datam nec fas est credere moly,
Ille sed ingenio repulit vsque dolum.

Quinetiam nemo non videt eôdem recidere Horatij carmina 1. Epistolar.

Sirenum voces & Circæ pocula nosti:
Quæ si cum socijs stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ nô nisi coactus accedebat, parcissimè cibû capere solitum, iocóq; vsurpare multis eiusmodi appositis cibis, Circen homines transformasse in sues: ipsum autem Vlyssem mutari non potuisse consilij Mercurij memorem, & abstinentia ipsummet sua per vtentem. Ad hæc παρέργως. Non parum illustrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, qui Grillum disputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. sic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥᾳδίως τὸν ἰχθὺν ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον. οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν. οὐδὲ γὰρ τὴν κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὗσι, καὶ ὄνοις γενομένοις. τὸν δ' ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id est, Vt pisces quibusdam medicamentis celeriter capiuntur, sed esui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptatéque in suam potestatem redigunt, stupidos eos, amentes & deprauatos vitæ socios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vsa est, cùm in canes & asinos degenerassent: Vlyssem autem prudentem virum, prudentérque secum versantem, omninò dilexit. *Præclarus Plutarchi locus.*

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas conuersi sunt, absolui. Alterum est Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Æneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem sui nominis conuersus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auspiciis vsus est, quódque augur fuerit: quod à Seruio est annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconstantiam quæ ex turpi amore côtrahitur. Tertium exemplum fuit appositû in Scylla, de qua iam superiùs à nobis dictum satis. Hic tamen speciatim conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt supernè faciem virgineam ostentat, ita *Picus in auem mutatus.* *Scylla.*

quæ

quæ ad exitium miseriámque certissimam præcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò spectant, vt quísque virtutis & honesti studiosus impudicarum mulierum dolos præstigiásque omnes declinet; intelligátque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non satis dignam esse hominis præstantia, eámque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole sata Circes.] Ouid. initio 14. Metamorph.

Circe filia Solis. *Sole sata Circes, variarum plena ferarum.*] Testis Higinus. Filiam autem Solis habitam propter herbarum scientiam, quæ radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile est. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. variis locis D. Augustin. 18. De ciuitate, cap. 17.

Testis equûm domitor Picus.] Sic Virgil.

——— ancile gerebat
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percussum virga, versumque venenis
Fecit auem Circe, sparsitque coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quasi ἀφροσύνην. id est stultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs allusit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitrijs hebetat caligine sensus,
Membraque Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quasi per transennam) allusit ad hanc poëticam fabulam: Est adhuc id quod vos omnes admirari video, non Verres, sed Q. Mutius, quid enim facere potuit elegantiùs ad hominum existimationem? æquiùs ad leuandam mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæstoris libidinem coërcendam? summè hæc omnia mihi videntur laudanda: sed repentè vestigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus est Verres: redit ad se, atque ad mores suos, &c.

Amule

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

INGVINA *dente fero suffossum Cypris Adonin,*
Lactucæ folijs condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca resistit,
Quantum eruca salax vix stimulare potest.

Athenæus Dipnosoph.2.cap.32. rationem affert,cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultasse (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere,vt retulit in historia Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm,qui lactucis assiduè vescuntur, hebetiores fiant, καὶ ἀνεργητικοί, & ad libidinem minus idonei : lactucam enim frigidam esse , iam in superioribus docui ex Plinio.Venus itaq; fingitur emortui Adonidis *Lactuca vis.*

nidis genitalia lactucis recondere, vt moneatur libidinem turpemque voluptatem ciborum moderatorum vsu sopiendam & reprimendã esse. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quam victus ratio temperata. Ouidius inter alia quæ de remedio amoris scripsit, vt à quibusdam cibis abstinendum esse moneret, sic quosdam esse tutò adhibendos suadet, his quidem verbis:

Victus ratio quid conferat.

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quósve sequare dabo.
Daunius an Lybicis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Veneri corpora nostra parat:
Vtilius sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides testatur.

Οὐκ ἀγαθὸν πλεονάσων ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
Ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Adonis. *Inguina dente fero, &c.*] Fabulam Adonidis ab apro interempti Ouid. sub finem 10. Metamorph. descripsit, nec tamen huius misterij meminit. Hãc attigit & August. De ciuit. 6. c. 7. totumque illud ad Physicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21.

Cypria Venus. *Cypris.*] Venus, ab insula Cypro ei sacra, libidini deditissima. Polydor. Virgil. li. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, post Iustinum Martyrem, Euseb. Lactant. & alios sexcentos retulit.

Aruũ genitale. *Genitali aruo.*] Hic aruum genitale pro virilibus & pudendis posuit, quòd sint generationis instrumenta, vt Virgil. 3. Georg.

Hæc faciunt nimio ne luxu obtusior vsus
Sit genitali aruo, & sulcos oblimet inertes.

Loquendi eandem formulã non est aspernatus August. libr. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cętera cuncta seruirẽt: ita genitale aruum vas in hoc opus creatum seminaret, vt nunc terram manus, &c. sic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

Lactuca resistit.] Consule Plinium. Dionys. Cassius lib. XII. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipsam enuchum appellant. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, hebetantque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet esse salax.

Inuio

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

Ne dirus te vincat amor, neu fœmina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præsto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris signo Pagasæus Iason
Phasiacis lædi non potuisse dolis.

ARtificiale est in Venereos motus, & præstigiarum laqueos amuletum; cuius tamen rei fides penes auctores esto. Pindarus Ode 4. Pythiorum, auctor est, Motacillam à Venere primum è cœlo ad homines deportatam, & Iasoni traditam, vt *Motacilla Iasoni à Venere tradita.*

Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes esse perutilem:eam namque accipiũt trocho,& rota quadam alligant, quam in orbem voluunt præstigiatores,& noxia verba immurmurant. Alij, quòd exempta viscerum interanea orbiculo appendunt, vnde prouerbio apud Græcos vulgato,Iyngem hi dicantur habere,qui veluti quibusdam præstigiis homines ad amorem pertrahunt.Noster Alciatus ex Homero scholiastis quibusdam,extulit quod hic octosticho tradit; nimirum ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furiosius præstigium) adhibendam esse motacillam humano stomacho, quæ disponatur inter binos circulos sese quasi intersecantes. Sanè nunquã mihi persuasero virum doctissimum, & rerum multarum cognitione insignem, id aliis communicasse vt rem veram & seriam; & vt crederet tantam esse amatorij philtri vim,vt mẽtis humanæ libertatem sic cogere, aut torquere vel flectere eo tandem modo posset. Sed tamen profectò non ausim diffiteri, pleraque esse remedia ex bonis auctoribus petenda,quibus effrænata & indomita penè amoris huiusce petulantia cohiberi,aut etiam sopiri queat. At verò quis tam excors erit aut stupidus, qui furorem illum Cupidineum insigni hoc præstigio coërceri posse dixerit,& fascino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij,quibus amatoria Ouidiana quandoque placuerint impensiùs:tamen ipsemet extulit & verius,& quidem salubrius:

Iynx.

Præstigium amoris præstigio non pellitur.

Ardet & assuetas Circe tendebat ad artes,
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibúsque fidem.

Idem loco alio verè & disertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Aemonias si quis decurrit ad artes,
Dátque quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herba,
Mixtáque cum magnis Marsa venena sonis.
Phasias Aesonidem, Circe tenuisset Vlyssem,
Si modò seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vímque furoris habent.
Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis esto:
Quod tibi non facies, soláve forma dabit.

Sed miseri homines amore perculsi graui, cùm re amata statim

tim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuêre, res in primis noxias & exitiales. Constat enim Lucretium Poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem versos sumptis hisce philtris, quemadmodum & Lucullum, aliósque nonnullos. Cæterùm nullum perinde remedium est efficax ad turpes hosce motus sedandos, quàm studio & labori cuipiam honesto sese prorsus dedere: sic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perspicuum sit, amorem hunc non nisi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli potest, nisi accedat labor aliquis & anxietas, quę sua molestia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius: *Remedium efficax in amorem.*

Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacua menti, quo teneatur, opus.

Quid si amuletum certius, & profectò salubrius huc apposuero, nempè vt iuxta D. Pauli consilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iste erit diuinus & cælestis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage delitescentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum satis erit ad turpia omnia libidinum motuúmque genera frangenda.

Bacchica auis præsto tibi motacilla.] Auicula est plumis discoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro se circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, seu σείσουραν, aut κίγκλον, vt apud Hesychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *balle queuë*, à caudæ motu, seu cauda tremula. Varro meminit de lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumã alatam: altera quòd semper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis cõtendat Baptista Pius, Annotat. post. c. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, ídque contra Seruij & Gazæ opinionem. Certè ἴυγξ, Iynx, ea est quæ Gallicè *turcot*, auis paulo maior fringilla coloris varij: cui collum circumagitur, lingua serpentibus similis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibusdã Italis) vngues vtrimque bini. Quæ autẽ hæc auis sit, repete ex Arist. 2. de hist. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationẽ auctores non reddunt. Hesychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vsus. Fortasse Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad se Iyngis instar alliciat, ac si dicam, illecebrosum, *Motacilla quæ auis.*

vel meliùs etiam Iynx è Pindaro dicitur μανιὰς, non quòd Bacchi sit auis, sed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari est istuc; nam τετρακνάμονα eam, de qua hîc agitur, auem nominat, id est, quadriradiam.

Amuletum.] Remedium aduersus veneficia, maláque medicamenta, ab amoliendo: ἀποτρόπαιον, ab ἀποτρέπειν amoliri, depellere, quod verbum frequens est Plinio.

Pagasa. *Pagasaus Iason.*] Falluntur qui legunt *Pegasaus*. Iason autem dictus est Pagasæus à Pagasa Thessaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagasæam puppem nominat. Idem 8.

——— Auctor teli Pagasaus Iason.

Et Fastorum 1.

Passus idem Tydeus, & idem Pagasaus Iason.

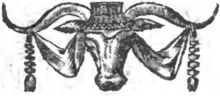
Lucan. 2.

Vt Pagasaa ratis peteret cùm Phasidos vndas.

Phasiacis dolis.] Incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phasias, à Phasi Colchorum fluuio. Ouidius de arte:

——— Maritum
Barbara per natos Phasias vlta suos.

Lasciuia.

Lasciuia.

EMBLEMA LXXIX.

Delicias & mollitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non sat aperta mihi est.
An quòd ei natura salax & multa libido est?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris suaui est vnguine muscus Arabs.

PErstringit mollitiem & lasciuiem nobilium quarandam matronarum, quæ ad corporis ornatum ostentent raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri Zibellini (felis libidinosissimi) & præterea vtantur suffitu musci Arabici. Sanè de muris salacitate multa sunt à plerisque scriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis: ***Ornatus matronarũ nimius.*** ***Mus albus.***

Nam cum me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali salaces, libidinosi, obscœni, à spelunca quam Græci ὀπὴν id est, foramen, cauernam, vt D. August. tradit quæst.in Exod.lib.2.Sic enim obscœnitatis partes per cauernam interdum argui docet Ausonius in epigrammatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

Legi Messalinam portentosæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam esse Myconiam, quasi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam salacissimam per æluri feminæ simulacrum figurari dixerunt, propter animalis ingenium: cogunt enim mares ad coitum feminæ, ipsæque puniunt, nisi pareant. Cæterum muscum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, sed & aliæ gradu longè inferiores: tantáque in iis est & cultuum, & suffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ inde capi possit, quòd in his assiduè versentur, quibus nempe perspectum non est quod Satyricus ait, voluptates ex vsu ratione commendati. Cur autem mulieres suffitu & suauissimis odoribus vtantur, hanc esse causam aiunt, quòd totæ sint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nusquam loco egredientem fingunt, nisi odore aliquo exquisitissimo relicto ad suam præsentiam declarandam: adiiciunt præterea suffitus omnes esse salaces. Muliebres ornatus ridet taxátque Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Aelian. 1. De varia historia.

Muscus Arabicus.

Mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege Prouerb. Erasm. Mus albus: in lasciuum & libidinis immodicæ hominem.

Nurus.] Matronas, nomen specialiùs pro communi, συνεκδοχικῶς.

Zibellus.

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibusdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Aelurus, de quo lege cap. 10. lib. 12. Aelian. De animalium histor. Sed non à mure muscum dici, at potius ab vmbilico capreoli censent eruditi homines.

Muscus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obsidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpisse, vt est apud Liuium lib. 5. sed hæ pelles rudiores erant, vt seculum vnde fuit, quas nulli alij vsurparent in vrbe. Constat tamen pelliũ vsum postea in vestitum irrepsisse: quod Seneca testatur in epistolis, quo loco mentionem facit pellicularum vulpiũ, muriúmque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametsi Zibellini maiores sint, quàm quibus murium nomen conueniat.

Desidia.

Desidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET *in medio Essæus, speculatur & astra,*
Subtus & accensam contegit igne facem.
Segnities specie recti velata cucullo.
Non se, non alios vtilitate iuuat.

QVamquam id non incommodè torqueri posset in eos, qui concreditam sibi eruditionis & ingenij dotem aliquam excellentem miserè negligunt, ídque non referunt ad vsum, cuius potissimùm gratiâ norunt sibi esse demandatum & commissum à summo & præpotenti bonorũ omnium auctore Deo, tamen, nisi me fallit animus, videtur hoc reuera totum esse in desides quosdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam professi, ignauiæ situ ætatem terunt: literas aspernantur, *Quorundã cœnobitarũ desidia.*

aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges consumere natum,& ex tertio illo hominū genere quod assignat Hesiodus,meritò dixerim, cùm nec sibi nec aliis commodum aliquod referant. Quod ipsum tamen velim æquis auribus accipi:non enim is sum qui ausim aut etiam velim carpere instituta illa vetera primùm quidē à sapientissimis inducta patribus,nostræ pietatis Christianæ antesignanis & vindicibus, quorum tanta est apud nos auctoritas, vt inuerecundum esset, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare,non colere,non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod sentio ea de re:hîc ab Alciato,à me, ab aliis etiam quibus simplex minimèque fucatus est animus,nullo modo reprehenditur monachorum institutum & regula, sed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur;quippe qui eo nomine pessimè de se déque aliis mereantur.Iactent ij quantumuis sui ordinis suarúmque legum antiquam dignitatem & sanctimoniam: nisi enim se similes iis præstiterint, qui laboribus, vigiliis, studiis, ieiuniis, omni deníque patientiæ laude Christianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeatur eo,quod fuit honorificum apud priscos monachi nomine, quod illi sua vecordia & inertia,ne quid dicam grauiùs, contemptum reddunt. Vtinam verò vt continuò solent insolescere ob veterum illorum patrum admirabilem toti posteritati religionem, ita eorundem vitæ institutum æmularentur: non enim misero & infelici otio se ita dederent,vt δὶς διὰ πασῶν abessent ab iis quos ad piç vitæ religiosǽque institutionem se imitari dictitant.Sed ne abeam longiùs,quid laboriosius excogitari, quid sanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio?quod purius aut vberius olim ecclesia seminarium clarorū virorum habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit?Nunc verò,Deus optime!quàm absumus à prima illa canáque religione, cùm qui seuerioribus institutis sese obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam solitudinem meditandíque de rebus diuinis opportunitatem,quàm desidiosam vitam sibi proponant.At id quidem certè pluribus exaggerare videtur esse non modò superuacaneum, sed & intempestiuum;quandoquidem notius sit, quàm vt confirmare habeam,ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris esset infiniti, & plenè ἀδυνάτων;

γακεῖ: admonere intempestiuum & quidem importunum: reprehendere, prorsus odiosum, & perinde non omnibus gratum: Hac enim tempestate sic omnia sunt exulcerata, sic lubrica & peruiuacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere suppositos cineri doloso, & quicquid in eiusmodi quorundam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citissimè deprehendas, adeò sub omni lapide dormit scorpius. Itaque satius esse duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametsi paucos & colendos, & exosculandos esse puto) à malorum fæce semper abstrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina sæpè ferat.

Desidet.] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis consentaneâ: Quid sedes Verres? quid spectas? Idem in Pisonem: An potest vlla excusatio esse, non dico malè sentienti, sed sedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu consuli? Eodem sensu Hesiod. ait, spem non bonam, virum indigentem tenere, sedentem in taberna, cui victus sufficiens non sit: *Desidere.*

Ἐλπὶς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,

Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demosthen. 2. Olynth. Atheniensibus succenset, eósque sedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἴκοι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Desidere in medio, pro ignaui signo superiùs posuit, in simulacrum Spei:

Cur in doliols tegmine pigra sedes?

Itémque astra speculari:

Quæ Dea tam læto suspectans sidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Essæus.] Essæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitæ seueritate, ieiuniis & institutis quibusdam differentes. De iis Philo Iudæus. Eusebius De præpar. euangel. & Philastrius in catalogo hæres. *Essæi qui.*

Accensam contegit igne facem.] Visus est mihi hic locus inter alios permultos dignus esse qui maiore cura studióque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter abuti studio, aut etiam plerísque otiosus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima disputans ex Democrito, ignitum quiddam esse ait ex naturis concretis mente perceptis, globosas idæas, quæ habeant igneam facultatem, idque corpus esse. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd si anima ignis est, in cœlum debet eniti, sicut ignis, ne extinguatur, hoc est ad *Facem accensam tegere quid, & quid per ignem intelligitur.*

immortalitatem quæ in cælo est, Virgil. in 6.

Igneus est ollis vigor, & cælestis origo
Seminibus. ———

Hesiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cælestem clepsisse, quem simulacro à se confecto apposuit, vt animatū fieret, ea enim mẽs est, quæ molem agitat, & toto se corpore miscet. Quòd si quis fortè putat: cur Hesiodus & ipse Maro dicant Iouem ab hominibus ignem remouisse, facilis est responsio. Vis enim & solertia humani animi difficilis est inuentu, quòd hebetiore ingenio simus: adeò nihil tam excellens & præclarum sine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Cõtegunt ergo cœnobitæ otiosi ac languidi facem accensam sub pallio, nullis artibus, aut studiis honestis animum applicantes, nulla sua industria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti possit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta sunt, adiicerem lubens quæ Plutarch. disputat; Commentario, An rectè dictum, λάθε βιώσας: eo etiam qui est de cupiditate diuitiarum. sed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obscuris vsos rationibus, potissimùm in rebus sacris, lucernam corpori animam continenti similem dixisse. Lux enim est, inquit, qui intus est animus, &c. Quòd si qui monachi, vt sunt ex iis quidam boni viri, sed non satis eruditi, dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo molestus, quippè qui fausta omnia illis precari non desino, euoluant quæso diligenter magni ac sancti viri Chrysostomi Christianam sententiam, ad illum sacri Euangelij locū, *Luceat lux vestra, &c.* Hunc enim Chrysostomum iudicem honorarium si admiserint, nihil dico amplius, causa dicta est.

Subtus accensam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: ὅτι πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατόν, ὅτι αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veste nec turpe aliquod delictum tempore occultare possibile est. quò refero adagium. Sub tunica & sinu, de iis quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo: & Manum habere sub pallio, pro eo quod est, languere otio.

Non sibi, non aliis iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum, quod Hesiodus assignat, Cicero 2. Offic. Quamobrem contemnũtur ij qui nec sibi nec aliis prosunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla industria est. Lege prouerb. Nec sibi nec aliis vtilis.

Desi

Desidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS *iners abeat, nam in chœnice figere sedem*
Nos prohibent Samij dogmata sancta seris.
Surge igitur, duróque manus assuesce labori,
Det tibi dimensos crastina vt hora cibos.

ADhortatio est ad laborem, sumpto argumento ex parœmia Pythagorica, quæ præcipiebat chœnici non esse insidendum: cuius explanationem malumus ab ipso Alciato repetere (cùm sit obuius locus) quàm ab aliis quibúsque tametsi doctissimis, emendicare, vt sumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum est, inquit, apud Athenienses fuisse mensuram tritici, quantum quisque vno die comederet, erat ea & maior libra, vocabatúrque chœnix, vel μέτρον, vt interpres

Chœnici nō insidendum, quid.

terpres Aristophanis ait. pendebat autem earum drachmas cl. hoc est septem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres scribit: nostra autem mensura sesquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra seu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon ostendit eo carmine:

Attica non minor est, ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet constitutio duas libellas, id est chœnicem victualis substantiæ custoditis præstari: quod etiam olim fieri solitum ostendit Pythagoræ symbolum, *Super chœnicem non esse sedendũ:* id est, non debere quenquam præsenti cibo esse contentum, sed potius aduersus legem Euangelicam de crastino solicitari. Sic & Corinthij *χοινικομέτραι* dicti, quòd pluribus seruis abundarent, quibus demensum, seu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, *σιτομέτριον* quotidie præstandum erat. Id singulis mensibus erat apud Romanos quaterni modij, vt scribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum sectari, sed sua quemque industria debere sibi facultates comparare, quibus vitæ mundiciẹ consulatur. Proinde meritò Respub. omnis liberaliter instituta segnes & laborum osores expellit & execratur. Institutum celebre laudatur Atheniensium (profectum illud quidem ab Indis & Aegyptiis) quo inertia & otium iudicio publico damnabantur. Nam singulis annis statóque tempore ciues in iudicio sistebant, expositurі, quo quæstu, quáque arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morẽ instituit, vt si quẽ splendidiùs obsonari animaduerterent, exquirerẽt vndenam sumptus ille suppeteret: si esset vnde illud vitæ genus tueri posset, sinebant vt: si facultatũ modus non esset, iubebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto esset audiens, mulcta damnabatur: at si nihil omninò haberet, nihilo minus ita splendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furẽ esse, aut prædatorem, aut calumniatorem necesse esset. Ea fuêre veterum instituta, hi mores: sic enim censebant ignauum & nullius frugis hominem indignum esse qui vitæ commodis frueretur. Præclara se mihi offert oratio Tiberij in senatu, qua respondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Augustus antè succurrerat, vt suum ordinem seruaret: sed postea cùm se, suósque liberos, quos multos habebat, sustentare non posset, Tyberium Cæsarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui sic Tyberius: Si quantum pauperum est; venire huc, & liberis suis petere

tere pecunias cœperint, ſinguli numquam exſatiabuntur, Reſp. deficiet. deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur, langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes, aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit.2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti,qui otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi comparet, niſi rationem poſſit explicare qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maléque feriati præmium, κοιμώμενος γὰρ οὐδενὸς ἄξιος, ait Plato:quo quidem innuit,eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem ὁ φεύγων μύλην, ἄλφιτα φεύγει. vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis:quæ ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominantur Anaximander Mileſius iunior, & Polyhiſtor, Alexander, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philip. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt. *Pythagoræ ſymbola.*

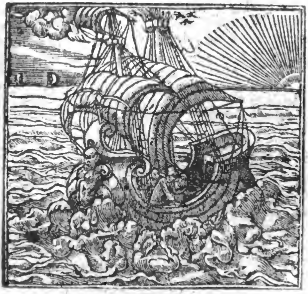
Duroque manus aſſueſce labori.] Verbum hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius,pro actiuo malè vſurpari,me, non longè antè, monuit Fornerius I. C. doctiſſimus vel aliud agens;cui ego,vt in cæteris aſſentior facilè,malim ergo dicere:
———*Duroque manus compone labori.*

Craſtina vt hora.] Id eſt,dies craſtinus:Synecdoche.

In

In facilè à virtute desciscentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA velut limax spreto Remora impete venti
  Remorúmque, ratem sistere sola potest:
Sic quosdam ingenio & virtute ad sidera vectos
  Detinet in medio tramite caussa leuis.
Anxia lis veluti est, vel qui meretricius ardor
  Egregijs iuuenes seuocat à studijs.

Inconstantes.

QVi sunt ingenio lubrico & inconstanti, mentem suam ab honesto quodã instituto vitæ dimoueri facillimè sinunt. Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abstinent, eásque penitùs deserunt, vel controuersiæ, aut litis mouendæ tricis, & quasi

quasi tendiculis auocati, vel quibusdam illecebris amasiæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis amorum permutatione, sentiunt tandem suo magno malo quàm periculosum sit, & quidem alienum à racta mente, Philosophiæ septis auocari vt vel rei leuiculæ, vel etiam flagitiosæ se adiiciant. Id enim refert nauis, quæ remora pisciculo minutissimo sistatur. Mirum sanè & planè incredibile, nisi fidem auctores magni nominis facerent. Hic Remora, impedimentum & obiectam tardationem significari apud veteres asserit Pierius Hieroglyph. 30. Commodissimum habes exemplum ad id illustrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. Commentar. hi enim adolescentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus, ad res summas nati, leuiculis occasionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, sibi suæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide Plutarch. 2. Symposiac. quæstione 7. & 2. Problematon, quæst. 3. non enim commodè possumus citra tædium omnia huc conferre. *Remora quid.*

¶ *Parua velut limax, Remora, &c.*] Testis est Plin. lib. 9. c. 25. Sic Basilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδά τινα ὑπεισελθὼν ξυτάσαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι. τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id est, Echinus vbi præsentit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eóque quasi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obseruant, prænoscunt ventorum & fluctuum agitationem. Cassiodor. meminit epist. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. satis constare ait hærentem Remoram naues retardare. Et Rondeletius contendit experimento vidisse triremem, in qua Cardinalis Turonensis Romam vehebatur, à cursu inhibitam, eámque deprehensam præbuisse conuiuium. Echeneis ab ἔχω & nomine ναῦς, quòd naues remoretur. vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet. *Locus Basilij Magni.* *Echeneis.*

Impete.] Id est, impetu. Statius Thebaid.

——— *Aurigamque impete vasto.*

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

Ad sidera vectos.] ἀπαγγελία.

In medio tramite.] Pro, in media instituti via, & re infecta, ἀπαγγελικῶς.

Ignaui.

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI *ardeolam ſtellarem effingere ſerui*
Et ſtudia & mores fabula priſca fuit:
Qua famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ſedet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem, præter caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod præcipiūt Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò totum eſt

est in ardeliones, eósq; qui multis, variísque studiis eodem tempore animum applicant, quæramus an prouidi sint qui sic se gerunt. Primùm quidem videmus esse natura comparatum, vt nemo sit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæque bonitate præstans, vt pluribus artibus addictus, multũ promoueat. Rei enim vnius studium, facultas vna, & negocium alioqui serium, totum hominem requirit: quodque de cibis medici solent præscribere, itidem in ingeniis prudentes homines diligenter esse cauendum præcipiunt; adeò nullus est ita valenti stomacho, quin sibi permultùm noceat, si multiplici & confusa, immoderataque ciborum copia ventriculum saburrare malit, & corpus onustum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & necessariis epulis valetudini consulere. Sic qui pluribus & variis studiis vno eodemque tempore ingenium onerat, seipsum quidem ad tempus videtur reficere varietate rerum: sed interea tamen non modò nihil inde lucri capit, sed memoriam obtundit, aciémque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem summum hominem fuisse memorant historię, nempè is summus Imperator, summus orator, summúsque Iurisconsultus à quibusdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibusdam aliis vel Græcis, vel Romanis qui superiore aut inferiore seculo floruerũt, longè aliud sentiendum erit: fit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, si illius in iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Crassum, Marcúmue Antonium, neque Hortensium, aut Ciceronem superauit. Iam verò in disciplina belli non est cum C. Cæsare comparandus, aut aliis certè multis, quos Resp. Romana olim laudatissimos aluit. Idem iudicium de cæteris, nam & Plato relictis artibus leuioribus, se totum philosophiæ consecrauit: & Demosthenes cùm se glorię daret, relicta philosophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam est amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuisse, vt vnam disciplinam sibi ornandam & excolendam proponerent, ad eámque vnam suum omne studium reuocarent. Ita qui excellere aliis & antestare, aut aliqua in laude esse volet, procul abesse debebit ab illo πολυμαθίας immoderato studio, quæ ἀμαθίαν sæpenumero inducit. Statuo itaq; cum Seneca: Certis ingeniis immorari & innutriri oportere: nusquam esse qui vbique est. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias: idem accidat est necesse iis qui nullius ingenio

familiariter se applicat, sed omnia cursim & properanter transmittunt. Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non conualescit planta quæ sæpius transfertur, &c. Sed iam satis lusimus. Veniamus ad argumentum Emblematis. Susceptum est in Jardeliones, vanósque ostentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem se omnia tenere, & ad vnguem nosse profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiusmodi Thrasones inuehere, quòd omnia sibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt si cum aliis (quod fit sæpiusculè) rixantur.

Ardelionũ studia taxantur.

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulsari. ———

Excursus in ardeliones.

Quam enim ex omnibus artem aut disciplinam adduxeris in medium, cuius se imperitos nō negent? Quid tam reconditum & obscurum in rerum arcanis esse potest, quod illi sua industria, miráque ingenij solertia non sint exactè complexi? Tanta est horum hominum tam malè feriatorum impudentia, támque insolens proteruia, vt cùm oculos, quòd aiunt, cornicum ausi sint configere, nemini debeat esse mirum, si de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium sententias & iudicia pronuncient audaciùs & plus quàm par est, iniquiùs. Tum enim videas eos suam opinionem elato supercilio tueri accuratiùs, sic vt periculum sit, si coneris eos de causa deiicere, ne sua efferata licentia in te impotentius sæuiant quàm velles, acriùs inuehant, suáque Stentorea & vocalissima loquentia te tuásque rationes inuidiosè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem respondendi libertatem eximant. Si verò sit quæstio de literis quæ ad humanitatem pertinent, quas vel primoribus tantùm labris degustarint, aut tibi tacendum, aut si penitus auscultare nolis, colloquendum est tariùs, eóque pacto vt non vspiam te quicquam refellere posse videare. Si quid de Iurisprudentia fortè dicendum sit, tum bellè suo more excurrent. Nunquam, inquient, veteres exactè disciplinam legum sunt interpretati, aut, Fartagines sunt glossematum intolerabiles, aut, Inter se mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiusmodi. Si de arte medica sermo est, Nunquam tam concinnè, támque opportunè (si modo fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. Si de astrorum scientia, quid? Hoc lippis & tonsoribus esse notissimum

tissimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inscitiam tegant. At si ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum sit, aperient statim, quid iuris habeant in iis excutiendis: solertes se esse fingent, sudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè satagent, nihil agent tamen. Nec est quod philosophiam commemorem. Illi enim nihil nesciunt, qui tam seriò per omnem disciplinarum circulum peruolitarunt, vt suo iudicio, vel ipse Plato cæcutiat, Aristoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miserabiliter errent. Adeò sunt in omni disciplinarum genere exercitatissimi: vt, contra Socratis institutum & mentem, hoc tantùm sciant, quòd omnia sciant: quin potius hoc tantum nesciant, quòd omnia ignorent. At si tam multa sciant, mirum est maximè, quòd se nesciant. Si enim vel quadam ex parte scirent quid illud sit γνῶθι σαυτὸν, iampridem perspexissent sapientiæ aditum cuius obuium & patentem esse non posse, nisi cùm aliquid se ignorare norit: aut si quid sciat, non oportere eo fastu intumescere, vt nullum alium scire meliùs posse & absolutiùs audeat existimare. Sed missos faciamus eiusmodi πολυπράγμονας, veniamúsque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & specialiùs id conferre videar in Sophistas quosdam iactabundos, nihílque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi dè iis posse, qui suam operam & studium collocant in variis & multiplicibus vno eodémque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi possunt illi satis audacter & anxiè, perficere verò constanter minimè possunt. In vetere quadam fabula inductus erat seruus quidam fatuus, & nihil non satagens, qui asteriæ, vel ardeolæ stellatæ figuram repræsentaret, vt mores & conatus ardeliorum exprimeret. Hi quotquot sunt, satis mouent sese: nihil tamen promouent, nihílque agunt, sed tantùm satagunt, ídque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui fit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem describit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis est apud Terentium in Eunuch. Thraso, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium, Callippides.

Ardeolam stellarem.] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera, quæ sunt Leucon, ab albedine; Asterias, ab astrorum fulgore per similitudinem dicta; & Pelos, quia non ita in altum volat, πέλας enim propè sonat. *Ardea.*

Fabula prisca.] Locum hunc,seu Emblematis fontem,malim repetere ex loco Aristotelis,qui est lib.9.c.18. De historia animal. vbi meminit huius priscæ seu veteris fabulæ. Ea auis & Pausaniæ ὄκνος, id est,pigra & ignaua nominatur.

Ceuere. *Ceuet.*] Alas agitet,& volare contendat.Ceuere propriè clunes mouere,vrbum obscenum.Persius Satyra 1.

——An,Romule,ceues?

Iuuenalis 2.

An te ceuentem,Sexte,verebor? & 9.

Computat & ceuet,ponatur calculus.

Fides sit penes historicos.] Eiusmodi est illud Sallustij è Iugurthino:Cæterùm fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia.

Auaritia.

Emblema lxxxiiii.

H e v *miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,*
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui,quaſi non habeas,non frueris quod habes.

Est auari hominis εἰκὼν, ſumpta ex Petronio Arbitrò & Horatio, verbis quibuſdam tantùm mutatis.Ille enim ita in Satyrico: *Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.*

Nec bibit inter aquas,nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix,quem ſua Vota premunt.
Diuitis hac magni facies erit,omnia latè
Qui tenet,& ſicco concoquit ore famem.

Hic verò 1.Sermon.Satyra 1.

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat

Flumina; quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur congestis vndique saxis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum si dempseris vsum,
Quamuis largus opum semper egenus ero.
Imò etiam pœna est partis incumbere rebus,
Quas cum possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appositis abstinet ora cibis.

Auari conditio. Sic enim auari hac in vita suos iam manes patiuntur, quibus quid mali opes nisi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora positis excruciari fame, & inedia tabescere, significat eos quos magis magísque acquirendi desiderium cogit, præsentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egestatis mala in vbertate patiuntur, nescientes parta respicere, dum egent habendis, χρημάτων δ' ὄρεξις, ἢν μὴ ὁρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξεις μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion: id est, Cupiditas habendarum opum, nisi aliqua satietate cohibeatur, extrema pauperiè longè deterior est: maiores enim cupiditates egestatem quoque maiorem arcessunt. Proinde si quem diuitem efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, nòn est quòd opes augeas, sed tollas cupiditatem. Dissentiunt inter se Poëtæ de causa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos relegatum esse volunt, eiúsque capiti saxum impendere, cuius casum semper extimescat; eáque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate sit vsus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis interesset: vel quòd linguam habuerit incontinentem: vel quòd Pelopem filium membratim dissectum coctúmque cœtui Deorum comedendum apposuerit, vnde in inferis perpetua fame sitíque torquetur. vel etiam in mediis epulis & aquis famelicus & siti enectus cogatur languescere. *Max. Tyrij locus.* Referam huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid obsecro, continua hominum cupiditate egentius? Vbi enim semel animus suprà quàm necessarius exigit vsus, voluptatibus indulserit, priorem continuò fastidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc est quod Tantali significat ænigma, continuam videlicet voluptuarij sitim, vt cùm oblectationum interdum latices affluant, recedant interdum, propterea cupiditatum refluxus excitetur; quibus

tamen

tamen cupiditatibus infestissimus dolor, metus ac perturbatio permixta sint. Nam quidnam homines timere peius solent, quàm ne præsens voluptas elabatur? Græca si quis malit hæc sunt: τί γὰρ αὖ εἴη πονηρότερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διωκτικῶς, ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν περιπίπτειν ἔχει, καὶ ἑτέραν ἐρᾷ, καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτο ἦν ἄρα, δίψα διωκτικῆς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα παρεσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις. ὦ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, ὦ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, ὦ ταραχαί, ὦ φόβοι, φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophō apud Achillem. Statium scriptorem veterem, li. 2. loquens de amore puerorū, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior: An quia simul atque apparuit, euanescit, nec amanti sui perfruēdi potestatem facit? sed Tantali poculo similis videtur: Sæpè enim etiam inter bibendum auolat, amánsque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam haustum est, priùs eripitur, quàm qui bibit, exaturetur, &c. Apud eundem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo sacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium sedeam, sitimque explere non possim? Næ ego Tantali mensæ haud dissimilem torum sortita sum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali talenta. Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epistol. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum. *Achilles Statius.*

Miser.] Tantalus, quasi ταλάντατος, id est, infelicissimus, Plato in Cratylo. Apul. libr. de Deo Socratis: solus Tantali vice in suis diuitiis inops, egens, pauper, nón quidem fluentum vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ sitim, &c. *Tantalus vnde dictus.*

Qui quasi.] Vulgatissimum illud, Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Marsupiorum ministrum. i. δοῦλον τῶν βαλλαντίων, auarum hominem vocat Eunapius Sardianus. talis describitur in Aululatia Plauti Euclio, miserrimus senex, amittendi metu sese perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi suæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ solent, quæ aurum penitus egestum in antris asseruare memorantur, vt Solinus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops*, 3. Carm. 16.

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS *populos inter ditiſſimus omnes,*
Arma ſenex nullus quo magis ampla tenet:
Defraudans geniúmque ſuum, menſáſque paratas,
Nil præter betas duráque rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Séque rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello περὶ φιλοπλουτίας, meminit negociatoris cuiuſdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametſi multum vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum

dum, vappámque conquirebat. Et fortasse is fuit, à quo cùm profugisset seruus, rogatus quamobrem se ab heri dominio fugitiuus extulisset: Quia, inquit, cùm præstò bona sint, mala tamen quærere solet, quippe qui vinum generosum vendat, tantúmque subacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur asino, qui tergo gestet epulas opiparas, obsoniáque delicatissima, & tamen carduis victitet. Plerique enim sunt adeò excordes, támque sui parum memores, vt solo pane mucido, vappa, & larido subrancido se expleant, quamquam opimis possessionibus abundent. In quo sanè vt genium insigniter defraudant, sic & partis ad vsum humanum concessis miserabiliter abutuntur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτὸν, οὐδέν τι τοῦ χίου βελτίων γενόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις τι πράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος· οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἰδίων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ pessimum è carne sanguinem eliciunt: sic tu quæque pessima in teipsum confers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generosi copiam venderet aliis, sibi vappam & acidũ vinum seruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugisset: Quia, inquit, cùm ei bona adsint, malum tamen conquirit. Ei longè multi similes suauia poculenta transmittunt, & ad molesta prauáque quasi occurrunt. Idem περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. Nihil capiens inde commodi, velut balneatoris asinus, qui ligna & sarmenta defert, semper fumo plenus ac fauillis, nunquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile est illud ex secundo Epigrammatôn:

Πολλὰς μυριάδας ψηφίζει Ἀρτεμίδωρος,
  Καὶ μηδὲν δαπανῶν ζηλοῖ ὧν ἡμιόνων.
Πολλάκις αἱ χρυσοῦ πολυτελῆ φόρτον ἔχουσαι,
  Πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

Hoc est,

Viuens vt multi, dum sumptus præcauet omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.

Auari asino comparati.

Locus Plutarchi.

Aurum ſæpè gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

Ex M.Tullio citari hoc meminit: ferebat hanc quoque iniquitatem Septius, & imbri frumenta in area corrumpi patiebatur.

Talis Opimius apud Horatium 2.Satyrarum 3.

Paup r Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappámque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus, &c.

Defraudare genium. *Defraudans geniúmque ſuum.*] Defraudare genium, eſt naturæ denegare quod appetit: cui opponitur. Indulgere genio, animo obſequi. Plaut. in Aulul.

Perditiſſimus ego ſum omnium in terra,
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulo? egomet me fraudaui,
Animúmque meum, geniumque meum, &c.

Et Terentius Phormione:

——— ſuum defraudans genium.

Betas duráque rapa.] Synecdoche, pro quibuſlibet abiectis eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

Inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidium imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio, mecum eſt, inopem me copia fecit.

Séque rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati κερδοφάγοι: & cumini ſectores ab Ariſtotele, κυμινοπρίσται, 4. Molal. ad Nicomach.

In

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

V A N A *Palatinos, quos educat aula clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

ALlusio est ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Aristippum (Philosophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne posset exire; quòd splendidiore Principum vita captus, Philosophicam vitam mentiretur. In quo sensu etiam Seneca dixit, stultum esse compedes suas, quamquã aureas, adamare. Id tamen quàm studiosè faciant aulici, nemo est quin videat. Non enim animaduertunt quantum voluptatis & oblectamenti suppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ' ἐν ἐλευθέρῃ, nec aliis gnathonum more, aut parasitorũ nescio cuius rei gratia, manum deosculari, ridenti arridere, & fœdè palpãdo quamlibet personam induere. *Aurea compedes aulicorum.*

In

In quibus factitandis quid(obſecro)fidei aut bonæ mentis,quæ honeſti ratio eſſe poteſt,cum ſimulationis & perfidię ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbiq; circumferant?Ea de re copioſiùs Lucianus,eo ſcilicet Commentario quod ſcripſit.De iis qui conducti mercede in diuitum familiis viuunt.Apud Plutarc. Theophraſtus exprobrat Ariſtoteli, quòd relicta Academia mallet in Philippi aula verſari, quod & antè fuerat à Diogene reprehenſum,Ariſtotelem cœnare quando Philippo, Diogenem cùm Diogeni placeret. Quantum autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M.Catonis lepidam ſententiam. Dicebat enim futes priuatorum furtorum in neruo & compedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos.Retulit Gellius lib.11.cap.18. Huc Aureæ compedes: &, Leo chordula vinctus.

In

In ſordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

QVÆ *roſtro, clyſtere velut, ſibi proluit aluum*
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Tranſit opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadéſque ſuum.

ID dicitur in putidos & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentij fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta, detegunt euulgántque: ſicque interdum loquuntur, vt quod vulgò dici ſolet, podicem ex ore faciunt. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id eſt, ſordidos & ineptulos, indignos inquã, qui in hominum albo numerentur, perſpecto auis ingenio. Hæc enim roſtri adun- *Homines impuri & fœdi.*

citate

citate se per eam purgat partem, id est, aluum, qua reddi ciborum onera maximè est salubre: itaque clysteris vsum primùm dicitur ostendisse. Plinius lib. 8. cap. 27. & Aristot. 9. De natura animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus suos æmulos & obtrectatores hoc nomine insignes esse voluerunt, vt mox subiiciam. Κλύζω idem est quod abluo: vnde clyster nomen habet.

Callimachus. *Quo Publius hostem Naso, &c.*] Callimachus Poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) discipulus Hermocratis Iasei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui se ingratum discipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eúmque per contemptum Ibim nominauit, quasi auem Aegyptiam & Alexandrinam, siue quòd Alexandrinus esset, quamuis Rhodius diceretur, siue quòd spurcissimus & impudentissimus. Sic etiam Ouidius Callimachum imitatus, aduersarium quendam suum Ibim appellauit, quòd virum Romanum mentiretur: vel quòd *Ouid. in Ibim.* exulàtis Ouidij vxorem turpi amore tactus sollicitarit: multaque ad Augustū deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emisit Poëmation in Ibim Naso, in quo non expressit maledici nomen, siue quòd inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum cōuicia, siue quod aliquē nominatim carpere, & ita verbis proscindere lege prohibitum esset. Ouidius eodem opusculo in Ibim:

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo téque, tuósque modo.

De Ibide, lege quæ scribit Plutarchus, Commen. Vtrum plus rationis insit in terrestribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17. lib. ἡμερώτατον δ᾽ ἡ ἶβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος. διττὴ δὲ τὴν χρόαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δ᾽ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ᾽ αὐτῶν ἅπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas meminit huius poëmatis, ἶβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιτηδευόμενον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἴς τινα ἶβιν γινόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου. ἦν δ᾽ οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollonius non tam doctori suo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id sortitus est, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum spurcissimæ volucris, qua refertissima patria fuit quantum auersabatur, ferre coactus esset.

In

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS *quisquis captat, si limpida verrat*
Flumina, si illimes ausit adire lacus.
Cassus erit, ludétque operam: multum excitet ergo
Si cretæ, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic ijs res publica turbida lucro est,
Qui pace, arctati legibus, esuriunt.

ID videtur sumptum ex apologo quodam Aesopico, de piscatore aquam verberante, vt fugientes pisces incautè in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, statim huic piscator: At nisi, ait, sic moueatur vnda, me mori esurientem est necesse. Quod sanè apertè designat, ὅτι καὶ τῇ πόλεσι

πόλιων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται. ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν πελάσωσιν: eos nempè qui Rerum publ. clauũ tenent tum vel maximè quæstum facere, cùm patria, sua opera, laborat seditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguillas captare, qui priuati quæstus gratia tumultus concitant, cum videant pùblico Rempubl. statu nihil se posse corradere. Itaque non mirum, si seditiones enatas esse gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in suum vertant commodũ. Prouerbij vsum ex Aristophanis verbis colligere erit facilè.

Anguillas qui dicantur captare.

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας.
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν,
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Fecisti, vt ii qui captat anguillas, facit;
Quieta cum sunt stagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
Captura magna est: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Principiũ quorũdam rapina.

Hanc artem (heu nimium) callent quidã Principes δημοβόροι, qui tyrannico concilio in ciuitatibus dissidia serunt, quò licentius mulctent miseram plebeculam. Notissimum est quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil esse vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piscari. Sic viuitur: ea est morum deprauatio atque hominum peruersitas, vt qui ipsi sæpenumeò legum sacra tractant, aut certè quibus vt custodibus asseruanda & tuenda concreduntur, ipsimet legum solutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Marius apertè libereque fassus est. Bello enim contra Cimbros gesto, cùm mille Camertes ciuitate donasset, idque quibusdam reprehenderetur, vt à legibus patriis alienum, statim ait se inter armorum strepitus legum præscriptum & quasi vocem audire minimè potuisse. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hieroglyph. lib. 29.

Cassus erit, laudetque operam.] Id est, spe excidet, frustrà se laborasse sentiet. Prouerbiales metaphoræ.

Palmula.

Palmula.] Remi extrema pars, sic dicta eò quòd protensa est in modum palmæ. Virg. 5. Aeneid.

Littus ara, & leuas stringat sine palmula cautes.

Aqua vitrea.

Vitreas aquas.] Per similitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cùm sunt quietæ, nec turbatæ, Statius 5. Siluarum: —— *Vitreasque natam Plaudit aquas.* ——

Sic

Sic ijs res publica, &c.] Similitudo erat, cuius hîc est ἀπόδοσις.

Pace.] Pacis tempore.

Arctati legibus.] Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati sontes retinentur. Lex, teste Cicerone, vinculum est ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec sanè aliunde magis florent Respublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ institutæ sunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutáque sit inter improbos innocentia, tradit Isidorus auctor non omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum est à Demosthene: οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ τόνον ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει. *Lex cur primùm lata.*

Legis virtus est imperare, vetare, permittere, punire, ait Modestinus. Seneca 95. epist. appellat leges minis mixta præcepta, constituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex est quæ neruos non habet aduersus facinorosos, inquit Demosth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non sponte admittuntur flagitia, sed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex Aquilia culpam in damno dato, vel leuissimam, l. 31. Si putator, l. 44. ad leg. Aquil. D. Sed ad rem: leges constringunt improbos, aliósque in officio continent Republ. quieta, nullóque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, si posset, laqueis constringeret. Rebus enim perturbatis scelerati homines sibi pollicentur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæsar dictitabat iis quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæve vis vrgeret, bello ciuili opus esse.

X

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

Delphini insidens vada cærula sulcat Arion,
Hócque aures mulcet, frenat & ora sono,
Quàm sit auari hominis, non tam mens dira ferarum est:
Quique viris rapimur, piscibus eripimur.

Fons Emblematis. ID extulit è Græco Βιάνορος hexasticho, quod est 1, Epigr. sic autem:

*Ἀγχόθι.

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι Τυρσηνίδος *ἐγχύθι δίνης
  Φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπερβύθιον,
Αὐτίκα μὲν κιθάρῃ λιγυηχέϊ δέξατο δελφὶν
  Σωύθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχεθ' ἑλισσόμενος,
Μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκελσε Κορίνθιον, ἦρα θάλασσα
  Ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus:

Pracipi

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vastum pelagi forte dedere fretum,
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio grata dulcisonaq; chelys:
Sesserémque Isthmum deuexit adusque Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore nasci
Pisces, quàm tellus gignat alumna viros.

Historiam, seu (si mauis) fabulam copiosè tractauit Herodotus lib. 1. & post eum Gellius cap. vltimo, lib. 16. retulit & Ouidius 2. Fastor. ea est de Arione citharœdo, qui arte sua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum causa consilium ceperunt de eo interficiendo; quod vbi animaduertisset, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum statim è prora sese in profundum deiecit: quem subitò à delphino exceptum, & dorso Corinthum vsque vectũ aiunt. Allusit ad hanc historiam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de somnio naufragij: *Arionis citharœdi à Delphino seruati historia.*

Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adolescentem in mari à Delphinis seruatum eodem penè quo Ariona modo, retulit in Symposio septem sapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidisset, excipientibus Delphinis, ab imóque retrahentibus, euasit. Ait idem Plutarch. ad finem disputationis, qua inquirit: An sit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & insatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorũ non verentur conspirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquomodo queant. Hincque admonemur, mitiores esse feras in hominem quàm ipse homo in hominem sit. Quid verò scelestius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ nõ modò sui facit immemorem, sed etiam sibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακόν; Euripides verissimè, *Auaritia quanta pernicies.*

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
Οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
Φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

Et Bion Sophista optimè τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας εἶπε censuit. Cur autem summum malum à quibusdam dicatur auaritia, in promptu ratio est, quòd ea vix vnquã sola esse queat: quippè cùm perpetuas habeat sibi comites rapinam, *Auaritia summum malum.*

periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis longè multis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum ad rem præſentem ſatis erit, quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe: vnde factum vt duo tantùm fuerint ſuperſtites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tandem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio: Nullum eſt officium tam ſanctum atque ſolemne, quod non auaritia comminuere atque violare ſoleat. Et quidem ſtatim omnis iuſtitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cùm pectus auaritia, miſeróque cupidine feruet, ait Horatius.

Vada cærula.] Mare cæruleum.

Sulcat.] Μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, tranſgreditur.

Frenat & ora ſono.] Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

Viris rapimur, piſcibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

Ἤρα θάλασσα

Ἰχθὺς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

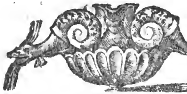
Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. Epigramma, cuius concluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

Κτεινόμεθ' ἀνθρώπους, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Triſt. eleg. 4.

Cúmque minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Gula.

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis,tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron,aut manibus gestat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionysi,& talis Apici,
Et gula quos celebres deliciosa facit.

HAc eicone depinguntur lurcones & gulosi seu helluones,quorum illis tribuit gruis collum,vt sibi dari postulabat Philoxenus: his, vel (etiam si mauis) vtrisque ventrem maximè prominentem. Expressit autem ventris hæc gulæque mancipia,duarum auium maximè furacium,& gulæ deditarum imagine. Larus enim edacissimus est, qui quòd totam escam ore deuoret, locum fecit prouerbio,Larus hians. Auicula est è mari victum quæritans aut lacubus,quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc Matron,quidam parodus, Chærephontem parasitũ com- *Gulosorum imago.* *Larus.*

parauit famelico laro, eo quòd voracissimus esset helluo.
Onocrotalus. Πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autem olorum similitudinem habet: nec omninò differre viderentur Onocrotali & olores, nisi faucibus ipsis inesset alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal congerit, mira vt sit rapacitas, mox perfecta rapina sensim inde in os reddita, in veram aluum ruminantis modo refert. Plin.cap.47.lib.10. Et hæc bellissima gulosorum insignia.

Martialis 11.lib. ——— *Et quàm*

Turpe Ranennatis guttur Onocrotali.

Melanthius. Melanthij Poëtæ tragici ὀψοφάγου insignis votum fuisse traditur, vt collum olorinũ optaret, quo diutiùs dapum sensu frueretur: vt etiam eius quem superiùs attigi, qui sibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id est, guttur tres longum cubitos, cuius est mentio apud Gellium 19.cap.2.

Curculio. *Curculione gruis.*] Gruis collo. Videtur ex proprio fecisse appellatiuum: est enim curculio, vermis edacissimus, quasi gurgulio sic dictus, & frumenti sortitus vocabulum; quo nomine sunt etiam notati plerique parasiti, vt ex 2.Miscellan.Nannij disces.

Tumida vir pingui aluo.] Id est, φύσκων, quasi dicas ventrosum; quo epitheto notatus est Ptolemæus Euergetes, propter abdominis studium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teste Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, sicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

Γνάθωντε δοῦλος νηδύος θ' ἡσσημένος: Abdominis minister, & seruus gulæ. Huic conuenit Persianum hoc Satyr.1.

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempè queis pingui abdomine venter prominet.

Apicius. *Talis forma fuit Dionysi, &c.*] Duos hosce inter gulosos insignes memorat Athenæus lib. 1. cap.3. Dipnosoph. Apicius quidem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam edidit de gulæ irritamentis: non enim satis habuit Principum congiaria & Capitolij vectigal deuorasse. Hunc sibi manus intulisse quidam referunt, cùm subductis rationibus ex sextertio millies quod in culinam congesserat, centies tantùm superesse sibi cognouisset. Lege Plin.9.cap.17.

Insigniter gulosi. *Et gula quos celebres, &c.*] Vt præter superiùs nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Æsopus, Clodius Albinus, Astydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterum monumentis hinc inde colliges.

Ocni

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeant.

EMBLEMA XCI.

I M P I G E R *haud ceſſat funem contexere ſparto,*
Humidáque artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrennuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inque ſuum.

ID ex Pauſaniæ Phocaicis tractum, enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendam ſedere ait, inſcriptionémque indicare eum eſſe Ocnū, qui texat è iunco reſtim vel funem, ſed adſtan- **Character Emblematis.**

tem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem, Gnauum & induſtrium hominē fuiſſe Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigam habuerit, quæ profundere conſueuerat quicquid ille opere faciundo per ſummum laborem quæritaſſet, idque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiam Ionum vulgò prouerbium eſſe, quoties hominem ſignificant ad laborum quidem vehemēter propenſum, ſed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pauſanias. Huius quidem effigiei Plutarchus meminit libello περὶ εὐθυμίας, & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & propertius 4. Elegiarum:

Ocni funiculum torquere.

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Alterúmque tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] Diligens, induſtrius. Virgil. 1. Æneid.

———ille impiger hauſit
Spumantem pateram.

Et Ouid. 1. Metamorph.

———patrios adit impiger ortus.

Nomen Ocni.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipſa ῥαθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηρία: ſed & ὀκνεῖν, idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamen dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuas opes malè collocat, eáſque in vſus minimè neceſſarios erogat.

Sparto.] Geniſta. ſic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidáque artifici.] περίφρονος, teſtis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, ſperatque diteſcere, ſed quicquid labore tam improbo partum enaſcitur, ad ornatum quendam ſuum transfert prodiga & inſolens mulier. vnde verò verius à Iuuenale ſcriptum Satyr. 6.

Mulier prodiga.

Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum,
Ac velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

Mundus muliebris.

Quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Mundum.] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda:

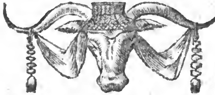
ſeruanda: Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum inſignia ſunt, his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores noſtri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumque.

Vlpianus noſter ait mundo muliebri contineri ſpecula, vnguenta, vaſa vnguentaria, & ſi qua dici ſimilia poſſunt, diſtinguítque muliebria ornamenta à mundo muliebri, ac ſi mulier poſſit eſſe munda, nec tamen ornata: vt ſolet in iis contingere quæ ſe mundarint lotæ in balneo, neque ſe ornarint: & contrà, eſt aliqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimiùm ſubtiliter à Iuriſconſulto; nam apud oratores, poëtas, alióſque terſos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, ſed etiam quibus ornatior. Val. Max. lib. 9. cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia, quæ lata fuerat olim bello Punico ſecundo ad coërcendam mulierum luxuriam: ſed eas tamen ait excuſari mentis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum illis permitti.

Prodigit.] Conſumit, diſſipat; verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

X 5

In Paraſitos.

EMBLEMA CXII.

QVOS *tibi donamus, fluuiales accipe cancros,*
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice pluribus ordo
Chelarum armatus, maximáque aluus adeſt:
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Pernicéſque pedes, ſpiculáque apta pedi.
Cùm vagus in triuijs, menſæq́; ſedilibus erras,
Inque alios mordax ſcommata ſalſa iacis.

APparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνου στόματος ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuiales dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondentes. Decorum

corum itaque seruat in eo, quòd rationem habeat personæ cui hæc tribuat:intereaque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam,qui ad quæstũ & ventrem omnia conferat sua studia, vt aliis,& plerumque etiam præsentibus obloquatur, in quos eiaculetur molesta & acria quædam dicteria.Id autem genus hominum si quando iocandi fines trãsiliant,ita vt è salibus hilari fronte acceptis, & datis ad scomata mordacia se conferant, iam tum fastidio esse non ab re incipiunt: nec enim sapiunt qui iis omnia licere volunt; quandoquidem nihil magis lubricum sit & importunũ conuicio,quod quasi melle litum animos ingreditur. Parasitum Luciani & Iuuenal.3.& 4.Satyr.perlege. *Licentia nimia parasiti.*

Oculi Vigiles.]Aperti:quod refert parasitorum vigilantiam in obseruandis aliorum mensis.Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

Et forfice plurimus ordo.&c.]ἀπὸ στρατείας ab exercitu.Pedes habent cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex sutorum est instrumentum,quo pannum aptant, & in frusta commoda dissecant. Chelæ autem sunt cancrorum brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam significat vngulam.Huc pertinet Pliniana descriptio cancrorum,quæ est lib.9.cap.31. *Forfex.*

Stat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo est spinæ adhærens, in qua sunt renes:tamen à pube ad præcordia sursum versus abdomen peruenire Cornelius Celsus tradit lib.4. Iuuẽ. *Abdomen.*

———Venter adest abdomine tardus.

Ausonius Eidyllio 9.cui Mosella nomen:

———Cui prodiga nutat
Aluus,opimatoque fluens abdomine venter.

Certè parasitus dicitur Eustathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inseruiat.

Cùm vagus.] Horat.1.Epistolar.bellè scurram ita descripsit:

Scurra vagus,non qui certum præsepe teneret, *Scurra descriptio.*
Impransus,non qui ciuem dignosceret hosti:
Qualibet in quemuis opprobria fingere sæuus:
Pernicies & tempestas,barathrumque macelli.

Mensaque sedilibus erras.]Hinc epitheta,τραπεζολοιχὸς,quòd mensas illingat, & nidorem è cibis surgentẽ rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ, quòd foribus alienis insidietur, nẽpè qui sueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartag.pernicies.

*Scommata salsa.*Epitheti metaphora.De scommatum generibus Macrobius Saturnal.7.cap.5.

Paruam

Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil est quod quis lucretur: & vnum
Arbustum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui spes nulla lucri est: vnóque residunt
Arbusto geminæ non bene ficedulæ.

D*Vobus ganeonibus.*] Ganeo, cui vitæ modus est culina, vti Varro describit, quanquam à M. Tullio sumatur etiam pro scortatore qui prostibula & meretriculas affectatur.

Non

Non est multum lucri expectandum ex rebus minimis, in quibus quanquam multum laboris & operæ collocetur, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum administratione vtilitas multo consurgit vberior, quamobrem vulgo variis efferuntur modis adagia, vt in tenui statu consorti non esse locum dicamus; qualia sunt ista, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbustum duos erithacos. Vno ramo non bene sedent duæ ficedulæ: & quod nostrates iocando efferunt, Nostra ianua non sustinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis amplissimum expectant quæstum, præsertim si sit eodem studio consors, vbi plerúmque res absque inuidia transigi, nisi ægrè, possit. *E rebus minimis parum lucri.*

Et vnum arbustum.] Prouerb. est Chiliad. Arbustum vnum non alit duos erithacos. Cedrenus πολυκοιρανίαν detestans, hanc similitudinem vsurpauit: δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα διοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν. Vt vnum arbustum duos erithacos non alit: sic vnum regnum feliciter à duobus principibus administrari non potest. Erithacus auis est quædam solitaria, vt eodem in saltu non temerè nisi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à syluarum desertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur, huius meminit Plin. 10. c. 20. *Erithacus.*

In tenui spes, &c.] Distichon eiusdem argumenti cum superiori, mutatis tantum verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis spes. Vide Chiliad.

Vnoque residunt arbusto.] Prouerbium aliud idem cum superioribus. Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius vescatur. Martial. lib. 1. *Ficedula.*

Cùm me ficus alat, cùm pascar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Captiuus

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

Regnatorque penus, mensæque arrosor herilis
Ostrea mus summis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falsa ossa momordit:
Ast ea clauserunt tacta repente domum.
Deprensum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obscurum qui dederat tumulum.

Gulosi in spontaneam lapsi seruitutem.

ID videtur propriè in eos esse tortum, qui lautioris victus ergò se in domos opulentas seruiliter ingerũt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum consequantur, vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præpropetam

ram sibi arcessunt, quisque, vt vulgo dicitur Gallico, suum in dentibus tumulum conficiunt. Hi sunt ἀκρατεῖς seu impotentes, qui obiectam cupiditatem sectantur, hi sic describuntur à Lucio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui sex menses vitam ducunt, Orco spondent septimum.

Porrò gulam in seruitutem pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

——Qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum qui paruo nesciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

Παμφάγος ἐρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
Ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
Πώγωνος διερῷο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
Αὐτίκα δ' ὀστρακέης ἐπλατάγησε δόμος.
Ἀρμόσθη δ' ὀδύναισιν. ὁδ' ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
Λησθεὶς, αὐτοφόνον * τύμβον ἐπεσπάσατο. * πότμον.

Regnatorque penus] Penus est omne esculentum aut poculentum, sed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo asseruantur esculenta quæuis, accipitur, quo de nomine controuersiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4. Penus.

Ostrea hiulca.] Hiantia, vel ostreas hiantes. De ostreis Plinius 32. cap. 6.

Falsa ossa.] Id est, testam ostreæ, quam ossa putabat esse.

Domum.] Pro cochlea, vel testa, qua pro domo vtitur, idque metonymicôs & catacresticôs.

Deprehensum furem.] In iure est ἐπ' αὐτῷ φόρῳ.

Tetro tenuerunt carcere furem.] ἀπαγωγεία à furibus, qui deprehensi coniiciuntur in carcerem.

Tumulum.] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à consequenti, quòd perierit sorex in Ostreæ testa.

In

In garrulum & gulosum.

EMBLEMA XCV.

V O C E *boat torua, prælargo est gutture, rostrum*
Instar habet nasi, multiforisque tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventrique gulæque
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVspicor id tractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagogi cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animum in aluo defodit, pisci qui asellus dicitur, maximè similis. Hunc ex pisciũ genere solum habere cor in ventre, ἐν τῇ γαστρί, Athenæus ex Aristotele tradit, quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐκτρα-πλόγαστρος propter monstrificam ventris naturam. Cæterùm Onocro

Onocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis est amplissimi & vocis clamosissimæ, ita vt ruditum asini dicas, & nasum habere instar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Aristotelis vtar, suo incondito clamore, importunáque garrulitate cælo mare conturbare apud quosdam videntur, cùm tamen importuna sua loquacitate dent sine mente sonum; quippe qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud nostrates dicterio vulgato notantur) omnia sunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctíque fastidiunt. *Onocrotalus, quid referat.*

Boat.] Translatio à bobus.

Instar habet nasi.] Festus ad hunc modum: Truo, auis onocrotalus, Cæcilius irridens magnitudinem nasi: Prô dij immortales, vnde prorepsit Truo!

Rabulam.] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, id est, raucitate. Hominem significat, qui causam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt sunt patroni illi triuiales & plebeij caussidici: inter quos qui clamosissimus est, putatur alios iudicio & doctrina excellere. Cicero de oratore: Non enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, sed doctissimum & perfectissimum quærimus. *Rabula.*

Addictum ventrique, guleq́ue.] Is vnico verbo γλωσσογάστης, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

Y

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS *vetusti est, aliqua professoribus*
Superadijci cognomina,
Faciles apertosq́; explicans tantùm locos,
Canon vocantur, Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iteratq́; nimis
Mæander, vt Parisius.
Obscurus & confusus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus Truo est scholasticis.

Contrà

Contrà est vocatus, tenuis esset Albius
Quòd voce, vespertilio.
At vltimas mutilans colobotes syllabas,
Hirundo Crassus dicitur.
Qui surdus aliis solus ipse vult loqui,
Vt sturnus in prouerbio est.
Hic blæsus, ille raucus, iste garriens,
Hic sibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tussit hæsitans.
At conspuit alius, vt psecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa surgunt nomina.

SIc est naturâ vel potiùs consuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obseruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibusdam superioris sæculi Iurisconsultis, vel etiam, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui suo tempore minùs aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde singuli singula in scholis cognomina sunt sortiti, quibus notaretur ingenij, vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis; vel hoc generalius accipi potest. Homines enim imperiti, vt etiã argutuli quidam auditores, qui nasum rhinocerotis habent, faciliùs quod stultè dixeris reprehendere, quàm quod sapienter tacueris, probare possunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnũ profectò onus est atque munus, vt ipsemet asseuerat disputatione 1. de natura Deorum, suscipere atque profiteri sese, omnibus silentibus, vnũ maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adest enim ferè nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid est in quo offenditur, id etiã illa quæ laudanda sunt, obruit: & quoties dicimus, totius de nobis iudicatur. Nec quicquam est tam insigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ stabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.] Mæander flexuosus & sinuosus fluuius, quod nominis sæpè pro obliquitate sumitur. Huc prouerb. Labyrinthus. *Mæander.*

Y 2

Qui vel columnas voce rumpat.] Huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in superioribus.

Colobotes.] Mancus & decurtatus, κολοβόω, comminuo & trunco.

Sturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Psecas.] Stillicidium vel gutta, aut stilla. Psecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus, quòd identidem exspueret, quòd & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Magna hominum in vitiis notanau proteruitas.

Quàm multa rebus, &c.] At istæc licentia, & deprauata consuetudo reprimenda erat. Siquidem conuitia quæ torqueri solent, ob ea quæ sunt in corpore, vel in fortunis hominum vitiosa, proficiscuntur ab animis parum sanis. Proinde Vlysses apud Homerum Thersitæ non claudicationem, non gibbum aut caluitiem exprobrat, sed omnino garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia insectatur in Agamemnone, sed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quasi frænum imponi rectæ rationis potest.

Natura.

Natura.

EMBLEMA XCVII.

PANA *colunt gentes (naturam hoc dicere rerum est)*
Semicaprumq; hominem, semiuirumq; Deum,
Est vir pube tenus, quod nobis insita virtus
Corde oriens, celsa verticis arce sedet.
Hinc caper est, quia nos natura in secla propagat
Concubitu, vt volucres, squamea, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, est caper index
Luxuria, Veneris signaq; aperta gerit.
Cordi alij sophian, alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet:

PAn pingebatur, vt multarum diuersarúmque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totum vel vniuersum sonat. Iraque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipse sub hoc habitu quo cernitur, solem se esse prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non syluarum dominum, sed vniuersæ substantiæ materialis dominatorem, significare volentes; cuius materiæ vis, vniuersorum corporum, seu illa diuina, siue terrena sint, componit essentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitũ ad hominem transtulit. Homo enim constat animo diuino, cælesti, immortali, Angelis & Deo simili: corpore verò mortali ex quatuor elementis composito; hac quidem parte belluinam naturam proximè referenti. In animo duæ partes sunt: illa quæ intelligit, meminit, sapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars superior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines sumus, qua Deo similes, qua cæteris animalibus excellentiores, & longè superiores: Altera est ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & bestiæ quàm homini similior, in qua sunt morus illi qui Græcis πάθη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirùm à belluis nihil differimus. Homo itaque medium est quidam inter diuinas intelligentias & bruta animantia, eámque ob caussam finxerunt veteres Pana esse Deum, qui superiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quasi proposito agalmate significaretur: homo enim pro superiore sui parte rationem habet diuinam, & cælestem, inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm sunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam sceleste & deprauatè cogitat & molitur. quod planum etiam facit August. sub finem c. 3. lib. 14. de ciuit.

Pan, Deus. *Pan, homo.* *Hominum natura triplex.*

Pana colunt gentes.] Consule Lactant. & D. August. eod. opere de ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum de natura Deorum, & post eum Gyraldum de historia Deorum Syntagm. 15. Nonnihil & tibi suppeditauerit Euseb. 3. præpar. Euangelicæ. Seruius ad Eclogas Virgilianas, Pana Deum rusticum ad naturæ similitudinem factum esse scribit. Cuius boni Grammatici sententiam integram ascriberem, si omnino nostro huic argumento responderet.

Est vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico est, quam voles,

voles,sequitor lectionem.

Quod nobis insita virtus.]Cicero 1.Tusc.Platonem in Timæo secutus, & Aristotelem in 2.de animo, principatum animi ait esse in capite sicut in arce summa. ira verò & cupiditas locis disclusæ: illa enim in pectore hæc subter præcordia sedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis in cerebro posuit spiritus animales, id est, imaginationem, memoriam, sensum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo existit nutritio & generatio, quæ tria sunt non partes, sed facultates & vires de vnico animo existentes, qui vt seipsum moueat raciocinando, irascendo & concupiscendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ tria sunt instrumenta sede & loco distincta. Quod itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celsa verticis arce sedentem: animum, siue eam animi facultatem quæ rationis est intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat: vel fortasse ad veterum quorundam sententiam, qui animi principatum in corde statuebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarchus De placitis 4.cap.5. *Animus an in cerebro, an in corde.*

Celsa verticis arce sedet.] ἀκρόφρονος & ἀλληγορία à summo & præstanti Principe in arce summa, vt loco tutiori sedente.

Hinc caper est, &c.]In superioribus dictum est, hircum libidinis esse symbolum, & concubitu fit generatio. Vide Macrob.ca. 8.Saturn.1.lib.

Vt volucres, squamea, bruta, feras.[Animalium est diuisio: sunt enim aut aërea, vt volucres aues: aut aquatilia, vt pisces: terrena vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1. Metam. Ouidianæ. *Animaliũ genera.*

Cordi alij sophian.] Id est rationem & mentem, cuius sedem in capite bona Philosophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, esse voluere. Lege Opificium Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè sunt, vt ira & appetitus, quæ tamen superiori animi parti, id est ipsi menti subiici debent, nisi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putabis interesse?

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

VT ſphæræ Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic varijs, caſibus illa preeſt.
Aduerſus vim Fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm Fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

Liberales, quam illiberales artes ſequi ſatius.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt mulier eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum numen cùm deſignabant, baſim quadratam ſeu vndique quatuor angulis nitentem teſſeram efficiebant: hoc enim modo firmum ſtudiorum & artium liberalium fundamentum ſtatúmque effinge

fingebant, vt quæ nullo Fortunæ impetu possunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia secum se portare prædicabat. Sic Aristippus Cyrenæus ciuibus suis mandauit, vt eas sibi pararent possessiones, quæ naui fracta simul cum possessore possent enatare. Igitur hi mihi sapientes videntur, qui periculosis artibus relictis, togæ studia sequuntur. Hæc ipsemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propositis admonet bonas disciplinas opera diligenti amplectendas esse, quibus nimirùm fortuitos casus non temerè vel sustinere, vel etiam retundere possimus. Quò spectat illud vice Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: sua enim cuique ars pro viatico est. Video carminis huius materiam sumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij symbola diuersissima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario de exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione ἐπὶ τὰς τέχνας, huc congessimus in gratiam Philologorum: τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοὶ, γράφοντες, καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν, καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον. ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδωσαν ἐν χερσὶν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον, ὥσπερ οὖν ἐν νηὶ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ. κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἀν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ. ἐμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν οὕτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης. ἔνθα συναπόλλυνται μὲν ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτὴν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα. τὸν δ' ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην δὲ τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίας τῇ τύχης κεκοσμήκασιν οἱ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίπλαστον

Emblematis fons.

οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ' εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ἔστι δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμύ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ' αὖ τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους ποτ', οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους τε καὶ διὰ παντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ.

Fortunæ imago.

id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pingendo fingendóque ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen erat magnum amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerunt: adhæc eam priuarunt oculis: iiſque omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille praueque omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plura naufragia, eáque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſe ipſum Fortunæ, cæcæ Deæ commiſerit, ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam, ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, prætermittat: locupletet autem indignos: neq; hoc quidem conſtanti aliquo modo: nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, eò quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia, interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereáque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tamquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare, quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omníſque diſciplinæ opificem, quem contrario prorſus modo exornarunt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidem forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatem oculis præ ſe fert, acutè intuetur: eius autem ſedes, cubus eſt, omnium figurarum maximè ſtabilis, permultúmque à caſu aliena. Hac etiam figura

Mercurius qualiter effictus.

Deum

Deum hunc interdum ornant, vt possis intueri eos à quibus colitur, hilari esse vultu, sicuti & dux ipse Deus: cui nunquam succenseant, vt sunt qui fortunam accusant, cùm se relictos à tergo contemptósque sentiunt. Qui enim eum consequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidentia singulari perfruuntur.

Vt sphæra Fortuna.] Fortunam rotundo lapidi insidentem *Fortuna*
pinxerunt veteres, quo eius instabilitatem designarent; vt plu- *cur insideat*
ribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuina. instit. *orbi.*
Lactant. & Augustin. in ciuitate Dei 2.4. & 7. libris potissimùm. Hic porrò sphæram pro quacunque re volubili & rotunda vsurpauit.

Cubo sic insidet Hermes.] Galenus in Oratione quam proximè citaui, ad artes (si modò eius est) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem, quàm Fortunæ, effictum esse à veteribus, tum pictoribus, tum statuariis. Iuuenis enim est forma conspicua, non tamen fucatus, sed natiua quadam specie in basi quadrata, quæ firmitatis & stabilitatis nota est, &c. Idem ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Fe- *Mercurij*
stus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ ora- *imago.*
tionis ductum. Hic autem apud Festum (obiter admoneo) firma oratio est pactum seu stipulatio, firmissimum iuris vinculum, vt didicisse me memini ex Guilielmo Fornerio, Antecessore Aurelio doctissimo.

Disce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Disce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

In

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

N A T V S *vtérque Iouis, tener atque imberbis vtérque,*
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna simul & florete iuuenta,
Numine sit vestro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua senecta pede.

Duo ad valetudinē conducentia.

DVo sunt, quæ vt corpus bene constitutum, sanum, & incolume conseruant, sic & animum ipsum curis expediunt, nimirùm certa victus ratio, vinúmque moderatè sumptum, vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis

minis labefactant & corrumpunt, ipsamque senectutem accelerant. Hic itaque descriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui salubri diæta præcipiat quid quantumque sit in victu sequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino sollicitudines adimat. Marsil. Ficinus lib. De vita cælitus comparanda duos hosce Deos sic copulat: Fratres certè sunt indiuiduique comites Phæbus atque Bacchus: ille quidem nobis duo potissimùm adfert, lumen videlicet atque lyram: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad spiritū recreandum, quorum vsu quotidiano spiritus ipse tandem Phœbæus euadit & liber. Philosophorum est etiam ea sententia, sed tria tamen esse ad vitam longam, adeoque valetudinem tutandam necessaria constituūt. Primo est frugalitas, temperātia, sobrietas, (quàm modò δίαιταν appellabamus) eam enim esse matrē sanitatis asseuerant artis medicæ professores: eam virtutū omnium domicilium prædicant philosophi omnes; victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, otium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius, *Apollo & Bacchus iuncti, quid.*

Cernis vt ignauum corrumpant otia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendum exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantumque cibi & potionis adhibendū, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honesta & oblectatio: cor enim in quo est calor vitalis, facilè molestijs atteritur, vt cōtrà exhilaratur lætitia viresque sumit. Qua ratione Arist. 4. de morib. ad Nicomach. risum & iocū ait ad vitam degēdam esse necessarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate posuit, & risui lætitiæque operam dabat. Legimus & sapientissimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id est risui statuam erexisse, eoque Lacedæmonios ad risum & letitiam inuitasse, Plutarch. in Lycurgo.

Tenet atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna est Phœbo Bacchoque iuuentus,
Nam decet intonsus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apoline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum historiæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo insula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vsum primus tradidit. Ouid. Metamorph.

Saluete, &c. vt illud Homeri Iliad. κ.

χαίρετε

χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.
verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorum epilogis.

Quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.] Veſtro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

Curas edaces diſſipat Euthius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, triſtitiæ diſſoluenda dedit.

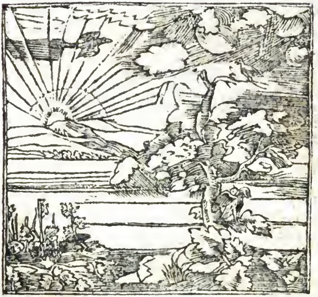
Dilue.] Tolle, aufer. μεταφορά.

Vt lento accedat, &c.] ἀπαγγελία periphraſtica.

In

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hiemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æstatem ſeſe expectare cucullus:
Automno eſt tantùm cernere ficedulas.

HOc referendum videtur ad quaſque temporum & annorum viciſſitudines, vel ad ea quæ ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorúmque magna vis eſt, ſi ſuo tempore vſum accommodemus. Rectè Ouidius: *Temporum viciſſitudo.*

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varij varia luſerũt, quæ

quæ huc non piguerit aſcribere, eáque potiſſimùm, quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9.lib.2. & ſeptimam quarti.Ouid.ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Vel fugit æſtates, æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas,
Ver præbes flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribúſque niues.

Claudian. de ſene Veronenſi, qui nunquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat annum:
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idémque reducit:
Metitúrque ſuo ruſticus orbe diem.

Barthol. Anulus in Poëſi picta,ad hominum magnique mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver,æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir,& inde ſenex:
Æterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ,
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Huc prouerb.Ver hyemem ſequitur, & varios locos Hieroglyp.Pierij. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum:Nullius rei finis eſt,ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur.Diem nox premit, dies in noctem:æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur:omnia tranſeunt vt reuertantur.

Frigila.] Auis à frigore dicta, vt quibuſdam placet: de qua Ariſtot.lib.8.cap.3.De hiſt.animal.

Vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid.Faſtor.2.

——an veris prænuncia venit hirundo?

Dicitur & à Sappho ἦρος, ἄγγελος, ἱμερόφωνος, ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia.Notum eſt adagium,Vna hirundo non facit ver, Lege Pierium lib.22. Hieroglyph. Huic ſimile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduen

aduentum.

Cuculus.] De quo in ſuperioribus.

Indicat æſtatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

Η μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γυναῖκες, λαλεῖ. Hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres. ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή: Noua hirundo veris eſt initium.

Ficedulas.] De ficedulis etiam alibi.

Scyphus Neſtoris.

Emblema ci.

N e s t o r e v m *geminis cratera hunc accipe fundis,*
Quod grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi ex auro ſtant circum quatuor anſæ:

Vnam quamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor,
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit:
Eſt cœlum, ſcyphus ipſe: colorq́, argenteus illi,
Aurea ſunt cœli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorq́ꝫ fera eſt.
Hæc Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

Neſtoris crater.

HOmerus in Neſtore ſene eloquentiſſimo & conſultiſſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera geminis fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harum quaque ſedens columba, cœlum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificabat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cœlum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleïades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam tacitè commendabat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellentia plura repetere licet ex Plinio variis locis, ſed potiſſimùm cap. 37. libr. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Neſtorem, quamquam ſenex admodum eſſet, poculum ſuſtuliſſe, cum cæteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus:

Ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσας κε τραπέζης,
Πλεῖον ἐόν. Νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt,
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculum; at ipſe ſenex Neſtor facilè abſtulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenæus Dipnoſophiſt. 10. cap. 12. ſed maximè 13. lib. 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius, Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia.

Fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Athenæum, non quatuor dumtaxat quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent, vt Naſo cecinit in Faſtis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi

Hi duo longæuo censentur Nestore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Est cœlum.] Tribus distichis sequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiadas esse.] Columbæ repræsentant Pleiadas, numero tamen non obseruato. Nam Pleiades septem sunt stellæ iuxta Tauri signum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriantur. Lege Ouidium Fastor. 4. *Pleiades.*

Magna minorq; fera est.] Vrsam maiorem siue Elicen, & minorem siue Cynosuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, suntque Septentrionali polo velut axe quodam nixę, & arctico circulo clausæ, sicque dispositæ, vt resupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ superior est, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Fastorum 4. *Vrsa duplex.*

Magna minorq; fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Trist.

Magna minorq; fera ———

Longo vsu.] Longa exercitatio & experiētia doctrinam parat certissimam, potissimumque ad disciplinam astronomicam longa obseruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio est dissimilium: qui corpore sunt firmo & valenti committunt prœlia atque inter se dimicant: sapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cælestium cognitionem.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA *æternum pendens in rupe Prometheus*
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem: figulosq́; peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cœli affectant ſcire, deûmque vices.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ὀ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. Notiſſima eſt Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxiſſet, & Mineruæ opera ignem cœleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret, ægrè tulit Iupiter, eúmque Mercurij miniſterio ligari iuſſit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum & in

Promethei fatum.

& inhabitabilem:aquilámque exhibuit,vel,vt aliis placet,vulturem, qui perpetuò cor exederet, exesúmque renouaretur. Martial. lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Assiduam nimio pectore pauit auem,&c.

Macrob.lib.1. in Somnium Scipionis, huius fabulæ mysterium exponit.Per vulturem, siue aquilam, iecur immortale tundenté,nihil aliud intelligunt prisci illi Theologi,inquit,quàm tormenta malæ conscientiæ obnoxia flagitio viscera interiora rimantis,& ipsa vitalia indefessa admissi sceleris admonitione lanientis,sempérque curas,si fortè requiescere tentarint,excitantis,tanquam fibris renascentibus inhærendo,nec vlla sibi miseratione parcentis, lege hac qua se iudice nemo nocens absoluitur, nec suam potest vitare sententiam. Plato Dialogo de regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus esse tradit.Idem in Prothagora,sapientiam à Prometheo surreptam ait,hominibúsque communicatam; cuius hæc ferè verba sunt:Communem Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clam ingressus, furatus est Vulcani artem igneã, aliámque Mineruæ,qua viuendi facultas obuenit:Prometheum vatem fuisse ex etymo nominis ostenditur:quid sit enim προμήθεια, & quid προμηθεύεσθαι, notum est. Is Iouem monuisse fertur ne cum Themide congrederetur. Scholiastes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad historiæ fidem. Ait enim ex Agreta nescio quo scriptore rerum Scythicarum, Promethei cor ideò absumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd suam regionem fluuius(cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibusdam fossis fluuium auertisset,ex eo factum, vt diceretur aquilam abegisse,ac Prometheum liberasse.Alij secùs tradũt, Prometheum nempe cum præstare non posset incolis Scythicis quibus præerat, ea quæ necessaria essent,ob inundationem fluuij Aquilę,in vincula cõiectum,neque solutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxisset. Quædam sunt apud Aphrodisæum in problematis, perdocta sanè & ad mythologiam pertinẽtia.Cicero in Tuscul. Prometheum ait virum quendam perspicacé fuisse, & in rebus arcanis apprimè versatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratũ, quòd veritas in profundo demersa videatur. Iecur autem ab aquila exesum significat sollicitudines & curarum ardores,quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cùm se conantur expedire, in alias molestiores recidunt.

Quid per Prometheũ Caucaso alligatum.

Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, sed à vulture corrodi tradit, idque perbellè interpretatus est: cui videtur assentiri Petronius his hendecasyllabis:

Cur vultur iecur vitimum pererrat,
Et pectus trahit, intimásque fibras,
Non est quem tepidi vocant Poëta:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hic autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philosophiæ mysteria nescio qua mente subtilius conantur indagare: vel in eos qui naturali iudicio, fidei Christianæ oracula complecti, vel etiam ipsa arcana diuina (quæ scrutari periculosissimum est, vt quid planè ἀσώματον) discutere, deque iis humano sensu aliquid statuere se posse putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen solis diurnum. Proinde Sapiens Prou. 25. Qui scrutatur maiestatem, opprimetur à gloria; quò etiã spectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν οὐ χρὴ μέγα, id est: Mortale non decet altum sapere. Scitu digna sunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt sciri, nescire nos confitemur, neque ea conquirere aut inuestigare curamus, quæ comprehendi liquissimum est non posse, quamuis mille per corda suspicio se porrigat atque intẽdat humana. Et ideò Christus cùm mortalium sciret cæcam esse naturam, neque vllam posse comprehendere veritatem, positarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid sibi esse suasisset: & prorsus suspicionibus hæsitare, litigiosas serere atque intendere quæstiones: omnia illa nos linquere & posthabere præcipit, neque in res eas quæ sint à nostra procul cognitione dimotæ, infructuosas immittere cognitiones. Et ibidem: Quid est, inquit, vobis vestigare, conquirere, quisnam hominem fecerit? animarum origo quæ sit? quis malorum excogitauerit causas? orbe sit sol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, an propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque scire compendium, neque ignorare detrimentum est? Remittite hæc Deo, atque ipsum scire concedite, quid, quare, aut vnde sit. Vestris non est rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. Hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim caussidici, qui in Octauio ita scribit: Quo magis mirum est, nonnullos tædio inuestigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temerè succumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perseuerare. Itaque indignandum omnibus, & indolescendum est,

Præclarus Arnobij locus in futurorũ coniectores.

Minutij Felicis locus.

est, audire quosdam, & hos studiorum rudes, literarum profanos, expertes artium etiam sordidarum, certum aliquid de summa rerum ac maiestate decernere, de qua tot omnibus seculis sectarum plurimarum vsque adhuc ipsa Philosophia deliberat, nec immeritò: cùm tantum absit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ supra nos cælo suspensa sublata sunt; neque quæ infra terram profunda demersa sunt, aut scire sit datũ, aut sciscitari permissum, aut scrutari religiosum: beati satis, satisque prudentes iure videamur, si secundum illud vetus Sapientis oraculum, nosmetipsos familiariùs nouerimus. Idem etiam Minutius paulò post hac de re ita doctè & prudenter: Proinde, ait, si quid sapientiæ vobis aut verecundiæ est, desinite cæli plagas & mundi fata & secreta rimari: satis est pro pedibus aspicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agrestibus: quibus non est datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum est disserere diuina. Quanquam si philosophandi libido est, Socratem sapientiæ principem, quisquis vestrûm tantus est, si potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cælestibus rogabatur, nota responsio est, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS, quod oraculum idem ipse præsensit; idcircò vniuersis se præpositum: non quòd omnia comperisset, sed quòd nihil se scire didicisset. Ita confessio imperitiæ summa prudentia est. Hoc fonte defluxit Arcesilæ, & multò pòst Carneadis & Academicorum plurimorum in summis quæstionibus tuta dubitatio: quo genere philosophari, & cautè indocti possunt, & docti gloriosè. Quid Simonidis Melici, nónne admiranda omnibus & sectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberatione diem petiit: postridie biduum prorogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: postremò cùm caussas tantæ moræ tyrannus inquireret, respondit ille, Quòd sibi quanto inquisitio tardior pergeret, tanta veritas fieret obscurior. Mea quoque opinione, quæ sunt dubia, vt sunt, relinquenda sunt, nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partẽ ferenda sententia est, ne aut anilis inducatur superstitio, aut omnis religio destruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Astrologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quosdam Philosophos, qui quæ abstrusa prorsus, atque abdita Deus esse voluit, scrutati sunt: ac naturam rerum cælestium inuestigarunt, quæ

Simonidis cordatum responsum.

à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque comprehendi ſenſibus poſſunt; & tamen de illarum omnium ratione ſic diſputarunt, vt ea quæ aſſeruerunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Heſiod. in operibus: quam ad rei veritatem explicat in procemio lib. vltimi naturalis Hiſt. Plinius. & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. lib. 2. cap. 2. 11. Huc referenda diſputatio nobilis Socratica ex Xenoph. 1. Comment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Inſtitut. colligit.

Sacri præpetis vngue.] Sacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Aeneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omnia pennæ.

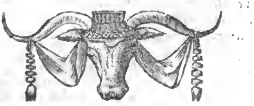
Præpes. Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ ſe ante auſpicantem ferunt, nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cœli affectant.] Iophon Bacchus, vt refert in Eclogis Stobæus:

Ἐπίσταμαι καὶ τόδε, ὅσω περ γανὴ
Ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
Ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἥσσεται.

In

In astrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, *per ſuperos qui raptus & aëra, donec*
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruénſque reſuſcitat ignis
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

ID videtur confinxiſſe ex Græco Ἰουλιανοῦ. Emblemata ευρημ.
Ἴκαρε, χυρὸς μὲν σε διώλεσε. νῦν δέ σε κηρῷ
Ἤγαγεν εἰς μόρφην αὖθις ὁ χαλκοτύπος.
Ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἤερα, μὴ τὸ λυστρὸν,
Ἠερόθεν πίπτων, Ἰκάρειον πελίσῃς.

Cera tibi vitam prius abstulit Icare, sed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum seruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulam prolixè satis persecutus est Ouidius octauo Metamorph. & secundo de arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totámque narrationem, si vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Astrologos quosdam falsarios & impostores, qui suprà humanum captum conantur aliquid, quæque longissimè absunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis experientia se hariolari posse putant. Rectè sanè Isocrates dixit in orat. κτ̃ τ̃ σόφις. τὰ μέλλοντα προγνώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεως ἐστί. Diogenes cùm mente agitaret Philosophorum, virorum pollliticorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum societate functiones, dicebat homine nullum aliud sibi videri sapientius aut absolutius. Cùm verò contemplaretur astrorum inspectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat, nihil esse quod sibi videretur homine stultius & stolidius. Attamen quotus quisque est, qui non hodie plus propè fidei hariolis istis & coniectoribus, quàm sacris oraculis habet? quis non ex sua hora suorum euentorum seriem trahi putat, & rectè facta ac vitia sideribus potiùs & stellarum cursibus, vt vocant, quàm sibi ascribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir sapiens facillimè declinarit, ipsaque popularis multitudo portenta hæc respuere occeperit, si tandem fucum agnouerit sibi factum. Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus, nam aut aduersa fore dicunt (ait ille) aut prospera, si prospera dicant, & fallant, miser homo frustra timendo fiet: si vera respondeant, eáque prospera non sint, iam inde aliquis miser ex animo erit, antequam è fato fiat: si felicia promittant, eáque sint euentura, tum planè duo erunt incommoda: nam & exspectatio spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes iam deflorauerit. Eleganter Actius poëta se nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos, nullóque pacto huiusmodi hominibus res futuras præsagientibus esse vtendum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa testabor, me non sortilegos, neque eos qui quæstus causa hariolentur, ne psychomantia quidem agnoscere.

Astrologorum vanitas.

Non habeo denique nauci Marcum augurem,
Non vicanos aruspices, non de circo Astrologos,

Non

Non Isiacos coniectores, non interpretes somnium.
Non enim sunt ij aut scientia, aut arte diuini
Sed superstitiosi vates, impudentésque harioli:
Aut inertes, aut insani, aut quibus egestas imperat.
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab ijs drachmam ipsi petunt.
De his diuitijs sibi deducant drachmam, reddant catera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Astrologos & fatidicos eiusmodi qui se Deo plenos simulant, vti Paulus 5. sententiarum loquitur, sed maximè qui alienam mortem prænunciant, non secus quàm parricidas execrata est antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt est apud Xiphilinum, cùm diem prædixisset astrologis, quo excederent Italia, hi contrà, noctu præscripserunt ei diem quo ei moriendum esset: & intra illum diem mortuus est, Dione teste, fortè non fato, sed propter vaticinium. Ergo cùm sæpe aliàs, imperantibus Augusto, Tyberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuisset, ne vllo modo de cuiusquam morte prædicerent (quòd id semper habitum sit exempli pessimi: & mortis metus sæpe ipsa morte deterior, aut etiam nonnunquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæsare Ascletario Astrologus viuus comburi iussus, & Largius Proclus capite damnatus est, quia publicè prædixisset quo die imperator supremum vitæ diem clausurus esset. Præclarus sese mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Astrologos: quem videtur vsurpasse hic noster: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui fictitiis pennis cælo tenuiori se committens, in mare preceps datus est, Astrologos aiunt designari, qui pennis temerariæ professionis in cælum se subtollentes, cùm de suis cælestibus dogmatibus, quibus sublimari videntur, quid sunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiusdam Angli somnium. Is ex astris prædixerat Henricum septimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor statim ad ipsum delatus est. Iubet itaque hominem ad se vocari: à quo sciscitatus fertur, an ex astris certum aliquid posset præcognosci. Innuit. Sed tune, inquit Rex, eius artis peritus es? sic esse respondit. tum Rex, An certò coniectas me hoc ipso anno moriturum? sic esse ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his festis natalitiis (instabat enim natalis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait,

Locus ex Pico Mirandula in astrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

ait, cum meis familiaribus & domesticis lautè me victurum spero. At certè, ait Rex, artis tuæ sum peritior quàm sis ipse: nam scio te futurum in carcere, simúlque hominem in vincula coniici iubet. Illic vbi iam satis diuinandi calor refrixisset, cum risu dimissus est. Eiusmodi hominum fatuitatem acerrimè perstringunt Basilius oratione 6. εἰς τὴν ἑξαήμερον. Euseb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex professo in nugones eiusmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id sub persona Socratis eleganter & copiosè disputat: quò spectant Lactantiana ex cap. 3. lib. 3. Icarium lapsum Dio Chrysostom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de se concitant opiniones transtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè istud est sapere, dum alieno damno sapimus. Publius Mimus:

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

Qui

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

D V M *turdos visco,pedica dum fallit alaudas,*
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipsada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emissum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui sidera respicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aesopi de aucupe & vipera. Hic accepto visco & arundinibus exiit aucupatum. Viso turdo in alta sedentem arbore compositis arundinibus sursum spectabat eum comprehensurus. Verùm ignarus viperam dormientem incidit,

incidit,à qua morſus,iámque prę dolore vitam agens,dixit,Ah, alium capturus ab alio miſerè capior.Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe,qui cùm arcu & funda peteret aues,in altum ſpeculatus,ictus à dipſade interiit.Totum autem carmen eſt proſopopœia:

Ὁ σφενδόνῃ ἐγὼ καὶ ψῆρας καὶ ἀερπίκτειραν ἐρύκων
  Σπερμολόγος ὑψιπετῆ βιστονίαν γέρανον,
Γ' ἐνῦ χερμαστῆρος ἄστραφα κῶλα πταίνων
  Ἀλκιμένης πτανῶν εἴργων ἀποθενέφος.
Καί μέ τις ἀπτήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
  Σαρκὶ τὸ ἐκ γλυνῶν πικρὸν ἐνεῖσα χόλον.
Ἠελίου χέρσωσεν, ἴδ' ὡς τὰ καθ' αἰθέρα λεύσσων,
  Τὸν ποσὶν οὐκ ἐδάην κόμμα κυλινδόμενον.

Prototypus Emblematis.

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante,rapacem
  Archeam altinolam, Biſtoniámque gruem,
Extenſis manibus, bubulaque id verbere funda
  Alcimenes abigens ipſe procul volucres:
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
  Lethiferoque nigrum virus ab ore vomit.
Méque dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto.
  Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur,in ſcrobem decidit,quod ridens ancilla δίκαια παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

Ἄστροις προσέχων τις ἀστεροσκόπος
Πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ. τυχὼν δέ τις
Ὁδοιπόρος, στενόντι, ταῦτ' ἔφη λέγων,
Νῦν θεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Taxantur Aſtrologi,qui cùm cæleſtia,id eſt,corporum ſuperiorum inſpectionem ſe conſectari putant,ea tamen ignorant quæ propiùs ſunt admota:cúmque præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiam habere ſe gloriantur. Atqui,quod Pindar.habet Olymp.12. τῶν μελλόντων δὲ τετύφλωνται φραδαί, id eſt,obſcuræ ſunt admodum & cææ futurorum cognitiones.In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Aſtrologorum reprehenſio.

Saturnus procul eſt iam olim cæcus, vt aiunt,
  Nec propè diſcernens à puero lapidem.
Luna verecundis formoſa incedit ocellis,

Nec

Nec niſi virgineum virgo videre poteſt.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars.
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe eſt, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

Turdos.] Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis. **Turdus.**
Martial.lib.13.

Inter aues turdus, ſi quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius Plinius libro 10.cap.42.& 53.

Alaudas.] Galeritas, de quibus Plin.lib.11.cap.37.

Gruem.[De gruibus in ſuperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdam aues pro aliis quibuſcunque.

Dipſada.] Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur; **Dipſas ſer-**
& Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin.lib.23.cap.8.& lib. **pens.**
22. cap.5. Solinus Polyhiſtor.cap.30. Lege Lucian.præfatione De dipſadibus,& Pierium Hieroglyph.16.

Securus fati.] Id eſt, ignarus & inſcius infortunij, quod ſibi mortem attulit. Sic Lactant.lib.2.cap.3.in philoſophos: Dum aliorum præcipitium vident, non proſpexerunt quid ante ſuos pedes eſſet. M.Tullius in 2.De Diuinat.ridens haruſpicinam:

Democritus non inſcitè nugatur, vt phyſicus.

Quo genere nihil arrogantius: citátque illud ex neſcio quo poëta.

Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat: cæli ſcrutantur plagas.

Potentiſſi

Potentissimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

A S P I C E *vt inuictus vires auriga leonis,*
Expressus gemma pusio vincat Amor?
Vtque manu hac scuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtque est in pueri plurimus ore decor?
Dira lues procul esto: feram qui vincere talem
Est potis, à nobis temperet ânne manus?

Fons Emblematis. ID extulit ex Græco Argentarij, quod ascribam:
Εὐγάζω τὸν ἄφυκτον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν,

ὃς

Ὃς τᾶ μὲν κάρτηρα κατ' αὐχένος, ἃ δὲ χαλινῷ
Εὐθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτίθησι χάρις.
Φρίσσω τὸν βροτολοιγὸν, ὁ γὰρ καὶ θῆρας δαμάζων
Ἄγριον, οὐ δ' ὀλίγον φείσεται ἀμερίων. Id est,
Quid video in gemma hac? amor est, auriga leoni
Insidet, & frenis ora superba regit.
Vna manus flagro cadit, moderatur habenas
Altera: nulla magis signa placere queunt.
Sed metuo immitem puerum, mortalibus agris
Quid faciet, qui sic corda ferina domat?

Huc respexit Lucian. in Deorū Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit & sibi nonnihil reformidantem, ne propter scelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur, cui puer his satisfacit: θάρρει μῆτερ, ἐπὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτοὺς, οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι: Confide mater; leonibus enim ipsis iam familiaris sum factus, & sæpenumerò conscendi eorum terga, & apprehendi iubas; equitis more insidens illos agito: illi verò interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum insertam ori receptant, lambúntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem schemate satis ostenditur, quanta sit amoris vis, qui de fortissimis etiam & ferocissimis triumphare soleat. Leonum enim nomine significantur viri graues, & alioqui sanctimonia probitatéque aliqua insigues. Leones autem amore furere notat Plinius 8. historiæ mundi, cap. 16. & Aristot. histor. animalium lib. 6. Sed non possum conniuentibus oculis transilire, quod scribit Plutarch. in Amatorio: ὁρῶν ὑμῶν ἐνίους τὸν μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοῖς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὴς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν, οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσήκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολούειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον, id est: Non sum ductus admiratione à quibusdam vestrûm in conclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta sit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iisdem augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non satis aperta possunt, nisi exemplis illustrentur. Ælian. 12. Var. histor. narrat de Dioxippo Olympiis victore cùm pugilum more Athenas eques introiret magno po-

Luciani locus.

Leones qui.

puli concursu,& alij rerum aliarum quæ in eo essent apparatu, pulchritudine caperentur: ipse medio triumpho coniectis oculis in mulierem quandam formosissimam, ab eius aspectu non potuit abduci:quin etiam vultum sæpe mutabat, vt facilè appareret eum telis Cupidineis saucium,iam nō sui fuisse compotem; quamobrem Diogenes Synopensis ad populum:En, inquit, pugilem vestrum magnum.vt à puella configitur! quasi dixisset, turpe esse qui viros vicisset, à muliercula superari. At iocularis iste reprehensor ignorare se fingebat quanta sit amoris vis,quāque efficax pulchritudo formaque decens corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit:Carneades, regnum quod nullis satellitibus egeat:Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exemplum perquam venustum & memorabile de Phryne,pulcherrima femina,quæ impietatis accusata,defensa est ab Hyperide,oratore certè nobili,qui quòd videret eam iam damnationi proximam, commiseratione vsus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & discissa veste, nuda pectora iudicibus ostendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam censuerunt,ex quo & oratoris astum, & iudicum inexpectatam misericordiam,ipsiusq; teæ venustatem(id est, τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœnissis Euripides) spectanda proponuntur. Aristotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epistola commendatiorem, id est, formam corporis habere maiorem persuadendi vim quàm quæuis oratio vel epistola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra essent,tam impensè amarentur:dixit eam esse cæci hominis interrogationem. Mirari enim possit aliquis fuisse cæcum,qui nunquam antea quicquam vidisset, &

Qui nunquam visæ flagraret amore puellæ.

De quo Iuuenalis; nos hæc missa facimus.Proclus omne pulchrum,dicit honestum esse,idémque amabile,eo quòd naturæ diuinæ aliquam imaginem habet; ex quo τὸ καλὸν, à καλεῖν quidam deducant, quod est vocare:quia ad se vocet & alliciat hominum animos:quam etiam ob rem credibile est à veteribus,reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antecellerent. Sic enim Homerus suos heroas à dignitate vultus ipsáque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit:quamuis enim Nireum nominet ex iis qui ad Ilium venissent formosissimum,tamen ei Achillem præfert.Ita Virgilius de suo Ænea:

Ipse

——— *Ipse ante alios pulcherrimus omnes*
Infert se socium Æneas, atque agmina iungit.

De Lauso verò, déque Turno sic:

Filius huic iuxtà Lausus, quo pulchrior alter
Non fuit excepto Laurentis corpore Turni.

His consentanea maximè sunt quæ disputantur ab Isocrate in Helenæ laudatione: vbi sic pulchritudinem commendat, vt eam esse rem diuinam statuat: ea enim ferè contemnuntur in quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra sunt suspiciuntur ab omnibus. Imò virtutem non alia de causa censet in pretio haberi summísque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res sit: denique alia omnia bona inuidiæ sunt exposita: nullus tamen est qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignósque honore putant: cúmque omnia fortitudo sua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen superatur.

Pusio.] Paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuscul. in lib. Platonis, qui inscribitur Menon, Pusionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quosdam inanes metus tecum semper pusio cum maiore sorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. *Pusio.*

——— *Pusio dormit,*
Pusio qui noctu non litigat.

Scuticam.] Paruum flagellum è loris factum, à Græco σκῦτος, quod est corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3. *Scutica.*

Ne scutica dignum horribili sectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6.

——— *Rubet ille flagellis,*
Hic scutica. ———

Plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

Feram qui vincere talem.] A maiori ad minus.

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS *Amor viden' vt ridet, placidumq; tuetur?*
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera sed manuum flores gerit, altera piscem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

Emblematis fons. ID transtulit è Græco Epigrammate:
Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
Οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
Τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλατταν ἔχει.
Id est, *Nudus Amor blandis iccircò arridet ocellis,*
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.

Nec

Nec temerè manibus florem, delphináque tractat:
Illa etenim terris, hoc valet ipse mari.

Legi alicubi Philostratum Cupidini rosam conferre. Nam sicut illa recens mollis est, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac rosæ, capilli tribuuntur: hic quoque spinas pro iaculis gestat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data sunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum amasius, maris quietum statum & tranquillitatem ostendit, irámque & commotionem fluctuum ibi emollitam signat, vt docet Pierius in Delphino suo Hieroglyph. 17. Id videtur expressisse apertiùs in Hippolyto Euripides:

Ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
Ὠκυτάτῳ πτερῷ,
Ποτᾶται δ᾽ ἐπὶ γαῖαν εὐάχητον,
Θ᾽ ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. Hoc est:

Ille pennis ornatus variis vndique volitans alis velocissimus, volat namque super terram, supérque sonorum & salsum mare. *Amor omnia domat.* Quod significat omnia subiici imperio Amoris, qui nudus est, propterea quòd hic affectus debet esse simplex & apertus: ridet, quòd oblectationem præ se ferat: blandè aspicit, vt persuadeat: nullis armis instructus est, vt cũ eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæũ 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio.

Nec faculas.] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat. *Fax Cupidinis.*

Cornua.] Arcum, qui cornutus apparet, cùm potissimum tensus est.

Scilicet vt terra.] Notissimum est illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipse?

Idem, *Omne adeò genus in terris hominumq́, ferarumq́, &c.*

Scilicet vt terra iura det, atque mari.] Lucretius initio primi libri:

Alma Venus, hominum, Diuûmque æterna voluptas.

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
——— *Tibi suauis dædala tellus*
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidus:

Tu superos, ipsumq́, Iouem, tu numina ponti

Victa domas, ipsumq́; regit qui numina terræ,
Tartara quid cessant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pausanias in Corinthiacis apud Sicyonios extare nobilem Veneris statuam ex ebore, quæ capite gestet cœli orbes; altera manu teneat papauerum capita; altera verò malum: quo significaretur Veneris in animantia omnia potentia, ínque ipsos Deos.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonstrat vti est fortior ignis Amor.

Ex

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum sumpsit illud:

Ὁ πλαγὸς τὸ πλάγιον ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
Δεικνὺς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρὸς ἐστὶν ἔρως.

Tanta vis est amoris, vt ipso fulmine concitatior sit, & violentior: quippè qui nec ipsi Ioui cedat, quē multoties arcu petiisse Poëtæ referunt: quo significatur amore strenuo nihil vehementius esse neque insuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud est distichon per prosopopœiam: *Amor fulmine superior.*

Perfringunt, penetrant, vrunt mea spicula fulmen:
Scilicet hinc nomen est mihi πανδαμάτωρ.

Quidam exstant Euripidis versus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentissimum facit, hi sunt.

Ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
Καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
Ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὢν,
Οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ouidius:

Regnat, & in superos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clementis è 6. στρωματ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν, ὃ δὲ θεῶν δυνάστης, ὃ δὲ βροτοὺς δαμάζει: Amorem cerebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperiū obtineat, atque homines domet. Huc Augeriani octostichon, sanè lepidum: *Lepidum epigramma Augeriani.*

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter se superi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrso, Mars ense, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cum visus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accensa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrso Bromius, Mars ense, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimendo, eiúsque vi amplificanda: sic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibúsque Iouem, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ipse suo.
Clausit amica fores: ego cum Ioue fulmen omisi,
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas: nil me tua tela iuuabunt:
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in secundo eiusdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amasia, quæ se alteri communicarat, quámque ideò verberibus cædere constituerat.

Vt faciem vidi, fontes occidere lacerti:
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modo saeuus eram, supplex vltróque rogaui,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit: & ex animo dedit oscula, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Ioui.

Lilius Gyrald. hist. Deorum Syntagmate 11. repetit ex Plinio, fuisse in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor nesciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuisse Principem forma in ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concussum traduci ad id quod dici solet, Amore plus quàm vi effici, quod in quadam Epist. expressit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus superat.

Plus amore quam vi effici.

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora fulmen cum telo Amoris comparat: sed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud Sophoclem: ἐγκαταισκήψον βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum. βέλος ἐνσκήψῃ Θεὸς. Fulmē aligerum dicitur propter celeritatem, ideóque pictores fulmini tribuunt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid.

Fulmē aligerum, & aliger amor.

Atque his aligerū dictis affatur Amorē, vt Græcis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. passim, Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Geog.

Omne adeò genus in terris hominúmque ferarúmque,
In furias ignémque ruunt.

Idem Aeneid. ——*& caeco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi sese offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epistola Paridis Helenæ:

——*quis enim celauerit ignem,*
Lumine qui semper proditur ipse suo?

Scripsit & perelegans sanè tetrastichon Ioan. Secundus in Cupidinem, camino insculptum, eadem fermè caussa:

Flammiuomo Veneris quisquis fuit ille camino
Qui sculpsit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet aeterna penes hunc custodia flamma:
Per quem sopitus non queat esse focus.

Fortior ignis Amor.] Teste Xenophonte, qui ait amorem ipso igni torrentiorem, & feruidiorem: nam ignis tangentem solùm vrit, & vicina depascitur: amoris ignis etiam in procul intuentes & longo terrarum tractu dissitos ardētes suos radios vibrat.

In

In studiosum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS *studijs, dicundo & iure peritus,*
Et, maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Tracius vmquam
Princeps sororis pellicem.
Pallada cur alio superasti iudice Cypri?
Num sat sub Ida est vincere?

EX Guicciardino Italo, scriptore historiæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati speciatim scriptum fuisse in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominem, sed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci potest in quosdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi excæcati videre non possunt, quantum vitæ suæ & famæ detra- *Origo Emblematis.*

hant. Pudet ſanè referre doctos homines quamplurimos, ſui nominis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniqùe mores inſeruntur) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt.

Qui inter doctos, amori operã dederunt.

Tales fuerunt ad Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnam verſuum mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiam nunc durat, quódque crebrò accidat, pleriſque etiam viris bonis (qui eo fortaſſe non tam inuiti hærent) videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet

Augustinus Nyphus Philoſophus.

quæ Paulus Iouius, ætatis noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus, de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam, ita vt pleríque Philoſophum ſenem atque podagricum ad tibiæ modulos ſaltantem miſerabili pudore conſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientiæ ſtudio dare operam. Quo referam illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canis ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt, nec ſapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarij:

Ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
　Ὁ ἰστοφόρου Παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος
Γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνήμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
　Αὐχένα σοὶ κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
Δέξο με κ'αγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
　Νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ' ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Acer

Acer eram vt primis inuicta mente sub annis
Oestrifera spreui dulcia iura Dea.
Missilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus sub iuga vado Venus.
Suscipe ouans, tetrica victa tibi Pallade cessit
Quàm prius Hesperidum munere maior honos.

Vide num huc referre possis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me sicut antea iuuat
Scribere versiculos amore perculsum graui, &c.

Alio sensu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qui Tibuli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersámque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.

Amorem etiam suis destitutum armis descripsit initio eiusdem operis amatorij his verbis.

Quis tibi saue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid: si praripiat flaua Venus arma Mineruæ?
Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Immersus studijs.] Ab aquis translatio.

Libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græce γραμματεὺς dicitur. *Libellio.*

Quantum nec Thracius vnquam.] Hac parium collatione turpem amorem significat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris sorori, stuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apostrophe gratiam addit, eáque tacitè significat quàm sint ad libidinem propensi qui ab ea in primis esse deberent alienissimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro insula, luxui deditissima. Iustin. lib. 18. D. Augustin. Ciuit. lib. 4. cap. 10. alique plures.

Ida est.] Ida mons editissimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Ἀντήρως

Ἀντέρως, id est amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

DIC *vbi sunt incurui arcus? vbi tela, cupido,*
Mollia queis iuuenum figere corda soles?
Fax vbi tristis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari est hospes cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma iulit.
Sed puris hominum succendo mentibus ignes
Disciplinæ, animos astráque ad alta traho.
Quattuor æque ipsa texo virtute corollas
Quarum, quæ Sophiæ est, tempora prima tegit.

Hoc

HOc decaſtichon tranſlatum reperio ex Græco Mariani Scholaſtici εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod ſic eſt 4. Epigram.

Πῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
Πηγνύμενοι μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες,
Πῦ πτερὰ, πῦ λάμπας πολυώδυνος, ἐς τί δὲ τρισσὰ
Στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις,
Οὐκ ἀπὸ πανδήμοιο ξένε κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
Εἰμὶ, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης.
Ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
Εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
Ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω. ὧν ἀφ' ἑκάστης
Τοὺς δὲ φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, erudito ſanè figmento dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primum aduertendum eſt ex Platone, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & cõmunis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriúſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. Prior ille ἀντέρως eſt, quaſi dicas, priori contrarius: qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contemplanda, omnémque virtutem & honeſtatem præſtat. Hic itaq; tres coronas manibus contrectat, vnámque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo omnium corporis partiũ diuiniſſimam, & certè principem) prudentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudẽter meditari, contemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potiſſimùm in actione poſitæ ſunt, manus enim actionis ſunt organa. Quod perſpicuum eſt ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quáque veriſſimum ſit, quíque acutiſſimè & celerrimè poteſt videre & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic quaſi materia quam tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendáſque, quibus actio vitæ continetur: quo ſanè loco differentem facit virtutem Prudentiam à reliquis tribus, ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & contempla-

Duo Cupidines & totidem Veneres.

ἀντέρως.

Quatuor coronæ ad totidẽ virtutes redacta.

Locus Ciceronis.

templatione, reliquæ sunt actionis. De vtroque Amore Plato in Conuiuio, Ficinus Oratione 2.c.7.& orat.7.ca.8, in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abstrahentem: qua in significatione hîc vsurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum esse narrant, quòd nullius frugis aut commodi possit esse amor, nisi mutuus sit: qua de re Porphyrius Philosophus hunc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido infans parum coalesceret, Venus Themin Deam consuluit: quæ Veneri respondit, Anterota necessarium esse qui rependat vices, vt sese mutuò iuuent. cui Venus aquiescens, Anterota, quasi Contracupidinem dicas, genuit: quo vix dum nato, Cupido cœpit adolescere, & procerior euadere. Sed hæc fortasse παρέργως. Scio quidem apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores esse iuxta Aegyptiorum sententiam & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id est, vulgarem, & cælestem amorem: sed quia deflectit aliquãtum ab ea quam retuli sententia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De Philosophia scripsit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptissimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autem fusciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propositum est, vt eorum vsura potiantur, atque eiusmodi voluptate & delectatione ardorem suum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas esse: animas bonorum deamare, & factũ velle vti qui potiantur plurimum bonis artibus, & meliores præstantioresque reddantur. Medias ex vtroque constare: nec delectationibus corporis prorsus carere, & lepidis animarum ingeniis capi posse. Vt igitur illum amorem deterrimum, inhumanissimum, atque turpem facit, non ex rerum natura, sed ægritudine corporis, morboque natum: sic illum diuinum, deorum munere, beneficioque concessum, aspirante cælesti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam speciem amoris, quam mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexuque & consortio parili copulatum: vtque rationi propinquus est diuinus ille, ita & terrenum turpitudine iunctũ esse voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid alii significet.

Fax amoris

Fax vbi tristis.] Tristis, à consequẽti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Aegyptij sacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt.

Ouid,

Ouid.2.Amorum,eleg.9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Isidorus nõ postremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnunquam amor cupiditate impatientiùs exurat, nonnunquam verò præ satietate abuolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem. Notum est illud Virgil.

Caco carpitur igni, & est mollis flamma medullas.

Item: *Vritur infelix Dido.* Vti iam diximus paulò antè.

Vulgari cum Cypride.] Vulgaris illa Venus circa turpes amores versatur: honesta verò ad virtutem & honestatem amplexandam inflammat, & ad rerum cælestium contemplationem animos pertrahit. *Venus vulgaris.*

Apuleius apologia 1. pro se ipso dicit item ex Platone geminam esse Venerem, quarum altera vulgaris, quæ sit percita populari amore, non modò humanis animis, sed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cælitũm Venerem, quæ prædita sit optimati amore: solis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem stimulis, vel illecebris sectatores suos percellentem, eius enim amorẽ non amœnum & lasciuum, sed contrà incorruptum & serium pulchritudine honestatis, & virtutis amatoribus suis cõciliare: & si quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul absterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quam prius veram & sinceram inter deos videre. Quapropter, vt semper, eleganter Afranius hoc scriptum reliquit:

Amabit sapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fusius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως ἢ ἀντέρως, de quo scripsere singulares commentarios quidam recentium, vt Cælius Calcagninus, Augustin. Nyphus cap. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

Sed pura hominum.] Effecta pudici amoris, vbi notabis diligenti præparatione opus esse, priusquàm aditum habere possis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum speculationem.

Animos astraque.] Hic raptus quomodo fiat, superiùs docuimus ad Emblema, cuius inscriptio est, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως.

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

Aligerum, aligeróque inimicum pinxit Amori
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hîc puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lacrymas.
Ter ſpuit inque ſinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris Amor.

Amor quomodo ab Amore ſuperetur.

TRiumphus eſt amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientem Veneris filium voluit ab alio aduerſario Cupidine, ſeu oppoſi

opposito amore vinciri & constringi: quo significatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem posse ab honesto quodam affectu & labore non modò imminui, sed & sopiri. Manifesta est itaque allusio ad prouerbium, Clauum clauo pellere, quò pertinet illud Hieronymi ad Rusticum Monachum: Philosophi sæculi solent amorem veterem amore nouo, quasi clauũ clauo pellere. Cicero 4. Tusc. Loci denique, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualescentes, sæpè curandus est. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tanquam clauũ clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adolescens temporibus belli Punici secundi, cùm captus flamen esset à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitiosa recederet, ad curam sacrorum & ceremoniarum conuerso animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum postea modestiæ & sanctitatis specimen euasit, vt Val. Max. lib. 9. cap. De mutatione morum. Translatum est hoc carmẽ ex Epigrammate Græco incerti, quod sic habet:

Archetypus Emblematis.

Πτανῷ πλανὸν, ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασ' ἔρωτι
    Ἁ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
Ὡς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν, ὁ δὲ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
    Δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
Ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν, ὢ μέγα θαῦμα,
    Φλέξει τὶς πυρὶ πῦρ: ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. Id est:

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
    Tela Cupidineis opposuit Nemesis:
Vt quæ commisit, ferret, qui fortis & audax
    Antè, modò expertus spicula amara gemit:
Térque sinum sputt in medium, prô mira! quis ignem
    Igne vret? flammas sensit Amoris Amor.

Non est alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid si præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
    Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Et eleg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram,
    Et fractos arcus, & sine luce facem.

Pausanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuisse, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebant intelligi honestum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires subtrahit alter Amor.

Ἀντέρωτα certè, id est, ἀντίθεον, opposuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Nasonem in Apolline persequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ versus hi noti:

Déque sagittifera prompsit duo tela pharetra, &c.

Vt quæ aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

Αἴκε πάθοι τάκ' ἔρεξε, δίκη δ' ἰθεῖα γένοιτο. Id est: Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iusta pœna fuerit, & apud Pindari scholiasten 4. Pyth.

Οἷά τ' ἀνὴρ ἔρξοι, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pausaniam: Iisdem artibus capietur ille, quibus vsus est, ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεσθαι, αἷσπερ ἐπῆρξεν. Lactantius lib. 1. cap. 16. Diuin. institut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in mentem, ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis sibi faciat quod ipse Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De consolat. 2. Quid autem est, inquit, quod in alium quisquam possit facere, quod sustinere ab alio ipse non possit? Busiridem accepimus necare hospites solitum ab hospite Hercule fuisse mactatum. Regulus plures pœnorum bello captos in vincula coniecerat: sed mox ipse vinctorum eatenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiam putas, qui quod ipse in alio potest, ne id in se alter valeat, efficere non possit? hæc ille. Seneca longè antè vsurparat idem verbum, sed alio tamen sensu, epist. 39. Quarum voluptatum impotentiæ atque insanæ libidini ob hoc vnum possis ignoscere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt sementem feceris, ita & metes. Iustitia enim videtur postulare vt qui fecerit aliis iniuriam, ab aliis itidem accipiat iniuriam. Hæc enim lex est talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo de Turno qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Æquum est eum ea pati quæ in alios facit.

Nescia mens hominum fati, sortísque futuræ,
Et seruare modum rebus sublata secundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm spolia ista, diemq́;

Oderis.] Etenim cùm Æneas Turnum prostrauisset, illíque parcere decreuisset, viso Pallantis balteo, quo se Turnus cinxerat,

——— *Furijs accensus & ira,*
Terribilis: Túne hinc spolijs indute meorum

Eripiare

Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam scelerato ex sanguine poscit.

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Merentius, quam in ipsum intulerat.

——— non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Prospectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus scribit Adonibezecum viuum captum extremisque pedum ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedum manuúmque partibus truncati, mea sub mensa micas collegerunt. Quemadmodum in illos ego me gessi, ita mihi diuinitus est repensum. Aelius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accusari Alexander iussit: probatisq; per testes omnibus, & quibus præsentibus quid accepisset: & quibus audientibus quid promisisset, in foro transitorio ad stipitem illũ ligati præcepit: & fumo apposito, quem ex stipulis atque humidis lignis fieri iusserat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. Tribellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vllet, surripi quasi ad Leonem venditorem iussit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibusq; cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iussit: Imposturam fecit, & passus est. Deinde negotiatorẽ dimisit. Lampridius in vita Seueri: Clamabátque sæpius quod à quibusdam siue Iudæis, siue Christianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant sacratæ hist. Ecclesiast. lib. 6. c. 5. & Sozomen. lib. 8. c. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Ecclesiam confugerant, vindictã sumere vellet, studiosè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatorib⁹ ferretur, qua vetaretur ne quisquam ad Ecclesias confugeret; quin etiam vt inde abstraherentur qui ad eas iam confugissent. Confestim pœna subsecuta est. Proposita autem hac lege, haud diu postea Eutropius ipse, quòd coniugi Imperatoris cõtumeliam intulisset, primus eam legem transgreditur, & ex palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit. (Verùm Imperator Eutropium abstrahi iussit) pœnásque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorsus è publicis commentariis expuncta est, hæc illi.

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Cassiodorus lib. 9. Variar. epist. 2. Pœna ista peccati est, vt vnusquisque in se recipere possit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quisque iuris in alium statuerit, eodem iure vtatur.

Spuere in sinum. *Ter spuit inq; sinus.*] Irati & abominantis est gestus. Tibullus Elegiar. 2. de sene amatore loquens:

Hunc puer, hunc iuuenis turba circum stetit arcta:
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conspuiturq; sinus veram deprehendere messem
Si libet. ——

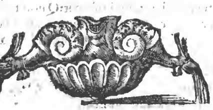
Et apud Theocritum puella rusticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in suum sinum despuit: ait enim,

Τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

Odit Amoris amor.] Eadem polyptosis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10.

Causa fuit multis noster amoris amor,

Dulcia

Dulcia quandoque amara fieri.

Emblema CXI.

Matre *procul licta, paulum secesserat infans*
Lydius: hunc dira sed rapuistis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus esse volucres,
Cùm nec ita immitis vipera sæua foret.
Quæ datis, ah dulci stimulos pro munere mellis,
Prôh dolor! heu sine te gratia nulla datur.

APparet id esse tractum ex Antipatri, atque etiam Biano- *Origo*
ris Epigrammatis eiusdem penè argumenti, lib. 1. Antho- *Embl.*
logiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primum eiusmodi est:

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα δὲ χρήσασθε μέλισσαι,
(Φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
Πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐστιγμένον ὤλεσατ' αἶ, αἶ,
Κέντροις οἵ δ' ὀφίων φαυλεὰ μεμφόμεθα.
Πείθεο λυσιδίκῃ καὶ ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
Αἰνεῖν, κακείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò ſic:

Κῦρον ἀπὸ πλανίην ἐπιμάζων ἑρμώνακτα,
Φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἵλετε βουγενέες.
Ἡ γνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
Ἐλθὼν, αἳ δ' ἔχιον ἦτο χερειότεραι.
Ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐστεμάξατε φοίνια κέντρα,
Ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Repentem per humum tenerem Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improba apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Amoris & mel & fel. Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere licet, qui vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fœcũdiſſimus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque aggerit. Quid enim voluptate blandius? ſed eadẽ quid triſtius? Cauendum eſt itaque, dum oblectamenta magno labore conquirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplũ præſto eſt in apibus, quæ mel dulciſſimum conficiunt: eædem aculeum habent præſentaneum, ſi quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Amor dicitur; quòd ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis:

Amor γλυκύπικρος.

Τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώποις ἐρᾶν;
Ἥδιστον ὦ παῖ ταυτὸν, ἀλγεινὸν θ' ἅμα. Id eſt:

Quid hoc eſt quod dicunt homines amare? reſpondet nutrix: Iucundiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. Verba ſunt Phœdræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores credit.

Huc

Huc respexit Catull. ad Mallium:

Multa satis lusi, non est Dea nescia nostri,
Quæ dulcem curis miscet amaritiem.

Cæterum Epigramma est Meleagri lib.7. Græcorum Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quod ipsa amoris dulcem & amarum stimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari posse ad id quod Plutarch. scribit (si tamen verè dicendum id esset Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui stupro sese commacularint: quòd id animal sit munditiei & elegantiæ perstudiosum, quippè quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinosorum sustineant, citatúrque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchisen verba. *Ab apibus citius pūgi nefāda pollutos libidine.*

Paulum secesserat.] Huic figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes semper Cupidinem Veneri adesse faciūt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas sine amore non potest exerceri. Horat. 1. Carminum. *Cur Cupido Veneri adiungatur.*

Liberum & Musas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat

Plato in Sympos. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Eusebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

Infans Lydius.] Periphrasis Cupidinis. Lydi populi sunt in regione minoris Asiç, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & institores fuerunt, Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itémque Atheneum Dipnosoph. cap. 4 lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus ostium clausit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis ductum. *Lydi mollitie insignes.*

Dira sed rapuistis apes.] Enallage personæ, per apostrophen. expressit vim verbi ἕλετε, id est, sustulistis de medio.

Prô dolor, heu sine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

———nulla est sincera voluptas,
Sollicitúmque aliquid lætis interuenit.

Plautus in Amphit. *Est in ætate hominū (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes consequatur.* & Horat. Odar. 2.

———nihil est ab omni parte beatum.

Huc prouerbia; Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinū bibit; itémque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim studiosū admonitum: pro eo quod in Græco est, ὦ πικρεῇ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, sine te gratia nulla datur* nimiùm obscurè id quidem, vt omnes vnà mecum sentiunt

Ego verò fateor his verbis (*sic sic gratia mellis abit*) me non assecutum esse Græcæ conclusionis leporem, sensus is est, O apes, quæ non minus amaræ estis quàm mel ipsum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, significat virium æqualium contrarietaté, aut æqualitatem virium quæ sunt inter se aduersæ: quasi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, summúmque bonúm summo compensari malo.

Ferè simile ex Theocrito.

AD EMBLEMA CXII.

*A*LVEOLIS *dum mella legit, percussit amorem*
Furacem mala apes, & summis spicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Venerique dolorem

Indicat

Indicat, & grauiter queritur quòd apicula paruum
Ipsa inferre animal tam noxia vulnera possit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc fere idem cum superiori, nisi quòd concinnius & lepidiùs claudat Theocritus: quem sua lingua loquentem audire non pigeat.

Eidyllion Theocriti.

Τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
Κηρίον ἐκ σιμβόλων συλευμένον, ἄκρα δὲ χειρῶν
Δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσση,
Καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο. τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
Δεῖξεν τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
Θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
Χ' ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ'; οὐκ ἴσον ἐστὶ μελίσσαις.
Χ' ὡ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Quod sanè ex Anacreonte transcripsit, cuius Ode sic habet,

Anacreontis Oda.

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι		*Inter rosas Cupido*
Κοιμωμένην μέλιτταν		*Apiculam iacentem*
Οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.		*Non vidit, estque punctus:*
Τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς		*Manúmque sauciatus*
Τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.		*Mox eiulare cœpit.*
Δραμὼν δὲ καὶ πεταθεὶς		*Et cursitans volánsque*
Πρὸς τὴν καλὴν κυθήρην,		*Ad candidam Cytheren,*
Ὄλωλα, μῆτερ, εἶπεν,	hoc est,	*Heu occidi, occidi, inquit,*
Ὄλωλα, κ' ἀποθνήσκω.		*Vitamque mater efflo.*
Ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς		*En me minuta serpens*
Πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι		*Pennata vulnerauit:*
Μέλιτταν οἱ γεωργοί.		*Apem vocant coloni.*
Ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον		*Tunc illa: Apis si acumen*
Πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,		*Tantum facit dolorem,*
Πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν		*Quantum putas dolere*
Ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;		*Quos tu feris Cupido?*

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quàm plurimis conuersum est.

Terram pedibus quatere.

Quatit humum.] Doloris signum, pedibus terram percutere, est & indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro:

——Σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας
Λακτίζων ποδὶ γαῖαν.

tamen calcitrationem non esse indignantis, sed moribundi, putat amicus meus Ioan. Frater Lauallensis. Nam Irus ab Vlysse grauissimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulsat pedibus, vt 10. Æneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans. ———

Ouid. 1. Artis,

Lydius æquatam ter pede pulsat humum.

Venus amica risus. *Ridens Venus.*] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδῆν, id est, risus amicam. Horat. 1. Carminum:

Siue tu mauis Ericyna ridens.

Tria genera risus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, risum decorum: κιγλισμὸν, meretricium, καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

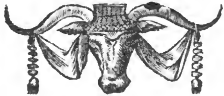
Qui das tot noxia vulnera.] Huc spectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

Νῦ ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεὸς ἦ ῥα λεαίνας
Μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε ματήρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique Deus est, & quidem leænæ mammam suxit, inque saltibus ipsum mater enutrit. Sed propius est quod citatur ex Næuio:

Ædepol Cupido, cùm pusillus sis, nimis multùm vales.

In

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

QVIS *ſit Amor, plures olim cecinêre Poëtæ,*
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela aláſque ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitúſque Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut qui quæſo niues boreámque euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictáque prata gelu?

Si

Si puer est, puerúmne vocas qui Nestora vincit?
An nosti Ascræi carmina docta senis?
Inconstans puer hîc, obdurans pectora quæ iam
Trans adijt, nunquam linquere sponte potest.
At pharetras & tela gerit quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas nescit in æthera ferre?
Inscius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, sempérque virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas saxêus inde mouet.
Si cæcus, vittámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis est? ideò num minus ille videt?
Quísve sagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci spicula vana mouet.
Igneus est, aiunt, versátque in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda subit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi:
Verus quid sit amor, carmina nostra ferent.
Iucundus labor est, lasciua per otia: signum
Illius est nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt sibi repugnans & ἀδιανόητον particulatim reprehendit, verámque Amoris definitionem ad extremum se tradere docet: sub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miserrima: quæ sigillatim omnia explicabimus, si prius Marulli elegantem descriptionem subiecerimus:

Descriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plena quæ caussa pharetræ est?
Non bene prouisus certa quod arma mouet.
Cur sine veste Deus? simplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipse senes.
Quis pennas humeris dedit? inconstantia. quare
Nulla Deo frons est? signa inimica fugit:
Quæ sors eripuit lucem? immoderata libido.

Cur

Cur macies? vigilis cura, dolorq́; facit.
Quis cæcum prait? ebrietas, sopor, otia, luxus.
Qui comites? rixa, bella, odia, opprobrium.
Qui cœlo dignati? homines: qua caussa coëgit?
Mitior auctore est credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inscia! quo ius
Fasque, scelus miseri si scelere abluimus?

Addã & Augeriani poëtæ certè non illepidi eadẽ de re carmen: *Augeriani epigramma de Amore.*

Angelus inuicta qui cuspide semper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui nostra petunt delubra. Rubenti
Cur stant in dextra spicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoscumque sagittis
Saucio, siue volans ignibus vro meis.
Ventosas humeris cur fixit Iupiter alas?
Est quouis leuior flamine quisquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretumque,
Et iuga montosa, & scrupea saxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego, luce poli lux mea clara magis.
Pasceris ambrosia, seu nectare? pascor amœnis
Blanditijs, risu, sedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia densos forma calores
Ingenerat, forma munere nascor ego.
Cur maris è fluctu prognata est mater? amator
Vt mota in salsis fluctuet vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultissima? nulla
Tecta colo, hiberno sub Ioue dego miser.
Dic vbi stas, dum lassa tuo sunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiam istam Cupidinis diuinitatem doctè veréque perstrinxerunt, vt Archias poëta,

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκόλαστοι,
Ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ' ὁ ἔρως πρόφασις.

Non amor est qui afficiat iniuria humanũ genus, sed intemperantes: animis enim hominũ hanc occasionem præstat amor, quasi diceret sine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille pusio, lædit homines, sed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

Vario nomine.] Propter diuersa vel adiuncta vel effecta, quæ studiosè in Syntagmatib. Historiæ Deorum explanat Gyraldus.

Conuenit

Conuenit hoc, quod.] absurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, est impudentia eum nudum pingere, cùm Dij nulla premantur egestate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam arguit: vel manifestam eorum insaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Nudus Amor cur?

Cur te cum nullo corpus velamine monstrat?
Stultitia insani manifesta patescit amantis.

Qui cunctas domuit.] Hinc dictus est πανδαμάτωρ, vt superiùs annotauimus.

Aut qui quæso niues.] Nil est quod timeant amantes, dum rebus amatis se potiri posse sperant; sic Plautus sub amatoris persona:

Nullū periculum detrectant amatores.

Neque vlla mihi obstabit amnis, neque mons, neque adeò mare?
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem,
Imbrem perpetiar, laborem sufferam, solem, sitim:
Non concedam, neque conquiescam vsquã, neque noctu neque diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inuestigauero.

Tibul. item Eleg. 1.

Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacérque.
Quà libet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hiberna frigora noctis,
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Proper. lib. 3. eleg. 15.

Non tamen est quisquam sacros qui lædat amantes,
Scironis media sic licet ire via,
Quisquis amator erit, Scyticis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras:
Ipse amor accensas percutit ante faces.
Sæua canum rabies morsus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via est.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire si iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non si per ignes, & infesta agmina,
Cuncter paratis ensibus pectus dare.

Puer Amor cur?

Puerumne vocas.] Puer est ob amatorum varietatem, & inconstantiam qualis inest puero.

Ouidius 1. Amorum eleg. 10.

Et puer est, & nudus amor, sine sordibus annos,
Et nullas vestes, vt sit apertus habet.

Moschus de fugitiuo amore; ἐστὶ δ᾽ ὁ παῖς περιώνυμος.

Qui Nestora vincit.] Senem quémque sapientissimum. Hesiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetustissimi, mortalium & immortaliũ mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Plato. Conuiuium. Sed id non est satis, nisi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Nestore sit antiquior, Hesiodo teste, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurem, Tartara, Amorem Deorúm primos extitisse. Verba hæc Hesiodi sunt:

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανατῶν, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
Τάρταρά τ᾽ ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἠδ᾽ ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

Πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Nestora vincit, sic interpretor, qui Nestora vincit ætate, qui sit Nestore annosior, denique qui senior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam suprà.

Ascræi senis.] Hesiodi, ab Ascræo Bœotiæ pago in Helicone monte. *Inconstans puer.*] Ad id respexit Ouid. De Arte: **Error & inconstantia Amoris.**

Errat, & in nulla sede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutrit malum,
Serò recusat ferre quod subijt iugum.

Theophrastus: ἔρως δ᾽ ἐστὶν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor est irrationalis cuiusdam cupidinis excessus, qui velocem habet accessum, tardum autem discessum. Id non possum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui se egregium doctorem præstitit naturę amoris explicandę: sic enim eleg. 10. li. Amor. 3.

Luctantur pectúsque leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: sed puto vincet amor.
Odero, si potero: si non, inuitus amabo,
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec sine te, nec tecum viuere possum,
Et videor voti nescius esse mei.
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantùm,
Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dum potiùs, ventisque ferentibus vtar:

Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

——— hæserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat Amor.

Et eleg. 18.

——— tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe mea dixi, tandem discede, puella:
In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi, lacrimis vix illa retentis,
Me miseram cur te, dixit amore pudet?
Implicuitque suos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oscula mille dedit.
Vincor: & ingenium sumptis reuocatur ab armis,
Resque domi gestas, & mea bella cano.

Eundem affectum expressit Catullus in Lesbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortasse requiris:
Nescio, sed fieri sentio, & excrutior.

Quod idem apud Marullum reperio, sed Musa fusiore:

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor, Camilla, sed quam
Et odi, & magis in dies magisque
Velim odisse: sequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitque:
Sic quem sæuitia fugas proterua,
Tam rara reuocas decore forma.

Cur pharetratus Amor.

At pharetras, &c.] Xenophon idcirco Cupidines sagittarios fingi ait, quod formosi & formosæ etiã è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipsis tamquam sagittis eminus in rem amatam emissis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:

Et meritò hamatis manus est armata sagittis:
Et pharetra ex humero Gnossia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Moschus in amore fugitiuo:

Καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ
Τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἀμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ sagittæ, quibus me sauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δραπέτης, ait Amori pharetrã tribui plenã telis, quia vulneret hominum

animos

animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra significari cor, telis cogitationes, arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu similitudinem, adeóque ipsa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor; huc facit illud Pindari ex Olimp. 2.

—πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-
νος ὠκέα βέλη
Ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας
Φωνᾶντα συνετοῖσιν; ἐς
Δὲ τὸ πὰν ἑρμηνέων,
Χατίζει,

id est, multæ mihi sunt sub cubito celeres sagittæ intra pharetram sonantes prudentibus: at apud vulgus indigent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi sensa, quibus se fatetur ornatum & excultum, & oratione diserta ad victoriam laudes celebrandas. Sed de his satis.

Alas cúrue tenet.] Cicero de Nat. Deor. pennatum Cupidinẽ vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentissimas in eo vicissitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiseus problem. 87. rationem reddit propter instabilitatem nempe. *Cur alatus Amor.*

Propertius Elegiar. 1.

Quicunque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primum vidit, sine sensu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Silicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostráque non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. de Arte:

Magna paro quas possit amor remanere per artes
Dicere, tam vasto peruagus ore puer,
Et leuis est & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.

Secundo Amor. 9. Eleg. sic:

Tu leuis es multóque tuis ventosior alis:
Gaudiáque ambigua dásque negásque fide.

alloquitur Cupidinem:

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius senarios propter elegantiam huc conferre non piget:

Τίς ἦν ὁ γράψας ὁ πρῶτος ἀνθρώπων ἔρω,

Ἤ κηρόπλας τήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον;
Ὅς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
Ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
Ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥάδιος
Ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
Βαρὺς δὲ κομιδῆ, πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
Τοιοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φησείε τις. Id est:

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines solùm sciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec est enim leuis, nec est is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauisque valdè, qui fit ala vt sint ei?
Nugæ mera sunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] Iecur, amoris sedes. Horat. 1. Epist.
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve.

Serpit humi.] Repugnantia sunt quibus superuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Si cæcus.] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem ostendit: nec enim modò τυφλὸς, sed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρως: hoc est, cæcus non solum Plutus, verum etiam delirus Amor. Propert. Eleg. 1.

Ante pedes cæcis lucebat semita nobis:
Scilicet insano nemo in amore videt.

Ouid. Epist. —— *quid deceat non videt vllus amans.*

Tænia.] Vittarum extremitas, & pro tota vitta sumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velatur oculi Cupidinis, accipe.

Cæcus Amor cur. *Sagittiferum qui lumine.*] Absurdum aliud per collationem dissimilium.

Igneus est.] Ab effectis, vt iam dictum est.

De amore igneo, aut potius amoris igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrant, pauca seligam. Antipater Sidonius:

Μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δοκεῖ, Τιλέμβροτε πείσειν,
Μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀπνεές.
Χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος, ἐσβέσθη δὲ
Σὺ δὲ τότε ἐν πολλῷ τιπλόμενον πελάγει.

Circumferuntur hæc incerti cuiusdam:

Αὐτὸ τὸ πῦρ παύσειν διζήμενος οὗτος, ὁ νύκτωρ
Τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.

Δοῦρ'

Δός ἐ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἀνψονσίλας, ἴδοθι γδ' μυ
Καιόμβμον πολλῶ ἐξανίησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Æidituo:

Quid fac'am præfers phileros, qua nihil opu' nobis?
Ibimus, hic lucet pectore flamma ſatis, &c.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentianus ita:

——— ἀντιτόπυ γδ'
Εὐθὺς ἀποσβώσει κῦφ☉ ἔρως κραδίης.
Οἶςρος ὀλισθήεσαν ἔχ φύσιν ἥν τις ὀίςυ
Ἄχρον ἕλη, φλογαίη δύεται ἐντὸς ὅλος.
Ἐλπιδιμὴ θέλξης φρένα μαχλάδι γυιοβόρον γδ'
Πῦρ ὑπερεπτίξ θυμὸν ἐφελτιομβμίη.

Tumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ per quas hic caſtas & pudicas puellas matronáſque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri: *Naiades quæ.*

Δεινὸς ἔρως, δεινός, τί δὲ τὸ πλέον, ἥν πάλιν εἴπω,
Καὶ πάλιν οἰμάζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;
Ἤ γδ' ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ κὴ πυκνὰ κακισθεὶς
Ἥδεται, ἢ δ' ἢ πολλοί λοιδοροῦ κὴ τρέπεται,
Θαῦμα δέ μοι, πῶς ἄρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
Κύματος, ἐξ ὑγρῦ κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. Id eſt:

Sæuus Amor? ſæuus, quid tum, ſi talia mœrens
Conquerar? atque iterum talia, ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuitia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes?

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. Eleg. 5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.

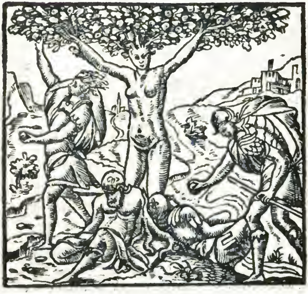
At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandémque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſque γεννητικὰ μόρια: Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt ἡδύλω γλυκύπικρον. Nigra planities cæcitatem & caliginē, quibus implicantur qui turpi-

ter amant.Cæterum vir doctus quispiam ait,hic glande significari partem obscenam genitalium,quam Cornel.Celsus, Arist. & Galenus Balanon appellant,quod glandem significat: estque virilis penis prior pars,quæ Latinis est mentula.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *missa patria, oblitusq́, tuorum,*
Quos tibi seu sanguis, siue parauit amor,
Romam habitas,nec cura domum subit vlla reuerti,
Æterna tantum te capio vrbis honos:
Sic Itachûm præmissa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam,liquerat atque ducem.

Minimè

Minimè mihi dubium est, Alciatum id Emblema cùm scriberet, habuisse in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum respexisse locum qui est lib. 14. quem integrum apponam, & deinde sententiam explanabo. Verba itaque Ammiani sunt hæc: Illud autem non dubitatur, quòd cùm esset aliquãdo virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum suauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabant. Et hæc quidẽ ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodam solo retenti, & fortuna quadam benigniori relactati, torquet Alciatus. Notissima est illa Teucri vox apud Ciceronem Tusc. 5. Patria est vbicumque est bene, tum enim vel maximè patriam ipsumque natale solum tradere solemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potissimùm in eos torquetur, qui cùm ad amplum aliquem dignitatis gradum peruenerint, sui suorúmque immemores facti, tumidas attollunt vertice cristas, vt iis nihil intolerabilius esse possit, neque asperius, quippe qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitant: ex quo perspicuum fit, quàm desipiant, quámque vecordes sint, cùm non intelligant leuissimo casu se posse deturbari: quámque temerarij & instabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præstantiam, aut ingenij, aut fortunæ splendorem sumus consecuti, eam nostris impertire est opus, & cum proximis communicemus: vt si parentibus nati simus humili & obscuro loco, si propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna eorum augeamus opes, eísque honori simus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti sunt, & aut Deorum aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in pastores, quos patres per multos annos esse duxerunt.

Typus & fons Emblematis.

Patria est vbicunque bene est.

Sui & suorum obliti.

Quos tibi.] Duo hîc amicorum genera notat; vnum eorum qui sanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel studiis quibusdam paribus, vel commercio aliquo, aut vsu vitæq; consuetudine amicitia nobiscum iuncti sunt.

Duo amicorum genera.

Romam habitas.] Potest hoc intelligi synecdochicῶs, pro qua uis vrbe celebri.

Roma, vrbs per excellentiam.

Æterna vrbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄστυ, & Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent, quod vidit Magius Miscellan. lib. 4. c. 6. Allusit autem ad priscorum Romano-

rum opinionem, qui Romam & Romanum imperium semper duraturum credebant. Hinc illud est Iouis apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicentis:

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono;
Imperium sine fine dedi.

Et Ausonius.

Ignota æternæ ne sint tibi tempora Romæ.

Idémque:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino.

Romanæ vrbis elogia.

Sed præter hæc, placet etiam quæ sequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Episcopi, firmari desiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forúmque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & stadium, aliáque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 16. Difficultatem aduentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammianus lib. 16. Romani ingressus imperij virtutúmque omnium larem: & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum Romæ sacraret, id est, in templo mundi totius, &c. Nec dissimile est quod ait Cassiodorus lib. 1. Variar. epist. 32. Roma mater omnium dignitatum, & epist. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latissimum templum, &c. Facilè hic prætermitto quæ notat Alciatus ipse Commentario de verbor. significat. ad l. 87.

It hac cum præmissa manus.] id est, multitudo Vlyssis sociorum quos exploratum miserat in Lothophagorum patriam, præclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorum discordes ferásque linguas, Latini sermonis cõmercio ad colloquia contraxit, ait Plin.

Dulcedine loti.] Polybius, historiæ scriptor ἀξιόπιςος ait in 12. Loton arborẽ asperã, pumilam, spinosam, frondibus viridantem rhamno similibus, cuius fructus initio candidis myrtibus non sit dissimilis, mox increscens palmeo colore, magnitudine rotundæ oliuæ, nucleo perpusillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo sitis leuatur, sine admixtu aquæ, sed vltra diem decimum non durabilis. Theophrast. 4. lib. de Plantis, scribit Loton parem habere cum pyro magnitudinem, eiúsque pomum fabæ similem; quod dum maturescit variat colores vuæ instar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuisse ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyss. 9. ait, Vlyssis

Vlyſſis ſocios dulci quadam guſtata loto, reliqua neglexiſſe, ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire, niſi verberibus adactos. Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatem deſignari per Lotophagorum regionem, quæ voluptas poſita eſſet in ea re perfruenda quæ dulciſſima putaretur. ἠδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epiſtolis alluſit: Vt mihi, ait, quaſi apud ſcopulos hæſiſſe videaris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimium immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum guſtare. De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. cap. 17. Hanc fabulam pleríque conuertunt in voluptuoſos, & libidine prurienteis, qui guſtato ſemel dulci blandóque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abſtineant. Lucianus de mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 35.

Lotus & Lotophagi quid.

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

ABSQVE *alis volucres, & cruribus absque puellas;*
Rostro absque & pisces, qui tamen ore canunt,
Quis putat esse ullos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri sed potuisse docent.
Illicium est mulier quæ in piscem desinit atrum;
Plurima quòd secum monstra libido vehit.
Aspectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucosiáque viri.
Has Musæ explumant, has atque illudit Vlysses:
Scilicet est doctis cum meretrice nihil.

Elegans

ELegans est Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi flu- *Sirenes*
minis & Calliopes Nymphę filię, tres nimirum, Partheno- *quæ.*
pe, Ligia & Leucosia. Virginea facie sunt, & in piscem desinunt, alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate pelliciebant, pellectos sopiebant, sopitos demergebant, & postea deuorabãt. Vlysses cùm illac sibi prætereundum esset,

Lleuit cera sociorum callidus aures,
Atque suas vinclis præbuit ipse manus.
Transiuit scopulos & inhospita littora classis:
Illa præcipites desiluere freto.
Sic blandas vocisque notas, & carmina vicit,
Sic tandem exitio monstra canora dedit.

Martialis huc allusit lib. 3. ad Cassianum.

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandasque mortes, gaudiúmque crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Vlysses dicitur reliquisse.

Homerus Odyss. μ. id pertractat: Meminit & Plato in Phædro. *Quid per*
Virgil. Æneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Plerique dicuntur Σει- *Sirenes in-*
ρῆνες, sed altiore sensu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐν ἁρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυ- *telligendũ.*
νάμεις, vt Suidas: & in sua Repub. Plato, cùm de sphærarum cælestium volubilitate tractaret, singulas Sirenas dicit singulis orbibus insidere, significat motu sphærarum cantum numinibus exhiberi, nam Siren dea canẽs Græco intellectu valet. Macrob. 1. Comment. in somn. Scipionis. Sirenes autem aues fabulosas esse putat Plin. lib 10. cap. 49. cui sanè aduersantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari se vidisse affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia transeuntes deducerent ad egestatem, his fictæ sunt inferre naufraugia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epistola quadam: Et nos ad patriam festinantes, mortiferos Sirenum cantus surda debemus aure transire, quò spectat illud Socraticum. δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν ἀποβλέποντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: Voluptates oportet præterire tamquam Sirenes eum qui virtutem
vt patriam intueri percupit. Cæterum in Vlysse typum sapien- *Vlysses, sa-*
tiæ obseruamus, qui & suos auocat à turpi voluptatum com- *pientiæ*
mercio, & ipse sibi eandem legem imponit. Cicero 5. De fini- *imago.*
bus, paulo aliter enarrat, sic enim: Mihi quidem Homerus huiusmodi quiddam vidisse videtur in iis qui de Sirenum can-

tibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui præteruehebantur:ſed quia multa ſe ſcire profitebantur,vt homines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate adhæreſcerent. Mirum ſanè cur hîc Cicero per Silenum cantus nil ab Homero ſignificari dicat,quàm diſcendi ſtudium,& ſciendi voluptatem: cum Vlyſſes ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe voluerit: quod non feciſſet, niſi inſignem quandam calamitatem & turpitudinem ab eis ſibi ſuiſque importatum iri cognouiſſet. Horatius Epiſt.2.de voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces, & Circæ pocula noſti,&c.

Me non fugit ab aliis variè trahi hãc Sirenum fabulam:vt cùm Pauſanias in Atticis ait Sophoclẽ dictum fuiſſe nouã Sirenem. Siren etiam nominatus Bacchylides: εἰώθασι καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Synesius epiſtola quadam ad Herculianum: ἐγὼ μὲν οὐ δι' ἄλλο τι τὰς σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελίζειν τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσαγομένους τὴν πισδύσαν. ἤκουσα δὲ οὐ τῶν σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον: Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονὰς, αἳ τοὺς εἴξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῶν τῇ προσηκῇ, μετὰ μικρὸν ἀπολλύουσι τι οἷον ἀποδέουσιν. οὕτω Σειρῆνες αἱ τῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί.Ego ſanè non aliam ob cauſam exiſtimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perderent. Audiui à quodam ex ſapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obſcurè ſignificare voluptates ſenſum oblectantes,quæ eos perdant qui ipſarum cantui & blanditiis aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epiſtolarum voluptates ſint Sirenes,&c. Horat. 2.Serm.aliò torſit, nempè ad deſidiam:

——vitanda eſt improba Siren Deſidia.

De Sirenum fabula poſt Platonem quid ſentiat Plutarchus, repete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de ſaltatione: & prouerb. Ceram auribus obdis.

Abſque alis volucres.[Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblemate de homine anguipede, idque ænigmaticôs. Eo pertinent Ouidiana hæc 5.Metam.

——vobis Acheloides vndæ

Pluma pedéſque auium, cùm virginis ora geratis?

Mulier, illicium. *Illicium eſt mulier.*] Ab illiciendo,quòd blanditiis illiciat.

Quæ in piſcem.] Abſurdum eſt, quo alludit ad illud Horatij:

————vt turpiter atrum

Deſinat

Desinat in piscem mulier formosa supernè.
per piscem mollities & voluptas plerúmque intelligitur. Vide Lucianum de Syria Dea, vbi mulierem supernè in caudam piscis desinentem visam fuisse ait. *Piscis quid allegoricè.*

Plurima quòd secum.] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficisci nemo nescit: tamen eius tres sunt præcipuæ illecebræ, siquidem aut visu, aut cantu, aut commercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus. *Tres ad voluptatem illecebræ.*

Aspectu.] Visu nascitur amor. Hinc illud Propertij vulgatissimum: *Si nescis, oculi sunt in amore duces.*
Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit: *Visus, amoris initium.*
Ὥρα πότνια κάρυξ Ἀφροδίτας.
O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.
Theocritus, *ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.*
Quod Maro Ecloga 8. sic est æmulatus:
Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error.
Ouidius item in Epistolis:
Tunc ego te vidi, tunc cœpi scire quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina mea.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arsi.
Idem 3. Amorum, eleg. 10. (alloquitur amasiam)
Pérque tuos oculos, magni mihi numinis instar,
Pérque tuos oculos qui rapuere meos.
Ap. lib. 10. Caussa omnis & origo præsentis doloris, & est medela ipsa, & salus vnica, mihi tute ipse es. Ipsi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapsi præcordia, meis medullis acerrimum commouent incendium. Plato amoris vulnera radios esse quosdam ait tenuissimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus & calidissimus sedem habet, viáque sibi per oculos patefacta, subinde per amantis oculos illapsi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dial. *ἔρωτες: ἔρως πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἴδῃ, κἂν θεάσηται, ποθεῖ προσεγγίζων ἐφάψασθαι*: qua ratione Philostratus *δᾳδούχους* amoris oculos fecit: *ὦ κυανοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε.* Itaque probatur sententia Plautini, *ἔρωτα* deducentis, *ἀπὸ τῆς ὁράσεως.* lib. 3. De amore. Ex quo illud Propertij: *Amoris vulnera ex oculis.*
Cynthia prima suis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis ante cupidinibus.
Assiduè crescit spectando cura puellæ,
Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.
Seneca de remediis fortuitorũ: Non intelligis partem innocentiæ

tiæ esse cæcitatem. Hinc oculi adulterium monstrant, hinc incestum: hinc domum quam concupiscat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi sunt irritamenta vitiorum; ducésque scelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ καὶ κάλλους: formosos intueri iucundissimum: tangere autem & tractare sine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignē tangunt, vruntur duntaxat: formosi verò, quamquam procul distent, incendunt tamen. Est enim visus, incitandi amoris occasio. Græca ità sonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾷν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον, μᾶλλον δὲ, ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον, οἱ δὲ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσι. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πόθου ἐστί.

Verba inflammant ad amorē.

Verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pelliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerúmque.

Candore.] Eloquentia compta ornatáque, qua vel pertinacissimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt: Vel candor hìc pro pulchritudine vsurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falsò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Nisi candorem referre malis ad illam Sirenem flexanimam, quam nostri gratiam, animúmque purum ac simplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiusdam Thessalæ gratia, cuius amore ita exarsisse Philippum Macedonem aiunt, vt plerique suspicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quam ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ posuit, vt tandem Thessalam illam prehenderit: quam cùm diligenter intuita esset, eius formam certè bonam, verba omnia naturam ingenuam spirantia, præclaram educationem, facessant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio fascino capitur Philippus.

Trium Sirenum nomina vnde imposita.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè imposita sunt. παρθένος virginem sonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, sed à Græco λιγεῖον, quod canorum sonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad sermonis & colloquij refertur illicium: Leucosia, à λευκὸν, album, ab albedine quæ in sui admirationem rapit, mentísque oculos quasi fascino aliquo decipit. Eâ enim significatur verborum ornatus.

À Musis Sirenas explumari quid.

Has Musæ explumant.] Per Musas intellige literatos, qui cùm voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum autē libidinis antidotum est literarum studium. Huc placet adiicere

cere fabulam Græcorum scholasticûm poëticam satis vulgatam, Suasit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus suauitate plus æquo tumescentibus, vt Musas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Musæ conditionem, vbi aliquantũ concertassent, non recusantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nec verò mirũ cuiquam videri debet, si tam facilè vicerint. Quis enim suauem & natiuum Musarum modulum cum eo blando quidem, sed fallaci & captioso Sirenum cantu cõparet? Musæ igitur plumas Sirenibus auulserunt, quibus sibi coronas confecerunt in victoriæ signum. Mythologi Sirenum vocabulo, sophisticen: Musarum nomine, solidam & expressam sapientiam volunt intelligi: plumæ, scripta sunt ridicula eorum qui adumbrata, non vera sapientia sese ostentant: de quibus docti sapientesque viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, statim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ sententia, aut eorum certè qui eius vitam scriptis tradiderunt, esse Musas Sirenibus præferendas.

Has atque illudit.] Antidotum est alterum, in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph. *Peregrinatio conferre ad amorem declinandum.*

Ire libet procul hinc, patriaq; relinquere fines,
Dum scelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò suadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrè respice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, si non ab amante recedas,
Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abstinuisse locis.
Non facile esuriens posita retinebere mensa,
Et multam saliens incitat vnda sitim.

Scilicet est doctis.] Epimythion est: quò referendum videtur lepidissimum Platonis tetrastichon, vt habet Laërtius: *Amore non capi musas quid.*

Α' κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
Τιμᾶτ', ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
Χ' αἱ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
Ἡμῖν δ' οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id est.

Hæc Venus ad Musas: Venerem exhorrescite Nymphæ.

In vos armatus aut Amor insiliet,
Cui contrà Musa, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, quod eò spectat, vt significetur, doctos, & laboriosa studiorum mole pressos, stulto amore non corripi: quod accidere solet iis qui otio sese turpi dedunt, laborémque honestum refugiunt, quod Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc studia, de quibus disputo, non facilè in eodem homine esse posse. Fieri enim nō potest, vt animus libidini deditus, amore, desiderio, cupiditate, sæpè nimia copia, inopia etiam nonnunquam impeditus, hoc quicquid est quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, possit sustinere. An vos aliã caussam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ, tãta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci sint, sempérque fuerint, qui in hoc labore versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates, relinquenda studia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè omnium familiarium deferendus; quæ res in hoc genere homines à labore studióque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet est doctis.] Carmen Theocriti est ex Eidyllio 9.

Οὔτ' ἴαρ ἐξαπίνας, γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
Ἄνθεα, ὅσσον ἐμῖν μῶσαι φίλαι, ὃς γὰρ ἐρῶσαι
Γαθεῦσιν, τὼς δ' οὔτι ποτῷ δαλίσατο κίρκα. id est.

Neque ver subitum lenius est, neque apibus
Flores (tã dulces) quã mihi musa chara [sunt.] quos enim aspiciendo
Exhilarant, eos sua potione non poterit fascinare Circe.

Senex

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

D V M *Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam*
A quæstu Archippen ad sua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè insana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrùmque notat:
Noctua vt in tumulis, super vtq; cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

VVlgò apud nostrates iactatur, vitia quædam esse, quæ Deo & Naturæ repugnant, hominibusque valdè displicent: nimirùm adolescentis ignauia, inopis superbia, & senis iam capilaris libido intempestiua, tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis plusquam iuuenilibus intempestiuè delectantur *Bis pueri senes.*

ctantur. Quantò enim quis ætate prouectior est, tantò à voluptatum corporis titilationibus remotior esse debet. Cicero in Catone maiore: At non est voluptatum tanta quasi titilatio in senibus, credo, sed ne desideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libēter verò istinc tanquam à domino agresti & furioso profugi, cupidis enim rerū taliū odiosum est, & molestum fortasse carere: satiatis verò & expletis iucundius est carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max, lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum institutum Philodemi poëtæ iam senectute cassi, qui fatetur se quondam amori dedisse operā, sicuti & alios, lusisseque cum per tempus liceret; sed tandem canitie admonitum, grauioribus curis & studiis incubuisse. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adest pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus esset, lusimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet, hactenus ille. Et certè, dum intempestiuos senū quorumdam amores, & affectū libidinis huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile est colligere, verissimum esse quod ait Plaut. Mercatore: ——*Labant iuuenes, itidem rapiuntur senes.*

Senes procul, à voluptatibus corporis.

Senum amor vehemens.

Illi se amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò si amare ea ætate occeperint, multò insaniunt acrius,

Tibulus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miseros lusisset amores,
Post Veneris vinclis subdere colla senem,
Et sibi blanditias, tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charavé puellæ
Ancillam medio detinuisse foro:
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta,
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Locus est elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet senibus Venerem exercendam non esse: Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Etesias ventos, vbi peruenerint ad suum incrementum, expirare: quod in caussa est vt inquirat, vtrū sapiēs ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formosarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter sentiens quàm Sophocles, qui libenter istinc, vt à domino agresti & furioso, se profugisse dicebat. Sed cū plerasq; voluptatum istarum senectute exarescere videant, cùmq;

Cythe

Cytherea canos sit perosa milites,
multo potiùs debebant homines voluptuarij,animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putrescunt, & incorrupta durant.Et ibidem:Obsoleto,intempestiuo, turpi remedio fatẽtur se vti,cùm recordatione pristinarum voluptatum se ipsi recreant : & quia non suppetunt recentes,quibus vti queant, veteribus illis.i.mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne,vt in frigido cinere,mouent aduersante natura,ventilántque paulisper fouendo : quippè qui in animo nullā habeant domesticam voluptatem,dignam libero,conditam hilaritate,hęc ille.Sanè Iuuenalis in descriptione Senectutis ostẽdit satis, quàm sit aliena Venus à senibus. Cæterùm quantum ex historiis deprehendi poteſt, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus,& iam grandæuus Theorida meretricem deperiit.Idem senex admodum,Archippen adamauit scortum nobile,cuius prior amasius,Smicrines nomine,à quodam rogatus quid ageret Archippe,respondit:Velut noctua tumulo. insidet. Athenæus Dipnosop. lib.13.cap.22.

Sophocles, amator senex.

Noctua tumulo.

Quamuis affecta ætate.] Id est, quamquam iam senex esset. Ouidius rectè:

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

Insana iuuentus.] Aut quòd iuuuenes à commercio Archippes auocarentur:aut id referas ad pæderastiam,qua notatus est Sophocles:Athenæus cap.27.lib.13. & Hieronym.Rhodius in historicis Commentariis meminit.

Ob Zelum.] Zelotypiam.

Super vtq; cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

In colores.

EMBLEMA XCVII.

Index mæstitiæ est pullus color: vtimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At sinceri animi, & mentis stola candida puræ:
Hinc sindon sacris linea grata viris.
Nos sperare docet viridis. Spes dicitur esse
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Est cupidis flauus color, est & amantibus aptus,
Et scortis, & queis spes sua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus,
Indicet & pueros erubuisse pudor.
Cæruleus nautas, & qui cælestia vates
Attoniti nimia religione petunt.

Vilia

Vilia sunt giluis, natiuaq; vellere burrhis:
Qualia lignipedes stragula habere solent.
Quem curæ ingentes cruciant vel zelus amoris,
Creditur hic fulua non male veste tegi.
Quisquis sorte sua contentus, ianthina gestet:
Fortunæ æquanimis tædia quiq; ferat.
Vt varia est natura coloribus in gignendis,
Sic alijs aliud: sed sua cuique placent.

COlores & eorum differentiæ non minimum solent animos nostros afficere, ob eamq; rem docti & indocti πα-θήματα ea quæ sunt in animis, passim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot significationes esse possunt, quot sunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturā rerum expressiùs declarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi significandam. Viror, spei nota, vt dictum est in superioribus; auaris, amantibus, & id genus aliis, qui spem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, symbolum esse poterit: vt cæruleus nautārum: giluus & burrhus, vilium, & eorum qui sunt tenuis fortunæ. Meticulosis denique & zelotypis, quòd animo sint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui sua sorte contenti viuunt. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Coloribus exprimuntur affectus animi.

Colorum significationes.

Index mœstitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parētalibus vtuntur; quod ex historia Thesei proditum nobis est. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam: nigroq; velo per imprudentiam vteretur, pater Ægeus hoc signo tanquam lugubri & funesto consternatus, quippè qui filium extinctum esse crederet, se in mare præcipitem dedit. Quem colorem mœstitiæ & doloris notam fuisse significat Ouidius exul, suæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu ablegans his verbis:

Nigroris symbolum.

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Fortunæ memorem te decet esse meæ.

Tumulis cùm damus inferias.] Cùm mortuos ſepulchro mandamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quæ diis inferis ſolui dicebantur, & inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificiis placare, vel iuſta defunctis perſoluere. Virgil. in 9.

Abſenti ferat inferias, decoretq; ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucúmque reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per aquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

Et deinde:

Nunc tamen interea priſco qua more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias.

Gladiatorũ prima inſtitutio.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt, placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis buſtuarij dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia nõ fuiſſet, laniantes fœminæ genas ſuas effundebant ſanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. c. 8. Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarchus libro Quæſtionum Romanarũ, quærit quam ob cauſam mulieres in luctu veſtibus albis vterẽtur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduerſus tenebras ipſumq; Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegũt: vtq; defuncti cadauer albo amictu tegitur, ſic putant æquũ eſſe amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè cõuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabili, optimè putant iis conuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe dum lugent, quæ eædem ſint aqua elutæ. Sed enim tamen obſoleuiſſe morem idem Plutarchus ſcribit: nimirum deprauata conſuetudine, viros albas veſtes in luctu vſurpaſſe; quod ferè colligimus ex iis quæ Paulus Iulius ait, in tit. de Sepulchris & lugendis: Qui luget, abſtinere debet à conuiuiis, ornamentis & alba veſte. Conſtat enim ex Varrone, de vita Patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrum colorem ſolennem habuiſſe: Amiculo nigello (inquit ille) capillo demiſſo ſequeretur luctum. alio loco: Funere ipſo pullis pallis amictæ. Idem fuiſſe vſus traditur apud Græcos ex vltimo Iliados Homericæ, vbi Tethys futuram filij Achillis necem deflens velo nigro

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.

tecta

tecta Iouem adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytemnestram monet, ne comam laniet suam ob mortem: suisque vt renunciet sororibus ne vestibus nigris corpus eam ob rem contegant.

At sinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, castimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiusdem virtutum nota, ideóque religioni accommoda. Cic.2.de legib. Color albus præcipuè decorus Deo est, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib.de Iside & Osiride, quærit causam cur Sacerdotes linteis tantùm vestibus vterentur. Id quidem factum ait, quod immortalibus Diis omnia pura, mundáque conueniūt. Non enim fas est (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaque cùm linum maximè purum fiat, sitque ad eluendum expeditissimum, sacrificiis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire censuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alij nonnulli. Reperio & vestem candidam, signum fuisse lætitiæ, apud Val.Max. lib.1. cap.1. quo loco scribit post Cannensem cladem, qua maior virorum Romanorum pars absorpta fuit, decretum fuisse ne matronæ vltra trigesimum diem luctus extenderent, vt ab iis sacra Cereris peragerentur. Hę itaque abstersis lachrymis, depositísque doloris insignibus, candidam vestem induerunt. Nec prætermittendus Romanorū mos in honorum petitionibus: qui enim magistratus ambibant, toga candida induti sese commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatémque ex colore omnium purissimo & simplicissimo significantes, séque pecunia minimè vsos qua populum corrumperent: ideò candidati à candore vestis nominati vel simplicitate, puritatéque animi potiùs. *Alboris significationes.*

Sindon.] Vestis alba, vel amictus è lino Ægyptiaco.

Nos sperare.] Spei color est viridis, quòd omnia spe duce ver nent. Vt enim cùm virescunt segetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea spes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid. *Viror, spei nota.*

Fallitur augurio spes bona sæpe suo.

Et Plautus: *Ego scio qui sperauerint, spem decepisse multos.*

Est cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & iis qui meretriceas artes sectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, rufo & viridi concretus est, qualis est color mellis, auri & aristarum. Auaris quidem, qui spem pretio non emunt, cùm sint coloris flaui, ob insatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum *Flauus color, quorum sit.*

propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur.

Ruboris nota. *At ruber armatos*] Rubor militum eſt: ardorem enim bellicum, cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protentam, vt aliis purpuream, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingeret. Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum ſuorum in bello cruorem diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prælio tunicis vſos, aut ne ipſis terrorem incuteret: ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret.

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ. *Indu et & pueros.*] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætextu Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factiſque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui pallеſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enim virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam deſcribit adiuncto pudore:

——— Niueos infecit purpura vultus
Per liquidas ſuccenſa genas.

Cæruleus nautas] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch. 1. de Philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominum mens, aliúſque aliorum ſenſus in colorum vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore in ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Byrrhus, giluus. *Vilia ſunt giluis.*] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13.

Quem cura.] Meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus poteſt eſſe peculiaris.

Lignipedes qui. *Lignipedes.*] Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Quiſquis

Quisquis forte.] Violaceus ad eos pertinet, qui sua contenti forte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & rosæ significare possunt, ἴα καὶ ἄνθη.

Vt varia est natura.] Verba sunt ipsius Alciati ex 2. Parerg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expressim ostendere vix quisquam possit, tam enim hac in re varia natura est, vt quod in aliis plerisque accidit, rerum multitudo vocabula superet.

Sed sua cuique placent.] Homerus ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά. Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & sic se res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit sua quemque voluptas:

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS *implicitis geminis caduceus alis*
Inter Amalthea cornua rectus adest.
Pollentes sic mente viros, fandique peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolum Alciati. HOc ipsissimum fuisse Alciati symbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem scripsit lingua sua vernacula, De notis armorum & amoris. Quod schema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè possunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà secum reputant. Id enim studium, eáque facultas effecit, vt magnos honores & honestas opes ad vitæ præsidium sibi compararit. Idem Iouius me docet eodem dialogo, symbolum hoc, VIRTVTI

FORTV

FORTVNA COMES, fuisse vsurpatum antè ab Iasone Maino nobili Iurisconsulto: quo, sua se virtute ac studio, lautam fortunam esse consecutum ostendebat. Sed id Emblema placet ad quoscumque doctos & sapientes homines transferre. His symbolis, virga nempè Mercuriali caduceo, duobus inter se connexis serpentibus, & duplici copiæ cornu significatur, homines sapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè consequi. Quò spectat Aristotelicum illud, Diuitem si velit esse posse, qui sapientia fuerit excultus, quod quidem symbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus disciplinæ, eloquentiæ, sapientiæ, sed & felicitatis notam habet, teste Pierio lib. 15. de sacris Ægyptiorum literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omnium abundantia est. Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus constitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, studia, legésque fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, sanctimonia, reuerentia. Enimuero *Caduceus.* *Amalthea cornu.*

Quisquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula sacra tugi,
Huic nil deesse potest, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac sententia non multum abscessit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶτε γὰρ σύμβολον αὐ μήτις ἢ μαλθῶν ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθὰ κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθείαν, τοῦ μὴ μάλθωνος πεπλησμένα, κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργαστικωτάτου ὄντος τὴν ἐργασίαν ἐνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶτε καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τι ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. Id est, Amaltheæ cornu sic interpretabatur, eum quidem significare qui minimè sit dissolutus, sed operi intentus, genus omne boni consecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & similia in cornu haberi, quia ex agricultura consequimur quæcumque necessaria sunt. Itaque ipsum gestantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. In collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur. *Quid per Amalthea cornu ex Stobæo.* *Bos, animal ad laborem natum.*

Τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
Οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός,
Ἀργύριόν ἐστι τοῦτ' ἐὰν ἔχῃς, λέγε
Πρὸς τοῦθ' ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται,

φίλοι, βοηθοὶ, μάρτυρες, συνοικία.
Putasne Amalthea cornu huiusmodi esse,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argenteum est, quod si habueris, petas
Ab ipso quicquid voles, omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, testes, domuum multitudo.

Amaltheæ istud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chrysostom. Orat. I. de fortuna.

Caduceus Mercurij. *Caduceus.*] Virga Mercurij, qua dicitur vsus ad lites & iurgia tollenda, ad somnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyss. ε.

Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ᾽ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ᾽ αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, est, κηρύκειον Græcis, cuius verbi meminit Martianus, l. 8. de rerum diuis. Digestis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque leuem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit,
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.

Iulianus Imperator epistola quadam ad Iamblichum, Mercurij virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἷα Ἑρμοῦ ῥάβδον κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, quasi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem post: πρέπει δὲ Ἑρμοῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα σε ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μεμιμῆσθαι. Æquum est te, qui sis Mercurij eloquentiæ præsidis discipulus, aut si mauis alumnus; virgam non somni prouocandi gratia tractare, sed illum imitari ad mouendum & excitandum. Hanc Mercurialem virgam κηρύκειον à Græcis appellari dixi, qua legati, fecialésque vsi, proindéque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demosthenis, ad orationem contra Timocratem: quo loci statuit duplices Cerycas, qui ius idem haberent cum fecialibus, eandémq; penè potestatem, vt belli denunciandi, pacis ineundæ: quos εἰρηνοδίκας, pacis sequestros Dionys. Halicarn. interpretatur. *Serpentes caduceo implicati.* De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc est Mythographorum narratio, Mercu

Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter se Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interposito baculo statim pacauit: qua de causa ne posteri miraculum ignorarēt, Aegyptij virgam duobus interpositam draconibus Mercurio consecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus est: dracones sapientiæ gerunt symbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerunque legati siue caduceatores componunt. Huc respexit Isidorus: Mercurius, inquit, virgam tenet quæ serpentes diuidit: nam bellantes & dissidentes interpretum oratione sedantur. Iamblichus in Epistola ad Deuxippum: Reuera Deus quispiam fuit, qui hominibus Dialecticam ostendit, & è cœlo demisit: vel, vt quidam dicunt, eloquens Mercurius qui in manibus Dialecticæ symbolum gestat, serpentes scilicet se inuicem respicientes. *Baculus quid.* *Serpentes dialecticæ symbolum.*

Amalthea cornua.] Amalthea capræ nomē fuit, cuius lacte Iupiter est enutritus, Adrastes & Idæ Nympharum ministerio & opera. Cùm verò aliquādo capra cornu, quod habebat amplissimum, in obiecta fregisset arbore, Nympha id sustulit diuersis pomis, ac herbis onustum, & ad os ipsius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu seruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quicquid appeterent, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuisse Acheloo sese in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Fastorum 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Mythologi referunt ad regionem antea sterilem & infecundam, quam labore & industria Hercules feracissimam reddiderit. Nos facultatum & omnium bonorum copiam hic interpretamur, quæ virtutem & liberalem omnem eruditionem consequi iure debeat: quod significat huius Emblematis inscriptio, cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est: quæ petita videntur ex Oeconomio Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epistolis familiaribus. *Amalthea historia.* *Acheloi cornu.*

Pollentes mente.] Exprimit Græcam locutionem νοῦν ἔχοντας, i. φρονίμους.

Fandique peritos.] Aristot. 1. artis dicendi appellat eos εἰπεῖν δυναμένους.

Copia multa beet.] Beare, est prodesse, inquit Vlpian. l. 49. D. de verb. sign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc est, beatos faciunt.

Fortuna

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

CÆSAREO *poſtquàm ſuperatus milite, vidit*
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam:
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus! & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ceſſit vt ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Non certe pedibus,

bus, inquit, est fugiendum, sed manibus: tandémque arrepto gladio prorsus desperans se ipsum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Augusto refert tum versus hos pronunciasse, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως ἐγὼ δὲ σ' ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρα ἐδούλευες τύχῃ. hoc est, O misera virtus, quàm tu res eras nugatoria: equidem seriò in te exercebar, at tu fortunæ inseruiebas. vel sic: O misera virtus, ergo nomen inane eras; ego verò te vt rem solidam exercui, quamuis interim fortunæ seruires. Significabat tunc quidem temporis plus momenti, & virium fortunæ quàm virtuti fuisse, virósque bonos improborum machinis fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; Quis neget eximiam quoque gloriam sæpius fortunæ quàm virtutis esse beneficium? Alciatus Parergôn libro 2. cap. 7. retulit hanc Bruti sententiam, vsurpauitque in Epitaphio à se conscripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianensis Academiæ Iureconsulti morte, his omninò verbis:

Mors Marci Bruti. *Fons Emblematis.*

Quis non malignas mortis accusat vices,
Virtute claros qua viros praeceps rapit,
Viuaciores improbos coruis sinens?
En Pyrrhus ille, tot animi illustris bonis,
Latóque clauo est ante praereptus diem:
Frustra putauit esse te virtus Deam,
Quæ fortuitis seruiebas casibus.

At reuera hæc fuit Bruti, id est hominis pagani, nec verè Philosophi, imò verò desperantis opinio, qui quantum in eo errarit, colligere est facillimum ex scriptis Platonicorum & aliorum, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non multũ ei potest obesse fortuna, qui sibi firmius in virtute quàm in fortuna præsidium collocauit. Virtus enim omnia quę in hominem cadere possunt, subtus se habet, eáque despiciens casus contemnit humanos, culpáque omni carens, præter seipsam nihil censet ad se pertinere: vt rectè docet Cicero Tuscul. 5. & Lactant. lib. 3. De falsa sapientia c. 28. Neque verò censendus est fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnum, aut alioqui asperã vitæ calamitatẽ effugiat, vitæ sibi vsurã adimit: quod in Cleomene Plutarchus ostendit. Cùm enim post miserã acceptam cladem in bello contra Antigonũ, Cleomenes rebus omnibus desperatis admoneretur à Therycione, vt se interficeret: Generosum verò putas esse, inquit, magníque animi facinus, sibi vitam adimere: quo vno nihil faciliùs aut promptum magis

Desperantis opinio qua. *Virtutis vis.* *Fortis non est qui se necat.* *Cleomenis verba grauissima.*

magis esse potest? Id verò ignaui hominis & inconsulti maximum argumentum est. Quis enim eum qui simile quidpiam in se receperit, non à sua ipsius ignauia victum esse confitebitur? Minimè est oppetenda mors, vt honestas actiones detrectemus: imò diligenter prouidendum, vt ipsa mors in se generosi quidpiam & honesti habeat: quia cum probro non minimo coniunctum sit, aut viuere, aut mori sui caussa velle. Quod si aliquando cogitandum esse videatur (quod numquam tamen permissum fuit instituto Christiano) id fortasse permittitur, cùm nulla spes supersit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile est contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miser esse potest.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui sanguine famam.
Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

Idem sic lepide perstrinxit Fannium:

Hostes cùm fugeret, se Fannius ipse peremit:
Dic mihi, non furor est, ne moriare, mori?

Rectè Aristot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Cæsar in 7. de bello Gallico: Animi est ista mollities, inquit, non virtus inopiam paulisper ferre non posse, qui dolorem patienter ferant. Idem pænè Curtius lib. 5. de Alexandri gestis: Fortium virorum magis est mortem contemnere, quàm odisse vitam, sæpe tædio laboris ad vilitatem sui compelluntur ignaui. At in primis audienda vox Herodiani 9. χρὴ δ' ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα: Viros generosos atque sapientes decet optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè sapientibus & consultis hominibus M. Tullij sententia, qui cùm videret fractas omninò & extra spem positas esse Pompeianorum copias, cum Cæsare & Crasso sentire maluit, quàm iis quos vincere se minimè posse sperabat obsistere, aut etiam verbis molestus esse. Nam neq; pugnandum sibi arbitrabatur esse tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem sententia, cōuersis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, sed temporibus assentiendū. Nunquam enim, vt ait ille, præstantibus in gubernanda Repub. viris laudata est in vna sententia perpetua permansio, sed vt in nauigando

Ciceronis dissimulatio post ciuile bellum Pompeianũ laudatur.

do tempestati obsequi, artis est, etiamsi portum tenere nequeas: cùm verò id possis, mutata velificatione assequi, stultũ est eum tenere cũ periculo cursum quẽ cœperis, potiùs quàm eo commutato, quò velis, tandẽ peruenire: sic in administrãda Repub. prudentibus viris propositum debet esse OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem semper dicere, sed idem semper spectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm esset eo ingenio iisque moribus, vt seipsum mutare, &(vt Sallustij verbo vtar) naturam versare minimè posset, nõ modò suæ Reipubl. nihil profuit, sed etiam valde obfuit. Eum quidẽ hominem cordatum & fortẽ & temperatum facilè patior fuisse: at non tam prouidũ neque tam circumspectum video in iis, quibus erat in primis ea ętate eoq; tempore prouidendum. Vtque solis cursus non recto per cælũ meatu fertur, sed obliquo, leni, atque moderato, tamen orbis vniuersi machinam æquabili temperie calefacit: ita Principes & magistratus sese populi nonnunquam studiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius sit iis cõsultum, quos regi par est non summo iure, sed equitatis vario eoque mutabili præscripto. In quo Cicero, quàquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapsus est ea quam in M. Antonium instituit misera contentione. Nam quamquam non inuitus fateat illius causæ, quam pro libertate suscipiebat, optimam cõditionem fuisse, non possum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix contentio M. Tullij in Antoniũ.

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim se Antoniũ tam facilè, & eo iure, posse de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem, & alios facinorosos. Non videbat, inquam, se versari in Romulidûm fece, & cùm alia vita esset, aliam esse vitam debere, vt non mirum videri debeat, si ei fato iniquissimo pereũdum fuerit. Sed iam satis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem spontaneam disputat Seneca De beneficiis 2. c. 20. & vndecimo Epistolarum ad Lucilium, 83. epist. Et D. Augustin. Catonis factũ tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quin etiã infelix virtus, & noxia felix.* quo sensu dicitur à Septim. Florente lib. aduersus Valentinianos, desultrix virtus, id est instabilis & motoria: tantùm quòd desultricem & defectricem illam virtutem non vult. Ita Seneca Hercule Oeteo:

Sine hoste vincor, quodque me torquet magis
(O misera virtus) summus Alcidæ dies.

Huc

Huc pertinent Menandri quidam ſenarij:

Παύσασθε νοῦν ἔχοντες· οὐδὲν γὰρ πλέον
Ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ' ὁ τῆς τύχης, &c.
—— ἡ προνοία δὲ θνητὴ, καπνὸς,
Καὶ φλύαρος. πείσθητε, κοὐ μέμψεσθέ με
Ἅπανθ' ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
Τύχη ἐστὶν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.
Deſinite mentem habere, nam nil amplius
Humana mens eſt, tota fortuna manet.
Mortalis autem fumus eſt prudentia
Nugæque, non vos pœnitebit, credite.
Quæcunque ſentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inſcripti ſumus.

Solis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorundam dogma, qui aſſerebant, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces, cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod ante aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam: *ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα, ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν.* Idem ſcriptum tandem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epitome hiſtoriæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: Quanto eſt, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriens efflauit, Non in re, ſed in verbo tantùm eſſe virtutem, hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud eſſe quàm verba, Horatius videtur alluſiſſe in Epiſtolis: cùm ait,

——Virtutem verba putas vt,
Lucum ligna.

Pauperta

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

D E X T R A *tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:*
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcentis eſt ingenioſi proſopopœia, quæ multis aliis communis eſt:quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorũ progreſſum,non ſanè in minimis hærerent,ſed abſolutam aliquam perfectámq; diſciplinarum cognitionem ſeriò contrectarent. At propter ſummam facultatum inopiam conſiſtunt,perpetuóque in infimo puluere volutari coguntur.Enimuerò vulgatiſſimun eſt illud Iuuenalis:

Ee

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

Idémque:

——— cantare sub antro
Pierio thyrsúmve potest contingere sana
Paupertas, atque aris inops, quo nocte diéque
Corpus eget: satur est cum dicit Horatius ohe.

Excursus in miseram adolescentum felicissimi ingenij conditionem.

Sed ne transiliam tam oscitanter eam vulgatam & solemnem studiosorum penè innumerabilium querelam, qui miseram suam fortunam vitæque genus incusant: quot quæso iam olim & hoc nostro tempore adolescentum myriades esse constat, in quibus ea sit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnem disciplinam non imburi, sed ficti à natura esse videantur? At in puluere cœnóque misero hærere coguntur, & cum meliores fruges non possint, siliquas affectantur, imò verò cum grauibus & molestis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentísque penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeant, nullum tamen aut amicum, aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatem beneficum nancisci possunt, qui nodum, qui saxum illud egestatis adeò vrgentis, qui validum impedimentum tollat. Quis laboriosum & industrium Cleantem in historiis laude dignum nō censear, qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat, quò sibi victum compararet, interdiu verò Chrysippi doctrinæ operā daret? Nam ne longius abeam, nullus nostrûm est, cui compertum non sit vbiuis gentiū permultos esse studio addictos adolescentes, qui incredibili amore flagrent eas capessendi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore, nimísque violenta paupertatis remora sic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendum necessariæ sunt, ad artes quasdam sordidas, tanquam in pistinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel si quid spei reliquum sit, non tamen possunt emergere, nisi deuorent infinitas in studio persequendo molestias. Nam aut pædagogiæ onera sustinent (qua conditione, si cum aliis conferatur, nulla alia miserior) aut deterius aliquod subire munus & viliores quasdam partes, imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia certè acuta per se & viuida, sed inopiæ tamen nimiis molestiis sopita nimium ac languida si quis liberali animo iacentia excitaret, non dubium est quin longè plures haberemus in rebus Theologicis exercitatos,

Pædagogi miseria.

tatos,graues profectò & eruditos Iuris vtriusque consultos, fidos & perspicaces Medicos,Doctores longè plures in omni literatum genere, Mathematicos, Physicos, Logicos, Oratores, Poëtas,Grammaticos,ad Reip.non minimum & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita queror, nescio profectò an dicere ausim quæ mihi nunc in mentem veniunt:nempè huic inopiæ diligenter,magnaq; liberalitaté fuisse iam olim occursum à nostris maioribus, sapientibus certè ac piis hominibus, qui tot scholas hac in nostra Parisiensi Academia(vt de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & institutis informarunt, reditibus etiam ac censibus annuis locupletarunt:quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionem pertinent, & pauperibus alendis, iisque quibus nimis esset arcta supellex, assignari voluerunt.Quæ pia certè & Christianis hominibus digna beneficentia,institutioq; liberalis,miror quàm hodie immutata sit.Hunc enim adolescentum studiosorum & pauperum censum nescio qui scholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit,vt quæ iustè conferri debebant in vsus publicos,miserè ab iisdem & iniquè rapiantur:nec iam inopes ij admittantur,quos solos participes esse par erat huius munificentiæ, sed ignaui quidam ventres impunè sanctos illos reditus depeculentur.Sed de his aliâs fortasse commodiùs. Lapis paupertatis est symbolum, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic senarius.

Multa in Parisiensi Academia schola.

Οὐδὲν πενίας βαρύτερον ἐςὶ φορτίον.

Nullum pauperie molestius est onus.Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè potest ad impedimentum scribendi.Nam præ inopia nihil eloqui potest, vel scriptis mandare adolescens,fortunæ bonis omninò destitutus. Et certè talis futurus erat Virgilius,talisque Horatius,nisi liberalitatem Mæcenatis fuissent experti. Per alas siue pennas, vigorem ingenij & acumen intellige.

In Occasionem.

EMBLEMA CXXI.

Διαλογιστικῶς.

LYSIPPI *hoc opus est, Sicyon cui patria; tu quis?*
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis stas? vsque rotor, talaria plantis.
Cur retines? passim me leuis aura rapit.
In dextra est tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc signum me magis esse docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua est posterior capitis?
Me semel alipedem si quis permittat abire,
Ne possim apprenso postmodò crine capi.

Tali

Tali opifex nos arte, tui caussa edidit, hospes:
Vtq; omnes moneam, pergula aperta tenet.

ID sumptum è Græco Posidippi Epigrammate; quod sic habet:

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, σικυώνιος, οὔνομα δὴ τίς, *Fons Emblematis.*
Λύσιππος, σὺ δὲ, τίς, καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω, τί δὲ ταρσοὺς
Ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
Χειρὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ Δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει,
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν,
Οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
Τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Erasmus eosdem versus paraphrasticôs reddidit', id est, musa paulò fusiore, in Prouerb. Nosce tempus. Ausonius in Epigrammatis eodem fermè argumento descripsit occasionem, sed huic comitem fecit metanœam, id est, pœnitentiam; qua de re Politianus, cap. 49. Miscellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. Admonemur hac icone occasionem, cùm sese offerat, statim esse arripiendam: eius enim tanta est opportunitas, vt plerumque ex voluptate tristitiam, ex damno lucrum, ex honesto inhonestum parturiat; & contrà: breuitérque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam donasse diuinitate videantur. Occasionem Cicero definit libris de Inuentione, partem temporis, in se habentem alicuius rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Eam qui oblatam arripiunt, quíque cum maximè tempus postulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi sapere dicuntur. Quædam enim sunt eius generis, vt quanquam honesta per se & vtilia videri possunt, nisi tamen tempestiuè fiant, planè vilescunt. M. Cicero 3. Antoniana Cæsaris Octauij virtutem verbis auget, quòd opportuno tempore periclitantem Rempub. iuuerit. Sic enim: C. Cæsar adolescens, incredibili ac diuina quadam mente, atque virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cúmque eius à Brundusio crudelis & pestifer reditus timeretur, nec postulantibus, nec cogitantibus, nec opinantibus quidem nobis (quia fieri *Vis occasionis.*

posse non videbatur) firmissimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quòd præter omnium spem breui tempore bellum contra piratas susceptum confecerit. Prô Dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus tam breui tẽpore lucem Reip. afferri potuit, &c. Et Aeneas Virgilianus Didonem laudat quòd sola miseris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O sola infandos Troiæ miserata labores,
Quæ nos reliquias Danaûm, terræq́, mariq́,
Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos
Vrbe, domo socias. ———

Lysippus. *Lysippi hoc opus.*] Lysippus statuarius ex Sicyone vrbe Peloponnesi, multis variisque suæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut sculperetur, præterquàm ab appelle & Lysippo. Horat. Epist. 2.

Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. ———

Idem Plutarch. lib. de Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Descriptio est Occasionis: per articulum, punctum & momentum intellige breuissimum. Prouerb. Temporis punctum.

Occasio volatica. *Cur pennis stas?*] Hoc significatur, volaticam esse & fluxam occasionem, idcircóque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur.

Nouacula Occasionis. *Nouacula.*] Culter rasorius: quo etiam acutissimum momentum temporis exprimitur.

Calua Occasio à tergo. *Cur in fronte coma?*] Alludit ad illud:

Fronte capillata, sed pòst Occasio calua est.

Nam post neglectam occasionem, ea frui non amplius licet: καιρὸς recaluaster occipitio à coma libero, capillis in supercilia diffluentibus olim pingebatur, talémque prius finxit Sicyonius ille plastes Lysippus. Demosthenes Epistolis de Concordia, eandem sententiam Atheniensibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυναμένων κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Respe-

xit

xit huc Pindar.Pythior.9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν: id est, Occasio similiter totius negotij perfectionem in se habet. Athenagoras pro Christianis, οἱ μὲν γὰρ τῷ ἀκρῷ τῷ διαλέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cicero 5.Philippica: Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni casu Reipubl. tum in bello. Et in 6. Dies affert & hora magnas clades.

Horat.primo Epist.ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid.1. de Remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

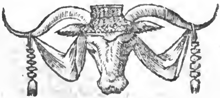
Martialis idem:

Non bene distuleris videas quod posse negari.

Prouerb.Premenda occasio:&, Capere crines.

Alipedem.] Celerem & velocem, quasi alas pedibus habentem. Ausonius de ætatib.animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet spectatorem imago, docétque cuius rei gratia, & propter quam caussam locata sit in loco vndique patenti, scilicet, vt omnes & quoscúmque obuios sui negotij admoneat & doceat.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inſlat cornua? Faunus ait.

Origo certiſſima Emblematis. *Pan dux Bacchi, & eius inuentum.*

EX Polyæni auctoris Græci Stratagematôn lib. primo tractũ id emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit, quam phalãgem nominauit. Dextrum etiam & ſiniſtrum cornu inſtituit: quæ cauſſa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquando qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ cõcauæ parte caſtra metari: Pan eo accepto nuncio ſuis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent, quibus ita conclamantibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maior exauditus eſt: quare perculſi metu hoſtes, ſtatim ſe in pedes coniecerunt.

sunt. Quo strategemate cùm Pan fuerit vsus, Echo Pani amica esse fingitur: ideóque vani nocturnique terrores Panici dicuntur: hæc ferè Poliænus. Alij verò ad hunc modum explicant, sed non ita scitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana pastorum Deum repentinos terrores, & animi consternationes immittere vsque adeò impotẽtes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vsu venire solet in exercitu, cùm nulla mouente caussa equi atque homines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & sine ratione factis: ita enim nonnumquã greges atque armenta pauere videntur, cùm sonitus aliquis vel strepitus surgit in syluis, aut è speluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus est in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionem Parthicam. Magnus enim metus incessit Antonij milites, ob aurea quædam vasa Mithridati liberaliter ab Anthonio data. Hic terror Gallos inuasit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi accesserant. Terrores quippè, inquit, nulla certa caussa existentes à Pane oriri produntur. Silius lib. 13. Punicorum, scribit hoc terrore Panico Annibalem fuisse perculsum, cùm ad vrbis mœnia accessisset eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum esset passa temporibus Persei, Macedonum Regis, vulgò rumor increbuit, hoc quasi ostento regis mortem significari. Quæ res effecit, vt Macedones consternarentur, ipsique Romani animos sumerent. Itaque ἀληθὲς ἐστὶ τὸ παραφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id significat Cicero pro Cæcina: Exercitus, inquit, maximi sæpè pulsi fugatíque sunt terrore ipso, impetúque hostium, sine cuiusquam non modò morte, sed etiam vulnere. Huc refer prouerb. Panicus casus: &, Inanis metus: &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nonnihil. Quid si quis referat ad eum pauorem, qui omnem sapientiæ vim ex animo expectorat? vt ait ille: vel ad consternationem terrorémque, cui viri etiam fortissimi non possunt esse aliquando pares: non videbitur abhorrere fortasse à mente Alciati. Rectè siquidem Pindarus.

Panici tumultus ac terrores.

—— φόβος ἀνδροδάμος
Ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν.

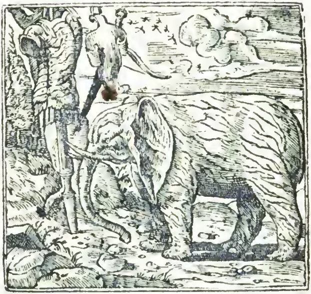
Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuso agmine.] Disperso exercitu & perturbato.

Faunus.] Pan, cuius cornua credebantur terrorẽ immittere.

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES *Galatûm ſemermi milite turmas,*
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſocijs, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fidiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas.

HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quæ inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret Antiochus cui cognomen Soter erat, & corporis viribus & audacia

dacia instructos esse Galatas, illorúmq; multitudinem innumerabilem videret, spem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tanquam inuictis existentibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacísque conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generosi, & instruendæ aciei peritus iussit interea Elephãtos, quos Antiochus vndecim habebat, clã occultissimè tenere, ne ex acie apparentes hostibus fierent conspicui: vbi verò manus essent conserendæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, Elephanti in Galatas fecerunt impetũ, ipsiq; equi ferociam Elephantorum non sustinentes, sessores dorso excusserunt. Ad extremum itaq; Antiocho cessit victoria: ideóq; Macedones regem victorem coronabát, lætúmq; Pæana canebant. Ille tamen effusis lacrymis dixisse fertur: αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἑκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς, ἐπεὶ τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι: hoc est, Pudore afficimur, inquit ô milites, quibus salus in hisce vndecim stetit beluis, adeò vt nisi spectaculi nouitas hostium animos terruisset, quid tandem in eos potuissemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephantem iussit sculpere. Hoc exemplo belli duces potissimum notantur, qui sæpissimè honesto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo essent hostes aggrediẽdi, dixit, Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut insidiis. Sed improbiùs Lysander, qui exprobranti cuidã artes & dolos quibus in præliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis sufficere non possit, induẽda certè vulpina est. Innuebat quidem ad artes confugiendũ esse, si quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduersatur sententia, Damnum inquientis præferendum esse turpi lucro: siquidẽ illud semel dolemus, hoc semper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium, *dolus an virtus quis in hoste requirat?* quod nostris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes esse debuerat, magno nostro malo plusquàm satis est, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit sinus? Imperator Ethnicus & Barbarus falsus est se superasse hostes non vi, sed dolo, vnde & trophæũ iussit erigi: plerique verò Christiani duces (quod grauatè dico) sæpenumerò dolis & insidiis hostem circumueniunt, idq; virtuti bellicæ ascribunt: nec est quod apud eos de vincẽdi via disputetur, quælibet Martis alea vel aperta vel insidiosa committitur: sicque,

Imperatores ipsique principes sæpe honesto vtile præferunt.

Lysandri assum.

Excursus in fœderum & fidei violatores principes.

Cura quid expediat prior est, quàm quid sit honestum.

R 3

Rex Sapor scribens ad Constantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideóque Armeniam recuperare cum Mesopotamia debeo, auo meo composita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod asseritis vos exultantes nullo discrimine virtutis ac doli, prosperos omnes laudari debere bellorum euentus. Isocrates in Panathenaico iniusta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γινομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστάς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας. καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἴποι φύσειν. i. Miror autē si qui sunt qui prælia & victorias præter ius & æquū partas, non esse turpiores, & pluribus plenas esse probris existiment, quàm clades sine ignauia acceptas: præsertim cùm sciant magnos exercitus, quamuis sceleratos, sæpè superiores esse viris honestis qui pro patria pugnare nō dubitant: quos laudari multò sit æquius, quàm eos qui alienarū opum cupiditate mortem oppetere non recusant, conductitiis militibus similes, nam hæc facta sunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui student iniuriis inferendis, præliantur, id Deorum incuriæ fortassis est tribuendum.

Galatæ quid. *Galatûm.*] Galatæ siue Gallogræci, populi minoris Asiæ Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iustin. lib. 25.

Semermi milite.] Semiarmatis militibus.

Fuderat.] Disiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fudit, fusum persequitur.

Elephanti, Lucæ boues. *Lucarum boum.*] Elephantorū, qui primùm ab Italis visi sunt in Lucanis, vt sentit Plin. lib. 1. cap. 6. & Solinus polyhist. ca. 28. itémque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta sit duobus modis inuenio scriptum: nam in Caij Ælij commentario erat, à Libycis Lucas, & in Virgilij commen. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd nostri maximam quadrupedem, quam ipsi haberent, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidissēt apud hostes elephantos, idemtidem quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi

multi dicunt,sunt cornua) Lucam bouem appellasse. Si à Lybia dictæ sunt Lucæ,pantheræ & leones non Africanæ bestiæ dicerentur, sed Lucæ: si ab Lucanis dictæ, vrsi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab luce: quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres. Vide Prou. Priùs locusta Lucam bouem pariet.

Proboscis.] ἀπὸ τοῦ προβόσκειν, quod est antè pascere. Pars est siue corporis porrectio naribus inhærens, qua vtitur Elephantus tanquam manu.Plin.cap.7.lib.8. **Proboscis seu promuscis.**

Trophæa.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέπειν, à conuertendo: quòd qui hostes in fugam conuerterat, trophæum merebatur, quod in loco publico conspicuum erat, vt victoriæ signum, hinc illud est Virgilij Vndecimo Æneid. **Trophæum vnde.**

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas.

Belluæ fœdissima barrus.] Barrus, Elephas est,qui barrire dicitur: inde barritus,talis vox.Appul. Florid.3. Vt est Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorum tristis barritus, &c. sed & pro clamore militari vsurpatur. Veget. lib.3.cap.18. Clamor,quem barritum vocant, prius non debet attolli,quàm acies vtráque se iunxerit.Corn.Tacitus:Sunt Germanis hæc quoq; carmina,quorum relatu, quem barritum vocant,accendunt animos,futuræque pugnæ fortunam ipso cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hîc fortasse legi *fidissima* quàm *fœdissima*:sed in hoc scrupulo tantillo immorari nolim. **Barrus & barrire.**

Vt superasse iuuat.] Allusio ad illud, Lucrum pudori præstat: & Plauti in Trinummo.

Pol pudere, quàm pigere præstat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Cassiodorum lib.1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fisci; Non quoties, ait, superes, sed quemadmodum vincas,inquirimus.Non quæras de potestate nostra, sed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fisci perditur,cùm iustitia non habetur,&c. Non minùs rectè Claudianus,Honorium admonens, vt non quod liceat,sed id quod deceat in vita priuata & publica spectet:

Non tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit,occurrat.

Et Iurisconsulti tradunt non modò quod liceat,sed & quod honestum sit,videndum esse,l.semper, De ritu nup. & leg.197. de verb.sign.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

ÆREAM *propter creuisse cucurbia pinum*
Dicitur, & grandi luxuriasse coma;
Cùm ramos complexa, ipsumque egressa cacumen,
Se præstare alijs credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis est hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

Vnde Emblema peticum. SCribit Guicciardinus Italus scriptor, id Alciati carmen affixum fuisse ianuæ cuiusdam hominis Angli, qui factus insolentior ob prosperos rerum successus, permultis inuisum se præbebat. Idem est apologus apud Petrum Crinitum. De honesta disciplina lib.2.cap.14. Sata est olim, inquit, cucurbita iux-

ta pinũ arborem editiſſimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli tẽperamento creuiſſet, laſciuire cœpit,& ramulos audaciùs porrigere,iamque in pinum ſerpebat,& ſuas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & vireſcentia oſtentans.Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit,vt pinũ auſa ſit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam ſupero, vtque foliis & virore præſto? Tum pinus,quæ ſenili prudentia præſtabat,nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam, ſed reſpõdit:Ego verò hic multos calores & hyemes,variáſque temporis calamitates pertuli,adhuc tamen integra cõſiſto:tu ad primos rigores minus habebis audaciæ,cùm & frondes concident,& viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandã felicitatem gloriantur, quique plus habent oſtentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium.Itaque non mirum videri debet,ſi dum ſe aliis præferunt,magniq́ue videri volunt, ſe aliis & quidem naſutis hominibus ridendos propinent, & tamquam ſicci quidam floſculi citiſſimè exareſcant ac deſidãt. *In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.*

Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vt potè quæ cùm ventricoſam admodum ſpeciem prę ſe ferat,multúmque identidẽ nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt,vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo ſeſe habent Thraſones illi, fortunæ ſuę momẽtaneæ iactatores,vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcunt, neque aduertunt ſeueriſſimam illam Nemeſim, quæ de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit. *Cucurbita quid allegoricè.*

Id apertis verbis Pauſaniæ,Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit. Rogatus enim vt quidpiã ex arcanis Philoſophiæ adferret in medium, vidénſque Pauſaniam rebus ſuis nimium fidere,dixit:Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe. At quæ eſſet verbi huius vis, quodque pondus,parũ vidit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine conſtitutus,mortem ſibi impẽdere intelligeret,exclamaſſe fertur:Quàm inani perſuaſione deceptus eram, qui Cœi hoſpitis ſaluberrimum conſilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miſerè perire cogor. *Pauſanias inſolens.*

Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimiè ſe efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ Φίλιππε. cuius rei faciendæ occaſionẽ fortaſſe dederat Archidamus Ageſilai filius, qui cũ à Philippo poſt partam victoriam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe, *Philippus Macedo ex inſolenti moderatus.*

lippe,haud quaquam reperies illam factam maiorẽ, quàm erat ante victoriam. Aliud,sed vitæ priuatæ apponam exemplum in Mæna liberto Pompeij, quẽ insectatur Horatius Epod.4. Oda. Hũc populus indignabũdus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus spectantem, nuper seruum, nec modò sæpe vinctum, sed & verberatum Ibericis funibus, durisque cõpedibus perusta latera cruraque habentem; quod etiam grauius est, magni alicuius delicti causa seruilibus affectum flagris: modò repentéque liberum, opulentum, superbum, delicatum, præfectum classi aduersus piratas.Carmen Horatianũ quia sit in omnium manibus,facilè prætermitto.Interea tamen ad hũc locum multa obseruari facilè possunt;primùm,eos longè arrogantiores esse,qui nuper diuites euaserunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus. quod notat Aristot.secundo de arte dicendi.Deinde sæpenumero fieri,vt diuitiæ mentem perstringant, vt hominem insolentẽ reddãt:quamobrem noster Flaccus,*Stultitiam patiuntur opes*:& Publij mimus: Fortuna quẽ nimiùm fouet,stultum facit,vt Cicero de amicitia dicit,nihil quicquam insipiente fortunato intolerabilius,adeò verum est quod multorum est in ore, fortunam non solùm ipsam esse cæcam, sed etiam eos quos amplexa sit, cæcos efficere, Sallust. Res secundæ animum etiam sapientum fatigant.Virgil.10.Aeneid.

Nescia mens hominum fati,sortisque futuræ,
Et seruare modum rebus sublata secundis.

Idem Ouid.1.artis:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Adhęc non posse non indignari viros bonos & cordatos alioqui,cùm videt abiectos,viles,improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri,potentiam consequi, qua tamen indigni sunt,Iuuenalis satyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat,
Cùm pars Niliacæ plebis,cùm verna Canopi
Crispinus,Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est Satyram non scribere. sequitur,
Quid referam quanta siccum iecur ardeat ira,&c.

Sed in summa, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat: quod subinde debemus meminisse ne opprimamur incauti,

cauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pendent, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magiſtratus, potentiæ; affluunt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili nixa radice conſiſtunt: ſed incerto flatu huc atque illuc acta, quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè immergunt. Seiani fatum atrociſſimum mihi occurrit, ſed quia iam alio loco adductũ memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudij Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militiæ Plantio, laudato viro, parêre vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtum conſcendit, verbáque facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia, quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnunquam in eos torquebatur qui ſuæ conditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus: timenda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait.

***Aëriam.*]** Editiſſimam, altiſſimam, vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

Et 3. ——— *Notaui*

Ipſe locum aëria quò congeſſere palumbes.

***Aëriam propter.*]** Id eſt, propè aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hîc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hîc vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metamorph.

Propter humum volitat, ponitq; in ſepibus oua.

De perdice loquitur.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

Emblema cxxv.

*D*VM *sæuis ruerent in mutua vulnera telis,*
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur spectatum & prandia captat:
Gloria victoris, præda futura sua est.

Fons Emblematis. HOc petitum constat è Gabriæ apologis, sic enim est tetrastichon Senariis Iambicis:

Λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρῳ,
Γύπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
Βρῶσιν τ' ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα,
Φίλοις δ' ὁρῶντες ἠπόχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos sic vtcunque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque ausus est,
Quos longè spectabant iste mota vultures,

Qui

Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota spes præda excidit.

Susceptum tamen id videtur speciatim in Principes Christianos, qui cùm inter se non longè antè decertarent, Solimannus Turca quasi spectatorem agens, suam non parum ditionem auxit, & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Reip. Christianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexastieho persecutus est: *Principum Christianorum rixis auctum est Turcicum imperium.*

Mutua discordes faciebant prælia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Nisus,
Vnguibus, & rostro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt discordes prælia reges,
Turcicus Europæ diripit hostis opes.

Ex quo facilè intelligimus, quantū mali afferat intestinū dissidium non modò ciuitatibus, sed & imperiis tum labefactandis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculosius esse potest, nimirùm quòd hosti externo non paruas addat vires. *Ciuili bello nihil exitiosius.* Hîc ego non incommodè referam ex Iustini 8. historiam nobilem de Philippo Macedone, qui se vulturem præstitit in dissidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iustinus: Fortè euenit vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, non contemplatione iustitiæ, sed inuicem metuentes, ne alterius viribus accederet, disceptationum suarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij sui, ad iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu, superuenit, regno vtrumque non iudicis more, sed fraude latronis ac scelere spoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Christianã scripsit Franc. Franchinus, homo Italus, eámque adiicere non putaui alienum, neque ingratum studiosis, Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Támque animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam sanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hostis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm semel vt pugnent hi duo Marte pari.
Sperat enim nostris confractis viribus, omnem
Europam paruo posse labore premi.

Ne, Reges, ne tanta animis discordibus ira,
Ne gerite hostili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque suis.
Roma rogat, Paulúsque rogat, dátque arma, dat aurum
Paulus, & ad tanta præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui prospicis omnia cœlo,
Quique vides, maneat quanta ruina tuos,
Consule militibus sacris, & consule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo sunt hi lumina pacis:
Hi duo sunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis.
E castris ambósque iube discedere ab armis,
Coge demum armipotens alter & alter eat:
Séque putet neuter victum, sed iactet vterque
Victorem populus se rediisse suis.

Dente timendus aper.] Sic Martial. lib. 13.

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum,

Et Ouid. in Epist.

——— Obliquo dente timendus aper.

Idem loco alio:

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Martialis:

Fulmineo spumantis apri sum dente petita.

Constat apros cum ira fernēt, dentibus vrere, in iisque aliquid igneum contineri, vt testatur Xenophon in Cynegetico.

Prandia captat.] Captare prandia, est hîc, ni fallor, prædam expectare: quod explicat sequenti disticho, nisi tamen captare, altiorem quendam sensum habeat, vt apud Iureconsultos; apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibusdam aucupatur lucrum. Sic hæreditatem captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificiosè niti structisque technis, vt eam præter defuncti voluntatem corrodamus, l. 1. D. si quis aliquem test. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus est quo flagrant iniusti quidam homines, ex morte alterius lucrum sibi pollicentes, vitæque insidias alij parantes, l. de fideicommisso, Cod. de transact. Martialis hoc verbum ita vsurpauit vt propriè, ita lepidè:

Capto tuam, pudet heu, sed capto, Maxime, cœnam:
Tu captas alias: tam sumus ergo pares.

Idem alio loco:

Dum me captares mittebas munera nobis:
Postquam cepisti, das mihi, Rufe, nihil.

Bonis auspiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS *res cœpta malis, bene cedere nescit:*
Fœlici quæ sunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, mustela tibi si occurrat, omitte:
Signa malæ hæc sortis bestia praua gerit.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, libro de Poëtis audiendis:

Optima principia quid præstent.

Ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ᾽ οὕτως ἔχειν.
Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò sperabis exitum.

Οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς ἐυσχηκότα: Minimè enim fieri potest, vt finē ritè consequatur, qui de principio non rectè primùm coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt inesse bonis faustisque negotiorum suscipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere possint quæ infelix initium sortiuntur. Et sanè omina diligenter aduertenda esse, graues nec pœnitendi auctores censuerūt. Rectè quidem & prouidè, modò absit superstitiosa illa & inutilis obseruatio, quæ humanos animos terrore nescio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua suscipienda non parum conducit faustum felixque principium, quandoquidem vel Poëta teste,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

Ita non parum affert impedimenti, aut etiam incommodi, si vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioso principio negotiū ordiaris: tum enim mustelam. i. omen habere inauspicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatiq; animo obrepit sinistra quædam cogitatio, quæ intimā conscientiam verberet atque lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auspiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat sese ad arma componens, neque enim putat sibi felicius rei bene gerendæ auspicium capere posse, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philosophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principiū Musæ.* Cur Romani suorum consiliorum & Senatus habēdi ducebant initium à sacro illo precationis carmine, cuius tam sæpè mentio est apud scriptores? Sed & in delectu militum iidem, vt legionibus conscribendis, operam dabant, vt qui primus vocaretur, auspicatum nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandā partem (eorum nempè qui omina & auspicia vel neglexerint vel obseruarint) multis verbis opus est. Exempla si quis euoluere velit, petat à Valerio Max. lib. 1. c. 4. Non solùm, ait Cic. 1. De diuinat. deorum voces Pythagorei obseruarunt, etiam hominum quæ vocant omina. Quæ maiores nostri quia valere censebant, idcircò omnibus rebus agēdis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebúsq; diuinis, quæ publicè fierent, vt FAVERENT

Aiax qualis apud Homer.

Sacrū carmen precationis.

VERENT LINGVIS, imperabatur:inque feriis imperandis, vt litibus & iurgiis se abstinerent. Iteḿque in lustranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, censor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias ducerent, eligebantur. Quod idem in delectu consules obseruant, vt primus miles fiat bono omine. Celebre est quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Persis, apud quos solemne fuit de nulla re graui & seria quicquam statuere priùs, eàmque auspicari, quàm oratio & colloquium religiosè haberetur.

Mustela tibi si occurrat.] Occursum mustelæ ominosum fuisse tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quasdam nationes infelix habetur omen, si cùm paratur venatio, aliquis mustelam nominat: cuius etiam occursus vulgò est inauspicatus habitus. Eadem picta infortunium significabat: animal enim putabatur infaustum esse, malíque præsagij, iísque maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim insidiari domesticis animalibus, præsertímque altilibus, eásque ad internecionem vsque persequi, ait Pier. lib. 13. idémque occursum plerísque religiosum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipsum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Mustelam habes. *Occursus mustelæ.*

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET *hoc deerat post tot mala, denique nostris*
Locustæ vt raperent quicquid inesset agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, castráue Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia consumpserunt.
Spes & in angusto est, stant nisi vota super.

PAulùm immorabor in illustranda huius Emblematis epigrapha, antequam veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei simile quod vsurpauit Aristides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος. οὐδὲν, ἔτι ὤν, Nihil amplius: Sed hæc oratoris verba, vbi de Nestore: τὸ λεγόμενον δὴ τουτὶ, οὐδὲν ἔτι ἂν εἰς τὸν ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dici solet, nihil

nihil amplius exsisteret præ senio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vsurparunt. Hæc satis, nunc ad carmen.

Deflet horribilem quendam calamitatem, qua fuit effecta Insubrũ Longobardia circa annum, vt coniicere facile est, 1541. *Historia de locustis.* Eleuatâ enim nube locustæ ex aëre dicuntur cecidisse, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depastæ, induxerunt famem, & quorundam desperationem, quòd post tot tantáque infortunia nihil esset relictum. Habebant digiti longitudinem, turgida capita, ventres obesos, & sanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corrupetunt, vt etiam corui, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis eorum qui nostri temporis historiam congesserunt. Iidemque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuisse eiusmodi animalculorum multitudinem: nullas primò alas habuisse, sed magnos dedisse saltus: paulo pòst quatuor adeptas, tantóque numero conuolasse, vt duo milliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipsius quoque splendorem Solis à toto illo terræ spatio sua densitate excluderent, vnde colligere est facillimum, rebus humi nascentibus damna innumerabilia inde subsecuta esse, quæ ad radices vsque omnia depastæ essent. Cùm verò succreuissent alæ, erant digiti humani magnitudine, túmque in fruges atrociùs grassabantur. Cæterùm hæ neque vi, neque industria alia propulsari potuere. Hoc autem ei simile est, quòd habetur Exod. 10. & apud Ioseph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Locustarum etiam in Africa multitudinem prodigij similem fuisse tradit August. in lib. de Ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia esset. Consumptis enim fructibus & foliis lignorum, ingenti nube in mare dicunt esse deiectam: qua mortua, secuta est aëris corruptio, quæ tantam aduexit pestilentiam, vt in solo Masinissæ regno octingenta hominum millia periisse referantur, & multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De Locusta ita scribit D. Ambrosius lib. 5. Hexamer. c. 24. Vsque ad locustam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiusque occupauerit latitudinem, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhospitali incursione depascitur, nisi diuinæ signum præceptionis acceperit. Etenim sicut in Exodo legimus, ea quoque cælestis vltionem offensionis exequitur, piæ ministra vindictę. Hanc quoque

auis deuorat Seleucis. Si enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorum, quæ locusta consueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt insatiabili pastu plagam suam possit extinguere: hæc Ambros. Hertmanus Schedel in Chronic de damnis ab eodem animalium genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locustæ innumerabiles sex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terram operuerunt: herbas, segetes & arbores, ac vniuersa viriditatem habentia deuastarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, secuta est magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalémque hominum interitum suscitarunt. Idem auctor hac de re sic alibi scriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundiorum Ducis, filij Philippi optimi, locustæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuastarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum intulerunt. Quibus nisi Ludouici Mantuani Principis sollicitudo obstitisset, sata quoque in tota Lombardia corrosissent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locustarum pernicie sterilitatis vitium intercessit, sequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam consuetudinem deberi constiterit, reddi tibi Prouinciæ Præses iubebit. Locustam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina surgunt
Vertice, cognatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumique rubentes
Cuspidibus paruis multis acuere rubores.

Arist. 3. Rhetor. ex Stesichoro prouerb. vsurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. οἷον ἥτις λέγει ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. vt si quis dicat id quod Stesichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta vastationem rerum omnium, ruinámque extremam intelligere, adeò vt nõ ædificia modò, sed ne arbores quidem stantes relinquantur, omniáque solo æquentur, vt cicadæ nihil habeant quo insideant. Hoc inde ductum quòd cicadæ arbustis maximè gaudeant. Exemplum est comminationis, quo significatur cuncta arbusta succisum iri stirpitu ab hostibus, ita vt sic truncatis stipitibus cicadæ necessariò cogantur humi cantillare. Apud Theo-

Theocritum, puella depastrix alieni patrimonij καλαμαία μάντις appellatur, id est, locusta, quæ messem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locustis, si vacat, lege apud Cassium Dionys. de Agricultura lib. 13. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus est Orientalis calidus.

Tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla.] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui post subactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam transiens multa vastauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Ætius, & Theodoricus Hispanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi commisso prœlio 180000. vtrimque cæsa sunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Ætiæ, deinde Valentiniani audita cæde rediit infestior, Aquileiáque deleta Romam properabat, sed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis intentus esset nuptiis, vino nimio obrutus, effusa è naribus sanguinis copia, est suffocatus. *Atyla.*

Xerxis erant.] Xerxes rex Persarum, Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno suo septingenta millia: de auxiliis trecenta: rostratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terrestris autem exercitus fuerunt centum & septuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum: *Xerxes.*

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis vmbrasse diem, cùm classibus iret
Per scopulos, tectúmque pedes contemneret æquor.

Herodotus lib. 7. Lege Iustinum lib. 2. & Plutarch. initio libri, cui Parallela nomen fecit.

Farra omnia.] Rei difficultates; spondiacum fecit: priores editiones non, farra omnia, sed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, sed à cordum cordi, quod est secundum fœnum post messionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in angusto est.] Restat desperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

Stant nisi vota super.] Id est, nil nisi vota supersunt, vt habet Ouid. lib. 1. Trist. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmesis, & Anastrophe.

Malè

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS *edax, nimia quam nausea torserat escæ*
Hei mihi, mater, ait, viscera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viscera credas,
Qui rapto viuens sola aliena vomis?

Emblematis typus. TEtrastichon hoc paucis commutatis mutuatus est ex Gabriæ apologo, quod sic habet:

Βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
Οἴμοι κέκληγ', ὦ σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
Ἡ δ' αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν' ἔφη,
Τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἐμεῖς * ἀλλοτρεῖον. id est,

Puer die festo bonis cùm viscera

* ἀλλότρειον.

Vorasset,

Vorsset, Hei mater, clamat, mea effluunt
Intestina, at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hac sunt, sola at aliena vomis.

Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congesserunt, ægrè perdunt, ac si sua essent. Proculdubiò non abs re dictũ est à Chrysostomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde est Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* *In furaces & raptores.* Hoc si veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo secum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerẽt, ne amittẽdi alea fortasse aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iustã in se numinis iram prouocarent: aut saltem cogitarent, quàm hæc fluxa sint, quámque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum causa tot tantisque curis distringuntur. Celebratum est iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem: quod dictũ esse suspicor in eos tantùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Quî verò fieri potest, vt opum facultatúmque tam expedita facilisque, & penè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquisitio, possessio, iusta esse & legitima censeri debeat? Iuuenalis optimè:

——— diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri; sed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor est vnquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id est furacibus hominibus, si quid aduersa fortuna detrahat, aut alius quidam casus eripiat (quod nonnunquam solet accidere) iacturam hanc non tam molestè ferre debent, quàm certè boni quíque & honesti viri in lucro esse deputarent, benéque cum mortalium rebus actum esse non tam grauatè dicerent, si quæ iniustè possederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem possessores redirent. Eo de genere furum sunt plerique forẽses rabulæ, atque importuni sycophantæ, & maximè ærario publico nonnunquam præfecti, qui æquissima numinis vltione, aduersa reflante fortuna, plerúmque sumptus faciunt, quos nunquam putassent: & sæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere non potuerunt. Id etiam vulgò tritum,

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vsurpauit hoc Adagium Plautinum, transtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm insolenter statim helluo inuasit in eius viri (Pompeium

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS *edax, nimiæ quam nausea torserat escæ*
Hei mihi, mater, ait, viscera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viscera credas,
Qui rapto viuens sola aliena vomis?

Emblematis typus.

TEtrastichon hoc paucis commutatis mutuatus est ex Gabriæ apologo, quod sic habet:

Βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἐγκάτας
Οἴμοι κέκληγ'· ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
Η δ' αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν' ἔφη,
Τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἐμεῖς * ἀλλότριον. id est,

Puer die festo bonis cùm viscera

* ἀλλότριον.

Vorasset,

Vorasset, Hei mater, clamat, mea effluunt
Intestina, at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hac sunt, sola at aliena vomis.

Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congesserunt, ægrè perdunt, ac si sua essent. Proculdubiò non abs re dictū est à Chrysostomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde est Emblematis titulus) *Male parta malè dilabi.* Hoc si veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo secum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerēt, ne amittēdi alea fortasse aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iustā in se numinis iram prouocarent: aut saltem cogitarent, quàm hæc fluxa sint, quámque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum causa tot tantisque curis distringuntur. Celebratum est iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem: quod dictū esse suspicor in eos tantùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Quî verò fieri potest, vt opum facultatúmque tam expedita facilisque, & penè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquisitio, possessio, iusta esse & legitima censeri debeat? Iuuenalis optimè: *In furaces & raptores.*

———diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri; sed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor est vnquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id est furacibus hominibus, si quid aduersa fortuna detrahat, aut alius quidam casus eripiat (quod nonnunquam solet accidere) iacturam hanc non tam molestè ferre debent, quàm certè boni quíque & honesti viri in lucro esse deputarent, benéque cum mortalium rebus actum esse non tam grauatè dicerent, si quæ iniustè possederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem possessores redirent. Eo de genere furum sunt plerique forēses rabulæ, atque importuni sycophantæ, & maximè ærario publico nonnunquam præfecti, qui æquissima numinis vltione, aduersa reflante fortuna, plerúmque sumptus faciunt, quos nunquam putassent: & sæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere non potuerunt. Id etiam vulgò tritum,

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vsurpauit hoc Adagium Plautinum, transtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm insolenter statim helluo inuasit in eius viri (Pompeium

peium intelligit)fortunas, cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iustitia charior? In eius igitur copias cùm se subitò ingurgitasset, exultabat gaudio, persona de mimo modò egens, repentè diues: sed vt apud Poëtam nescio quem, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac simile portenti est, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico mensibus, sed diebus effuderit. Fortasse & huc referri potest illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας ἀγειρόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Hesiodus, mala lucra damnis esse simillima cecinit:

κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτὰ, quæque sunt θεόσδοτα. Sed præstat audire Euripidem:

Ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
Χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
Οἴκοις εἰσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id est,

Ne compares iniustè vllas opes, quas velis tibi esse diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, saluum esse minimè potest. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem designare & rapacem: quod in Phædone significat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ studuissent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac semper prompti fuissent, in miluos & lupos conuerti ait. Sed & in sacris Miluus pro prædone ac grassatore accipitur. Pier. lib. 17. Hieroglyph.

Quem nausea torserat.] Qui præ ingluuie vomebat.

Viscera, diuitiæ. *Viscera ab ore fluunt.*] Viscera sunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viscera nostra tua diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud nostrates, Eum qui suum perdit, sensum perdere: vel, Qui censum perdit, perinde videri, ac sensum profundere. Sunt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt est in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui sanguinem vitámque eripere conatur.

Semper

Semper præsto esse infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè cesserat alea talo,
Ridebat sortis cæca puella suæ:
Cum subito icta caput labente est mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci:
" *Rebus in aduersis mala sors non fallitur: ast in*
" *Faustis, nec precibus, nec locus est manui.*

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam prior

prior fato concessura esset: quæ verò sortem iactam viderat sibi mortem portendere, risu neglexit, cùm statim tegula in caput lapsa risui finẽ dedit, quod significat Adagium, Mala vel inuocata veniunt: illúdque apud Græcos vulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc est, Mala vel etiã non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem respondit Diogenes rogatus, quid de hominum sorte sentiret: Miseram & infortunatam hominum conditionem esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæsita, sed præter omnem expectationem. Plautus Mostellaria:

Mala veniũt etiam non vocata.

———Vnum hoc scito, nimio celerius
Venire quod molestum est, quàm id quod cupide petas.

Græcum Epigramma eiusmodi est, in titulo εἰς δυσπραγίαν.

Character emblematis.

Αἱ τελόωσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
Κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
Καὶ τρεῖς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασῶν
Ἐς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφειλόμενον.
Ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πεσοῦσα.
Δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
Ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὁ τῷ κακόν, ἐς δὲ τὸ λῷον
Οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χέρος.

Alea ludo vita hominis comparata.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον, οὐ γὰρ ἐστὶν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo similis est vita, & quicquid euenit, veluti quandam tesseram deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Sic in vita hominum, quasi cùm ludas tesseris:
Si illud quod est maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit sorte, id arte vt corrigas.

Modestia decet vel maximè fortunatos.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demost. σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν περὶ τὸ σωφρονεῖν ἔχειν. οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν.

id est, Proborum hominum officium est, cùm fortuna vtuntur maximè prospera, tum summum habere modestiæ studium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum est, quin oscitantibus euenire possit.

Styx.

Ad Stygias aquas.] Id est, ad mortem. Styx inferorum fluuius, per

per quem veteres putabant animas transire post mortem. Lactant.lib.1.c.11. Hanc phrasim mutuatus est ex Martiale: Nam in primo sic 79.epigr.

Decreuit Stygios festus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus descenderat vmbras. & dein,
Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem isse sub vmbras.

Libro etiam 4.73.

Et iam per Stygias esset iturus aquas.

Denique vndecimo lib.85.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad vndas.

Cæca sortis.] Ignara exitij futuri.

Tecto.] Tegula.

Rebus in aduersis mala.]Prudens quisque omnia quæ sibi speranda sunt, non in meliora, sed in peiora constituat: vt si quid præter spem accidat, id tanquam lucrum repetet, vt monet Comicus. Ouid.4.De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur.
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Remedia in arduo, mala in prono esse.

Emblema cxxx.

Æthereis postquàm deiecit sedibus Aten
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq́; nihil casibus esse sinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia segnipedes, luscæ, lassæq́; senecta,
Nil nisi post longo tempore restituunt.

Titulus Emblematis unde ductus.

Generalis ea thesis, præfixa Emblemati, ad quascunque humanas calamitates & incommoda potest accommodari: eáque, nisi fallor, parœmia est medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij sententia, ex Panegyrico quem Cæsari Constantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodandi semper est via: vulnerare integrum,

grum, quàm sauciato mederi: dissipare rapta, quàm diuulsa componere.

Æthereis.] Homerus Iliad. I. Aten Deam fingit, mortales variis implicantem angustiis & perturbationibus, eorumq; mentes seducentem, variisque opinionum monstris afficientem: ad quæ mala sarcienda placandáque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quæ tamen non statim possunt instaurare atque componere, quod ab ea motum atque dissectum fuit: sed id longo temporis interuallo fieri ait, vtpotè quæ sint luscæ, tardis pedibus, & senio confectæ. Versus Homericos huc adiiciemus:

Ate Homerica. *Lita.*

Καὶ γάρ τε λιταί εἰσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Χωλαί τε ῥυσαίτε, παραβλῶπες τ' ὀφθαλμώ.
Αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
Η δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
Πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
Ο'ς μὲν τ' αἰδέσεται κούρας Διὸς ἆσσον ἰούσας,
Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καὶ τ' ἔκλυον εὐχομένοιο.
Ο'ς δὲ κ' ἀνήνηται, καὶ τε στερεῶς ἀποείπῃ,
Λίσσονται δ' ἄρα ταί γε Δία Κρονίωνα κιοῦσαι,
Τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθ', ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. Hoc est:

Namque Litæ soboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugosa, obliquoque oculo, medeantur vt illi,
Aten sectentur, celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & passim damnum mortalibus affert.
Hæ verò actutum sartura damna sequuntur,
Conciliantq; suis cultoribus optima semper.
At si quis reicit præfractè, ac pernegat illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adsit, pœnasq; suo det denique damno.

Eiusdem Ate etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd esset deceptus à Iunone: Illam enim ea causa capillis arreptam in terras præcipitem dedit, indixítque ne vnquam rediret in cælitum contubernium. Hoc quidem significatur, aduersa quæque statim & ex improuiso impetere, tardè autem recedere: illud enim est quod Gallorum vulgus ait: Mala & ægritudines in equis accedere, sed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa est velocissima, quæ propter motum celerem, infortuniórum aleam maximè subitam & improuisam significat. Hanc Christianæ pietatis auctores φώσφορον, id est, Luciferum è cælo deturbatū interpretantur, vt maximè

Res aduersa statim accedere, tardè recedere.

Lucifer è cælo deturbatus.

Iustinus Philosophus ac martyr, Eusebius Pamphil. Suidas, & Budæus noster ex Bessarione Cardinale lib.3. in calumniatorem Platonis. Stobæus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc distichon retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
Πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. Id est:
Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipse
Miserit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luscæ cur. Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis oblitas esse Poëtæ volunt, ad designandam imbecillitatem. Has aiunt esse strabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibusdam, sed postremò necessitate ad supplicationes deflecti. Phornutus claudas esse tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos supplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugosas verò & strabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles sint, hæc ille. Itaque id transfertur ad illatam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardissimè senescit, vt ferè nisi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod *Locus Cornelij Taciti.* habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, soceri sui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora sunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augescunt, citò extinguuntur: sic ingenia studiaq; faciliùs oppresseris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epistola 92. Eligit aliquid noui casus, per quod velut oblitis vires suas ingerat. Quicquid longa series multis laboribus multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies spargit ac dissipat. Esset aliquod imbecillitatis nostræ solatium rerumq; nostrarũ, si tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: festinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim stabile est, tumultuantibus caussis mala, vnde minimè expe- *Pontici Heraclidis allegoria de Ate & Litis.* ctabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati sententia ex Curtio lib.7. Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari? Ponticus Heraclides disputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expressit eorum qui supplices sunt, qui enim peccarunt, ex conscientiæ verbere tardiores esse solent: eosq; verentur aggredi quos læserunt, & à quibus veniam impetrare postulãt: pudoris

doris enim sui sunt ipsi continuò memores. Nec verò præsenti animo esse possunt, aut constanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque supplicum animus nullum præ se lætum ruborem admittit, vt qui pallidi sint demisso vultu, misericordiam elicere conantur. Ea ergo caussa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contra valida est & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens stultitia hominum non modò ceruicibus, sed & animis impendeat. Nam toto impetu & sine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde se gessit, vt qui pictor esset humanorũ affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere solet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Aten.] Ate est noxia παρὰ τοῦ ἀάομαι, lædo.

Heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. signific. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quaproptèr culpa, pœna, detrimentum, noxa est, vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id est, à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa est. At noxia solummodo de maleficio ipso dicitur, nec tam generali significatione accipitur, sicuti noxa. Cicerò lib. 3. de Legibus, Noxiæ pœna par esto, vt in suo vitio quisque plectatur, vis capite, auaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiã infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat sit, suspectus sum, cùm careo noxia. Quo sensu & in Mostellaria & in Pseudolo visus est; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam, sed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos ascripsisse quisquam dixerit, cùm ratio carminis non consentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iustinianum in Elegantiis suis insectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene,ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutijt hic pullos omnes,miſeramq́; parentem
Saxeus,& tali dignus obire nece.
Hæc,niſi mentitur Calchas,monimenta laboris
Sunt longi,cuius fama perennis erat.

PIndar.Olymp.5. Αἰεὶ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνατε μάρναται, πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. Id eſt: Circa virtutes labor ſumptúſque perpetuò implicâtur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plutarch. Bacchi

Bacchilides: πᾶσιν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Crediderat platani.]Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium classis aduerso vento detineretur, Calchas augur peritissimus cum cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex serpentis vel draconis augurio (qui in arborem subrepens nouem passeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno illum captum iri prædixit. Nam pro passeribus annos, pro angue tempus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. libr.20. Narratio est apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. de Diuinat. quam eandem reperi in vita Homeri quæ Plutarchi nomine è quibusdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi esset adiicere Ciceronianos versus, quos citat ipse eodem de Diuinatione: sed liber est in omnium manibus. Locus Homeri sic habet: *Historia ex Homero de vaticinio Chalcantis.*

Τίπτ' ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί,
Ημῖν μὲν τὸ δ' ἔφηνε τέρας μεγαμητίετα ζεὺς, &c.

Quem eundè satis feliciter Ouidius est æmulatus Transfor.12.

——— veri prouidus augur,
Thestorides, Vincemus, ait, gaudete Pelasgi,
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris;
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd præclarum sit idem esse arduum, & rebus maximis difficultatem quanquam à natura esse propositum, ait idem M.Tull.Tuscul.3. Etenim nulla potest esse diuturna gloria, quam labor strenuus & indefessus primùm non antecesserit. Quis enim magna coronati contendat Olympia, dulcis sine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclatè Xenophon, ἀπομνημ. 2. αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμελείας τῶν καλῶν κ' ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὡς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. λέγει δὲ που καὶ ἡσίοδος, *Nullā gloriam sine labore parari.*

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως. λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει. *Virtus difficulter paratur.*
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί. id est, Curæ quidem laboriosæ efficiunt, vt ad pulchra & honesta facinora perueniatur, sicut virorum optimorum habet adagium. Ait enim Hesiodus.

Amplecti vitium cumulatim & sumere promptum est:
Namque iter id facile est, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque sudorem virtuti praposuerunt,
Ad quam longa via est atque ardua, & aspera multum
Offertur: tamen est vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Testatur autem Epicharmus, A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ succurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ' ἔστι τις λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις. νῦν δὲ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας: quorum verborum hæc est sententia: Fama est virtutis domicilium esse in quibusdam rupibus, ad quas difficilis admodum sit ascensus, eámque celerem incolere locum castum. Ea verò non conspicitur quibuscumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quisquam perueniet, tanquam ad fortitudinis propugnaculum, nisi primùm sudore ac labore animum afficiente suam industriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themistocles sibi comparassent, nisi laboriosis & molestis expeditionum angustiis arduum virtutis iter sibi conficiendum proposuissent, οὐ γὰρ δυστυχίᾳ τῇ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χρώντων, εἰς τὴν προῆλθε δυνάμεως, ait in Crasso Plutarch. id est: Non tam fortunæ prosper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac summa in laboribus asperisque in rebus tolerantia, aduersis casibus succumbere nescia. Illud etiam mihi succurrit Pindari ex Olymp. sexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι. πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι ποναθῇ. id est, Virtus periculosum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, si quid honesti, laboriosè peractum est. Quid, vt hoc postremò, laudis Cæsar esset consecutus, si facile illi fuisset Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum sibi famæ cumulasset, si dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & sudorem, ac non magna suorum cæde fecisset? Rectè Naso Tristium 4.

Ardua per praceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4 Elegiarum:

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuius

cuiusdam Poëtæ, apud quem tamen non est eadem conclusio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum serpens deiecisset & exturbasset, in eóque tandem igni ardenti combustus esset.

Crediderat.] Commiserat, nidificauerat.

Sua pignora.] Pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Saxeus.] Fatalis serpens est, necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphosim serpentis in perpetuæ duritiei saxum. sonat etiam saxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quíque nulla flecti prece possit. Huc pertinet quod alio loco memini retulisse me de illo angui qui Tarquinij Superbi animum stupefecit, attonitúmque reddidit, cùm à columna lignea repente lapsus omnes in fugam vertisset, rei miraculo consternatos: nimirum portendebat ille serpens nouum & inexpectatum principem, eundémque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc est, stupore, quem diu simulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum. *Serpens saxeus.*

dem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota est, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in se reuolutus, æternitatẽ designat, vt docet Orus Niliacus in ipso Hieroglyph. principio. Hoc significat historiam rerũ gestarũ ab Saturni cõmemoratione ad nostra vsque tẽpora, quæ aliàs obliterata esset, notã & quasi vocalẽ extitisse. Nam quæ ante Saturnũ gesta sunt, obscura & incognita in tenebris delituisse: quod ostẽdunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipse Annotationibus in Tacitũ sic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imagunculas Tritonum statuebant, non aliam ob caussam, quàm vt ab eo cœpisse historiam, æternitatemque illis debere Deos ostenderent, quorum præconio fuissent celebrati. Tibullus idem significat his verbis:

Quem referent Musæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Tristium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus:
Pectoris exceptis ingeniíque bonis.
En ego, cùm patria caream, vobisque, domoque,
Raptaque sint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc sæuo vitam mihi finiat ense,
Me tamen extincto fama superstes erit.

Quò spectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Musis sacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, post præclarè facta, memoria apud posteros maneat. Et quidẽ docti, nõ solùm viui ac præsentes studiosos discendi erudiunt atque docent, sed hoc idem etiam post mortem litterarum monimentis assequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5.

Spartani Musis cur ante bella sacrificarent.

Cetum.] Inferiore sui corporis parte piscem refert, superiore Deum, Plutarc. de Iside commentario ait Amphitritem minoresque Deos marinos, Tritonas dici. Eos descripsit vberrimè 4. Argonautic. Appollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pausanias: sunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam necesse: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hispida nanti
Frons hominem præfert, in Pristin desinit aluus.
Spumea semifero sub pectore murmurat vnda.

Tum

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanensis.

EMBLEMA CXXXIII.

PRO tumulo pone Italiam, pone arma, Ducésque,
Et mare, quod geminos mugit adúsque sinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere frustrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
* al. & *Anguiger * est summo sistens in culmine, dicat:*
Quis paruis magnam me superimposuit?

Galeacij. EPitaphium est Ioannis Galeacij quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortissimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus restiterit, & Remp. suam legum auctoritate composuerit.

fuerit. Huius historiam repete ex Sabellico Ennead.9.lib.9.sed maximè Paulum Iouium consule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confixisse ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem,vt est Germanici quoddam lib.3. quo Themistocles rerum à se gestarum cõmemoratione indicat, quo pacto à Græcis sepeliri velit alioqui nullum satis magnum & dignum sepulchrum suis virtutibus erigi posse, quò spectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum non posse scribi dignum epitaphium, sed Europam & Asiam, quas subiugauit, eius esse sepulchrum tradit. Simile est quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quispiam:in quo Hector non vult comparari sepulchro aut tumulo,quippè qui vniuersæ Græciæ restiterit, & cuius amplissimum sepulchrum sit Ilias, Homerus ipse, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignus Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extrahatur,ait Alciatus,describendam esse Italiam vniuersam, Duces ipsos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: postremò constituatur Anguifer, qui symbolum habeat scriptum, ΤΙ' ΜΕ' ΜΙΚΡΟΙ'Σ ΤΟ'Ν ΜΕ'ΓΑΝ Ε'ΝΤΙ'ΘΕΤΕ, Sed huc apponam Germanici in Themistoclem epicedium, quod imitatus est, & ferinè integrum (vocabulis aliquot duntaxat immutatis) mutuatus est Alciatus, vt videre est: *Unde petitum Emblema.* *Character Emblematis.*

Ἀντὶ ταφου λιθοῖο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταύτῃ
　Δούρατα, βαρβαρικῆς σύμβολα ναυθορίας.
Καὶ τύμβου κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη
　Καὶ ξέρξην. τούτοις θάπτε θεμιστοκλέα.
Στήλα δ' ἀσαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
　Τἀμά· τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε.

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem siue serpẽtem stemma esse Ducis Mediolanensis:quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video quàm sit necesse.Hoc mihi reuocat in memoriã species vndecim honorum qui ab Aristotele statuuntur Rhetoricorum primo,nempe sacrificia,monumenta vel carmine,vel oratione soluta præmia certa,luci,superiores in sedendo loci, sepulchra,imagines, publicæ epulæ,& quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conspectus euitationes,munera quæ apud quasque gentes in precio sunt.De quibus sigilatim aliquid dicere nihil hic necesse habeo. De sepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni solemnę iam olim fuit exemplorum

varietate obruor; vnum huc conferam vetus quidem & memorabile Menandro Bactrorum regi, homini mitissimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ regni ciuitates, cunctique populi inferias de more, communique consensu soluerunt. Sed de reliquiis cùm diu certatum esset, quibus in primis commodarentur, vix tandem inter omnes conuenit, vt æquè partitæ singulis distribuerentur rata pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione existeret, testis est Plutarch. commentario quo ciuilem hominem instituit.

Pone arma.] Pro describe, aut dispone, non placet Fornerio nostro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quanquam Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat: hîc enim, pro deponat, vsurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

Mugit.] A tauris translatio.

Emptas manus.] Exercitum mercede conductum.

Paruis magnam.] Antitheton. Apud Caietam in sepulchro marmoreo æneàque vrna, hæc inscripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes,
Cui non Europa, non obstitit Africa quondam,
(Respice res hominum) quàm breuis vrna premit!

Optimus

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

D v m *iustis patriam Thrasybulus vindicat armis,*
Dumque simultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni instar muneris, illi
Palladiæ sertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thrasybule, geras hunc solus honorem:
In magna nemo est æmulus vrbe tibi.

OPtimi ciuis est Rempub. suam non modò legum metu coërcere, sed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occasionem adimere. Præsto est exemplum Thrasybuli. Atheniensibus enim longissima obsi-

dione

dione preſſis à Spartanis, poſt longuam famem, & aſſiduam peſtilentiam, pacem poſtularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta tyrannis & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, benéque nummati homines exularent: inter quos Thraſybulus vnus ex præſtantiſſimis, cum aliis in exilium abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorum ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica, Thraſybulus legem ſanxit. De abolendis præteritis iniuriis, quam ἀμνηστίαν nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applauſu meruit. Hæc lex conformis eſt oraculo Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Æmilius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma certè venuſtum:

Historia Thraſybuli qui tyrannos expulit.

Lex ἀμνηστίας.

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui,
State viri, Thraſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patria.
Dixit, per medióſque ruens enſeſque viroſque,
Parcendum paſſim ciuibus, ingeminat.

Palladia ſertum.] Id eſt, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui, qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebátque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. c. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Strenuo

Strenuorum immortale nomen.

Emblema cxxxv.

ÆACIDÆ tumulum Rhæteo in littore cernis,
Quem plerumque pedes visitat alba Thetis.
Obtegitur semper viridi lapis hic amarantho,
Quòd nunquam herois sit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quam sibi Mæonides.

Achillis sepulchrum fuisse in Sigæo Troiæ promontorio, scriptores tradunt. Id sepulchrum amarantho viridi semper ornatum, famam heroum perpetuò virescentem, & apud posteros nunquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles **Fama nunquam intermoritura.**

Hh

in Philocteta: περὶ εὐσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par est. ἡ εὐσέβεια, inquit, τἀνδ' οὐ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὐκ ἀπόλλυται, & Pindar. Isthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, οὔτοι τετύφλωται μακρὸς μόχθος ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum simile reperio in Laërtæ tumulum: quod ascribere placuit, quia eôdem fermè spectat:

Ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολυχρόνιος, οὐδὲ σιδήρου
  Φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
Ὣς καὶ Λαέρταο τὸ σῆμ' ἠρίον, ὃ χθιδὸν ἀκτῆς
  Βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
Οὔνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· οὐ γὰρ ἀοιδὰς
  Ἀμβλύνειν αἰὼν (κἂν ἐθέλῃ) δύναται. Id est:

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
  Omnia sed mollit tempora longa dies.
Laërtæ sic busta terit quoque littora propter
  Aethere de summo defluus imber aquis.
Immortale, sed heu, nomen delere vetustas
  Herois, Musa vindice, nulla potest.

Apponam & illud argumenti eiusdem:

Τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
  Δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
Αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
  Κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος. Id est:

Hic positus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
  Dardanidæ cuius membra sepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
  Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Amaranthus tumulis appositus. Cæterùm Philostratus ad tumulos exornandos scribit amaranthum vsurpatum fuisse, orto à Thessalis initio, qui Achillis sepulchrum eiusmodi coronis redimirent. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pausanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud se post *Typus Emblematis.* Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inscriptum iisdem, quibus Hyacinthum, literis.

Rhœteum. *Rhœteo.*] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, Aiacis sepulchro à Poëtis celebratum, sicut & Sigæum sepulchro Achillis. Videtur iccircò Alciatus abusus vocabulo, éstque μνημονικὸν ἁμάρτημα.

Thetis. *Alba Thetis.*] Dea maris, quæ quia semper in aquis habitet, pedes

pedes albissimos dicitur habere à Poëtis.

Amarantho.] Amaranthus ab ἀ priuante,& μαραίνομαι, tabesio,quòd nunquam siccetur neque marcescat.Plin.lib.21.c.8. *Amaranthus.*

Graium murus.] Id est, Græcorum munimentum & robur: elegans Metaphora,vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas,& Cicer.in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo sensu Pindarus in Olympiis Hectorem Troiæ columnam appellat, ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα: id est, qui Hectorem subuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam, de Achille loquitur: quò referri possunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

——— Miserum est aliena incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.

Nex Hectoris.] Effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam insignis transmissa est posteris) quantum Homerus ipsi Achilli. Nisi enim tam insigne & præclarum virtutis exemplar Homerus sibi nactus esset, fortasse ingenij admirabilis vim non ita exercuisset.

Nobiles & generosi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropeas nectebat fibula vestes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico suberat cui lunula ritu,
Gestatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd se adsererent, hac signa tulerunt
Antiqua illustres nobilitate viri.

Qui generosi & qui nobiles.

EX eruditis hominibus, iísque maximè qui vetera diligenter obseruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generosos interesse nonnihil. Aristoteles animalium historiæ I. εὐγενὲς ἐςὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιςάμενον τοῖς αὐτοῦ φύσεως. Nobile id est, quod ex bono genere profectum est:

est:generosum,quod à sua natura non degenerat. Exemplúmque apponit in lupis,quos generosos,& leonibus, quos nobiles esse dicit. Idem penè 2. De arte dicendi, quo loquo ait præclarius esse generosum quàm nobilem dici,nobilis enim maiorum tantum virtute gloriáque nititur:generosus & virtute maiorum & sua commendatur: itaque generosos omnes esse nobiles,sed non contrà,nobiles generosos omnes. Quidam enim nobiles degenerant à virtute maiorum, & humili ac demisso animo fiunt, atque ad ignauiam socordes delabuntur. Cicero in Bruto,Scipionũ stirpem generosam vocat, quod in ea multi excellentes viri fuerint:Offic.1. Pyrrhum Epirotam, generosum & potentem dicit:vt in defensione Cæliana,Clodiam impudicam mulierem,& nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic.ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem: ex quibus apparet nobile,accipi etiam in malam partem:generosum,non nisi in bonam.Cornel.Fronto,nobilem appellat rerum nobilitate, generosum verò cognatione. Eam significationem Cicero in Paradoxis obseruat. Ipsius,inquit, libido lapsa est in muliere ignota,dolor ad pauciores pertinet, quàm si petulans fuisset in aliqua generosa virgine ac nobili. Ea de re dissertatio nobilis est euoluenda Phauorini apud Gellium,cap. 23.lib.13. Certè duo hæc tanquam synonyma coniungi certò scio, & interdum etiam confundi. Apud M.Tullium, Roscij Amerini pater, genere & nobilitate sui municipij princeps dicitur. Iuuenal.7. Satyra.

Felix & sapiens, & nobilis & generosus.

Et Ouidius in Heroidum epistolis.

Si te nobilitas,generosaque nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus: Hi generosi generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerunt: nobiles verò speciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienses Cicada nobilitatis insigne fuit: *Cicada, nobilitatis insigne Atheniensibus.* aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt significarent se indigenas esse & nobiles,id est(vt Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expressit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antisthenes, vt refert Laërt. lib.6. aiebat enim hoc illis esse cum cochleis & testudinibus commune; quippè qui aliunde non commigrassent,nec vnquam solum mutassent. Hinc ergo τεττιγοφόροι, id est, Cicadigeri dicti Athenienses:hæc enim nota indigenas &

ingenuos ab aduenis & seruis distingubat: cuius rei causam nonnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in eâ regione, in qua nascuntur, viuant, emoriantur, reliqua ferè omnia migrent aliò, neque sedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoscimus, quorum maiores pluribus antè annis in sua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpsic. Ælianus libr.4. Variar. histor. cap.22. Scio ego per contemptum dici eos τεττίγων ἀναμέστους cicadis opertos, gloriosi quidam iactatores, obsoletis iam & nimium vetustis vtentes. Romanos autem, qui nobilitate generis aliis excellerent, aiunt lunulas in calceis habuisse, fortasse vt significarent Romani Imperij conditionem, quod sensim creuit, & temporum lapsu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri solet. Alij putabant signum esse eius habitationis, quæ in luna esse dicitur, & quòd post mortem, animi rursus lunam sub pedibus habebant. Vel superbos homines admonebant rerum humanarum instabilitatis, cuius rei luna sit exemplo, quæ ab obscuro in lumen, inde in obscurum redit. Philostratus de Herode sophista narrat eum fratri de generis sui claritate multa iactanti dixisse: Certè nobilitatem habes in talis: quod significauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunula in calceis Romanorum.

——— & nobilis & generosus
Appositam nigra lunam subtexit aluta.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios gestasse in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ literæ C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prętermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vsu fuisse, quo à diluuio Deucalionis primi ipsi lunam inspexisse nascentem se credidere, quódque putarēt vniuersum genus mortalium aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse, ait præter alios vetustiores Pierius lib.44. De sacris Ægyptiorum literis. Apollon. Argonautic.4.

Arcades lunā primi obseruarūt.

Ἀρκάδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo 8. Geograph. ἐπειδὴ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Fastorum Ouidius:

Orta prior Luna (de se si creditur ipsi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Fastor. huc respexit Naso:

Ante

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm se luna vellent antiquiores dici (adeò sui generis antiquitatem iactabant) dicti sunt à Thucydide initio historiæ προσέληνοι, id est, ante lunam editi. Plerique ad historiam naturæ referre malunt, quæ lunæ cursum primi obseruarint. Præter has rationes alias refert Plutach. in Problematis. Sed hæc quorsum attineant, non planè video, nisi ad communem locum retulero de nobilitate, quam sibi longè multi tribuunt, vanis quibusdam schematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis incessere debeam, planè non debeo. Quis enim sustineat aliquem tollere cristas, sibique arrogare quidpiam: quod tamen propriè non possideat? Atque genus suum qui laudat, quíque attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falsis nominibus sibi tribuit quod ad se minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur absimiles fugitiuis iis qui præ metu cùm ad aras se receperint, tamdiu latent, ínque tuto se esse putant, quamdiu eo perfugio vti possunt. At cum inde fuerint eruti, quid iis superest quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod dispendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ sola hærent suis diffisi virtutibus, veráq; gloria, quam nullam habent, non sentiunt quàm miseri sint, & quanto in errore versentur. Sed retineamus assentionem cum iis qui nobilitatem in animo generoso sitam esse volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morúmque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chrysostomo, Thebanorum optimum & æquissimum institutum, qui eos seruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli serui facti essent: Cur ignobiles eos esse vulgari opinione iudicamus quorum si virtutes æstimentur, si moderatio animi, si prudentia, si sagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, spatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui; iudicium atque consilium, qui solos eos nobiles esse censebant, qui ad virtutem propensi essent, neque tam curiosè, imò verò superstitiosè quærebant, ex quibus orti parentibus essent, de quibus aliquid statuendum videretur. Sic autem vnà secũ rationes conficiebant: Antiquitùs vt in animalibus quibusdam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus, equis, gallis

In ementitam nobilitatem.

etiam gallinaceis id facile est aduertere: quia equum si quis animosum & ad cursum idoneum facto periculo norit, non rogat an eius pater sit ex Arcadia, an Thessalia: satis enim esse putat, quòd equus animum generosum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad cursum valere intelligitur, nihil opus est scire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, sed existimatur esse satis, quòd generosa illa canis sit. Idem de gallis, déque aliis iudicium: idémque postremò de hominibus sentiendum: ex quibus qui virtutum studiosus est, qui iustitiam colit, qui humanitatis iura, qui religionem obseruat, is reuera generosus est & nobilis, tametsi parentes eiusdem & auos nemo vnquam fortasse nouerit. Democritus, magnus imprimis & cautus Philosophus iam olim, vt ait Satyricus,

——materiam risus inuenit, ad omnes
Occursus hominum, & cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoque sub aëre nasci.

Quod tortum esse constat in superbos quosdam ementitæ nobilitatis homines, qui orti stirpe Romana cæteros præ se nihili ducebant. Iactent itaque suum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines: quos nihilo tamen puto meliores esse, quàm equus aliquis non re, sed opinione vulgari generosus habitus, quòd frenos aureos, quòd stragula, quòd ornamenta externa omnia exquisitissima circumferat.

Aurea Cecropias.] Vestes Athenienses nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] Ad morem Arcadum.

Lunula.] Parua luna instar hemicycli.

Indigena. *Indigenas.*] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus. Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena.

Oblitus etiam apponere huc quod Demosthenes aduersus Æschinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Atheniensibus & Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονες ἐστὲ κἀκεῖνοι.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario de Exilio:

Η πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
Αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν, αἱ δ' ἄλλαι πόλεις
Πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
Ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.
Primùm nec inquilinus nos populus sumus,
Sed indigenæ, ciues at aliarum vrbium.

Sunt

Sunt comparandi tesserarum iactibus,
Quæ alijs alia ciues mittunt identidem.

Hoc postremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex Tzeze 201. Historia 10. Chiliad. vbi cicadas Atheniensium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

Καὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, κατάδηλον τοῖς πᾶσιν
Οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν μακρηγόρων,
Λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τούτοις ἀπεναντίως.

Id est,

Quòd cicadæ sint loquaces compertum est omnibus,
Sunt eodem modo Athenienses qui multi sunt & garruli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

ROBORIS *inuicti ſuperat facundia laudes:*
Dicta ſophiſtarum, laqueóſque reſoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla eſt.
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliátque inſignibus actus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitque nocentes:
Barbaries feritáſque dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos diſſipat hoſtes:
Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:

Docta

Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

MVltos fuiſſe Hercules tradunt quam plurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutémque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnumquemque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi: *Multi Hercules.*

Duodecim labores Herculis.

Ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδραν,
Καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφιπίναξα γένυν.
Ζωστῆρ' εἵλκυσα, πῶλον Διομήδεος εἷλον,
Χρύσεα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον.
Αὐγείαν ἐδάμην, κεμὰς οὐκ ἔφυγεν. ἔκτανον ὄρνεις.
κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Extinxi Nemees monſtrum, lernamque peremi.
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equoſque cecidi.
Geryonem ſtraui, pomaque fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres.
Cerberus abductus, lætus in aſtra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Æripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threiciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hâc noſtram facit explicationem. Verba eius auctoris hæc ſunt: *Locus Heraclidis.* ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς τότε χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης, ὡσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν

φιλοσο

φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στοϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι: περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρῳ μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρακαιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας, ὅτι κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καὶ τις ἀπρεπὴς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν. ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ αἰδρείαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν, αὐτός γε μὴν ὁ τρικέφαλος δεικνὺς ἡλίῳ κέρβερος ὡς ὄντως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς Λογικὸν, τὸ δὲ Φυσικὸν, τὸ δὲ Ἠθικὸν ὀνομάζεται. ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται. περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorum ſententia verborũ hæc eſt:Minimè putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præſtare potuiſſe:at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit:quæ ſententia etiam principum Stoicorum eſt. De aliis itaque certaminibus Herculis,quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit,hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam:& leonem domuit,nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam compeſcuiſſet atque frenaſſet,taurum cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metum, quod per Ceranniam ceruam oſtenditur. Et quoddam etiam certamen,quod nominare non conuenit,idem ſubiit,repurgata qua priùs tenebatur,animi fœditate.Cohibuit & volucres, nempe ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vt plurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit,quæ abſciſſa renaſci non deſinebat. Hanc ſicuti αἰδρείαν, id eſt imperitiam aliquam, igni excidit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucem pertractus,non malè triplicem philoſophandi rationẽ innuit.Sunt enim Philoſophiæ partes,ea quæ rationis eſt,Logica:quæ naturæ, Phyſiologia:quæ morum, Ethica nominatur:& eæ quidem tanquam ex vna ceruice prognatæ, triplici etiam nodo iuxta

caput

caput distringuntur. Et hæc quidem de aliis laboribus dicta sufficiant. Hactenus Heraclides, cum quo insigni loco velim vnà conferri quæ disputat Lactantius diuin. Instit. 1. cap. 9. Cætera enim percensere nihil attinet, nisi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arrisit nobilis disputatio Dionis Chrysostomi, qui Herculis ἄθλους seu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerso athletis opponat, & principem fortissimum atque iustissimũ faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones, neque enim carnibus onustus, vt athletæ, potuisset Asiam Europamque peragrare. Acutè videbat; acutè audiebat: neque hyemis aut æstus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinẽ cogebat. Diomedem enim Thracium deliciis affluentẽ, & hospites afficientem iniuria, suosque subditos miserè seruire cogẽtem, claua percussum de medio sustulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria possidentem, vt opulẽtia Principes omnes qui in Occidente essent, facilè superaret, sed tamen eundem nimia superbia elatum, vnà cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Idẽ cùm Busirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, sibi vnicè placentẽ, quò egregius luctator esset, prostrauit. Amazonum reginæ zonam soluit, quæ illum fuerat aspernata: quo congressu ostendit, se illius forma minimè fuisse superatum, vel mulieris gratia potuisse vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendisse, fimum iacentem in Augiæ stabulis, à multis annis collectum sterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus esse sibi aduersus gloriam decertãdum, quàm belluas & homines sceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. de virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorũ expulsionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, plerosque existimare, vt Lucianus (quemadmodum postea dicemus) Herculẽ virum fuisse Gallum, qui tum solerti quadam prudentia, tum admirabili eloquẽtia, qua maximè valebat, præclara facinora insigni fortitudine sit exantlatus, & ingenij dexteritate summas quasque difficultates superarit: quæ tamen omnis Græcia quàmplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiseram Apuleij ἐπιμύθιον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculem

Dionis Chrysostomi locus.

Hercules vir Gallus.

lem Poëtæ olim memorant monstra illa immania hominum ac ferarum virtute subegisse, orbemque terræ purgasse: similiter aduersum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteraque animi monstra ac flagitia Philosophus iste Hercules fuit. Eas pestes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, seminudus & ipse, & claua insignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuisse memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Musis communis ara facta sit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditũ est: honestum enim & liberale ducebãt, si amici ac propinqui litterarũ & sapientiæ cognitione perpolirẽtur.

Leonis Nemeai cades quid. *Roboris inuicti.*] Huic respondet primum Herculis certamen, quod fuit leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus esse præstantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momẽti vires obire possunt, aut suscipere, nisi consilium & ingenij dexteritas antecesserit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cædem interpretentur, fuerunt enim qui è Lunæ globo decidisse vana persuasione crederent: nam & veteres monstra immania in Lunæ globo putabant nasci. Hunc ergo leonẽ inermis Hercules interfecit, vt ait Pisãder: hoc est, irã cohibuit ac repressit quæ in fortiũ virorũ animis maximè regnat.

Hydra Lernaa. *Dicta sophistarum.*] Secundo labore, hydram, septem capitum belluam, in Lerna palude omnia vastantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibusque oppressit: quo arguitur, virum sapientem & facundum, multiplices sophistarum argutias, & elenchos veritatis specie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite resecto septem alia repullulabant: quod notat artis sophisticæ captionem. Si enim agas cum sophista, vno argumẽto reprehenso, multa alia tibi opponet, teque (ni diligenter caueris) ad absurdum, vel ἀδύνατον adiget. Certamen hoc ad alios vsus conuertunt alij, vt ad diluuium, ad vitia, ad inuidiam, qua de re prouerbium est; Lerna malorum: &, Hydram secas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur se multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare simul non potuit aduersus hydram sophisticam, cui propter vnam sapiẽtiam pro vno sermonis capite amputato multa repullulabant. Adhęc Pieriũ li. 16. euolue.

Laqueos.] Paralogismos & captiones.

Aper Erymanthaus. *Non furor aut.*] Tertio, aprum terribilẽ in Erymantho mõte Arca

Arcadiæ omnia vastantem cepit, & ad Eurystheum, viuum perduxit, quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Continuum ob cursum.] Quarto, ceruam æripedem & celerrimam, aurea cornua gestantem interfecit, quod ad sapientem referendum est, cui & ditissimi cedunt & opulentissimi. Notum illud Aristotelis in Politicis, facile esse ditari Philosophis, si velint: quò spectat adagium, Sapiens non eget. *Cerua æripes.*

Spernit auaritiam.] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulsio, sonitu ahenei cuiusdam instrumenti: quod est lucrum inane, & auaritiam respuere, raptúmque omnem putare nefas. Sed quæ potest esse volucrum cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare nō possunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus semper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, sed tenuissimo victu genium defraudet, & in quo consistat non habet) satis ostendunt, qui quoniam vel natura deprauata, vel vsu longo induratus est, ad resipiscentiam aliquando pertrahi potest quibusdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à proposito, maláque consuetudine dimoueatur. Alij malunt hoc intelligi de scortillis quibusdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & insidias detegimus æneo sapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Basilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione communes illæ pestes adolescentium. *Aues Stymphalides.*

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earúmque reginam Hippolytam cēpit, cui cingulum militare abstulir, quod est astutiam muliebrem & dolos, fallaciásque coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon hic mulier bellicosa, meretricem refert, quæ vel fortissimum possit deuincere.

Expurgat sordes.] Labore septimo Augiam repurgauit, quod arguit vitiorum errorúmque innatorum, vel etiam qui succreuerunt assuetudine quadam longa, ab animo expulsionem. Nihil est enim tam horridum támque sordens, quod eloquentia non possit excoli. *Augiæ purgatio.*

Illicitos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod est sontes abigere, & omne illicitum facinus scelúsque exsecrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere. *Cum tauro lucta.*

Abigit

Abigitque nocentes.] Hinc nomen habet ἀλεξικάκου, nam & plerisque dictus est natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus. *Barbaries.*] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudelissimum, qui sanguine & carnibus humanis equos alere consueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipsum suis equis dedit pabulum, quod significat, Herculem eloquentiæ & sapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus submouisse.

Geryon tricorpor superatus. *Vnius virtus.*] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id est, collectam, & vnanimem hostium multitudinem sua virtute compressit, indéque & victor euasit. De Gerione in superioribus satis.

Poma Hesperidum. *Inuehit in patriam.*] Vndecimo aurea mala Hesperidum, occiso priùs dracone peruigili, sustulit, quod est referendum ad illam, qua docti & sapientes homines abundant, insignem rerum copiam, qua eos sua fortuna vitæque conditio beat.

Cerberus triceps. *Docta per ora.*] Duodecimo & postremo, Cerberũ tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit, quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam apud posteros semper victuram perspicuè significat. Nam, vt est apud Diodorum, magnos multósque, dum vixit, labores & pericula sponte adiit Hercules, vt pro suis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tusc. Abiit ad Deos Hercules: nunquam abiisset, nisi cùm inter homines esset, eam sibi viam muniuisset. Facilè transilio Pindari locum, vtpotè longiorem, de Hercule. 1. Nemeorum. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam thesauros in tenebris occlusos asseruantem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen si à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi recessu, in quo locum occuparat, expellatur, opésq; illæ conferantur ad vsus hominum, magnum certè momentum afferunt ab obtinendum nomen: licet enim vera gloria sita non sit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adfert.

In

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS *spurij semper celebretis honores:*
Nam vestri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius esse Deus potuit, quàm sugeret infans
Lac, sibi quod fraudis nescia Iuno dabat.

EOrum qui nati sunt ex iniusto concubitu misera videri conditio potest; quanquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non possunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ succedunt, nisi soluantur legibus, & à principibus agnoscantur, quasique adoptentur (quod vulgò dicimus aduouere) tunc enim succedere in familiam possunt, sed naturalem illam maculam delere minimè vnquam possunt. Qua de causa Solon statuit spurios nihil debere parentibus, à quibus *Nothi nobiles.*

infamiæ labem accepissent. Sed & Athenienses locum quendam habebant, in quo spurij seorsum ab ingenuis exerceri essent soliti: eum Cynosargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant spuriorum consuetudine. Themistocles tamen astuto ingenio vir, adolescentes ingenuos & nobiles sensim primus ad Cynosarges blanditiis allexit, vt tolleretur ea spuriorum & legitimorum differentia. Sed ad rem. Rectè quidem & prouidè constitutum à sapientibus fuit, vt parentes vaga vsi Venere, quasi in filiis punirentur; & effrenes homines sancti connubij quasi cancellis vi legum continerentur: vtque discrimen seruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorum & bonorum paternorum hæredes iure fiunt, eóque admoneri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil sæpenumero præter viuere triste relinquitur, adeò vt conqueri possint quòd adeo infeliciter nati maléque accepti sint. Sunt tamen permulti ex iis qui omni alia ope destituti, omnia sua in seipsis ponunt, suámque industriam excitant. Nemini dubium est qui vel paulùm assueuerit in monumentis veterum, permultos fuisse spurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibúsque liberis antecelluerunt, quíque susceperunt audenti magnóque animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipsi liberi nunquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipsique omnes Iouis filij, Poëtarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themistocles, Aeneas, Theseus, Romulus, sed & ipse Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Constantinum Magnum, Theodoricum Gothum, Gullielmum Normannum, & alios quamplures; qui nisi hæreditate aliqua paterna freti essent, vix aut nunquam pertingere potuissent tantos rerum successus: vt ipse Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuisset. i. immortalem famam non sibi eam comparasset, qua omnium voce prædicatur, nisi mammas Iunonis insciæ suxisset, vt putarunt Thebani, testis est Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos scriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd spurius esset, nec in Deorum numerum posset admitti, dormienti coniugi suæ Iunoni eum clam supposuisse, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus restitutum, diuinitatis iura acquisiuisse. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Collectanea rei rusticæ Constantino Cæsari inscripsit. Hincque factum est, vt nothi ad Cynosarges, vbi templum est Herculis, exercerentur,

Nothi nobiles.

Locus ex Alciati Parergo.

Ad Cynosarges, quid.

quoniam

quoniam is Deus illis præest, cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De singulari certamine, cap. 19. Legimus in historiis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum transtulit, ex Caroli Magni pronepotibus spurium fuisse. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatissimi duces, non absimilibus orti natalibus: vt verissimum sit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à seruis oriri.

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati sunt, vel qui nati sunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæsiti, D. de statu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurij distinguuntur à vulgò conceptis: sunt enim ij quorum pater est incertus, d. l. vulgò, vt qui nascuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonstrare possunt, sed non eum quem habere liceat, veluti qui nati sunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & translatè dicuntur, d. l. vulgò quæsiti, & l. Adoptiuus. D. de ritu nupt. Olim spurij duabus literis S. P. depingebantur, quasi qui sine patre essent, rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius esse.] De Herculis apotheosi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

V T *ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,*
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandis ſuper æthera Pindarus ingens;
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchylides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchylidem, Olymp. 2.

——— σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθέντες δὲ, λάβροι
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὡς
ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

Id eſt:

Sapiens

Sapiens multarum rerum gnarus est natura : at discentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriũt, aduersus diuinum Iouis alitem : ad quem Scholiastes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, ἐγέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius est etiam locus ad finem Nemeorum γ.

——— Ἔστι δ᾽ αἰετὸς ὠκὺς ἐν πετανοῖς,
Ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
Κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται. Id est:

Aquila in auibus velox est, quæ statim corripit procul vestigans pedibus cruentam prædam : clamosi verò graculi res humiles pascunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum se cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi similes nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiastes: δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ ὑφόρασις πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ᾽ ἑαυτὸν μὲν αἰετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.

Similitudine docet Alciatus, aliquam semper obseruari facilè in ingeniis inæqualitatem. *Ingeniorũ inæqualitas.* Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præstent, id est, qui ingenij viribus cæteris antecellant: sunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domesticæ, quibus vna est cura vulgatiora tantùm consectari : quod certè referendum est ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt siliquas : quique plura & magis ardua velint, quàm possint; cùm, vt imperiti pictores, nihil sciant præterquàm simulare cupressum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm consectari dicitur. *Non omnes possunt tenere primas.* Potest non inconcinnè huc referri, quod in oratore Cicero ait : Si quem aut natura sua, aut illa præstantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus instructus erit magnarum artium disciplinis, teneat tamen eum cursum quem poterit. Prima enim sequentem honestum est in secundis tertiisque consistere. Nam in Poëtis non Homero soli locus est (vt de Græcis loquar) aut Archiloco, aut Sophocli, aut Pindaro, sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos. Nec verò Aristotelem in philosophia deterruit à scribendo amplitudo Platonis: nec ipse Aristoteles admirabili quadam scientia & copia cæterorum studia restrinxit. Reuera tamen suspicor, id Alciatum traducere voluisse in quosdam legum doctores sibi nullo modo conferendos, à quibus tamen vel impeteretur, vel sugillaretur: vt colligere est ex eius aliquot scriptis.

Huic conuenit illud ex Olymp. io.

——— Ἐντὶ γὰρ ἄλλαι

Ὁ δῶν ὁδοὶ παραίτεραι.

Μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει

Μελέτα ———

Viæ sunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Ausonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,

Si confers fulicas cycnis, & aëdona parræ,

Castaneis corylos æques, vel urna cupressis.

Aquila in nubibus. Cæterùm mihi videtur allusisse Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem studiosus vbi euoluerit, nonnihil sibi ad huius loci dilucidationem comparabit.

Sublime.] Adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus imitationi inaccessus. *Pindarus.*] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inaccessus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29.

Humi serpere. *Humi tantùm serpere.*] Sic Horatius in Arte:

Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ.

Et 2. Epistol.

——— *Nec sermones ego mallem*

Repentes per humum, ———

Hi sunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuisse Ælianus tradidit: hunc primum, alium Atheniensem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri potest cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus est Siren ob carminis suauitatem: sic enim in Epigrammate 1. ἀνθολογίας,

——— Καὶ λάλε σειρὴν

Βακχυλίδη.

Quod imitatus est Politian. Nutricia,

Nec vulgare cauit dulcis ab Iulide Siren

Bacchilydes.

Propterea Lactantius in Phœnice (si tamen est eius poëmation) Iuleas voces pro suauissimis & delicatissimis accepit, vocabulo ab Iulide, Bacchilydis melici patria, ducto.

In

In desciscentes.

EMBLEMA CXL.

QVOD *fine egregios turpi maculaueris orsus,*
In noxámque tuum verteris officium,
Fecisti, quod capra sui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quispiam fermè toto ætatis curriculo prudenter probéque sese gesserit,& in extrema senectute vel etiam post præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum sibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede dispergit, totúmque lac emissum, iámque in mulctrali paratum effundit, vnde natum prouerb. Capra Scyria. Eiusmodi sunt qui è felici principio, id est, pueritia benè *Capra Scyria.*

& liberaliter instituta, deflectunt ad mores corruptissimos, vitámque deploratissimam, vt Nero, Tyberius, & similes Rom. Reipubl. pestes, qui è præclaris initiis semper in peiora processerunt,& vitam omnium infelicissimè clauserunt. His annumerari potest Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentissimus, ad extremum iam senex in Hispania Consul, fœdis indulsit voluptatibus. Idem euenit Hortensio, & Lucullo, & apud Græcos sapientissimo legislatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi,& aliis multis:&, vt etiam ex historia sacra colligere est, Sauli, Salomoni & Samsoni, qui in peius progressi sunt. Huc adagia referre possum, Auris Bataua:&, Primùm Ægina optimos pueros alit:&, Mandrabuli more res succedit. Exempla verò ex Valeran. Maxim. cap. de Mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui desciuerunt à virtute.

Quòd sine egregios orsus.] Optimum principium. Liuius lib. 1. Vt orsis tanti operis successus prosperos darent.

In noxamque tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

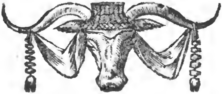
Mulctrale.

Mulctralia.] Vas in quo mulgetur, quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

—implebunt mulctralia vaccæ.

Calce.] Extrema pedis parte.

Æmula

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM *miluus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet,
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritáſque auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Onocrates agit: at deſerta ſtudendum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

ÆGrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromum, eũ quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pungat, per- *Emblema ſcriptum in quendam συνδρομον.*

bella vtitur similitudine, ac tum non sibi temperat à conuiciis, nempè eum conficto nomine οἰνοχαρής, quasi dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodũ, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt is vescatur ciborum reliquiis, quæ ex eius rostro frustulatim concidant: vtque sargus marinus pisciculus mullum piscem consequitur, vt quæ præterierit, atripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludi magister bibax, qui relictos à me quosdam auditores excipit: quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id est, nullius iudicij doctore, & imperito legum interprete, cui sit Iuris Ciuilis abstrusa scientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentię notat, vinolentię, stultæ cuiusdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuisse Alexandrinum nomine, Iuris interpretem Alciato infestum non leui coniectura fassus mihi est Germanus Andebertus, Regiis tributis Aureliæ præfectus, cuius viri certè docti & amici non potest non esse mihi gratissima iucundissimáque recordatio, quem scio à permultis eruditis hominibus officiosè & honorificè cultum, & cum quo sæpe de literis sermones vltrò citróque habui superioribus anteactis annis cùm Iuri Ciuili operam darem Aureliæ.

Oenocrates.

Miluus. *Miluus.*] Auis rapacissima & gulosissima: de qua Plin. libr. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt suo Oenocrati accommodet, quasi extra ordinẽ doctori, seu potius inerti & imperito leguleio.

Harpa. *Harpam.*] Harpa auis veracissima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta, de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Mullus. *Mullum.*] Genus marini piscis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba insignitur barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio est apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 32. cap. 11. quomodo differant inter se fluuiatilis & marinus, notent curiosi.

Sargus. *Sargus.*] Sargus piscis, de quo iã antè, in mari nascens Ægyptiaco, vt est apud Festum: qui teste Plin. eum quem Lucarium nominant, comitatur; & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt dicitur, messem demetentem, qui velint significari, sargum & mullum pingunt. Sequitur enim sargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim potest mullus) descendit & pascitur, vt retulit Pierius lib. 10.

Deserta

Deserta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deserto.

Lippo oculo.] Ipsemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib. 6. cap. 12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere non possumus, cùm tamen damnosa nobis sit. Eleganter Plaut. ad seruos improbos traxit, quos quamuis Dominum decipiant, tamen retinet Dominus, & vt potest, eorum opera vtitur, cùm vt velit non possit. Eius carmen est in Persa: *Oculo lippo.*

Ego neque libenter seruio, neque sum hero ex sententia,
Sed quasi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abstinere quit tamen, qui imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus sic senex loquitur.

Lippo ille oculo seruus est simillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo similis.

Curia.] De curiæ nomine, si vacat, euolue caput 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias persequi. *Curia.*

Albutij

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cœlo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe priùs.
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi,
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus,
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius I.C. ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iure conſulti meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorum 2. Legi apologiam

logiam quandam eius nomine aduersus Petrum Stellam, & Lōgouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis sese submoueat, & florentissimam Galliam petat, in qua futurus sit commendatior. Sumit argumenti materiā à pomi Persici trāslatione, quod in Perside virulentum fuit, in Italia verò consitum, loci mutatione toxicū habere desiit. Eodem modo si patriā relinquat, in extera regione admirabilem futurum Alciatum sperat: sicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non est Propheta sine honore nisi in patria sua. Simile est quod Erasmus in quadam ad Alciatum epistola scribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ potissimum bonum ciuem præstare volueris: sed Deus voluit eruditionem tuā velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis splendor nescio quo pacto in sua cuique patria ferè obscurior obtingit. Quod apertius (vt carminis nostri enarrationem habeamus magis perspicuam) Alciatus ipsemet explicuit oratione quadā Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, plerisque suspectam esse posse tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni, nunc Biturigibus, nunc Ticini, nunc Bononiæ professus sim: nec deerunt qui inconstantiæ hoc tribuant, tanquam nusquam possim consistere, & quod in carmine Horatiano est, *Locus ex Erasmi epistola.* *Locus ex Alciati quadam oratione.*

Roma Tibur amem, ventosus Tibure Romam.

Etenim non bene compositæ mentis argumētum est, cum quis huc atque illuc vagus discurrit, nec quiescere potest. Cæterum mihi excusatio est in promptu, notissimúque omnibus est, me, dū bellicos tumultus subterfugio, tutamque studiis meis sedem perquiro, diutissimè esse peregrinatum, Principumque iussionibus huc atque illuc agitatum, certam sedem tenere non potuisse. Idem Oratione Ticini habita sic: Quamplurimi vestrûm optimè sciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trās Alpes profectus sum: ibi professorio muneri addictus, aliquot annos summa cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuscunque nostris studiis, non satis scio. Tria certe magnifica hac in disciplina tribus in celeberrimis gymnasiis mihi cōtigerunt, quæ nescio (quod citra arrogātiam dictū sit) an cuiquam alij: primùm vt Auenioni, cùm nunquam ad eam diem cathedram ascendissem, stipendium sexcētorum mererer, & ætate longè impar, senioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magistratus Christianissimi, ipso Rege adiuuante, secundo quàm eò venerā anno duplicatum mihi est honorariū, & mille ducētiq; prēstiti: *Alter locus ex eodem.*

tertium

tertium est, quòd tam à longinquis partib. in patriam ab excellentissimo Duce nostro accersitus, Senatoria dignitate ornatus, hanc accessionẽ ne quidẽ cogitans, tantũ abest vt petierim, sum cõsecutus, hactenus ille. Nec verò prætermittã hoc Persici symbolũ à Paulo Iouio explicati in eo Dialogo qui est De notis armorũ & amoris, cũ inscriptione. *Translata proficit arbos*, ipsiq; Alciato ascribi. Sed & pomum Persicũ notã fuisse eius qui in alio cælo melior fit, tradit Pierius lib. De sacris Ægypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Persica Pyrus vnde.

Quæ dedit hos.] Cùm Persæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Persica implantarunt, quæ in Perside venenum præsentaneum ferunt. Hac tãdem arbore hostes extinctum iri sperabant: sed in Italia mutato solo naturam etiam mutauit, qua in opinione est Columel. vbi refert,

——pomis cùm barbara Persis
Miserat, vt fama est, patrijs armata venenis:
At nunc expositi paruo discrimine lecti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio verisimile lib. 15. cui tamen aduersantur Galenus, Paulus Æginetа, Plutarchus, & alij.

Martial. 13. Persica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis persica cara sumus.

Translatu facta est melior.] Quasdam arbores mutare naturam pro regionum varietate, testis est Plutarch. eo libro quem inscripsit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

De persica arbore.

Fert folium linguæ.] Plutarch. commentario. De Iside & Osiride, Persicam arborem Isidi consecratam fuisse scribit, quod linguæ folium habeat, fructũ cordi similem. Eius hæc verba sunt: τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὔχημα λέγειν: De stirpibus Ægyptiis maximè consecratã Deæ aiunt Perseam: quòd eius fructus cordis, folium linguæ speciem referat. Nam eorũ quæ in hominẽ cadere possunt, nihil diuinius est oratione, præcipuè verò de Diis: neque vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaq; hîc præcipitur ei qui sit oraculum aditurus, vt sanctè pièq; sentiat, & modestè loquatur.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga.

Tu procul à patria (nec sit mihi credere) tantùm
Alpinas, ah, dura niues.——

Princeps

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII *quoties conturbant æquora fratres,*
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt poſſit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

EPigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Am-miani,qui 29.lib.grauiter pronunciauit, Imperium curam eſſe ſalutis alienæ.Principes enim debent habere perſpectum ſe ſibi minimè natos eſſe,ſed ſui populi commodo & vtilitati.Plinius libr.18. ait, Delphinum futuram tempeſtatem præſagire.
Quo

Delphin φιλάνθρωπος. Quocirca vt φιλάνθρωπος si nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchorã quasi humano quodam instinctu dirigit: sic Princeps quisq; suorum maximè studiosus esse debet, potissimùm verò sæuiente tempestate, & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. status possit aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatum pro insigni & stémate publico gesserunt olim nonnulli Principes & Imperatores laudatissimi, vt *Delphinus alligatus anchoræ.* Augustus Cæsar, T.Vespasian. Seleucus & Nicanor: nostróque sæculo Ald.Manutius, nobilis apud Venetos typographus: qua de re est elegantissima παρέκβασις in Prouer. Festina lentè, apud Erasmum. Nostris etiam tẽporibus Gallici Imperij Thalassiarchus, id est, Admiralius, insigne hoc circumfert, vt nuper laudatus ille nostrorum patrum ætate Philippus Chabotius. *Anchora Thalassiarchi Gallici.* In scuto Vlyssis Delphinum depictum fuisse scribit Plutarch. ad finem disputationis, qua quærit, Vtra animaliũ plus rationis habeant, an terrestria, an aquatilia. Apponam & id Xenophont. è 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem disputantem cum Dionysiodoro: Quam ob caussam, inquit, Homerus appellat Agamemnonem ποιμένα λαῶν: nisi quòd vt pastor suarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ sunt ad victum necessaria, sic etiam Principem curare est necesse, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητής, sed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui non se modò bene regeret, sed etiam suis felicitatis caussa esset. *Præclarus locus Xenophontis.* καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι δι' αὐτὸν εὖ πράττωσι. Rex non eligitur vt sui curam habeat, sed vt per ipsum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Titanus. *Titanij fratres.*] Venti qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robustissimi, qui pro ventis vsurpantur à Poëtis, —*miseros* Epitheton conueniens, vt illud est Lucani. lib. 8. —*miseros fallentia nautas*

Sidera non sequimur.———

Anchora quid? *Anchora iacta iuuat.*] Prouerb. Anchorã sacram soluere. Fuit autem anchora præsidij & salutis typus, Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Isthmiorum: Si quis, inquit, hominum sumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præstat, & ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id est, Felicitatis iacit anchorã diuino honore auctus. Quid si huc reuocemus aureũ Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmari

firmari ciuitatem ? Memini & Euripidem in Hecuba, Polydorū gentis familiæque suæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἀγκυρά τ' ὁμῶν : qui iam solus generis superest anchora nostri. Aristides oratione Panathenaica prima , dicit Græcos omnes sibi visos fuisse in portu quodam duabus nixos anchoris, quasi gemino fultos præsidio.

In Senatum boni Principis.

Emblema cxliiii.

Dialogismus.

Effigies *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc resident, quarum lumine capta prior.
Signa potestatis summæ, sanctique Senatus
Thebanis fuerant ista reperta viris.
Cur resident? quia mente graues decet esse quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur sine sunt manibus? capiant ne xenia, nec se

Pollicitis flecti muneribúsve sinant.
Cæcus at est Princeps, quòd solis auribus absque
Affectu, constans iussa Senatus agit.

Fons Emblematis. ID agalma Iudicum Thebanorũ è variis auctoribus peti posse scio. Certè Plutarchus attigit libro De Iside & Osiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν: id est, Thebis imagines cõspiciuntur Iudicum manibus carentes: at summi Iudicis imago conniuet oculis: eò quòd iustitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. *Locus ex Alciati oratione.* Alciatus ipse Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chrysippus Iustitiæ imaginem ita expressit, vt puellari virginis forma, aspectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis conspiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto esse iudicio, sanctum, seuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maiestate æquitatis, veritatísque terrificum esse oporteat. Quapropter memoriæ est traditum, magistratuũ statuas à Thebanis ita solere formari, vt sine manibus essent: Principum verò clausis oculis, nimirùm eam iustitiæ naturam esse ostendentes, vt incorrupta sit, nec pretio precibúsve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Non verebor in vsum rapere meum quæ retulit auctor industrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iustitiam signarẽt, nec variari gratia, Iudicum imagines sine manibus, Principis verò sine oculis in foro proposuere, vt signis ostenderent, Iudices affectibus capi non oportere, causáque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abstinere debent: iccircò hîc truncis manibus pinguntur, quod non prætermisit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præses ipse captus est oculis, ne affectu quodam moueatur, siquidem, vt ait Cicero officior, 3. neque contra Rempub. neque contra iusiurandum ac fidem amici causa vir bonus faciet, ne si iudex quidem erit de ipso amico. Ponit enim personam amici cùm induit iudicis. Nam si omnia facienda sint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, sed coniurationes putandæ sunt, quocirca non oculis vtatur, sed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipsi dicenda est sententia, meminerit se Deum habere testem, id est, men-

tem

tem suam,qua nihil ipse dedit homini diuinius. Adhæc omnes sedent,quòd animus eorum debeat esse optimè compositus,nec hinc atque hinc flecti, quod est leuitatis: sedendo etenim & quiescendo fit anima prudens, ait Philosophus. Eustathius ad Iliad. ζ. notat statuas Mineruæ olim omnes sedentis specie fieri solitas. Interdum enim sedere idem est quod consilium capere,vt apud Plautum is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. Vulgatúmque est illud, Romanus sedendo vincit,id est consultando. Pierius lib.43. Lubens huc referrem quæ de iustitiæ imagine olim à Carneade expressa Gellius adnotauit lib. 14.cap.4.sed quia liber est in omnium manibus,facilè transeo. Velim potius id obseruari diligenter,quæ concisè lib.14. Histor.var. scripsit Ælian.Olim apud Ægyptios eosdem fuisse iudices,qui sacerdotes erant:quorum Princeps natu proximus in omnes statuendi ius habebat: quem omnium optimum atque æquissimum esse oportebat. Is circa collum imaginem è sapphiro gemma confectam gestabat,quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide sculptam aut expressam circumferre, quàm in animo mentéque insitam & infixam habere debet. *Cur sedent iudices.*

Cur resident.] Cicero ad finem procemij Dialogi De claris orat. Sed quo,inquit,faciliùs sermo explicetur,sedentes, si videtur,agamus. Cùm idē placuisset illis,tum in propatulo consedimus,hæc ille. Personæ Dialogorum sedere vel dicuntur,vel intelliguntur; Dicuntur quidem in libris Oratoris, in quæst. Acad.in lib.de nat.Deorum, in Phædro Platonico:Intelliguntur libris de finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis Dialogis.Certè M.Tullius videtur semper ambulare, cùm Peripateticum agit,vt 5.De finib.1.De diuinat.1.De leg. aliàs,vt Academicum,vult sedere,quo significet aliquid stabiliùs disseri. Constat ex veteribus iudices sedere solitos, cùm quid statuendum esset. Ita enim Iustinianus in Nouella 8. De iudicibus:Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices continuò & nunc in regia basilica,in quibus & tunc domunculis iudicabit, &c. Idem in Nouel.Vt ab illustrib.& qui super eam dignit. Secundum quod,ait,datum est eis super hoc priuilegium, ne cogantur aut sedere cum iudicibus cùm iudicant, aut stare rursus tanquam litigantes.Marcianus l.7.D.Quod met.caus.Confestim autem pro tribunali te sedentem adiit. Sic in l.2.D. Ad Senat.Tertyl.sedere dicitur Prætor.Cōfestim autē sic erit acci- *Sedere quid habeat mysterij.* *Iudices cur sedeant.*

piendum, vbi primum potuit, id est, Prætoris copiam habuit huic rei sedentis. Et in l.7.D. De in integr.restit. Confestim autem pro tribunali te sedente adiit.Bonifacius in cap.fin. De sentent.& re iudic.in 6.Sententia, ait,quam scriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipso stando, non sedendo proferri contingit,nullius penitus est momenti. Gellius lib.7.De Scipione:Et quodam die, ait,ius in castris sedens dicebat. Plinius lib.5.Epist. Sedebant iudices, centumuiri venerant, obseruabant aduocati silentium longum, &c. Cicero pro Rabir. Accusaui de pecuniis repetundis, iudex sedi. Ad hanc verò rem Plautus in Mostellaria:

Nimio plus sapio sedens.

Affectus se dari in iudicibus.

Quia m ute graues] Huc illa Callistrati verba aptanda,quæ habentur l.19.D.De offic. præsid. Sed & in cognoscendo, ait, neque excandescere aduersus eos quos malos putat, neque in precibus calamitosorum lacrymari oportet. Id enim non est constantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit. Hæc ille.

Munera nō debēt à iudicibus capi.

Capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1.& 6. Deuteronomij, Ecclesiast.41. & Prouerb.24. multísque aliis in locis. Refert Plinius 8.Epist.Iulium Bassum accusatum repetundarum,quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepisset. Lex enim dona & munera à magistratibus accipi, imò verò & quid emi vetat,nisi victus quotidiani causa. Hoc tamē addamus licet: Non in totum xeniis abstinere debet proconsul, (ait Vlpian.in l.6.de offic.procons.) sed modum adiicere: vt neque morosè in totum abstineat, neque auarè modum xeniorum excedat,qua de re verba hæc sunt Seueri & Antonini:Quantùm ad xenia pertinet,audi quid sentimus.Vetus prouerbium est: οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam valdè inhumanum est à nemine accipere,sed passim vilissimum est,& per omnia auarissimum,&c. Qua ratione Plin. Epist.5. ad Seuerianum,ait, in causis agendis & exercendis iudiciis non modò pactione,dono,munere, verùm etiam xeniis se semper abstinuisse,vbi rectè subiicit oportere quæ sunt inhonesta, parúmque decora non quasi illicita, sed quasi pudenda vitare. Sic Spartian. tradit Pescennium Nigrum salaria iudicibus è publico dari voluisse,ne cui essent oneri:adiecisséque, iudicem nec dare debere,nec accipere.

Cæcus at est Princeps.] Oculus in Hieroglyph.pro gratia,seu, vt ita dicam,fauore vsurpatur,vt tradit lib.33.Pierius. Non est quòd

quòd ſuſpicionibus aut coniecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex,nec litigantium verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis veritatem inueſtiget. Quod eleganti complexus eſt monoſticho Poëta neſcio quis:

Μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Ne de lite pronuncies,niſi vtramque partem priùs audieris. Decretum id dicitur propriè quod cauſſa cognita pronunciatur à iudice:nec enim decretum dici poteſt niſi vtraque audita parte. Tertullianus Apologetico: Reſpondendi, altercandique poteſtas patet, quando nec liceat inauditos & indefenſos omninò damnari.Huic conuenit l.1. Cod.de condemn. reis:& veterum conſuetudo qui reos niſi auditos non condemnabant, quoniam qui auditi non eſſent, pro indamnatis habebantur,ex Lycurgi legibus; vt tradit Val. Max.cap.de Sapienter dictis & factis.Tritum id è Solonis Elegiis:

Ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως κ' ἀδίκως.

Magiſtratum gerens audi & iuſta & iniuſta,

Quòd ſolis auribus abſque affectu.] Memini legere me, Athenienſes iudicia de cædibus habituros, ad Areopagum, Martis vicum, ire noctu ſolitos: iiſque qui cauſas dicerent, affectibus abſtinendum fuiſſe teſtatur Iſocrates Areopagitico. Nolebant enim iudices miſerabilium perſonarum intuitu, vocíſque lenocinio, quod magnas ad flectendum, perturbandúmque vires habet, commoueri. Longè alia Romanorum conſuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel miſericordiam flectebant: quod Cicero facere ſolet in perorationibus. Celebre eſt exemplum Sergij Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accuſatus, quòd prætor contra fidem Luſitanos quoſdam interfeciſſet,cum nihil haberet quo ſe purgaret,paruos ſuos liberos flens commendare cœpit: quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius ſtatuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius libr.6.capit.1.memorat,vt & Val. Max.8.cap.1.eámque ter vſurpatam memini à M. Tullo,nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Seſtio.Idem in Planciana ſic:Non opibus contendo,non auctoritate,non gratia, ſed precibus, ſed lachrymis, ſed miſericorda, mecúmque vos ſimul miſerrimus & optimus obteſtatur parens:& pro vno filio duo patres deprecamur,pro Fronteio: Tendit ad nos virgo veſtalis manus ſupplices eaſdem, quas pro vobis Diis immortalibus tendere conſueuit:cauete ne periculoſum ſuperbúmque ſit, eius vos obſe-

cratiønem repudiare, cuius preces si Dij aspernarentur, hæc salua esse non possent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues ille motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & misericordiam impellat.

Consiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM *genitos, & magnum fertur Achillem*
In stabulis Chiron erudijsse suis.
Semiferum doctorem, & semiuirum Centaurum,
Assideat quisquis Regibus, esse decet.
Est fera dum violat socios, dum proterit hostes:
Estq́, homo, dum simulat se populo esse pium.

Chiron

CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) superiore sui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, sub quo disciplinas liberales excepisse tradunt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id est,

——— διδασκέμεναι τάδε πάντα
Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura variis modis exponitur è Mythologis: sed hic notantur maximè Principum Regúmque consiliarij: qui ferinam quidem & plusquam belluinam naturam referunt, cùm suo principi praua consilia suggerunt; vt populares suos pecuniis emungant, vel suo commodo, Reipubl. procurent incommodum. Speciem humanitatis habent, cùm iustitiæ & pietatis imagine populum sibi deuinciunt. Quod itidem explicatum est ab ipso Alciato lib. 9. Parergôn, cap. 13. his omnino verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, aliósque Regum filios eruditos fuisse fingi, quòd soleant doctores & consultores Principum natura quidem feri esse, & promptum ad asperiora ingenium habere: humanitatem verò in speciem tantùm præ se ferre. Idem disputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum sentiam, nihil habeo dicere, nisi quòd existimem eum in ciuilibus negotiis alioqui perspicacẽ, & magni certè ingenij virum, sed in quo tamen parum aut nihil planè fidei esset & veræ religionis, vt eius scripta quædam testantur.) ille itáque ferè sic disserit capit. 18. eius libri, quem de Principe lingua sua edidit. Primùm quidem Principi fidem hosti & aliis cum quibus rem habet, seruandam esse dicit, sed ea tamen lege, ne obesse possit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, ei suadet ad fraudem & astus esse recurrendum. Docet perspicuè concertationem omnem legibus vel fraude institui atque perfici: has quidem hominum esse, hanc verò belluarũ. Sed quia interdum leges non satis esse firmæ ac stabiles videantur, inclinandum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanã & belluinam naturam præ se ferat, quod à veteribus figmento quodam expressum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro institutum tradunt, vt significarent Principem quemcunque hac natura duplici præditum esse debere. E belluis autem duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc astu & vafritie permultum valere: illum, vt incau-

Ferina Chironis natura quid.

Machiauellius Italus.

tus est, non raro se in retia temere coniicere: hanc, quia, non satis virium habeat, fallaciis uti. Quibus argumentis, parum quidem Philosophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculosas aggrediatur, easque tutò ad exitum perducere velit, fraude instructissimum esse debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος.

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo libr. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut vi, aut fraude: fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur: sed fraus odio digna maiore.

Genitos.] Liberos.

Magni cognomē quibus tributum.

Magnum Achillem.] Diximus in superioribus, magni cognomen paucis quibusdam, & iis illustribus, tributum esse, vt Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui.

Semiferum Centaurum.] De Centauris ea mihi minimè repetenda sunt, quæ studiosè tradit Palæphatus eo, quem scripsit, libro, De non credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. cap. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Thessalorum inuentum est, qui Centauri appellati sunt. hinc nata fabula, quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Isocrate, inferiori parte referentes equum, superiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κένταυροι, stimulatores, à κεντέω, stimulo. sic enim & ἱπποκένταυροι, equorum stimulatores Luciano nominantur, id est, equites, nec modò qui vehuntur equis, sed qui sunt assueti prædis: quales sunt & aulici permulti, & alij quidam reguli, vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Historia 99. nimirum à κεντῶν καὶ αὔρα, sed nihil ad hoc nostrum argumentum.

Opulen

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI *quod ſplen eſt corporis, in populi re*
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus:
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

SImilitudine oſtendit opulentiã tyranni, cauſſam eſſe ſubditorũ inopiæ. Vt enim in corpote humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot. in problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam, quæ tranſire in alimentũ debebat. Conſtat enim, ait ille, homines pauci ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos & melancolicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de *Lien quid & eius officium.*

Traiani dictum. quo Galenus lib.4. De vsu partium cap.15. Id verò Traiani Cæsaris apophthegma fuit: si quidem fiscum lienem appellabat, quòd eo crescente reliqua membra tabescerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus nascitur: cui nimirum census publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miserrima plebecula cogatur ad egestatem & extremam pauperiem, cùm tyrannus in suorum possessionē violenter irruit, eorúmque peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tyberij celebratum est: Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui suis abradunt quicquid possunt, & sic importunius in fiscum suum cōuertunt, vt à misera plebecula non pellem modò: sed & carnes ipsas detractas velint. Eandem sententiam, sed aliis verbis expressam ab Alexandro Macedone, literis proditam habemus. Huic enim cùm displicerent exactiones, eorúmque potissimùm qui à subditis ampliores vectigalium reditus, quàm per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud suos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicibus herbas conuellit, atque ab ima stirpe arbores excidit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis esse regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem esse, conuenientius esse regi. Notum illud, Lucri bonus est odor ex re qualibet. Sed ad illustrationem hæc quæ sequuntur, placuit adiicere. Theodoricus scribens ad Marcellum Aduocatum fisci, apud Cassiodor. Variar. lib.1. Epist.22. Non quoties *Locus præclarus è Cassiodoro.* superes, ait, sed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de potestate nostra, sed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fisci perditur, cùm iustitia non habetur. Nam si dominus vincat, oppressionis inuidia est: æquitas verò creditur, si supplicem superare contingat. Et lib.4. Epist. 37. Crementa fiscalium tributorum iustissimo sunt pensanda iudicio: quia seruientium imminutio est huius illationis accessio, quantúmque pars illa proficit, tantum se hæc à firmitate subducit. Sed à nobis, qui fisci vtilitatem stabili volumus diuturnitate cōsistere, excludenda est dispendiosa semper enormitas, ne augmento suo tumens summa deficiat, incipiátque magis deesse, quia immaniter visa est accreuisse. Rectè itaque idem Cassiodorus libro 1. Fit interdum caussa mala fisci, vt bonus Princeps esse videatur. Raro enim (vt eiusdem Cassiodori verbis *Lib 2.* vtar) vtrumque sub admiratione perfectum est, vt & fiscus cresceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Et Alciati lib.

Pater

Parergôn 8.c.6.notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria est, sæpè vincitur fiscus: cuius mala caussa nunquam est, nisi sub bono Principe. Iulius Capitolinus in M.Antonini vita: fisco in caussis compendij numquam iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Constantij, seu Iuliani vita: Pompeia Plotina, incredibile dictu est, quantum auxerit gloriam Traiani, cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quemque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ suæ esset incuriosus, talem postea reddidit, vt exactiones improbas detestans, fiscum lienem vocaret, quòd eo crescente reliqui artus tabescunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla sunt. Hactenus Alciatus. *Locus ex Alciati Parerg.*

Fiscum.] Fiscus, receptaculum nummorum est, propriéque principis, l.1. §. hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res fiscales, ait Vlpian. quasi propriæ & priuatæ principis sunt: à fiscis, id est sportulis, vt apud Asconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula sunt ad maioris summæ pecunias capiẽdas. Hinc confiscare deflexum verbum, pro deferre ad fiscum principis. Et apud Sueton. in Augusto, confiscata bona, quæ fisco sunt adiudicata. Aerarium verò publicum est, populíque Romani, quod Plinius Iunior testatur in panegyrico. *Fiscus quid.*

Arguitur ciuica pauperies.] Constans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis claustrum reseruari. Nec alienum est ab eo quod ad Nicoclem scripsit Isocrates: σημεῖον ἔςω, inquit, σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi sit imperij rectè honestéque administrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curáque locupletiores & ditiores factos.

Quod

Quod non capit Christus, rapit fiscus.

EMBLEMA CXLVII.

EXPRIMIT *humentes, quas iam madefecerat ante*
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad summum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiscum quæ malè parta suum.

Commentũ Principum auarorum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingeniosos & strenuos esse norunt: qui si aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatũ transfundant (quales potissimum solent esse qui fisci rationes tractant) ita vt populum & regiones sibi commissas expilent, sæpenumerò damnantur capitis, maléq; parta bona fisco addicuntur, suntque tanquam spongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectantur, aut arefiunt.

arefiunt. Exempla quamplurima sunt in monumentis antiquitatum, sed & in nostris Galliæ annalibus, quæ non placet huc adducere, quòd peruia sint. Satis autē nunc erit subiicere quod Suetonius de Flauio Vespasiano scripsit: Solus est in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: non enim contentus omissa sub Galba vectigalia reuocasse, noua & grauia addidisse: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapacissimum quemque ad ampliora officia ex industria solitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro spongiis dicebatur vti, quòd quasi & siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen huius tetrastichi tractam esse ex caussa XVII. q. 7. can. Maiores, sic enim scriptum reperio: Maiores nostri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæsari census reddebant: modò autem quia discessit deuotio Dei, accessit indictio fisci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiscus, quod non capit Christus.

Vespasiani astus & auaritia.

Locus è Pontificis iure.

Princi. is arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An nescis longas Regibus esse manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus, fortè non malè, arcta manus sumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores. Furum enim nomen generis est.

Principis

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARVM *quòd nulla vnquam Rex ſpicula figet,*
Quòdque alijs duplo corpore maior erit,
Arguet imperium clemens, moderatáque regna,
Sanctáque iudicibus credita iura bonis.

Veſpæ pro apibus abuſiuè. VEſparum vocabulum pro apũ nomine hîc ſumi κατακχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alij non minus eruditi citra figuram id ſcribi arguunt. Harum itaque hæc natura eſt, vt quem ſequantur, Principem habeant aliis proceriorem, & quaſi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret: quod his teſtatur verbis Baſilius homilia 8. in Hexaëmeron: *Apum natura.* ἐστι κέντρον τῷ βασιλεῖ μελισσῶν, ἀλλ'

ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. 1. Regi apum aculeus eſt, ſed eo ad vlciſcendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potentia præditus, ita tardum ad puniendum eſſe oportere, hæc Baſil. Eadē ferè retulit D. Ambroſ. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Ælian. hiſtoriæ animal. 1. & 5. Dio Chryſoſtom. Orat. de regno, 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam, Sic enim lib. De clementia: Maiorem poteſtatem nō oportet eſſe noxiam, ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta eſt regem, quod ex aliis animantibus licet cognoſcere, & ex apibus, quarum regi ampliſſimum cubile eſt, medióque ac tutiſſimo loco. Et ibid. Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimiliſque cæteris, tum magnitudine, tum nitore. Hoc tamen maximè diſtinguitur; Iracundiſſimæ, ac pro corporis captu pugnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illū natura nec ſæuum eſſe, nec vltionem magno conſtaturam petere, telúmque detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere: Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus eſſe debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidem eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel, nec alienis viribus exercere odia, hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbolum propoſitū eſt, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad ſuæ Reipubl. adminiſtrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamſi maior ſit quàm in aliis, minimè tamen ſæuire debet, iiſque quibus præeſt, terrificum ſe præbere. Nam inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceant, clementia eſt. M. Antonius, qui Philoſophi cognomen non ab re eſt conſecutus, nihil quicquam eſſe dicebat, quòd Imperatorem Romanum magis deceret, quàm clementiam: eámque ob cauſſam neq; in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Rectè apud Claudianum Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſilium ingerit:

Clementia vera principis virtus.

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet, quoties cogitur eſſe ferox.

Comper

Iulij Cæsaris clementia.

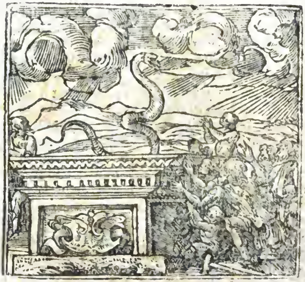
Boni piique Imperatores.

Compertum est Cæsarem Iulium Deorum numero ascriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriã bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Augustum consecrauit: Pij cognomen dedit, aliósque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irrisus erat, & conuiciis impetitus, illæsos abire finit, cùm vnus ex iis respondisset id vini caussa contigisse. Celebratur eò plus Augustus Cæsar, cuius gratia cùm Senatus iis ademturus esset ius testandi, qui eum contumeliis & probris affecissent, non est passus id decerni, vt est apud Suetonium. Eam ipsam patientiam initio imperij finxisse Tiberium, testis est Cornelius Tacitus. Nam libellos famosos & dicta in se mordacia dissimulauit, eorúmque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vsurpabat enim illud sæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere: & si quãdo hæc aperta fenestra esset, nullas alias in Senatu fore lites, & accusandi occasiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perstrinxerat. Is cùm venisset in Philemonis potestatem, statim ministro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: sed clam, vt nudo ense ceruices attingeret, móxque vt eum illæsum abire fineret, eique daret nuces, talos, pilam, & alia quædam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, se aculeum quidem habere, sed eo vti minimè velle: déque potentiore maledicere, magis esse puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroicis, sic rescripto egregiè probarunt Theodosius, Arcadius, & Honorius, cuius rescripti ad Rufinum hæc formula: Si opprobrium ex leuitate processerit, negligendum: si ex furore & insania, condolendum: si ab iniuria, remittendum.

Salus

Salus publica.

Emblema CXLIX.

Phoebigena erectis Epidaurus insidet aris
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq́; salutifer orant,
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

Æsculapius insignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis discerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percussit. Post mortem Deus est habitus, & sub serpentis imagine diuinis honoribus affectus. Adhæc tali cultus effigie Romam graui pestilentia laborantem dicitur liberasse, ad quam tandem deductus est à fano sibi sacro, quod erat quinque millibus à Epidauro passuum. Historiam hanc fusius pertractant Valer. Max. cap. De mirac. lib. 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus Aug. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis, ex quo notum illud Sereni: *Æsculapius cur Deus habitus.*

Qui colis Aegeas, qui Pergama, quique Epidaurum.
Qui quondam placida tectus sub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petisti,
Depellens tetros præsenti numine morbos.

Serpens quid. Hoc serpentis inuolucro nihil aliud verius & expressius intelligi datur, quàm Seruator noster Christus, verus animarū nostrarum Aesculapius, & salutis humanæ vindex, qui sub serpentis figura in deserto à Mose legislatore appensus, omnes omnium morbos & vulnera sanitati restituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. *Serpens, salutis symbolum.* Cæterùm non immeritò salutis noxam serpens sibi videtur vindicasse, à quo nimirum multa in humanum genus remedia proficiscuntur, qua de re pluribus lib. 16. De sacris Aegyptiorum literis Pierius. Aesculapium etiam, præter alios, Medicorum præsidem Plutarch. Sympos. 9. quæst. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De somniis: qui ait, per Aesculapium in templo erectum, & in basi stantem, significari quoddam bonorum præsagium. Qui si moueatur, aut accedat, morbum & pestem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo est opus. His autem qui ægrotant, salutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum est, In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio sedentis pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. *Anguis Ambrosianus Mediolani.* Plerique nostra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam esse factam allusionem ad Ambrosianum illum anguem, qui Mediolani visitur in marmorea columna erectus ipsa æde D. Ambrosij.

Epidaurius.] Ab vrbe notissima Peloponnesi in sinu Saronico, ex qua in serpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius;

Est Deus extinctum Cressis Epidaurius herbis,
Restituit patrijs Androgeona focis.

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

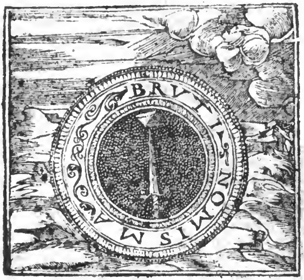
Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Fastorum;

Efficiátque ratas vtraque Diua preces.

Respu

Respublica liberata.

EMBLEMA CL.

CÆSARIS exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis causa moneta fuit.
Ensiculi in primis, queis pileus insuper astat,
Qualem missa manu seruitia accipiunt.

OCciso in Senatu Iulio Cæsare à Bruto, Cassio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo restituta, fabricari numisma voluerunt, in quo sculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò significabat: pileus verò libertatem, vt refert Dion. lib. 47. Vulgare olim prouerbiū fuit, Vocare ad pileum; cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius & Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor scribit, mor- *Numisma M. Bruti.*

tuo Nerone sic cunctas prouincias, omnémque Romam exultasse, vt plebs induta pileis manumissionum, tanquam sæuo exempta dominio triũpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuisse: vnde & qui serui libertate donabantur, pileum gestabant raso capite. Longum esset auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt.

Pileus, signum libertatis.

Seruitia.

Missa manu seruitia.] Serui manumissi, liberi facti, aut libertate donati. Seruitiorum nomen pro seruis, præter cæteros in Catilinario vsurpat Sallustius, & Cicero sæpè.

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

PLVS *solito humanæ nunc desle incommoda vitæ,*
Heraclite: scatet pluribus illa malis.

Tu

Tu rursus, si quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite, illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, quà denique tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò splene iocer.

HEraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu solebat excipere, quòd omnia illi misera & deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de caussa ridebat effusiùs, quòd humanas actiones ludicras & stultas conspiceret: qui si hodie reuiuiscant; ampliorem quidem & vberiorem vel luctus vel risus materiam offendent, quàm vnquam anteà, cùm omnia in dies deteriora fiant, quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit sinus? Verè Horatius: *Heracliti fletus & risus Democriti.*

Damnosa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum sequi sit satius, cùm sit vtrúque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ, 1. c. 15. opinionem Democriti meliorẽ fuisse, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletũ, ait: In qua sententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præstat audire Philosophum eundem lib. 2. De ira, sic disputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa se malè viuentium, imò malè pereuntium videret flebat: miserabatur omnium qui sibi læti felicésque occurrebant: miti animo, sed nimis imbecillo & ipse inter deplorãdos erat. Democritum contrà aiunt nunquam sine risu in publico fuisse: adeò nihil illi serium videbatur eorum quæ seriò gerebantur. Vbi isti hîc iræ locus est? Aut ridenda omnia, aut flenda sunt. Non irascetur sapiens peccantibus, quare? quia scit neminem nasci sapientem, sed fieri: scit paucissimos omni æuo sapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perspectam habet. Nemo autem sanus naturæ irascitur. Quid enim si mirari velit non in syluestribus dumis poma pendere? quid si miretur spineta sentésque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo irascitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque sapiens & æquus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinosi, *Pulcher Senecæ locus.*

multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet, quàm ægros ſuos medicus. Cæterùm Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiuſmodi eſt:

Typus Emblematis.

Τὸν βίον, ἡράκλειτε πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ᾽ ἔζης
  Δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ᾽ ἐλεεινότερος.
Τὸν βίον ἄρτι γέλα δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρὶν,
  Νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος,
Εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
  Πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοι γελάσω.

Heraclitus. *Heraclite.*] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib.9.

Extolle cachinnum.] Deride, naſo ſuſpende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus, Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante ca hinnos.

Democritus. *Democrite.*] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib.9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum ob riſus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis:

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus.

Splene iocer.] Abundè rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus, Perſius Satyra,

——— *ſum petulanti ſplene cachinno.*

Ære

Ære quandoque salutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

E T *pedibus segnis, tumida & propendulus aluo,*
Hac tamen insidias effugit arte fiber.
Mordicus ipse sibi medicata virilia vellit,
Atque abijcit, sese gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo disces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hostibus æra dare.

APologus est Æsopicus de Castore, quem proditum est in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atque eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè caussa peti: Idque signat, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, hoc est, Viros prudentes suæ *Castoris & fibri solertia.*

salutis gratia non debere vllam pecuniarũ rationem habere, id est, non ęgrè ferendam esse pecunię iacturam. Potissimùm verò vrgente necessitate non magni est ducendum, nummorum dispendium facere, si modò vitæ hoc pacto possit consuli. Id Aristippus suo exemplo demonstrauit, qui cùm in eadem naui sese cum piratis versari cognouisset, suas omnes pecunias de industria in mare proiecit, imprudẽter se id fecisse simulans: præuiderat enim se ab iis quibuscum nauigabat, spoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abesset effectus, caussam sustulit. Idem Crates Thebanus cùm thesaurum sponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: satius enim est à me vos demergi, quàm ego à vobis ipse. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentissimam hæreditatem nactus esset, & pestiferas aduenarum delicias obseruasset, Per Deos, inquit, me illa non perdent, sed ego illa potiùs. *μὰ τοὺς Θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τ' ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα.* Non secùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in discrimine tempestatis, partem suarum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret.

Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui potest esse affine Ouidianum illud primo de Remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
Arida nec sitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis:
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

Propẽdulus.] Propter pedum tarditatẽ, & ventrem pendulum.

Mordicus.] ὀδὰξ, morsicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim testes eorum, quæ vocantur Castorea, ab ipsis amputari censet, ex Sextij cuiusdam rei medicæ diligentissimi scriptoris sententia, sed paruos esse substrictosque & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse. Sic Aelianus historiæ animal. li. 6. cap. 33. ait à Castore caussam

Aristippi cautio.

Controuersum, an fiber sibi testes exsindat.

ab

ab insequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, non ignorari:idcirco mordicus ipse premens vsque incumbit ad elidendos testes, quoúsque absciderit, & sic eos abiecerit, tamquam homo summa prudentia in latrones incurrens,quæcúmque portat, ad se redimendum exponit. Quòd si posteaquàm exectus & ex periculo seruatus fuerit, ab insectantibus iterum vrgearur, hic sese alleuans, atque quamobrem insequi vlterius pergere non debeant, caussam ostendens, ad reuertendum, quod iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiam nunc testiculis præditus,cùm à venatorum conspectu se longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita astutè comprimit & occultat, vt non habere visus insectatores fallat.hæc ille ferè.Sed & Apul. lepidissimè in lib. I. Asin. aur. apud quem Socrates quidam loquens de Moroë anu saga. Amatorem, ait, suum, quòd in aliam temerasset, vnico verbo mutauit in feram Castorem: quòd ea bestia captiuitatis metuens, se ab insequentibus repræcisione genitalium liberat, vt illi quoque simile quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc historiam nobilem Constantini Manassis ex Annal. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyranni ferocia,impetu,defectione, suamet sponte throno Imperiali cessit, hoc ipso facto diuinis Christi iussis satisfaciens, & erga persecutorem non aliter sese gerens, atque castor siue fiber facere consueuit. Legimus enim in priscis illis monumentis eorum, qui de animalibus scripsêre, fibrum animal esse, quod in vtróque viuat elemento, & testes habeat arcendis quibusdam morbis sanè grauibus conducibiles. Quod cum plerique venatores norint, animal canibus longè velocissimis insectantur. Huius pugnæ caussam cùm ipse fiber etiam cognitam habeat,perhibent eum morsu resectos testes abiicere, atque ita currentem saluti suæ consulere:quo facto venatores feram persequi desinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens Imperium resignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia,&c. Commodè obrulit sese mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino,ex 17.lib.quo loco fastuosus Rex Sapor Constantio Imperatori suadebat,vt regni partem vltrò cederet: Postremò,inquit,si morem gerere suadenti volueris rectè,contemne partem exiguam semper luctificam & cruentam, vt cætera regas securus: ac prudenter reputans medelarum quoque artifices vrere nonnunquam & secare, & partes cor-

Locus Apuleij.

Ex Constantino Manasse, historia de Michaële Imper.

Ex Ammia. Marcel.

porum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hócque bestias factitare, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria sponte amittunt, vt viuere deinde possint impauidè. Hæc Ammian. quo manifestè allusum constat ad Castorem.

Medicata. *Medicata.*] Medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6.

——adeò medicatum intelligit inguen,

Vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Castoris genitales, vocant medici Castorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitiis, paralyticis, iis qui affecto sunt stomacho, ischiadicis, aliisque. Quidam referunt, post genitalium amputationem, si Castor iterum petatur à venatoribus, erigere se, & ostendere nihil expectandum amplius.

Sese gnarus ob illa peti.] Verba Plinij sunt lib. 8. cap. 30. quòd easdem partes sibi ipsi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc se peti gnari.

Æra.] Pecunias: materia pro materiato.

Vitam vt redimas.] Vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitiis vitiis non succubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi, sparsis, quod dicitur, redemerunt crimina nummis.

Cum

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

Æacidæ moriens percussu cuspidis Hector,
Qui toties hosteis vicerat antè suos;
Comprimere haud potuit vocem, insultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Distrahite vt libitum est: sic cassi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

ID sumptum esse liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumstantes impetebant, & mortuo insultabant, nec erat quisquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim Homerus: *Locus Homeri.*

ἄλλοι

—ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες Ἀχαιῶν,
Οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
Ἕκτορος. οὐδ' ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc est,
At reliqui Graij accurrunt cingúntque cadauer,
Hectoris eximiam speciem formamque stupentes:
Nec tamen astitit exanimi sine vulnere quisquam.

Cæterùm videtur distichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius quale est Epigramma:

Βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
Νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

Quod sonat,

Post mortem, Dani, nostrum configite corpus:
Et lepores audent cæco insultare leoni.

Verba sunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatem & *μικροψυχίαν* ab ingenuis bellatoribus omninò alienam perstringit. Allusum est autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores insultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maleficientiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum est & inauditæ cuiusdam feritatis argumentum, si quis prostratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: sic intemperantiæ est, & certè dementiæ maximæ, mortuos iniuriis probrísque lacerare: vt sunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis priscorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuisse de mortuis malè loqui: quòd ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere non possent, ac turpe esset cum vmbris & laruis luctari, nam id est sepultum quodammodò refodere. Philostratus Ælianum scitè coërcuit qui accusationem cuiusdam tyranni, sed iam mortui scripserat. Institutum istud tuum laudarem equidem, ait ille, si viuum accusasses, viuentem námque tyrannum incessere, viri esse duco, at mortuo insultare, cuiusuis. *τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρός εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπαμβαίνειν κειμένῳ, παντός.* Sic Munatius Plancus cum audisset in se orationes quasdam factas ab Asinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cùm mortuis nonnisi laruas luctari respondit. Contra Leptinem Demosthenes ait, Nemini mortuo maledicendum esse. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiam quòd spuisset in cadauer, viuam rogo impositam & exustam fuisse.

Non maledicendum mortuis.

Ludatur

Ludatur Lycurgus, qui cadauera hostium nudari vetuerit, rectè profectò, quippè qui humanitatis memor esset. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vsus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio incessitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuasset, sed & eorum cadauera sepelienda non priùs parentibus reddidisset, quàm ab eis certam mercedem accepisset. Recte Homer.

Οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι.

Non sanctum est viris interfectis insultare.

Virgilius vndecimo.

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Qui toties hosteis.] Ouidiana est imitatio, ex primo De arte:

Qui toties socios, toties perterruit hostes.

Dum curris.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus est circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Æneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

Cassi luce leonis.] Lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vsurpatur. *Barbam vellere.*

Conuelluut barbam.] Alludit ad illud, barbam vellere, quod irrisionis est. Persius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

———Barbam tibi vellunt

Lasciui pueri.

De

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

Errabat socio Mors iuncta Cupidine: secum
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre simul, simul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida spicula sumpsit,
Mors aurata, tenet ossea tela puer.
Debuit inde senex qui nunc Acheronticus esse,
Ecce amat, & capiti florea serta parat.
Ast ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.

Parce

Parce puer, Mors signa tenens victricia parce:
Fac ego amem, subeat fac Acheronta senex.

GViciardinus libello quodam Italico, quo res quasdam memoratu dignas, easque veteres & nouas, tum etiam alicubi festiuas & ioculares, exscripsit, hoc carmen ab Alciato fuisse scriptum testatur, quo tempore in Italia vehemens pestilentia ita grassata est, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauserint, & senes ferè illæsi atque incolumes permanserint. Quod facilè mihi probari potest. Sed tamen Emblematis huius materiam video sumptam esse ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis scriptis mandauit Ioannes Marius, Illustrationum Galliæ scriptor sua ætate nobilis. Figmento enim lepido sanè ac festiuo tradit, cur plerique senes amori placido succumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contrà iuuenes immatura morte decedant, quorum potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem consectari, habita præsertim ætatis ratione.

Ex Guiciardino detecta Emblematis verissima origo.

Ioan. Marius Belga.

Hoc expressit non inconcinnè aliquis, sed ἀνώνυμος:

Fortè locum horroris plenum, variisque timoris,
Et mors, & penna prapete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues nostros irrepsit in annos:
Hinc amat ipse senex, hinc perit omnis amans.

Nec verò pigebit ascribere Ioachimi Bellacij Epigramma in hanc sententiam, quod in eius tumulis & poëmatis Latinis aliquando legisse me memini:

Ioachimus Bellacius.

Mutarunt arma inter se Mors atque Cupido:
Hic falcem gestat, gestat at illa facem.
Afficit hac animum, corpus sed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: sic moribundus amat.
Vt secat hic iugulos, oculos excacat & illa:
Illa vt amare docet, sic iubet iste mori.
Disce hinc, humana qua sint ludibria vita:
Mors thalamum sternit, sternit Amor tumulum.
Tu quoque disce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntque senes.

Mors aurata.] Ab effectis & consequentibus. Morti ossea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videanturque

Ossea tela mortis.

Senex Acheronticus.

que mente captis in aliquo esse pretio. *senex Acheronticus.* Hunc loquendi modum videtur ex Plauto mutuatus, apud quem senex Acheronticus capularem & morti proximum significat.

Ast ego mutato.] Adolescentis est prosopopœia de Amore conquerentis, quòd ab eo mortifero telo sit affectus. Et sanè ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arcessat: quod potiùs imprudentiæ & insaniæ iuuenili, quàm Cupidinis sagittis ascribendum est.

Hac Acheronta.] Quid Acheron significet, explicat Plutarch. Consolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In formosam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

CVR *puerum Mors ausa dolis es carpere Amorem,*
Tela tua vt iaceret, dum propria esse putat?

Eiusdem

EIusdem est argumenti cum superiori, quo deflet cuiusdam formosæ virginis immaturum obitum. Increpat itaq; mortem tanquam huius funestissimi mali caussam, nimirùm quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectum est, vt postmodum lethiferis pro blandis lætisq; vteretur. Quod quidem sæpenumerò contingit, vel cùm puellæ amore captæ desperantes expirant, mortémque spontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua spe incertà ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel caussa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè mori discant, quàm viuere incœperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiēs, imò verò exspes, corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut se falli sentiunt, aut nihil spei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma lusisse in gratiam nobilis cuiusdam adolescentis, qui magno suo dolore amicam, lectissimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte sibi ereptam, lugebat: cuius carminis hæc fuit pars quidem:

Puellarum mors præpropera.

Ah virgo infelix, quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoso digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus, quo tempore primas
Coniugij tedas ipse parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit istud Amoris;
Mors aberat, mortem cuspide fecit Amor.
Sic malesuadus Amor, Mortis qui spicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos questúsque iuuant, mollesq; susurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miserè ante diem Parcarum stamine rapta
Conderis, in tumulo digna puella thoro?

Mm

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

QVI teneras forma allexit, torsitq́; puellas,
  Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Aresti,
  Quàm tibi, cui casto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
  Astruis, & querulis vocibus astra feris.
Me sine abis, dilecte? neque amplius ibimus vna?
  Nec mecum in studijs otia grata teres?
Sed te terra teget: sed fati, Gorgonis ora,
  Delphinésque tui signa dolenda dabunt.

DEflet amici cuiusdam præmaturum obitum, eúmque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Arestio adolescente æqualitate: huncq́ue Arestium prę cæteris

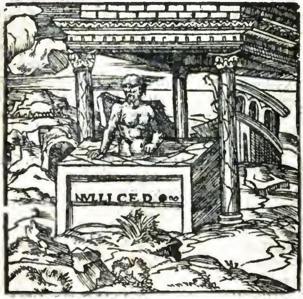
teris tanti infortunij luctus debere persequi ait: quippe qui cum eo & studiis, & vitæ necessitudine fuerit maximè coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam superstitem profert hoc cænotaphio epitaphio, sub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin quidé φιλάνθρωπος, & hominum amasius, hîc notam amicitiæ præfert. Gorgoneum Medusæ caput pro mortis signo apud quosdam vsurpatur, próque stupore & admiratione ἀναίσθησιν inducente, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philostratus de Perseo: τὸ δεῖμα τῆς Γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ λίθοι γένωνται: Seposito Gorgonis terriculamento, ne homines lapidescerent ipsi occurrentes. Heliodorus historiæ Æthiopicæ 4. ἡ δ᾽ ὥσπερ τὴν Γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων ὀξύ τι καὶ μέγα ἀνέκραγεν: Illa autem non secus quàm facie conspecta Gorgonis, aut alio terrifico monstro, altum vociferata est.

Nulli mage flendus.] Horatianum istuc imitatur è 1. Carminum:

> *Multis ille quidem flebilis occidit,*
> *Nulli flebilior quàm tibi Virgili.*

Terminus.

Emblema CLVII.

Qvadratum infoditur firmissima tessera saxum,
Stat cirrhata super pectore imago tenus:
Et sese nulli profitetur cedere, talis
Terminus est, homines qui scopus vnus agit.
Est immota dies, præfixaq́; tempora fatis,
Deq́; ferunt primis vltima iudicium.

Mors ineuitabilis. Hic Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem significat, quæ ineuitabilem habet in res quascunque necessitatem: ad quam cùm peruenimus, tum solent hominum qui superstites sunt, liberæ de nobis esse opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & postremò facta, imò verò interdum cogitata tam lynceis oculis inspici soleant, támque se-

curè

curè ac seuerè accipiantur, nostrę partes sunt, ne nostrapte culpa in conficiendo vitæ huius nostræ cursu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo sinistri quidpiam de nobis homines iudicare possint. Quod facilè consequemur, si Terminum, id est, extrèmem vitæ diem perpetuò, aut quidem sæpe ob oculos ponamus, qui Terminus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat, quid de nobis infima conditione hominibus existimandum? Quidam suspicantur his verbis, Erasmi (vt loquuntur) immodestiam modestè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum scio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inscriptione, NVLLI CEDO: quasi significaret hoc symbolo in literatum cognitione se nemini cedere. Eam ob rem eum plerique sugillarunt, interque cæteros Caruaialus Franciscanus quadam Apologia in Erasmum: cuius hîc verba malo adscribere quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Erasmum, inquit ille, quòd Ecclesiæ doctores & Euangelistæ ad numerum quaternarium sint redacti, quòd videat se non posse inter illos computari, neque credit se illis esse inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio sua scripta claudit Erasmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas sit ignorare hanc Erasmi præcipuam insaniam, apponit Dei Termini effigiem cera signatam, qui Deus nec ipsi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Erasmi insolentia omnes eius insolentias superat? Non cedis Erasme Budæo? non cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Augustino, Ambrosio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix sęculum, cui talis homo datus est! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiaque animi impotentia debacchanti, animosè satisfecit Erasmus, his planè verbis: Vt doceat me discruciari, quòd non annumerarer quatuor Ecclesiæ doctoribus, profert symbolum annuli mei, in quo est figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus*. Et est Iambicus dimeter: si inuertas, Throchaicus est totidem pedibus, *Terminus concedo nulli*. At in fusili Termino habet, ὅρα τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, méque ipsum admoneo instare supremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Quid vivendo cogitandum.

Terminus mors.

Erasmi Terminus.

Caruaia'us in Erasmum.

Erasmi responsio ad Caruaialum.

Instat Terminus, & diem
Vicinum senio iam Deus applicat.

Idque scripto quoque vulgato declaraui. Hic itaque Terminus

dicit omnibus, Concedo nulli, non Erasmus. At me ferociter appellat Pantalabus:Quid ais Erasme?non concedis Clitoueo, non Hilario,non Cypriano, non Budæo, non Nebrissensi,non Thomæ,non Augustino?Si vis vt meo nomine respődeam,nemini non concedo.Si postulas vt Termini.i.mortis nomine,respondeam, dicam;Non concedo leonibus, non elephantis:non cedo Monarchis & summis Pontificibus:non cessi Prophetis & Apostolis: denique nec ipsi Francisco cessi. Eat nunc, & iactet Termini mei superbiam,hactenus Erasmus. Certè apud auctores colligere est, Terminum sublimitatis & gloriæ symbolum esse,atque etiã disciplinarum cognitionem interdum pro symbolo referre. De Termino plura Ouid.Fast.2.D.Aug. De ciuit. Dei 4.c.13.Gyrald.Syntag.1. Qui enim strenuè decurso spatio in literis profecerit, & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, vndecumque prudentissimus effectus, neque secundis intumescit insolenter, neque aduersis perturbatur, atque in vtramque fortunam ita se comparat, vt æquum & indomitum ad omnes casus animum præ se ferat.Pierius lib.3.8.& 49.

Stat cirrata.] Cirrati,sunt qui capillos habent cirratos, cincinno calamistratos. Cirrus,ad contorquendos capillos comparatum instrumentum:quasi in circum tortus.

Martialis 9.lib.30.

Nec matutini cirrata caterua magistri.

Persius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas?

Terminus est talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib.12.c.6.quod soluit Politianus in Miscell.c.36.

Est immota dies.] Seneca Epist. Vnus dies de omnibus fert sententiam.& Plin.hist.nat.7.c.40.Ita est profectò,alius de alio iudicat dies, & tamen supremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind.Olymp.

Ἁμέραι δ' ἐπίλοιποι
Μάρτυρες σοφώτατοι.

Dies posteriores,testes sapientissimi.

Opulenti

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falsis rapiunt hinc Troes in armis,*
Hinc socij, atque omnis turba Pelasga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Graicque cadauer,
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem sed transigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturiisque sinit.

PAtrocli sub falsis armis ab Hectore interfecti, mythologicè historiam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipse eius exuuias sibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt sepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: sic diues postquàm supremum vitæ diem clausit, concertatio- *Patroclus quid allegoricè.*

nem, rixámque inter hæredes de possessione relinquit. vnde vulturij illi, togatæque curiæ hospites, imò verò & ipsi rabulæ forenses partem prædæ aucupantur. Cadauer ipsum humo à sacerdotibus proprietatis ratione mandatum, impensarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum est typus, qui falsis armis non propriis belligerant: id est, opibus & diuitiis, quæ externa non propria bona sunt. succumbit tandem & prosternitur, quòd eiusmodi præsidiis homo suam metiri felicitatem minimè debeat.

Falsis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtidem falsis cecidisse sub armis.

Vulturis quid. *Exuuias.*] Hîc exuuias pro præda quæ hosti detrahitur, vsurpat.

Et coruis aliquid.] Testamentorum captatores vulgata translatione vultures appellari obseruamus, quòd senibus orbis aut aliis sibi consanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis:

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epistolis: At si hæreditatis caussa id facit, vultur est, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Truculento:

——vide vt iam quasi vulturi triduo
Priùs prædiuinant, quo die esuri sient.
Illum inhiant omnes.——

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Pisonem & Gabinium, quos inimicos sibi maximè infensos dicit. Apuleio togati vulturij, caussidici & patroni forenses sunt: in qua significatione hîc accipi palam est.

Amicitia

Amicitia etiam post mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

Arentem senio, nudam quoque frondibus ulmum,
Complexa est viridi vitis opaca coma:
Agnoscitque vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura suo.
Exemplóque monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque disiungat fœdere summa dies.

ID è Græco Antipatri Epigrammate transtulit, cuius carmen est eiusmodi: *Typus Emblematis.*

Αὔην μὲ πλατάνιςον ἐφερπύζουσα καλύπτει
Ἄμπελος, ὀθνείη δ' ἀμφιτέθηλα κόμη.
Ἥ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν ἐνιθρέψασ' ὀροδάμνοις
Βότρυας, ἡ ταύτης οὐκ ἀπιστοτέρη.

Τέλω μήτοι ἔπειτα τεθνειῶθαι τὶς ἑταίρην,
Ἤ τις ἀμείψεαξ καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur auté hac vite vlmum vigore iam destitutam comprehendente ac sustinente (à qua nimirum ipsa prius cùm tenera esset, & quasi pubescens incrementi occasionem mate-

Amici qui deligendi. riámque sumpserat)amicos nobis esse deligendos,qui nec temporum diuturnitate,nec locorum distantia. sed ne quidem post mortem amare desistant.Illúdque est quod Phocion dixit,vt refert Stobæus, *ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας.* Comparandos esse libertos & maritū & amicos, qui ad mortem vsque constantes sint. Virgilius in obitum Mæcenatis:

Et decet, & certè viuam tibi semper amicus,
Nec tibi qui moritur,desinit esse tuus.
Ipse ego quicquid ero,cineres intérque fauillas
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Huius amoris est quidem apud Propertium character. lib.2.his verbis.

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius magnos sol agitabit equos,
Quàm possim nostros altiò transferre calores,
Huius ero viuus,mortuus huius ero.

Vlmis adiuncta vitis. *Arentem senio.*] Vlmis adiungi vites fuisse in more positum, vt etiam hodie in Italia,notius est quàm vt confirmare necesse habeam.Porrò aduerte an huc traduci possint Catulli versus hi quodam Epithalamio:

Vt vidua in nudo vitis quæ nascitur aruo,
Numquam se extollit,numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ,nulli accoluere iuuenci:
At si fortè eadem est vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ,multi accoluere iuuenci.

Coma.]Foliis,pampinis.

Vices naturæ.] Quæ nimirum mutantur in horas,vt è iuueni senex citissimè fiat.

Parenti.] Vlmo, à qua sustenta est, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitam viduas ducit ad arbores.

Idem:

———adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

Ouid.3.de Ponto,Eleg.8.

Non

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma suos.

Idem 2.Amor. Eleg.16.

Vlmus amat vites: vitis non deserit vlmum:
Separor à domina cur ego sæpe mea?

Catullus in nuptiis Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum *Complexum,&c.*

Claudian.2. de Raptu:

——hic pampinus induit vlmos.

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM *sublatum humeris fert lumine captus:*
Et socij hæc oculis munera retribuit.

Quo

Quo caret alteruter, concors sic præstat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

Fons Emblematis.

APparet sumptum id esse è Græco: sic enim lib. 1. Epigrammatôn reperi.

Τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
    ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντιπορίζόμενος.
Ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
    Τοὐλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.
Cæcus claudum humeris gestat: pro munere tanto
    Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: sed corpus in vnum,
    Quodque deest, socio præstat vterque suo.

Et illud eiusdem omninò argumenti, auctore Antiphilo.

Ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
    Ὃς δὲ, βάσεις, ἄλλου δ' ἄλλος ἐπηρεσίη.
Τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
    Ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβάτει.
Ἡμία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις. ἐν γὰρ ἑκάστῳ
    Τοὐλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠρανίουν. Hoc est:
Ambo mendici cæcus, claudúsque fuere,
    Alter at alterius sustulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
    Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere simul quod sors vtrique negarat:
    Natura ambobus sic satis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem spectantia, quæ à doctis certatim conuersa huc non adiicio: sed illud tantùm breuius ex Politiano adscribam, quòd nonnihil lepôris habeat:

Τυφλὸς ἄπους τ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
    Τυφλὸς ὁδηγεῖτο, νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad sustentandam subleuandámque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, sic quiuis non abundat quibuslibet, vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manũ fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiusdẽ. Existimo quidem hic allusionem esse quandam ad συνδυασμὸν, quia homines quibusdam veteribus appellati sunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales essent, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntur ζῶα πολιτικὰ, id est, animalia ciuilia, & ad societatẽ

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

natæ

nata:quandoquidem eo genio sint, vt sola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur si sola viuat, ita natura hominis ea est, vt sine opera mutua & societate vitam traducere nullo modo possit: vtque manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam necessitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per se sapiat, tantasque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum sit, vt singuli quibusdam rebus ad vitæ præsidium & ornamentum indigeât, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipsi meminerint aliquod suum officium esse mutuò & vicissim rependendum: certè nullus nostrum est, quin vel cęci vel loripedis agat partes, vt quà sit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlterius, planè nõ habeat. Quid cæce, consilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac molestæ coniicies? quid, inquã, homo quamtumuis diues ac opulentus, consilij capies, vt te possis tandem expedire ex inopiæ angustiis, quæ non sinunt te vltrà progredi, nisi ducatum tibi præstet aliquis oculatus? At claude, & ped bus casse, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Musarum alumne, an te loco mouebis, nisi primùm firmis cuiusdam opulenti beneque nummati humeris sustenteris? Sed quotus quisque est, cui non perspicuum sit quàm longè latèque pateat officij huius mutui vsus? Nullum omninò rerum genus est, quod aut auulsum à cæteris per seipsum constare, aut vim suam atque æternitatem conseruare possit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiunt ad vsum hominum creata esse: homines autem hominum caussa genitos, vt ipsi aliis alij prodesse possent; qua in re necesse est naturam ducem optimam sequi, & vtilitates omnes in medium conferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiusdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines societatem deuinciendo. Iam verò illa sapientia, vt sapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum scientia est, in qua continetur Deorum & hominum societas quædam & communitas inter ipsos. Quòd cùm ita sit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum est, vnum hominem pro nemine habendum: vnum inquam nihil facere, duos simul iunctos permulta facere & consequi posse.

Homines soli minimè viuere possunt.

Auxilium nunquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

B I N A *pericla vnis effugi ſedulus armis,*
Cùm premerérque ſolo, cùm premerérque ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Nauifragum apprenſus littora adúſque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

Εἰν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
Τὸν μὲν δηϊστεύσας. τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
Ἀργεστὴς ὅτ' ἐδυσσιεὰς πρόπαν ἀσπίδα δ' ἔσχον
Σωθεὶς κεχρημένον ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi

Effugi geminum clypeo discrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans,
Arripui clypeum depressa flamine puppi
Fluctibus oppressum, belligerisque viris.

Huc refer & alia eiusdem argumenti Epigrammata lib. I. tit. *εἰς ναυάγιον*. Scutum hoc nusquam in quouis periculo deficiens, sed etiam in iis auxilium præstans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vsu proprio & naturali, typus est amici veri nunquam non suppetias ferentis, vel etiam in iis quæ videntur à sua facultate pæne omninò aliena esse. Hoc etiam potest commodissimè transferri ad literarum studia nusquam non opportuna, nusquam non iucunda, quibus nimirùm non modo ab aduersariorum telis & hominum iniuriis tuti sumus, & tanquam opposito clypeo munimur, sed & eorum ministerio vsque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipsemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philosophum, cùm naufragium fecisset, dixisse, se nunquam feliciùs nauigasse, quàm cùm rebus amissis vacare Philosophiæ deinde cœpisset. Idem & vsurpare ego possim, qui cùm in patria otio quondam, nimiaque tranquillitate ferè marcescerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cæpi, & ad hanc disciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quòd Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, scuto pugnare solitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigasset, submersa fortè naui eidem clypeo innixus in tutũ portum delatus est. De quo hunc in sensum Leonides Poëta scripsit:

Veri amici typus.

Studia nusquam non opportuna.

Zenonis naufragiũ.

Myrtili clypeus.

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererque solo, cùm premererque salo.
Incolumem ex acie clypeus me præstitit, idem
Naufragum apprensus littus adúsque tulit.

Sic mihi hæc egregia professio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu senectuti vestræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor suadeóque. Hæc ille.

Gratiæ,

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

Tres Charites Veneri aſſiſtunt, dominámque ſequuntur:
Hincque voluptates, atque alimenta parant.
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem,
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda preti eſt.

Impli

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter ijs genitor, cæli de semine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

Constituitur hîc Charitum prosopographia, qualem fermè & pictores & statuarij veteres expresserũt. Tres sunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem sibi adhæreant. Nudæ quidem, quia beneficia non oportet esse fucata; in quibus simplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autem & iuuenes, quòd nusquam senescere debeat & intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quódque debeat esse perpetuum, & quasi continuum beneuolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam esse non liceat. Postremò vnam auersam duæ aliæ conspiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quasi cum fenore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem suscepisse ferunt, vt affectum eiusmodi non tam humanum quàm diuinum esse intelligas. Huius picturæ Pausanias in Æliacis diuersis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis, cap. 3. Porrò huc non grauabor adscribere in Charitum eiconem Epigramma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, testis est Lilius Gyraldus Syntag. 8. ascripsitque Alciatus ipsemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Descriptio Charitum ex adiunctis. Nudæ Virgines. Iunctæ. Talaria pedum. Vnam duæ aliæ conspiciunt. Cur filiæ Iouis & Eurynomes.

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columna suis ædibus intus habet.
Par tribus est facies, qualem decet esse sororum:
Par tribus est ætas, par quoque forma tribus,
Grata Thalia tamen geminæ conuersa sorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter est genitor, peperit de semine Cœli
Eunomia, & Veneris turba ministra fuit.
Inde alitur nudus placida sub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites.] Ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: sed & notissimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι θύειν, Gratiis sacrificare, ij iubentur, qui tristes & solliciti sunt. *Charites vnde dictæ.*

Veneri assistunt.] Testis est in Aeliacis posterioribus Pausanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt significaretur, quæ voluntas *Gratiæ & Veneri cur.*

ferret ſine pugna, citráque contentionem vllam,& qui dat, & qui accipit, tranſigerent.

Euphroſyne. *Lætitiam Euphroſyne.*] Notatio eſt nominum. Euphroſyne lætitiam ſonat,vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia. *Aglaia.*] Splendorem,dignitatem & honeſtatem ſonat,hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada. *Suadela eſt Pithus.*] Thaliam intelligit,quæ Suada ſiue Suadela, perſuaſionis Dea,& à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto. Vt hominis decus eſt ingenium,ſic ingenij ipſius lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi *Πειθὼ.* homines florem pòpuli eſſe dixerũt:Suadæque medulla, πειθὼ, quam vocant Græci,cuius effector eſt orator,hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethêgum medullam fuiſſe vult, vt quam Deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitaſſe, huius hic medullam noſtrum Oratorem fuiſſe dixerit, hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) eſt ἡ πειθμονὴ, cui ſacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

Arcula Gratiarum inanis. *Atque arcula inanis eſt Charitum.*] Huc referendum videtur quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλῦντός τινος ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν ἔχω κιβωτὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ' ἀργυρίου, καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides, rogante quodam vt ſibi conſcriberet encomium,& gratiam ſe relaturum dicente,argentum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo,vnam Gratiarum, alteram argenti:& cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipſam reperio,alteram verò ſolam mihi commodam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libera & vltronea debet eſſe gratia, non coacta,aut illiberalis. Adde,quòd pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐπίκουρος, τῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν ὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶπε φησί. χαρᾶς γὰρ ὐδὲν ὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐαν, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν, τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον, διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχυνόντες πολλάκις, ἀεὶ γὰρ ἀγαλλόντες τῷ εὖ ποιεῖν: hoc eſt, Epicurus ait, non modò pulchrius eſſe

esse beneficio afficere, quàm affici, sed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudium, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaiæ, Euphrosynæ, & Thaliæ, siquidem exultatio & lætitia in dante maior est & purior. Itaque multi pudore sæpè suffunduntur, cùm beneficium accipiunt: semper autem gaudent, cùm beneficium præstant. Non mihi temperare possum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut opera fit benignè indigentibus, aut pecunia, &c. quamquam in vtroque inest gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitióque quæ fit ex re familiari, fontem ipsum benignitatis exhaurit.

Bis dat qui citò dat.] Prouerbiale est ex Publij Mimis: *Bis dat qui citò dat.*

Bis est gratum, quod opus est vltrò si offeras. Itémque:

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

Vulgatum est etiam in hanc sententiam Luciani distichon:

Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ,
Πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

Id est, vt Ausonius reddidit

Gratia quæ tarda est, ingrata est: gratia namque
Cùm fieri properat gratia grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

Vlnis.] Bracchiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extensorum accipitur.

Remanent vna abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis necessarium. Quòd si quædam acceperis vtenda, maiore mensura, si modò possis, reddere iubet Hesiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acceperint: Cic. 1. Offic. Grauissimè dictum à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij commercium (sine quo vix hominum vita constat) perdit & tollit, quisquis bene merito parem saltem referre gratiam negligit. *Gratia vt referenda.*

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patentis patrimonij sit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, quasi latis pascuam, à spaciosis pascuis interpretantur. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymedusa, à μέδω, quod rego significat. Hesiodus in Theogonia: *Eurynome.*

Τρεῖς δ' οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους.

Huius meminit Homerus Iliad. 18.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT *flagriferi matulæ, stupidiq; magistri*
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? sed nónne cicadam
Ala vna obstreperam corripuisse ferar?
Quid prodest muscas operosis pellere flabris?
Negligere est satius, perdere quod nequeas.

Epigrāma id primò nominatim scriptum in Francis. ū Floridum.

VEram scribendi huius Epigrammatis occasionem mutuatus sum è libro, cui Iurisperitorum nomenclatura nomen, auctore incerto. Is ergo cùm scripta Zasij enumerauit, hæc quæ sequuntur subiicit: Sanè multum profuit Zasij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Francisco Florido sugillata: in quem nomine

nomine ipsius Zasij,Budæi,Alciati,& cæterorum titulo,In Frãciscum Olidum accepimus apologeticum,quod sic habet:

Audent flagriferi matula,stupidiq; magistri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúsne vicem opprobriis? sed nónne cicadam
Ala vna obstreperam corripere istud erit?
Quid prodest muscas operosis pellere flagris?
Negligere est satius, quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter instituti contumeliãm impotentius ferunt quæ sit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore:cum quo congredi vel turpe sit,vel indignum putetur, vt apud Aelian.in 14.Var.histo.Aristides Locrensis morsus à mustella Tartesia dixit se dolere vt qui maximè,quòd moreretur à bestiola tam contempta ictus; multóque honestiorem mortem fuisse,si id sibi obtigisset ex morsu leonis vel pardalis.Itaque acerbiùs causam mortis,quàm mortem ipsam ferebat. Et quidem,vt facilè possum coniicere,vnà cum Florido illo,alioqui docto homine,sed certè parum verecundo,vt eius scripta testantur,malè feriati pædotribæ & inepti magistelli Alciato nonnihil detraxerant,adeò solet intabescere inuidia, successus hominum videndo,vt cum Nasone loquar. Vix enim vt sine fumo ignis emicat:sic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus, cùm ægrè ferret se ab huiusmodi literatoribus & magistellis importunè traduci, scripsit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non respondeat:quippè cùm existimet cum iis concertare sibi planè indecorum esse, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iustum nec ingenuum sit.Quo in loco notanda est verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, succinctæ quidem, sed acres admodum,& quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi matula.] Per contumeliã flagriferos appellat eiusmodi sciolos & impudentes obtrectatores.Eodem modo Plautus in Pseudolo dixit: Eo ingenio hi sunt flagritribæ, qui hæc habent consilia.Matula porrò vas est, in quod vrina excipitur, & nonnunquam metaphoricôs vsurpatur pro homine fœtido & impuro,vt apud Plautum in Persa: *Flagriferi.* *Matula.*

Nunquam ego te tam matulam esse credidi.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quosddam cibos præ stomachi debilitate,quod prouerb. citatur ex Aristoxeno Musico apud Plutarch.Sympos.7.c.8. *Bilem euomere.*

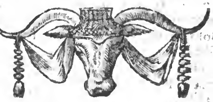
Quid faciam? reddámne vires?] Addubito, an par pari referam. Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num sibi contemnenda contumelia sit à sororis Attici filio illata, & dissimulanter concoquenda: vel an sit euomenda semel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc sunt. Nunc me iuua, mi Attice, consilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id est, vtrum apertè hominem asperner & respuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις: vt enim Pindaro, sic δίχα μοι νόος, ἀτρεκείαν εἰπεῖν: omninò moribus meis illud aptius: sed hoc fortasse temporibus. Tu autem quod ipse tibi suaseris, idem mihi persuasum putato.

Cicadam ala corripere. *Cicadam ala corripuisse.*] Respexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuisti. Animalculi hoc genus natura garrulum ala si corripueris, clarius obstrepet: ita si maledico præbeas occasionem odij, non modò non tacebit, sed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet.

Musca pellere. *Muscas operosis pellere flabris.*] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem ad Prouerb. Muscas depellere, cui & illud conuenit: Aquila non captat muscas. *Musca quid allegoricè.* Musca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem signat; quòd etsi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1.

Negligere est satius, &c.] Γνώμη. Non est quòd te tam excrucies in eo vel persequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo possis.

Inanis

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIIII.

L V N A R E M *noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:*
Séque videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

CArpit æmulos quoſdam imitatores, ſeu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriam in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuiciis eum proſcindunt citius quàm imitantur. Eſt enim illud vulgo notũ, πολλὰ μωμήσασθαι ῥᾷόν ἐστιν ἢ μιμήσασθαι, in multis Momum agere & reprehendere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophō dixiſſe videatur 2. Commentar. ὐ πάνυ γε ῥᾴδιον ἐστὶ εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ αὐτης αἰτίαν

Carpere facilius quàm imitari.

ἔχει. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facilè est, ait, vt reperiri aliquod opus possit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Est enim arduum ita quicquam perficere, vt nō alicubi pecces. Quòd si etiam sine aliquo errore quicquam peragat aliquis, difficile est non pati, aut inuenire aliquē iniquum iudicem: Sumpta est ὁμοίωσις à cane in Lunā latrante, suámque ipsius vmbram temerè conspicante, sed qui eò plus ægrè ferat, quòd suo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum cursum sistere videat. Eodem prorsus modo exercendi sunt importuni illi sycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animum despondere, sed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læsi sunt, habentur cōtemptui, & eos responsò aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiusmodi aculeis afficiaris, danda tibi est opera, ne subitus iræ impetus animum à sua sede & statu dimoueat: sed dissimulandum, fingendáque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea sint quæ falsò & temerè in te feruntur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantia, calumniatum artifices desinant, maledicta & noscant sua: vel impotenti quodam dolore perculsi rumpantur, quòd obesse tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutar. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarum Senecæ monitū ex 2. De ira: Non vt in beneficiis honestum est merita meritis repensare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe est: hic vincere. Inhumanum verbum est, & quidem pro iusto receptum, vltio: & à contumelia non differt, nisi ordine. Qui dolorem tegerit, tantùm excusatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percussit imprudens. quis enim illi sciens faceret iniuriam? Postea satisfacienti Cato: Non memini, inquit, percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm vindicare. Nihil, inquit, illi post tantam petulantiam mali factum est? Imò multum boni: cœpit Catonem nosse. Magni animi est iniurias despicere. Vltionis contumeliosissimū genus est, non esse visum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs sibi demisere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus obaudit. Audiamus tandem consultorem optimum in primis iuxtáque lepidissimum Comicum Philemonem:

Nihil est quod reprehendi non possit.

Canis orbē Lunæ conspiciens quid.

Amuletũ in obtrectationem.

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
Ἔστ', ἢ δύνασθαι, λοιδορούμενον φέρειν.

Ὁ λοιδ

Ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
Μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖ θ' ὁ λοιδορῶν.

Quod ita Latinè sonat.

Iucundius nihil est, neque etiam concinnius
Est, quàm posse conuiciantem ferre:
Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur,
Dissimulante tacentéque, efficit vt sibi ipse conuicietur:

Censet nullam auribus iucundiorem musicam, quàm tacere alterùm, altero conuiciante. cũ enim patienti animo, sed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati potest, efficit ille quidem dissimulando, vt maledicus sibi maledicat, id est suum morbum prodat, vt sibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hic perbellè Canem inuidum & obtrectatorẽ proposuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidã posuerunt, vt etiam pro adulatore & scurra. Pierius lib. 5. Annotat. *Canis pro inuidia.*

Lunarem orbem.] Lunam. Puto allusum esse ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate subterranea: compertum est autem canes vel ferociores terreri spectris nocturnis.

Canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudenti & maledico obtrectatore notum est. Apud Homerum, ab Achille agamemnõ incessitur, vt κυνὸς ὄμματ' ἔχων, qui caninis sit oculis. Ea enim canis natura est, vt eum nihil pudeat. Itaq;. Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens est. Plautus Menæch. Hecubam ait ex eo appellatam canem, quòd in quoscumque intueretur, conuiciatrix & maledica esset. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roscio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiam nocere, alios latrare, qui etiam mordere possint: Cur verò canis Diogenes est nuncupatus, nisi quòd mordax esset & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica κυνώπις. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam significat. Catullus in quandam: ———*ruborem* *Canis quid in Hieroglyphicis.*

Ferreo canis exprimamus ore.

Séque videns.] Suam vmbram. *Ventis.*] Catullus,

Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factáque
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias sinis.

Idem Argonauticis:

Irrita ventosa liquens promissa procella.

Et ibid. Ariadna de perfidia Thesei conquerens, ait se sperasse
———*optatos hymenaeos,*

Quæ cuncta aërij discerpunt irrita venti.

Tibulus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:

Hæc Deus in melius crudelia somnia vertat,
Et subeat trepidos irrita ferre Notos.

Surda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit sibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque sistat aquas.

Cui

Cui lutea, Haud nobis tua sunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam seu te nobis, seu nos tibi conferat vnda;
Ipsa ego te fragilis sospite sola terar.

INsignis apologus, quo admonemur cum potentioribus aut improbis societatem non esse ineundam: quia si quid infortunij damnive acciderit, in infirmiorem semper reclinari soleat. Apologus Æsopo ascribitur. Titulus Emblematis sumptus est ex Plauti Mercatore, ait enim Lysimachus: *Nunc ego verum illud verbum esse experior vetus, Aliquid mali esse propter vicinum malum.* Pindar. Nem. ᾠδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, si sit idem & amicus: contrà, si sit inimicus & malus, damnum iacturámque. Quod bellè expressit Hesiodus:

Cum quibus non sit ineunda societas.

Vicini boni summa cõmoditas.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Οὐκ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demosthenes aduersus Calliclem de prædio, nihil molestius esse dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum spectat:

Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ.

Quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit sola Cremonensium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itémque Ætolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & dissensionibus sese cõfecerunt. Itaque apud nostros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habebat. Cato senior eos qui prædia empturi essent, admonebat, vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themistoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iussit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας. quasi longè vendibilius esset vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recusat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te esse hominem diuitem,
Factiosum, me item esse hominem pauperum pauperrimum.
Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit
Te bouem esse, & me esse asellum, vbi tecum coniunctus sum.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego asinus in luto.
Tu me bos magis haud respicias, notus quasi nunquam siem;
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.

Neutrius

Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortij fiat:
Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Torrens quid. Cæterùm hac ficta deſcriptione rapidus torrens repræſentat humanæ vitæ conditionem torrentis inſtar, fluxam & celeri momento euaneſcentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tempora, vt cecinit Ouid. *Olla ænea quid. Olla terrea.* Olla ænea diuites opum congerie onuſtos & graues, terrea verò pauperes ſignificat, eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur ſanè Apologus ex Eccleſiaſtici 13. expreſſus, cùm ait Sapiens: Pondus ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et ditiori te ne ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autem læſus tacebit. Fabellàm ſic redditam à Faërno huc adſcribam, quòd videatur admodum lepida:

Duas trahebat amnis ollas, aneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibique porro præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quò rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, ſoror.
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Prope adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura præſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.
Sic, Potentiorum ſemper eſt vicinitas
Vitanda tenuioribus.

Cardamus noxius vicinis herbis. Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis nunquam ceſſerint, quippè qui eos nõ deſinant exſugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarum in propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas arere poſtea ſit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum:

Et quanquam ſoli poſſint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potiùs plurimùm obeſſe ſolent.

Altera erat figuli, &c.] Id eſt, erat fictilis. κεϱάμεος.
Tua commercia.] Tua conſuetudo. Metaphora à mercibus.

In

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

Delphinem inuitum me in littora compulit æſtus,
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam ſi nec proprijs Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus conſultorem quendam virúmq; Principem, vel etiam nota aliqua probitatis inſignem, à populari turba beneficij loco iniurias, ludibria, mortémque ipſam referentem arguit: quales fuiſſe legimus Socratem, Ariſtidem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui poſt præclarè facta innumeráſque difficultates, & pericula nomine *Delphin in mari abſorptus quid.*

patriæ

patriæ exantlata, honoris & præmiorum vice iniustum exilium durámq; mortem perferre coacti sunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui suis bene consultum velit: Pelagus ipsum, in quo pisces à piscibus afficiantur & absumantur, orbis huius angustias multiplicis & damna innumerabilia refert, nimirùm in quo nemo sibi deterius quàm ab homine nocumentum impendere videat. Hoc tetrastichon video petitum ex 3. Epigram. nempe incerti cuiusdam hexasticho, quod tale est.

Κύματα καὶ τρηχὺς μεκλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
Δελφῖνα, ξείνης κοῖνον ὅραμα τύχης.
Ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος. (οἱ γὰρ ἰδόντες,
Εὐθὺς ἔθεσαν τύμβον μ᾽ ἐσεφον δυσθεὶς)
Νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε· τίς παρὰ πόντῳ
Πίστις, ὃς οὐδ᾽ ἰδίης φείσατο σωτηρίης.

Id ita reddere sum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, sorte volente, tulit.
Præsidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, sic sustulit, ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipse suos.

Me in littora compulit.] Id vno verbo destituere dicitur, vt me admonet perspicacissimi vir ingenij Fornerius: quin etiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta destituent nudos in littore pisces.

Maris pericula. *Exemplum in fido.*] Locus est huic accommodatus in 7. Controuers. Senecæ declamat. 1. O maria iustiora iudiciis, ait, ô mitiores procellæ patre, &c.

Nam si nec proprijs, &c.] Collatio maioris ad minus. Porrò inter summas difficultates nauigationem posuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Aristagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id est, ex æquo periculosum esse mare, licet appellationes habeat varias, cui conuenit illud ex Hecyra Comici:

O fortunate, nescis quid mali preterieris, qui nunquam ingressus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita solicitus & ventos horret iniquos,
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperet vndas,
Quàm tibi sit toto nullus in ore color.

Ἐχθρῶν

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

In dona hostium.

EMBLEMA LXVII.

Bellorum cepisse ferunt monumenta vicissim
Scutiferum Aiacen, Hectoráque Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius ensem,
Instrumenta sua cepit vterque necis.
Ensis enim Aiacem confecit, at Hectora functum
Traxere Æmonijs cingula nexa rotis.
Sic titulo obsequij, quæ mittunt hostibus hostes
Munera, venturi præscia fata ferunt.

SVmptus est hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait se, postquàm ab Hectore inimicissimo accepisset ensem muneris loco, nihil præter damnum atrocissi

atrocissimum à Græcis habuisse. Itaque postquàm multis est conquestus, sic postremò infert.

Ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κ' οὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiastes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiam pretij minimi, boni esse consulenda: ab hostibus verò & inimicis ne pretiosissima quidem expetenda, vtpotè perniciosa & noxia. δῶρα enim, ἄδωρα, sunt κακόδωρα, id est, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτηρ. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico, si quid sumas, sumptum est:
In bono hospite atque amico quæstus est quod sumitur.

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

Πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέριστος
Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λάβων, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν·
Τὴν δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
Τὸ ξίφος εἷλ' Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
Εἵλκυσε Πριαμίδην δίφρῳ συρόμενον.
Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiusdem omninò argumenti:

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
Ζωστῆρ', ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατον.
Οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
Ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Aiaci datur ensis ab Hectore, balteus Aiax
Hectori, vtrique suum donum erat exitio.
Atque ita ab hoste hosti veniunt lethalia dona,
Quæ studij specie fata necémque ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio est apud Homerũ Iliad. η. Hector & Aiax inito inter se fœdere, vltro citróque missis donis, de amicitia firmanda statuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare misit, sed vtrique suum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlysse (in contentione armorum Achillis) & cognitis iis quæ per insaniam dixerat & fecerat, eodem gladio seipsum interemit. Hector verò per occasionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occisus, & ter circum mœnia tractus est. Ex quo perspicuum apparet verissimum esse quod ait Euripid.

Κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona esse inutilia perniciosáque, quod Lao-

coon

coon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendum censet, his quidem verbis:

——— O miseri, quæ tanta insania, ciues?
Creditis auectos hostes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

Et deinde,

Quicquid id est, timeo Danaos, & dona ferentes.

Et alibi de Capi sic.

Aut Capis, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaûm insidias, suspectáque dona,
Præcipitare iubent, subiectísque vrere flammis.

Huic conuenit monostichon Græcum,

Κακῶν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημίᾳ.

Sæpe nihil interest, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hostium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intempestiua indulgentia impellit atque instruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φερεσάκης αἴας, vt φερεσάκης ἀθλων, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis scuto alibi iam satis.

Hectoraq; Iliacum.] Troianorum fortissimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accusandi casu, quasi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana potest: id in Alciato nostro peccatum, seu erratum potiùs, Grammatici nostræ ætatis doctissimi obseruarunt: sicuti & ab Vrsino Velio, erudito sanè viro, idem penè admissum notant versu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expresso, sic:

Balteon arripui, Thraci que armenta cecidi.

Sed quid? in ré tam vera manus dare cogimur, verúmque fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Institut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demosthenes, Horatio etiam Homerus ipse videatur; summi enim sunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] A Telamone, ad differentiam Aiacis Oilei.

Instrumenta sua, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iussu tractum est: Aiax gladio sibi ab Hectore donato seipsum confodit.

Æmonijs rotis.] Id est, Thessalis, Græcis. Æmonia Thessalia est, ab Aemone filio Deucalionis. Aemonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA *gerit ſcarabeus,& hoſtem prouocat vltrò:*
Robore & inferior,conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit;
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Ouaq́; confodiens,prohibet ſpem creſcere prolis:
Hocq́; modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiã ſplenem habet, & formica bilẽ.

EΧει καὶ ἡ μῦα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt eſt in Adagio vetere. Sed & Pindar. Iſth. 4.

Ἔστι δ' ἀφάνεια τύχας
Καὶ μαρναμένων,
Πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
Τῶνδε γὰρ διδοῖ τέλος,
Καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
Ἔσφαλε, τέχνα καταμάρψαισι. Id eſt:

Eſt

Est tamen incertitudo fortunæ vel hominum strenuè pugnantium donec ad summum finem perueniant:his enim qualemcunque vult finem dat fortuna:& meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac supplantantur. Sumptum autem id est,ex apologio Aesopi,qui petitus apparet ex perpetua controuersia,quę naturæ vi quadã intercedit inter Aquilam auium principem,& scarabeum vilissimum insecti genus. Ille enim vt illatam sibi ab aquila iniurã vindicet,cùm se viribus haudquaquam parem esse norit,confugit ad dolos:clam enim se in plumis Aquilæ recondit,vt eo tandem modo ad nidum Aquilinum perueniat, eáque postmodùm absente oua eius omnia confodiat.Cuius fabulæ apud Aristophan.mentio est,sic enim: *Dissidium Aquilæ & scarabei.*

Ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
Μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
Ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
Ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς.
Ἦλθεν κατ᾽ ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
Ὠ᾽ ἐκκυλίνδων, κ᾽ ἀντι τιμωρούμενος. Hoc est:

In fabulis id est, repertum Aesopicis,
Adijsse Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adijsse Diuos animal obscenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob simultatem asperam,
Quæ illi fuit cum Aquila,oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoste mutuas.

Hoc quidem admonemur, hostem quamuis infimæ fortunæ, non esse contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptissimum esse prouocandum, siquidem, vt in Mimis Publius ait, *Nullus est paruus hostis.*

Inimicum quamuis humilem,docti est metuere.

Brasidæ illud memoratur,quem cùm ficus legentem sorex momordisset:O bone Iupiter,inquit,nullum est tam minutum animal,quod sui defendendi aut periculum vitandi,cùm sit opus, occasiones non perquirat. Eódem recidit quòd vulgus nostrâs sępè vsurpat : Cauendum ab iis quibus nihil est quod perdant, ab iis enim citiùs iniuriam & damnum acceperis,quàm ab aliis, quibus aliquid est in loculis.Timent enim vt plurimùm aliquẽ prouocare,ne quid vel famæ vel fortunis detrahatur. Homunculi verò illi sortis infimæ,sed dolis & fraude instructissimi,improbi non minùs quàm scarabei,neque minus putidi,neque abiecti minus,pertinacis ingneij malitia quadam,cùm nemini se- *Descriptio improborũ quorundam tenuiũ fortuna hominum.*

rè prodeſſe queant, magnis tamen viris ſæpenumerò faceſſunt negotium.Nam territant nigrore(quæ vnà improbi animi nota;) obſtrepunt ſtridore(qui nemini non moleſtus eſt;) fœtore ſuo commaculant obuios quoſque,circumuolitant, hærent,inſidiantur, vt non paulò ſatius ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos,quos pudeat etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ modeſtæque ſpes? quod præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſſis, cùm maximè velis, neque conflictari cum illis queas,niſi diſcedas contaminatior.Huc prouerbium, Scarabeus Aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potentiſſimus, dexteritatem Ptolomæi ſuſpectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum ſtudium reformidabat,auctor Ælian.ſub finem 14.Var.hiſtor.

Summa p r aſtra.] Per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimis locis nidificare,teſtis eſt Plinius,& alij nonnulli.

Spem creſcere prolis.] Spem creſcendæ prolis. Infinit.pro gerundiuo, locutio Græca.

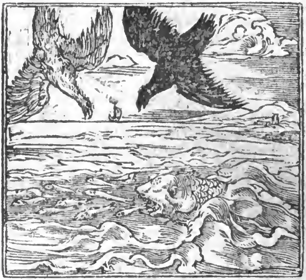
Dedecus.] Iniuriam & damnum.

Obnoxia

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore ſardas,*
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſq; petant.
Aſt ibi ſunt mergis ful cíſq; vor acibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidiũ ſe recipiunt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocunque fugiant, éque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt; vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nulliſque amicis fautoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè fruſtrâque prouocant, non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim dùm cadere cauſſa timent, in diſpendium nocentius & grauius vt *Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.*

plurimùm veniunt, tametsi iure disceptent, & ex æquo bonóque, non dolo vel fraude aliqua, de sua in integrum restitutione agitent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non solùm non contemnitur, sed etiam aduersus veritatem opprimitur. Ad id illustrandum meo quidem iudicio huc reuocanda erit historia Hipperidis Oratoris, cuius exilium miserum Plutarch. in vita decem Rhetorum describit, M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia sunt parta.
Qui pote plus vrget, pisces vt sæpe minutos.
Magnus comest, vt aues enecat accipiter.

De piscium mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum insolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere solent, miseréque spoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc disticho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid nisi præda sumus?

Aurata. *Aurata.*] Marinus piscis ab auri colore dictus, quem aiunt Omnium timidissimum in maris reflexu sub litoralium arborum radicibus sese occultare solitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudemq; Aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

Sarda. Lege Plin. lib. 32. cap. 5. & 11.

Sardas.] Sarda, quæ & Sardinia, piscis exiguus, de quo Plin. eodem 32. cap. vltimo.

Mergus. *Mergus.*] Mergus, auis à mergendo dicta: cibum enim in aquis captans se assiduè immergit: de qua Plin. lib. 11. cap. 37. Prouerb. Mergorum instar, de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, siue fulix, auis marina; vel stagnensis, paulò supra columbæ magnitudinem: de qua lib. 18. cap. 35. Plinius.

Vel

Vel post mortem formidolosi.

EMBLEMA CLXX.

CÆTERA *mutescent, coriúmque silebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle sonent.
Hanc membrana ouium sic exhorrescit, vt hostem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziscas, in tympana versus,
Boëmos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum splendorem, vel etiam morum facilitatem, post mortem sui memoriam acceptam posteris & amabilem relinquunt, sic alij morum ferocitate, & insigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti sint, sui vnica memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas *Amabiles post mortem.*

Terrifici post mortẽ. Ioan. Hunniades.

Ioannis Hunniadis ducis fortissimi superstitem famam permultum formidabilem extitisse, historiarum monumentis proditum: huius enim nomen vsque adeò terrificum fuisse dicitur, vt nutrices ad sistendum puerorum vagitum Hunniadem adesse simularent. Sanè exemplum Ziscæ Boëmi memorabile est ac stupendum, qui etiam post mortem suos hostes insolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, quædam sunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipsa ϑεώϱησις apertior sit: est enim similitudo perelegans.

Multa rerum caussæ hominibus incognitæ.

Multa quidem in maiestate naturæ recondita latere concedendum est, quæ ingeniosi & solertes homines nondum satis videntur excussisse. Quapropter Alexander Aphrodisæus in Præfat. Problem. quæstiones ait quasdam esse penitus inexplicabiles, soli Deo cognitas, qui scilicet earum existentiæ auctor sit.

Occulta proprietates.

Hæ à Medicis occultæ proprietates appellantur: de quibus cùm mentio fit in scholis Medicorum & Philosophorum, festiui quidam & iocosi homines vulgari scommate, Põtem asinorum appellant. Prauè autem nonnulli harum solutiones quasdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captum: neque verò hactenus repertus est, qui caussam teneat cur palea succino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque satis est, si arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere possumus exempla in concordia vel discordia multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus sentiendi facultas non est: quibus tamen, quia longum esset, prætermissis, attingam tantùm quæ ad hunc locum propriè attinent, quæque auctores non pœnitendi scriptis mandarunt.

Dissidium luporum & ouium.

Odium luporum & ouium tam naturale est, vt si lupina pelle tympanum conficiatur oues non longè astantes sonum exhorrescant, ac si lupus prope gregem consistat. Sunt etiam qui asseuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tensis ad concentum visceribus. Adiiciunt præterea, si lupina pellis in ouili pẽdeat, oues pauore conterritas omninò pastum negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, sic ouinam à lupina exedi & consumi. Quod sane fit virtute quadam interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abstrusæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet: sed, vt Sisyphus versans saxum, sudabit nitendo, neque tamen proficiet hilum. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum si pulsetur, aliud ex ouillo corio adiacens exhorrescit, vt propemodum

modum nullum sonitum edat, tametsi ouis membrana lupum mortuum non sentiat: Eodem modo Ziscas in tympanũ versus, quibus in vita fuerat in bello formidolosus, post mortem etiam eisdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iste terror ipsissima terroris sublata caussa? id idẽ in opinione positum nemo non videt. Seneca 9. Controuers. 5. Cùm Polyxene esset abducta, vt ad Achillis tumulum immolaretur, Hecuba dixit,

———cinis ipse sepulti
In genus hoc pugnat.

Poterat hoc contentus esse Scaurus auctor, adiecit tamen.

———tumulo quoque sensimus hostem.

Idem est in declamationib. libr. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, conqueritur Hecuba, quòd postuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

De Achille mortuo loquitur, sed qui tamen adhuc spirare videatur vltionem. Ad eum modum Cicero in Milona queritur de curia incensa Clodij busto, quam culpam omnem confert in Clodium, quasi post mortem furentem & bacchantem, vt cùm in viuis esset: Excitate, excitate, inquit, eum si potestis ab inferis, frãgetis impetum viui, cuius vix sustinetis furias insepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuistis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percussit?

Coriúmque silebit.] Corium pro pelle abusiuè, quòd pelli corium adiaceat.

Membrana.] Superior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vsus Pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non sentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Ziscas.] Zisca, vel Ziscas, dux bellicosissimus, in Teutones & Boëmos diu satis acri Marte conflictatus est. Itaque Sigismundus Imperator cùm videret Ziscæ cuncta ex animi sententia prosperè succedere, & iam illum esse vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam sibi eum conciliare tentauit. Ille opimis conditionibus àb Imperatore oblatis annuens dum se itineri accinxisset, peste tractus expirauit. Ferunt illum cùm ęgrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet sepeliri, iussisse cadaueri suo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obtrectari, ex pelle tympanum fieri, eóque duce bella geri, indéque arrep- *Zisca vel Ziscas Boemus.*

turos fugam hoſtes, quum primùm eius tympani ſonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſerat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd ſectam Adamitarum deleuerit. Notum eſt, eum partibus Huſſitarum prorſus fauiſſe: Pragæ loca ſacra templáque deleuiſſe: in Catholicos, potiſſimùm ſacerdotes, crudelem & implacabilem animum geſſiſſe, ídque Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſe. Inſignis bellator, quamquam cæcus. Inter laudatiſſimos Principes, reíque bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi quædam flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Aeneas Syluius 3. Comment. De reb. geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochæus lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum.

Iuſta

Iusta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

D V M *resîdet Cyclops sinuosi in faucibus antri,*
Hæc secum teneras concinit inter oues:
Pascite vos herbas, socijs ego pascar Achiuis,
Postremúmque Vtin viscera nostra ferent.
Audijt hæc Itachus, Cyclopáque lumine cassum
Reddidit, en pœnas vt suus auctor habet?

VLysses, Troia iam excisa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliã pulsus, ad Polyphemi sedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingẽtis magnitudinis, feritate implacabili, qui hospites soleret enecare, eorũq; carnibus pro cibo vesci. Vlysses itaque cum sociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex suis *Polyphemus.*

suis

suis absumptos à Cyclope de vino Maronio ei dedit:& rogatus ab eodem quod ei nomen esset, οὖτιν se vocari Vlysses asseruit. Gigas naturæ vini nescius, alto iam somno pressus, suique penitus immemor, ab Vlysse (cui pollicitus erat, vnum se postremúmq; post socios omnes peremptũ & voratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læsus est, & eodẽ effosso consternatus: qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas insolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixisset, & οὖτις (quæ vox Nullum, vel Neminem sonat) dixisset, riserunt, cúmque velut furentem reliquerunt: Sic enim loquitur apud Euripidem:

Vlyssis astus.

Exoculatus ab Vlysse Polyphemus.

Οὖτίς μ' ἀπώλεσεν.

Chorus respondet,

Οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

Οὖτις με τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totum hoc fusiùs apud Homer. Odysseas 1. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Æneid. Compara festiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, sic apposite scripsit Hesiodus:

Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipsum se lædit alium qui lædere quærit.

Et, quod est in prouerbio, Ruinam sibi fabricat, aliis qui fabricat. Vel specialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipubl. pestes infestissimas, qui diuina tandem ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut infamiam & maximam capitis diminutionem præcipites ruunt, cùm interea quibus potissimùm terrori fuerant, rideantur & conuiciis proscindantur. Meminit, sed aliorsum, Brodæus Miscellan. 2. cap. 7. hoc tandem obiter. Seruius ad 3. Æneid. aliò torsit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit sapientissimus, & ob hoc oculum in capite habuisse dicitur, id est, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlysses eum prudentia superauit, & ob hoc fingitur eum excæcasse. Plutarchus in Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixisse: Macedonum exercitum Imperatore carentem similẽ sibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Græcorum scholiastum allegorica placita, sed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odysseam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem:

Qui aliis malum fabricat, sibi arcessit.

Cyclops quid Seruio.

Κύκλωψ ὀνόμασται ὁ τοὺς λογισμοὺς ἀπολλύων.

Sinuosi

Sinuosi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Vestibulum ante ipsum primisque in faucibus Orci.

Et hic noster in Emblemate primo:

——— *sinuosi è faucibus anguis.*

Achiuis.] Achiui, ἀχαιοὶ, Græci : & nonnunquam pro quolibet populo ciuili : Horatius: Achiui.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam simul ac fessis dederit fors copiam Achiuis.

Postremúmque Vtin, &c.] Οὔτινα se postremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id est neminem, vorauit: imò ab eo, qui οὖτις. quanquam esset οὖτις, aliquis erat, exoculatus est. Vtis. οὖτις.

Lumine cassum.] Cæcum, Virgil. 2. Æneid. Cassus lumine.

——*Nunc cassum lumine lugent.*

Idem.

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

& Lucretius.

Nunc potis est cerni quod cassum lumine fertur.

Ausonius Parentalib.

Saucius extincto corpore cassus eras.

Sic enim poëtæ interdũ vsurpant lumine cassum, & luce carentem pro mortuo: vt & lumina lucémque relinquere. Virgil. in 4.

Quò magis inceptum peragat, lucémque relinquat.

Catullus : *Nobis cùm semel occidit breuis lux.* Lucretius:

Lumina sic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt suus auctor habet!

——*non est lex iustior vlla,*

Quàm necis artifices arte perire sua.

Alludit ad alia quæ sequenti Emblemate consultò adferemus.

Iusta

Iusta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

Raptabat volucres captum pede coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Ast ille infuso sensim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O risu res digna: alijs qui fata parabat,
Ipse perit, proprijs succubuitque dolis.

SImile est apud Aesopum de Coruo cibum quæritante, & serpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum spiculum sentiens, iustam in se vltionem animalculi vilissimi sensit; quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, suo demùm magno malo discunt, malè parta malè disperire. Et

ferè

ferè fit,vt,quod vulgò dici solet,captores ipsi capiantur, raptoréſque ab aliis etiam viciſſim correpti decidant & illaqueentur: vt cùm à veneficiis falſarij, calumniatores,adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehenduntur,& ſpoliantur. Quò ſpectant adagia, Cornix ſcorpium: & , Suo ipſius laqueo captus : & , Coruus ſerpentem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco petitum eſt, lib. 1.Græcor.Epigram. *Captores ſæpe ipſi capiuntur.*

Εἴ ποτε παμφαγέοντα μελάντερος αἰθέρι νομῶν, *Emblematis typus.*
Σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ.
Ὃν μάρψων ὥρουσεν. ὁ δ᾽ ἀΐξαντος ἐπ᾽ οὖδας,
Οὐκ βραδὺς, ὀξυκέντρῳ πίζαν ἔτυψε βέλει,
Καὶ ζωῆς μὲν ἄμερσεν. ἰδ᾽ ὅσσον ἔτυχεν ἐπ᾽ ἄλλῳ,
Ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. Id eſt;

Scorpius è terra prorepſerat, idque vidente
Coruo, qui cœlo victitat in liquido,
Corripuit viſum, fugitque: ſed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

Alijs qui fata parabat.] Fuere qui ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant,interemerunt. Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditum eſt,hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſſe ſcribit. Nam omnes quicunque illum gladio appetiuerunt , qui nouem fuiſſe dicuntur , poſtea interemptis Philippis ſua manu, ſuíſque gladiis,& iiſdem quibus illum percuſſerant,interiiſſe dicuntur.Iul.Capitolin.in Gordianis tribus,ſub finem.Salluſt.in fragment.hiſtor.praua incepta conſultoribus ſunt noxæ. Lucretius lib. 5. *Memorabile fatum.*

Circumretit enim vis, atque iniuria quaque,
Atque vnde exorta eſt, ad eum plerúmque reuertit.

Ouid. 1. De Arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos poſuere cadant.

Parem

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

Præconem lituo perſlantem claſſica, victrix
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo laſerit enſe latus.
Huic illi. Quin ipſe magis timidiſſime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Tubicen in bello captus, cur ſe excuſarit.

EX Aeſopi apologo, de tubicine in bello rapto, qui ſe inſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed neque in quenquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: Διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας ἄγεις

πρὸς μάχλω ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendum est, qui cum pugnandi sis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconsulti.) Qui agunt, & qui assensum præbent, pari supplicio afficiendi sunt, & satis ipse facit qui per alium facit. Hoc in eos torquetur potissimum, qui oratione & consilio Principes ad suscipienda bella inflammant, cùm ipsi pugnam detrectent, nec vlli sese periculo patriæ aut Principis nomine committunt: quibus quidem certè nullus probabilis esse potest consilij tam nefarij prætextus, cùm ipsi reuera sint nocentiores, maiúsque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui cominus gladiis decertant. Nulla enim fortè irreperet Martis violétia, nisi antecederet eiusdem committendi persuasio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciendi consilium suggerunt. Occurrit illud Demosthenis de patre cuiusdam sacerdotis, quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quispiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum ne digito quidem ab eo tactum, sed ab occisore dumtaxat; ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui censuerunt eum qui suadendo iuuisset, eodem obstrictum scelere. Nam constat homines audaciores fieri adhortatione: nec solùm manu, sed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaque ille damnatus, & in exilium pulsus est. Aristot. I. Rhet. argumentum citat quo vsus est orator Leodamas aduersus Callistratum: dicebat enim eum qui consilium dedisset, magis in culpa esse, quàm qui scelus commisisset: quia scelus admissum non esset, nisi eius auctor & consultor aliquis extitisset. Ciceronis exemplum vnum proferam ex oratione in Pisonem. Quid interfuit inter Catilinam, & eum cui tu senatus auctoritatem, salutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidisti? Quæ enim L. Catilinam conantem cónsul prohibui, ea Pub. Clodium facientem consules adiuuerunt, voluit ille senatum interficere, vos sustulistis: leges incendere, vos abrogastis: interire patriam, vos adiuuistis. Quid est vobis Coss. gestum sine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit vrbem: vos eius domum, propter quem vrbs incensa non est. Ac ne illi quidem, si habuissent vestri similem consulem, de vrbis incendio cogitassent. Huc facit F. Quintilian. declamatione 270. Satis ostendit ipsa pœna, inquit, eum teneri qui idem commiserit, quod si occidisset. Neque enim grauius quicquam ad-

Agentes & consentientes, pari pœna puniendi.

Bellorum suasores.

Locus Demosthenis.

uersus eum qui sua manu interfecerit, constituere potuit legum lator, quàm aduersus eum qui causam præstitisset. Ergo & similitudine pœnæ etiam crimen par exigere debetis. Hæc ille. Cæterùm cum hoc nostro Emblemate magis conuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa esse qui facinus commiserit, quàm qui consilium dederit, consilium enim nullius est momenti, nisi sit qui illud sequatur. Et interitus causam, non interitum spectari oportere, dixit in Miloniana disertus orator. Vlpianus etiam, vt est in l. 11. de iniuriis: Non solùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc est qui percussit, verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eôdem recidit l. 15. ad l. Cornel. de sicariis, vbi idem Vlpian. ait: Nihil interesse, occidat quis, an causam mortis præbeat.

Lituus. *Lituo.*] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Festus ex Ennio:

Inde loci lituus sonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Fast.

Iam lituus pugnæ signa daturus erat.

Classicum belli. *Perflantem classica.*] Classicum canentem. Classicum canere, signum est dare quo milites pugnare incipiant, cui opponitur, Canere receptui. Virgil ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inflari classica.

Victrix turma.] Victrices copiæ.

Clangere æris.] Tubæ sonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Alius

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT *vt lapidem catulus, morsuq; fatigat,*
Nec percussori mutua damna facit:
Sic plerique sinunt veros elabier hosteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

PLerique sunt, qui cùm non possint iis noxam inferre à quibus se læsos putant, vt acceptam iniuriam vlciscantur, vel pueros, vel fámulos, vel etiam, si fieri possit, suorum aduersariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu, qui mos perinde est ac puerulorum, qui subita iracundia perculsi, virgas adurunt quibus plèxi sunt. Eiusmodi sunt, qui causas adiuuantes, vel per se omninò ad agendum ineptas pro *Impotentium hominum affectus.*

efficientibus imperitè vſurpant, vt Medeæ nutrix, dum culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Medea cum Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermonem conuertam, omnibus in confeſſo eſt, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant: quorum cauſam inconſultò reiicimus in eos fortaſſe, qui nullo modo ſunt in cauſa, cùm potiùs errores & lapſus noſtros agnoſcere, & pia ſinceráque *μετανοίᾳ* tot contractas vitiorum ſordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem ſæuientes, incuſare iuſtiſſimam ſupremi & incorrupti iudicis Dei animaduerſionem. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam conuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita diſputantem 1. De ira: Iam verò ſi affectus iræ damnáque velis intueri, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Et deinde: Id non eſt ira, ſed quaſi ira: ſicut puerorum, qui ſi ceciderunt, terram verberari volunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tantùm iraſcuntur ſine cauſa, & ſine iniuria, non tamen ſine aliqua iniuriæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaque imitatione plagarum, & ſimulatis deprecantium lacrymis placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 16. iram oſtendit ita impotentem eſſe, vt ſæpè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat, inquit, tamen errorem tuetur, & in malè cœptis honeſtior illi videtur pertinacia quàm pœnitẽtia. Apponit exemplum in Piſone quodam, qui cùm iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine commilitone redierat, quaſi interfeciſſet quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille commilito apparuit, qui occiſus videbatur. Tunc centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonem reducit, redditurus Piſoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concurſu deducuntur, complexi alter alterum cum magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodẽ loco perituri tres ob vnius innocentiã.

Inſignes Senecæ loci.

Catulus.] Canis.

Morſu fatigat.] Mordet.

Mutua

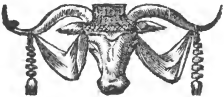
Mutua damna] Talem iniuriam.

Veros hostes.] Ipsissimos aduersarios,à quibus orta est iniuria.

Noxia.] Noxia de maleficio dicitur. Noxiam dixere antiqui quod nocet:& est detrimentum , culpa, pœna. Lege ipsummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer.signific. l.237. quem locum & nos suprà citauimus ad Emblema,cuius titulus, *Noxia.*

Remedia in arduo,mala in prono.

Dente petunt.] Iniuriis vel conuitiis proscindunt,quod vnum iniustitiæ non paruum facinus, quia iniquum est aliquem alieno odio prægrauari,ait Imperator Iustinianus in l.Si quis suo, §.legis autem,Cod.de inoffic. testam.Et Callistratus l.26.D.de pœnis. Crimen, vel pœna paterna nullam maculam filio infligere potest, nam vnusquisque ex suo admisso sorti subiicitur, nec alieni criminis successor constituitur. Quod si ad vindictã publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij rescriptum, ex l.22. Cod. de pœnis: Sancimus ibi esse pœnam, vbi & noxia est. Propinquos,notos,familiares procul à calumnia submouemus, quos reos sceleris societas non facit. Nec enim societas vel amicitia nefarium crimen admittunt.Peccata igitur suos teneant auctores: nec vlterius progrediatur metus,quàm reperiatur delictum.

Insani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI *medius stabat gregis ensifer Aiax,*
Cæde suum credens cædere Tantalidas.
Hostia sic tanquam sus succedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro cauedque dabat.
Nescit obesse suis furor hostibus: errat ab ictu,
Consiliique impos in sua damna ruit.

Insaniæ pœna in eum læsa vnde manauit.

HOc quidem arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui non aduersariis, sed sibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnémque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horatius:

Vis consilij expers mole ruit sua.

Is

Is enim furentis animi affectus sic hominis animum è sua sede dimouet & exturbat, vt non secus atque Circe altera hominem in belluam ferocissimam transformet: quo fit, qui talem hospitem excipiat, non aliter faciat, ac qui sese vnà cum ipsis ædibus incendio perdat: eóque deterior est, quòd ita tumultu, caligine, fumóque cuncta intus errore mẽtis compleat, vt nec cernere integrum sit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos posuit Homerus Iliad.β. & Odyss.α. sub persona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanta incessit rabies ob Achillis arma Vlyssi adiudicata, vt in porcorũ gregem furibundus insilierit, eósque trucidarit, existimans se Græcorum copias prosternere. Ille itaque cùm duos quosdam maximos sues de trabe suspẽsos flagris cæcidisset, hos esse Agamemnonem & Vlyssem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potissimùm erat infensus) suibus ita suspensis multo cum risu insultauit, addens conuicia quæcunque bilis suggerebat. Postquam autem resipuisset, facti pudore sibi mortem consciuit. qua de re pulcherrima est Sophoclis tragœdia, quæ inscribitur αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum: *Aiacis insania.*

——insanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.
&c. *——cur Aiax heros ab Achille secundus*
Putrescit, toties seruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamúsque inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro?
Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos.*

Cornelius Celsus de rẽ medica lib. 3. cap. 18. inter insaniȩ genera illud longè maximum ponit, & longissimum, quod vitam ipsam nõ impediat, idque robusti corporis esse consuescat. Huius species duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem insanientem Aiacem vel Orestem fabulæ ferunt: quidam animo desipiunt, &c. Seneca 2. de Ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per se nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & sanguinem: supra vires elatus clamor egessit, & luminum suffudit aciem, in oculos vehementius humor egestus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad insaniam via est. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vmquam receperunt. Aiacem in mortem egit *Locus ex Cornelio Celso.*

furor, in furorem ira. Mortem liberis, egestatem sibi, ruinam domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illustrationem argumenti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius disputat lib. 6. Diuin. inst cap. 18. Historiam pete ex Ouid. Transf. 13. & lege. Prou. Aiacis risus.

Setigeri gregis.] Porcorum.

Ensifer Aiax.] In superioribus Aiacem scutiferum, hîc ensiferum vocat, ob affectum mortis vltroneæ, quæ est consecuta.

Græci Tantalidæ. *Cade suum.*] Porcorum internecione.

Tantalidas.] Græcos, qui à Tantalo Tantalidę dicti sunt. eorum enim plerique à Tantalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem. Iupiter Tantalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epitheton vsurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyssis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit.

Succedanea hostia. *Hostia sic tanquam sus succedanea, &c.*] Sues erant tamquã victimæ, quæ pœnas luebant pro Græcis iudicibus, & Vlysse. Succedanea autem hostia olim dicebatur, quæ secũdo loco fiebat. Si enim primis hostiis libatum nõ fuisse putassent sacrifici, aliæ hostiæ post primas eductæ cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæsis luendi piaculi caussa subdebantur. Gell. lib. 4. c. 6. succidaneas, nõ succedaneas esse dicendũ ait, ob vocabuli cõpositionẽ.

Pro caueáque.] Cauea, polysemũ est. Hîc Iudicium consessum intellige. Est autem Metonymia, pro iudice Agamennone. Olim Cauea pro subselliis equitum & populi. Virg. 5. Æneid.

Cauea quid.

Hic totum cauea consessum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hospitis, & amici mei M. Pacuuij in noua fabula?

Nescit obesse, &c.] γνώμη. Iracũdus & mẽte captus nõ iis quos odio prosequitur, sed sibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet affici iniuria sed se ipse lædit & interdum enecat.

Nescit obesse suis furor.] Furor, mentis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuscul. ea est μανία Græcis. In paradoxo contra Clodium, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes stultos furere, id est cęco mentis impetu in omni scelere versari, quæ perturbatio sæpè à nimia ira proficiscitur.

In sua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

——*in se semper armatus furor.*

Ibidem. ——*quódque habet proprium furor*
In seipse sæuit.

Pax

Pax.

EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS *humeris, dentis quoque barrus eburni,*
Qui superare ferox Martia bella solet,
Supposuit nunc colla iugo, stimulísque subactus,
Cæsareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoscit concordes vndique gentes,
Proiectisque armis munia pacis obit.

Elephantorum in bellis vsum olim fuisse celeberrimum, notius est quàm vt confirmare opus habeam: vnde apud plerósque pro belli symbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuersa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui sui horrendo spectaculo milites ipsos conturbabat, quíque eburneo dente pugnantum hominum *Vsus Elephantorum in bellis.*

equos corripiebat, pace parta, collum iugo suppoſuit,& Cæſaris currum triumphalem ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiam,ideóque ad pacis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibúſque, & fortiſſimis belli ducibus,qui truculentos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eóque fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem pertinent:quæ quondam inter arma vel ſilebant, vel conſopita penéque oppreſſa miſero ſitu iacebant.Caſſiodor.Varia.formul.lib.3.Epiſt.1. populorum ferocia corda longa pace molleſcunt. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitoliũ ad lumina quadraginta Elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, ídque in ſignum pacis bello partæ Elephantis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe teſtatur Plinius lib.8.quod prius India victa Libero patre factum memoratur. Seneca de Vitæ breuitate cap.14.ait,Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem,vnum omnium Romanorum ante currum centum & viginti captiuos Elephantos deduxiſſe.Et Capitolinus de Gordiano iuniore:Quadrigæ Elephantorum Gordiano decretæ ſunt, vtpotè qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcùm hexaſtichon φιλίππου, quod hic Alciatus Latio reddit, ſed παραφραστικῶς:

Elephantus in triumpho.

Iulij Cæſaris triumphus.

Seneca locus.

Typus Emblematis.

Οὐκ ἔτ πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
  Ἄχιτος ὁρμαίνει πυελόδους Ἐλέφας.
Ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
  Ἄντυγα διφρουλκεῖ Καίσαρος οὐρανίου.
Ἔγνω δ᾽ εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν. ὄργανα ῥίψας
  Ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Locus è Panegyrico Conſtantini.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico,qui Conſtantino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt,nobiſq; tranſmiſſus incerto nomine.Hunc enim locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum,totum aſcribam.ſic itaque: Quid egeras Imperator?in quę nos fata proieceras?niſi te diuina virtus tua vindicaſſet,quæ hæc eſt impatientia?aut quò tibi manus noſtras,ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator,neque ab aliis dicta memorarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confuſóque virtutum tempera

temperamento, idem es in præliis ferocissimus, & parta securitate mitissimus. Cùm enim dato obsessis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac supplicibus recepisses, cunctique se tibi dedissent, quod obsidendo seruaueras, ignouisti omnibus, & vitam quam desperauerant, reddidisti, & quidem iussisti arma deponere, & multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ suæ merita sentirent, corripi eos vincirîq; iussisti, nō ad supplicium, sed ad vitam, ne conscientiæ timore diffugerent, grauitérque delinquerent, conseruaríque iterum non mererentur, si seruati non fuissent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus possent? Stupere milites quid producendos susceperant, & custodiæ curam abnuere, & prorsus nescire quid facerent. Ipsi etiam, qui tibi in consilio erant, ipse etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus instinctu, de gladiis eorum gemina manibus aptari claustra iussisti, vt seruarent deditos gladij sui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis subiici debuisset, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hostibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem suis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te gesserant, quotidie pœniteret, gladius ille quē in te distrinxerat hostis, infestus, ipse domini sui manus tenuit, & paratus ad cædem, cu[s]tos factus est ad salutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe surgentium discursum apparatúmque describit.

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in ensem.*

Triste nimium tempus id, cùm instrumenta cultui pecudum præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferíque mucrones in salutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, sed coërcent, deditósque hostes gladij sui collisi obtusíque tutantur, qui nihil illis prodesse integri acutíque potuerunt. Omnium ergo armorum ministeria ad diuersos effectus arbitrio tuo seruiunt Imperat. tibi vincunt gladij, tibi seruant, te pugnante feriunt, te ignoscente custodiunt, vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine suo nunc tristes, nunc lætos nuncios mittit: ita eadem sub nomine tuo tela inimicos, aut supplices tuos, pernicie aut conseruatione discernunt.

Locus hic cum Emblemate nostro mirè consentiens.

Turrigeris humeris.] Expressit epitheton πυργώδης, turribus oneratus, id est, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autē barrus dicatur, iā explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudantes.*

Qui

Qui ſuperare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δήεσιν ἄχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans.

Vel fera cognoſcit.] De particula, vel, quædam Alciat. noſter ad l. 96. de verb. ſign. §. prædia.

Ex bello pax.

Emblema clxxvii.

EN *galea, intrepidus quam miles geſſerat, & qua*
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceſſit in vſum
Alueoli, atque fauos grataque mella gerit.
Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

Eiuſdem

Eiusdem materiæ diuersa & contraria possunt esse instrumenta, vt cùm ex galea, ense, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex ense Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redempta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vsus:
Agricolæ nunc sum, militis antè fui.

At Virgil. bellum significans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in ensem.

Ouid. item Fastor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idémque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula cessabant, versique in pila ligones,
Factáque de rastri pondere cassis erat.

Et deinde pacem, his sequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum desunt hostes, desit quoque caussa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma,
Cantetúrque fera non nisi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc respexit, signa partæ pacis memorans:

Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor:
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: *Bacchylidis Lyrici venustus locus.*

Τίκτει δὲ θνατοῖσιν εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde sequitur.

Ἐν δὲ σίδαρο δὲ τοῖσιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
Ἡτοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
Χίφεά τ' ἀμφάκεα εὐρὼς δαμνᾶται. χαλκέων
Οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
Ἀπὸ βλεφάρων ἁμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: Id est,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ sunt, hastásque cuspidatas, & enses ancipites ærugo consumit: æreanúmque non amplius tubarum clangor, neque subripitur mellitus somnus à palpebris, nostrum qui cor fouet. Huc etiam referam

Qui superare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δήιοις ἄσχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie stans.

Vel fera cognoscit.] De particula, vel, quædam Alciat. noster ad l. 96. de verb. sign. §. prædia.

Ex bello pax.

Emblema clxxvii.

E n *galea, intrepidus quam miles gesserat, & quæ*
Sæpius hostili sparsa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis concessit in vsum
Alueoli, atque fauos gratáque mella gerit.
Arma procul iaceant: fas sit tunc sumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

Eiusdem

EIusdem materiæ diuersa & contraria possunt esse instrumenta, vt cùm ex galea, ense, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod τῆ ἀσεοπεποιίαν de falce ex ense Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redempta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vsus:
Agricolæ nunc sum, militis antè fui.

At Virgil. bellum significans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in ensem.

Ouid. item Fastor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idémque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula cessabant, versique in pila ligones,
Factáque de rastri pondere cassis erat.

Et deinde pacem, his sequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum desunt hostes, desit quoque caussa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma,
Cantetúrque fera non nisi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc respexit, signa partæ pacis memorans:

Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor:
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: *Bacchylidis Lyrici venustus locus.*

Τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde sequitur.

Ἐν δὲ σιδάρῳ δέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
Ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτά,
Ξίφεά τ᾽ ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται. χαλκέων
Οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
Ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὅς θάλπει κέαρ: Id est,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ sunt, hastásque cuspidatas, & enses ancipites ærugo consumit: æreorúmque non amplius tubarum clangor, neque subripitur mellitus somnus à palpebris, nostrum qui cor fouet. Huc etiam referam

feram Esaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios suos in ligones aut vomeres, & lanceas hastásque suas in falces, neque vltrà aut bellum addiscent, aut prœlio assuescent. Sic Cassiodorus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epistola lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, sed vnde agros excolant: fumant cuspides, boum stimulos, non furoris. Quæ ideò adduximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, sed & duo priora disticha, per se alioqui clara, explicemus apertiùs, his enim ostẽdit temporis quandam conuersionem & vicissitudinem, cùm ex bello pacem arguit sub galeæ symbolo, quæ belli tempore sæpiùs hostium sanguine tincta, nũc demùm pace, in apum alueariũ commutaretur. Eodẽ fermè modo Marius Molsa de rostris naualibus, cuius carmen propter affinitatẽ ascribere non piget.

Marij Molsa lepidum epigramma.

Ferrea rostra olim pressis erepta carinis,
Quæ Nili fractas testificantur opes,
Ecce apibus parcis pandas præpandimus aulas:
Congesta redolent, (quis putet?) æra thymo,
Cæsaris hæc ingens laus est, quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Quanta debeat esse cautio in bellis suscipiendis.

Porrò ab armis dissuadet, nec ea omninò sumenda vult, nisi alia ratione in pace ac quiete viuere nõ possimus: Rectè Cicero dixit temerè in acie versari, & manũ cum hoste confligere, immane quiddam. & belluarum simile: sed cùm tempus necessitásque postulat, decertandum manu esse, & mortem seruituti turpitudiniq; anteponendam. Certè bellum non tam facilè suscipiendum, quàm putant, quibus, inexpertis potissimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum est, neque religiosiùs consultandum, aut maturiùs aliquid statuendum quàm de bello, cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, sic damnosa maximè, & omni parte periculosa: quandoquidem & qui vicit, & qui victus est, suo damno de suo gradu decidit, ille quidem magno fortè sui suorúmq; dispendio victoriam est mercatus: hic, quòd spes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantóque dolore contabescat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magistratus, nunquam nisi tanquam ineuitabili necessitate pressi, aleam belli mouere vel minimùm debent, sed omnibus primùm tentatis remediis, sic se gerant, vt de suo iure quicquam decedat potius, quàm sua auctoritate tale aliquid committatur. Notum est illud Africani Scipionis, turpe esse in re militari dicere, Non putaram, quòd inemendabilis error sit, qui violentia Martis committitur.

tur. Facillimum est enim arma sumere, at eadem sumpta deponere, non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes esse, sic exitus sanè à diuina prouidentia pendêre certò dixerim. Quòd si quisque, vt decet, per se coniiceret, quàm intersit leui de caussa bellum mouere, agnosceret quam periculosus sit Principum ludus, quibus tam parui est momenti clades & strages populi multitudine innumerabilis, ruina, vastitásque: sed & indigna locorum permultorum vastitas, solitudo, conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli fortuna, cuius etiam vel prosperè gesti euentus ipsum pœnitere Principem decet, si modò vel minimùm sapiat, aut nisi ab humanitate prorsus abhorreat. Addat etiam & illud (quòd intestina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam sæpè támque diu bilem moueant) nullum regnum, nec vllam Remp. diu manere incolumem potuisse, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum est, quoties in extremum discrimen venerint Athenienses quondam felicissimi, & potentissimi, tot tantísq; bellis attriti, & postmodùm deleti, quorũ nempè ciuitas à Persis incendio perdita, à Laconibus affecta sæpissimè, ac mœnibus ipsis exuta, à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum concussa & diruta. Quid Lacedæmonij? quamquam diu satis floruisse visi sunt, idem tamen, quòd aliæ florentissimæ monarchiæ, & oligarchiæ, sunt experti, quarum quidem exitium non ab externis, sed certè intestinis potissimùm odiis atque dissidiis est profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Principum ludus periculosus.

Atheniensium bella exitiosa.

Lacedæmoniorum bella intestina.

Imperium terris, animos æquauit olympo.

Cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina casúsque grauior & periculosior. Si verò tanti imperij labefacti caussam inuestigemus, bellorum aleæ acceptũ esse referendum citra negotium iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porsena obsessa, à Pyrro territa, ab Annibale identidem concussa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incensa: denique viribus ipsa suis miserè prostrata, & penitus fracta, quid posteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandũ aut concutiendũ daret? Porrò credibile est tantum imperium tam citò non fuisse lapsurum, si primores ipsi, quiq; Reipubl. clauum tenebant iis temporibus, in iis quæ parta erant, conseruandis citiùs elaborassent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuasissent,

Romanorũ bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

vel

vel in exteros, aut etiam ſeipſos ferrum ſtrinxiſſent.

Atque fauos gratáque mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod dicet in ſequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem.

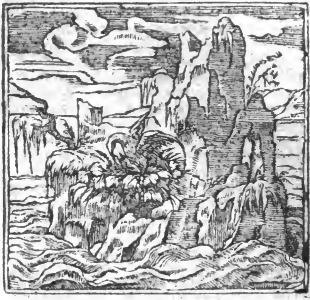
Quò pertinet etymologia Grammaticorum, qui πόλεμον, quaſi ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν, quòd ciuitates, multóſque homines concutiat, perdat, labefactet.

Quando bella ſuſcipienda.

Fas ſit tunc ſumere bellum, &c.] Cicero 1. Offic. Suſcipienda bella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur, & Vegetius lib. 3. c. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum amittamus, pace nunquam fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. epiſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma concurrere, cùm locum apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in cap. Noli exiſtimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitati, vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros. eod. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiam ipſa bella pacata ſunt: quæ non cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur. Ariſtot. Politic. 7. cap. 9. ait neceſſe eſſe arma domi neceſſario poſita in armentario iis qui Reipubl. præſunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, lætiorem fuiſſe Tiberium imperatorem, quia pacem ſapientia firmauiſſet, quàm ſi bellum per acies confeciſſet. Addam hoc poſtremò, dignum certè memoria exemplum. Vitruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruſcos quò ciuibus ſuis perſuaderent, arma inueniſſe, vt iis aduerſus hoſtes, non ad ciuilem diſcordiam vterentur, qui ædem Martis ad campum, & extra vrbem, non vt aliorum Deorum, intra mœnia conſecrarunt.

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS ex ſpicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His compta Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucreſq́ue fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Æquorei ſi rex alitis inſtar erit.

HVius carminis fontem lubens repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquam ſciam idem apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëmero, ἀλκυὼν ἐπὶ θαλάττιον ὄρνεον, αὕτη παρ' αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰ- *Emblema è Baſilio tractum.*

γιαλοὺς πέφυκεν, ἐπ' αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη, καὶ νεοττεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαρράσσεται, ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι, ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττοὺς ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέσχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι, ταῦτα σοὶ εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται, τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕνεκεν σοῦ ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ: ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum hæc est sententia: Alcyon auis est, quæ mare accolit: quæ cùm sit in maris littore parere solita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum componit; quo maximè tempore ventorum impetu mare tempestuosum est. Sed tum venti se remittunt, compescitur ipsum mare, cùm Alcyon septem diebus incubat: excludit enim pullos totidem, qui cùm cibum appetunt, septem alios dies ad pullorum incrementum minutissimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui se mari committunt, id obseruant, eósque dies Alcyonios nominant. Quæ tibi concessa ac tradita sunt à diuina prouidentia, cuius etiam vis eluceſsit in iis animalibus quæ rationis expertia sunt, vt te commonefacerent ad ea petenda ab eo quæ tibi ad salutem conferrent. Quidnam etiam, quæso, vel quod fidem excedat alioqui, non est tua paratum causa, qui ad Dei factus imaginem sis; cùm propter eam tam minutam auem vastum illud ac terrificum mare sedetur, & hyeme media Dei iussu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc historiam accommodat Alciatus ingeniosè ad pacis optimæ prouentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiicerem, nisi putarem satis esse ea de re studiosos admonere. Significat enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere, vt populum in suis regionibus & prouinciis necessario prouentu instructis foueat & tutetur, habita primùm ratione tempestatum, earúmque calamitatum quæ solent in dies accidere: sinátque ventos remittere, & tandem procellas ebullientes hostium conquiescere, vt securiùs in pace postea viuatur: idque Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam solertia

Alcyonis solertia.

Officium boni principis.

Alcyonum solertia in nidificando.

solertia, paulùm eminentiore,& per quàm angusto, grandium spongiarum similitudine, qui ferro non possit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex spinis aculeatis,alij ex spicis segetum & vitium pampinis, eum confectum esse nidum volunt. Fœtificant bruma,qui dies Alcyonides idò vocantur, totidémque pòst diebus pariunt:quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obseruant accuratè. Varro de lingua Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυὼν, hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere,eos dies Halcyonos appellant. Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro disputat,vtrum animalia prudentiora, terrestriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅλς καὶ κύειν, quòd in mari pariant,id est, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν, & τὸ ἀλκυόνιον marina spuma qua nidum congerunt Halcyones, ait Dioscorides in 5. cap. 136. Theophrast. lib. 1. c. 8. περὶ αἰτίων φυτῶν. Dies sereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipsa nomen inuenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονήδες, dicuntur & Aristoteli αἱ ἀλκυονίδαι ἡμέραι. Histor. animal. 5. cap. 8.

Compta.] Ornatæ,suaues, gratæ,vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarchus dixit alicubi bonam valetudinem idem esse voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcyonibus,quoniam eis concedit vt tutò & securè incubent.

Tranquilli marmoris,] Id est, in marmoreo vel saxeo scopulo,quò aqua marina alluit:vel potiùs marmor pro mari pellucente & æqualiter strato accipitur.

Inuolucres.] Nondum apti ad volatum,impuberes.

Latus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè necessariæ sunt:cui diligenter esse prouidendum Principibus & Magistratibus sapientes monent, ne victus annuus ciuitati desit. Noti sunt populares Romæ tumultus ob annonæ charitatem, itaque frumentum sæpe aduehebatur ex Africa,Sardinia,Sicilia:quas tres prouincias,tria Rom. populi frumentaria subsidia Cicero appellat in ea quæ est pro lege Manilia,idem quarta Verrina,Siciliam nominat cellam penariam Reipub. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur,qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iusto pretio venire iuberet. *Inuolucres.*

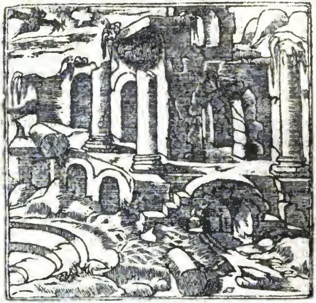
Æquorei si Rex alitis instar erit.] Si sese habeat in suos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Est enim Principis virtus maxima non modò nosse, sed & tutari suos. Quod quamquam perspicuum sit omnibus, illustrandæ tamen huius pulcherrimæ sententiæ causa, repetam grauem sanè & cordatam Dionis Chrysostomi disputationem de regno, qua Regum officium & cōditionem ponit ob oculos. Sic ergo primum: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum esse decet. Nam in naui licet vectoribus absque cura plerumque desidere, & ne aspicere quidem marinos fluctus, imò verò neque scire, quod aiunt, vbinam terrarum sint. Sic enim permulti hoc modo Pontum securi traiiciūt, tales ludunt, canunt, cōuiuantur totos dies, & tempestate ipsa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alij oppressi altissimo somno non antè surgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori necesse est mare ipsum continuò obseruare, aërem cœlúmque intueri, ad terram aspicere: neque ignorare quæ in fundo sunt, nisi velit allidere ad scopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit aliis altè sternentibus: interdiu autem si breuem somnum aliquando suffuretur, tamen dubius hæret, neque præsenti animo id facit, vt sæpè suos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum sistendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiendum nihilo segniùs officium faciat, cùm aliis impunè somnum capere liceat. Eadem ratio est expeditionum: militum quisque sui dumtaxat curam sustinet. At ducis minus longè maius est atque difficilius, nempè vt omnes & singuli bene armati sint, habeantque vestium satis, nec modò vt illis ciborum satis sit, sed & vt equi diligenter instructi sint. Quod si secus videat quàm par sit, maiore tristitia ille afficitur, quàm si quibus ipsemet indigeret: quippè qui suorum salutem non minoris æstimet quàm suam ipsius. Et quidem reliqua pulchra reuera sunt: sed hæc hactenus satis.

Dionis Chrysostomi praeclarus locus.

Doctos

Doctos doctis obloqui nefas esse.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem sæua cicadam,
Pignoribúsque tuis fercula dira paras?
Stridula stridentem, vernam verna, hospita lædis
Hospitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædam: nam musica pectora summum est
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex 1. Græcorum Epigrammatôn traxit, sic enim habet Græcus: *Character Emblematis.*

Ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
Τέττιγα πτανοῖς δαῖτα φέρεις τεκέεσιν.
Τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα.

Τὸν ξένον, ἀζεῖνα, δρῖνον ἠαρινά.
Οὐχὶ τάχος ῥίψεις, ἐ γὰρ θέμις, ἐδὲ δίκαιον
Ὄλλυσθ' ὑμνοπόλυς ὑμνοπόλοις σόμασιν.

Rixæ & contentiones à studiosis alienæ.

Increpat hirundinem,quæ cicadam ad pastum corriperet, quo orationis inuolucro doctos mutuò sese prouocantes arguit:his enim rixis & contentionibus ferè fit,vt nullum aliud perniciosius malum suboriri possit.Si quo conuicio docti ab ignaris & rerum insciis impetantur, non debet haberi nouum aut insolens,cùm vt plurimùm audax esse soleat ignorãtia,qua nullum aliud malum aut intractabilius,aut difficilius. At cùm doctus doctum,& Christianum Christianus iniuriis,contumeliis, clamosis disputationibus,vel etiam famosis libellis impetit,quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius esse potest? quæ clades,imò quod naufragium præsentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertatio nascitur inter nauis doctores,aut etiam gubernatores ipsos,à quibus eorũ qui sunt in eadem naui,vel vita,vel mors pendeat? Nullum certè miserius accidere detrimentum societati humanæ potest,quàm cùm eruditi eruditos(à quibus certè pendere debet popularis multitudo,vt eorũ ductu sese in officio contineat) nigro dente conuellunt:quo fit interdũm,vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò absurdum & odiosum maximè omnibus videri debet,eos, quos par est inter se omninò conuenire, mutuísque officiis animos inuicem sibi deuincire, nimirùm quòd iisdem sacris initiati ad vtilitatem communem liberales disciplinas excolere ex officio decet,quas tanquam communi quodam vinculo,& quasi cognatione inter se contineri nemo nescit:nónne,inquam,prorsus ridiculum est,eos sese mutuis iniùriis proscindere,in vitam moréſque debacchari,& falsis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quoties aliqua vel leui occasione rixantur & decertant? Quæ sanè contumeliæ eò nocentiores sunt, quò in plures deriuantur:ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potissimum, qui, vt loquitur Horatius, hoc succo lolliginis, & ærugine mera tinguntur.Non inuitus quidem fatebor in concertationibus eiusmodi quædam certè, nec obscura ingeniorum videri specimina, id tamen generis eiusdem semper iudicaui non tam laboriosæ quàm periculosæ plenum opus aleæ,in quo sæpenumerò vbi quis commendationem nominis aucupatur, nescio quo fato famæ iacturam ruit.Certè vt hoc adiiciam,neminem vnquã fuisse credo,qui maledictis & cõuitiis in alium

Nullus è maledictis famam capiat.

iactis

iactis honestiorem famam mercari vmquam potuerit. Quæ porrò cæcitas in hisce decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptissimum & iniquissimum, nempè turbam popularem? cùm dubium non sit, quàm non videat, quámque cæcutiat, vt aduertere nequeat.

Aedibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri possit, vt sano mentis oculo quæ captum excedunt suum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) temporibus nostris exulceratissimis sæpenumero vidimus, non modò in iis disciplinis quæ ad humanitatem pertinent, sed & in diuinis omninò scriptis, atque pietatis Christianæ oraculis quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum est, quòd de iis importunè & intempestiuè doctores plerósque digladiari viderint. Ex quibus mutuis dissidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti accessit, sed de pietate & bonis moribus non minimum decessit, dum non est qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter studiosos contentio, sed absit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt sunt expertes inuidentiæ Musarum fores, quemadmodum ex veteribus plerique dixerunt, sic ne admittant quidem iurgia, vel animorum distractionem aliquam inducant. Scitè Chrysippus: Qui stadium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè possit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut supplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: sic tota animi contentione licet ex literis indefesso cursu splendorem, & nominis celebritatem aucupari, sed socij aut riualis cursum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (nisi prorsus mala sit) mordaci aceto conspergere, quò vel desistat, vel habeatur contemptui, non modò hominis est dissoluti & inuidi, sed & animi pusilli & planè illiberalis.

Progne.] Hirundo, de qua dictum est suprà.

Vocalem.] Canoram, λάλολον.

Pignoribus.] Pullis.

Stridula stridentem, &c.] In Græco eædem sunt πολυπλώσεις. Nam, τ̃ λάλον ἀλαλόεσσα reddit, stridula stridentem: ἠρινὸν ἠαερινὰ, vernam verna, id est, vere cantillantem: τ̃ ξεῖνον ἀξεῖνα, hospitam hospita: vtraque enim non abhorret ab hominum hospitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis nostris exauditur. τ̃ εὔπτερον ἀπτερόεσσα, aligeram aligera, aliger ales. Permultum illustrabit hoc Emblema quæst. 7. Simpos. 8. Plutar. quæ est de nota seu symbolo Pytha- *Hirundo carniuora.*

gorico, quo hirundinem hoſpitem recipi vetabat Samius ille ſenex. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, venatúrque ſacras illas Muſis canoras cicadas σαρκοφάγος γὰρ ἐστὶν ἡ χελιδὼν καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς μουσικοὺς ὄντας ἀποκτείνουσα καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

Abice.] Abiice, Sincope.

Nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους, id eſt, canentes, ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pectora dixit interpres, quia pleríque docent, omnes aues canoras dici Muſarum volucres: Cicadas verò ob cantum Apollini ſacras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten ἐν νεφέλαις τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ Ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Iliad. γ. Cæterùm hic γνώμη eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſdem ordinis viros ſeſe mutuò conficere. tum enim vel maximè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinam eſt: & quamquam, vt loquitur Iuſtin. lib. 16. aſſiduum inter pares diſcordia malum ſit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos vna & conſtans animorum conſenſio & concordia neceſſaria eſt. Huc facit Themiſtius, oratione quadam, quo loco ait Muſas inter ſe numquam rixari, ſed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diſſidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχωροῦσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστί. μηδὲ αὐτὴ μόνη προσδέχονται οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Muſarum volucres.

Periculoſa tempora quando maximè.

Eloquen

Eloquentia fortitudine præstantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCUM *læua tenet, rigidam fert dextera clauam,*
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quod vetus, & senio tempora cana gerit.
Quid quod lingua illi leuibus traiecta catenis
Queis fissa faciles allicit aure viros?
An ne quod Alciden lingua, non robore Galli
Præstantem populis iura dedisse ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis durissima corda
Eloquio pollens ad sua vota trahit.

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HÆc ἀνδριαντογραφία Herculis expressa est Luciani quadam præfatione, qua ostendit Celtas, id est Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominasse, cúmque eloquentiæ sapientiæque Deum existimasse: apud quos ita effingebatur, vt senex, caluus & rugosus, inculto capite & glabro; cuiusmodi seniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenẽs, arcum sinistra, pharetram ex humero pendulam habens: confertissimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuissimis, linguæ suæ extremitate perforata insertis, eámq; non inuitam, sed vltrò sequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo, restitantes, vt huic assentiri videas, ducentem se Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præstantem, dissipatos olim Gallos & efferatos, ad iustitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentiæ reduxisse: cuius facti tam insignis historiam mendax Græcia figmentis est persecuta, & ad armorum stupenda facinora postea conuertit, atque ad suum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit: quod Herculi Gallo diuinæ cuiusdam naturæ viro propter sagacitatem, prudentiam singularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit. Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus sanè coniecturis asserunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguę Græcæ fuisse perstudiosos. Ioan. Annius in Berosum (nisi me nomen Berosi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuisse: apud quos quàm domestica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noster 1. De asse, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De seru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipsum Lucianum sua loquentem lingua:

Quid Hercules ille Gallicus.

Galli veteres sapientia Græca periti.

Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ. τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὁ σαιλοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὤν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους· καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται, τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστι. καὶ τοι τὸ παραδοξότατον οὔπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμὰ δέ εἰσιν οἱ, σειραὶ λεπταί, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως

ἀσθενῶν

ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτ᾽ εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψειε τὰς σειρὰς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. ταῦτ᾽ ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια, ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα. πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλὰ ἡρακλῆ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος, εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν. εἴ γε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται, τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν. ἄνθη γάρ τινα λέγεται, εἴ γε μέμνημαι, τὰ λείρια. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μὴ δὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ᾽ ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἰαμβείων, παρ᾽ * ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ * al. γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη. τὸ δ᾽ ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ὑμῶν. ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ καὶ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσὶν οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc est: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant, eius autem Dei simulacrum monstrosum & absurdum repræsentant. Apud eos senex est, iuculta glabráq; canitie, obrugata cute, & nigro admodum colore, vt marinos nautas esse compertum habemus: atq; eiusmodi cùm sit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim est tergore leonis, dextera clauam tenet, pharetram humeris aptatam, sinistra protensum arcum prætendit, denique omni ex par-

te Hercules est. Verùm quod in imagine admirandum maximè mihi visum est, senex ille Hercules confertissimam quandam hominum multitudinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula sunt tenues quædã catenulæ auro electróve fabre factæ, spirulis collaribus pulcherrimis similes. At hi certè tam exilibus vinculis ducti, ne de fuga quidem cogitant, tametsi facilè possint: nec omninò resistant, aut pedibus in diuersum renituntur quasi resupinantes, sed hilares lætique suum ductorem laudant, sponte festinantes omnes, vt studio præueniendi laxa etiã vincula relinquant, perinde ac tristes futuri, si eiusmodi vinculis eximantur. Quod autem absurdissimum mihi visum est non pigebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil esset, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferẽda occupata, sinistra verò arcu tenendo, summam Dei linguam perterebratam esse voluit, ex eaque religatis catenis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, se conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu consistendo essem contemplatus, admirabundus, hæsitans & indignans; Gallus quispiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum nostrarum, vt qui linguam Græcam exactè doctus esset, Philosophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica sunt regione: Ego tibi, hospes, inquit picturæ huius explicabo rationem: videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli sermonẽ & orationem, vt vos Græci, dicimus esse Mercurium, sed Herculi eam tribuimus, non quòd hic Mercurio longè robustior fuerit. Quòd autem senex fingatur, non est quod mirere. Solet enim eloquentia in senectute demum suum omnem vigorem † ostendere, si modo vera sunt quæ Poëtæ vestri dixerunt: Iuniorum mentes instabiles & volucres esse; senectutem autem doctius scire dicere, quam iuuentus ipsa possit. Hinc certè ex Nestoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum Oratores & floridã quandã vocem emittunt. id est, lirioessam: nam liria, quantum commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctos trahit senex ille Hercules, id est sermo, non est quod mireris, cùm scias linguæ auriumque esse cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc dicitur: memini enim, ait, iambos quosdã comicos è vestris didicisse: loquacibus extrema in parte omnibus lingua est pertusa. Cæterum opinamur Herculem oratione omnia perfecisse, virum quidem sapientẽ, qui persuadendo facundia quamplurima subegerit: siquidem ex

Gallus Hercules philosophus, lingua Græca gnarus.

Hercules apud Galles, orationis numen. Senectus eloquẽtior. al. exerere.

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

cau

cautela ipsius acutos,certos, celeres, & animas sauciantes sermones interpretamur: hinc enim pennata verba vos etiam dictitatis.Et hæc Lucian.Nolim equidem transilire quod Seruius 6.Æneid.annotat ad illud.

Tartareum ille manus custodem in vincla petiuit.

Quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm corpore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores ad aliquod excellens virtutum opus referendi esse videantur. Huc pertinet quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Eunapius Sardianus libro De vita sapientum, quo loco sumit catenam Mercurij,pro facundi & diserti hominis lingua, his planè verbis: ὁ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκής σειρᾶς καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα εἰς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius,vt catena quædam Mercurialis ad homines tracta,produxit omnia clarè putéque variæ doctrinæ arcana.

Arcum læua tenet,&c.] Idem omninò cultus eadémque figura ac Herculis illius,quem Poëtæ Græci leonis exuuio,claua & aliis armis instructum faciunt.

Contegit & Nemees.] In insula Nemea leonem occidit Hercules,cuius pellem aiunt vice thoracis induisse,eo autem indumento eum fuisse vsum,& talem fingi,vt homines,antiqui cultus admonerentur,ait Festus lib.14.Sed hæc parerga. *Leo Nemeus ab Hercule occisus.*

Non conuenit illud,&c.] Huius absurdi & ἀπρεπήματος caussam ex Luciano repete.

Tempora cana.] Caput canum,effecta senij.

Cedunt arma togæ,&c.]Hemistichium Ciceronianum,quo se Orator ipse δημοτικὸς, pacis semper fuisse studiosum declarabat. Versus hic:

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,

A permultis obtrectatoribus reprehésus est,quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Pisonem: Non vlla tibi, inquit,Piso, nocuit inuidia,sed versus tui. Nimis magna pœna, te Consule, constituta est,siue malo Poëtæ, siue libero. Scripsisti enim versus, *Cedant arma togæ.* Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nusquam opinor scriptum fuisse in illo elogio,quod, te Consule, in sepulchro Reipubl. incisum est, Velitis, iubeatis,vt,quòd M. Cicero versum fecerit, sed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Aristarchum,sed Phalarim Grammaticum habemus,qui non notam apponas ad malum versum, sed Poëtam *Versus Ciceronis à multis reprehensus. Locus ex oratione in Pisonem.*

Græco

Græco illo Poëta:probabit genus ipsum, & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo altero,inquit,hæres,*Concedat laurea laudi.* Imò mehercule habeo tibi gratiam. Hærerem enim, niſi tu me expediſſes. Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipſe furaciſſimis manibus detractam è cruentis faſcibus lauream ad portam Eſquilinam abiecisti, non modò ampliſſimæ,ſed etiam minimæ laudi lauream conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi,ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factum: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſus offenderit,videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum,quem,quantum potuiſſem,multis ſæpè orationibus ſcriptiſque decoraſſem,hunc vno violare verſu. Sic Cicero. Hic autem γνώμη eſt,& ἐπεξήγησις τῆς προσωπογραφίας, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidem viribus corporis, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quam plurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt citharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe: quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

Facundia

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

Antidotum Æææ medicata in pocula Circes
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiáque allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

HOmerus Odyſſ. κ. moly herbam à mercurio Vlyſſi datam ait, tanquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à ſedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin. lib. 25. cap. 5. Sic autem habet Homerus. *Moly herba quid deſignet.*

Ρίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
Ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentum non rarò intelligitur de virtute, omníque eruditione, ad quam primus aditus arduus est ac sudoris plenus, sed suauissimus omnium fructus. τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλά, vt habet vetus adagium. Hîc autem eloquentiam primò quidem abstrusam & difficilem, deinde multo labore & diligentia partam, iucundissimos adferre fructus, hominésque sui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] Remedium, ex, ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Ææa Circes.] Virgil. 3. Æneid.

Infernique lacus, Ææaque insula Circes.

Sed multi res est tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fusissimè & eloquentissimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, sic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerũ inueniri? Sed nimirum maius est hoc quiddam, quàm homines opinantur, &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia constet rerum pulcherrimarum scientia; compositione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarum eruditione; subtilitate respondendi & lacessendi; vrbanitate; historia; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquentiæ ipsemet aliis locis, sed in ea maximè pro Cælio, An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ tam pauci sint sempérque fuerint qui in hoc labore versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates: relinquenda studia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè omnium familiarum deserendus, quæ res in hoc genere homines à labore studióque dicendi deterret.

Anti

Antiquissima quæque commenticia.

Emblema CLXXXII.

PALLENÆE *senex cui forma est histrica, Proteu,*
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ species ratio te vertit in omnes,
Nulla sit vt vario certa figura tibi?
Signa vetustatis, primæui & præfero secli,
De quo quisque suo somniat arbitrio.

COnuertit Protei πολυμόρφου fabulam in scriptores quosdã *Scriptores*
rhapsodos, & rerum antiquissimarum, quæque extra om- *rhapsodi*
nium memoriam positæ sunt, narrationem è variis & sæpè pu- *taxantur.*
gnantibus inter se petitã concinnantes: qui cùm sibi non con-

R r

ueniant,& pro arbitrio somnient de rebus à se remotissimis,& ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturalíque rerum veritate tenebras quasdam fabularum offundunt,& portentosam historiæ formam è variis petitam,seu, vt dixeris veriùs, indigestam quandam mistámque, nulláque penè sibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt,vt reuera Proteum quendam in eiusmodi scriptionibus ostendant. Quod antequàm doceam apertiùs, referam Arnobij verba ex lib. I. contra Gentes:Falsitatis, ait, arguitis res nostras:& nos vestras arguimus falsitatis.Sed antiquiora,inquitis, nostra sunt,ac per hoc fidei & veritatis plenissima: quasi verò errorum non antiquitas plenissima mater sit, & non ipsa pepererit res eas, quæ turpissimas Dij notas ignominiosis concinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falsa & audiri,& credi? aut non simillimum veri est, fidem vicinis & finitimis, quàm spatiorum inesse longinquitate distantibus? Testibus enim hæc, illa opinionibus asseruntur: & procliuius multò est,minus esse in recentibus fictionis, quàm in antiqua obscuritate submotis, &c. Gentes enim pleræque & nationes ignaræ vetustatis,& veræ perpetuæque seriei temporum, fabulosas quasdam origines confinxerunt: vt Thessali, qui ex lapidibus ortum suum repetebant: Arcades Luna se antiquiores existimabant:Athenienses *αὐτόχθονας* esse se cùm ostenderent, gloriabantur suum genus, Ionica gente, quæ originem habuit à Iaphet Noëi filio,vetustius,ideóque celebrius.Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinij peritissimus, in quamlibet formam se mirabiliter transmutans: nam fiebat

Arnobij locus.

——— aper,modò saxum,& cùm vellet,arbor,

inquit Horatius.Quin.& Virgil.4.Georg.

——— fiet subito sus horridus,atráque tigris,
Squamosúsque draco,& fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ sonitum dabit,atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapsus abibit.

Aristophanes de Empusa.

Talem descripsit Empusam Aristophan.in Ranis:

Καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα.
Ποῖον τί, δεινόν. παντοδαπον γοῦν γίγνεται.
Τότε μὲν βοῦς, νυνὶ δ᾽ ὀρεὺς, τότε δ᾽ αὖ γυνὴ
Ὡραιοτάτη τις. ποῦ 'στι, φέρ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἴω,
Ἀλλ᾽ οὐ κἔτ᾽ αὖ γυνὴ 'στιν, ἀλλ᾽ ἤδη κύων.
Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur statim.

Nunc

Nunc mula, nunc bos, fitq; rursum fœmina
Valde venusta, vbi est? ad eam me confero,
Sed rursus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Ægyptium fuisse sophistam, qui præstigiis quibusdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 2. ait consuetudinem regibus Ægypti traditam, Græcis causam huiusmodi transmutationis præbuisse, nam regibus Aegyptiis mos erat leonis, tauri, vel draconis priorem partem ferre in capite, principatus insignia: quãdoque verò arborem, aliquando ignem, nonnunquam redolentia supra caput vnguenta, & aquas: hæc enim spectabant ad ornatum, tum stuporem ac superstitionem: quandam inspicientibus iniiciebant. Alij sunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum disciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteum φυσικῶς aërem esse dicit, ideóque apud Homerum, in ignem atque aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de Proteo,

——— πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eam esse mentem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem rerum esse volunt. Certè Ponticus Heraclides sub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς significari ait: cuius verba huc referam vel obiter, εἴθ' ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα ἃ βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις. ποιητικοὶ καὶ θεράπιοι μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειε, τὴν γὰρ προμήθορα τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ' ἧς τὸ πᾶν ῥιζωθὲν εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἥκει καθέστημα, παλαιοὶ γὰρ ἦσάν ποτε χρόνοι, καθ' οὓς ἀτύπωτον ἡ ὑπολίμενον ἦν, οὐδέπω κεχωρισμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς, οὔτε γὰρ γῆ τῶν ὅλων ἑστία κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο, πάντα δ' ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγὴ, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ἢ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοτόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τοῦ βίου τύπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γένεα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο, τούτων δὲ προμηθῶς λελογισμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην, πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἶδος ἑκάστου γενομένη θεά. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν ὢν φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἠμείβετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

Heraclidis locus.

Ἤ τοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ' ἠυγένειος,
Αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
Γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

Διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ, δράκων δ' ἐστὶν ἡ γῆ, τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτο σημαίνει. δένδρον γε μὴν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μεταρσίαν ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλεστέραν ὧν ᾐνίξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου παρέστησεν εἰπὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλανήσασαν ἑκάστῳ πρόνοιαν, εἰδοθέαν· ἐξ ἀμφοῖν δὲ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ περιστατικὰ τῶν ὅλων χωρῆσαι, πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, Φάρον ὠνόμασεν, ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρουσα, τὸ γεννῆσαι, καὶ τὴν γῆν ἀφάρωτον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρωτος οἷον γυνή, φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο σημαίνειν, Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Gesneri apponam, ne studiosos nostra paraphrasi remoremur. Narratur multiformis, in quascunque res voluisset, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monstrosæ fabulæ videntur, nisi quis diuina Homeri mysteria, veluti sacra, mente cælesti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuersi originem constituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, speciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnosus, nondum discretis rerum notis integritatem suæ formæ adeptus, Nam neque dum tellus centrum suum pro fundamento rerum omnium stabilierat, neque cœli perpetuus motus certa sede voluebatur; sed omnia sine solis vsu immota, tristique silentio depressa languebant: aliud extabat nihil, quàm informis diffusæ materiæ segnities, antequàm principiũ illud, à quo producta & constituta sunt omnia, salúbrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cælúmque à terra, & pelagus à continente distingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus seu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem suum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidentia disposita sint, numen illud quod informem prius indiscretámque materiam certis formis obsignauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idque meritò, vt quæ εἴδεις ἑκάστου θέαν, hoc est, ideæ seu formæ cuiusuis inspectionem exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde species à prouidentia formatus diuiditur.

Eidothea filia Protei.

Principio est visus speciem subiisse leonis,
Mox acer inde draco fieri, fera pardalis inde.

In latices etiam se vertat, & arbore formam
Mutauit priscam ramis ac frondibus alta.

Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus est, *Leo quid.*
vtpotè indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm au- *Draco quid.*
geatur, & à terra semper in sublime natiuo motu feratur, sym- *Arbor quid.*
bolum aëris est. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demon- *quid.*
straret, suo nomine manifestò vocat, inquiens. *Aqua.*

In latices etiam se vertit.

Proinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Ei- *Proteus.*
dotheam verò prouidentiam, quæ singulis formam effigiemque *materia in formis.*
suam addidit, & vniuersam molem ab vtrisque discretã in continuas sibi & perficientes mundum partes diuisam esse. Probabiliter verò & insulam, in qua hæc facta sunt, Pharũ appellauit. Nam φέρειν generare significat: & Callimachus sterilem terrã, ἀφάρωτον dixit, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ, id est, ceu mulier sterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omniũ, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductã, quid sibi vellet insinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemẽs Alex. Pædagog. *Clement.*
3.c.1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias *Alexand.*
sese mutãtem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus *locus.*
dæmon, &c. Iulianus Epistola quadam ad Iamblichũ de sapiente quodam, qui suam eruditionem tegeret, intelligi maluit,
πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν *Iamblichi*
ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, *locus.*
ἐκφήνας, ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὗτος σοφὸς πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει, τῆς μὲν οὖν ἤδη φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι, διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ' ἀπατεῶνος ἔργου ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ, id est: Aiunt Proteum illum Aegyptium se in varias formas commutasse, quasi qui veretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus sapientem se esse demonstraret. Si autem verum est eum fuisse sapientem, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus testatur) scientiæ quidem nomine laudari mihi potest, ob ingenium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter instituti, sed impostoris improbi partes agebat, cùm ita se fingeret occultando, ne hominibus prodesse posset. Basilius Magnus oratione, πρὸς νέους, ad inconstantiæ fugam conuertit, φαῦλον οἶμαι, inquit, τὸ σωφρονοῦντι τὸ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα παραγοσκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου, ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν

ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν, τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντα τι τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν, ὡς φυτὸν ἐγίνετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χρήματα. Quorum verborum hic est sensus: Cauendum igitur sapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, sed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo se omnibus opponere, si malè audire, si periclitari oportuerit pro honesto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera sententia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemus eum similem esse sophistæ illi Aegyptio, qui modò in arborem, modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam habitum sese transformabat? Sed iam satis; imò verò plus satis. Alij ad alia referunt, vt Isacius Commentariis in Lycophronem. Certè vt id postremò, quæ antiqua sunt, & extra hominum memoriam, aut certè coniecturam posita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallænæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sophistam, quidam saltatorem, alij marinum Deum: sunt & qui eum regem aut tyrannum fuisse velint. Sed hasce tam varias & prodigiosas opiniones recensere nihil hîc aliud mihi videretur, quam Proteum quendam hîc effingere. Si qui Proteum denique ad πρώτην ὕλην reuocant, sentiunt cum Heraclide: si qui probabilem historiam, cum Diodoro lib. 2. Quò pertinet adagium: Pallænæa tunica: &, Proteo mutabilior.

Pallenæ senex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter insignem quandam crudelitatem Busirim nominatum ait, etsi Virgil. Pallænæum faciat. Pallæne autem vrbs est Thraciæ. Poëta sic:

Proteus Busiris.

Hic nunc Æmathiæ portus, patriámque reuisit,
Pallenen. ———

Ad eam enim reuersus fertur, ob scelera filiorum Telegoni & Polygoni ab Hercule posteà occisorum.

Forma histrica.] Varia & multiplex, qualis histrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum assumunt.

Insignia

Insignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES *clypeos sunt qui in Iouis alite gestant,*
Sunt quibus aut serpens, aut leo, signa ferunt:
Dira sed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctáque sustineat stemmata pulcher olor:
Hic Phœbo sacer, & nostræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres seruat adhuc titulos.

COnfert insignia Poëtarum cum aliis stemmatis & symbolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν ἢ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, sunt qui Vulturem, alij Draconem, & alia eiusdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis olor est candidus, *Insignia varia quid notent. Insignia Poëtarum cycnus.*

Phœbo ſacet, quíque Regi quondam nomen dedit, animi puritatem reptæſentat, qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qui ſuos omnes labotes ad Phœbum litetarum Præſidem, & vt loquuntut Græci, μουσηγέτην teferre debet, vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admirationem tapiat, ac cycni pauló ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente. Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phœdone: ὡς ἔοικε τῶν κύκνων δοκῶ φαολότερος ὑμῖν εἶτε τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθάνειν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ἄδουσιν γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπίεναι, οὗπερ. εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet, ad diuinandum videor vobis eſſe cycnis deterior: Illi quidem quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodum, & quidem dulcius modulantut quàm antea conſueuerint, & quòd ad Deum, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi congratulantur. *Qui negent cycnum ante mortem canere.* Hîc non me mouet, quòd Ælianus 1. ποικίλ. ἱστορ. & Plin. capit. 23. libr. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti, ſed certè obiter adnotabo Ægyptios, cùm muſicum ſenem ſignificarent, cycnum pinxiſſe: quòd, inquit Otus, ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum. *Cycnus quid ſignificet.* Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quem lege lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem, lib. 2. de Somniis, Cycno virum ait muſicum ſignificati, atque adeò muſicam ipſam: occulta is detegit, coloris ratione, &c.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

Ceras.] Imagines cera expreſſas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornes vndique cera
Atria, &c.

De maiotum imaginibus cereis memini me quædam ſetipſiſſe ad Orationem Syllanam M. Tullij: itaque hic nihil repetam.

Cycnus Phœbo ſacer. *His Phœbo ſacer.*] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσὶ, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione prædditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeóque cantant alactius, geſtiúntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ

cycnos

cycnos pro poëtis accipere non raro solent, vt in Eclogis Virg.

Cantantes sublima ferent ad sidera cycni.

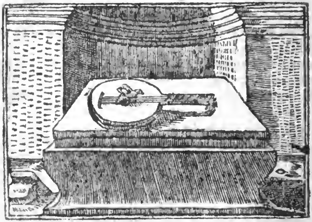
Qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo sensu lusciniam Musarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Euripides dixit. sed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè accessit, lepidos ea de re versus apponere, è lib. de Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cœlestes edere voce sonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur sacrasse vetustas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo.
Nec mors huic nigras injcit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia transalpina, Musicæ laude clarus: qui cum decessisset, ab Apolline in sui nominis auem mutatus creditur, ait Pausanias in Atticis. Aliam caussam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnúmque alterum Neptuni filium, in auem sui nominis mutatum facit, eius operis 12. *Cycni regis historia.*

Musicam Diis curæ esse.

EMBLEMA CLXXXIIII.

LOCRENSIS *posuit tibi Delphice Phœbe cicadam*
Eunomus hanc, palmæ signa decora suæ.
Certabat plectro Sparthyn commissus in hostem,
Et percussa sonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm stridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans suauis sese intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq; allecta, soni ad legem descendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.
Ergo tuæ vt firmus stet honos, ô sancte, cicadæ,
Pro cithara hic fidicen æneus ipsa sedet.

Id

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: *Fons Emblematis.*
ἐδείκνυτο δ᾽ ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ᾽ Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ᾽ οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθεγγότατα τῶν ζῴων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέν τοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id est, Ostenditur apud Locros Eunomi *Statua Eunomi.*
citharœdi statua, quæ insidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Aristone Rhegino venisse in contentionem, vter præmium sortiretur. Aristonem fusis precibus Delphorum ciues rogasse, vt sibi adessent, maiores enim suos ipsi Deo Apollini consecratos, & à Delphis Rhegium missam coloniam norat. Eunomum autem dixisse illis, nunquam de musica ad eorum primordio certamina fuisse, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu suauissimæ omninò sonum non haberent. Nihilominus Aristonem spe victoriæ ad laudem assequendam strenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, statuam, quam diximus, in patria collocasse. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defecisset, cicada superuolans adfuit, quæ supplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot versibus ab Alciato coërcitum, legere est in sectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδοὺς, quod huc ascribam.

Εὔνομε, ὦ πολλὸν, σὺ μὲν οἶσθά με πῶς ποτ᾽ ἐνίκων *Typus Emblematis.*
Σπάρτιν ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, πευθομένοις δ᾽ ἐρέω.
Αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσοδύσᾳ
ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπεκρέμασεν.
Καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὀπανίκα καιρὸς ἀπῄτει.
Εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τὠτρεκὲς οὐκ ἔμμεν.
Καί τις ἀπ᾽ αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀνασσὰς
Τέττιξ ἐπλήρου τὠτρεκὲς ἁρμονίης.
Νεῦρα γὰρ ἐξετίνασσον ὅθ᾽ ἑβδομάτας δὲ μελοίμαν

Κορδᾶς,

Κορδᾶς, κἂν τούτῳ γήρᾳ ἐκιχράμεθα.
Πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς ὄρεσιν ᾠδὸς.
Τλᾶνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο.
Καὶ μὲν ὁ καφθέγξοιτο, σὺν ἀψύχοις τόνῳ νευραῖς,
Τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ.
Τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
Κάλκεος. ἁμετέρας ἕζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

Musica magna vis. Meminit huius historiæ Clemens Alexandrinus initio statim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ἐξήγησιν continet ἐπιγραφή, nimirum Musicam Diis esse curæ: quod & significat Homerus Iliad. 1. cùm induxit Deos cithara vtentes post contentionem de Achille. quod & certè non modò paganorum scripta testantur, vt maximè libri sacri continent, quanta fuerit lege diuina Musicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud Regium Psaltem variis in locis. Consule & D. August. de Ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripsit Plutarch. elegans de Musica commentarium, cuius vires attingit posteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Musicæ pulcra laudatio est apud Cassiod. lib. Variar. 2. Epist. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada; & Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Erasm. Sed si quis plura volet, ad illustrationem huius Emblem. conduxerit fortasse legere Plutarchi tractatum de Animæ procreatione, ad finem. *Locus Strabonis additus ex inic-lecturis.* Sed vide num huc conciliare possis Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς Θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Rectè quidem dictum est, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici sunt: rectius verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipsum est gaudere, festos dies agere, & philosophari, & musicam attingere. Sed nimis fortasse verbose hactenus. Nos ne otiosi omnino in hac explicatione simus, quatuor potissimùm ex hac historia certè nobili colligimus.

1. Primùm quidem apud veteres Musicam in magna laude habitam fuisse, & eius vsum in magnis quibúsque conuentibus, conuiuiis, sacrificiis prosecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquam vera Dei cognitione destitutos, putasse tamen quædam esse numina, quorum opem in rebus aduersis se sperabant impetraturos, vtq; hominum multæ variæque conditiones essent, sic peculiares esse Deos, credidisse.

3. Ter

3. Tertiò, iis qui temeraria quadam proteruia contenderent, & suis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarentur, sæpenumero malè cedere: iis verò qui modestè de se sentirent, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò præter omnium spem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & postremò, prodigia quædam & quasi arcanorum suorum recessus, Deum in rebus penè omninò desperatis ostendere: vnde memoria sempiterna transmeet ad posteros.

Delphice Phœbe.] A Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus est, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum. *Phœbus Delphicus.*

Plectro.] Instrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur, Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

In hostem Spartyn.] In aduersarium Spartanum, id est, Aristonem Spartyn, Græcus accusatiuus. Græcum epigramma, vt habēt vulgati codices, secutus Alciatus, in errorem potuit impingere. Quòd eo dico, quia vox, σπάρτην videri suspecta, non temerè potest, sic legendum putat Nicolaus Gulonius, literarum Græcarum professor Regius πατρίδ᾽ ὁ λοκρὸς ἐγὼ &c. pro eo quod diceremus, κτ̃ τὴν πατρίδα ὁ λοκρός. sic enim recta erit carminis sententia. Eunomus enim Locrensis erat, non Spartanus, nisi fortè putet aliquis σπάρτην, esse agnomen quoddam vel cognomen, quod nescio an probare debeam.

Trita fides.] Rupta.

Stridere.] Dissonare.

Bombo.] Sono.

Argutans suauis ales.] Cicada suauiter canens.

Descendit ad legem soni.] Aptauit sese ad instrumenti musici concentum.

Ab altis saltibus.] A syluis, & relictis nemoribus, in quibus potissimùm frequentia est cicadarum.

O sancte.] Phœbe.

Tua cicada.] Tibi sacræ, de quo suprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetustate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea insidente consecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam postremam ita corrigit Gulonius meus, τὔνεκα συμφώνων μὴ ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS *Cadmus dentes vt credidit aruis,*
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextráque iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notáſque magiſtris
Tradidit, ijs ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

Epimy

EPimythion est elegantissimum, quo literatorum æmulationem, quæ sæpenumero rixarum plena esse solet, permultas vnà secum aduehere difficultates, & contentionum tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingeniosum sit, haud ego quidem possum vel paucis verbis soluere, vel vno, quod aiunt, fasce complecti. Quia enim multa simul occurrunt, auspicandum esse video à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum regis filius à patre missus in remotas terras Europam sororem quæsiturus, iussusque Phœniciam nõ redire priùs, quàm illam vnà secum reduceret, Apollinis oraculum dicitur adiisse, vt quid sibi esset agendum, certò nosset, eumque responsum habuisse, vt indomitæ bouis ductum sequutus, ibi tandem sisteret, sedemque figeret, quò loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias cõdidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam diduxit vxorem. Draconem Castalij fontis custodem Marti sacrum interfecit, cuius dentibus (suasu Palladis) humo, vt sata quædam mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quæ se mutuò cõfecerũt: demptis quinque reliquis, qui Palladis consilio fœdus & pacẽ inierunt; quibus ita tandem consiliatis, & quasi aliquo certo fœdere sociatis, auxilium Cadmo tulerunt in Thebis instaurandis. Ex quo factum, vt post aliquantũ temporis in numerosum populum excreuerint, totamq; Græciam suo genere & præclarè gestis cõplerint. Sed de fabula plus satis. Historiam fusius 3. Trãsformationũ Ouid. est persecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ sunt per totam Græciam primùm sparsæ, quas ille ingeniosus & industrius admodum artifex Græcis ipsis primus tradidit. Quod omninò vel de sermone literarum monumentis comprehenso, vel de contentionibus hominũ literatorum est accipiendum. Draconem primùm παρὰ τοῦ δέρκειν, id est, acutissimè videre, nominatũ aliàs admonuimus: quo sapientiam intelligimus, & disciplinarum circulum literarum contẽtum monumẽtis. Nemo enim est qui nesciat liberalem omnem doctrinam sermone vt plurimùm & scriptis quacunque lingua communicari. At ea liberalis cognitio sermone communicatur & scriptis. Sermonem quidẽ à serendis verbis esse dictum Grammatici nos admonẽt, qui sermo qua parte literis continetur, sedecim primùm characterum notis constabat, tot enim Draconis esse dentes asseuerant, qui naturæ arcana inuestigarunt: & ij quidem characteres non modò parum inter se consentiunt, sed & seipsos mutuò quasi tollunt, id

Cadmi historia.

Sati dentes quid.

Draco vnde dictus, & quid significet.

Sermo vnde dicatur.

id est, coalescere, aut significare quicquam non possunt, nisi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id est, articulatam orationem faciunt. Armatorum hastas & gladios possumus transferre ad accẽtuum vel spirituũ sedes siue notas: quæ non nisi Palladis, id est, intelligentiæ beneficio, bene inter se cõponi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, studiosorum quorundam factiones ostendunt, qui liuore quodam, & æmulatione grauiore moti, sibi mutuam inferunt internecionem, dum scriptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertationibus, id est, λογομαχίαις rixantur, suorum συνδρόμων & eorum qui versantur in eodem circo laboribus detrahunt, eorumque doctrinam importunius vellicant. Vidit pius quàm satis est eius rei exempla nostra ætas, quæ vt politiorem concinniorémque non modò artiũ, sed totius philologiæ tradendæ viam ac rationem summo Dei beneficio restitutã habuit: sic certè plura, & quidem nocentiora eo monstra parturiit, sic vt verò verius dictum sit, Vbi mel, ibi fel: & Vbi vber, ibi tuber succrescere. Porrò numerus perexiguus à Minerua sapientiæ præside in gratiam redire iussus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, studiosorum conditionem notat, qui cùm se mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt: sed quàm pauci sint qui animi candore & ingenuè id faciant, nõ est meum hoc loco dicere. Hanc fabulã ingeniosè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenses, refertque dentes serpentis ad sedecim literas, quę tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus consonas sese interficere ait, quod nihil virium habeant si singulæ spectentur: quinque vocales, quæ per se vocem faciunt, quæque aliis soni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conspirarunt, postremò typographum elemẽtorum typos, quasi Cadmum serpentis dentes disseminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatem perueniant. Carmen Anuli hoc est:

Hasta, gladij quid. *Inuidia literarum.* *Bartholomæus Anulus.*

Cui iaculum, iaculaque animus præstantior omni.
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præstans facundia, & armis,
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humana circulus est Sophia:
Quarum quinque (aliis se collidentibus vltrò)

Plena

Plena vocales integritate manent.
Ac terrestri[?]us has animis inseuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes sparsisse draconis,
Exq́; satis natos dentibus esse viros:
Qui se occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Post reliquos casos, quinque superstitibus.
Ex quibus est hominum post multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui spargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, stemma leonis habet,
Quique libris homines sapientes perficit: an non
Iure pari possit dicere chalcographus?
Semino serpentis dentes in pelle leonis,
Hoc est Lugduni, qui Leo Gallicus est.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13. Vipereos autem dentes dixit, pro serpentinis, συνεκδοχικῶς, speciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib 11. Annal. Allusit Plutarch. ad fabulam Cadmi qua dicitur serpentis dentes proseminasse, initio disputationis: Cur oracula dare Pythia desierit. Sed fortasse conduxerit studiosos euoluere Symposiacôn 9. eiusdem, quæst. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum prima sit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio Chrysost. orat. 23. quem consule, si vacat.

Credidit aruis.] Mandauit solo.

Aonio solo.] In Græcia. Aonia dicta Græcis, ab Aone Neptuni filio, Rege Bœotiæ.

Monitu Tritonidos.] Suasu Palladis. Ouidius.

Et sua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam sumpserunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnicia acceptas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum est.

Dicta septem sapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

H*Æ C habeas, septem sapientum effingere dicta,*
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus est, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, siue libella docet.
Noscere se Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc speculum in manibus, vtraq; sumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit, nimis, hæc eadem aiunt,
Contractu qui gith ore liquefaciunt.
Respexisse Solon finem iubet, vltimus agris
Terminus haud magno cesserit ipse Ioui.

Heu quàm vera Bias, Est copia magna malorum:
Musimoni insideat effice Sardus eques.
Ne præs esto, Thales dixit, sic illita visco
In laqueos sociam parra, meropsque trahit.

SEptem sapientum tanta fuit apud priscos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & sententiarum quarundam paucis verbis comprehensarum pondus & grauitatem, soli omnium σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem instituto & moribus ab aliis differebant, & seriis quibusdam sententiis & apophthegmatis aliorum mores informabant. D. Augustinus de ciuitate 8. & 18. eos ait claruisse post Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quædam hominibus præstitisse, nullúmque monumentum, quod ad literas attinet, posteris reliquisse, nisi quòd Solon quasdam leges Atheniensibus dederit, Thales verò Physicus suorum dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioséque sermonibus illustrarũt. In Græcorum Epigrammatôn collectaneis octostichon extat de septem horum sententiis insignioribus, & de cuiusque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatem ascribere non grauabor. Adde quòd eædem ipsæ sint, quas Alciatus illustrat symbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inseruiat: *Septem Græciæ sapientes qui.*

Ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
Μέτρον μὲν, Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
Χίλων δ' ἐν κοιλῇ Λακεδαίμονι. γνῶθι σεαυτόν.
Ὃς δὲ Κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, Περίανδρος.
Πίττακος οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ Μιτυλήνης.
Τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, Σόλων ἱεραῖς ἐν Ἀθήναις.
Τοὺς πλέονας κακοὺς δὲ Βίας ἀπέφηνε Πριηνεύς.
Ἐγγύην φεύγειν δὲ Θαλῆς Μιλήσιος ηὔδα.
Nomina, dicta, vrbes septem canimus sapientum.
Optima mensura est, Cleobulus Lindius inquit:
Te cognosce ipsum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quique Corinthius est, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Attius hinc Solon, vita, inquit, respice finem.
Non spondere, Thales Milesius vtile censet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Ausonium pleniùs eadem apophthegmata Græcè & Latinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem sapientum

videre est. Cætera percurramus.

Cleobulus. *Cleobulus.*] Hic ex Pindo vrbe Rhodi insulæ, patre Euagora, in Ægypto didicit. Dicebat, cauendas esse inimicorum insidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laert. lib. 1. Huius insigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima mensura; vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς designandum, trutina siue lanx adhibetur: eà enim quæque ponderantur. Idem habet Hesiod. 1. ἔργων.

Chilon. *Chilon.*] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magistratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in sermone concisus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconismus. Elogio proditum est, septem aliorum fuisse sapientissimum. Eius insigne apophthegma, γνῶθι σεαυτὸν, quod per speculum intelligitur. Pluta Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32. & Erasm. in Adag. Nosce teipsum. Sententiam hanc tribuit Aesopo Plutarch. ad finem Symposij septem sapientum. Sed quid speculum cum sui cognitione? Inuenta sunt specula, inquit Seneca 1. quæstionum naturalium, cap. 17. vt homo se ipse nosceret. Multa ex hoc consecuta: primò, sui notitia, deinde & ad quædam consilium: formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret redimendum esse virtutibus quicquid corpori deesset: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi, & fortia audiendi: senex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis dedit nosmetipsos videndi. Hæc ille.

Periander. *Periander.*] Hunc aiunt tyrannum fuisse immodica quadam iracundia, quíque ciuitatem auro spoliarit, & incestus non nominandos perpetrarit, vnde plerique negant hunc fuisse vnum è septem sapientibus, sed alterum quendam nomine Periandrum Ambracię natum. Dictum celebre, *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quosdam scriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. cap. 4. & lib. 26. cap. 9.

Pittacus. *Pittacus.*] Hitadio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iustissimus & fortissimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus esse cognoscendum, id est, temporis habendam esse rationem admonebat. Symbolum autem prioris est girh, nigerrimum semen optimúmque, excitatissimi odoris, quo minimo sumpto in cibis dat saporis gratiam: largiùs autem, venenum exhibet.

exhibet. Plerique suspicantur esse minutulum piper, quod poyuretum nostri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin.lib.20. cap.17. Malanthion & melaspermon nominat,de cuius ibidem viribus satis,& lib.19.cap.8.

Solon.] In Salamine insula natus, quæ iuris erat Atheniensium, parentibus nobilissimis ortus, leges Draconis sanguine, non atramento scriptas mitigauit,aliis promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum,sed expectandum vitæ finem dicebat,quod Ouid.3. Transformat. retulit his verbis: *Solon.*

——— scilicet vltima semper
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo, supremáque funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem suprà iam satis expressimus.

Bias] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius insigne dictum à plurimis celebratum:*Omnia mea mecum porto*:& illud nostrum, οἱ πλέονες κακοί,quo taxabat vitiorum inter homines omni parte scatentium multitudinem:quod figuratur per Sardum hominem musimoni insidentem. Musimones, asini, muli, aut equi breues,vt inquit Nonius.vnde Lucilius: *Bias.* *Sardi.* *Musimones.*

Pretium emit qui vendit equum musimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij sunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia sub duobus hisce, quibus abundat Sardinia.Lege Plinium 8.cap.49. De Biante Laer. Valer. Max.lib. 7. & Gell.lib.5.

Thales.] Nobilissima ortus familia Mileti, Geometriæ & Astrologiæ peritissimus.Inter eiusdem graues sententias est ea, qua monebat sponsionem non esse faciendam, ἐγγύα πάρα δ' ἄτη, qui enim se vadem statuit,sibi seruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus 6.Stromatum, Sponsionem esse noxæ filiam dicit (ex Thalete) sponsionis verò mulctam: id est, ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία. Symbolum est parra vel merops, quæ pedibus aut visco captæ consocias attrahunt. Tales enim sunt debitores, qui vt sese explicent irretitos, alios quos possunt fideiussores aucupantur. Parra quidem auis inauspicata, quæ galerita vel alauda dicitur. Plinius 11.cap.37.Merops,quòd apes comedat,apiastra,idem lib.10. *Thales.*

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD *monstrum id? Sphinx est. Cur candida virgnis ora,*
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia: tanti
Scilicet est triplex caussa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, sunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda superba rudes.
At quibus est notum, quid Delphica littera possit,
Præcipitis monstri guttura dira secant.
Namque vir ipse bipésque tripésque & quadrupes idem est,
Primaq; prudentis laurea, nosse virum.

Vt-

VT minùs prouectis aliquantisper consulam, paulò altiùs repetam carminis huius argumentum ex sententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocastæ filius: quē pater cùm ex oraculo futurum cognouisset, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recens natum pastori dedit interficiendum. Ille suspensum traiecta resti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus pastor regius, tū fortè misericordia motus, ad Regem suum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oepidum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuisset iam corpore robustus & animo forti, sui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre consuluit: à quo responsum habuit se parricidam futurum, & suæ matris maritum. Itaque Corinthū repetere noluit, viámque ingressus qua Thebas proficisceretur, obuium parentem (à quo, quòd non cessisset, sceptro fuerat percussus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infestata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monstrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma solebat proponere, eósque qui id nescirent dissoluere, de saxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuisse traditur ænigma: *Quod animal esset & quadrupes, & bipes, & tripes.* Quod Ausonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus est his verbis; *Oedipi vita & fatū.*

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia solus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob caussam edictum per vniuersam Græciam promulgari iussit, estque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma dissolueret, suam illi sororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Sphintium profectus, ænigma soluit, déque humanæ vitæ partibus interpretatus est. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: senex autem tripes, quòd sæpiùs vtendum baculo sit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia se ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à scriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Hesiod. in Theogonia: suntque qui asserant Sphingem esse ex genere simiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalibus, & Solinus capit. 30 Polyhist. simias esse volunt. Alia Plin. scribit libro 8. capit. 21. & 11. cap. 72. & 35. cap. 12.

ex quibus locis petendam esse veram Sphingis descriptionem plerique censent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem perniciosum quẽdam hominem fuisse qui sua calliditate multos peremerit. Sed hæc missa faciamus, & ad mythologicam tractationem veniamus. Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma sit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editissimo huius vitæ monte, & quasi theatro locatam, infinitam hominum multitudinem sua feritate opprimere non alia de caussa, nisi quòd sese non agnoscat, id est, se homines esse ignorent. Triplex autem monstri forma refertur ad res primarias caussas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræsentat, fœdámque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam fermè naturam commutet, quo fit vt ab omni vera disciplina rectáque institutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quasi obsidetur, leuitatem & inconstantiam animi satis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturæ, vel consuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui est, quod firmum aut constans esse vel videri possit? Cæterùm pedes, quales sunt leonis, indicãt superbiam arrogantiámque, quæ cùm falsam de rebus opinionem habeat, seque scire putet quod nescit, non mirum est si turpiter impingat, & longissimè absit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis caussa est ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè se deceat, non videt. Altera est corporis voluptas, primo quidem aspectu blandiens, sed asperrima, tristísque, postquàm gustaueris: De qua sic antè,

Sphingis descriptio. *Virginis facies in Sphinge.* *Plumæ Sphingis.* *Leonini pedes.* *Ingenij leuitas.* *Voluptas corporis.*

———meretricius ardor
Egregijs iuuenes seuocat à studijs.

Superbia. Tertia caussa omnium perniciosissima, & ad nocendum imprimis efficax, est animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in superioribus, verbum non amplius addam.

Sphinx, ignorationis symbolum. *Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia.*] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur esse tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipsissima verba huc traduco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προεβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο. εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν,

οὔτε κακὸν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπεθνήσκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρείᾳ παραδιδόμενοι· ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸ δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ, id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalutem quidem conſequebatur, qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim ex hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum, quid neque bonum, quid neque malum ſit in vita. Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalutem ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ob ingenij ſolertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Ælian. de hiſtoria animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem & torquet ad ſophiſtarum genus.

At quibus eſt notum, &c.] Plato Carmide, & Plutarch. variis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderũt: quod Alcibiadi apud platonem Dialogo de Natura hominis, omnium difficilimum videtur, eiúſque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam pleríque exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius de Legibus 1. Qui ſeipſum nouit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantóque munere Deorum ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ſeipſe perſpexerit, totúmque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit, quantáque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendámque ſapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe beatum fore.

Noſſe ſeipſum quã vim habet.

Nam cùm animus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequio indulgentiaque diſceſſerit, voluptatémque, ſicut labem aliquam dedecoris oppreſſerit, omnémque mortis doloriſque timorem effugerit; ſocietatémque carnis eiecerit, tum omnibus ſe naturâ coniunctum duxerit, cultúmque Deorum & puram religionem ſuſceperit, & exacuerit illam vt oculorum ſic ingenij aciem ad bona eligenda,& reiicienda contraria:quæ virtus ex prouidendo eſt appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idémque cùm cælum, terras, maria, rerúmque omnium naturam perſpexerit, eáque vnde generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternúmque ſit, viderit, ipſumque ea moderantem & regentem penè prehenderit, ſéque non vnis circumdatum mœnibus popularem alicuius definiti loci, ſed ciuem totiùs mundi, quaſi vrbis vnius agnouerit.in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conſpectu, & cognitione naturæ, Dij immortales, cùm ſe noſcet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur ampliſſima! Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, diſſerendi ratione, veri & falſi iudicandi ſcientia, & arte quadam intelligendi, quid quámque rem ſequatur, & quid ſit cuique contrarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Et illud vel maximum, ait, animo ipſo animum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis; quo monet vt ſe quiſque noſcat: non enim, credo, id præcipit, vt membra noſtra aut ſtaturam, figurámve noſcamus: neque nos corpora ſumus: neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Noſce te, hoc dicit, Noſce animum tuum. Nam corpus quidem quaſi vas eſt, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur noſſe, niſi diuinum eſſet, non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptum, ſic vt tributum Deo ſit, hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. Artis de ſuo templo:

Eſt ibi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſcit quæ ſibi quemque iubet.

Auſonius eidyllio 4.

Quanquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σεαυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt. lib. 1. Chilonis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi ſermo

ſermonem περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτόν. Macrob. 1. Saturn. cap. 6. Adagium, Noſce te, multóſque alios qui auream hanc cæleſtémque gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtuc mihi occurrit è Philæbo: τὸ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶθι σεαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες.

Præcipitis monſtri.] Ignorantiæ, quæ eſt reuera θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσαπάλλακτον κακόν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel monſtrum præceps, idem eſt atque periculoſum, eo quòd in præcipitiis ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putentur.

Namque vir ipſe bipéſque, &c.] Tres hic notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alij aliter diſtribuunt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. *Tres ætates.*

Primáque prudentis laurea.] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM, vt rectè piéque monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani. *Primus ad ſapientiam gradus.*

Laurea.] Victoria, gloria Martialis 7. lib. 4.

——veniat laurea multa licet.

Idem in ſecundo dixerat, initio ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

Auſonius Eidyllio 9.

Hæc profligati venit modò laurea belli.

Noſſe virum.] Oraculum id, γνῶθι σεαυτόν præter cæteros explicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſaluris eſſe ſummam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3. lib. cui Pædagogo nomen indidit, pulcherrimam & maximam diſciplinarum omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nonne putas inter morbos nullum magis pernicioſum inſipientia? eúmque qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum? aut etiam plurimorum cauſſam malorum aliis eſſe?

Mentem,

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

I N G R E S S A *vulpes in Choragi pergulam,*
Fabre expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret.
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt? ſed cerebrum non habet.

Forma nihil, ſi ſola forma eſt.

ID ex Æſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus efficti laudauit elegantiam, ſed nihil eſſe duxit, quia cerebro careret: quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους. vel in quoſdam formoſulos & elegantiore cultu

adole

adolescentes, cætera verò prorsus obtusos nullíusque frugis, qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici solet, In aurea vagina gladium plumbeum, vnde conquestus est nescio quis Græcorum his quidem verbis:

Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς ἐλέγχεται. Id est:
Multis mortalium aspectus liberalis:
Mens autem in se ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandũ non esse in facie exornanda, sed potiùs in actionibus & studiis honestis pulchritudinem esse quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formosissimus: sed, vt ille subiicit, ἀλαπαδνὸς ἦεν imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius semel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo, vt perspicuè ostenderet eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laude dignæ sunt, minimè idoneam. *Nireus formosissimus.* Est itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quémque virtutis & honesti studiosum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν ἀσκῆσαι, τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν, εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. *Socratis dictum sapiens.* id est: suam ipsius formam in speculo debere conspicere, vt si forma bona sibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna sunt: vt putet admodum absurdum esse in pulchro corpore animum deformem cõtinere: quòd si deformis sit in iis quæ corporis sunt, eo magis curandum sibi nitendúmque, vt pulchritudinem animi consequatur. Cæterùm Philosophi permulti animæ sedem in cerebro, tanquam in arce summa posuere: vnde vecordes & insipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Cùm facies peiora senex, vacuúmque cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita scitè redditum huc apponam:

Mimi ingressa domum vulpes dum singula rerum
Visendi studio, scena instrumenta reuoluit,
Formosi laruam simulacrum repperit oris:
Inque manu sumens, animoque & lumine lustrans,
O quàm insigne caput, specie quàm, dixit, honesta,
Sed rationis inops, cassoque informe cerebro.

Sordet

Sordet honos formæ, nisi cui sapientia iuncta est.

Fabrè.] Id est, affabrè, ingeniosè, artificio quodam singulari, δαιδαλέως.

O quale caput est, sed cerebrum non habet.] ὢ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ᾽ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græce lepidiùs.

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT *aquas residens pretioso in vellere Phryxus,*
Et flauam impauidus per mare scandit ouem.
Et quid id est? vir sensu hebeti, sed diuite gaza,
Coniugis aut serui quem regit arbitrium.

Huc

HVc pertinet Diogenis apophtegma, cùm diceret indoctũ diuitem, arietem esse in aureo vellere, & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circũtectos appellabat. Hîc verò notãtur potissimùm locupletes illi, qui cùm sint hebeti & obtuso prorsus ingenio, ducuntur, trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorũ negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec secus ac infantes anniculi, è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque statuant, non habent, quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri solet: *Aries in aureo vellere.*

Πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος,
Ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. satis esse potest ad id Emblema illustrandum: nempè ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἄγνοιαν, κἂν πλούσιοι, quæ Socratis disputatio est cum Euthydemo. Vt autem Phryxi fabulã attingã, ille nouercæ insidias vnà cũ Helle sorore fugiens visus est per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autẽ ei nauem fuisse paratam fugienti, cuius insigne aries erat. *Serui homines ob imperitiã.*

Pretioso in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iustinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellẽ interpretentur fuisse librum quendã veterum more in pelle conscriptum, in quo auri conficiendi scientia traderetur: cuiusmodi libros cùm Diocletianus summa diligentia perquisiuisset apud Ægyptios (qui huius peritissimi censebantur) omnes flamma consumpsisse fertur, ne diuitiis ita cõparatis Ægyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tẽpore artẽ hanc publico Cæsaris edicto semper habitã fuisse flagitiosam. Sed dum alios pleróśque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potissimùm, explicántque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos esset, à principibus quibusdam viris cõgestam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucasi montis, auro abundabat, vel teste Strabone, qui scribit multos fontes ex Caucaso manare, scaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eámque colligi ab incolis, pellibus quibusdam lanosis in aquam iniectis. Hinc enim suspicari possumus locũ esse fabulæ datum, pelles enim, subsidente in iis arena, speciem aurei velleris præ se ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat, παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάρρους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημέναις: *Aureum vellus.*

μόνας, καὶ μαλλωταῖς δωραῖς ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

Sensu hebeti.] Qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus, vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβάτιον ἦθος. Pierius lib. 10.

Coniugis aut ſerui quem regit arbitrium.] Is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος.

In fidem vxoriam.

EMBLEMATA CXC.

E C C E *puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce*
Vt ſedet, vt catulus luſitat ante pedes.
Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quam ſi educat ardor,

Malorum

Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris sunt, sic Scheneïda vicit
Hippomenes, petijt sic Galatea virum.

DVo sunt quæ matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque stabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem symbolum, canis fidissimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium siquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide constantiáque fouetur imprimis atque conseruatur. Porrò autem Veneri consecrata, cui nimirum aureum Hesperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes, & Galatea suum amasium malo petiit. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio: *Malum, Veneri sacrum.*

Τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ᾽ εἰ μὲν ἔχουσα φιλεῖς με, &c.
Malo ego te ferio; cape, si me diligis, illud.

Dextra iungitur.] Dextra, fidei symbolum, vti superiùs explicuimus.

Catulus.] Canis, catellus, qui etiam fidei notam repræsentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obsequium & fidem putat præstandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C.Mamilij numo, qui aliquando S.C. præfectus est limitibus metandis, est canis allatrans, qui notat fidem esse præstandam ei qui eiusmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5. *Canis, fidei nota.*

In læua.] Parte sinistra.

Sic Scheneïda vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia suis procis certamen cursus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, cursum cum puella instituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare captam pomorum tam rara pulchritudine, anteuertit cursum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph. *Hippomenes vicit Atalantam.*

Petijt sic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat: *Galatea.*

Malo me Galatea petit lasciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

C V M *furit in Venerem, pelagi se in littore sistit*
Vipera, & ab stomacho dira venena vomit:
Muranamq́ ciens ingentia sibila tollit,
At simul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obsequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obseruent instinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc esse deteriores. Basilius Magnus in Hexaëmeron oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congressu, quales coniugum mores esse debeant, ostendit. Vipera, infestissimum animal eorum quæ

quæ serpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, sibilóque se adesse significans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata bestia copulatur. Quorsum hæc spectat oratio? vt intelligamus, si duris & feris moribus sit vir, eum esse vxori ferendum, nec coniugium vlla ex caussa dirimendum. Obiurgator est, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & morosus, at iam membrum tuum est, atque omnium præstantissimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipsum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? Au aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam est naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Discant igitur ij qui in aliena coniugia inuadunt, cuiusmodi bestiæ sint similes. Hæc ferè Basil. Græca si quis malit, propter viri tanti auctoritatem huc placet adiicere, ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ; τί βούλεταί μοι ὁ λόγος, ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ' ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ' ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σὸν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον, ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως, ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον. σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τίς ἐστι τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσὶν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. institut. 23.

Fons Emblematis.

Cùm ferri in Venerem.] Dum coitum apperit.

Vipera.] A vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τοῦ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os fœminæ caput inserit; at illa post rem peractam illud præcidit, mox paritura disrumpitur: nec nisi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura est. Nam non oua, vt plerique serpentes, sed catulos fermè viginti parere dicitur. Ergo non nisi parentum cæde fœtus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauisse naturam, ne tam

Vipera partus & fœtus qualis.

noxij animalis species supra modum augesceret. Ait enim Solinus viperam insanabili esse morsu, eiúsque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum est, ideóque magis noxium. Lege Plin.lib.10.cap.61.

Murænámque ciens.] De Muræna Plinius lib.9.quo nomine Lampettam intelligi pridem existimaram, secutus quorundam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater vir exacti iudicij, amicus meus: siquidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, sed propter similitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem specie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas esset in Lampetrarum genere; & cum fœminis non difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nunquam visus est dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præsertim cùm Plinius cap.29.lib.eiusdem 9.tradat in murænis documentum sæuitiæ Vedium Pollionem Romanum inuenisse, qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac si ad id terrarum feræ non sufficerent. Quod Lampetræ non potest accommodari. Cæterùm fabulam hanc, seu historiam mauis, de murænæ & serpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. cap.50. & 9.vlt. Verba hæc Pliniana è 32.cap.2. Licinius Macer, murænas tantùm fœminei sexus esse tradit, & concipere è serpentibus, ob id sibilo à piscatoribus tanquam serpentibus euocari & capi. Quam ipse sententiam refutarat antè lib.9. his verbis: Muræna quocunque tempore parit, cùm cæteri pisces stato tempore pariant. In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat, Aristoteles Myrinum marem appellat qui generat: discrimen esse quòd Muræna varia & infirma sit; Myrinus vnicolor & robustus, dentésque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus est Iuuenal. illud è Satyr.14.

Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras. ———

Coniux Alternum debet, &c.] Idipsum est quod ait D.Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: itémque vir sui corporis potestatem non habet, sed vxor.

In fœcunditatem sibiipsi damnosam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM *pueris lapides iacientibus, hoc me*
In triuio posuit rustica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perstrictoq; ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid sterili posset contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PRosopopœia est nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem suarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & dispendio sibi fertilitatem esse. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vsque adeò perditos & profligatos, vt damnum atrocissimũ & infamiam iis arcessant, à quibus sunt mol-

liter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo inſignes cenſura corripit, aut coërcet magiſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vox eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Mollius educati liberi damnum parentibus arceſſunt.

Locus è Nuce Ouidiana.

Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri,
Raraq; in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens.
Certe ego ſi nunquam peperiſſem, tutior eſſem,
Iſta Clytemneſtra digna querela fuit.

Itémque:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet, nocet eſſe feracem,
Quæq; fuit multu. hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur ſumpta, ſic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

Εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
Παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης.
Πάντας δ' ἀκρεμόνας τε καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνους,
Κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
Δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον, ἢ γὰρ ἔγωγε
Δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quiſque petit, cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta via!
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta miſſilibus.
Quid mihi profuerit, quòd ſim fœcunda, parénſque?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

Ruſtica cura.] Ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit.
Iuuenumq; prodit publica cura.

Ardua.] Altiſſima, ingens.

Perſtricto libro.] Rupto & ſciſſo cortice. Librum vſurpat in primaria ſignificatione. Vide Caſſiodorum lib. 11. epiſt. 38. Variarum.

Fundis.] Inſtrumentis ad lapides iaculandos.

Petor.] Dilapidor.

Amor

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

ANTE *diem vernam boreali cana palumbes*
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, sibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipsa gelu.
Ecquid Colchi putet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore subit?

HOc susceptum est in quasdam ferreas & abhorentes ab omni humanitate matres quæ fœtus enecant, aut etiam incuria perire sinunt: quas certè tanti flagitij vel eò mágis pudere deceret cùm quæ rationis expertia sunt, id numquam admittant: certúmque sit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare *Matrum quarundã in fœtus impietas.*

& tutari, vt se non foueant accuratiùs. Nemo est profectò qui nesciat tantam non esse belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui sua pignora relinquere non verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ communis omnium parentis instinctus & pietas seruare iubet, iisdémque curare quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæso, diris deuouebimus eiusmodi flagitium, non dicam parentum, sed carnificum impiissimorum, qui naturæ ius vel etiam honesti repagulum præcipuum dissoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum scelus, tantúmque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, sed iis qui quasi sui corporis membra sint, imò reuera expressissima, non muta aut adumbrata, vt sic dixerim, simulacra? Id fortè fit, vt famæ consulatur, & ne ob hanc labem culpámque teterrimam apud eos, quibuscum viuunt, ruborem cōtrahant. Sed tamen.

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere caussas.

Etenim quæ hæc vita esse potest, quæ assiduò sibi malè conscia nocte diéque suum portet in pectore testem? Tantùm verò abest vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint, cuius rei testes habemus historias tum Græcorum, tum Romanorum. Hîc autem exemplum proponit palumbis, quæ sæuiente frigore nidificans, & partum emittens, sibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipsa sæpè mater gelu contabescat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excusserit, extremo supplicio puniēdum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ sua ipsius viscera (horrendum dictu factúque impium) euiscerat? Succurrit ad hanc rem grauissimum Tertuliani testimonium: Cùm nobis homicidium semel interdictum sit, etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohiberi nasci: nec refert natam quis animam eripiat, an nascentium disturbet. Homo est & qui est futurus: & fructus hominis iam in semine est. Qua ratione mulier quædam Milesia quòd medicamentis partum abegisset, damnata est capitis: quanquam enim eum qui nondum esset homo, expulisset, sustulerat tamen spem parentis, memoriam nominis, subsidium generis, hæredem familiæ,

Palumbes se ad fouēdos fœtus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

liæ, designatúmque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi detestatur facinus idem matrum, quæ in suos fœtus ita crudeles sunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos, vita priuent. Sic enim ait:

Quæ prima instituit teneros auellere fœtus,
Militia fuerat digna perire sua.
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitam crescentibus vuis,
Pomáque crudelis vellis acerba manu?
Sponte fluent matura sua: sine crescere nata:
Est pretium parua non leue vita mora.
Vestra quid effoditis subiectis viscera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida dispersam puerorum sanguine culpam,
Atque sua cæsum matre queruntur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armenijs tigres fecêre latebris,
Perdere nec fœtus ansa leæna suos.

Præclarus Ouidij locus in matres consultò abortientes, aut fœtum enecantes.

Cæterùm ex Antipatri Græco translatum est Alciati hoc hexastichon:

Typus Emblematis.

Χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα ποθὰς ὄρνις,
Τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
Μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ἄλεσεν. ἡ γὰρ ἔμεινεν
Αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
Πρόκνη καὶ μήδεια κατ' ἄϊδος αἰδέσθητε
Μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta sit, eáque naturalis in liberos στοργὴ parentum, doctè Xenophon disputat. 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud,

Ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi sunt, anima.

Philostiatus sic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi sunt, animæ instar. Is affectus à M. Tullio in epistolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernam,] Palumbes post solstitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

Boreali frigore.] Sæuiente Aquilone, qui frigidissimus est.

Colchi.] Ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Ia-

ſone ſuſceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum appoſuit. De vtraque Iuuenal. Sat. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne.———

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

PER *medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne*
Æneas humeris dulcè parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

Hoc

HOc etiam extuli è Græco auctoris innominati, quod tale est; Ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δοράτων μέσον ἥρπασεν ἥρως *Typus Emblematis.*

Αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.

Ἔκλαγε δ' Ἀργείοις, μὴ ψαύετε μικρὸν ἐς ἄρη

Κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.

Sic conatus sum aliquando reddere:

Sustulit Æneas Graium per tela, per ignes
Inualidi sanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, sublato gloria summa patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmē, quod in gemmam scripsit è Sinuessæ ruinis erutam: qua in gemma sculptus Æneas Anchisen patrem & Ascanium humeris sustollens conspiciebatur. Id est eiusmodi: *Epigramma Sannazarij.*

Hac mihi qua roseos iussit sordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor stat Troicus orbe,
Anchisesque senex, Ascaniúsque puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit semisepulta solo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinuessa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluisse tuis!
Scilicet Æneam, natúmque patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obruerésque Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgasque feros, rigidosque Britannos
Hac comite ignotos & penetrare sinus?
Hac est Iliacos pietas spectanda per ignes,
Cum verita est profugos lædere flamma Deos.

Æneas potissimùm commendatur ob summam in patrem Anchisen pietatem: Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrē humeris è media flamma sustulit. quod hostes Græci cùm vidissent, moti pietate tam insigni, ei quod sibi dari postulabat, concessere, & abeundi quò vellet, facultatem non interclusere, fatentes illi quidem hostilitatis remitti iura, & mansuetudinem esse adhibendā, aduersus eos potissimùm qui ita verecundè se in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quāta obseruantia quantoq; amore debeamus *Æneæ pietas.*

afficere

afficere parentes, à quibus ſecundùm Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς Διὸς, teſte Proclo: dixitque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſer. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco, ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Æneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutúmque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Per medios hosteis.] Per medias Græcorum militum copias.

Patris.] Ilij.

Ab igne.] Incendio, prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Appelle genethliaco: ἐκ μέσου, φάσιν, πυρὸς τὸν ἀνδρασώζειν: è medio, quod dicitur, incendio ſeruare virum, pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

Dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Déque viri collo dulce pependit onus.

De Lucretia loquitur Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

Adorea, quid.

Adorea.] Gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant; quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris

copia

copia abundaret, vt tradit Fest. Pompeius. Ammian. Marcell. 20. Laborum factorúmque vehens adoreas celsas. Sidonius Apollinar. Epist. 7. Posset triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari. Apuleius Asini aurei 3. Iam & ipse possum mihi primam istam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt, domi forisque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Hac omnes veterum reuocauit adorea laurus.

Rapto, erepto.] Obserua discrimen significationis inter simplex compositum, vt illud est in superioribus:

Viris rapimur, piscibus eripimur.

Mulieris

afficere parentes, à quibus ſecundùm Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς Διὸς, teſte Proclo: dixitque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſer. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco, ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ οὖν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Æneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutúmque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Per medios hoſteis.] Per medias Græcorum militum copias.

Patria.] Ilij.

Ab igne.] Incendio, prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Appelle genethliaco: ἐκ μέσου, φασὶν, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio, quod dicitur, incendio ſeruare virum, pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

Dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Déque viri collo dulce pependit onus.

De Lucretia loquitur Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

Adorea, quid.

Adorea.] Gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appellabant; quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris copia

copia abundaret, vt tradit Fest. Pompeius. Ammian. Marcell. 10. Laborum factorúmque vehens adoreas celsas. Sidonius Apollinar. Epist. 7. Posset triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari. Apuleius Asini aurei 3. Iam & ipse possum mihi primam istam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt, domi forisque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Hac omnes veterum reuocauit adorea laurus.

Rapto, erepto.] Obserua discrimen significationis inter simplex compositum, vt illud est in superioribus:

Viris rapimur, piscibus eripimur.

Mulieris

Mulieris famam, non formam, vulgatam esse oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA *Venus, quaenam haec facies? quid denotat illa*
Testudo, molli quam pede Diua premis?
Me sic effinxit Phidias, sexúmque referri
Fœmineum nostra iussit ab effigie:
Quodque manere domi, & tacitas decet esse puellas,
Supposuit pedibus talia signa meis.

Fons Emblematis. PLutarchi hæc sunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello scripsit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ἡ παρὰ τοῖς

ἐκτὸς

ἐκτὸς ψόγου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται. καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνέξοδον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierum virtute sentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam esse mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim censet optimè vt corpus, ita & famam sapientis fœminæ domi esse inclusam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, sed famam vult multis esse notam. Hæc Plutarch. Aristotel. in Oeconomicis, nec vestium elegantiam nitorémque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modestia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis: *Locus Aristotelis.*

Non illis studium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla satis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi se continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus testis est quosdam suas vxores repudiasse, quòd cum aliis fuissent collocutæ. Itaque Phidias Eliensibus Venerem finxit, quæ pedibus testudinem premeret: ídque innuebat matrem familias à domesticis parietibus nusquam oportere discedere, vtpotè cuius omne munus intra domesticos parietes contineatur: eámque tacitam, vel certè pauciloquam esse debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

Γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
Κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matris familiâs scripserunt. Sed illud Propertij subinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyssis,
Et quæcumque viri fœmina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Casta pudicitiam seruat domus.* Olim putabãt non satis dignum matris familiâs nomine, si in publico versaretur: quamobrem Constantinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. vetuit ne materfamilias in publicũ protraheretur, nẽpe ob verecundiã sexus. l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ętat. imp. Sed & mulieres virorum cœtibus immisceri nõ cõuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudiciis, in 6. Succurrit exẽplũ nobile & graue inprimis

primis Sulpitij Galli, qui vxorem dimisit, quòd eam aperto capite foris versatam cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approbes. His decoris instrumenta compara, his esto speciosa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conspectus superuacua irritatione accersitus, in suspicione & crimine subhæreat necesse est. Val. Max. lib. 6. cap. De seueritate. Quantum autem attinet ad mulieris silētium, Epicharmus aiebat sermonis parcitatem in muliere probitatis esse argumētum: Nicostratus, castitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudque Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis,

Silentium mulierem decere.

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt est apud Euripidem, quæ apud viros tacere non possunt, sese dedecore aspergunt. Silentium vxoris, ego neque suspectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & si ducta fuerit ad magistratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat: Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expressit Hadrian. Iunius, rarissimum Galliæ Belgicæ decus:

Testudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obstruendo dentium septo altera.
Nec vaga discurset coniunx, neu futilis esto,
Ipsamque cura opum tuendarum addecet.

Idem annotauit Pierius 28. libr. Hieroglyph. Multa sunt apud Plutarchus libello de præceptis quibus coniuges instituuntur. Interea tamen non transiliam id Columellæ è procemio 12. De re rustica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ proposuimus desiderarent, nec exigua cura foris acquirerētur, quę domi custodiri oporteret, iure à natura cōparata est mulieris ad domesticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forensem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiā itinera & labores, pacis ac belli, id est rusticationis & militariū stipendiorum, distribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domestica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc sexum custodiæ & diligentiæ assignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi.

Columella locus.

Testudo. *Testudo.*] At tegendo, vel quòd testa tecta sit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id est, domiportam appellat Hesiodus 2. ἔργων. Cicero. 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum,

Sanguine cassa, domiporta, terrigena traditur,

Quadru

Quadrupes,tardigrada,agrestis,humilis,aspera,
Capite breui,ceruice anguina,aspectu truci,
Euiscerata,inanima,cum animali sono. *Ænigma de testudine.*

Et alius quispiam alludens ad nostrum Emblema:

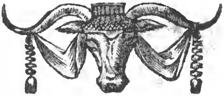
Tardigrada,herbigrada,domiporta,& sanguine cassa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.] A Plinio nominatur artifex nunquam satis laudatus, excellens statuarius : cuius opera præstantissima repete ex Plin.cap.8.lib.34.& cap.5.lib.36. *Phidias.*

Sexumq; referri fœmineum.] Venus pro vxore,amica,& matre familias alicubi reperitur.Virgil.3.Eclog.

Parta mea Veneri sunt munera.

Macrob.etiam Satur.1.pro generandi facultate accipit,vt apud Pompeium Festum,Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præsideat,quòd Græcè κύειν parere sit. *Venus, vocabulum polysimum.*

In Pudoris statuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE *desponsa sequi cupiebat Vlyssem,*
Ni secus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten: manet anxia virgo.
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo sedens velat vultus, obnubit ocellos:
Ista verecundi signa pudoris erant.
Queis sibi prælatum Icarius cognouit Vlyssem,
Hocq; pudori aram schemate constituit.

Fons Emblematis. ID sumptum est ex Pausaniæ 3. qui Laconica inscribitur, vbi agit de Pudoris simulacro, quod Icarij patris Penelopes donum fuisse ferunt: Græcique historiam de hac re huiusmodi conscri

conſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtrà contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt: cúmq; acriùs inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſpõte ſequeretur quẽ vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquam reſpondebat. Quare pater, intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. hiſtoriæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris ſequi & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo relinquat patrem & matrem, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſintque duo in carne vna. Videtúrque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis: *Mulier parentibus virum præferre debet.*

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyſſis ero.
Ille tamen pietate mea, precibúſque pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Cui fortè diſſimile non eſt quod ſcripſit Euſtathius interpres Homeri: ἔχειν γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem, nupta ad maritum pertinet. Eiuſdem ſtatuæ mentio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Ithacam.] Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis. *Ithaca.*

Sparten.] Id eſt, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.] Penelope, quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, vt ſomniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iuriſconſultos, virgo pro fœmina viri potente accipitur, vt l. Mulieris D. de verb. ſignificat. *Virgo pro muliere quauis.*

Obnubit ocellos.] Hoc ſimpliciter referri poſſe videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quæ recta viros non áſpiciat, ſed cùm loqui neceſſe habet, demittat: qualis apud Poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur.

Et in 3. de Andromache.

Deiecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt.

Vnde dictum olim, pudorem in oculis esse, ait Arist. 2. De arte dicendi. Sed coniicio nostrum hunc non temerè verbo obnubit, vsum fuisse, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritum: dictæ enim nuptiæ sunt à nuptu, hoc est opertione; nubere est velo tegere; mulier enim nupta, id est obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus est quòd terras & mare obnubat, vt cœlum nubes. Id probant apud Festum Pomp. Cælius & Ciutius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc schemate.]Hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine, σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, σχῆμα. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta significat.

Nupta contagioso.

EMBLEMA CXCVII.

DII *meliora pijs, Mezenti, cur age sic me*
Compellas? emptus quod tibi dote gener,

Gallica

Gallica quem scabies, dira & mentagra perurit:
Hoc est quidnam aliud, dic mihi sæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáque Etrusci facta nouare ducis?

COnqueritur hîc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miserè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia simili lue consumpto. Quod facinus illi simillimum esse dicit, quod fuit olim solemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate solebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe sensim animam infeliciter exhalarent. Perinde sese habent crudeles illi patres, qui suas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo dissolui postea nefas) copulare non horrent, hominibus lepra & podagrâ confectis, & sæpiùs Neapolitana scabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, qui mortuis eo quique peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vsque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitando enecet. Eiusmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & festiuè depinxit Erasmus in Dialogo, cui titulus est ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam describit. G A. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixisses Deam quampiam esse: nihil illam non decebat. Interim nobis prodit beatus ille sponsus, trunco naso, alteram trahens tibiam, sed minus feliciter quàm Suiseri solent, manibus scabris, halitu graui, oculis languidis, capite obuincto: sanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore gestat anulos. P E. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? G A. Nescio, nisi quòd hodie plerisque videtur adempta mens. P E. Fortasse prædiues est. G A. Est affatim, sed ære alieno. P E. Si puella veneno sustulisset ambos auos & auias, quod grauius supplicium de illa sumi poterat? Si minxisset in patrios cineres, satis pœnarum datura fuerat tali monstro vel osculum dare coacta. Mihi sanè factum hoc crudelius esse videtur, quàm si illam nudam obiecissent Vrsis, aut Leonibus, aut Crocodilis.

Puellæ querela de patre inhumano.

Erasmi locus è dialogo, cuius titulus, Coniugium impar.

Nam aut feræ pepercissent tam insigni formæ, aut subita mors finisset cruciatum: mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

8. Æneid. *——— iungebat corpora viuis,*
Componens manibúsque manus, atque oribus ora.

Quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer est, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipsum quod spirat, merum venenum est: quod loquitur, est pestis: quod contingit, mors est, hæc ille. Huc refer etiam Prouerbium, Malè coniugati.

Dij meliora pijs.] Optandi formula per aposiopesin, sumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora pijs, errorémque hostibus illum.

Græci sic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: & ἀποφρὰς ὦ ἄρες, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipsum agimus, ne quis posthac eiusmodi quicquam possit polliceri. Ouid. Epist. Helenes: *Dij melio-ra.*

Dij melius: similis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

——— procul, ô procul omnia, dixit,
Talia Dij pellant.

Et epistola Laodameïæ Protesilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete sinistrum.

Amorum 2. Eleg. 10. idem:

Hostibus eueniat vita seuera meis:
Hobibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiusdem operis:

Eueniat nostris hostibus ille pudor.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec sint insomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Postumij (qui Consul sub iugum missus ad Caudinas furcas, dissuadebat fœdus à se ictum cum Samnitibus) quid tandem? si spopondissemus vrbem hanc relicturum populum Romanum, si incensurum, si sub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena est affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

Emptus quod tibi dote gener.] Emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg.

Téque sibi generum Thetys emat omnibus vndis.

In quo allusum ad matrimonij speciem, quæ veteribus coëmptio

ptio dicebatur;de qua Cicero in Topic.& Seruius. Quintilian. declam.257. Securus sis pater: petiti sumus: empti sumus.

Gallica quem scabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum suum nomen vnicum est sortitus:nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hispanica scabies:ea est superbissima, quæ nec lepræ, nec elephantiasi,nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, si res veniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hispaniensi India infantes nascuntur. Alij aliò referunt:sed certò constat in istas regiones inuectam non multo abhinc tempore; nimirum ignota fuit ante gloriosam, sed parùm felicem expeditionem Neapolitanam sub Carolo 8. Gallorum Rege. *Morbus Neapolitanus, & lues Hispanica.*

Mentagra.] Morbus est à mento sic dictus. Nam à mento per faciem,collum,pectus & manus, fœdo & insolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap.1.lib.26. Grauissimum,inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè, quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum lasciuia, vt est procax natura multorum in alienis miseriis, mox & vsurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus,descendentem verò in colla pectúsque ac manus fœdo cutis furfure. *Mentagra.*

Etrusci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ,quæ regio est Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

ARBORES.

Cupressus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT *effigies metæ, noménque cupressi*
Tractandos parili conditione suos.

Aliud.

FVNESTA *est arbor, procerum monumenta Cupressus,*
Quale apium plebis, comere fronde solet.

Aliud.

PVLCHRA *coma est pulchro digestaq́; ordine frondes:*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Indicat.]

Indicat.] Multi Cyparissum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσους κλάδους τε καὶ καρπούς, à fructuum æqualitate, pariterque ramorum quos producit. Si quidem Cupressus ab radice ad summitatem recto stipite cõsurgit, suáque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad fastigium protẽdit. Hoc quidem admoneri potest Magistratus & princeps, vt in Rep. & prouinciis sibi subiectis æqualitatem seruẽt atque tueantur. Meminerit etiam optimus quisque paterfamiliàs suorũ liberorum æquam habere procurationem, cùm sint omnes æquè legitimi. quod tamen in plerisque nostræ Galliæ prouinciis iure patrio non obseruari palàm est. Cassius Dionys. lib. 11. ca. 5. Cupressi duplex nomen habet: & Charites, hoc est Graciæ appellantur ad delectationem: Cupressi verò, siue (vt Græci rectiùs appellant) Cyparissi, quòd ferè pariles gestent & producant tũ ramos, tum fructus. Ambrosius Serm. 4. in Psal. 118. de Cupresso verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam amittit viriditatem suam hyeme. Iuxta ver & æstatem comam pascit, nec diuerso colore mutatur. Solam hanc arborem ventus suo numquam honore despoliat: sola numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore vestitur. Sic Apostolica quoque gratia nescit defectum, sed vetustate sui floret. Cęterùm quòd hic scribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obseruanda sit, illustrari non minimum possunt his Ambrosij eiusdem verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis docuit nisi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ consortia fratres impares fecit? Vnius diuitiis filij diuersa sorte ceduntur. Alius totius paternæ sortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhaustã atq; inopem portionem. Nunquid natura diuisit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad nascendi atque viuendi possint habere substantiam. Ista vos docent non discernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquastis. Etenim quibus dedistis cõmuniter esse quod nati sunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quòd à natura substituti sunt inuidere, &c.

Cupressus vnde nominatus & eius natura.

Locus D. Ambrosij.

Meta.] Meta strues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg.

Hic viridem Æneas frondenti ex ilice metam
Constituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cyparissos appellat. Citat & istuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectosque Cupressos.

Meta.

Cupressum autem à Cyparisso puero nomen habuisse, eo quidem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem sui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Cupressus adhibita funeribus. *Funesta est.*] Cupressus Diti sacra, ideóque pro signo funebri ad domos posita. Plin. lib. 16. cap. 33. Hæc enim procerum magnatúmque, sicuti Apium plebeiorum, sepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque simili propemodum folio, colore, odore, facultate naturáque sit. Sunt autem qui ramos cupressinos ante defunctorum ædes poni solitos velint, ne quis per imprudentiam ingressurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur, quòd semel excisa nunquam renascatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs seruaretur, atq; incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupressum Pierij, id est libro 52.

Funesta.] Funeribus destinata, vel pro mortis signo adhibita. Ideò enim Horatius Cupressos appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. sic enim ait:

———cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupressos.

Idem 3. Æneid.

———stant manibus aræ
Cæruleis mœstæ vittis, atráque cupresso,
Et non plebeios luctus testata cupressus.

Ouid. 3. Tristium, Elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu Conuenit.

Claudian. 2. de Raptu Proserp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus.

Comere.] Ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

Comere fronde.] Hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dùm comuntur, annus est. Claudian. in laude Serenæ,

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Leosthenis in Atheniẽses dictum. *Pulcra coma, &c.*] Huc refer dictum Phocionis in Leosthenem Oratorem multis & magnificis promissis Athenienses ad bellum concitantem: eius enim orationem cupressis esse similem aiebat, quæ cùm pulchrę sint & proceræ, nullũ tamen fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris sunt elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis sunt, neque suis alicui commodo esse possunt. Refer huc Adag. Cyparissi fructus.

Quet

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui eſt quercus, qui nos ſeruátque fouétque:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Grata Ioui, &c.] Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt.Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virgilius 2.Georgic. *Quercus ſacra Ioui.*

nemorum

—nemorúmque Ioui qua maxima frondet
Esculus, atque habita Graijs oracula quercus.

Claudian. de raptu.

Quercus amica Ioui.—

Huius autem glandibus prisci vescebantur ante frumenti vsum: fiebat etiam è fronde querna ciuica corona quam ciuis ciui, à quo seruatus esset in prœlio, tanquam vitæ testem, salutísque perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex ilice:quod genus superiori non admodum dissimile est. Gellius cap.6.lib.5. & Plin.cap.4.16.

Seruanti ciuem.] Lucian.in primo.

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Glandes, veterùm cibi. *Glande aluit veteres.*] Veteribus quernæ glandes victum præbuere:nunc verò arbor ipsa sola vmbra prodest: quod conuerti potest ad veterem illam legem populo Iudaico à Mose propositam, qua æterni patris filius & seruator noster CHRISTVS expectabatur: cuius quidem spei fidem certissimam cùm nobis Christianis dederit, possumus atque prisci illi subinde repetere, ἅλις δρυός, reperta tandem, vel potius cuíque nostrûm gratis concessa fruge omnium optima diuinissimáque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam sententiam lusi aliquando Epigrammat.

Glande patres aluit quercus, fagusque vetustos:
Sed modò non cibus est, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vsa vetustas,
Frugibus inuentis vtimur. at quid id est?
Tradidit in sacro quacumque volumine Moses,
Glans erat, & veterum pabula prisca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et missa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex sit vetus atque Propheta:
Sed noua lex CHRISTI *verior esto cibus.*

Salix.

Salix.

EMBLEMA CC.

*Q*VOD *frugisperdam salicem vocitarit Homerus,*
Clitoriјs homines moribus adsimilat.

HOmerus Odyss. κ. salicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophrastus 3.De plantis,cap.2,& 2.cap.13. De caussis, ὠλεσίκαρπον ξύλον appellat, quòd semen ocyssimè amittat, antequam omninò maturitatem sentiat, vt enarrat Plin.16.cap.29. ideóque hydropotarum potest esse symbolum, quò referes illud:Aquam habens nihil boni parias, Sic autem Homerus, μακραίτ' αἴγειροι ϗ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι.Retulit idem ex Homero Stobæus Serm.100.ex Porphyrio, qui cum Plinio sentit, salicis fructum cum vino propinatum, sterilitatem inferre, genitale semen extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. *Salix semē amittit.* Pierius Hieroglyph.52.idem omninò,& alia quædam de salice notauit: vt Aelianus de hist.animal.4.cap.22.

Clitoriјs

Clitoriis moribus.] Qui vino non vtuntur. Plin.enim 31.cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid.15. Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudétque meris abſtemius vndis.

Clitorius lacus abſtemios reddit.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abſtemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idem eſſe ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζειν ἢ τούτων καταπίπτεσθαι, muliebria contrectare. nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον ἡ ὑποδερμὶς (mendosè ὑποδορὶς, vt legitur in vulgatis Heſychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτον, καὶ κλειτορὶς, caruncula quædam muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ὠλεσίκαρποι, vt ſalices, quàm τὸ σπέρμα διαφθείροντες, qui Venere licentiùs abutuntur, proindéque ad generandum inepti fiunt. Quem ago germanum puto huius diſtichi ſenſum: nō vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt ſibi videretur ingenioſior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculam retulit, Eraſmi auctoritate ductus: ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Abies.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA fretis abies in montibus editur altis:
Est & in aduersis maxima commoditas.

PLinius c.10.lib.16. In montibus editissimis nascitur abies, ceu maria fugerit, quod hic transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedē consequantur, pericula subire non refugiunt.

Abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga: **Abies.**

Fraxinus in syluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuijs, abies in montibus altis.

Idem 2. Aeneid.

——etiam ardua palma
Nascitur, & casus abies visura marinos.

Et Claudianus;

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

In aduersis.] Locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere sibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita, situs in excelso montium, ceu maria

maria fugerit,nec forma alia:materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambrosij ea de re huc sententiam è 3.Hexaëmeron cap.11.adiicere:Abies,inquit,non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam casus maritimos tuto subitura remigio:nec solùm ventis, sed etiam fluctibus certatura processit.

Picea.

EMBLEMA CCII.

AT *picea emittat nullos quòd stirpe stolones,*
Illius est index, qui sine prole perit.

Picea. PIcea, quæ nullos emittit è sua stirpe stolones, hominem arguit, qui sine liberis vitam agat. De hac arbore satis multa Plin.lib.16.cap.10.

Stolo. *Stolones.*] Stolo, virgulta est ex arborum radicibus, aut trunco producta.

Cotonea.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

POMA *nouis tribui debere Cydonia nuptis,*
Dicitur antiquus constituisse Solon.
Grato ori & stomacho cum sint, vt & halitus illis
Sit suauis, blandus manet & ore lepos.

PLutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita scribit: Ὁ σό-λων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδώνιον κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν διάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat sponsam cum sponso concubituram, priùs edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnam debere esse & suauem. Idem in Problematis ferè tradit. De coroneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum sapore & odore eiusdem lib. cap. 28. *Cotonea car nouis nuptis ederentur.*

Hedera.

EMBLEMA CCIIII.

Haudquaquam arescens hederæ est arbuscula, Cisso
Quæ puero Bacchum dona dedisse ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt sua tempora sertis:
Pallescunt studijs, laus diuturna viret.

Baccho sacra hedera. *Cissus, histrio Bacchi.*

PIndarus in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id est, hedereum, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata sit. Tradunt autem nonnulli Cissum adolescentem Liberi patris histrionem saltatorémque fuisse; qui cum Deo præsente Thyasos exerceret, in quendam terræ hiatum casu lapsus interiit. Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adolescenti cognomine. Legitur quidem primo Epigrammaton:

Κίσσῳ

Κίσσῳ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iupiter egide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pausanias κισσὸν διονύσιον Bacchum appellatum, quod in ea Atticæ regionis parte, id est, Acharnis, primùm hedera visa sit: quo loco statuæ etiam sunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην διόνυσον, id est, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone sacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari solita. Liber autem cum Musis & Apolline esse perhibebatur, idcircóque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata est ei hedera, quod vt ea semper viret, sic ille semper iuuenis; vt diximus initio: quanquam plerique referant ad ea serta seu corollas, quas post expeditionem Indicam circumtulisse Bacchus dicitur, Plinio teste lib. 16. cap. 4. vnde & Dionysiaca hedera dicta est, & Bacchica Ouid. Fastor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympos iac. 3. sectio. 2. Hederam dicit à Baccho sumptam, non vt auxilium esset aduersus ebrietatem, aut vt vino aduersam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum sonat, sese appellari voluit: sed vt vinosi vino vero destituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam sibi vina conficiunt: ita qui hyeme desideratet coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob similitudinem quandam, hederam est amplexus. Non possum conniuentibus oculis subticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorundem scholiastis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id est, lauriuoros, vel lauro vescentes, aut laurum edentes: quò respexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit, *Locus Plutarchi.* *Poëta & vates δαφνηφάγοι.*

——— *Laurúmque momordit.*

Poëtis autem hederas decretas esse, cum Pierio, & aliis quibusdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiscerentur, non tam vt perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorum scripta repræsentaret, in causa fuit, quàm vt ostenderetur eos, qui digni hederis euasissent, lauréamque meruissent, & arte & ingenio excelluisse. Siquidem per laurum intelligebant insitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atque locupletem: per hederam verò artem & industriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium est, quod hedera suapte natura sit tam imbecilla, vt semper repere necesse haberet, nisi vel muro, vel plantæ, aut *Digni hedera.* *Lauro, quid intelligebant veteres.* *Hedera quid.*

ſaxis hæreret,& pertinax conatu ſeſe attolleret,vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit aliis antecellere;quādoquidem mediocribus eſſe Poëtis,non homines,non dij, non conceſſere columnæ,vt habet ille. Sed & iſtuc aduertendum,

Ingenium cui ſit,cui mens diuinior,atque os
Magna ſonaturum,des nominis huius honorem.

Et, ——— *Ego quod ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poſſit video ingenium, alterius ſic
Altera poſcit opem res,& coniurat amicè.

Procax.] Donat.ad Hecyram Terent.procax petacem ſignificat, procari enim nihil aliud eſt quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius, Hinc procacitas, ſeu procacia, vt in l.ſi traditio.C.de action.empt.

Hedera nigra. *Externus viridis.*] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia:Id eſt,hederæ nigræ folia parte altera vireſcunt,altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras,conſule Plinium lib.16.cap.34.

Hedera poëtis ſacra. *Hinc aptis.*] Horatius 1.Carminum:

Me doctarum hederæ præmia frontium
Dijs miſcent ſuperis.

Idem in Epiſtol.

Prima feres hederæ victricis præmia. ———

Virgilius in Eclogis:

Paſtores hedera creſcentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum veſtibulo Perſius : ait enim,

Heliconidaſq; pallidamq; Pirenen
Illis relinquo,quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces.

Fama doctorum. *Palleſcunt vndique.*] Sicuti errabunda tenaxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex ſe producit : ita Poëtæ ſuis laboribus humo pedetentim ſeſe efferunt:& quāquam aſſiduo ſtudio pallidi ſint,fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitata ſemper virēt, quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Ilex.

Ilex.

EMBLEMA CCV.

DVRITIE *nimia quòd ſeſe rumperet Ilex,*
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

MVtuatus eſt huius diſtichi argumentum ex Ariſtot.Rhetoric.lib.3.Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus eſſe ſimiles dixit,vt enim ilices ſeſe viciſſim frangunt: ita Bœotios inter ſe prœliari.Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς, ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις, τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ᾽ αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Seditioſi duræq; ceruicis homines,quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas,ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt , vt non niſi magna difficultate proſcindi queat , niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt,cùm nunquam poſſint cum aliis conuenire,ſæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto , diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiunt à ſua factione,facillimè corripiuntur,ſuorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris ſæpete ex Plinij 16.cap.8.

Ilex, nota ſeditioſorum.

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

AVREA *ſunt Veneris poma hæc:iucundus amaror*
Indicat,eſt Græcis ſic γλυκυπικρος amor.

Citrus, Amoris ſymbolum. MEdica malus,quæ & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cùm auro ſimilitudinem nomen reperit,non inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis:ita turpis voluptas primo blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarum ad ſatietatem vſque aggerit, quod γλυκυπικρον nomen indicat. Plato itaque, vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκυπικρον, *Amor γλυκυπικρος.* id eſt,dulce amarum nominat, quippè cùm amor mors voluntaria ſit.Vt mors eſt,amara res eſt,vt voluntaria,dulcis.moritur autem quiſquis amat.Hæc Marſ Ficinus.

Iucundus amaror.] Paronomaſia elegans, quam lepidè vſurpauit aliquis è recentibus ita:

Non

Non amor antiquo fuerat, sed amaror ab auo
Dicendus, cùm sit semper amarus amor.

Γλυκυπίκρος amor.] Sic Musæus:

Ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

Et apud Hephæstionem Sappho ait:

Ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

Voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce mistum.* De amore qui γλυκύπικρος appellatur Plutarchus 5. Sympos. Prouerb. 7.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO *viridis, crispóque cacumine buxus,*
Vnde est disparibus fistula facta modis,

Deliciis apta est teneris & amantibus arbor:
Pallor inest illi, pallet & omnis amans.

Amantiũ conditio per buxum repræsentata.

BVxus quorundam amantium vitam & conditionem refert. Vt enim est fronde semper viridi & pallida, ex cuius etiam ligno fistulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ætatis affectu viuunt quicumque se amori dedunt; pallorem tamen cõtrahunt, huic affectui peculiarem, quòd singulis penè momentis reformident, ne spe concepta cadant, vel turpem quam sibi fingunt, repulsam patiantur. At quidem nihilominus hilarem præ se vultum ferunt, vt blandum & festiuum sermonem, sempérque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur studio, vel etiam scribunt aut recitant ad pellendos ex animo mærores, aut exprimenda ea quæ ipsi concipiunt.

Crispóque cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de Raptu:

——— hic denso crispata cacumine buxus.

Disparibus fistula.] Virg. 2. Ecloga:

Est mihi disparibus septem compacta cicutis
Fistula. ———

Ouid. 8. Metamorph.

——— Sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longáque multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.] Amoribus blandis, & aliquando turpibus voluptatibus. Ouidius se tenerorum lusorem amorum vocat.

Pallor inest illi.] Martial. 11. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

Amantes pallidi cur.

Pallet & omnis amans.] Cur amantes palleant, rationem aperit Ficin. Commenta. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis,

Vuis aridior puella passis,
Buxo pallidior, nouáque cera.

Ouid. 2. Metamorph.

——— cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxóque simillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

——— oráque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatoriis:

Palleat

Palleat omnis amans: color hic est aptus amanti.

Catullus de amasio quodam:

———*inaurata pallidior statua.*

Horat.3.Carm.10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

D.Ambrosius lib.3.in Hexaëmeron cap.13.hæc de Buxo: Buxus elementorum apicibus vtilis exprimendis; leui materia vsum manus puerilis informat, vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, simul vt admoneat te ipsa materia quæ semper viret, nec vnquã foliis exuitur suis; ne vnquam spei tuæ dissimulatione nuderis, sed semper tibi per fidem germinet spes salutis. Apuleius 1. De Asino aur. Eúmque auidè esitantem aspiciens, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert sese buxantíque pallore trepidus, mira super conseruo suo renuntiat. Claudiani illud non est alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Margratus amantum pallor. Et Naso 4. Metamorph. *Locus D. Ambrosij.*

———*Palles: facit hunc amor ipse colorem.*

EMBLEMA CCVIII.

C V R *properans foliis præmittis Amygdale flores?*
Odi papillos præcocis ingenij.

FLoret prima omnium Amygdala mense Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin.25.ca.16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quòd non temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab.lib.1.cap.3. Sunt enim pueri, qui statim primóque omnia discant, memoritérque teneant, qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad solidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus sit ingenium tam præcox & præmaturum, aut insanos fore, aut non diu victuros. Proinde Actius apud Gell.lib.13.cap. 2. ait, in iuuenibus ingeniis itidem sibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demũ maturescere (maturitas enim tempestiuam adfert suauitatem) reliqua ante tempus putrescere. Id quidem obseruatum maximè fuisse in Hermogene tradunt, cui vix dum pubescenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuisse dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conscripserit, quæ ab omnibus admodum *Pueri præcoci ingenio.* *De Hermogene Rhetore mirum.*

commendatur: quem etiam declamantem aliquando Musonius Philosophus grauissimus audire non refugit, quemadmodum nec Imperator. At cùm annum quartum & vicesimum attigisser, mente lapsus dicitur, omniúmque penè rerum oblitus nulla euidenti caussa. Præclara Lysiæ vox oratoris, cum diceret se nolle cõscribere quæ festinatio præcipitasset, οὐ βούλομαι ἔγωγε συμπέττειν ἐσπουδασμένα, quod tortum apparet in eos qui nimiùm præcipitante stylo edunt, seu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Synesius cùm diceret eos qui sibi in stylo indulgerent, cæca & subuentanea parere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus necesse est vomere: fieri namque stylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo solet accidere, abortit; eóque fieri solet, vt abortus eiusmodi nihil pariat quod sit vitale, integrum, diuturnum. Philostratus tradit in Sophistis, cùm M. Antoninus fama excitus Aristidis Smyrnæi, audire ipsum differentem vellet, dixisse: Hodie proponito, & cras audito; neque enim sumus è numero vomentium, sed exacta cura elaborantium. id est, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ· οὐ γὰρ ἐσμὲν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc spectant adagia, Ante barbam doces senes: &, Odi puerulos præcoci sapientia. cuius postremi meminit Apul. 2. orat. pro se, sed aliò torquet.

Cur properans.] Properare aliud est quàm festinare, ait Nonius: qui enim vnum quodque maturè transigit, is properat: qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat. Sic omnino Cato, oratione De suis virtutibus, & apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

Præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Amygda

Amygdalus.

Morus.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SENIOR *at morus nunquam nisi frigore lapso*
Germinat: & sapiens nomina falsa gerit.

Morus vnde dicta sit. MOrus quasi μαῦρος quibusdam dicitur, quòd nigra sit: alij à mora, id est, tarditate deriuant, quòd arborum postrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quasi μῶρον appellatam existimant, id est, stultam, cùm præ cæteris prudentissima esse videatur. Sic enim Plin. lib. 16. ca. 25. Nouissima, inquit, vrbanarum germinat, nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum: sed cùm cœpit, in tantum vniuersa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum strepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit symbolum, ait Pierius lib. 52. quòd ne aëris iniuria lædatur, tempestiuam & commodam occasionem præstolari videatur. *Prudentia symbolu, morus.* Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ spirauere, erumpunt germina, & flores exsinuant magna interdum strage ob temporis inconstantiam.

Ne

Ne autem pruina lædi possit, quem hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapsum fuerit, atque ad amœnissima adulti veris tempora peruentum omnino sit. Ita vir prudens grauiora negotia, & consilia omnia consultò prorogat: neque ante tempus sese effert, sed maturam occasionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium. Maturior moro.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA *venturæ laurus fert signa salutis:*
Subdita puluillo somnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinij symbolum esse prodidit: idcircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo sacram putarunt. Si enim strepitu quodam in igne crepuisset, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo supposita dormientium, somniorum veritatem conciliare putatur, *Laurus, vaticinij nota.*

putatur, vt libris magicis proditum accepimus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici solebat, tanquam amantium querimonias repræsentans. Adag. Clamosior lauro ardente: quod videtur significasse his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona signa dedit, gaudete coloni.* si verò tacita conflagrasset, habebatur inauspicatissimum, vt ipsemet ait:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Δάφνη vnde dicta. Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intensiua particula, & φωνέω, quod est cano & voco: quòd in igne sonitum & crepitum edat: vt latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt significatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro sexto Saturn. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili sonitu flamma crepitante crematur.

Præscia ventura.] Sic videtur legendum potius,

Præscia venturi laurus, fert signa salutis:

Vt apud Claudian. 2. de raptu Proserp.

——Venturi præscia laurus.
Fluctuat.——

Aliud.

Debetur Carlo superatis laurea Pœnis:
Victrices ornent talia serta comas.

Carolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs gestabant. Plinius 15. cap. vlt. idémque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbarossæ, suóque regi tandem restitutam à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circumferuntur.

Pœni. Thuni. *Pœnis.*] Pœni fuere Carthaginienses: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenses, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt scriptores quidam tradunt, quorum in numero est Pacchimerius: qui tamē erroris conuincitur ab aliis quibusdam studiosis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo est τύνητον: Straboni τύνις, vt Tunicense oppidum Plinio.

Populus

Popuulus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS *crines bicolor quòd populus ornet,*
Temporis alternat nóxque diésque vices.

POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit c.1.lib.12. & lib.16.cap.23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo,ſupernè candicanti,& inferiori parte viridi,temporis motū continuum in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba,alia nigra,alia quæ Libyca appellatur,minima folio,ac nigerrima,fungíſque enaſcentibus laudatiſſima.Alba folio bicolor,ſupernè candicans,inferiori parte viridi.Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram, idem Plin.ſcribit, & Virgil.Ecloga 7. *Populus alba. Herculi ſacra.*

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm.17.hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit,qui tradunt eos ſola lauro coronari

nari solitos, qui ad aram maximam Herculi sacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

——Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitque comas, folijsque innexa pependit.

Et paulò pòst.

Populeis adsunt euincti tempora ramis.

Populus arbor, temporis symbolum. Hoc quidem vidit diligentissimè Pierius lib. 52, qui populo arbore tempus significari ait, quòd sit bicoloribus foliis, quippè quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cũ tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur sidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt sunt oleæ, salices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præsertim, candor vna ex parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Eius arboris coronam gestasse Herculem narrant, cùm ad inferos descendit, eámque partem quæ foris esset conspicua, fuligine tetri chaûs obscuratam, quæ condebatur interiùs, sudore ablutam candidiorem euasisse. Secus habet Pausanias. Sed omnes hasce opiniones sigillatim recensere vt non est animus, sic non video quàm sit necesse.

FINIS.

NOTÆ
POSTERIORES
AD ALCIATI EMBLEMATA,

PER CLAVDIVM MINOEM.

Δεύτεραι φροντίδες.

Editio vltima.

IN VIRTVTE ET FORTVNA.

LVGDVNI,
APVD HÆREDES GVLIELMI ROVILLII.

M. DC. XIIII.

IN PRÆFATIONEM AD PEVTINGERVM.

E*mblemata cudimus.*] Elegans à fabris ἀλληγορία, significátque se horis genialibus hæc lepida carmina conscripsisse. Sunt autem ἐμβλήματα (id enim placet addere) ornamenta exemptilia quæ ad placitum vasis argenteis aureísque tolli,& reponi possunt, qualia sunt sigilla,rerúmque & flosculorum simulacra affabrè colata vel depicta. Sic itaque accipitur id nominis à M. Cicerone primùm,deinde Vlpiano. Ex libris enim Iurisconsultorum didicimus nihil aliud emblema esse, in l.cùm aurum 19.§.Idem Celsus:& l.Pediculis argenteis §.1.Dig.de auro,argento,mundo, legatis. Ea vox cùm peregrina esset, & Romanis auribus non satis nota,Tiberio Cæsari minimè placuit,vt principi qui linguam patriam externæ præferret.Quanquam enim,ait Suetonius, Græco sermone promptus esset, non est tamen nisi opportunè vsus,abstinuit enim, sed in Senatu maximè,adeò quidem vt monopolium nominaturus, veniam priùs postularit, quòd sibi verbo peregrino vtendum esset ; atque etiam in quodam decreto Patrum . cùm ἔμβλημα recitaretur,vocem commutandam censuerit,& pro peregrina Romanam requirendam, aut si non reperiretur, vel pluribus, & per ambitum verborum rem enunciandam. * Sed retinemus Emblematis vocabulum, vt vsu iam receptum , dignúmque Romana ciuitate ; est enim venustum & elegans,imò significantissimum,& ad hanc inuentionis materiam appositissimum.

Emblema quid.

** Idē Dion in epitome, fol.80.*

Ipse dabo vati carthacea munera vates.

Velim hæc addi ad postremum præfationis scholion, in quo de muneribus, quæ commodè & decenter viris dignis offerri debeant:non enim cuilibet rectè & opportunè datur quidlibet. Sic Martialis in septimo:

Diuitibus poteris Musas,elegósque sonantes
Mittere : pauperibus munera pexa dato.

Itémque illud ex septimo,

Muneribus cupiat si quis contendere tecum,

Audeat hic etiam, Castrice carminibus.

Et id quidem mihi reuocat in mentem distichon Latinum Lascaris, doctissimi hominis, ad Iouianum Pontanum:

Versiculos Pontane, tibi: sic munera Baccho,
Libamus Bacchi: sic Cereris Cereri.

AD EMBLEMA I.

DE anguis augurio Cornelius Tacitus libro vndecimo, sic; Sedente Claudio Circensibus ludis, cùm pueri nobiles equis ludicrum Troiæ inirent, intérque eos Britannicus, Imperatore genitus, & L. Domitius adoptione mox in imperium & cognomentum Neronis adscitus, fauor plebis acrior in Domitium, loco præsagij acceptus est: vulgabatúrque assuisse infantiæ eius dracones in modum custodum, fabulosa & externis miraculis assimulata, nam ipse haudquaquam sui detractor, vnam omnino anguẽ in cubiculo visam narrare solitus est. Virgilius non temere scripsit anguem exisse è tumulo Anchisis: veteres enim, vt est apud Plutarchum in Cleomene, serpentes tribuerunt heroibus: cuius rei rationem non vnam multi afferunt. Sic enim Poëta lib. 5. quo loco Æneas patri iusta facit:

Salue sancte parens, iterum saluete recepti
Ne quicquam cineres, &c. Et deinde.
Dixerat hæc, adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros, septena volumina traxit,
Amplexus placide tumulum. Vide reliqua.

Pallas de capite orta Iouis.] Nolim mihi fore molestum lectorem si Isacij Tzetzis rationes adiunxero: cuius hæc fermè sententia ex iis commentariis quos studiosè conscripsit in Cassandram Lycophronis: Tritonia Pallas dicta quod in Trito Lybiæ fluuio nata creditur: vel quod tertio mensis die orta: ideo enim tertia dies Mineruæ sacra est Athenis: vel quod ἐκ τῆς τριτοῦς, id est, Iouis capite progenita. τρίτω enim Bæotum lingua, caput nominatur, vel quod eadem cum Luna sit, quæ apparet tertio quoque à coitu die vel quod eadem sit cum anima, quæ tres partes habet ἐπιθυμίαν, θύμον, καὶ λογισμὸν: vel quod eadem cum prudentia sit: aut ex Democriti sententia, quod hæc tria præstentur ab anima, bene consulere, rectè iudicare, iuste agere, id est, εὖ βουλεύειν, δικάζειν, καὶ ἐμπράττειν.

Pallas Tritonia.

AD

AD EMBLEMA 2.

De vetere Gallica lingua opiniones variæ.

N*Am vetus hoc Gallica lingua sonat.*] Hîc de lingua vetere Gallica lubens aliquid disquirerem, si aut eruditorum hominum non satis inter sese consentientium opiniones aliquid haberent firmamenti: aut nisi vetera certáque monimenta nos in hac rerum caligine & ignoratione deficerẽt. Nihil enim ea de re certi possumus pronunciare, nisi primum constiterit non modò quæ lingua vetus, sed etiam qui veteres, & quo seculo maximè sint intelligendi. Alij enim fuere qui vixerũt antè tempora Iulij Cæsaris, qui primus de re Gallica scriptis aliquid mandauit; quíque veterum Druidarum ætatibus & posteà floruerunt: alij veteres Galli qui sub Imperatoribus Romanis seruile aliquod passi iugum, alij qui sub prioribus regibus, vt vetustiores prætermittam, Clodouæo primo, Carolo Magno & aliis: quibus temporibus credibile est non eandem fuisse Gallorum linguam vernaculam, qualis hodie celebratur. Qua in re perquirenda, mihi quidem certè videntur ociosæ disputationes quorundam, qui vetustos Gallos lingua Græca vsos esse, vt penè familiari & domestica, contendere ausint. Alij sunt in ea hæresi vt putent linguam veterum Gallorum eandem fuisse quæ est hodie Suitensium seu Heluetiorum: plerique etiam à Germanis volunt Francos oriundos, & linguam veterum Francorum eandem atque Germanorum quæ est hodie in vsu existimant popularem fuisse: At qui volunt ingeniosiores videri, Celtas illos veteres eodem modò loquutos asserunt, atque nunc Armoricos Britones: alij etiam, vt sua cuiusque est opinio, coniiciunt eam linguam, quæ nunc à Gallis Prouincialibus, vsurpatur, veterem extitisse. Sed nescio quo modo, si sit standum ab vna ex his opinionibus quæ putatur similior vero, nos commodè possimus extricare. Quis enim hac de re certi aliquid pronunciarit in tanta præsertim rerum omnium confusione, populorum ac gentium migratione, multitudine coloniarum, principalium, rerúmque publicarum mutatione? Quis nescit centum, aut eò minus annorum spatio linguas non secùs quàm res alias, vt variè traducuntur, aut vsurpantur, omninò vel non minima parte commutari? De lingua Latina exemplum insigne proferrem in medium, nisi putarem satis esse notum iis qui veteres libros euoluerunt, longè puriorem & delicatiorem fuisse seculo Varronis, Ciceronis, Augusti, quàm fuerit ætate Catonis superio-

ris,& temporibus primi belli Punici. Sed dico linguam Gallicam quæ erat in vſu temporibus Caroli Magni nobis hactenus inauditam planéque incognitam:deſunt enim vti iam dixi vetera monumenta quibus id probemus, etiamque adiicio eam quæ vulgaris erat aureo D.Lodoici principatu vſque adeo horridam & incultàm fuiſſe, vt ſi cum noſtra hodierna conferatur nihilo plus vna altera differat quam hodie differt vulgaris Pariſinorum ſermo à Britonum oratione populari. De Gallorum quidem vetere lingua corrupta conſtat,ſed vbinam Gallorum ſermo ſeruatus,& apud quos fuerit, nondum liquet. nam Galli ſermonem Gallicum dedidicerunt, cum non ſolùm Romanæ leges,ſed & legiones in Gallia conſtitutæ Gallos Romana vti lingua cogerent.vt facilè ſit intelligere à Romano foro ipſaque Romana militia Gallicam linguam à maioribus illis vſurpatam penè omninò fuiſſe abolitam. Sed vt vetera prætermittam,cui poteſt eſſe dubium,quin priſcum Gallorum idioma aut non parum fuerit immutatum,aut etiam adeo corruptum, vt primam ſui faciem amiſerit quo tempore Franci à Germania irrumpentes in Gallias tranſitum fecerunt, & à quibus non impetrabant ſedes, Gallos partim expuliſſe, partim etiam ſibi ſubieciſſe? At noſtra lingua,vt ſe hodie habet,quanquam locuples & abundans, habet tamen permultas voces quæ à Græcis deflexæ, non temerè videri poſſint, habet etiam non paucas Germanicas, & Latinas,ex quo tamen non ſequitur maiores noſtros promiſcuè vel Græcè vel Germanicè aut Latinè ſciſſe. Quid igitur hac in re ſtatuam nondum video, vt promptum mihi ſit quid habeam refellere, quid autem certius adducere debeam, nondum habeam. Vide quid apud Senec. conſol. ad Album cap.8.

AD EMBLEMA. 4.

GAnymedei raptus figmentum non Iouis habere flagitium docui, ſed hiſtoriam à qua poſſint ad Dei cultum homines inflammari. Laudaui meos auctores, certè ἀξιοπίστους, Xenophontem nempe & Euſtathium Homericum interpretem. Sanè noſtri non temerè hieroglyphicum aquilæ D.Ioanni tribuere,vt eius in diuinis rebus acumen longè perſpicax & oculatum,vt ita dicam, oſtenderent. Vt enim aquila quaſi acula,

D. Ioanni aquila hieroglyphicū cur tributum.

ab

ab acumine dicta est 3. & Homero teste, αἰετὸς ὀξύπτετον, ἁρπάξαι ὑπουρανίων πετεηνῶν: sic Diuus ille oculorum acie in altissimæ diuinitatis recessum directa præ aliis omnibus θεανθρώπου arcana vidit, qua Ebionitarum nefandam hæresim pessundedit, & præpetibus pennis euolauit, déque ipso rerum diuinarum nido, pellucidas illas gemmas est mutuatus, quæ postea oculis hominum caligantibus, veram certámque claritatem afferant. Sed hic me cohibeo, quod id esse videam Theologorum pensum. Historia Ganymedis recensetur à Suida: sed nihil ad nostrum propositum ea narratio.

AD EMBLEMA 5.

Serpens inter significationes alias turpium voluptatum, & mollium illecebrarum notam esse dicimus aliunde. Interea, quandoquidem Alciatus noster in monstro tam informi effigiando primùm hæserit, vti rem nouam & insolentem, planéque stupendam expressurus, nescio an huc conferre ausim Lybicam illam fabulam, quam Chrysostomus Dion retulit oratione 5. sed cùm nihil sit in narrando pericli, non patiar studiosos ea defraudari. Ait igitur esse in Lybia ferarum genus, ex promiscuo belluarum diuersi generis coitu, sæuum admodum & ferox circa Syrtes imprimis versari. Monstri faciem esse muliebri corpore certè formoso, papillis tumentibus, toto pectore ac ceruice pulcherrima, cutis colore admodum nitido, reliquis partibus corporis horridis, & squammarum scabritie asperis, infernè demum in longum anguem desinentibus. Feras esse omnium velocissimas ait, vt nemo sit adeò alacer, qui earum insultus effugerit. Animalia cætera quotquot nactæ fuerint, per vim assequuntur, tandémque opprimunt, vnum hominem modò blanditiis adoriri, & præstigiis implicare. Cætera Dion. At quia superiore commentario conatus sum inuentionem carminis Alciatini expiscari, sicuti feci passim, ex quodam auctore vetere, addo & hoc, apud Ælianum lib. 9. de Var. hist. antiquissimum quendam virum in Ausonia fuisse olim, nomine Marem, cuius anterior facies hominis esset, posterior equi: Græcis est ὑπομιγής: causam autem naturæ duplicis in id confert, quòd primus equum ascenderit.

Locus Chrysostomi Dionis de monstro quodam Lybia.

Sic olim Cecrops.] Tzetzes in Cassandram Lycophronis, Ce-

Cecrops biformis.

cropem ait biformem nominatum, quòd ex draconis dentibus egressus sit: vel quod duorum hominum magnitudinis esset: vel duarum linguarum peritus, Ægyptiacæ nimirum & Græcæ. aut, vt est in fabulis, quod superiores hominis partes, inferiores autem draconis habuerit: quod quidem ἀλληγορικῶς Demosthenes interpretatus dixit, illum robore similem draconi fuisse, homini mente. Existimat tamen idem Tzetzes eum optimum regem extitisse, quippe qui hominum ferocitatem omnem de medio sustulerit: vel quòd primus mulieres, quæ more ferarum coibant promiscuè, ad certa coniugia reuocarit, sicque nefandos concubitus & belluinos aboleuit.

Pedit, eructauit.] Duo verba posita κατ' ἀντίθεσιν: atqui anguem pedit homo, nouè & insolenter dictum, ob monstri quod proponit insolentiam: ita hominem eructauit anguis, vt rem prodigiosam quoquo modo effingeret. Eructare, nihil aliud est quàm efferre & egerere: quo sensu, dixit Catullus:

Eructare.

In pede stans fixo carmina ructat hians.

Et Lucilius apud Horatium, ducentos versus stans pede in vno ructabat.

Gigantes terra mater protulit.] Virgil. in Opusculo de Ætna:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes
Squammeus in tortos sinuat vestigia serpens.

Gigantes anguipedes.

Multa de Gigantum ortu & pugnis Diodorus libr. 4. & 5. Anguinei & anguipedes vocantur à Poëtis: quod mihi reuocat in memoriam veteres statuas, quibus Gigantum formæ obtortis cruribus conspiciebantur: quósq; Lampridius retulit in Commodo: eum nempe quos obtortis cruribus esset vbicúnque nactus, sagittis ex libidine solitum configere, eósque draconteos appellitare.

AD EMBLEMA 8.

Emblematis fons.

HVius Emblematis character mihi videtur penè sumptus à Suida, ex quo didicimus Hermas esse Mercurij quasdam statuas: quo loco adducit Meneclem quendam, siue Callistratem in opere de Atheniensibus, à varia porticu adúsque regiam statuas esse, quæ Hermæ dicuntur: vnde locum id accepisse nominis ait, quia multæ ibi & à priuatis & à magistratibus dicatæ essent, ex quibus quidam Hermæ Hipparchei, ab

Herma statua.

Hippar

Hipparcho Pisistrati dicebantur: fuisséque Hermas saxeas in ædium vestibulis & in fanis. Addit deinde ἑρμαῖον, primitias, esse ad statuas Mercuriales, quæ in viis collocabantur à viatoribus: itémque aceruos lapidum Mercurio sacros in obscuris viis, quæque non ita cogniti essent, peregrè euntibus. Interpres Homeri ἑρμαῖον vocat, lapidum congeriem ad Odyss. ϱ. vt λιθινὸν σωρὸν Epigrammatarius: ἑρμαῖον λόφον Hesychius. Is honos congeriei siue cumuli lapidum, virorum fortium tumulis solitus fuisse conferri, testis est Pausannias. Strabo: παρὰ ὅλην δὲ τὴν ὁδὸν ἦν ἰδεῖν ἑκατέρωθεν πολλαχοῦ ὥσπερ ἑρμαῖα πέτρον ἠλίβατον στρόγγυλον. Reperio & huiusmodi Hermas imponi solitas fuisse tumulis, ad propagandam defunctorum memoriam. M. Tullius 6. ad Atticum, Hermæ tui pentelici cum capitibus æneis, de quibus scripsisti, iam nunc admodum delectant. Sed gymnasiis solitas fuisse consecrari Hermathenas, id est statuas Mercurij & Mineruæ iunctas, idem alibi *Hermathena.* significat Cicero: Quod ad me, inquit, de Hermathena scribis, per mihi gratum est, ornamentum, Academiæ proprium meæ, quod & Hermes commune omnium, & Minerua singulare insigne eius gymnasij.

AD EMBLEMA II.

———*Digitoque silentia signet,*

ET *sese Pharium vertat in Harpocratem.*] Satis iam multa nos hactenus ea de re, sed nondum tamen satis, si studiosorum desiderio volumus obsecundare. Addamus itaque nonnulla licet Harpocratis sigillum in annulis solitum gestari à quibusdam ex veteribus, testes sunt longè multi, suúmque auctorem laudant Plinium: in causa autem fuisse putant, vti silentij fides indicaretur. *Harpocratis sigillum in annulis.* Qua ratione Alexandrum Magnum existimo cùm epistolam quandam matris Olympiadis, conuitiis plenam aduersus Antipatri nomen, vnà cum Hephestione legeret, tractum è digito annulum, ori illius appressit tacitè quidem & amicè, sed reipsa tamen silentium imperans. Quòd mihi vltrò reuocat in memoriam Titi Liuij imaginem à Patauinis supra Prætorij fores positam; habet enim ori appressum digitum: cuius gestus causas multi multas afferunt, sed qui ex *T. Liuij imago.*

aliis doctiores videri possunt, coniiciunt id ea confictum ratione, quòd is scribendo adeò multa sit complexus, vt scriptoribus aliis silentium videatur indixisse. Sed id ego quidem malim ad singularem hominis tum sapientiam, tum modestiam conuertere, vt qui multa scribendo, longè plura in hominum animos cogitanda infuderit, déque Romana origine ea non minus prudenter, quàm scitè & verecundè tradiderit, quæ sine fabularum permistione dici nequaquam poterant: vt quæ si litterarum monimentis credita extitissent, non parum de dignitate & admiratione huius imperij, déque nomine populi rerum Domini detraxissent. Attigimus nonnulla de Angerona, cuius effigies ore fuit obsignato apud Romanos, vt silendum innueret, cuius tutela vrbs esset, quódque illi proprium nomen: ea nimirum superstitione capti, ne Dij tutelares sacris quibusdam auocarentur. Et ea certè causa necatum Valerium Soranum legimus, quòd arcanum istud fuisset propalare ausus. Nullus enim est in litteris adeò mediocriter versatus, quin sciat ex veterum scriptis, Romanæ vrbis duo fuisse nomina, vnum apertum & vulgare Roma, à ῥώμη, puella Troiana, vel à fortitudine, aut etiam à Romo, quem Romulum postea dixerunt: alterum verò ignotum, sacris abditum, vel paucissimis cognitum, id nomen fuisse Anthusam didici. Plinius sic libro 3. capite 5. Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habebatur. Iam verò quia Romani essent silentij tenacissimi, vtebantur prima huius verbi littera S, quæ tricliniorum foribus superponi erat solita, nimirum vt conuiuiis silentium indiceretur, & ne fidos inter amicos esset, qui dicta foràs eliminaret, vt Flaccus ad Torquatum cauet. Sed hæc hactenus.

Angerona.

Roma vrbis nomina duo, immo verò tria Politian. l. Epist. 2. de origine ciuit. Florentina.

AD EMBLEMA 12.

Consilium, res sacra.

EX Platonis Theage citaui illud, Consilium, rem esse sacram, id est, συμβουλὴ, ἱερὸν εἶναι χρῆμα; cui conuenit quod affertur è Menandri γνώμαις: ἱερὸν ἀληθῶς ἐστὶν ἡ συμβουλία. Reperitur & in Xenophonte, ἡ λεγομένη ἱερὰ συμβουλή.

Ad locupletandum verò pulcherrimum thema de vulgandis

dis principum arcanis succurrunt ex Cornelio Tacito loci duo insignes: primus est initio ferè Annalium, vbi de nouo Tiberij principatu agit, cuius tacito iussu cæsus est Posthumius Agrippa centurionis cuiusdam ministerio. Nuncianti enim centurioni, vt mos militiæ, factum esse quod imperasset, neque imperasse sese & rationem facti reddendam apud senatum respõdit. Quod postquam Sallustius Chrispus particeps secretorum comperit, metuens ne reus subderetur, iuxta periculoso, ficta seu vera promeret, monuit Liuiam, ne arcana domus, ne consilia amicorum, ministeria militum vulgarentur, neue Tiberius vim principatus resolueret, cuncta ad senatum vocando: " eam conditionem esse imperandi, vt non aliter ratio constet, " quàm si vni reddantur. Sed & lib. 2. vb. de fictitio. Agrippa (is " erat Agrippæ seruus, Clemens nomine, qui Augusti audita morte, sese pro domino gessit, varioque apud multos rumore sparso, Agrippæ nomen mentitus) is vinctus ad Tyberium dolo trahitur: & percontanti Imperatori, commodo Agrippa factus esset? fertur respondisse; quomodo tu Cæsar. vt ederet socios, subigi non potuit: nec Tiberius de eo supplicium sumere palam ausus, in secreta palatij parte iussit interfici, corpusque clam auferri.

Arcana domus Imperatoriæ non detegenda.

Tiberij cautus animus.

AD EMBLEMA 13.

SVeton. in Caligula: Quo magis nullius non boni exempli fautor videretur, mulieri libertinæ octingẽta donauit quod excruciata grauissimis tormentis de scelere patroni reticuisset. Quas ob res inter reliquos honores decretus est ei clypeus aureus, quem quotannis certo die collegia sacerdotum in capitolium ferrent, Senatu prosequente, nobilibúsque pueris ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum eius canentibus: Apud Ammianũ Marcellin. lib. 14. nõ tam nobilis, quàm cruenta narratur quæstio de iis crudelissimè agitata, qui in Constantium nouas res moliri accusabantur. Inter cæteros emicuit Eusebius quidam nobilis, qui ita euisceratus est, vt cruciatibus membra deessent, implorans cælo iustitiam, toruum renidens fundato pectore, mansit immobilis: nec se incusare, nec quenquam alium passus: & tandem nec confessus, nec confutatus, cum abiecto consorte pœnali est morte multatus, ducebatur intre

Hones tributus libertinæ in tormẽtis fidæ

Eusebij cuiusdam constans animus in tormentis.

intrepidus temporum iniquitati insultans, imitans Zenonem illum veterem Stoicum, qui vt mentiretur quædam, laceratus diutiùs, auulsam sedibus linguam suam cum cruento sputamine in oculos interrogãtis Cyprij regis impegit, hæc Ammian. Cornelius verò Tacitus lib. 15. Annal. quo loci de tormentis eorum agit, qui in Neronem putabantur coniurasse, de muliere quadam imperterriti & infracti animi sic: Interim Nero recordatus Vollusij Proculi iudicio Epicharim attineri, ratusque muliebre corpus impar dolori, tormentis dilacerari iubet. At illam non verba, non ignes, non ira eò acriùs torquentium ne à femina spernerentur, peruicere, quin obiecta denegaret. Postero die cùm ad eosdem cruciatus retraheretur, gestamine sellæ, nam dissolutis membris nequibat insistere, vinclo fasciæ, quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum sellæ restricto, indidit ceruicem, & corporis pondere connisa, tenuem iam spiritum expressit. Clariore exemplo Libertina mulier in tanta necessitate alienos ac propè ignotos protegendo, cum ingenui & viri & equites Rom. senatoresque intacti tormentis carissima quæque suorum pignorum proderent.

Mulier infracti animi in tormentis.

AD EMBLEMA 14.

SAtis de Chimæra hucusque, nisi me Lycophronis interpres vt aliquid adderẽ reuocaret. Ille itaque Pegasum pro equo fabuloso agnoscit, totiusque fabulæ seriem tractat eodem penè quo cæteri modò, sed subdit ἀλληγορίαν τὴν τῆς φυσικῆς γνώσεως, quæ ad nostrum hoc propositum nihil attinet. Adde etiã nunquam fuisse Pegasum equum: quia nullus se vmquam vidisse alatum equum sit testatus, at quia vir egregius Pegasus nauim conscendit, cuius alæ vela essent, locum factum esse fabulæ. Ad hæc Chimæram pro muliere ponit filiam Amisodari, Lyciæ præsidis, cuius fratres duo, Leo & Draco, qui cum Lyciæ ingressus occupassent, viatores, aliosque multos trucidassent. Quòd autem concordes essent, & vnà in aliorum perniciem conspirantes, triplicem belluam illos plerique nominarunt: vt quia periti bello essent & insigni corporis præditi robore, ignem expirantem dixerunt. Hos Bellerophon vicit, iniecto faucibus plumbo, id est seruitutis freno. In priori parte Leo pugnabat, Draco in posteriore, at in medio Chimæra, eo quod esset infirmior: Alij ad hunc pene modum: Chimæram (vti colligitur

Pegasus equus alatus quid.

Bellerophon Chimæram vicit.

ligitur ex Homero) gentem fuisse bellicosam, quam Leoni esse similem dicebant. Hæ fuerunt Amazones, quæ à facie pugnabant valdè strenuè & generosè, quas poëta cum Chimæra hoc est capra confert, quia per præcipitia incederent caprarum in modum, & in præruptis locis habitarent.

AD EMBLEMA 15.

Leonis imago in valuis templorũ.

TEmplorum idcirco ponitur ante fores.] Eruditè non minus quàm diligenter in suo copiæ cornu Pierius, leonis faciem illam quæ prima visa est Ezechieli, initiandorum sacrorum admonitionem nobis oblatam fuisse tradit: eámque à primis visam, quod à vita principum soleat totius populi consensus legem sibi statuere. Ponuntur itaque ad valuas templorum, vel postibus sustinendis, vel Hyperthyris, aliquando etiam pronaïs locorum, vt Deum venerari primò meminerimus. Addit etiam in pronao Taruisinæ cathedralis draconem alatum vnguibus leonum duorum comprimi: draconem retorto collo leonis pectus remordere: cuius emblematis eam esse sententiam docet: prauam quidem cogitationem cor incessere: fortem animum eam protinus elidere: à læua leonem suo pectori subiicere apprehensum leunculum: generosum quippe ánimum seipsum vincere.

AD EMBLEMA 16.

Constantius credulus.

INter legendum sese obtulerunt exempla quædam illustria de crudelitate, ex Ammiano Marcellino, primum quidem lib. 14. de Constantio sic habet. Arelate hyemem agens Constantius post theatrales ludos atque Circenses ambitiosos editos apparatu, ad diem VI. Id. Octob. qui imperij eius annum tricesimum terminabat, insolentia pondera grauius librans, si quid dubium deferebatur aut falsum, pro liquido accipiens & comperto, inter alia excarnificatum Geruntium Magnentianæ comitem partis exulari mærore multauit. Vtque ægrum corpus quassari etiam leuibus solet offensis, ita animus eius angustus & tener, quicquid increpuisset, ad salutis suæ dispendium existimans factum aut cogitatum, insontium cædibus fecit victoriam

ctoriam luctuosam,& cæt.Idem libro 30.vbi narrat quibus dolis interceptus & oppressus est Para rex Armeniorum Valentis iussu: qui quod accepisset eum sibi infestum, malisque artibus quibus facere & moliri, agenti in Armenia Traiano, remque militarem curanti arcanis litteris mandauit vt regem eum quoquo modo de medio tolleret. Itaque illecebrosis regem Param insidiis primùm ambiit, ei Valentis litteras egregiæ in eum voluntatis testes ostendit,modò sese conuiuam ei præbuit. ad vltimum composita fraude ad prandium verecundius inuitauit.Qui nihil metuens mali,venit,concessoque loco honoratiore discubuit. Cumque apponerentur exquisitæ cupediæ, & ædes pulsu neruorum, & articulato flatilique sonitu resultaret, iam vino incalescente,ipso conuiuij domino, per simulationem naturalis cuiusdam vrgentis egresso gladium districtum intentans, toruo lumine ferociens quidam immittitur barbarus, asper, ex his quos Supras appellant, confossurus iuuenem, ne exilire posset etiam tum præpeditum. Quo viso regulus fortè prominens vltra torum, expedito dolo assurgens, vt vitã omni ratione defenderet, perforato pectore deformis procubuit vi-

Para rex Armenius à Valente oppressus.

» ctima,ictibus multiplicatis fœdè concisa.Hocque figmento ne-
» fariè decepta crudelitate inter epulas quæ reuerendæ sunt vel
» in Euxino ponto,hospitali numine cõtuente, peregrinus cruor
» in ambitiosa toralia sparsus,& spumas satietati superfuit, conuiuarum horrore maximo dispersorum.Libro verò vltimo, qui est 31. de Valente, Illud ferri non poterat, quod cum legibus lites omnes quæstiones committere veteres vellet, destinatisque velut lectis iudicibus negocia spectanda mandabat, nihil agi contra libidinem suam patiebatur. iniuriosus alias & iracundus, & criminantibus sine differentia veri vel falsi facillimè patens, quæ vitiorum labes etiam in his priuatis quotidianisque rationibus impendio est formidanda. Seneca epistola 3. non minus esse vitiosum credere omnibus, quàm nemini disputat, eodem cum Hesiodi carmine sensu, πίστεις καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας. Si aliquem amicum putas esse, cui non tantùm habeas fidei, quàm tibi, vehementer erras, & veræ amicitiæ vim nondum tenes.Tu,omnia cum amico delibera, sed de ipso priùs.Post amicitiam credendum est, ante amicitiam iudicandum. Diu cogita an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit: cùm fieri placuerit,toto illum admitte pectore;tamque audenter cum illo loquere,ac tecum.Quid est cur me coram illo non putem solum?Quidam quæ tantùm amicis committenda sunt, obuiis

Valentis nimia credulitas.

Seneca locus de credulitate.

obuiis narrant, & in quaslibet aures quicquid illos vrit, exonerant: quidam etiam rursus charissimorum conscientiam reformidant, & si possent, nec sibi quidem credituri, interiùs premunt omne secretum, neutrum faciendum est. Vtrúmque enim vitium est, & omnibus credere & nulli. Citatur de credulitate hoc Menandri:

Ὅστις κατεγνώκεν ἢ πρὶν ἀκοῦσαι σαφῶς,
Αὐτὸς πονηρός ἐστι, πιστεύσας κακῶς.
Quicunque damnat, rémque non planè audijt,
Est improbus vir, ideò quòd credit malè.

Item illud:

μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί.
Credenda cunctis esse cuncta ne putes.

AD EMBLEMA 17.

NEscio an commodè huc conferam verba Senecæ, quæ mihi quidem certè videntur non aliena à Pythagoreis, de quibus in commentatione nostra hactenus. Magnam vitæ partem elabi nihil agentibus: maiorem male agentibus: totam, aliud agẽtibus. Certè Ammianus dissertationum Epicteri libro, scitè est interpretatus his pene verbis, τῆ παρρησίᾳ, vbi omisi adulationem? Quid reprehendi? num vt ingenuus? num vt generosus? Si quid autem eiusmodi deprehenderit, se ipsum increpat & obiurgat. Quid tua interfuit ista loqui? An mentiri non licebat? Philosophi enim asserunt, nihil prohibere quominus mendacium efferatur. Tu itaque si nihil cures aliud, nisi vt rectè de rebus iudices, vbi manè surrexeris, ita tecum loquere: Quid mihi deest ad tollendas animi perturbationes, quid ad tranquilitatem animi obtinendam?

Quod didicisse gruum volitantum.] Quod de anseribus Marcellinus scribit, rostra sua lapillis occludere, Taurum montem aquilis abundantem prætergressuros, quas maximè timent, de gruibus malunt alij. nostrum non est de hac lite pronunciare, vt qui anseres nunquam ad pastionem duxerimus, neque gruum ordines ita curiosè inspexerimus.

AD EMBLEMA 19.

HVius Emblematis character ductus videtur ex mimis aliquot vetustis, in quibus est Mineruæ simulachrum cum ingenti ymbone sub qua est Noctua. Sunt & alij, quidam mimi, in quibus expressum est Palladis galeatum caput, à cuius altera parte noctua innititur prostrato carchesio: iuxtà quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis.

Garrula quo cornix.] Reiecta est cornix à Pallade, sicuti à Græcis accepimus, quod meditationum sit infesta peruigilio, & mentis agitationem interpellet sua garrulitate, cuius ipsa signum gerit. Sic enim Græci κρώζειν dicunt de garrulis, vt cornicari Persius in Satyris. Sed & reperio cornicem in Palladis manu apud Peloponnesios vsitatum Hieroglyphicum, longè secus quàm Athenis, vbi cornices ad arcem Palladis, non aduolabant: cuius rei causam non à fabulis, sed ab ipsa natura repetit Lucretius.

AD EMBLEMA 20.

Telum, pro signo velocitatis. TElum seu sagittam pro signo velocitatis poni, non est recens, itaque Armenij sagittam tigrim vocant per quandam verbi translationem, nam velocissimum animal tigris, & fluuius rapidissimus nominis eiusdem, qui ex Armenia defluit in Mesopotamiam.

Maturare. De verbo, maturandi, quædam adduximus quantum quidem ad nostras notas videbantur conducere. Obiter istuc ex dialogo de Oratorib. qui tribuitur Tacito: Maturare huius libri editionem festino, vt dimissa priore cura nouæ cogitationi toto incumbam pectore. quo ex loco constat, verbum maturare, non semper ita stricte sumi, vt à Gellio, Macrobio, aliis. Sed de verbo satis, nunc exempla à nobis prætermissa, resumamus. Tacitus in 2. historiar. vbi de Muciano agit, quem penè imperij *Maturitas Muciani.* socium habuit Vespasianus, maturitatem perbellè describit, & » quidem paucis: Mucianus cum expedita manu, non lento iti» nere, ne contari videretur, neque tamen properans, gliscere » famam ipso spatio sinebat, gnarus modicas vires sibi, & maiora

fora credi de absentibus. Idem historicus lib.4. eiusdem operis in duobus principibus confert cum maturitate, vel tardatione potius, celeritatem nimiam & præcipitem ad hunc modum: Domitianus, Mucianusque accingebantur dispari animo: ille spe ac iuuenta properus: hic moras nectens, queis flagrantem retineret, ne ferocia ætatis, & prauis impulsoribus si exercitum inuasisset, paci bellóque malè consuleret.

Cunctationis pulcher est apud Ammianũ locus initio 16. vbi de Constantio: hinc & deinde nec itinera, nec flumina transire posse sine insidiis putans, erat prouidus & cunctator; quod præcipuum bonum in magnis ductoribus, opem ferre solet exercitibus & salutem. Sic idem lib.19. de Theodosia solerti duce sub Valente Imp. Diutius agens, vt antiquus ille cunctator, pro negocio consultabat, commentis potius & prudentia, quàm periculosis congressibus, hostem pugnacem & impenetrabilem iactu telorum, si fors copiam dedisset, oppressurus. Non mihi tempero quin exemplum nobile adiungam ex eodem historico, de duobus qui sub Gratiano Cæsare ducibus meruerint, quos lubens ego confero cum Fabio Maximo, & Minutio; sic itaque Ammian. 31. lib. Nannieno negocium dedit virtutis sobriæ duci. Ei Mallobandem iunxit pari potestate collegam domesticorum comitem regémq; Francorum, virum bellicosum & fortem. Nannieno igitur secum reputante fortunę casus versatiles, ideóque cunctandum esse censente, Mallobandes autem pugnandi cupiditate raptatus, vt consueuerat ire in hostem, differendi impatiens angebatur. *Cunctatio.*

AD EMBLEMA 22.

TYpus Emblematis huius mihi ductus videtur ex Atticis Pausaniæ lib. 1. vbi memorat simulachrum Mineruæ fuisse olim Athenis talari veste, cuius pectus obtegeret Medusę caput eburneum, cum victoria cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes fuisse clypeum appositum: iuxtáque hastam obuolutum draconem. *Emblematis typus.*

Innuptas opus asseruare puellas.] Non est arx, neque possessio vlla quæ tam difficulter asseruetur, quam fœmina, ait Alexis Comicus. *Difficilis fœminæ custodia.*

Οὐκ ἐστὶν οὔτε τεῖχος, οὔτε χρήματα,
Οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον οὐδὲν ὡς γυνή.

Tibullus eleganter huius custodiæ difficultatem expressit.

Hæc fecere malas, hinc clauem ianua sensit,
Et cœpit custos liminis esse canis:
Sed precium si grande feras, custodia victa est,
Nec prohibent claues, & canis ipse tacet.

Quod mihi reuocat in memoriam Apollodori lepidos senarios quibus ait occludi fores præpagulis, sed nequaquam fabrum ianuam adeò clausam ac munitam reddidisse, quin ad eam pateat aditus feli & adultero. Eius Poëtæ hæc verba:

Καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς, ἀλλ' οὐδ' εἷς
Τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
Δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

Ad emblema 23.

De diis συνναοῖς, id est, eodem templo cultis.

His quæ dixi de Diis συνναοῖς, velim adiungi argutam sanè & eruditam non minùs Ciceronis optationem ex 12. ad Attic. De Cæsare vicino scripseram ad te, quia cognoueram ex tuis literis: eum σύνναον Quirino mâlo quàm saluti. Tulliana hæc verba teneo, quibusuis non facilia intellectu: sententiam verò ænigmaticam interpretor. Optat itaque Cæsarem Iulium (qui extincto Pompeio Reipubl. veterem faciem immutarat) Quirini σύνναον, non tam vt eodem templo, iisdémque aris colatur Cæsar, atque Quirinus, quàm vt similiter pereat, déque medio tollatur Cæsar, quemadmodum olim Romulus ad capreæ paludem aduocata concione. Virgilius Deos communes appellat eodem sensu, in 11. Aeneidos:

In mediósque focos, & Diis communibus aras.

Exempla quædam attuli in superioribus, quibus adiungo quod nunc mihi occurrit, apud Aegyreses Amorem atque fortunam eodem in delubro coli solitos, nempe ad eorum significandam mutabilitatem. Scribit Hesiodus in Helicone idem fuisse templum Musarum & Cupidinis, quod iis scilicet Amor comparetur. Et Phornutus ait Mercurium ducem Gratiarum cúmque iis adiungi, quod ratione quadam gratificari oportet, non temerè, & in primis merentibus & dignis, nam qui est indignus, ad retributionem pigrior est & negligens.

Olea Mineruæ sacra.

Huic vsus olivi debitus.] Palladi oleam esse dicatam ex veterum commentariis didici: eandem castitati sacram, quæque humanis vsibus non pollueretur, imò quæ Deorum templis nō accenderetur nisi consultò. Inter Græcos auctores plerique

asseuerant oliuam ab impudicis consitam aut non crescere, aut fructum non ferre, qua opinione imbuti, à castis tantùm & virginibus inseri debere putant.

AD EMBLEMA 25.

NOstro quòd abusus munere.] Vini effecta quædam mala quidem adduximus, cum superiore commentatione adiungo. Menandri celebratur illud: πολὺς ἄκρατος μίκρ' ἀναγκάζει φρονεῖν. Immoderatum merum nos parum sapere cogit. *Quibus vinum prohibitum.* Plato 2. legum, censet optimum fore, si quemadmodum Carthaginenses olim, miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam bibat: seruis nunquam permittatur: magistratus abstemij fiant, quandiu munere publico funguntur; iudices, ijque qui rebus præsunt publicis, vinum omninò non attingant, quo tempore causis & negotiis vacant. Ex Eripho Comico citantur hæc,

Λόγος γάρ ἐστ' ἀρχαῖος, οὐ κακῶς ἔχων.
Οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας, ὦ πάτερ,
Πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας.

Innuit, iuxta vetus verbum, certè verum, tantam esse vini vim, vt senes vel nolentes saltare faciat.

Sumit cornua.] Cur Bacchus cornutus, déque primo vsu poculorum, qui è cornibus erant, quædam attigimus. Certè apud Xenophontem legimus Græcos non nisi corneis vsos poculis, & Nicandri interpretes non ignorarunt, cùm nondum apud gentes vasa excogitata essent. *Corneis vsi poculis veteres.* Noster hic suo more, ad mores & philosophiam referre, quàm ad historiam maluit. Sumere verò cornua, pro insolenter se gerere & arrogantem se præbere, præter alios Ammian. Marcellinus vsurpauit. initio lib. 20. vbi de Lupicino, quem Iulianus miserat ad Britannos tumultuantes: supercilia erigentem, vt cornua, inquit, &c. *Sumere cornua.*

Hinc sapit hinc.] Apud Euripidem Bacchi verba sunt interitum minitantis Pentheo, à quo se contemni senserat: Agnosce Dionysum filium Iouis, qui si eius auctoritatem spectes, Deus est vehementissimus; idemque hominibus mitissimus: id est, γνώσεται δὲ τὸν Διὸς Διόνυσον, ὃς πέφυκεν ἐν τέλει θεὸς δεινότατος, ἀνθρώποισι δ' ἠπιώτατος: quod dictum est pro moribus vtentium: qui enim sapiunt, eo moderatè vtuntur: qui secus, furorem Bacchi suo non leui malo experiuntur. Et id *Modus vini, einsque.*

explicant duo verba, χάρμα καὶ ἄχθος, ex versu Theocriti à nobis adducto: quorum prioris à Marone vis explicatur ad finem 1. Æneid vbi dicitur, Lætitiæ Bacchus dator, vt Hesiod. 2. Operum, δῶρα Διονύσου πολυγηθέος: Horatius. Ode 14. 2.

——— mero
Tinget pauimentum superbo
Pontificum potiore cænis

Tristi autem homini & mæsto Plautus bibendum monet, vt bilem diluat & M. Tullius 3. disputatione Tusc. calicem mulsi impigendum esse dicit nescio cui, vt plorare desinat. Hæc quidem de altero verbo, χάρμα: alterum verò ἄχθος nempe dicitur de anxietate animi deque mœstitia, est enim compertū eos qui meraco vtuntur, fieri melancholicos, & obliuiosos, atque interdum furiosos. Virgilius:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhœcúmque, Pholúmque
Et magno Hyleum Lapythis cratere minantem.

Mercurio non vino, sed lacte sacrificabatur. Cæterum quod vinum linguam impediat, balbutiémque inducat, Romæ olim Mercurio non vino, sed lacte sacrificabatur, quo volebant intelligere ipsam facundiam quasi lacteam dulcedinem miniméque impeditam: quod ipsum vbiuis, sed in vico quem sobrium nuncupabant fieri solemne fuit.

Qui vino abstinuerunt. *Sed nunc me doceas.*] Permulti è veteribus vino in totū abstinuerunt, sed in primis Aegyptij sacerdotes, qui iidem reges fuere. Reperio tamen vsos fuisse vino in deorum cæremoniis, vt tradit Hecatæus, non rem quidem gratam Diis cælestibus oblaturi, sed gigantum cruorem, qui in Deos pugnassent propinaturi, sibi enim persuaserant vitem ex fuso in terram gigantum sanguine primum pullulasse, vnde & amentiam & furorē inesse vino credebant. Primus Psammetichus Rex Ægyptius mensis vinum adhibuit, sed certa mensura. Quo pertinet illud Hesiodi, τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.

Tres misceбis aqua partes, sit quarta Lyæi.

Tigrides cur Bacchi currui iunctæ. Hac ego putem ratione Tigrides Bacchi currui iunctas à veteribus, vt indicarent moderatum vini vsum ferocientis animi sæuitiam cohibere. Sic enim Zeno Cittieus hilarior in conuiuio factus, quàm vt eius natura ferret, seuera illa quidem & philosophica, eius rei causam quærentibus dixit, Lupinum quanquam amarum, aqua tamen maceratum dulcescere. Sed placet Eubuli comici legem conuiualem huc apponere: hîc loquitur Bacchus vt συμποσιάρχη:

Τρεῖς

Τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἐγκεραννύω
Τοῖς εὖ φρονοῦσι· τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα
Ον πρῶτον ἐκπίνουσι, τὸν δὲ δεύτερον
Ἔρωτος, ἡδονῆς τε, τὸν τρίτον δ᾽ ὕπνου.
Ον ἐκπιόντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι
Οἴκαδε βαδίζοις, ὁ δὲ τέταρτος οὐκέτι
Ἡμέτερός ἐστ᾽ ἀλλ᾽ ὕβρεως, ὁ δὲ πέμπτος, βοῆς.
Ἕκτος δὲ μανίας ὥστε καὶ βάλλειν ποιεῖν.
Πολὺς γὰρ εἰς ἓν μικρὸν ἀγγεῖον χυθεὶς
Ὑποσκελίζει ῥᾷστα τοῖς πεπωκότας.

Tres solum ego calices viris sapientibus
Propino, sanitatis vnum quem ebibunt
Primum: est amoris & voluptatis dehinc:
At tertium somni, quem vt hauserint viri
Nomen qui habent prudentum, in ædes illico
Suas redibunt: non enim quartus calix
Noster, sed est proteruiæ, clamoris est
Quintus: furoris sextus & pugnas ciet.
In paruum enim vas quando largum infunditur
Supplantat ipsum sæpe potorem merum.

Vltra alacer, sed mox ebrius, inde furit.] Historiarum monimentis proditū accepimus Cleomenem Spartanum apud Scythas vino in insaniam versum, quòd cùm eis voluisset contendere largiore vini potione. Huc referrem prouerbium, Nemo cantat sobrius, nisi esset omnium in ore, vimque eius tenerent vel mediocriter eruditi. Certè vt quæ supra sunt à me adnotata hoc qualicunque auctario locupletem, reperio Thracibus in more positum fuisse in conuiuiis præliari, séque inuicem vulneribus deformare, teste Marcellino Ammiano. Quæ verò adduximus de Thrace Lycurgo lumen capient ab epigrammatario Græco anonymo: cuius hoc carmen, ex lib. 1. ἀνθολογίας. *Thracum mos barbarus.* *Thrax Lycurgus vites secuit.*

Τίς ποτ᾽ ἀκηδέστως οἰνοτρόφων ὄμφακα βάκχου
Ἀνὴρ ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν.
Χείλεα δὲ συρθεὶς, χαμάδις βάλεν, ὡς ἂν ὁδίταις
Εἴη νηστομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον.
Εἴη οἱ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα Λυκούργῳ
Ὅττι μοι αὐξομένων ἔσβεσεν εὐφροσύνην.
Τοῦ δὲ γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος ἢ πρὸς ἀοιδὰς
Ἤλυθεν, ἢ γοερῶν κήδεος ἔσχε λύσιν.

Quærit Poëta qua ratione quis adeò inconsideratè vnam vini altricem immaturam Bacchi ex vitis palmite absciderit: labia

autem constrictus (sic enim quæ sunt immatura, sunt eadem acerba proindéq; labra hebetant,& constringunt) humi proiecit,adeò vt esset viatoribus semicomestum putamen. Imprecatur itaq; illi Dionysum hostem,sicuti olim fuit Lycurgo,quod ipsam crescentem extinxerit lætitiam:(is est Lycurgus Thrax, qui quod vites abscindi curasset, dicitur à Baccho hostili odio persecutus, vt est apud Higinum:) Nam hunc fortè per polum, aut ad cantum venisset, aut curæ luctuosæ solutionem habuisset. Si quis carmine idem malit,huc appono:

Quis temerè hanc vuam tenero de corpore matris
Ausus vesana est dissecuisse manu:
Semesámque via media proiecit,acerbus
Quid tristi sensu strinxerit ora sapor?
Infestus sit Bacchus ei,velut antè Lycurgo,
Vt qui nascentem sustulit Emphrosynem.
Hanc qui libasset quondam,vel ludere versu,
Vel poterat cura soluere corda graui.

Cui poëtæ non bene sano respondit vir multiscius Pierius Valerianus,hoc limato hexasticho:

Κεῖνος ἀρισδύτας κ' οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν,
Ὡς βάλε τὸν σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις.
Χλήματα τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλοις βλαστοῖς ἀπὸ ῥίζης,
Ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην,
Τοῦδε τὶς οἰνοβαρὶς διὰ πάμματος, ἢ πρὸς ἄρηα
Ἤλυθ' ἂν ἤγ' αὐτοῦ τάχα λίλαθε πρέπων.

Mane animis quisquis vinum hoc immite perosus,
Allisit putri vile putamen humo,
Ramósque & plantam totam ab radice recidit,
Atque ita gliscentem sustulit Aphrosynem.
Namque aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
Aut decoris poterat non meminisse sui.

Huc pertinet historia quam Hyginus retulit de Icario à pastoribus interfecto, qui vinum sibi à Baccho datum cùm iisdem dedisset, eóque facti ebrij concidissent, &sibi venenum propinatum fuisse putassent: eum fustibus interfecerunt. Reperio apud Tranquillum in Domitiano, edixisse Imperatorem ne quis in Italia nouellaret: quod enim summam quandam vini vbertatem, frumenti verò inopiam videret, existimans nimio vinearum studio arua negligi, cohibuit nimiam hominũ circa vites vel curam,vel libidinem. Iussit etiam vineta in prouinciis succidi,relicta ibi plurimum parte dimidia. Et hæc ferè ille.

ille. Sed Philostratus in Apollonij vita, causam eam disertè tradit quam supra posui, nimiũ edulij caussam eam fuisse quod in Asia præcipuè homines vino nimium indulgentes seditiones excitarent.

AD EMBLEMA 26.

DE Glauco quædam commentatus est ad Cassandram Lycophronis Isacius Grammaticus, iis omnino similia quæ supra sunt à nobis allata. Quia verò ad finem huius Emblematis ingenuè sum fassus hærere me in verbo Polydes, nescio an mihi videor nactus huius scrupuli tollendi rationem, perlecto Isacij commentario, quo loco ait Glauco vitam restitutam à Polyido vate (in cuius vocis locum suffecit Polyidem Alciatus nisi me coniectura fallit.) Glaucus, inquit ille, murem persequens, cùm cecidisset in cadum melle plenum, exanimatus est. Huic vitam restitutam ferunt à vate quodam Polyido, Cerami filio, qui eum casum antè prædixerat. Nam cùm Minos filium quæreret, accepit oraculum, id intellecturum se, & ei vitam ademptam restitutum iri ab eo qui diceret, cui similis esset vacca Minois, quæ in agris pascebatur. Dixit Polyidus illam similem esse rubi fructui. Quo dato responso, Minois vatẽ detinuit, & vbinam Glaucus esset coëgit dicere: ille vaticinandi arte dixit in cado suffocatum. Hoc itaque reperto mortuo, inclusus est Polyidus vnà cum Glauco, vt ei vitam restitueret. Cæterùm viso dracone ad cadauer Glauci accedente, vitæ tædio Polyidus in eum irruit, vt ab eo interfici se pateretur, sed contrà euenit, nam casu illum percutiens exanimauit. Sed statim draco alius accessit, & herbam quandam admouit draconi mortuo, cuius herbæ vi, illum excitauit. Id diligenter Polyidus obseruauit, herbáque eadem arrepta & mortuo Glauco admota, illum viuis restituit. Idem narratur à Clearcho Solensi Vitarum septimo libro.

Glauco vita restituta à Polyido vate.

AD EMBLEMA 27.

C*Ontinet & cubitum.*] Cubitus hîc ingeniosè accipi non in significatione primaria, pro cubito manus, sed pro vlna, sex

Cubitus pro mensura.

palmorum mẽsura, tum primùm animaduerti, cùm aliud agens incidi in Iulium Pollucem qui pro eodem accipi πῆχυν καὶ ὠλένην, i. cubitum & vlnam. Non patiar hic de differentiis vlnarum, & cubitorum apud auctores controuersis aliquid commisceri, sed ad rem dico πῆχυν à similitudine cubiti, cum ad rectos angulos brachium flectitur, accipi pro instrumento Architectorum, quòd ex regulis duabus ad angulum rectũ coagmentatis, conficitur, γνώμονα Græci nominant, vt Latini normam. Quam esse verissimam carminis Græci (ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχει) & huius nostri Emblematis sententiam philologi omnes facilè indicabunt. Cæterùm qui cubitum duobus constare palmis dicunt, digitos omninò quatuor & viginti commemorant: dicunt enim cubiti spatium id esse quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum portensum est, illud quidem sesquipedale. Pictores cubitum quartam corporis humani partem volunt esse. Didici etiam ab Architectis regium cubitum (id mensuræ nomen) maiorem communi tribus digitis.

γνώμων.

Ne malè quid facias.] Huc Menander facit,

Αἰσχρὸν δὲ μηδὲν πράττε, μηδὲ μάνθανε. Idem,

Ἔργων πονηρῶν χεῖρ' ἐλευθέραν ἔχε.

Ait nihil faciendum, nempe discendum quod turpe fiet: neque occupandum manum in factis improbis.

AD EMBLEMA 28.

Historiam de armis Achillis lubens è Quinto Calabro, qui paralipomena scripsit ad Homericam Iliada, mutuatus essem, nisi me aliò properantem breuitas reuocata esset. Sententiam verò Alciatini carminis cum hoc Menandri monosticho comparo.

Omnia tẽpus aperit.

Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος.

Tempus in lucem tandem veritatem trahit.

Viri excellentes nullo in honore quandiu vixerunt, habiti.

Sed occurrit interea Senecæ cordatus sermo ex Epist. 80. Vbi de virtute, quæ suos honores suúmque pretium non obtinet, nisi apud posteros disputat: Quandiu, inquit, videbatur furere Democritus: vix recepit Socratem fama; Quandiu Catonem ciuitas ignorauit, respuit, nec intellexit, nisi cùm perdiderit. Rutilij innocentia ac virtus lateret, nisi accepisset iniuriã: dum violatur, effulsit. Numquid non sorti suæ gratias agit, & exilium

lium suum complexus est? De his loquor, quos illustrauit fortuna, dum vexat. Quàm multorum profectus in notitiam euasere post ipsos? quam multos fama non excepit, sed eruit? Nulla virtus latet, & latuisse non ipsius est damnum. veniet qui conditam & seculi sui malignitate compressam dies publicet, paucis natus est qui populum ætatis suæ cogitat. Multa annorum millia, multa populorum superuenient. Ad illa respice, etiam si omnibus tecum viuentibus silentium liuor indixerit, venient qui sine offensa, sine gratia iudicent. Et hæc quidem Senecæ verba de veritate iniuria vel ignauia hominum quodam occlusa tempore, sed tandem tamen suum decus obtinente. De iustitia verò numinis certissima initio lib. 1. in Rufinum Claudianus, quo loco prouidentiam diuinam fatetur ex eo quod tandem Rufinus sceleris pœnas dignissimas tulisset: Cic. pro Sextio: hunc ego nedum repudiarem? qui ita florens fuit, vt verear, ne quis me studio gloriæ putet idcirco exisse, vt ita redirem, Vid. comment. Manutij fol. 139.b.

Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Absoluitque Deos, iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum
Vt lapsu grauiore ruant.

AD EMBLEMA 69.

EPigraphen huius Emblematis, etiam ferocissimos domari, videtur mutuatus Alciatus è primo Annalium Cornelij Taciti, vbi facta Augusti præclara paucis complectitur, déque mutatione Reipub. Rom. agit: posito Trium-viri nomine, Consulem se ferens: vbi militem donis, populum annona, cunctos ocij dulcedine pellexit: insurgere paulatim, munia senatus, magistratuum, legum in se trahere, nullo aduersante: cùm ferocissimi per acies, aut proscriptione cecidissent. *Typus Emblematis.*

Iunxitque Leones.] Præter ea quæ de iunctis Leonibus adducta sunt à nobis superiore commentario, legimus apud Plutarchum hanc pompam non fuisse tum primùm ab Antonio vsurpatam: constat enim iam olim Annoni Duci Carthaginensium malè cessisse, quod Leone pro iumento vsus fuerit ad ferendas sarcinas, pulsúmque in exilium eo nomine, quia id tyrannidem portendere videretur. Quod obiter mihi reuocat in me- *Annõ Leone vsus pro iumento.*

moriam hieroglyphicum EMOLITAE FEROCIAE, vbi Bacchus curru trahitur à tigridum pari: cuius animalis effigies indomitam & efferatam sæuitiam arguit; sed ad rem. In Antiochi mimo videre est Leonem ferè humi procumbentem, & superuolantem noctuam: quo significatur vires cedere sapientiæ. Leo enim roboris habet hieroglyphicum: noctua verò Mineruæ. Referrem & Leones subiici magnæ Deæ vehiculo fuisse solitos, eósque solis trahere currum, sed hæc non sunt huius classis. Certè in Faustinæ vetere mimo Cybele turrita sellæ Leoninæ insidet, quæ orbem intra manum & genu teneat, cum inscriptione, MATRI MAGNAE. Reperio apud Herodianum in vita Seueri, Iulianum Elephantos quos habebat ad pompam institutos, conatum assuefacere vt sessorem paterentur: quod & ab aliis tentatum non raro accepimus. Sed de Antonij Leonibus iam satis, si tamen admonuero id ostentum à Cicerone ipsomet præuisum, Epistolis ad Attic. Tu Antonij Leones pertimescas, caue: nihil est illo homine iucundius, &c.

Bacchi currus tractus à tigribus.

Leones magnæ Deæ currum vehentes.

AD EMBLEMA 30.

NOscopulus περὶ χεδῶν: πελαργὸς, ζῶον, ἀφ' οὗ ἀντιπελάργωσις, ἐπὶ τῶν ἐπισταμένων χάριν, ἐφ' ἂν εὖ ἔπαθον, καὶ ἀντιδιδόντων, διὰ τὴν τῶν πελαργῶν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν πατέρας, ὅτε γηράσκωσι, κηδεμονίαν καὶ ἀντίδοσιν τῆς γεννήσεως αὐτῶν καὶ ἀνατροφῆς.

AD EMBLEMA 31.

Ignis & aqua in thuribulo & phiala.

APud Aegyptios per ignem, & aquam, vt quæ continerentur turibulo & phiala, maculas, labésve detersas elutásque optimè didicimus significari. Apud quasdam gentes suffitio erat in vsu, qua qui prosequebantur funus, quia poluti haberentur, aqua sparsi solebant ignem supergredi, vt qui sibi persuaderent purgationem ita fieri. In aqua puritatem hanc intellexit Catullus, cum ait:

Aut quilibet qui puriter lauit dentes.

Puras atque habuisse manus.] Verba Iustiniani quæ integra reperiuntur in primo Codicis, titulo de mandatis principũ, hoc ad

adſcribam, digna quidem illa quæ litteris aureis paſſim conſignentur: Δεῖ τοίνυν σε καθαρῶς παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ δόσεως ἁπάσης χωρὶς, πρὸς τῶν ἄλλων ἁπάντων καθαρὰς φυλάττειν θεῷ τε καὶ ἡμῖν καὶ τῷ νόμῳ τὰς χεῖρας, καὶ μηδενὸς ἅπτεσθαι κέρδους, μήτε μείζονος, μήτε ἐλάττονος, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνοις τοῖς παρὰ τοῦ δημοσίου σοι χορηγουμένοις. καὶ διά τε σαυτοῦ διά τε τῶν περί σε καθαρὸν αὐτοῖς πανταχόθεν φυλάττειν τὸ δίκαιον. Oportet igitur te purè ſuſcipientem hoc adminiſtrationis munus, procul ab omni largitione, præ aliis omnibus mundas ſeruare Deo nobíſque & legi manus, nullúmque lucrum contingere, neque maius neque minus, neque captioſum quiddam contra ſubiectos facere negociando, ſed contentum eſſe ſolis à fiſco tibi miniſtratis, & tam per te, quàm per eos qui circa te ſunt, purum eis vndíque ſeruare ius. Suetonius in Tito ait, Pontificatum maximum ideò ſe profeſſus accipere, vt puras ſeruaret manus, fidem præſtitit.

καθαρὰς χεῖρας.

AD EMBLEMA 32.

Bene nummati.] Horatius 1. epiſt.

At bene nummatum decorat ſuadela, Venuſque.

Cicero 2. in Rullum: non minus bene nummatus, quàm egregiè capillatus. Ammian. Marcellin. lib. 14. Si ad aliquem bene nummatum, tumentémque loculis honeſtus aduena ſalutatum introiris.

AD EMBLEMA 33.

Antipatri extat epigramma certè nobile in Platonis, diuini hominis tumulum, cuius animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in ſpeciem aquilæ dicit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τίνος, εἰπὲ
  Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις,
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς Ὄλυμπον
  Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς Ἀτθὶς ἔχει.

Cur aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab aſtris
  Hic habitare Deum fortè aliquam intuita es?

Imò

Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

AD EMBLEMA 34.

ET *nimium fœlix sæpe timenda fuit.*] Alexidis hoc laudatur:
Καν̀ εὐτυχῆς, ὡς ἔοικε, τεθαῤῥηκέναι
Α'εί τι δεῖ, καὶ μή τι πιστεύειν τύχῃ.
Fortuna quamuis sit tibi prosperrima
Semper aliquid timeto, diffidens ei.

Illicitis absque tenere manus.] Anacharsis Scytha eo gestu repertus est apud Solonē dormiens, vt altera manu pudenda, altera os obsignaret, continentiæ & silentij signa exprimens. Duo enim sunt in homine membra, quę non nisi admodum difficulter edomari possunt, lingua nempe & genitalia. Itaque quod Anacharsis toto ætatis suæ tempore bellum voluptatibus indixerit, statuis eius inscriptum fuisse legimus, γλώσσης τε γαστρὸς, καὶ αἰδοίων κρατεῖν. Quare cum sacerdotes Ægyptij frænum libidinibus imponendum esse suaderent, viri genitale manu cohibitum & repressum pingebant. Referrem quæ de Alexandri Macedonis continentia ab historicis memorantur, qui nuptam mulierem attingere, neq; Darij filias captiuas videre sustinuit, sed hæc sunt in ore omnium.

Continentiæ gestus.

Sic se continet à grauidis.]Huc pertinet egregium Aristotelis verbum ἀπημαγελεῖ de tauro dictum, qui seorsum à vaccarum consortio & grege pascitur, id est, abarmentatur. Quæ laudatur hîc continentia, fuit in Druso, qui se vxori seruauit integrum, quandiu versatus est in expeditione Germanica. Et Pescenius Niger ignarus rei Venereæ fuisse dicitur, nisi quantùm liberis procreandis impenderetur. Claudian. 2. de laudibus Stiliconis quo loci laudat pudicitiam Theodosij:

Α'πημαγελεῖ.

Hinc fuit vt primos in coniuge disceret ignes,
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege thori casto cum fœdere vellet.

AD EMBLEMA 35.

FLauius Vopiscus in Saturnino de Gallia nescio quid tale scripsit: Saturninus, ait ille, oriundus fuit Gallis ex gente omnium

omnium inquietissimis & auida semper vel faciendi principis vel auxilij.

Obtrudere palpum.] Grauissimam offensam tulit Vespasianus, quod Neroni cantanti aut discederet aut obdormisceret, vt est apud Sueton. in Vespasiano.

Regia quem morem.] Tacitus lib. 1. Historiarum, in oratione Galbæ Pisonem Licinianum adoptantis: Irrumpet adulatio blanditiæ pessimum veri affectus venenum. Suadere principi quod oportet, multi laboris. Hæc ille. Marcellinus verò Ammianus passim de assentatoribus Constantij Imperatoris, Iuliani virtuti laudique detrahentibus, sed maximè ad finem lib. 16. ita scribit: His tot ac talibus prospero peractis euentu, in palatio Constantij quidam Iulianum culpantes, vt princeps ipse delectaretur, Victorium siue Victorinum ideò nominabant, quod verecundè referens quoties imperaret, superatos iudicabat sæpe Germanos. Interque exaggerationem inanium laudum, ostentationemque apertè luculentium, inflabant ex vsu Imperatorem suopte ingenio nimium, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur, felicibus auspiciis eius assignantes. Quocirca magniloquentia elatus adulatorum, tunc & deinde edictis propositis, arroganter satis multa metiebatur, se solum cùm gestis non affuisset, & dimicasse & vicisse, & supplices reges gentium erexisse aliquoties scribens: & si, verbi gratia, eo agente tunc in Italia dux quidam egisset fortiter contra Persas, & cæt. *Adulatio in aulis principum.* *Adulatores Constantij.*

AD EMBLEMA 36.

HVius Emblematis primarius typus mihi videtur, nisi coniectura fallor, petitus è Quintio auctore Græco, qui editum quendam locum & admodum asperum, difficilémque assensu tradit, cuius in summitate palma consurgat, illicque virtus insideat, nimirum ex montis asperitate varios & difficiles labores: ex palma verò temporis diuturnitatem intelligens, Nullus enim est qui virtutem aliquam possit assequi nisi multis laboribus diuque perpessis. At temporis diuturnitas nullo signo figurari melius potest, quàm id quód anni & mensis habetur symbolum. Huc facit illud Quintiliani: Desinit in aduersa niti qui peruenit ad summum, scandenti circa ima, labor est. *Emblematis prototypus.*

Mentis

Patientia constantiaque præmium. *Mentis qui constantis erit.*] Seneca 2. de ira: Mille sunt in quibus pertinacia omne impedimentum transcendat, ostenditque nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patientiam indixerit. Et deinde: Nos non aduocabimus patientiam, quas tantùm præ„ mium expectat?

AD EMBLEMA 37.

CORnelius Tacitus extremo de moribus Germanorum Fennos ita describit, Fennis mera feritas, fœda paupertas: non arma, non equi, non penates. victui herba, vestitui pelles, cubile humus. Sola in sagittis spes, quas inopiâ ferri ossibus asperant. Idémque venatus viros pariter ac fœminas alit. Passim enim comitantur, partemque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriumque suffugium, quàm vt in aliquo ramorum nexu contegantur. Huc redeunt iuuenes, hoc senum receptaculum. Id beatius arbitrantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus, suas alienásque fortunas spe metuque versare. Securi aduersus homines, securi aduersus Deos. Hæc Tacit. Quibus ex verbis facilè colligo ab Alciato sumptum emblematis exemplar. *Typus Emblematis.* Eadem penè descriptio extat accolarum ad Nilum apud Ammian. Marcell. lib. 14. non longè à principio.

Vstus perpetuo gelu.] Locus Pompeij Festi, vbi pruinam deriuat à perurendo, quia virgulta & fruges perurat, suppeditauit etiam mihi, curæ, verbum, quod à cor vrendo deflectunt, & illud Ennianum: *Vrere, verbum.*

——*Curamne leuasso,*

Quæ nunc te coquit,——

Ammianus Marcellinus initio ferè libri 17. accipit vt hic noster: Et quoniam aëris vrente sæuitia, cùm discriminibus vltimis laboratur. At μεταφορικῶς sæpe reperias, vt apud poëtam, aliósque non rarò: qualia sunt hæc.

——*Vritur infelix Dido, totâque vagatur*

Vrbe furens. ——— &, *Vrit atrox Iuno.*

Suetonius in Tiberio: Vrebant insuper anxiam mentem varia vndique conuicia. Seneca epist. 3. Quidam obuiis narrans, & in quaslibet aures, quicquid illos vrit, exonerant. Marcellinus libro 20. perfugæ vrebant Iuliani virtutes, quas per

per ora gentium diuersarum fama celebrior effundebat. Idem ad finem eiusdem libri. Super his vrebat eius anxiam mentem quod velut patefacta ianua diuitis domus, irritus propositi reuerteretur, loquitur de Constantio ab expeditione Persica incassum reuertente. Lib. 22. vbi de Iuliano bellum in Persas meditante: vrebantur bellandi gemino desiderio.

AD EMBLEMA 39.

Dextra iuncta pro concordia.

CVm iis quæ adduxi è Cornelio Tacito locis velim addi hæc ex eodem lib. 2. histor. Centurionem Sisenem, dextras concordiæ insignia, Syriaci exercitus nomine ad Prætorianos ferentem, variis artibus aggressus est. Dextras hic pro quodam vsitato fidei symbolo depicto in auro, argentóve aut alio quouis metallo accipi non repugno, quo sensu hic locus alius Taciti sumitur libro historiarum primo, vbi de initio principatus Vitellij: Miserat (ait) ciuitas Lingonum vetere instituto dona legionibus, dextras hospitij insigne. In permultis veteribus numis duæ manus iunctæ ostenduntur, additis inscriptionibus, FIDES EXERCITVVM: nonnunquam etiam, FIDES ROMANORVM.

Fortasse huc pertinet illud Pythagoræ, Ne cuiuis dextram porrexeris, ne scilicet quempiam temere in interiorem nostri amicitiam admittamus. Et verò poeta nullius antiquitatis ignarus, En dextra fidésque, ait nimirum fœdus concordiam per dextram significari. Viderat hoc longè antè Xenophon lib. 5. de institutione Cyri. καὶ Ὑρκανίοις, οἷς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκε, ἐμπεδῶσω. Scholiastes Aristophanis hunc morem attigit, ἔθος ἐπὶ πίστει, καὶ συνθῆκαις βεβαίαις τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλοις. Mos ille solemnis olim fuit apud Parthos, vt qui dextris complexis, tanquam diis præsentibus & arbitris, pacta sancirent. Idem Medi obseruarunt & Persæ, qui dextræ fideique pignore confirmabant, si quid ratum esse vellent. Id vno verbo Græci eleganter dicunt, δεξιοῦσθαι.

AD EMBLEMA 41.

Imperatoris & militis munera.

DE consilio déque viribus ad res maximas vnà gerendas coniunctis, adduxi nonnulla, sed addo isthæc ex declamatione Quintiliani 317. Inter præcipuas vires est, Imperatorem non pugnare aliquando. Sic extrahitur hostis: sic impetus subitos partis aduersæ mora frangit: sic interclusos commeatibus, in deditionem venire, fame cogimus. Itaque herclè legimus militem robustum, legimus iuuenem: Imperatorem facimus senem. In illis enim vis corporum, & manus sola spectatur: in his, consilium, & ratio, quæ bona procedentis ætatis, in locum virium subeunt. Ipsum præterea nomen Imperatoris satis significat, non exigere, manum ipsius. Imperator enim debet præcipere.

AD EMBLEMA 42.

Mare pro tumultu.

O*Ceanus quamuis.*] Obseruaui non rarò apud auctores litteratos, vitæ huius nostræ perturbationes, tumultus, clades, marinis fluctibus comparari, vt apud Græcos & Latinos sæpe, in sacris verò libris sæpissimè. Sic poëta,

Diluuio ex illo tot vasta per æquora vecti.

Idem nubem belli dixit alio quodam loco. Si quis autem caussam requirat cur aqua pro vehementioribus ærumnis accipiatur, prompta ratio est, quia pericula, casúsque reliqui corpus soleant ex vna parte aliqua labefactare: sed aqua vniuerso statim circunfusa corpori, ipsum obruit, eique sese tuendi consilium omne adimit.

AD EMBLEMA 43.

DE eo regum conuentu quem attigi supra, existit epigramma Iani Lascaris quod sese mihi alia atque alia lectitanti vltrò se obtulit.

Num

Num Martis castra, an Veneris tentoria fulgent
Argento atque auro? ast are micant proceres.
Et Marti grata & Veneri. Venus aurea: ferrum
Mors amat: in precio est tempore quódque suo.
Littora ad Oceani summi cum coniuge vterque
Conueniunt Reges, Regia tecta vides:
Conueniant alacres ad publica commoda, Turcs
Europæ excedent finibus atque Asiæ.
Eximij Heroum, Ledæa vt sydera nautæ,
Vos seruatores terra fretúmque colit.

AD EMBLEMA 44.

B*Onus Euentus.*] Legi de veteri numismate Imperatoris Titi, vbi quoddam simulachrum fuit, BONI EVENTVS AVGVSTI, dextra pateram, sinistra papauera tenens, vt apud Plin. Et in Seueri numo eadem boni Euentus spectatur effigies, figura stolata, stante, dextra pateram cum frugibus, sinistra spicam & papauer tenente. *Boni Euentus imago.*

Quid manibus mortis tela refracta geris?] Ammian. Marcell. lib. 31. quo loci de bello planè cruento & misero aduersus Germanos agit: Et cùm omnia cæsorum corporibus opplerentur, iacebant inter eos quidam semianimes spem vitæ inaniter vsurpando. Ita planè Tibullus: *Spes etiam in moribundis.*

Iam mala finissem letho, sed credula vitam
Spes fouet, & melius cras fore semper ait.

Apollodorus Comicus huc respexit, cùm ait non oportere animum abiicere eum cui aliquid aduersi ceciderit, sed semper exspectandum esse melius.

Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράσσοντα δεῖ,
Ἄνδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

AD EMBLEMA 45.

IN varij Cassiodori formulis multa sunt quibus hic locus commodè potest exornari. Alacriter, ait, incumbendum est inchoatis, cùm iam exspectatur aliquid quo nos perfecisse gaudeamus, spes enim efficiendi laboris tædium adimit: magnúmque illicitum & incitamentum, si nobis persuadeamus id per- *Incœpta constanter perficienda.*

fectum iri quod percupimus. Idem 8. lib. Natura ipsa boni adhibita perseuerantia præliatur: qua minus est si quæ laude digna iudicantur incipiamus, quàm quod consultò est inceptum persequamur.

AD EMBLEMA 52.

De Actæone varia.

QVod narratur de Actæone in ceruum transformato, sunt qui fabulam putant, plerique historiam malunt, auctore maximè Plinio, qui Actæonem & Cippum cornutos editos memorat. Quin & Maximius Tyrius à veris canibus Actæonem laceratum fuisse dicit apud Corinthios, huiúsque facinoris auctores Bacchiadas appellat. Ad quod apud Homerum legitur, Dianam per montium errantem iuga telis delectari, capras & ceruos fugaces venando persequi: sunt qui referant ad fabulam Actæonis: alij veterum sequuti philosophiam, sagittas eas quæ ceruum assequuntur, solares radios indicare volunt ἱερογλυφικῶς, quorum nempè radiorum repercussu, cornua ipsa pro conditione loci, vbi luna est, & apparent & obducuntur. Sed hoc in carmine Alciati illustrando, placet mythologia quam acceptam ferunt Anaximeni: nimirum quod Actæon periculis quæ multa venando pertulerat tandem expensis, ætate iam affecta timidior factus, in ceruum dicatur mutatus, cúmque canes nihilo secius aleret, suum omne peculium absumpsit, hincque à canibus laceratum. Sed de his plus satis. Maluit Alciatus, & quidem ingeniosè torquere in eos qui latrones furésque recipiunt: aut etiam (vt verbis vtar Marcellini de deprauatis Romani populi moribus agentis lib. 14.) qui familiarium agmina, tanquam prædatorios globos post terga trahunt, ne Sannione quidem domi relicto, vt ait Comicus.

AD EMBLEMA 53.

Chamæleontem non solo vesci aëre.

QVæ de Chamæleonte adducta sunt à nobis ex Plinio, non probantur omnibus, & iis quidem eruditis. Linguam enim hoc animal (inquiunt) sesquipalmum longam habet, quam porrò in insecta, quibus maximè vescitur, exerit ac vibrat:

vibrat: eiúsque mucore scarabeos, locustas, formicas, muscas ad se adducit: fatentur tamen ad multos menses famem tolerare.

AD EMBLEMA 54.

CVm epigrapha huius Emblematis conuenit illud Senecæ de beneficiis 4.c.27. Quomodo malè filiæ consulit, qui illam contumelioso & sæpe repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negociorum gestorum damnato patrimonij sui curam mandauerit: quomodo dementissimè testabitur qui tutorem filio reliquerit pupillorum spoliatorem: sic pessimè beneficia dare dicetur quicunque ingratos elegit in quos peritura conferat. *Non fidendum ei qui fidem fregerit.*

AD EMBLEMA 55.

P*Lerique rotis fortunæ, &c.*] Extat exemplum longè pulcherrimum apud Ammianum, historiarum lib. 26. de Cilice quodam Procopio qui vana quadam motus ambitione desciuit ab Imperatore Valentiniano; imò verò imperium mercatus, imperatórque appellatus leni paucorum susurro illectorum precio, deinde tumultuariis succlamationibus plebis, multos ad suam factionem concitauit, plurimas strages edidit. Sed tandem victus post fœdam suorum defectionem, captúsque Imperatori offertur reticens atque defixus: statímque abscissa ceruice discordiarum ciuilium gliscentes turbines sepeliuit, ad veteris Perpennæ exemplum, qui post Sertorium inter epulas obtruncatum dominatione paulisper potitus, è frutectis sub quibus latebat extractus, oblatúsque Pompeio, eius iussu est interfectus. *Miserrimus Procopij Cilicis casus.*

Post magnam humani generis.] Seneca epist. 95. Multi inueniuntur qui ignem inferant vrbibus, qui inexpugnabilia seculis, & per aliquot ætates tuta prosternant, qui æquum arcibus aggerem attollant, & muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quassent. Multi sunt qui ante se agant agmina, & tergis hostium graues instent, & ad mare magnum perfusa cæde gentium veniant. *Misera principum quorũdam ambitiosorum fortuna.*

Sed hi quoque vt vincerent hostem, cupiditate victi sunt. Nemo illis venientibus resistit, sed nec ipsi ambitioni crudelitatique restiterant. Tunc enim alios agere visi sunt, agebantur. *Alexãder.* Agebat infelicem Alexandrum furor aliena deuastandi, & ad *Pompeius.* ignota mittebat. Nec Cneo quidem Pompeio extrema inire bella aut domestica virtus aut ratio suadebat, sed insanus amor falsæ magnitudinis, modò in Hispaniam & arma Sertoriana, modò ad colligendos piratas ac maria pacanda vadebat. Hæ *Cæsar.* prætexebantur causæ ad continuandam potentiam. Quid C. Cæsarem in sua fata pariter ac publica immisit? gloria, & am-*Marius.* bitio, & nullus supra cæteros eminendi modus. Quidni C. Marium semel consulem (vnum enim consulatum accepit, cæteros rapuit) cùm Teutonicos, Cimbrósque concideret, cùm Iugurtham per Africæ deserta sequeretur, tot pericula putas appetisse virtutis instinctu? Marius exercitum, Marium ducebat ambitio. Ideóque cùm multis fuerunt mali, pestiferam illam vim, qua plerisque nocuerunt, ipsi quoque senserunt. Et *Cum Phaëthonte principes ambitiosi comparari.* hæc quidem Seneca. Cæterum nolim hoc loco prætermitti, Phaëthontem hîc scitè ab Alciato comparari cum ambitiosis & improuidis principibus, vt tacitè alluderet, meo quidem iudicio, ad Tiberij de Caligula dictum, quod enim sagacissimus senex Tiberius naturam adolescentis Caij Caligulæ sæuam atque probrosam non poterat inhibere, aliquoties prædicabat exitio suo, omniúmque Caium viuere: & se natricem (serpentis id genus est) populo Rom. Phaëtontem orbi terrarum educare.

AD EMBLEMA 58.

In eos qui supra vires quicquam audent.

EPigrapha hæc respicit ad illud Hesiodi ex 1. ἔργων

Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν
Νίκης δὲ στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Insipientis ait esse cum potẽtioribus velle congredi: qui enim ita se gerit, longè abest à victoria, & adhæc damna patitur atrocia.

AD

AD EMBLEMA 59.

TO' τολμᾶν ἀδύνατον, ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ: Conari quod fieri non poteſt non pertinet ad ſapientem. Helenæ verba ſunt ad Menelaum apud Euripidem. Nullâ ſapientiâ, inquit Seneca epiſtola vndecima, naturalia corporis aut animi ponuntur vitia: quicquid infixum & ingenitum eſt, leuiter arte non vincitur. Quædam nec diſciplina nec vſus vnquam excutit, ſed natura vim ſuam exercet, & illos vitij ſui etiam robuſtiſſimos admonet. Hæc vt dixi, nulla ſapientia abigit, alioqui haberet rerum naturam ſub imperio ſui, ſi omnia eraderet vitia. Quæcunque attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cùm multùm ſe diùque animus compoſuerit, hærebunt. Nihil horum vitari poteſt non magis quàm accerſiri. *Vitia naturalia vix facilè tolli.*

AD EMBLEMA 60.

Q*Vo tempore vites. &c.*] Cum loco Horatiano ſupra citato à nobis, & Pliniano, coniungo illud Auſonij conſentaneum in Moſella,

——— Inde viator
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens
Probra canunt ſeris cultoribus.

AD EMBLEMA 63.

Q*Va ſtimulante iras concipit*] De leonis iracundo animo terſi ſunt hi Lucretij verſus:

——— Calidi plus eſt illis quibus acria corda
Iracundáque mens facilè efferueſcit in ira,
Quo genere in primis vis eſt violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

Horatius quo loco verba facit de excandeſcentia peritè dixit, Promethea inſani leonis vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro. *Leonis ira.*

Furias excitat indomitas.] Philæmon Comicus:

Μαινόμεθα πάντες ὁπόσαν ὀργιζόμεθα.
Τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστι τῆς ὀργῆς πόνος.

Et Cicero Tuscul. 4. An quicquam est similius insaniæ quàm ira;quàm bene Ennius iram initium dixit insaniæ.Et furiarum tædas ardentes dixit in Paradoxis aduersus Clodium.

AD EMBLEMA 66.

Ἀφεὶς τὰ φανερὰ, μὴ δίωκε τ᾽ ἀφανῆ, vt è Lenandro citatur.

AD EMBLEMA 71.

Innidi rebus à Iuliano gestu impensè detrahebant apud Constantium.

AD finem huius placet addi exemplum insigne inuidæ maledicentiæ ex Ammiano lib.17.quo loco narrat quantum apud Constantium Augustum detraxerint assentatores rebus præclare à Iuliano gestis : Omnes qui plus poterant in palatio adulandi professores rectè consulta , prosperéque facta vertebant in risum , talia sine modo strepentes insulsè , in odium venit cum victoriis suis capella,non homo:vt hirsutum Iulianũ carpentes, eúmque talpam loquacem nominantes,& purpuratem simiam,& litterionem Græcum : & his congruentia plurima,atque vernacula principi resonantes,audire hæc taliaq;gestienti,virtutes eius obruere verbis impudentibus conabantur, vt segnem incessentes,& timidum,& vmbratilem gestáq; secus verbis comptioribus exornantem:quod non tunc primitùs accidit. Namque vt solet amplissima gloria obiecta esse semper inuidiæ,legimus in veteres quoque magnificos Duces vitia crimináque(etiamsi inueniri non poterant) finxisse malignitatem spectatissimis actibus eorum offensam:vt Cimonem Milciadis filium insimulatum incesti,qui propè Eurymedonta Pamphylium flumen Persarum populum deleuit innumerum, coëgitq; gentem insolentia regis elatam , obsecrare suppliciter pacem: Aemilianum itidem Scipionẽ,vt somniculosum,æmulorum incusari maleuolentia, cuius impenetrabili vigilantia obstinatæ in perniciẽ Romæ duæ sunt potentissimæ vrbes excisæ. Necnõ etiam in Pompeium obtrectatores iniqui multa scrutãtes, cùm nihil vnde vituperari deberet,inueniretur,duo hæc obseruauerũt ludibriosa & irrita,quod genuino quodã more caput digito vno scalpebat:quódq; aliquãdiu tegẽdi vlceris causa deformis,

rinis, fasciola candida crus colligabat: quorum alterum factitare vt dissolutum: alterum vt nouarum rerum cupidum asserebant, nihil interesse oblatrantes argumento subfrigido, quàm partem corporis redimeret regiæ maiestatis insigni, in eum virum, quo nec fortior, nec cautior quisquam patriæ fuit, vt documenta præclara testantur.

AD EMBLEMA 72.

INdex libidinis hircus.] Hinc puto torquendum Aristotelis verbum τραγίζειν, quod nonnulli vertunt, hirquitalire, id est in morem hircorum salacium clunes mouere & lasciuire quanquam ab hircino odore fæculento alij trahant. Non possum transilire quod retulit Pausanias de simulachro Veneris hirco insidentis, ad significandam nimirum coitus insanam petulantiam. Idem Atticis, narrat historiam de Satyris, eorúmque libidine valdè prodigiosam: quam se ait accepisse ab Euphemo Care. Is cùm nauigaret in Italiam vi ventorum pulsus ad extimum mare, quod nauigari non soleat, perlatus est. Insulæ ibi multæ sunt ac desertæ, quarum incolæ sunt agrestes homines. Eæ insulæ nominantur Satyriæ, in quibus homines rubicundi, qui caudas in medio dorso habeant, equinis non multò minores. Qui statim vbi senserunt nouos venisse hospites, ad nauigium, quasi facto impetu, accurrerunt, nullámque vocem ediderunt, sed mulieribus vnà aduectis manus iniecerunt. Nautæ metu perculsi, barbaram mulierem in insulam proiecerunt. Eam Satyri non solùm qua parte naturæ consuetudo permittat, sed & toto corpore libidinosè violarunt. *Historia prodigiosa de Satyris.*

AD EMBLEMA 74.

VIr gregis est aries,] Hanc loquendi formam vsurparunt auctores certè graues, vt missum faciam Ciceronem, qui Oratione in Pisonem, admissarium pro homine immoderatæ libidinis dixit. Papianus enim de admissario Tauro,

——— *stabulique maritus.*

Et Saluianus in 7. de Prouidentia: Hi verè vt emissarij equi,

non ad paucas tantùm, sed penè ad omnes vernulas suas, id est, ad greges proprios irruebant, & in morem eorum pecudum, qui mariti gregum appellantur, feruidæ libidinis debacchatione grassantes, in quancumque eos primam fœminam ardens impudicitiæ furor traxerat, irruebant.

AD EMBLEMA 76.

E*Trationem animi perdere quisquis amat.*] Simile est istud Menandri:

Ἀλλ' ὅταν ἐρῶντας νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ,
Παρὰ τινι τὸ ἀνόητον οὗτος ὄψεται;
Carere amantes mente si quis non putat,
Quos esse potius mentis expertes putet?

AD EMBLEMA 87.

Emblemata exemplar. EX vno Pythagorico symbolo Emblemata duo finxit Alciatus: nam desidere in modico, &, in chœnice figere sedem, idem sonat, sed variè tamen accommodatur. Iam verò quædam licet paucula, sunt hîc adiicienda, non indigna cognitu. Docemur eo symbolo non debere nos in vitæ nostræ sportulis ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum ætatis tempus ociosè traducamus, sed aliquam ineamus rationem, vt nostra industria victum comparemus, neque semper ab aliorum ope pendeamus, vti supra satis. In diuinis autem literis modius hieroglyphicum est doctrinæ Iudaicæ, veritatis lumen sub eo recondentes, sicuti explicat Hilarius in Matthæum.

AD EMBLEMA 88.

Iugum, pro legũ symbolo. A*Rctati legibus.*] Cum superioribus isthæc adiungo: arctatos legibus pro iis qui legum nexibus, & quasi iugo continentur. Nam & iugum, legum symbolum fuisse interpretes quidam rerũ sacrarum docent. Rectè apud Virgil. in 1. Aeneid.

legésque

——— *legésque viris, & mœnia ponet.*
Qui enim legibus parent, ſimilitudine quadam colla ſubdere iugo videntur: vt ſubire iugum inferiores, qui potentiorum parent imperiis.

AD EMBLEMA 89.

VIris *rapimur, piſcibus eripimur.*] Cornel. Tacitus 3. hiſt. dixit, Valenti mare tutius, quàm littora, aut vrbes.

AD EMBLEMA 91.

F*Oemina, iners animal.*] Menander ſic:
Γυνὴ τὸ σύνολον ἐστὶ δαπανηρὸν φύσει:
Mulier natura eſt omninò ſumptuoſa. Idem,
Γυνὴ πολυτελής ἐστ' ὀχληρὸν, οὐδ' ἐᾷ
Ζῆν τὸν λαβόντα ὡς βούλεται.
Res eſt per moleſta ſumptuoſa fœmina quæ non ſinit maritum arbitrio ſuo viuere. Huc ſpectat Heſiod. comparatio fucorum cum muliere, in Theogonia, quam lubens tranſilio, vt ad alia veniam.

AD EMBLEMA 92.

NOn eſt mihi dubium quin, cùm auctor hic ſuum carmen cuderet, vel memoriæ adiutus theſauro, egregiam Taciti deſcriptionem ſibi tanquam archetypum fingeret. Sic enim ille lib. 15. Annal. vbi de Neronis laſciuiis ampliſſimè: Vatinius inter fœdiſſima eius aulæ oſtenta fuit, ſutrinæ tabernæ alumnus, corpore detorto, facetiis ſcurrilibus: primo in contumelias aſſumptus: deinde optimi cuiúſque criminatione eoúſque valuit, vt gratia, pecunia, vi nocendi etiam malis præemineret. *Scurra deſcriptio.*

AD EMBLEMA 95.

R*Abulam.*] Ranæ vox, rauca, inquit Feſtus, parúmque liquida, proximè canum latratum ſonans: vnde cauſidicus pu- *Rabula quis & vnde.*

gnaciter loquens,tabula.Nostri vernacula lingua nunquam nisi contumeliosè chicanos appellant tabulas, fortè à verbo Græco κιχάνειν, corripere, offendere; inuentum aliquod comparare ad decipiendum, malim tamen à voce σικανοὶ, Siculorum enim gens querula, & controuersa natura.

AD EMBLEMA 98.

Globo cur fortuna insidet.

SPheræ seu rotulæ fortuna insidet ad eius instabilitatem significandam. Et quidem quæ primum forruna dicebatur, à vortendo digammi mox mutatione in F.literam affinem,fortuna vocitata est:eius nimirum præcipua vis est summa imis commiscere,rerúmque inducere mutationem.

Aduersus vim fortunæ est ars facta.

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη:

Ars hominibus est infelicitatis portus nempe sua cuique ars pro viatico est. Item illud,

Τύχη τέχνην ὤρθωσας, οὐ τέχνη τύχην.

AD EMBLEMA 100.

Quatuor temporum symbola.

TEmporum anni quatuor alia esse apud alios symbola nemo nescit, vt veris, cista florum, quia vere cuncta florescunt. Cista vero spicis referta æstatem refert, vt est apud Eusebium. Et copiæ cornu vuis & pomis plenum autumni est index: sicuti mensa apud ignem parata hyemem significat.

Aduenisse hyemem.] Apud Hesiodum cornix habetur pro hyemis hieroglyphico:

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Veri nouo.]Hirundines plures à mari conuolantes verni temporis indicium esse docent auctores. Sed ciconiam reperio etiam Veris esse notam. Ea enim adueniente hyeme migrat in regiones calidiores, vere nos inuisit. Sed & nonnulli addidere in ætatis pictura, quia constat esse ex erraticis æstatis. Adhæc Miluius eiusdem temporis verni ponitur indicium,quia verno primùm tempore incipit apparere, certúmque sit eius nuntium. Ei aui nomen ἰκτῖνα ab aduentu,quod magno rusticorum & pauperum desiderio exspectatus accedat.

AD

AD EMBLEMA 104.

F*Igit arundo.*] Pro sagitta hîc arundo sumitur: ob vnum enim quem sagittis conficiendis præbent arundines hæ pro illis accipi palam est.

AD EMBLEMA 105.

DE Hercule scribitur ab Ouidio:

Quem non mille feræ, quem non Stheneleius hostis,
Non potuit Iuno vincere, vincit amor.

Scuticam tenet.] Scutica quid sit, fortè non omnibus notum. *Scutica.* σκῦτος pellis est, vnde scutica, quia fiat è corio siue pelle: hinc scuta quia pellibus operta. Sed habeo penes me libellum membrana descriptum, in quo, præter alia quædam, commentarius est nunquam quod sciam, editus in Satyras Persij; scuticam ergo sic definit innominatus ille: Scuticæ erat quædam corrigia, habens in summitate nodos quosdam in modum fabæ: de qua Terentius: Hæc faba cudetur in me. hæc ille: huc ego prouerbium refero: Vnica scutica impellit omnes, Chiliad.2.Cent.10. Prouerb.65.

AD EMBLEMA 106.

APud Euripidem Hippolyto, nutrix Phædram heram alloquitur, eíque amorem suadet, in quo si quid sit vitij, culpam omnem in Venerem confert,

Φοιτᾷ δ' ἂν αἰθέρ', ἐςὶ δ' ἐν θαλασσίῳ
Κλύδωνι Κύπρις, πάντα δ' ἐκ ταύτης ἔφυ.

Viuit per æthera: estque in marino æstu Venus: omnia verò ex eo nata sunt.

Altera sed manu flores gerit.] Τὸ ἄνθος, καὶ τὸ ῥόδον, promiscuè *Rosa Veneri dicata.* poni, apud poëtas solemne est. Sed non est hîc prætermittendum lepidum Ausonij Epigramma: (quod iandiu tribui Virgilio cœptum, inter eius apendices etiam nunc legitur) de Rosa:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu
Exoriente nouo rosida Lucifero. deinde,
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris nam domina vna Venus.

Forsan

Forsan & vnus odor, sed celsior ille per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris, & dea floris
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Certè Philosophi quidam odorem rosæ & colorem à Veneris stella proficisci existimarunt, quare poëta Venerem semper ore loqui roseo dicit.

AD EMBLEMA 107.

Amor omnium domitor.

ANacreon: Ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης,
Ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει.
Menander: Δέσποιν' ἔρωτος οὐδὲν ἰσχύει πλέον
Οὐδ' αὐτὸς ὁ κρατῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν
Ζεὺς, ἀλλ' ἐκείνῳ πάντ' ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

Dicit nihil amore potentius, vt neque ipse Iupiter, qui in cœlo diis aliis imperet, ab amore coactus ei obsequatur. In Troadibus Euripidis Helena factum suum excusans apud Menelaum maritum, confert omnem culpam in Venerem à qua coacta sit, his verbis:

Τὴν θεὸν κόλαζε, καὶ Διὸς κρείσσων γενοῦ,
Ὃς τῶν μὲν ἄλλων δαιμόνων ἔχει κράτος
Κείνης δὲ δοῦλός ἐστι. id est:

Obiurga Deam: & fias Ioue potentior, qui aliis diis imperat, huius quidem (Veneris nempe) seruus est.

AD EMBLEMA 108.

ἀφροδίτη Venus vnde dicta.

QVia de turpis amoris quibusdam affectis nonnihil attigi, iisque maximè quibus eruditi plerique, & qui sapientiam profitentur, argui nonnunquam solent, nescio an huc rectè audeam coniicere τὸ ἀφροδίτης, id est Veneris, ἔτυμον, quam παρὰ τὸ ἀφραίνειν à desipiendo non ineptè quidam deflectunt. quod confirmat Euripides quo loco ait, τὰ μωρὰ πάντ' ἐστ' ἀφροδίτης βροτοῖς: hominum esse stultitias quæcunque Veneris causa fiant. Et Cythercam, Veneris nomen Grammatici deflectunt παρὰ κεύθειν τὸν ἔρωτα, τουτέστι κρύπτειν αἰσχρὰν μίξιν: quia vt inquit Cicero 1. de Officiis, qui ad voluptatem corporis paulò sunt propensiores, quamuis ea capiantur, occultant & dissimulant tamen appetitum propter verecundiam.

AD

AD EMBLEMA 112.

QVi das tot noxia vulnera.] Athenæus li.13.cap.4.dipnosop. enumerat bella propter mulieres excitata.

AD EMBLEMA 113.

ECcur nudus agat?] Nudus pingitur amor, quia hic affectus regi & dissimulari non potest: Ouid. in epistolis: *Cur nudus amor.*

Sed male dissimulo: quis enim celauerit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo? &
Qua licet & possum, luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Quo sensu dixit Antiphanes Comicus duo esse quæ regi occultariue non possunt, amorem nempe & vinolentiam, quod si quis temerè neget, statim arguitur mendacij. Et ea imprimis caussa factum puto vt obiter dicam, qua Bacchus in statuis omnibus pingatur nudus, sicuti supra docuimus.

Flectere corda iecur.] Philosophi libidinis vim & sedem præcipuam in iecore putant contineri, quod Lactantius in Opificio Dei tradidit. Sic etiam Mathematum professores censent à Venere iecur ipsum regi: qua ratione sedem amoris, poëtæ iecur agnoscunt, Cupidinémque iecur sagittis appetentem vlcerantemque suis queruntur carminibus. *Iecur, sedes libidinis.*

Tantæ cacæ vtilis est.] Verrius Flaccus scribit tænias esse laneum honorati capitis ornamentum, Ennianum citatur illud:

Volans de cælo cum corona & tæniis.

Iucũdus labor est, lasciua per ocia.] Labor opponitur ocio: duoque hæc simul, eodémque tempore & eodem modo possunt in eodem hærere subiecto, vt loquuntur philosophi vnde illa sunt de amore vulgò etiam nota, ex ocio amorem nasci, ipsúmque ociosum esse: sed amatores ipsos laboriosam & ærumnarum plenam vitam trahere. Vnde illa Ouidiana: Ocia si tollas, &c. Tam Venus ocia amat, quia facilè solet amor irrepere in malè feriatos & desides animos, quique ferè nulli honesto labori dant operam. At vbi sunt amoris correpti vinctique laqueis, tum demum sentiunt sese laboriosam vitam agere. Ex quo hæc eiusdem poetæ. *Amor ex ocio, & idē laborem creare dicitur.*

Militat

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.
Item. ——*Amor edit inertes,* &c,
Militia species amor est, discedite segnes.

Glans pro mentula. Cæterum quod primo commentario monui, glandem accepi pro mentula, obscæno nempe significato, confirmo Arcadum epitheto, qui βαλανοφάγοι dicti, ob luxus nimios & obscœnam Venerem legibus vetitam. Et id quidem symbolum glandis in nigra clypei planicie mihi suggerit eiusdem sensus hieroglyphicum. Veteres pingebant Venerem myrto coronatam. Myrtus pudendi muliebris significatum habet. Iulius Pollux Onomastico carunculam esse dicit intra muliebre pudendum lasciuo quodam motu nonnunquam subsaltantem. Hinc iocus apud Aristophanem, vbi chorus senum ait, ensem posthac se in myr• ramo gestaturum. Qua de re fabula hæc à Græcis circunfertur. Faunus Hecaten filiam solicitauit ad stuprũ: quem cùm auersaretur petulantem, ille virga myrtea fertur eam primum verberasse, deinde vini tormentum adhibuisse, mox in anguem conuersam piris totam implicuisse, atque ita pudicitiam virginis rapuisse. qua fabula virga myrtea, nequitiæ est imaginatio, vinum mẽtis hilaritas, at angues multiplices modi voluptatis repræsentant. Innuit hoc poëta,

——*Quos durus amor crudeli tabe peredit*
Secreti celant calles, & myrtea circum
Sylua tegit.

Puncia glans clypeo.] Etiam clypei nomen, latens & arcanum habet significatum, clypeum quidem à κλύειν, dici, volunt, quod cluere, i. morem gerere significat: vel eo quod clepat, & celet totũ corpus, vt notat Sosipater Charisius: vel γλύπτειν, eo quòd imago & facies cuiusque redderetur: quas tamen originationes aliqui trahunt ad obscœnum sensum, de quo hîc aliquid apertè dicere me pudor vetat. Vide Godestat ad veget. fol. 129.

AD EMBLEMATA 114.

APud Euripidem Iphigenia, verba Menelai Agamemnoni mores mutatos obiicientis ob imperium & honorem ei delatum.

Ἄνδρα οὐ χρεὼν
Τὸν ἀγαθὸν, πράσσοντα μεγάλως
Τοὺς τρόπους μεθιστάναι.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Κεῖνος ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν εὐτυχῶν.

Virum bonum non decet, auctum rebus prosperis mores commutare: sed stabilem esse tunc amicis, cùm iuuare maximè potest, felix existens.

Æterna tantum te cepit vrbis amor.] Epitheton id vrbis æternæ, mirum quàm sæpe vsurpatur in historiis Marcellini, nam præter locos à me in superioribus adductos commentariis, placet & alios quosdam sublegere. Sic enim idem Ammian. lib. 21. In locum Tertulij Maximum vrbi præfecit æternæ. Et 13. iisdem diebus legatos ad se missos ab vrbe æterna. Idem 25. Tyberis intersecans vrbem æternam. At 26. Aphronianus regens vrbem æternam. Initio 28. sæuiens per vrbem æternam vrebat cuncta Bellona. Eodē: per hæc & alia quæ decolorabant speciem vrbis æternæ, deinde post: Funera deplorauit vrbs æterna. Quod elogium certè magnificum ne cui videatur omnino ridiculum, huc confero nummum veterem, in quo Romę simulachrum est in sede cum ancili, & inscriptione, ROMAE AETERNITAS. Et quidem ipsum Romæ nomen, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. Plutarc. libro de fortuna Romanorum, fortunam ait Tyberi traiecto, alis positis, exutis talaribus, abiecta instabili pila, ita Romam ingressam: quod iudicium esset eam ibi constanter permansurum, neque in posterum aliò non abuolaturum. Teneo tamen memoria quid de ea vrbis æternitate iam olim sensere Octauius Augustus, qui, vt Plutarc. retulit apophthegmatis, cum obseruaret Pisonem ita magnificè ædes excitantem, vt propter materiæ firmitatem quam adhibebat, videretur cum æternitate pacisci, aut ædificium nunquam interiturum cogitare, sic dixit: Pisonem ita ædificare quasi Roma foret æterna. Non repetam miseram Romæ deflagrationem sub Genserico barbaro principe, quámque fœdè attritum fuerit id imperium sub Athalarico & Odoacre, id enim commodiùs ex Paulo Diacono & Orosio mutandum est. *Vrbs æterna, Roma.*

AD EMBLEMA 115.

Sirenas semiuolucres appellat Lycophron in Cassandra, alij semiferas vertūt, quo loco Isacius meminit victoriæ Musarum,

rum, quæ se alis Sirenum coronarunt. Putat tamen fuisse portentosas, earúmque fabulam trahit ad allegoriam, dicit enim nomine Sirenum τὰς ἡδονὰς intelligi: & scorta eas fuisse quæ lepôre suo nauigantes retinerent, tradit idem ex Plinio iuniore. *Sirenes quid.*

Aspectu.] Huc pertinent illa Hecubæ ad Menelaüm verba ex Euripide Troadib. quo loco ei suadet vt Helenam de medio tollat.

Ὁρῶν δὲ τήνδε, φεῦγε, μή σ᾽ ἕλῃ πόθῳ.
Αἱρεῖ γὰρ ὄμματα ἀνδρῶν, ἐξαιρεῖ πόλεις·
Πίμπρησι δ᾽ οἴκους, ὧδ᾽ ἔχει κηλήματα.

Cernere hanc fuge, ne te trahat sui desiderio: capit enim virorum oculos, ciuitates delet, accendit ædes, sic enim habet mulcimenta.

AD EMBLEMA 116.

HVc pertinet illud Menandri.

Γέρων ἐραστὴς, ἐσχάτη κακὴ τύχη.
Senex amator summum est fortunæ malum.

AD EMBLEMA 117. In colores.

DE coloribus iterum quædam, sed obiter, vt in mentem veniunt, placet addere, quo emblematis ratio omnis fiat illustrior. Plato itaque in Timæo dicit colorem, splendorem esse quendam defluentem sigillatim de corporibus, & talibus quibusdam partibus, quæ sunt aptæ ad oculorum sensum. Colorum autem sunt pene innumerabiles differentiæ, sed de notioribus, iisque maximè quas Alciatus hîc attingit, agimus: *Color pullus.* primúmque de colore pullo, luctibus & funeribus accommodato, cum obseruamus esse terræ colorem, quæ magna sui parte pulla est: *Cur pullæ vestes in funeribus.* quódque mortuis iniiciatur, instituto maiorum, qui iusta persoluunt mortuis, induuntur pullis palliis, terræ nimirum colore: indéque nominantur plærísque atrati pullati. Nam pullum sæpenumero cum atro confunditur: *Mors atra cur.* sic enim mors atra dicitur, eò quod cadauer extincto calore vitali, & exhaustis spiritibus

ritibus atrum relinquitur. At differt ater à nigro, quoniam omnis ater niger est: at non omnis niger, ater est, ater enim horroris aliquid habet, éstque visu tristis & iniucundus, proindéque lugentibus peculiaris, at niger non item: est enim nonnunquam lepidus & venustus. *Ater à nigro differt.*

Color Albus purissimus, quocirca pro sincero capitur, cùm transfertur ad animum, cum eo confundunt Candidum: inde Candor animi pro simplicitate puritatéque non raró accipitur. Itaque apud omnes ferè nationes mos inoleuit, vt ad Dei cultum indumentis Albis vt plurimum vtantur. Quo refero illud è Satyr. 2. Persij: *Album. Candidus.*

——— Negato
Iuppiter hac illi quamuis te albata rogarit.

Et flamen Ioui sacra faciens albatus erat, albóque pileo vtebatur. Magi etiam Persæ putabant Deum non delectari nisi in albis vestibus, fuit & Vestalium suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum. Itémque serui accepta libertate albis vestibus vsi memorantur, vti liquet ex Septimio Florente. Denique fuit iste color modestiæ signum, vt purpura ambitionis, sublimísque animi & elati. Huic illud Alexandri de Antipatro, quem quidem ob modestiam commendabat: foris Albo pallio vtitur, inquit Rex, intus autem totus purpureus, notabat simulatam hominis ambitiosi, & summa appetentis parsimoniam. *Flamen Iouis albatus. Vestales albatæ. Serui manumissi. Album & purpureum quid.*

Color viridis, herbarum color est, & auis psittaci, & lapilli, quem smaragdum nominant, huic colori similis est Prasinus, qui nomen Prasinæ factioni dedit. Appellatur hic color etiam cæruleus, vt à Græcis glaucus, vnde Pallas γλαυκῶπις, à veteribus Latinis cæsia, quasi cælia, à colore cæli, ait Nigidius. *Viridis. Prasina factio.*

Flauum, alij venetum, vulgò blauum appellitant, colorem illum quidem à factione Circensi nobilitatum. Quidam eundem esse ac cæruleum volunt, quem Græci κυάνιον, nonnulli Lazurion: sed inter hos magnum discrimen. Flauiæ familiæ nomen dedit flaua cæsaries. Lucanus 10. belli Pharsalici, *Flauum. Factio Veneta. Flauia familia.*

——— Tam flauos gerit altera crines
Vt nullas Cæsar Rhemi se dicat in aruis
Tam rutilas vidisse comas.

Loquitur de Cleopatræ pedissequis. Sic Iuuenal. 13. Satyr.

Cærula quis stupuit Germani lumina, flauam
Cæsariem, & madido torquentem cornua cirro.

Achilles flaua coma,& Menelaus. Legi alicubi flauam Achillis comam,caloris & iracundiæ fuisse argumentum:quoniam ij ferè sint ξανθοχόλοι, id est, flauabile laborantes, & ad iram propensiores qui crines flauos habent, Sed tamen flauum fuisse Menelaum memorant, virum quidem mitem, proindeque mollem bellatorem.

Rubeus. Rubeus,ex animantium sanguine,& quo lana inficitur, croceus,vnde coccineæ vestes,id est, purpureæ, vestis autem rubicunda etat pugnæ acieive committendæ apud Romanos symbolum,vt Plutarch. testatur multis locis.

Cæruleus. De cæruleo nihil ampliùs, quàm à cælo denominari, nostri colorem cælestem dicunt,non quod cælum particeps sit coloris alicuius, sed quia ita nobis appareat. Proinde sacerdotes Aegyptij Deum veste indutum cærulea, quia præcipua eius in cælo sedes,effingebant. Non referam quæ notantur à Plutarcho de colore Isidis & Tiphonis cæruleo,hæc enim ἀπροσδιόνυσα. *Isis & Tiphon cærulei.* Hinc colorem cæruleum ἁλουργὸν à colore maris, ἀπὸ τῆς ἁλός, dici volunt, vt enim cælum cæruleum, sic mare cæruleum dicunt Poëtæ.Cætulei coloris vestis nominatur etiam cymatilis,quia nomen ab vndis trahit. Ouidius.

Hic vndas imitatur,habet quoque nomen ab vndis.

Cymatilis. Κῦμα enim fluctum sonat. Apud Plautum vestis cymatilis, est vndulata,nos camelotum vocamus,

Canus color isque natiuus. Candido colori proximus est, quem canum nominant: qui color est albi nigrique particeps. Græcis λευκόφαιος, qualis est capillorum & barbæ in senibus,vnde canicies appellata. Is natiuus color est, vt qui non inficitur,sed ex ipsa ouis lana ita capitur. Quia verò cineri penè similis est, cinericius, inde vestes cinericiæ, quales Franciscanorum sodalium. *Cinericius.* Huic colori proximus est rufus,quem penè refert giluus,seu heluus sic nominatus, à vini genere quod colorem habet inter rufum albúmque,russum barbati appellant,aut russeum: alij saginatum quasi sanguinatum,qui fit cruentato similis. *Rufus.* Est & ille qui dicitur impluuiatus pullo similis, sic nominatus quasi fumato stillicidio implutus:sunt qui volunt suasum esse,à stillicidio factū fumoso in albo panno,&is color est peculiaris monachis,quos Minimos appellitant, Parisini Bonos homines,eo fortasse sensu quo aurei homines seculi aurei ob morum vitæque simplicitatem, quam ipsi profitentur: vestis enim natiui coloris miniméque infecti,vitæ innocentis & ab omni alienæ luxu index est. *Impluuiatus.* Tum autem primum cœpit hominum exundare luxuries, cùm natiuas lanas cœperunt ad cultum tingere.

Fuluus,

Fuluus,est color cæli & stellarum:qua ratione sydera fulua *Fuluus.* dixit Tibullus. Sed hîc existimo intelligi maximè Rauum colorem,qui obtusus est quodammodo atque obscuratus.Gellius cap.20.lib.2. ex Frontone docet fuluum videri de rufo atque viridi mixtum,& in aliis plus viroris,in aliis plus habere rufi. Vide apud eundem reliqua.

Ianthinus qui & violaceus, ex quo Tirianthinus, è purpura *Ianthinus.* factus & viola,vt nomen indicat,hinc vestis Ianthina Martial. in 2.Coccina famosæ donas & ianthina mœchæ,significat vestimenti genus infecti purpura violacea,quo de colore perdoctè Baysius, cap.3.de re vestiaria.

Vt varia est natura coloribus in gignendis.] Vt sunt colores in infinita penè varietate, sic eorũ nomina varia diuersáque:sicuti ab herbis seu floribus, hiacynthinus, violaceus,roseus,papaueratus, malachinus : à plantis,phœniceus, buxeus,prasinus,à virentis porri folio:à locis,Tyrius,Puniceus,Indicus:ab animantibus,vt ceruinus, mustellinus, colorinus, coracinus : ab aqua, aquilus,neque albus neque niger, ait Festus:Cæterum quia nihil absque luce possimus intueri, variéque ipsa mutetur lux, non est mirum si cum luce varient ipsi colores. Ea de re nonnulla Cælius Rhodig.antiquar.lectio.17.lib.cap.7.

AD EMBLEMA 118.

SOcratis sententiam de cornu Amaltheæ volo ita restitui τὸ γὰρ τῆς Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν. Amaltheæ cornu explicans eò referri volebat,vt esset symbolum quo designaretur is qui minimè dissolutus esset,sed intentus operi, genus omne boni cõsecuturum. Vocabulum enim Amaltheæ loco μὴ μάλθωνος, hoc est non dissoluti toni ; per cornu verò, bonis,&c.

AD EMBLEMA 119.

IN eos qui sibiipsis violentas manus afferunt longè plura peti possunt ex refertissimo tum sapientum, tum historiæ

scriptorum penu: sed prætermissis aliis ferè omnibus succurrit nobilis apud Hegesippum disputatio, quo loco Iudæi obsidione pressi à Tito Vespasiano, extra omnem spem coniecti mucrones iamiam in se parant, aliósque ad simile adhortantur facinus. A qua sententia eos conatur reuocare Iosephus, multis iísque validis rationibus. Quis enim, ait, animam suam nollit ex ipso mortis corpore, si liceat, exsolui? At soluere non licet, nisi ei qui ligauerit. Iuncta est anima corpori, naturæ quodam quasi vinculo. Quis naturæ auctor nisi præpotens Deus? Ecquis hoc animæ & corporis contubernium à Deo informatum intercidere aut dissociare audeat? Si quis seruus manibus suis imposita vincula, ita volente & iubente Domino, non exspectato eius arbitrio detraxerit, is damnabitur, vt qui Dominum iniuria certè graui affecerit. Nos verò Dei possessio sumus, ipsíque seruitium debemus: itaque vt serui exspectemus imperia: vt vincti, nos in vinculis contineamus, vt fideles, depositũ fide omni & relgione asseruemus. Non est recusandum vitæ istius munus quod à Deo nobis est permissum ac concessum, nec refugiendum istud profectò cæleste ac diuinum naturæ donum. Species est contumeliæ, si quis aspernetur ac reiiciat quod ab homine vel offertur, vel dono datur: quanta cura seruare debemus quod à Deo gratis accepimus? Eius enim munere ac dono viuimus & spiramus: ipsius ergo debet esse vt simus, quamdiu volet. Siquidem vtrumque ad ingratum hominem pertinet, & citiùs vita cedere quàm volet, & diutius velle vitam producere quàm volet qui vitæ auctor est. Optarunt permulti viri pij ex hoc corpore quasi è quodam carcere & vinculis excedere: nullus tamen ex iis vnquam fuit qui sibi necem inferret. Quod si quid est in morte lucri, furti est instar præripere quod exspectatur.

Locus Hegesippi, lib. 3.c.17.

Ioseph nobilis adhortatio ad Iudaeos ne sibi ipsis manus inferant.

Si viuere bonum est, sacrilegium est, vitam amittere antequã reposcatur. Si gloriosum est in bello, multò gloriosius est pro patria mortẽ oppetere. Malo hostium latrocinio perire, quàm meo. Latrocinium meum est si mihi manus intulero violentas: si hostes, beneficium erit. Vtque hanc mihi necem facilius persuadenti, ministras vestras manus pollicemini. Sed neque meo ipsius, neque vestro scelere perire volo. Nonnulli ex vobis asserunt suaue esse pro libertate mori: sed dico perinde esse suaue pro libertate viuere. Timidus est & qui mori detrectat cùm oportet, & qui mori cupit, cùm non oporteat. Nam quis nescit esse muliebre ne moriare mori velle? Constat enim aliquando vsuuenisse vt perculsæ metu mulieres, cum sibi aliquod

immi

imminere periculum præsentirent, sese de edito loco dedisse præcipites. Reuera qui sunt animi angusti & pusilli, quidquid timendum putant, horrent, ipsúmque mortis metum perferre non possunt: At vir fortis, qui non metuit ea quæ instant, quæque futura sunt cogitat, non trepidat. Quid causæ est cur damnatur qui seipsum interfecerit? quia nihil est adeò alienum à naturæ legibus. Nullum est ex animalibus brutis quod nõ consentiat inter se mutua quædam concordia. Naturæ lex omnibus insita, vitã tutari, & à sui abhorrere interitu admonet. Informẽ lethi laqueũ homines inuenerũt, feræ quãquã immites nesciũt. Quod si quis dicat ferarum morsus pro armis esse, dentésque vt gladios & sicas videri: quis, inquam, aliquando vidit belluam vel adeò ferocem quæ membrum sibi secuerit, séque vitæ muneribus priuarit? Nobis quid amicius vita, quid tam inimicum quàm mors? Denique qui vitam alterius ope consilióve tutatus erit, defensor est: qui vitam alteri tollere conatur, insidiator est. Si ergo necem tam miseram tàmque ab omni non dicam humanitate, sed vniuersa natura alienam censemus execrabilem, quid causæ est cur ipsi nobis inferre volumus? Iure insectatemur eum gubernatorem, qui commissam sibi nauem saxis illideret, vel eam quoquomodo ad naufragiũ faciendũ perforaret: nos à Deo nobis traditã nostri corporis gubernationẽ ferro exscindemus & volũtario naufragio addicemus? Sed obiicitur mihi cita mors cùm peruenero in hostiũ manus: hoc si ita est futurũ, quid faciam lucri, si quod ab hoste metuo, hoc mihi ipse inferam? fieri enim potest vt desæuiat hostilis ira. Id non aliter se habet ac si quis gubernator metu tempestatis, quam præuiderit, nauem fluctibus obruendam curet. An verò quod supplicia grauiora sit exacturus hostis, ideò putatis anteuertendum: an quia fortis & intrepidi animi censetis argumentum mortem sibi consciscere? Sed ita se gerere imbecillitatis potius habendum est suffugium, nõ trophæum virtutis. Sit igitur apud nos constitutum, id neque esse fortitudinis, nec habere aliquod momentum vtilitatis. Quid enim adiungam, violare depositi religionem? Deus thesaurum dedit optimum inclusum illud quidem in hoc fictili vase, idque custodiendum dedit pro arbitrio tempestiuè repetiturus. Nunquid in vtroque crimen, vel abiicere depositum non reposcenti qui dederit, vel negare reposcenti? Pœna infamiæ est, si quis homini depositum non reddiderit: quanto magis violare Dei depositum? Anima in corpore depositũ est, quam vt inutilem nobis remittimus, atque do-

mo pellimus, corpúsque ipsum sui gratia spoliamus atque in terram resoluimus. Cur hinc exeundi præceptum non exspectamus? Miles non discedit à castris, nisi accepta tessera: seruus imperio Domini retinetur: sin aliter fecerint, alter desertor, alter fugitiuus est. Qui seruus herum fugerit pœnæ est obnoxius, quãquam improbum fugerit. Nos cum optimum omnium fugiemus, possumus non astringi impietatis flagitio? hæc ille longè præclarè & conditè, vt nihil apud Platonem vel sapientes alios eruditiùs. Vide Lactant. lib. 3. c. 18. & 23. initio.

AD EMBLEMA 121.

A*Cutum omni acie hoc signum, &c.*] Mutationem repentè afferre occasionem Menandri docet monostichon.

Τάχισθ' ὁ καιρὸς μεταφέρει τὰ πράγματα.

Cuncta domans.] Voluit exprimere Græcum epitheton, πανδαμάτωρ ὁ καιρός, rebus enim permultis causam & initium dat occasio, vt etiam quæ potentem è paupere faciat, ait Menander,

Πολλῶν ὁ καιρὸς γίγνεται παραίτιος. Et,
Καιροῦ τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα.

Fortuna pila insistens cum nouacula.

Imo & strenuos facit qui non erant.

In dextra est tenuis dic vnde nouacula.] Fuit & fortunæ simulachrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & copiæ cornu nouacula significat felicitatis amputationem: pila eius volubilitatem, clauus, vitæ nostræ cursum sub eius ditione: cornucopiæ, bonorum largitionem.

Pergula.] Plin. 35. de Apelle: perfecta opera proponebat in pergula transeuntibus. Lactant. 1. cap. 22. ex Lucio.

Pergula pictorum veri nihil, omnia ficta.

AD EMBLEMA 123.

Stratagema Megarensium.

CVm hoc Antiochi stratagemate, coniungo historiam certè nobilem de Megarensibus, qui afflicti ab Antipatro ad exitium vsque, illéque vteretur Elephantis, excogitarunt porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in Elephantorum gregem immissos, quo facto Elephanti statim in fugam conjecti

coniecti victoriam Megarensibus reliquerunt. Et quidem nullum animal est æquè inuisum Elephanto atque porcus, adeò vt eius præsentiam nullo perferri modo possit, atque cum primùm audit grunnitum, fugam elephas arripiat. Cæterum veteres in bellis multum fuisse vsos Elephantis facilè est videre apud auctores rerum antiquarum. Ammianus Marcellin. lib. 19. Lux nobis aduenit mæstissima, Persarum manipulos formidatos ostentans, adiectis Elephantorum agminibus, quorum stridore, immanitatéque corporum nihil humanæ mentes terribilius cernunt: Idem eodem lib. Vbi de pompis funebribus filij Regis Chionitarum Grumbatis, in obsidione Amidæ vrbis balista perfossi: Occidentali portæ, inquit, oppositi sunt Segestani, acerrimi omnium bellatores, cum quibus elata in arduum specie Elephantorum agmina, rugosis horrenda corporibus, leuiter incedebant armatis onusta, vltra omnem diritatem retri spectaculi formidanda. Idem lib. 25. vbi de Iuliani in Parthos expeditione: Post hos Elephantorum fulgentium formidandam speciem & truculentos hiatus vix mentes pauidæ perferebant: ad quorum stridorem, odorémque & insuetum aspectum magis equi terrebantur: quibus insidentes magistri, manubritas cultros dexteris manibus illigatos gestabant, acceptæ apud Nisebin memores cladis, etsi ferociens animal vires exsuperasset regentis, ne reuersum per suos, vt tunc acciderat, collisam sterneret plebem, verrebram quæ caput à ceruice disterminat, ictu maximo terebrabant. *De Elephantis ex Ammiano.*

Barrus.] Ammian. sic lib. 16. Cornuti & Braccati vsu præliorum diuturno firmati excipiunt eos, iam gesturientes barritum ciere vel maximum: qui clamor ipso feruore certaminum à tenui susurro exoriens paulatímque adolescens, ritu extollitur fluctuum cautibus illisorum. Idē lib. 26. de Procopio agens imperium fœdè ac miserè mercato: pro terrifico fremitu, quem barbari dicunt barritum, nuncupatum imperatorem stipatúmque de more consentientes in vnum, reduxerunt ad castra. Lib. vero 31. sic: Et Romani quidem voce vndique Martia concinentes, à minore solita ad maiorem protolli, quam gentilitate appellant barritum, vires validas erigebant. *Barritus clamor quis.*

AD EMBLEMA 124.

ΤᾺ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον, *Fortuna varietas.*
Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,

Οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ βίῳ,
Ὃ ἀνέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος,
Ἐπὰν ἐπ' ἄκρον τις τοῦ καλῶς πράττειν δράμῃ.

Ait Apollodorus Comicus. Sic verò Latinè,

Habent perampla dona fortuna metum,
Periculoque non carent præluſtria:
Nec vlla celſa tuta ſunt mortalibus,
Quæ euertere vel tempus ſolet,
Felicitatis culmen vbi quis attigit.

Eodem ſpectant verba Hecubæ ad Vlyſſem ex Euripide.

Οὐ χρὴ τοὺς εὐτυχόντας, εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί
Κ'ἀγὼ γὰρ ἦν ποτὲ, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἔτι,
Τὸν πάντα δ' ὄλβον, ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο.

Non decet felices exiſtimare ſe felices ſemper fore. Ego enim eram quondam, nunc non ſum amplius: cunctas ſed opes dies vnica mihi abſtulit. Citatur illud Menandri,

Ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι:
Quàm facilè cadunt qui ſecunda fortuna vtuntur.

AD EMBLEMA 126.

Equus in ingreſſu itineris ceſpitans.

LEgi alicubi equum in ingreſſu itineris ceſpitantem, aut prioribus lapſum pedibus, pro inauſpicato ſigno à veteribus accipi ſolitum fuiſſe. Cùm enim Sulpicius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipſam Canterium ſuum cecidiſſe animaduertiſſet: Rideo, inquit, Canterie, te iam lapſum eſſe, cùm tam longum iturus iter, vix ingreſſus laberis. Quæ hiſtoria prouerbio locum dedit, in eos qui animo deficiunt ipſo ſtatim negocij principio. Multæ ſunt eiuſdem argumenti apud M. Tullium hiſtoriæ libris de diuinatione.

AD EMBLEMA 127.

Locus Gregorij Turon. de locuſtis.

DE locuſtarum depaſtione ferè quid ſimile narrat Gregorius Turonenſis hiſtoriæ Franciæ lib. 6. cap. 33. ſub regno Childeberti prouinciam Carpitaneam grauiter è locuſtis fuiſſe vaſtatam, vt non arbor, neque vitis, neque ſylua, aut frutex,

vel

vel quicquam viride remaneret quod non à locuſtis euerteretur. Et cap. 44. locuſtæ de Campania prouincia, quam per quinque corroſerant annos progreſſæ, quaſi publicum tenentes aggerem, ad aliam prouinciam huic vicinam ſe receperunt. Harum ſpatia extendebantur in centum quinquaginta millia longitudinis: latitudo vero in centum milibus terminabatur. Hæc ille.

Caſtra Xerxis.] De Xerxis exercitu, ſi mauis habere fidem Iſacio Tzetzi Lycophronis interpreti, hæc habe: Numerus exercitus Xerxis erat, quingentæ myriades: naues mille ducentæ & ſexaginta: quadringentis talentis opus erat exercitui ſingulis diebus.

AD EMBLEMA 128.

Epigrapha huius è Plauto petita, refert illud Menandri,

Κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἀεὶ φέρει. & illud,

Τὰ δ' αἰσχρὰ κέρδη συμφορὰς πολλὰς ἔχει.

Aliena corradere, lucrum non eſt.

Quo ſenſu apte dixit Euripides, *τὰ εἰς οἴκους ἀδίκως εἰσιόντα οὐκ ἔχειν σωτηρίαν.* Hoc malum eſſe maximum dicit Menander, quia qui aliena volunt vndíque corradere, ſpe ſua excidunt, & ipſimet periclitantur: nam contrà quàm ſperabant, bonis aliorum ſua tandem adiiciunt, eáque amittunt. Comici hæc verba ſunt:

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν,
Οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
Ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι.
Τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

Refert Corn. Tacitus 1. hiſtoriarum grande gaudium Romanos inuaſiſſe, quod ij tam pauperes forent quibus donaſſet Nero, quàm quibus abſtuliſſet. Sed audiamus longè graue & cordatum Plauti monitum. Sic enim Rudente:

O Gripe Gripe, in ætate hominum plurimæ
Fiunt tranſennæ vbi decipiuntur dolis.
Atque adepol in eas plerumque eſca imponitur:
Quam ſiquis auidus poſcit eſcam auariter,
Decipitur in tranſenna auaritia ſua.
Ille qui conſultè, atque aſtutè cauet,
Diutinè ei vti benè licet partum benè.

Viſcera ab ore fluunt.] Notus eſt ex Syllana defenſione M. Cic.

locus, de iis qui tanto amore suas possessiones amplexi tenent, vt ab eis membra diuelli citius & distrahi posse videantur. Ammian. vero Marcellin. lib. 17. Dum nullus obsisteret, &c. ex barbarorum visceribus alimenta congesta sunt.

AD EMBLEMA 133.

CVM his quæ antea dicta sunt ad tumulum Galeacij, déque inscriptione illa magnifica, *Quis paruis magnum me super imposuit?* Velim annecti quæ mihi nunc occurrunt ex aliis certè non pœnitendis auctoribus. Sic igitur Horatius Epod. Oda. 9.

—Affricano, cui semper Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.

Velleius Paterculus de Carthagine: Eam vrbem inuisam Romano nomini Pub. Scipio funditus sustulit, fecitque suæ virtutis monumentum. Sed interea dum hæc meditor, nescio quo modo mihi præ cæteris placet Martialis sanè argutum & lepidum de Pompeio & filiis cenotaphium:

Pompeios iuuenes Asia, atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes, si tamen vlla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Dion Nicæus in Adriano: postquam venit in Græciam spectauit mysteria, cúmque per Iudæam in Aegyptum venisset, parentauit Pompeio, de quo hunc versum fertur dixisse.

Τῷ ναοῖς βρίθοντι πόσῃ σπάνις ἔπλετο τύμβου,
Ossa viri magni tenui quàm clausa sepulchro.

AD EMBLEMA 135.

EVripid. Hercule furente.

Γενναίων δ᾽ ἀρεταὶ πόνων
Τοῖς θανοῦσιν ἄγαλμα.

Fortium laborum virtutes mortuis etiam decus existunt.

Hic Graium murus.] Scribit Hyginus exclamasse Achillem cum bigis illigatum Hectorem raptaret: Troiam expugnaui. In apendicibus Virgilianis hoc legitur:

Defensor

Defensor patriæ, iuuenum fortissimus Hector,
Qui murus miseris ciuibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis:
Occubuere simul spésque decusque Phrygum.

Scribit Ælian. duodecimo var. hist. Epaminondam, accepto mortifero vulnere in pugna Mantinensi, delatum in castra iussisse acciri Daïphantum, vt eum ducem sibi moribundo sufficeret: quem cum in acie cecidisse retulissent, rursum Iolaidem vocari imperasse, quem etiam interfectum cum dicerent, nihil aliud habuisse, quàm vt suaderet pacem cum hostibus esse faciendam, nullo iam duce Thebanis superstite. In Euripidis Hecuba, sic loquitur vmbra Polidori, ἐπεὶ ἢ τροία θ' Ἑκτορὸς τ' ἀπώλετο ψυχὴ, πατρῷα θ' ἑστία κατεσκάφθη: vbi Troia, & Hectoris animus periit, & patrij lares diruti sunt.

AD EMBLEMA 136.

QVæ de Arcadibus adduximus lumen capient ex iis quæ apud Tzetzem legimus in Cassandram. Ideo natos dici Arcadas ante Lunam, quia nutrirentur ante Lunæ coitum, coquendo glandes in igne. Vel προσέληνοι dicti, παρὰ τὸ προσελεῖν quod est afficere iniuria. Apud alios verò pro stultis habentur, quia putent se Luna priores esse. Sed sic se habet ratio, Annum, menses, æquinoctia, & his similia omnia quæ sunt artis Astrologicæ rex Arcadum, siue Atlas fuerit, siue Pœnus, à Luna supputans adinuenit, postea Thales. *Arcades cur dicti Luna antiquiores.*

AD EMBLEMA 137.

DE cicadigeris Atheniensibus, déque Romanorum crepidis Lunatis superiore cõmentario quæ dicenda videbantur, attulimus. Non erit autem alienum ab huius carminis argumento, de iure imaginum quædam subiicere, est enim res non indigna cognitu, neque certè iniucunda studiosis. Fuerunt ergo imagines insignium virorum simulchra ad oris similitudinem artificiosè ficta, coloribus & pigmentis adumbratum corpus referentia, eáque in domus parte aliqua celebriore posita, ligneóque armario inclusa. Licuit autem non omnibus habere imagines, sed iis tantum qui curules magistratus gessissent eæque valebant ad memoriam posteritatémque prodendam: & vt iis quasi insigniis nobiles ab ignobilibus distinguerentur. *Ius imaginum apud Romanos.* *Vidi multa apud ipsum 1. Electorũ cap. 29.*

guerentur. M. Cicero oratione 2. contra Rullum. Est hoc in more positum Quirities, institutóque maiorum, vt ij qui beneficio vestro imagines familiæ suæ consecuti sunt, eam primam habeant concionem, quæ gratiam beneficij vestri cum suorum laude coniungant. Item in Verrem actione postrema, Ob earum rerũ laborem ac solicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in senatu sententiæ dicendæ locum, togam prætextam, sellam curulem, ius imaginum ad memoriam posteritatémq; prodendam. Quod ideo dicitur à Cicerone, quia tunc ædilis erat, & quæstura iam perfunctus, nempe ius hoc imaginum non tam nobilitatis & generis, quàm virtutis insigne fuit, quanquam & generis etiam esset. Qui enim familiæ imagines & generi suo consequebantur, non dubium est quin & nobilitatem afferrent: at nescit quid maius & excellentius fuit, posse vti imaginibus. In oratione verò Syllana sic: Ipse, si erit vestro iudicio liberatus, quæ habet ornamenta, quæ solatia reliquæ vitæ, quibus lætari & perfrui possit? Domus erit, credo, exornata: aperientur maiorum imagines, ipse ornatum ac vestitum recuperabit. Omnia iudices hæc amissa sunt, omnia generis, nominis, honoris insignia atque ornamenta, vnius iudicij calamitate occiderunt. Hoc dicit Cicero, quia Publius Sylla conuictus ambitus cum P. Anthonio ius imaginum perdidit, non vt censeri desineret inter nobiles, sed vt eius mortui imago cũ maiorum imaginibus non portaretur, nec horum imaginibus eius ornaretur. Ad id ostendendum multò apertius, adduco in medium Plinij & Polybij auctoritatem certè locupletem. Plinius enim cap. 2. lib. 35. Apud maiores, imagines in atriis erant quæ spectarentur, non signa externorum artificum, nec æra, aut marmora. Expressi cera vultus singulis disponebantur armariis, vt essent imagines quæ comitarentur gentilitia funera: sempérque defuncto aliquo, totus aderat familiæ eius, qui vnquam fuerat populus: Polybius verò lib. 6. scribit Romanos festis diebus, apertis armariis imagines exornasse: cúmque ex domesticis mortuus esset aliquis, eas in funere extulisse, addito reliquo corporis trunco, vt magnitudine quam simillimæ apparerent. Ius autem illud imaginum non sic transibat ad posteros, vt iis vti omnes & singuli possent: id enim vsurpabatur ab iis duntaxat, qui simile ius adepti erant. Asseruabantur autem domi, & in gentilitio funere efferebantur, ad exemplum rerum egregie gestarum. Occurrit Valerij Maximi dictum præclarè, lib. 5. cap. 8. vbi de

Manlio

Manlio Torquato Iurisc.agit:Videbat se in eo atrio consedisse, in quo illius imperiosi Torquati seueritate conspicua imago posita erat: prudentissimóque viro succurrebat effigies maiorum cum titulis suis,idcirco in prima ædium parte poni solere, vt eorum virtutes posteri non solum legerent,sed etiam imitarentur. M. Tulliùs Pisonem vellicat quod obrepserit ad honores errore hominum , commendatione fumosarum imaginum. fumosas imagines appellat bene antiquas, quibus opponuntur subitæ imagines apud Plin. lib.8. Epistol.pro recenti & nuper nata nobilitate,aut certè non diu durata. Et hæc quidem hactenus de imaginibus, quarum vsum fuisse tum primum antiquatum puto, cum Imperatores in Christi familiam transierunt , relictis superiorum temporum deliramentis, ob metum nempe superstitiosi cultus idololatriæ, quæ non minus facilè insinuari potuit ea imaginum approbatione , quàm olim Deorum & simulachrorum inducta persuasio. Loco itaque imaginum nobiles & generosi vti cœperunt stemmatis gentilitiis, de quibus passim diximus.

AD EMBLEMA 138.

QVam suggeret infans lac.] Historiā hanc bis reperi in Isacij Tzetzis commentario ad Lycophronis Cassandram, huic itaque refero acceptum Emblematis characterem: cuius ego quidem vim ac sententiam longe antè perspexeram,sed auctorem tamen satis idoneum laudare nondum poteram. *Emblematis huius typus.*

AD EMBLEMA 142.

PLin. lib. 17. cap. 10. vbi agit de arboribus quæ auulsione nascuntur: Omnia ea non statim moris est in sua locari, sed prius nutrici dari, atque in seminariis adolescere, iterúmque migrare. Qui transitus mirum in modum mitigat etiam syluestres, siue arborum quoque, vt hominum natura, nouitatis ac peregrinationis auida est: siue discedentes virus relinquunt, mansuescúntque in tractatu, ceu feræ, dum radici auellitur planta.

Tu

Tu procul à patria in precio.] Apud Euripidem Hercule furente,

—— σοὐκ ἔσθ' ὅπη
ἐσθλόν τι δράσας, μάρτυρ' ἂν λάβοις πάτραν.

Non eſt vbi ſtrenuè quid agens teſtem habeas patriam. Verba ſunt Amphitrionis ad Lycum, quibus docet magnorum Herculis operum teſtes eſſe gentes exteras.

AD EMBLEMA 146.

Valentiniani auaritia nimia.

AD illuſtrandum hoc tyrannicæ rapacitatis argumentum pulcher ſeſe mihi locus offert ex Ammiano Marcellino, vbi ſæuitiam auaram Valentiniani exagitat. *Auiditas plus habendi*, inquit, *ſine honeſti prauique differentia, & indagandi quæſtus varios per aliena vita naufragia, exundauit in hoc principe.* Flagrantius adoleſcens, quam quidem prætendentes Imperatorem Aurelianum purgare tentabant, id affirmando, quod vt ille poſt Galenum, & lamentabiles Reipub. caſus exinanito ærario, torrentis ritu ferebatur in diuites: ita hic quoque poſt præcinctus Parthici clades magnitudine indigens impenſarum vt militi ſupplementa ſuppeterent, & impendium, crudelitati cupiditatem opes nimias congerendi miſcebat: diſſimulans ſcire quod ſunt aliqua quæ ferri non oporteat, etiamſi licet: Themiſtoclis illius diſſimilis, qui cùm poſt pugnam, agmináque deleta Perſarum, licenter obambulans armillas aureas vidiſſet humi proiectas, & torquem: Tolle, inquit, hæc (ad comitem quendam propè aſtantem) tu qui Themiſtocles non es: non quodlibet probans in duce magnanimo lucrum. Huius exempla continentiæ in Romanis exuberant ducibus: quibus omiſſis, quoniam non ſunt perfectæ virtutis indicia (nec enim aliena non rapere laudis eſt) vnum ex multis conſtans innocentiæ vulgi veteris ſpecimen ponam. Cùm proſcriptorum locupletes domos diripiendas Romanæ plebi Marius dediſſet & Cinna, vulgi rudes animi & humana ſoliti reſpectare, alienis laboribus pepercerunt: vt nullus egens reperiretur aut infimus, qui de ciuili luctu fructum contrectare pateretur ſibi conceſſum. Hactenus Ammian. Apud Caſſiodorum epiſtola eſt Theodorici Gothorum regis ad ſenatum vrb. Rom. qua Venantium laudat honore donatum Comitiuæ, moxque Præfectum prætorio, qui ſic principis fiſco conſuluit, vt nihil priuatis videretur offeciſ-ſe.

Themiſtoclis animus moderatus.

Romani continuerũt manus à bonis proſcriptorum, ciuilis belli tempore.

fc. Senfimus auctas illationes inquit, vos addita tributa nefcitis. Ita vtrumque magnæ fuit admirationis, quod fifcus crefceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret.

AD EMBLEMA 148.

OCcurrunt infignia exempla clementiæ apud Suetonium, quæ quia longè plura funt, hæc duntaxat ex Vefpafiano: Offenfarum, inimicitiarumque minimè memor, executorne, Vitellij, hoftis fui filiam fplendidiffimè maritauit, dotauitque etiam & inftruxit, &cæt. Non temerè quis infons punitus reperitur, nifi abfente eo & ignaro, aut certè inuito atque decepto. Heluidium Prifcum, quamuis relegatum primò, deinde & interfici iuffum, magni æftimauit feruare quoquo modo miffis qui percuffores reuocarent: & feruaffet, nifi iam periiffe falfo nunciatum effet. Cæterùm neque cæde cuiufquam vnquam lætatus, iuftis fuppliciis illacrymauit etiam, & ingemuit. Idem in Tito fic: Pontificatum maximum ideò fe profeffus accipere, vt puras feruaret manus, fidem præftitit: nec auctor pofthac cuiufquam necis, nec confcius, quamuis interdum vlcifcendi caufa non deeffet: fed periturum fe potiùs, quàm perditurum adiurans, &c. Ammianus verò Marcell. ad finem 21. lib. cum aliis comparans Imperatorem Conftantium, ait immanitatem facilè fuperaffe Caligulæ, Domitiani, Commodi & id vnum egiffe maximè, vt quanquam fæuiffimus effet, iuftus tamen vellet & clemens æftimari, quique ex minimis caufis malorum congeries excitabat, diffimilia Marci illius, principis verecundi, qui cùm ad Imperiale culmen in Syria Caffus furrexiffet, epiftolarum fafcem ab eo ad confcios miffum perlatore capto fibi oblatum, illico fignatum exuri præcepit, agens adhuc in Illyrico, ne infidiatoribus cognitis inuitus habere quofdam poffet offenfos. Vtque rectè quidam fentientes arbitrantur, virtutis erat potius iudicium magnæ, imperio eundem comitantium fine cruore ceffiffe, quàm vindicaffe tam inclementer: vt Tullius quoque docet, crudelitatis increpans Cæfarem in quadam ad Nepotem epiftola. Neque enim quicquam aliud eft felicitas, inquit, nifi honeftarum rerum profperitas. Vel vt alio modo definiam: Felicitas eft fortuna, adiutrix confiliorum bonorum: quibus qui non vtitur, felix nullo pacto effe poteft.

Vefpafiani clemens animus, & Titi filij.

Felicitas quid.

Ergo

Ergo in perditis, impiisque consiliis quibus Cæsar vsus erat nulla potuit esse felicitas: feliciorque meo iudicio Camillus exulans, quam temporibus iisdem Manlius, etiamsi, id quod cupierat, regnare potuisset. Id Ephesius quoque Heraclitus asserens monet, & ab inertibus & ignauis, euentus variante fortuna, superatos aliquoties viros fuisse præstantes, illud verò eminere inter præcipuas laudes, cùm potestas in gradu, velut sub iugum missa nocendi, sæuiendique cupiditate & irascendi, in arce victoris animi trophæum erexit gloriosum. hactenus Ammian. Addam etiam ex eiusdem 30.lib. vituperationem sanè acerrimã Valentiniani Imperatoris: Nonnunquam etiam clementiæ speciem præ se tulit, cùm esset in acerbitatem *Valẽtiniani truculẽtia.* naturæ calore propẽsior, oblitus profectò quod regenti imperium omnia nimia, velut prærupti scopuli, sunt demittẽda. Nec enim vsque reperitur miti coërcitione contentus, sed aliquoties quæstiones multiplicari iussisse cruentas, post interroga-
„ tiones funestas nonnullis adusque discrimina vitæ vexatis. Et
„ ita erat effusior ad nocendum, vt nullum aliquando damnatorum capitis eriperet morte subscriptionis elogio leui, cùm id etiam principes interdum fecerint sæuissimi. Atqui potuit exẽpla multa contueri maiorum & imitari peregrina, atque interna humanitatis & pietatis, quas sapientes consanguineas virtutes esse definiũt: è quibus hæc poni sufficiet. Artaxerxes Persarum ille rex potẽtissimus, quem Machrochira membri vnius
„ longitudo commemorauit, suppliciorum varietates, quas natio semper cruda exercuit, lenitate genuina castigans, tiaras ad
„ *Artaxerxis animus moderatus.* vicem capitum quibusdam noxiis amputabat: & ne secaret aures more regio pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat: quæ temperantia motum ita tolerabilem eum fecit & verecundum, vt adnitentibus cunctis multos & mirabiles actus impleret Græcis scriptoribus celebratos. Prænestino Prætore, qui bello quodam Samnitico properare iussus ad præsidium venerat segnius, ad crimen diluendum exhibito, Papirius Cursor ea tempestate dictator, securem per lictorem expediri, homineque abiecta se purgandi fiducia stupefacto, visum propè fruticem iussit abscidi: hocque ioci genere castigatum eum absoluit, non ideo contemptus, vt ad resistendum aptus Alexandro magno, si calcasset Italiam æstimatus. Hæc forsitan Valentinianus ignorans, minimeque reputans afflicti solatia status semper esse lenitudinem principum, pœnas per ignes augebat & gladios: quod vltimum in aduersis rebus remedium

pieta

pietas reperit maiorum, vt Isocratis memorat pulchritudo: cuius vox est perpetua docentis, ignosci debere interdum armis superato rectori, quàm iustum quid sit ignoranti, vnde motum existimo Tullium præclarè pronunciasse, cùm defenderet Oppium: Etenim multum posse ad salutem alterius, honori multis: parum potuisse ad exilium, probro nemini fuit. Et hæc ille hactenus, tantò quidem libentius in eo sermone certè præclaro exspatiatus, quàm ægrè commemoraret multorum principum Romanorum nimiam sæuitiam ad sua vsque tempora impunè grassantem. Quia verò de conuitiis & probris in principes nõ-nihil diximus in prima nostra commentatione, placet attexere nonnulla ex Tacito quæ ad id faciant, sic enim ille oratione Cremutij Cordi apud Imperatorem Tiberium accusati, quod editis Annalibus, laudatóque M. Bruto, C. Cassium vltimũ Romanorum dixisset. Marci Ciceronis libro, inquit ille, quo Catonem cœlo æquauit, quid aliud dictator Cæsar quàm rescripta oratione, velut apud iudices, respondit? Antonij epistolæ, Bruti conciones, falsa quidem in Augustum probra, sed multa cum acerbitate habent: Carmina Bibaculi & Catulli referta contumeliis Cæsarum leguntur, sed ipse D. Iulius, ipse D. Augustus & tulere ista, & reliquere, haud facilè dixerim moderatione magis, an sapientia, namque spreta exolescunt: si irascare, agnita videntur. *Locus Taciti de Tiberio conuitia non curante.*

Nos multa ex Seneca transilienda ducimus, tot enim penè sententiæ & decreta leguntur apud eundem, quot verba. Satis habemus hunc commentarium claudere oraculo Imperiali. Nihil tam peculiare esse Imperatoriæ maiestati, quàm humanitatem, per quam solùm Dei seruatur imitatio, l. Imperialis, Cod. de nuptiis. Nec arbitror aliam fuisse mentem Seueri, qui numo quodam suo simulachrum mulieris leoni exporrecto insidentis, altera manu hastam terræ affixam tenentis, altera fulmen abiicientis, ostentauit vt clementiam insinuaret, nam & eius id inscriptio declarat, INDVLGENTIA AVGVST. IN CAR. *Seueri numus.*

AD EMBLEMA 150.

SVppetunt exempla quam multa de pilei vsu & gestatione, & huc quidem pertinent numi veteres quamplurimi in

Pileus in numis. quibus est pileus cum inscriptione, LIBERTAS, vt in numis Tiberij, est enim effigies hominis dextera pileum tenentis, læua expansa; cum inscriptione LIBERTAS AVGVSTA: longum esset & alia eiusdem generis numismata percurrere. In Ser. Galbæ numo simulachrum est cum iaculo & pileo, inscriptio verò, LIBERTAS PVBLICA. Castores etiam Dioscuros fuisse pileatos legimus, quo habitu fuisse Lacones eos volunt, hi enim pileio instituto pugnabant pileati, vt animum in barbaros & tyrannos indomitum significatione libertatis ostenderent. *Dioscuri pileati.* Eadem forte causa Græci illi qui nostrorum patrum temporibus tyannidem Turcicam fugientes in Italiam se receperunt, ingenuam suam libertatem & priscam nobilitatem pilei sui gestatione professi sunt. Quid enim memorem pilei celebrem lauream iamdiu in scholis non temerè vsurpatam?

AD EMBLEMA 153.

De iis qui sæuiunt in homines mortuos. IN eos qui sæuiunt in humana cadauera locus est Platonis longè pulcherrimus 5. de Repub. ἀνελεύθερον δὲ οὐ δοκεῖ καὶ φιλοχρήματον, νεκρὸν συλᾶν, καὶ γυναικείας καὶ σμικρᾶς διανοίας, τὸ πολέμιον νομίζειν τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος ἀποπλαμένου τοῦ ἐχθροῦ, λεληπότος δὲ ᾧ ἐπολέμει, ἢ οἴει τι διάφορον δρᾶν τοῖς * τοῦτο ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι, τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι, οὐ δὲ σμικρόν, ἔφη ἐατέον ἄρα τὰς νεκροσυλίας, καὶ τὰς τῶν ἀναιρέσεων διακωλύσεις. (* Οὕτως.) Nónne videtur illiberale, & animi planè sordidi, muliebris ac pusilli, cadauer spoliare, & mortui corpus hostem putare, cùm hostis ipse abierit eo relicto quo pugnabat? Quid putas eos qui ita se gerunt differre à canibus in iactos lapides sæuientibus, eo qui iecerit prætermisso? Nihil differunt profectò. Itaque ab eiusmodi prædatione abstinendum est, obsunt enim victoriæ. Cui quodammodo congruit quod in formula quadam Comitiuæ priuatorum non minus argutè, quàm piè inculcat Cassiodorus lib. 6. variorum: *Locus Cassiodori.* Defunctorum sacram quietem æquabilia iura tuæ conscientiæ commiserunt ne quis vestita marmoribus sepulchra nudaret, ne quis columnarum decorem irreligiosa temeritate præsumeret: ne quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flamma consumptos,

ſumptos, ſcelerata perſcrutatione detegeret, ne corpus quod ſemel reliquerat moleſtias mundanas, humanas iterum pateretur inſidias. Nam & ſi cadauera furta non ſentiunt, ab omni pietate alienus eſſe dignoſcitur, qui aliquid mortuis abrogaſſe monſtratur.

Sic caſſi luce leonis.] Si quem præſtantem dignitate & opibus hominem aduerſa fortuna præcipitem dederit, in hunc paſſim omnes inſiliunt, quem nimirum non iam tunc mordere poſſe putant, quo pertinet iactarum vulgò, ligna quiuis colligit abſciſſo arbore, id eſt, δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

AD EMBLEMA 156.

DElphinéſque tui.] Pro amoris nota hîc delphinem poni admonui, ſupra dico adhæc à veteribus quibuſdam delphinem Cupidini iunctum, pro amoris firmitate ἱερογλυφικῶς exprimi ſolitum.

AD EMBLEMA 157.

CVm annotationes haſce meas in Alciatum relegerem, méque multa tranſmiſiſſe non tam dolerem, quàm nonnulla alia prætermiſſa conquererer, caſu incidit in manus meas Iulij Scaligeri, acuti philoſóphi oratio in Eraſmum, qua eum acutè transfixit, vt hominem qui Ciceronis luminibus voluerit obſtruere, quò ſua vnius ſcripta legerentur. Certè video à Ciceronianis omnibus, qui pauló antè noſtram ætatem non parua ſui laude Tullianam eloquentiam æmulati ſunt, non alia cauſa vnum Ciceronem in Latinæ linguæ Capitolium inducere conatos eſſe, quàm vt Eraſmianum inde terminum eiicerent. Et is poteſt videri fons ipſiſſimus Alciatini Emblematis, niſi me mea coniectura fallit.

AD EMBLEMA 159.

Verè amans semper amat.

E*Xemploq; monet, &c.*] Euripid. appositè Troadib. ait eum non rectè amantis censeri nomine qui non semper amet.

Οὐκ ἔστ' ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.

Sed quia epigramma Græcum Antipatri de amica loquitur, quam nos vxorem possumus intelligere, lubens hîc adiungi velim Menandri sententiam, qua vbi matrimonij incommoda enumerauit, commoda etiam subiungit, sed iis maximè verbis.

Ἀτυχοῦντι συμπαραμένει, ἀποθανόντα δὲ
Ἔθαψε, περιέστειλεν οἰκείως

In rebus aduersis comes est, mortuum verò sepelit.

AD EMBLEMA 162.

AD locupletandam hujus Emblematis commentationem, multa sunt apud Senecam de beneficiis passim, sed in primis, cap. 3. libri prioris. Cum hoc coniunge nobilem Lactantij disputationem, de vero cultu, cap. 11. singula enim exscribere non vacat.

AD EMBLEMA 163.

M*Atula.*] Et matula Iuuenali, toulla, σκαφίον, Græcis: Festo verò & Varroni, matellio.

Muscæ improbitas.

Muscas pellere.] Inter Deorum prælia Homerus pertinacem muscæ improbitatem proposuit, vbi ferox hostis insultat hosti, neque quietem dat vllam, donec vulnus inflixerit. Sic enim.

Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο
Ἰσχανάᾳ δακέειν.

Cynicorum impudentia.

Huc conferrem aliquid non inuitus de secta Cynicorum, quorum impudentia non toleranda mandata est omnium scriptis. Malim ex eo Emblematis argumento elicere id quod legitur apud Plinium iuniorem: Recta ingenia debilitari verecundiâ, peruersa confirmari audaciâ: etenim vsuuenire solet vt quo quis imperitior est, sit eò iactantior & sui confidentior. Meritò igitur viro forti est odiosa musca, & sapienti atque prouido temeritas.

temeritas. Qua ratione Hercules de suo sacello muscas dicitur abegisse.

Operosis flabris.] Flabellum, muscarium dicitur Martiali, quó muscæ abiguntur, μυοσόβη, Græcè.

AD EMBLEMA 164.

CVm iis quæ de cane diximus, iungenda hæc ex Suetonij Vespasiano: Demetrium Cynicum in itinere obuium sibi post dominationem, ac neque assurgere, neque salutare se dignantem, oblatrantem etiam nescio quid, satis habuit, canem appellare.

AD EMBLEMA 165.

Q*Varum vna metallo, altera terrea.*] Duplex hominum sors & conditio, diuitum nempe & pauperum totidem expressa symbolis quò ferè pertinet illud Ausonij.

Fercula gemmatis cùm poneret horrida vasis,
Et misceret opes, pauperiemq; simul.

AD EMBLEMA 166.

I*Nfido mari.*] Infidum mare, ἀνέγγυος θάλασσα, in Græco epigramm. id est, cum quo nulla sponsio, aut fides potest intercedere.

AD EMBLEMA 170.

V*El post mortem formidolosi.*] Suetonius: Tiberij morte ita lætatus est populus, vt ad primum nuncium discurrentes pars Tiberium in Tyberim clamitaret: pars terram matrem Deósque manes orarent, ne mortuo sedem vllam, nisi inter impios darent, &c. Cùm Senatusconsultum actum esset, vt pœna damnatorum in decimum semper diem differretur, fortè accidit, vt quorundam supplicij dies is esset, quo nunciatum de Tiberio erat. Hos implorantes hominum fidem, quia absente adhuc Caio, nemo extabat qui adiri interpellarique posset, cu- *Iudicium de tyranno post mortem.*

ſtodes, ne quid aduerſus conſtitutum facerent, ſtrangulauerunt, abiecerúntque in Gemonias. Creuit igitur inuidia: quaſi etiam poſt mortem, tyranni ſæuitia permanente.

AD EMBLEMA 171.

D*Vm reſidet Cyclops.*] Fuſiſſimè hanc hiſtoriam narrat Iſacius Tzetzes in Lycophrontem, quam ne huc traducam, me prolixitas reuocat.

Poſtremúmque Vtin viſcera noſtra ferent.] Non parui beneficij loco habitum, vt qui prior interficeretur: exemplum apud Corn. Tacitum primo hiſtoriarum, vbi Othonis facta crudelia percenſet. Titus Vinius, inquit, ad hoc tantùm maiori fratri prælatus eſt, vt prior occideretur.

AD EMBLEMA 172.

Doloſi dolo capiti.

A*Liis qui fata parabat ipſe periit.*] Corn. Tacitus 6. Annal. vbi de multis ob amicitiam initam cum Seiano periclitantibus, iuſtéque damnatis: quò lætus acceptum, ſua exempla in conſultores recidiſſe. Seneca Epiſt. 95. Ideóque cùm multis fuerunt mali (loquitur de Alexandro. Cn. Pompeio, C. Mario) peſtiferam illi vim, qua plerique nocuerant, ipſi quoque ſentiant. Claudian.

Quàm bene diſpoſitum terris, vt dignus iniqui
Conſilij fructus primis auctoribus inſtet.

Chori verba ſunt apud Euripid. de lyco interfecto ab Hercule.

——— ἀντάποινα δ᾽ ἐκτίνων
Τόλμα, διδοὺς γε τῶν δεδραμένων δίκην.

Talionem perſoluens ſuſtine, dans pœnam ob patrata ſcelera.

AD EMBLEMA 173.

IN nefarios belli conſultores & publicos regnorum incendiarios hoc eſſe tortum diximus. Ad id Ciceronianum illud pertinet in Lælio: Improbis eſt pœna ſtatuenda: nec minor iis qui ſecuti erunt alterum, quàm iis qui ipſi fuerint impietatis duces.

Lituo.] Horatius de bello ciuili:

——— *iam litui ſtrepunt.*

Ammian.

Ammian. Marcell. 31. libro: Cúmque arma ex latere omni concuterentur, & tela lituósque Bellona luctuosos inflaret.

AD EMBLEMA 174.

ARripit vt lapidem catulus.] Fons emblematis è Pacuuio, sicuti à Nonio Marcello citatur: Nam canis quando est percussa lapide, non tam illum appetit qui se icit, quam illum eum ipsum lapidem quo ea ipsa icta est, petit. Comparatio eadem est apud Platonem de Republ. 5. quo loco in eos agit qui sæuiunt in humana cadauera: ἢ οἴει τι διαφορὸν δρᾶν τοὺς οὕτως ποιοῦντας τῶν κυνῶν, αἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι τοῦ βάλλοντος οὐχ ἁπτόμεναι. Non differre dicit eos à canibus, qui sæuiunt in iactos lapides; eum verò qui iecerit prætermittere.

Mutua damna facit.] Reprehenditur Alciatus ineptæ latinitatis à quodam, qui se suo iudicio, pro docto venditat, quod damnum facere non dicamus. Sed imperitus nugator non legerat hunc M. Tullij locum 5. act. in Verrem. Quid si docebo, iudices, eos qui quadraginta millia modium lucri faciunt, damnum facturos fuisse, si tua iniquitas sit, vt ex cohorte Recuperatores non intercederent? *Id dictum passiue non actiue.*

AD EMBLEMA 175.

REctè monuit Menander:

Vlciscere hostes, sed absque tuo damno.

Ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ τι τῇ σαυτοῦ βλάβῃ.

AD EMBLEMA 178.

EX *pace vbertas.*] Inscriptio consentit cum hoc Euripidis, Supplicibus (vbi pacis commoda multa percensentur à præcone, Theseum monente, ne bellum moueat in Thebanos.) *Pacis commenda.*

Ὅσῳ τι πολέμου κρεῖσσον εἰρήνη βροτοῖς,
Ἣ πρῶτα μὲν μούσαισι προσφιλεστάτη,

Ποιναῖσι δ' ἐχθρὰ, πίπτει δ' εὐπαιδία,
Χαίρει δὲ πλούτῳ ταῦτ' ἀφεῖς οἱ κακοὶ
Πολέμοις ἀναιρούμεσθα, καὶ τὸν ἥσσονα
Δουλούμεθ' ἄνδρες, ἄνδρα καὶ πόλις πόλιν.

Quanto bello potior pax hominum generi? primum quidem ea Musis gratissima: cruciatibus inimica: delectatur felice sobole, ad hæc diuitiis abundat. Hæc tamen nos improbi contemnimus, belláque vltrò suscipimus, & minus fortem subigimus viri virum, & ciuitas ciuitatem. Citantur & isti Menandri senarij:

Εἰρήνη γεωργὸν κἂν πέτραις τρέφει καλῶς,
Πόλεμος δὲ κἂν πεδίῳ κακῶς ἔφυ.
Alit colonum pax vel in saxis bene:
At bellum in ipso noxium campo quoque.

Latus erit Cereri.] Huc quodammodo refertur quod quidam Alcyonem pro iustitij forensis hieroglyphico ponunt. Qua ratione à Plauto dicitur, Alcyones esse iuxta forum: id enim commodi intelligitur de intermissis fori procellis & turbinibus: quò allusit Horatius, cùm dicit, se mersari ciuilibus vndis: ita dies alcyoniæ nominantur in quibus fora conticescunt.

AD EMBLEMA 180.

An Galli veteres Græcæ linguæ periti.

SVperior ille locus quem adduximus ex Luciano de Hercule philosopho Gallo, rerum Græcarum perito, non est alienus ab eo quod legitur apud auctores haud quaquam aspernandos, nempe Gallos fuisse φιλέλληνας, hoc est, vt ego interpretor, Græcæ non modò linguæ, sed & doctrinæ peritos: idque primùm ex C. Cæsare confirmant priuatim publicéque Græcis literis vsos olim Gallos: & in castris Heluetiorum tabulas repertas Græcis elementis conscriptas. Massilienses quidem loquutos Græcè, Strabo Geographus primi nominis testatur, quo tempore incorrupta esset miniméque confusa Phocensium colonia. Nec verò prætermittunt Druidas illos veteres religionis Gallicæ antistites quos iisdem fuisse disciplinis imbutos atque sophos Græciæ, memorant. Imò etiam coniecturis quibusdam non inanibus asseuerant disciplinam Semnotheorum, Druidarum, Bardorum, Saronidarum, vetustissimorum in Gallia doctrinæ omnis liberalis professorum multis ante seculis apud Gallos floruisse, quàm Cadmus è Phœnicia venisset

nisset in Græciam; quam ad rem probandam citant Aristotelem in Magico, qui ait philosophiam à Celtarum Semnotheis duxisse initium, & Galliam fuisse magistram Græciæ. Longum esset percensere quàm doctis & eloquentissimis hominibus iam olim Gallia multisque seculis abundarit: hoc vnum adiicio, nullum numen maiore quondam religione cultum apud Gallos, quam Pitho fuerit quæ Suada siue Suadela est Romanis, illa vna nō temerè dicta Ennio flexanima, id est ψυχαγωγός. Colligimus etiam ex vetustioribus litterarum monimentis, priscos Gallos doctrinæ & facundiæ gloria fuisse insignes, eos inquam qui floruere temporibus priorum Galliæ principum, Samothis, Magi, Saronis, Bardi, Longonis, Celtis, Herculis, Galatis, Albonij, Lugdi, Belgij: ij enim memorantur inter eos qui legibus & moribus populum Gallicum excoluerunt. Et id quidem de Gallorum veterum cultu & disciplina eò est ignotius, quò à paucioribus traditum fuit, quia vel nihil aut parum admodū posteris reliquerunt maiores illi Galli, aut quia suam doctrinam non scriptis, sed per manus consultò tradi voluerunt.

AD EMBLEMA 193.

G*Entiles clypeos sunt qui in Iouis alite.*] Vt Pertinax, Antoninus Pius, Iustinianęa familia, Herculiani iuniores, qui sub magistro militum Præsentiali militabant, Herculiani seniores, id est, Illyricæ legio, & Iouiani, alia legio: è quibus hæc sub Maximiano, illa sub Diocletiano meruit, aliique multi. *Aquila in stemmatis.*

Sunt quibus aut serpēs.] De quo symbolo satis primo diximus Emblemate.

Aut Leo.] In Antonini mimo facies Leonis horridè iubata conspicitur in morem histricis concitatæ. Traianus verò fortitudinem ita voluit exprimi, vt claua Leonino capiti insideret. Quò etiam spectat imago fortitudinis in C. Publicij mimo. Leo enim cernitur suffocatus claua à pedibus strata, pharetra cum sagittis antepofita. Nota est historia Lysimachi, qui coniectus ab Alexandro in claustrum ferocientis Leonis, belluam quanquam maximè terrificam strangulauit; quæ res admirationi fuit ipsi Alexandro, deditque ansam pictoribus id in clypeis & tabulis exprimendi. Prætermitto alia multa quæ *Leo in stemmate.*

passim leguntur apud auctores.

Symbola debent apta rebus esse. *Dira sed hæc vatum fugiant.*] Signa hæc ἄφωνα, symbola, notę rerum, hieroglyphica debent hominum moribus, quibus tribuuntur, aut etiam rebus, quarum causa pinguntur, vel finguntur, conuenire. Quæ enim mitia sunt & quieta non debent terrificis & truculentis speciebus repræsentari. Et quidem rectè colligit Ælian. lib. 12. & 14. histor. variæ, nullum neque pictorem aut statuarium ausum fuisse Musas Iouis filias efformare falsis & alienis imaginibus: neque opificem fuisse repertum hactenus adeò rationis expertem qui eas armatas expresserit. Nempe veteres illi scitè voluerunt ostendere vitam eam quæ studiis liberalibus impenditur, facilem, pacatam, & alienam ab omni Martis strepitu esse debere. Sic poëtis, quorum omnis vita est in ocio literario, rectè tribuitur olor pro symbolo: Sed hæc satis.

Vsus imaginum. *Ceras.*] De veterum imaginibus cereis hæc addi placet; quamquam supra memini me ea de re nonnihil adnotasse. Vsus imaginum nobilitatis insigne fuit: quo honore donabantur olim qui aliquo gesto magistratu, suam virtutem Reipubl. probassent: quod quidem ius non ita transibat ad posteros, vt eo ipsi possent vti: nec qui familiæ suæ imaginem insceuerat, aliud efficiebat, quàm vt in suo funere & suorum gentilium sua imago efferretur: quemadmodum hodie apud nos consuetudo inualuit insignia militaria præferendi, feretróque & sepulchris affigendi, sed eorum imprimis qui aut nobilitate donati, aut splẽdore generis, aut munere aliquo insignes extiterunt. Eiusmodi autem veterum imagines cera, aut ære, seu etiam ligno, saxóve efformabantur. Prudentius in Symmachum lib. 1. ad eum morem allusit:

Quamuis illustres meritis, & sanguine clari
Præmia virtutum titulis & honoribus aucti
Ardua retulerint, fastorúmque, arce potiti
Annales propriò signarint nomine chartas,
Atque inter veteres cera numerentur & ære.

Appianus lib. 2. bell. ciuil. Vbi agit de funere Iulij Cæsaris, ait à Marco Antonio quasi lymphato vestem à pectore abscissam, eâque accinctum, manuum dexteritate lectum sub tétorio posuisse. Et deinde: Sic furente turba, cum ad manus se accingeret, quendam ex castris lecto imaginem eius extulisse cera fabricatam. Hic mos de cereis imaginibus in pompa funebri latis, pridem exoleuit apud eos qui nomen Christianæ religioni

de

dederunt ob aliquam non ferendam superstitionis & idolomaniæ opinionem: inque eius locum ordinis ornamenta restituta.

AD EMBLEMA 185.

Mythologia de seminatis à Cadmo dentibus.

QVanquam satis multa de seminatis à Cadmo dentibus adduxerim, vt nihil sit quod studiosos remorari posse videatur, quia tamen iam ab instituta hac commentatione mihi proposuerim nullam illustrandi Alciati materiam prætermittere, adiicio hic quod apud Isacium legi, ad hunc fermè sensum: Cadmus cùm draconem Martis interfecisset, aquam ad filiam portantes, euulsos illius dentes seminauit: ex quibus procreati sunt armati viri: & à quibus aiunt Thebanos suum genus duxisse, quæ tamen fabulosa esse constat. Palæphatus Stoicus (frigidè quidem, sed tamen allegoricè) tradit Cadmum è Phœnicia venientem, dentes Elephantum habuisse, quibus humo mandatis, suppetias illi aduersus fratrem tulerunt. Sed Androtion historicus scribit, Cadmum cum quibusdam Palantibus venisse Thebas. Existimat tamen idem Isacius, draconem illum prædonem fuisse, vel præfectum quendam, insidiatúmque sacra facienti Cadmo, & aliquot ex suis sociis sustulisse: Deinde Cadmum instructis militum ordinibus eundem draconem & draconis socios interfecisse: quos dentes nominat, eo quod mordaces essent: ex iis autem multos fudit, alios sibi affinitate iunxit. Hæc ille. Cornelius Tacitus, vti alio loco admonuimus, lib. vndecimo annalium meminit Cadmi vt literarum inuentoris apud Græcos.

AD EMBLEMA 187.

Q*Vid Delphica littera possit.*] Philæmon Comicus ait hanc sententiam non temere laudem habuisse, in Delphis maximam.

Τὸ γνῶθι σαυτὸν ἐ μάτην εὖ ἰσθ' ὅτι
Τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

Laurea.] Martialis in 8.

Non minor ista tua laurea pacis erit.

Item septimo libro:

—inuidet

——*inuidet hosti*
Roma suo, veniat laurea multa licet.
In secundo verò,
Quæ datur ex Dacis laurea tota tua est.

AD EMBLEMA 188.

Locus mordax Ciceronis in P. Clodium. CIcero in Oratione, quæ non extat, in Clodium & Curionem, credo postquam tibi speculum allatum est, longè te à pulcris abesse sensisti. Iocatur Tullius in Clodij formam, & ad cognomen familiæ Pulchrorum alludit. Eos proditum est fuisse prudentes, sobrios, continentes, modestos, reique publicæ suo tempore perstudiosos, à quibus longè aberat Clodius. Sed quia de forma corporis nonnulla attulimus, huc conferre placet dictum Iuliani Imperatoris, quod vt memorabile laudatur à Marcellino lib. 25. historiarum: Turpe esse sapienti cum habeat animum, captare laudes ex corpore.

AD EMBLEMA 189.

Locus Taciti de Phryxi ariete. PHryxi meminit Annal. 6. Tacitus, Parthi ferunt se Thessalis ortos, qua tempestate Iason post auectam Medeam, genitósque ex ea labores inanem mox regiam Æetes, vacuósque Colchos repetunt. Multáque de nomine eius, & oraculum Phryxi celebrant. Nec quisquam ariete sacrificauerit, credito venisse Phryxum: siue id animal seu nauis insigne fuit. Fabulam de Phryxo déque Helle copiosè narrat Isacius Tzetzes in Lycophronem.

AD EMBLEMA 190.

Iulius Silanus, aurea pecus. CVm Diogenis apophthegma, de quo ante, consentit illud C. Cæsaris, quod à Corn. Tacito memoratur lib. 13. Annal. Iulium Silanum auream pecudem appellabat C. Cæsar ob segnitiem, vel væcordiam potius. Certè ouis in hieroglyphicis tum felicitatem, tum stultitiam arguit: felicitatem quidem ex oue portendi Etrusca disciplina olim docuit. Maro diuitias ostentans suas ait,

Mille

Mille mea Siculis errant in montibus agnæ.
idémque felicitatem aurei ſeculi ſub Auguſto reuiuiſcentis attingens:

Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti, &c.

At de ſtultitia hæc pauca: Accius in ſomniis poſuit ouilem fœtum in Tarquinium Superbum concitatum, tanto impetu irruentem, vt regem ſolo proſterneret: quod Brutum indicabat, quem rex ille hebetem, & quaſi pecudem exiſtimabat. Fabius etiam Maximus, cùm prima ætate communi hominum iudicio putaretur hebetior, Ouiculæ cognomine appellatus eſt.

Mulieris proba partes.

Coniugis quem regit arbitrium.] Philæmon Comicus rectiſſimè ſcripſit vxoris probæ partes eſſe, vt ſe non ſuperiorem marito putet, ſed dicto audientem, adiungit enim magnum eſſe malum ſi mulier viro dominetur eúmque ſuperet. Ita ille.

Ἀγαθῆς γυναικός ἐστὶν, ὦ Νικοστράτη,
Μὴ κρείττον᾽ εἶναι τἀνδρὸς, ἀλλ᾽ ὑπήκοον.
Γυνὴ δ᾽ ἡ νικῶσ᾽ ἄνδρα κακὸν ἐστὶν μέγα.

AD EMBLEMA 193.

Φιλοστοργία.

CIc. 2. de Oratore: Feræ partus ſuos diligunt, & nos in liberos noſtros vti debemus indulgentia. Item 5. Tuſcul. Beſtiæ pro ſuo partu ita propugnant, vt vulnera excipiant, nullos impetus, nullos caſus reformident. Is vehementiſſimus in filios amor, potiſſimum in Pelicano, aue Aegyptia, celebratur, quæ ſe neci potius dedere ſoleat, quàm paruuli capiantur. Ea igitur viatores fallit, eóſque tranſuerſos ſeducit: femora etiam vellicat vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu. Imò in ardentem ignem ſe conicit, ſéque torreri citiùs in rapida flamma ſuſtinet, quàm vt ſuos fœtus ſe ſuperſtite ſibi abripi patiatur. In Pandectis iuris ciuilis animaduertimus id eſſe verum quod natura omnium parens ſingulis noſtrum animis inſeuit, pro affectu parentes magis torqueri in perſona liberorum, l. 8. »
Quod metus cauſa. Ad id nobile eſt Arſinoes exemplum, quæ »
à Ptolemeo fratre inſidiis & fraude decepta, cùm eſſet conſpicata immiſſos percuſſores in filios impuberes, complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filiis intendebantur diu corpus ſuum cædendum oppoſuit, multiſque ita vulneribus acceptis, eorum ſaluti conſulere non potuit, ſed vna cum iis eſt miſerri

Pelicani auis pietas in ſuos.

Arſinoes mira in liberos pietas.

miserrimè confossa. Legimus in expeditione Cyri minoris apud Xenophontem lib.4. à puero quodam, Dracontio nomine, per imprudentiam puerum interemptum fuisse, quamobrem in exilium pulsus quanquam puer & imprudens. Sed iudices non tam quidem iniuriam, quæ non potest esse sine animo nocendi, quàm parentum incuriam in filio vindicauerunt.

AD EMBLEMA 194.

Exemplum pietatis filij in patrem.

SVb Vitellij nefarij hominis principatu mirum dictu accidit, & non postremæ pietatis exemplum. Iulius Mansuetus ex Hispania rapaci legioni additus, impuberem filium domi liquerat. Is mox adultus inter Septimanos à Galba conscriptus, oblatum forte patrem vulnere stratum, dum semianimem scrutatur, agnitus, agnoscénsque, & exsanguem amplexus, voce flebili precabatur piatos patris manes, neuè se vt parricidam auersarentur: publicum id facinus: & vnum militem, quotam ciuilium armorum partem: simul attollere corpus, aperire humum, supremum erga parentem officio fungi: Aduertere proximi, deinde plures, hinc per omnem aciem miraculum, & questus, & sæuissimi belli exsecratio. Hæc Tacit. lib. 3. historiar.

Quo loco dixi parentes esse nobis debere instar Dei quasdam viuas imagines, addi hoc è Græco monosticho velim,

θεοὶ μέγιστοι τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.

Parentes sunt instar deorum certè maximorum apud prudentes.

Adorea.] Marcellin. lib. 25. historiar. Catilina claras gloriarum adoreas sempiternis maculis obumbrauit.

AD EMBLEMA 195.

Pudica mulierum officium.

PLutarchus in præceptis connubialibus, ait, mulieres à Luna oportere diuersas esse, quæ quo à Sole spectatur remotior, eò apparet esse clarior: eadem cum Sole, nullum habere videtur lumen. Nam vxor modesta & sapiens præsente tantùm viro à cæteris conspici, eodem absente, domi se debet continere. Porrò didicimus ex veterum historiis mulieres olim, testudineas

dineas imagines gestare solitas, quas Veneri consecrarēt. Apud Aegyptios tanta fuit pudicitiæ muliebris cura, vt patrio instituto calceorum vsus esset interdictus mulieribus, ne tam sæpe palam conspicerentur, sed tanquam testitudines in sua coclea manere cogerentur. Ex quo intelligimus non postremam, fuisse matronarum laudem si domo non nisi necessario excederent, operáque muliebria tractarent. Legi epitaphium quoddam vetus pudicæ cuiusdam matronæ, Rom. quod ita se habet: *Aegyptiæ mulieres.*

Hospes quod dico, paulum est, asta, ac pellege. *Pudica matrona epitaphium.*
Heic est sepulchrum haud pulchrum pulchra fœmina,
Nomen parentes nominarunt Claudiam,
Souom mareitom corde dilexit souo.
Gnatos douos creauit, horunc' alterum
In terra linquit, alium sub terra locat:
Sermone lepido, tum autem incessu commodo:
Domum seruauit, lanam fecit, dixi, abei.

Quæ postrema verba mihi in memoriam reuocant veterum morem, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant considere: quo gestu polliceri videbantur marito se adductas ad præstandam lanificij operam. Sed & hodie in plerisque locis Italiæ postero die quàm mulier est ingressa mariti domum, illi è geniali thoro prodeunti manè propinqui obuiam veniunt, eíque offerunt fusum, colum, lanam, acum, forficem, omnéque vas domesticum vt cuíque promptum est, quò admoneatur officij mulieris, séque non ad delicias, sed ad ea curanda quæ domi necessaria sunt & accommoda vocari statim intelligat. *Veterum ritus.*

Auson. Parentalib. in Aemi lia Aernia matre. *De Lucretia Ouid 2. Fastor.*

Morigere vxoris virtus cui contigit omnis:
Fama pudicitiæ, lanificaque manus,
Coniugijq; fides, &c.

Item in Veria Liceria.

Huius si probitas, si forma & fama, fidésque.
Morigere vxoris, lanificáque manus.

AD EMBLEMA 196.

V*Elut vultus.*] Huc pertinet nummus vetustus in cuius inscriptione legitur, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. cuius in altera parte dea sedet velo faciem operta, indice digito dextræ admoto ad iugulum, cuius inscriptio PVDICITIA. In

In alio quodam Herenniæ ſigillum muliebre ſedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextra velum obducit ante faciem: huius inſcripito, PVDICITIA AVG. Præclare Septimius

Velum virginum, pudoris armatura.

Florens qui non ſolum velum virginum & mulierum, armaturam pudoris appellat, verecundiæ vallum', ſexus fœminei murum, qui nec ſuos emittat oculos, nec admittat alienos, verum etiam modum præſcribit ad quem veli huius forma produci debeat. Sic enim ille: Quantùm reſoluti crines occupare poſſunt, tanta eſt velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur, & quæ ſequuntur. Adducit exemplum Arabiæ fœminarum quæ non caput, ſed faiem quoque ita totam tegunt, vt vno oculo liberato, contentæ ſint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem proſtituere, mauult enim fœmina videre quàm videri.

AD EMBLEMA 197.

AD huius Emblematis ſententiam puto ſpectare illud Senecæ ex 4. de beneficiis cap. 27. Malè conſulit ille filiæ, qui illam contumelioſo, & ſæpe repudiato collocauit.

AD EMBLEMA 198.

IN ARBORES. Pinus & myrtus, pro mortis ſymbolis.

F*Vneſta eſt arbor.*] Reperio etiam pinum & myrtum pro mortis ſymbolis accipi ſolitas à veteribus, pinus, quia ſemel exciſa numquam reuiuiſcit, aut etiam repullulaſcit. Myrtus etiam funeſta, cuius foliis Thebani vtebantur ad tumulum Iolaï herois maximi, vt ſcribunt ſcholiaſtæ Græci.

AD EMBLEMA 199.

S*Eruati ciuem.*] Corn. Tacit. 12. Annal. M. Oſtorius ſeruati ciuis decus meruit. Et in 15. Si ſingulis manipularibus præcipua ſeruati ciuis corona Imperatoria manu tribueretur, quod illud & quantum decus, vbi par eorum numerus adipiſceretur, qui attuliſſent ſalutem, & qui accepiſſent? Sed quia fortè nota omnibus

omnibus non sunt quæ & quanta tribui solita essent iis qui ciuicam meruissent, adiicere placet. Ea primùm corona vtebantur in spectaculis: induenti assurgi etiam à Senatu moris erat, & senatui proximus erat assignatus locus. Ipsi munerum vacatio, patriq; & auo paterno dabatur, quod filium Reip. salutarem genuissent. At ne temerè daretur leges latę sunt arctiores, nempe vt ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fateretur: testes enim adhiberi nihil proderat; neque si aliquem alium, quàm Romanum ciuem seruasset, quamuis Regem. *Ciuica donati qui.*

Is igitur honos quia in maximis esset, eum affectarunt Principes Romani, non probi modo, sed & scelerati, adeóque suis numismatis exprimi curarunt. Vt enim de iis taceam, quibus merito is tributus honos fuit, in Cai Caligulę numo ciuica cum glandibus spectatur, cum literis his S.P.Q.R.P P. OB CIVES SERVATOS. Numus verò Galbæ Imperatoris ciuicam habet cum inscriptione S. P. Q. R. OB C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ, S.P.Q.R. OB CIV. SER. In numo aureo & aliis quibusdam ciuica etiam Neroni ex S. C. dedicata.

AD EMBLEMA 204.

E*Rrabunda, procax.*] Ideóque Plutarchus amorem hederæ confert: δεινὸς ἐστὶν ὁ ἔρως, ὥσπερ ὁ κιττὸς, αὐτὸν οὐκ ἀπό της ἀναδῆσαι προφάσεως. Ea est amoris vis, vt non secùs atque hedera, valeat se applicare, arrepta omni occasione. *Amor hederæ comparatus.*

AD EMBLEMA 208.

DE Hermogene, cuius antè memini, hoc iactatum olim ἐν παισὶ γέρων, καὶ ἐν γέρουσι παῖς: quo elogio sunt qui laudatum adolescentis ingenium putent, sunt etiam qui non probatum omninò suspicentur: & quidem, vt est apud Menandrum, *Hermogenis elogiũ.*

Ὁ παρ' ἡλικίαν νοῦς, μῖσος ἐξεργάζεται.

Mens præcox odiosa.

AD EMBLEMA 211.

Tunetum urbs.

QVia fortè Tunetum, de qua nonnihil iam antè diximus, vel vt alij nominant Tunitium, digna monimentis litterarum ciuitas est, addo quæ sequuntur in studiosorum gratiam, Tunetum itaque Scipionis ætate tumulus erat editior, vnde ille spectauit Carthaginenses ad classem Romanam exurendam accinctos. Post excisam Carthaginem, eam incoluerunt pulsi à Romanis patriáque carere coacti: quam ob causam amplificata illa fuit adeò vt noua Carthago diceretur. Apuleius eam nominat Augustam amplissimam & honorificentissimam. In ea fuere viri literatissimi, & gymnasium celebre, in quo profitetur se contendisse diuus Augustinus. Aberat olim à Carthagine duodecim fermè passuum milibus. Locus tum arte, tum natura suapte tutus & qui à Carthagine conspici, & præbere conspectum tum ad vrbem, tum ad circunfusum mare vrbi posset.

GRÆCO

GRÆCORVM EPIGRAMMATVM, SENTENTIARVM, VERSVVM, HEMIstichiorum quæ passim occurrunt in iis ad Alciati Emblemata commentariis, EXPLICATIO AD VERBVM,

EPIGRAMMATA D. GVLONII, LINGVAE GRAECAE REGII Professoris, ad verbum ferè.

Novem annos magni Iouis fuit Minos auditor
Gnossi Rex, vt Homerus ait;
A quo prudentiam edoctus, & valdè prudens consilium
Subiectis sanctas Cretensibus sanxit leges.
Hunc verò nostrum Minoëm Musæ educarunt, & eadem
Dederunt ei sacrum ramum edere,
Atque potare fontis Heliconij diuinam aquam,
Qua satiatus sortem diuinam retulit.
Ideóque siue oratorum enthymemata declarat,
Aureo ex ore latices limpidi manant:
Seu veterum monumenta sonat virorũ [i. historias enarrat veteres]
Non iuuenilis, sed mens senilis sapit:
Siue explanat occultorum ænigmata verborum,
Vates veritatis Oedipum superat.
Emissa scripta in hæc Alciati artificiosa Emblemata
Intrepidè meũ testatur sermonem [i. fatetur esse vera quæ dico.]

Ad Embl. 23.

Εἰπὲ σοι, ζωὸν, καὶ Παλλάδι, &c.

Dic, quid tibi commune [est] cum Pallade? nam ei iacula,
Et bella, tibi verò placent compotationes.
Ne temerè ô hospes de Dijs talia scruteris,
Sed scito quibus [ego nominibus] similis Dea huic sim.
Etenim mihi bellorum amica [est] gloria: hoc scit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
Ac certè hominum genus donis ornauimus, illa quidem oliuâ,
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quinetiã nec mater [mea] propter me dolores partus perpessa est:
Sed solui ego quidem femur paternum, illa verò caput.

Ad Embl. 24.

Παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.

Palladis ego planta, Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non sum ebria.

Ad Embl.25. in statuam Bacchi.

Αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, &c.
Nymphæ Bacchum, cùm ex igni prosilijt infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum.
Ideò cum Nymphis Bromius suauis si verò ipsum prohibeas
Misceri, capies ignem vtique ardentem.

Ad idem Embl.

Οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, sed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & satis est. Cæterùm si quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri solet.

Ad idem Embl.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.
Vini mensura optima quæ non nimia, neque minima:
Est enim vel doloris causa, vel insaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipse,
Tunc enim thalamis [id est, iugalibus amoribus] promptissimus.
At si multus spiret, euertet quidem amores,
Mergetúrque somno vicino morti.

Ad Embl.27.

Ἡ Νέμεσις προλέγει, &c.
Nemesis præmonet & cubito & freno,
Neque immoderatū quid agendū, neque effrenatè loquendum,
Ἡ Νέμεσις πῆχυν, &c.
Nemesis [ego] cubitum contineo: cuius [rei] caussa? dices:
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modum agendum.

Ad Embl.28.

Ἀσπὶδ᾽ Ἀχιλλῆος, &c.
Clypeum, qui Hectoris sanguinem biberat
Laërtiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio.
Naufrago [Vlyssi] autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.
Καλὰ Ποσειδάων, &c.
Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odiosum [iniquum] ostendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipsum te vocans [ô Aiax] dignum scuto bellatorem,
Exsurge ô fili Telamonis, habes scutum Æacidæ.

Ad

Ad Embl.

Ὄρνι Διὸς κρονίδαο, &c.
Auis Iouis Saturnij nuncia, quam ob causam stas
Ferox, super magni tumulo Aristomenis?
Nuncio hominibus, quòd quantùm hic præstantissima
Voluerum sum, tantùm hic semideorum [fuit.]
Pauida quidem pauidis assidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Ζεὺς κρονίδης, &c.
Iupiter Saturnius fecit iustius & melius
Virorum Heroum, diuinum genus, qui appellantur
Semidei. ———

Ad Embl. 42.

Οὐδ' ἂν Ὠκεανὸς, &c.
Non si Oceanus omnem inundationem excitarit,
Roma vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæsaris dextra ad imperandum strenua.
Sic & sacra Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ sunt arida decutiunt venti.

Ad Embl. 48.

Ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων, &c.
Illa ego misera Virtus huic assideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus
Animum dolore magno saucia, quod Græcis
Fallaciarũ machinatrix fraus, res præstantior me iudicata est.

Ad Embl. 51.

Σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου, &c.
Sepulchrum hoc Archilochi littoreum, qui quondam amaram
Musam serpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona mansuetum, nouit [id] Lycambes
Lugens trium nexus filiarum.
Sensim verò transi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos insidentes.

Ad Embl. 54.

Ἄιαν ὅλην νήσους, &c.
Terram omnem insulásque peruolitans, tu hirundo,
Medea in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc seruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis?

Ad Embl.64.

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.

Lupum proprijs vberibus nutrio inuita,
Sed [ad id] me cogit pastoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rursum fera erit:
Gratia mutare naturam non potest.

Ad Embl.66.

Τῶν ἀμηχάνων, &c.

Impossibilium cupido multos fecit re præsente frustrari.

Ad Embl.67.

Ὁ τύμβος οὗτος, &c.

Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipse sui mortuus est & tumulus.

Ad Embl.70.

Τί σοι θέλεις : ποιήσω, &c.

Quid tibi vis, faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forfice resecem?
Aut potiùs internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos somnos
Matutinis vocibus
Eripuisti Bathyllum?

Ad Embl.71.

Ὁ φθόνος ἐστί, &c.

Inuidia est malum, habet autem aliquid boni in se:
Tabefacit enim inuidorum oculos & cor.

Ad Embl.76.

Τὴν Κίρκην οὐ φημί, &c.

Circen non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris fecisse aut sues, aut lupos.
Ad ipsam diuertentes, meretrix cùm esset vafra,
Hamo inescatos pauperrimos effecit.
Et humanam vbi prædata esset rationem,
Dein [fecit] vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens instar animalium expertium rationis,
Prudens autem cùm esset Vlysses iuuentutem vitans,
Non [iam] Mercurij [quàm] natura propria donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Ad

Ad Embl. 85.

Πολλὰς μυριάδας, &c.

Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam mulorum,
Qui sæpe auri pretiosum onus habentes,
Multum super dorso fenum edunt solum.

Ad Embl. 89.

Φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι, &c.

Fures quando marini Tyrrhenum prope vorticem,
Citharœdum de naui posuerunt gurgite mergendum,
Statim eum cum cithara arguta suscepit delphin
Sessorem: ex profundo autem enatauit emergens,
Vsque ad Isthmum appulit Corinthium. certè mare
Pisces hominibus tum habuit æquiores.

Ad Embl. 89.

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ, &c.

Quisquis ambitiosum & auarum ingenium habet,
Nihil sapit iustè neque vult,
Difficilisque amicis est toti ciuitati.

Ad Embl. 94.

Παμφάγος ἐρπυστής, &c.

Omniuorus, repénsque per ædes heluo mus
Ostreum conspicatus labris patens,
Barba madida spurcam momordit carnem,
Statim verò testacea crepuit domus,
Aptata [i. clausa] cruciatibus: at mus in claustris ineuitabilibus
Captus, sui interfectorem tumulum contraxit.

Ad Embl. 103.

Ἴκαρε, κηρὸς μὲν, &c.

Icare, cera quidem te perdidit, nunc vero te cera
Reuocat in formam rursum statuarius.
Sed agendum, ne pennas tolle per aërem, ne lauacrum
Ex aëre cadens, Icarium facias.

Ad Embl. 104.

Ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.

Qui priùs ego & sturnum & rapacem arcens
A semine altiuolantem & Bistoniam gruem,
E corio funda tortilia brachia intendens
Alcimenes [ego] volucrum arcebam procul multitudinem;
Et me quadam vulneratrix iuxta talos dipsas vipera
Cuti[meæ] è mandibulis amaram immittens bilem.

Ddd 4

Sole [me] priuarit [i.me interfecit] ecce vt athera spectans
Pedibus non videbam malum obuolutum [i.proximum.]

Ad Embl.105.

Αὐγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.

Contemplor ineuitabilem in sigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem, illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horresco homicidam, nam qui etiam feram domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoscet hominibus.

Ad Embl.106.

Γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.

Nudus Amor ob id ridet & placidus est,
Quia non habet arcum neque ignita tela,
Haud sanè frustrà manibus tenet delphinum florem,
Hac enim terra, illa verò mari imperat.

Ad Embl.107.

Ὁπλανὸς τὸν πτηνὸν, &c.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Ostendens quòd fortior ignis fulmine sit Amor.

Ad Embl.108.

Ἡ πρὶν ἀμφιλλάκριτοι, &c.

Qui priùs in pracordijs iucundam in pubertate
Oestrifera Paphia legem recusaui,
Membriuoris telis imperuius qui priùs eram amoribus,
Collum tibi inclino, ô Venus [ego] semicanus,
Suscipe me latabunda, sapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Hesperidum.

Ad Embl.109.

Πῦ σοι τόξον, &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixa medium in cor sagitta?
Vbi penna? vbi fax tristis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non [ego sum natus] à vulgari, hospes, Cypride, neque à terra
Sum maternali genitus voluptate:
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honesta doctrina, mentem verò in calum induco:
Ex virtutibus autẽ coronas quatuor necto, quarũ ab vnaquáque
Easque ferens, primâ qua est sapientia coronor.

Ad Embl.110.

πτωνοῦ

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα, &c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemesis, arcu arcum vlciscens.
Vt quæ mala fecit, patiatur: audax vero qui priùs (&) intrepidus
Lacrymat, amara vbi sensit tela.
In imum ter sinum conspuit. quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem, attigit Amorem Amor.

Ad Embl. 111.

Τὸ βρέφος ἑρμώνακτα, &c.

Recens natum Hermonactem occidistis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem
Sæpe ex vestris punctum perimitis ah ah
Aculeis, quæ serpentum latibula spernitis
Dic Lysidicæ & Amyntori [parentibus tuis] neque apes
Laudare debes, etenim illis amarum inest mel.

Ad idem Embl.

Κοῦρον ἀποπλαγχθέντα, &c.

Puerum aberrantem [&] adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniustè percussistis, ô bonigenæ [apes.]
Ignorabat miser ad vos, sicuti ad apes
Cùm venisset: vos autem viperis eratis peiores.
Proque comestione [mellis] impressistis rubros aculeos,
O [vos] diræ, dulci aduersariæ estis gratiæ [i. non minus amara quam mel dulce est.]

Ad Embl. 112.

Τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα, &c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit Apis
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibúsque tumebat,
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Ostendit dolorem, & questus est quòd tam exilis
Bestiola [cùm] esset apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu similis es apibus,
Et cùm tam paruus sis, tamen vulnera tanta facis?

Ad idem Embl.

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι, &c.

Amor aliquando in rosis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus est:
Inq; digitis morsus
Manus, eiulauit.
Perij & morior.
Serpens me percussit
Alatus, quem vocant
Apem rustici:
Illa autem dixit, si aculeus

Hi tres versus debent legi pag. praecedenti ante Perij.

** Currens itaque & volitans [tam] lædit apicula,*
** Ad pulcram Venerem, Quantum putas dolent,*
** Perij, mater, inquit. Amor, quos tu feris?*

Ad idem Embl.

Σὺν δ᾽ ἤλασ᾽ ὀδόντας, &c. simul autem excussit dentes calcitrans pede terram.

Ad Embl. 113.

Δεινὸς ἔρως, δεινός, &c.

Sæuus Amor, sæuus, quid verò ampliùs? si rursus dixero,
Et rursum, plorans sæpe, sæuus Amor.
At enim puer hic ridet, & sæpe vituperatus
Gaudet, si tamen dixero contumelias, inde insultat.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è glauco vbi apparuisti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperisti.

Ad Embl. 115.

Α᾽κύπρις μοῦσαισι, &c.

Venus Musis [hic ait] ô puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Musæ ad Cyprim: Marti stulta hæc blateramenta [i. iaciantur
Martem, qui sæpe ab Amore correptus est:] [hæc in
In nos autem non volat iste hic puerulus.

Ad Embl. 113.

Τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde plastes? Syconius. nomen verò quod?
Lysippus. tu quis? Occasio omnia domans.
Cur verò summis pedum vnguibus incedis? semper rotor. quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum,
Quòd acie omni acutior sum.
Coma verò quid versus faciem? vt praeueniente capiar.
Per Iouem, posteriores partes [capitis] ad quid calua sunt?
Nam semel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit vestri gratia,
O hospes, & in vestibulis posuit adhortamentum.

Ad idem Embl.

Τὸν δὲ παρόντα καιρόν, &c. Cùm autem videam hanc nunc esse occasionem, quæ si recta consilia caperetis, simul & salutem & libertatem possit comparare, non modo vobis, sed & aliis omnibus Græcis: sin erraueritis deceptive fueritis, non facilè eandem occasionem recuperari: existimaui quam de his haberem

berem ſententiam, in medium eſſe proferendam.

Ad Embl. 125.

Λέων μάχην ἔστησε, &c.

Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certam [vt pabulum
eum qui vinceretur facerent ſtatim [ſibi.]
Amicos autem cùm vidiſſent [eos eſſe factos] exciderunt ſpe.

Ad Embl. 128.

Βοὸς φαγὼν, &c.

Bouis puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mei, gemebat, quia inteſtina mater emitto.
Illa autem ridens, ne tunc fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Ad Embl. 129.

Αἱ τρεῖς ποτὲ, &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos.
Et tres quidē è manibus emiſerunt talum: venit autē ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus,
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax [eſt] ſors cui malum [imminet:] ad bonum autem
Neque preces mortalibus [ſunt] perita iaculandi, neq; manus.

Ad Embl. 130.

Καὶ γάρ τε λιταὶ, &c.

Etenim Litæ [i. Preces] ſunt Iouis filiæ magni,
Claudæque rugoſæque ſtrabæque oculis,
Hæ & poſt Noxam currant euntes:
Noxa verò robuſtáque & pedibus integris: ideò omnes
Longè præcurrit, anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæq; medentur tandem
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valde iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit & protérve recuſarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa ſimul ſequatur, quò læſus luat.

Ad Embl. 133.

Ἀντὶ τάφου λιθοῖο, &c.

Pro ſepulchro lapideo pone Græciam, pone adhuc
Haſtas barbarici ſymbòla naufragij:
Et tumuli [in] apice circumſcribe Perſicum Martem,

Et

Et Xerxem:in illis humo conde Themistoclem,
Columna verò Salamis superimponatur,gesta referens
Hæc mea:quid verò paruis magnum imponitis?

Ad Embl. 135.

Ψήχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus,neque ferro
Parcit,sed vnà omnia perdit consumptione.
Sic etiam Laertæ tumulus,qui prope litus
Pauxillum abest,frigidis liquitur à pluuijs:
Nomen quidem herois semper florens:non enim carmina
Obscurare æuum,etiamsi velit potest,

Ad Embl. 137.

Ὤλεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem,peremi & Hydram,
Et taurum,apri circumcussi maxillam.
Cingulum detraxi,pullum equinum Diomedis sustuli,
Aurea mala postquam fregi Geryonem cepi.
Augeam noui [i.repurgaui]cerua non effugit:interfeci aues
[Stimphalidas]
Cerberum extraxi,ipse Olympum habeo.

Ad Embl. 151.

Τὸν βίον, ἡράκλειτε, &c.

Vitam,Heraclite multò plus quàm cùm viueres
Defle,nunc enim vita est miserabilior.
Vitam nunc ride Democrite,plus quàm antea,
Nunc enim vita est omnium maiore risu digna.
In vos autem & ego contemplans,interea cogito
Quomodo simul tecum lugeam,quando vnà tecum rideam.

Ad Embl. 153.

Ἄλλοι δὲ περίδραμον, &c.

———Alij autem accurrerunt filij Achiuorum,
Qui & admirati sunt staturam & formam spectabilem
Hectoris:neque ei quis sine vulnere stetit.

Ad Embl. 159

Αὔην με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis,externa autem circumuirescens coma.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos,hac ipsa eram non minus frondosa.
Talem quidem certè posthac constituat[sibi]quisque amicam,
Quæ rependere mortuo norit sola.

Ad

Ad Embl.160.

Τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Cæcus errans claudum pede sustulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati sunt,
Defectum inuicem retribuentes [i.accommodantes, seu præbentes operas mutuas.]

Ad idem Embl.

Ἄμφω μὲν πηροὶ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, sed alter quidem oculis,
Alter verò ingressu: alterius autem alter subministratio [erat] i.alter alteri seruiebat.
Cæcus enim claudi super humerale onus tollens
Viam alienis oculis, summis pedibus ibat.
Vna verò virisque sufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum ad inuicem ad totum mutuata est.

Ad idem.

Τυφλὸς ἄπους, &c.

Cæcus pedibúsque mancus erant sibi inuicem ministrantes:
Cæcus per viam deducebatur [à claudo] dorso ferebatur pedibus mancus.

Ad Embl.161.

Εἷν ἐπὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi [ego] Mirtilus armis,
Vnum quidem fortissimè dimicando, alterum verò natando.
Argestes [ventus] quando subijt nauis carinam, clypeum habui
Seruatus destinatum aquis & pugna.

Ad Embl.165.

Πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentum [est] malus vicinus, quantùm bonus est magnum commodum:
Neque bos perierit, nisi vicinus malus adsit.

Ad Embl.166.

Κύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aspera tempestas ad terram traxerunt
Delphinem, externa commune spectaculum fortuna.
Sed in terra misericordia locus [repertus est] nam videntes.
Statim ad tumulum me coronarunt pij [viri:]
Nunc verò quod [me] genuit mare perdidit. qua tandem ponto,
Fides, qui neque proprijs parcit alumnis!

Ad

Ad Embl. 167.

Πικρὴν ἀλλήλοις, &c.

Acerbam inter se Hector gratiam atque scutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepisset, ensemque vicissim dedisset,
Hanc quidem gratiam, donum experti sunt in morte.
Gladius interfecit Aiacẽ insania correptũ, & rursum cingulum
Traxit Priamidem bigis raptatum.
Sic ab hostibus mortem vltro afferentia mittuntur dona,
[Quæ] sub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Ad idem.

Ἕκτωρ αἴαντι, &c.

Hector Aiaci ensem obtulit. Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum (fuit) vna mors.

Ad Embl. 172.

Ἔν ποτε παμφαίνοντι, &c.

Aliquando conspicuo in æthere nigrior se vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit, at ille [scorpius] eius qui irruisset ad solum,
Non tardus multùm aculeata pedem percussit sagitta.
Et vita eum priuauit, ecce quantum [quisque] fecerit in alium,
Ex illo miser ipse accepit necem.

Ad Embl. 176.

Οὐκ ἔτι πυργωθεὶς, &c.

Non iam turritus phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes elephas:
Sed metu contrahens humidem ceruicem ad lora subiugia
Currum trahit Cæsaris diuini.
Nouit autem pacis etiam fera gratiam, instrumentis deiectis
Martis, æquitatis vicissim vehit patrem.

Ad Embl. 178.

Ἀτθὶ κόρη, &c.

O Attica decẽti forma, cãtu nutrita [cur] vocalis vocalẽ diripiẽs
Cicadam, pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hospitam hospita, vernam vernæ?
Non citò conflicteris: non enim fas, neque iustum [est]
Perdere canoros canoro ore [i. vt animalia canora deglutiãt & absumant ea quæ sunt ore vocali & canoro.]

Ad

Ad Embl. 181.

ῥίζα μὲν μέλαν. &c.
Radix quidem nigra erat: lacti similis flos:
Moly autem ipsum vocant Dij. difficile verò [est] effodere
Viris mortalibus: Dij autem omnia possunt.

Ad Embl. 184.

Εὔνομον ὦ ἄπολλον, &c.
Eunomum, ô Apollo, tu quidem nosti me, quando vincebam
Patria Locrensis ego interrogantibus autem dicam.
Aeolium in cithara modum resonabam: at in medio
Cantus, mihi chordam plectrum suspendit [i. fregit]
Et mihi sonum verum [t. paratum] quando occasio postulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque [tunc] quadam vltrò cithara ad cubitum [siue, iugum] exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulsabam, quando septima curam haberem
Chorda, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum pastoricium sonum accommodauit.
Et quidem cum sonaret, vnà tum inanimatis neruis
Mutato simul congruebat sono.
Huius rei caussa congruam habeo gratiã: sic autem formata [i. ex-
Aere, nostra sedet super cithara. (pressa cicada]

Ad Embl. 192.

Εἰνοδίαν καρύαν, &c.
Via iunctam nucem me prætereuntibus seuerunt
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ [qua nempe petitur scopus id enim sonat εὐστοχία*]*
Omnes autem ramos & virentes surculos
Fracta sum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarũ nihilo melior est conditio: nam ego quidẽ
Misera, in mei noxam, fructum retuli.

Ad Embl. 193.

Χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.
Hibernis niuibus conspersa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas,
Donec ipsam aerium frigus peremerit, siquidem permansit
Aeris reluctatrix calestium imbrium.
Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addicentes.

Ad Embl. 194.

Ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, &c.

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argius ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum senex. at [mihi] ferenti, magnum.

AD calcem huius Commentarij, admonitum esse volui philologum me de industria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram superioribus anteactis annis, transiliisse vnum Emblema, cuius argumentum mihi displiceret, ipsáque sententia: tum quod mihi non faceret ad stomachum, tum etiam quia nō videbatur castis auribus committenda, censebatur indigna quæ mea explicatione illustraretur. Ne tamen studiosos omninò defraudem qui me vrgent & certè cōgunt, vt si nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, saltem ipsum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha seu titulus carminis sic habet. *Aduersus naturā peccantes:* carmen verò ita.

Turpe quidem dictu, sed & est res improba factu,
Excipiat si quis chœnice ventris onus.
Mensuram legisque modum hoc excedere sancta est,
Quale sit incesto pollui adulterio.

Video allusum fuisse ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, ídque comparatione ostendi, sed hæc satis. Cæterùm id apparet esse tractum ex Heliodori 5. De insomniis eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρανομεῖ, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς Ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita sonant: Quispiam sibi visus est in chœnicem aluum exonerare, conuictus de eo quòd cùm sorore cubitasset, damnatus est: mensura enim est chœnix: at quidem mensura legi similis est, quodam itaque modo legem transgressus erat, qui nimirum admisisset aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO, VICE

præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, Auditores optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quo tempore ad aliquem egregium ſcriptorem explicãdum aggredior, initio meæ profeſſionis tam anxiè rationem reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus; propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluendo, rèque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obiicitur, cauſa proponenda eſt, cur hunc enarrandum publicè, meiſque commentariis illuſtrandum inſtituerim, nequid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidem mali & improbi, neque alieni à literarum meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus ſolida puráque doctrina petitur, mutato priore conſilio; ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi non ſatis arriderent. Ego, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamen dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulchram & vtilem veterem hominum doctrinam tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorum quaſi pomœriis & fertilibus agris, ſtudiorum aliquem fructum tandem aliquando demererem. Quia tamen ab ineunte ætate cognitio-

nem rerum & antiquitatis (nedum verborum flosculos, in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparandam esse dixi, operæpretium me facturum putaui, si per varias melioris notæ scriptorum areas, libero & quieto animo exspatiarer: nullóque auctore insalutato, qui aliquid selectioris doctrinæ habere videretur, copiam quandam vberem rerum, quæ cognitione dignissimæ sunt, mihi compararem, & è meliorum maximéque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo, nunquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera consectarer, atque ita quorundam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiusdam magistri verba iurarem. E multis tamen quosdam delibandos, non omninò deuorandos esse iudicaui, & ex iis ea sublegenda vidi, quæ ad studiorum liberiorem progressum facerent: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum studium est vt ea quæ sunt hiulca obturent, sed vt locupletes lautíque homines, qui cùm habeant quod est satis, & quibus vita ipsa carere tam facilè non potest, abundant etiam innumerabili eáque varia rerum copia, quippè qui ex magno aceruo quidpiam sumere putent esse multò iucundius. Quod cùm dicere apud vos instituo, scio certè quàm facilius sit ea de re initium præfandi reperire quàm exitum: tamen ne videamur in immensum tela iaculari, & de rebus quæ ad institutum hoc nostrum studium non pertineant, longum & odiosum procemium texere, meam omnem orationem in duo capita confectam: quorum primo de Aciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meoipsius studio atque consilio pauca dicturus, quæso diligenter attendite. STATIM vbi primùm ex pueris excessit Andreas Alciatus, atque eas disciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem solet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus est loco nobili, & celebri vrbe & copiosa, doctísque hominibus affluenti) naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria visus est. Erat Italia his temporibus plena liberalium artium, in qua nempè studia omnia, quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam fama in aperto esset, ad quamcunque se Academiam nobilem conferre vellet, sic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipsius aduentus admiratióque superaret. Quapropter hunc magna laude & summa omnium oblectatione

tione

tione apud se doctorem habuere Bononienses, Ferrarienses Ticinij, eúmque amplissimis præmiis donauerunt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterant, cognitione atque hospitio dignum existimarunt. Hac tanta nominis celebritate cùm esset etiam exteris notus, patriam primùm sibi charissimam armis & factionibus oppressam ad tempus deserere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus sibi demandatum, stipendio sexcentorum ornatus, magna sua laude sustinuit. Deinde à Biturigum magistratibus accitus, ipso etiam Rege Christianissimo procurante, secundo quàm eò venerat anno, duplicatum habuit honorarium, & mille ducentis est donatus. Fuit illis temporibus iucũdus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus amplissimo, multísque legationibus in primis illustri ac nobili: cultus tum à Budæo, tum ab Erasmo, quorum alterum rarissimum Franciæ lumen non iniuriâ possumus appellare; alterum, literatorum huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale doctrinæ laude commendatissimo: cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos omnes, quamdiu vixit, deuinctos sibi consuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere, à suo tandem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipsa virtus in proprio & natali solo non nisi serò admodum cognita, ad extremum excipiatur, excepta reficiatur, refecta præmiis exornetur) à suo, inquam, Principe in patriam reuocatus, post ancipites varióſque casus & labores nomine publico exantlatos, in ordinem Senatorum honorificè cooptatus est, quam accessionem, vt ipse affirmabat, ne quidem cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præstantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & suæ ætatis hominibus & posteris consulere sibi proposuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti essent, non solùm cùm viui sunt ac præsentes, studiosos discend' erudire atque docere, sed hoc idem etiam post mortem mor imentis literarum assequi. In quo suam fidem & studium tam mirificè probauit, vt nullus hodie sit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium suscipiat. Neque profectò hac parte video, quàm sit æquum opinionem sequi vel Marci Antonij oratoris, aut Caij Lucilij, tametsi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur suas oratio-

nes edi nollet, probabilem rationem reddere solitus, id à se ita fieri dicebat, vt si fortasse quædam minimè aliis placerent, inficiari posset: alter verò, quæ scriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm se, hi autem nihil intelligerent. At qua fronte aliquis nostrum artifici huic tam laborioso succensere ausit, quis candido animo scripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura sunt? Neque enim existimandum nobis est veriora illa & simpliciora censenda, quæ viua voce dicuntur, quæque simulari, fingique possunt, quàm quæ omnium subiecta oculis, quasi ad publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc quidem, Auditores humaniss. necessariò primùm dicenda videbantur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum támque tersum & egregiè doctum, eúmque studiosis adolescentibus proponere, nisi iustam aut certè probabilem consilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, satísne constanter facere videar, qui relictis, aut certè sepositis iis auctoribus, qui prisco & meliore seculo floruerunt, vnum è recentioribus assumam potiùs, & ad eum explanandum aggrediar, cùm alios pœnè innumerabiles, eósque maximè quos posteritas communi consensu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea consuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, AVDIT. non sum is, qui veteres, vti iam dixi, potius quàm vetera eáque præclara vnquam probarim: ac si antiquam & recoctam doctrinam, temporum ratione citiùs, quàm dignitate & vsu æstimarem. Quis enim tam alienus est à recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem suo pretio aliquid æstimandum, magníque ducendum putet? Sed eò prolapsa est hominum inuidentia & cæca opinio, vt noua penè omnia, quamquam sapientum iudicio præstantissima, non modò fastidiant, sed etiam apertè damnent. quod idem suo seculo non temerè videtur ille conquestus:

Esse quid hoc dicam (inquit) *viuis quòd fama negatur,*
Et sua quòd rarus secula Lector amat?
Hi sunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper vt illa nouis.

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen est cum rectè sentientibus perpetua consensio, vt numquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuium Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepore ac copia tinctis forenses & horridas actiones M. Catonis senioris anteponat? Equidem scio quàm non facilè se nouitas apud quosdam insinuet, vt honorificum aliquem locum obtineat: adeò

——— nos nostraque liuidus odit,
——— & nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit:

Non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatem augeri velit, sed quia non nisi ægre patiatur se vltimo haberi loco, si res in certamen veniat: & industriam excitare se nihilo plus pòsse speret. At id quàm ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretq; viritim publicus vsus?

Quàm multi multa possint obiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex iis enim morosi quidam & tetrici castigatores, quæcunque se vetustate commendant, ea penè sola & in primis omni honore habenda putant, nouis auctoritatem omnem fidémque detrahunt. In quo vt sibi mirè placent, ita Plautinam cautionem in pergulis, in conuiuiis, in balneis, penéque dixerim medio ipso foro personant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, sapientes puto,*
Et qui libenter veteres spectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Nam nunc noua quæ prodeunt comœdiæ,
Multò sunt nequiores quam numi noui.

Agnosco, inquam ego, Comici verba, teneo mentem, ni fallor: non tamen boni illi viri mihi vnquam persuaserint id in omne scripti genus esse torquendum, quod de solis fabulis Poëta ille perspicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium seueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam testem, Lyricorum Principem Pindarum, quæso, audiant: *αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.* Vinum vetus laudandum esse vult: at etiam recentiorum flores hymnorum suam etiam laudem mereri grauiter ac verè testatur. Ita quidem do-

ctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicam, recentium quorundam hominum scriptiones, & quasi tenellas nouásque Musarum corollas labore ac studio concinnatas non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita sua laude ornandas existimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quid sentio, Auditores, non possum faciliùs quàm Plinij iunioris arguta sanè & opportuna sententia: Sum ex iis qui mirer antiquos, inquit ille, non tamen ita vt ingenia nostrorum temporum despiciam: neque enim in gignendis optimis lassa est, & quasi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, dum tamen antiquam eius doctrinam esse constet. Quid enim excellentem illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iuris, quid eloquentiam, qua aliis præstitit, in medium adducam? Sic enim iam olim non temerè didicimus hanc pulcherrimam Iuris dicendi facultatem reuera πολυμαθίαν esse, & multiplicem atque vberem rerum optimarum penéque innumerabilium cognitionem, veram profectò & in actione positam, non vmbratilem quandam & in puluere latentem decertationem, sed in omnium oculis ac luce positam sapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, déque literariis monumentis ab eo editis, quæ omnia non augeri verbis, nedum illustrari posse certò scio? Quanquam enim quidam è veteribus elegāter & acutè dixerit, facillimum esse laudare solem, cùm vbique præstò & semper esse possint laudationum argumenta penè innumerabilia. Ita cùm difficilè non sit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendum est, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili Philosopho vsurpatum, Vituperari satius esse, quàm remissè laudari. Adde quòd si mihi aliquando statuendum esset, vt Alciatum quadam insigni meritáque laudatione exornarem, putarem equidem non alio eloquendi genere mihi opus esse, quàm eo quo celebritatem nominis Alciatus est consecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pindarum, non alia quàm Pindari lyra sibi opus esse censebat. Quamobrem si certò teneam, nunquam, aut raro admodum, parem gloriam esse in dicente vel scribente, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamen rei difficultate nullo modo deterritus, non possum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commendem: quod ipsum tamen cùm pro tantilla mea facultate vix consequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis testes aduocabo potentissimas & nobilissimas in Europa gentes, à quibus

à quibus raram & exactam Doctoris huius ornatissimi eruditionem probatam fuisse à patribus accepimus. Primùm, testis est Italia, bonorum ingeniorum parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini; summa omnium admiratione de suggestu fulminantem, ius ciuile magno applausu parique auditorum concursu & frequentia docentem audiuit. Testis Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquennium aluit regiis allectum stipendiis. Testis Germania, quæ præ cæteris semper industrios & solertes homines habuit: quorum opera factum, vt literarum cultus & exercitatio, pridem extincta Gothorum incursionibus, cœperit hac tandem mundi senectute reuiuiscere. Testes exteræ nationes omnes, in quibus tamen est aliqua humanitas atque institutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnóque consensu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egregij hominis suadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, sic etiam exteros absentes demulserit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris studium fuisse diuinitùs excitatum. Quæ cùm dico, non est quod vestrum quispiam expectet à me, vt nobiles huius nostræ ætatis Iuris doctores inter se conferam: neque enim id meum est: & quamquam mihi permissum ac concessum esse videretur, tamen scio in primis id & permolestum & odiosum iis, qui sese postponi aliis non tam facilè ferunt, quíque vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo si putarem eos ne verbo quidem mihi fore molestos, tamen vt verè & ingenuè fatear,

——Non meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.

Sed quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata esse confido? Enimuerò, Auditores, non est mihi animus calculum adiicere meum ad eas disputationes, quas magna sua laude scripsit Alciatus ad Ius illustrandum: de Emblematum libello nunc temporis habeo dicere: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus est, si molem scripti consideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, si pretiũ, si dignitatem, si officinam rerum omnium selectissimarum, quæque studio & cognitione omninò dignæ sunt, egregiè instructam: si, vt vno dicam verbo, bonorum mare aduertamus. Ausim equidem affirmare, nihil omninò esse quod philologi alioqui morosi in eo desiderent: sunt enim nõ pauci, qui longio-

res verborum ambitus,qui prodigiosas, vt sic dicam, foliorum & paginarum amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginem non temerè fastidiunt. Quis enim tam patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tantum nobis relictum est temporis, an otij, an vitæ denique: quam tamen breuissimam esse datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam præclara, & in quibus plus vtilitatis esse intelligimus, non primo quoque tempore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidem dicebat, magnum esse malum: vt intelligamus homines insigni reuera magnóque damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluendi proponuntur. At vt permulti sunt qui prolixitatem auersentur, sic profectò alij quidam nominari hoc loco possunt non illiterati, non inertes, neque postremo in numero ponendi, qui similitudinem, satietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt sibi quasi onus quoddam grauissimum impositum humeris, vt è multis multa conquirant, & non nisi labore indefesso molestóque studia persequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus singulis non nisi fortasse singulas virtutes reperire est: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus absolutum perfectúmque numeris reperiri à nobis potest. Scio alios quosdam doctos & vtiles esse libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios denique qui nonnunquam vtile dulci permisceant. Nihil dico de iis qui nihil nisi spinas habent, aut iis qui propter obscurum dicendi genus, aut inspersas opiniones erroneas pium & cordatum Lectorem sæpenumerò à legendo reuocant. Quis verò in hac Emblematum officina, & quasi locuplete rerum optimarum penu breuitatem non laudet? quis varietatem rerum iucundissimam, & exactam pulcrámque copiam non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli thesaurum exigua mole comprehensum, non putabit excolendum, & nocturna diurnáque manu versandum? Vt enim de prima illa virtute, qua breuis est, primo loco: certè Homerus ingeniorum vertex, quos egregios & sapientes viros effingit, eosdem etiam in dicendo parcos esse dicit: quantúmq; mea mens diuturna lectione repetere potest, & veterem historiam recordatur, non ægrè reperio, quamdiu manserunt incorrupti hominum mores, sermonem fuisse parcissimum & breuissimum. Quod iis perspicere facillimum erit, qui priorum temporum auctores cum iis

qui

qui posteri successerunt, vnà conferre volent: vt Orpheum, Linum, & alios cum Homero, cum Hesiodo: Socratem, Platonem cum Chrysippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim sapientum fuere sententiæ perbreues, quasi decreta quædam & placita, vt illa celebrata omnibus Pythagoræ symbola. Socratis, & aliorum quorundam sapienter & argutè, doctè grauitérque responsa, quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, neruosius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Atheniensium, Lycurgi Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, quibus mira breuitate contractis tam diu Romani vsi sunt, vt non videam quid amplius posteris accesserit, cum Philosophia primùm loquax esse cœpit: vt ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

——laudato ingentia rura, Exiguum colito.——

Prætermiseram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuersam Philosophiam complexus est. Quod tamen ita nolim seuerè accipi, vt omnino exulare velim dicendi copiam, non vtilem modò, sed etiam necessariam: at vt vestrum quisque intelligat Alciatum sua illa breuitate concinnum & gratum omnibus non iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priscæ doctrinæ syluam non pluris habendam dicet, quàm immanes scriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde videntur ac cibi nescio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & testudinum genere capitur? Sed pergamus quæso ad varietatem illam qua se commendat, qua in delieiis habetur, qua studiosos pascit animos, qua eruditam cogitationem suspensam tenet. Quod cùm meditor vnà mecum, existimo eos ineptos esse miniméque diligentes, qui semper idem aut legunt, idémque semper canunt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipsa commendauit, ingenium perpoliunt. Quid enim morer Senecæ acuti hominis, vitæ tamen instituto planè Stoici, monitum consiliúmque grauissimum, quo non obscurè variam lectionem, vt alienam à studiis insectatur? Reuera hic magni nominis Philosophus non sine iudicio videtur suam ea de re sententiam dixisse: sed nos naturæ certissimum quoddam præscriptum sequimur, eíque paremus: quo nomine nullus est, opinor, qui nobis molestus esse debeat. Nam quocumque oculorum aciem flectamus, quamcumque in partem sese mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quam infinitate distinctum deprehendemus. Planta-

rum enim, florum, herbarum magna eáque admirabilis est in omni genere varietas: tam diuersa animalium facies, ea colorum certè innumerabilium distinctio. Imò verò terram ipsam videmus hac parte montibus eminentem, illa lacunosam, fontium quadam perennitate, fluminum, lacuum, vastóque Oceano irriguam, & certè à terra secretam, vt ipsa sui maximũ omnibus vbique spectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam sapientis & prouidæ solertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati sunt, iis præcipuè rebus quæ literarum monumentis continentur. Etenim rectissimè putarunt ingenium humanum non esse ita sterile & infecundum, & quasi cancellis circumclusum, vt sua vi non continere posset ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluisset. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, si conferre libeat hunc tantillum libellum cum aliis longè plurimis: & si maturè iudicium adhibere par sit: quis non capietur admiratione vbi obseruauerit, in eo vno innumerabiles opes contineri, quæ non nisi magna difficultate summóque studio in permultis aliis commodè obseruari possint? Vt enim id aliqua parte reuocem quasi ad calculos, in Alciato puram, tersam, & antiquam dictionem nullus, vt opinor, desiderabit: acumen logicum non abest à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarum: non iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non historia rerum permultarum: non philosophia morum & naturæ, quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero plerique veterum dixerunt esse disciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè concurrunt, quæ hominis eruditi & ingeniosi laudatam aliquam ideam possint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis vestrûm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualescúmque in hunc auctorem labores venditare cupere: quod profectò quàm alienum sit à meo sensu, facilè quiuis intelliget, si verecundum animum meum, si meæ vitæ rationem, si minimum penéque nullum studiorum progressum viderit. Neque verò is sum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem rarámque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim vir πολυίστωρ καὶ πολυμαθής iocando liberè relaxandóque animum, Emblemata omni sale & lepore Attico tincta effudit: nos industria, studio, cogitatione, sensu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt si pro dignitate non possumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, saltem tamen admiratione quadam rapti, coniectanea

nea

nea nostra qualiacumque potiùs, quàm seriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti se res offerebat (quando maximè à Iuris professione honestam & liberam cessationem impetrabat) in medio suo otio negotium literarium consectatus, rem quidem pulcherrimam, dignámque omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis spectandam proposuit: ego verò, vt libelli huius gustum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligentia & voluptate animi deuoraui, eámque continuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vtqui Sisyphus versat saxum, sudans nitendo, sed nescio tamen an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, possim adolescentiæ lapsum deprecari. Fateor enim nescio quo ætatis feruore ante annos septem contulisse & sublegisse me in libelli quandam formam aliquas minutias; quas cum amicis aliquot meis ostendissem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edendis tum primum cogitarê, & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego dissimulem, mihi cum valde placuit, vt qui meorum studiorum aliquod vel minimum specimen non ægrè ferrem studiosis esse consecratum: ad eámque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Christophorum Plantinum, ciuem Antuerpiensem, Regium Typographum, scripserunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipse mihi coram pro sua facilitate primùm hic Lutetiæ pollicitus erat: deinde per literas idem non inuitus confirmarat, libellus prælo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum misissem, penè omninò αὐτόγραφον, & reuera κακόγραφον diuturna & molesta negotiorum mole auocatus, tam citò præstare non potuit, vt ipse constituerat. Sed ea tandem edita scholia, immatura penè omninò, neque digna satis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applausu à studiosis, mihi animos admouerunt, vt quæ inculta parúmque tersa esse scirem, sumpto quodam ocio libero corrigerem. Meæ itaque partes sunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus sim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non semel habuerunt de castiganda illa editione cogitem: tum vt respondeam hominum de me bene meritorum expectationi, tum vt adolescentum studia quacumque tandem ratione iuuare pergam. Quod negocium citiùs confecissem, & alacri studio maturassem

curassem, nisi professionis meæ continua cura & laboriosa contentio, in qua cessatori esse non licet, me penè omninò à subsecivis studiis abstraxisset: nisi, inquam, me toto iam sexennio inexercuisset. Neque verò tam facile est ei qui nostræ huius professionis munus sustineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum laborem si qui tam facilem esse putant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus est vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid est quod facere debemus ex officio, qui non modò agendo, verum etiam cogitando possit sustinere. An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti sunt hactenus, qui in hac profitenti laboriosa contentione pro dignitate versati sint? Nō est longè repetenda ratio: sunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda studia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omnium penè familiarium deserendæ. Quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honestóque conatu studiorum humanitatis auocat, & interdum omninò abstrahit. Non longè abiero, dicámque hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere possum: nostra hæc professio longè grauior est, magísque seria, quàm suspicati vnquam aut percipere possunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla siquidem ars est digna hominis liberaliter educati studio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum esse, qui minus hoc aliqua laude & hominum approbatione sustinere meditetur. In quo ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor, tantò etiam magis intelligo quàm absim à perfectione summorum operum, huiúsque professionis dignitate: vt quanquam videar plerisque nunc extra laboris aleam positus aliqua mea industria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione: tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito nondum bene iecisse. Et hæc quidem quanquam verissima esse constet, scio tamen quàm imperitis & parū cautis adolescentibus arrideant potius exoterica potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, non solertes & industrij, non laboriosi & ingeniosi doctores, sed clamosi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorum venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem sibi deuinciunt, eóque nomine literarum gloriam insigni quodam fastu complere non verentur. Quid enim nos, nos inquam laboriosi & industrij, non vbicumque

quę fæci ſcholaſticæ probamur? quia faſtum omnem præcludimus: quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur, & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidem placere omnibus poſſit. Sed vna tamen optimè factorum cõſcientia, & doctorum quorumdam hominum de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atque animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui euentu metiuntur omnia, fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille, *Cui mille Siculis errabant in montibus agnæ:* neque cantare audeam quæ:

—ſolitus ſi quando armenta vocaret
Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho.

Tamen mea ipſe ſorte contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi
Cùm placidum ventis ſtaret mare, namque ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere. quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc ſatiatos diſcedere, néve aberrem à ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtque vno quaſi faſce complectar quæ hactenus à me dicta ſunt, quæſo, ſtudioſi Adoleſcentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinam diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam conſectemur, ſuccinctum dicendi genus eodem cum doctis hominibus conſenſu approbemus: varietatem certè grauiſſimam iucundiſſimámq; veneremur: cuius ſingulas eáſque admirabiles virtutes ſi penitus intuemur, theſaurum habemus nullo auro nullíſque gemmis conferendum: multóque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, non puto me omninò malè bonas horas colocaſſe: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impenſiùs, quod neque veſtra de me expectatio, neque meus pudor

quàm

quam putaretur. Sed hoc vnum contendo: excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandum) excuſetur inquam nimius adoleſcentiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido implumem vt ita loquar, & vt immaturum fœtum emitti permiſerim: excuſetur denique nimia fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neq; ſupremam admouere manum in eo diligenter emendando, eò quòd continuum mearũ prælectionum penſum ab eo quod tandiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi propoſito ſtatui, vt quandiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hic fateri delicias? ADOLESCENTES optimi,

Muſæ noſter amor Permeſſides.

In quarum ſtadio quamquam moleſto & ærumnarum pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adoleſcens, qui me toto iam ſexennio profitentem de ſuggeſtu audierit, cui tamen modeſtia commendata ſit, cui honeſti cultus, cui denique humanitatis litteræ, qui idem mihi ex animo non fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos, per me licet, oblectentur alij cœcis quibuſdam cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & optima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cœlique vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

EMBLE

EMBLEMATVM INDEX IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORUM.

Numerus ad Emblematis cuiusque refertur ordinem.

SPES.

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS continentur.

*Quæ hic notis *** , sunt insignita, ex præfatione excerpta sunt.*

sinuo

Cæcus

de

Fortium

Ianus

Libra

L

M

de

Poëtica

Q

Sceptrum

Vafer.

V

Vitæ

FINIS.